
**ЗАХІДНО-УКРАЇНЬКА
НАРОДНА РЕСПУБЛІКА
1918-1923**

**ТОМ
2**

Івано-Франківська обласна державна адміністрація
Прикарпатський університет ім. В. Стефаника
Державний архів Івано-Франківської області

**ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА
НАРОДНА РЕСПУБЛІКА
1918-1923**

ТОМ

2

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ у 5-ти ТОМАХ

Керівник роботи і відповідальний редактор
професор *Олександр Карпенко*

Івано-Франківськ
Ліля-НВ
2001

Збірник документів підготовлений і опублікований
за сприяння і фінансової підтримки Голови
Івано-Франківської обласної державної адміністрації
Михайла ВИШИВАНЮКА

ПЕРЕДМОВА

Другий том п'ятитомного збірника документів «Західно-Українська Народна Республіка 1918—1923 рр.» присвячений висвітленню проблем, пов'язаних з державотворчими й адміністративно-організаційними процесами, що відбувалися в країні від часу її проголошення до кінця існування, тобто від 13 листопада 1918 р. до 20 квітня 1923 р., коли Диктатор припинив діяльність Віденського уряду.

Цілком закономірно збірник відкривається Тимчасовим Основним законом Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), прийнятим 13 листопада 1918 р. Українською Національною Радою у Львові. Артикул перший цього закону проголошував, що ця держава має назву Західно-Українська Народна Республіка, що вона утворюється на підставі права самовизначення народів.

Другий артикул чітко визначав її територію. Це колишні українські землі Австро-Угорщини: Галичина з Володимирією й Буковиною та українські землі Закарпаття — комітати Земляни, Уг, Берег, Угоча й Мараморош. Це була територія, що її споконвіків заселяли українці.

Третій артикул «Державна самостійність» засвідчував, що «отся державна територія творить самостійну Західно-Українську Народну Республіку». Отже, Основний закон не лише проголошував утворення української держави, але й визначав її статус як самостійної, суверенної держави — народної республіки.

Законом було передбачено, що право влади іменем республіки виконує весь її народ через своє заступництво, вибране на основі загального, рівного, безпосереднього, тайного й пропорційного виборчого права без різниці статі. Таким чином, уже в цьому законі були закладені основні демократичні принципи формування народного представництва. Відзначено

також, що до часу виборів Установчих Зборів ЗУНР всю владу мала виконувати Українська Національна Рада і Державний Секретаріат.

Останній, п'ятий артикул затверджував герб ЗУНР — Золотий лев на синьому полі, обернений у свою праву сторону, і прапор — синьо-жовтий. Було визначено, що державна печатка має довкола гербу напис: Західно-Українська Народна Республіка.

Отже, Українська Національна Рада своїм Основним законом зафіксувала головні атрибути держави. Це був перший документ Західно-Української Народної Республіки, новонародженої самостійної української держави в центрі Європи. Однак потрібно відзначити, що нові законотворчі процеси розпочалися на цій землі до цього, коли ще 18 жовтня 1918 р. була утворена Українська Національна Рада — вищий законодавчий орган, затверджено її статут, а наступного дня офіційно проголошена Українською Національною Радою на колишніх землях Австро-Угорщини Українська держава. Для тих, хто цікавиться процесом державотворення в ЗУНР, радимо познайомитися з документами першого тому даної серії (1), у якому й опубліковані всі важливіші документи щодо виникнення української державності на колишніх землях Австро-Угорщини включно до проголошення самостійності ЗУНР.

16 листопада 1918 р. УНРада ухвалила закон про тимчасову адміністрацію, який регламентував порядок формування нових органів влади в центрі й на місцях. Тут же подається й Статут повітових органів влади, що визначав обов'язки повітових рад і повітових комісарів.

УНРада, відчуваючи недостатню легітимність свого утворення з огляду на умови, за яких вона народилася, уже 15 листопада прийняла постанову про довибори членів Ради, визначивши квоти для виборів членів від повітів. При цьому було відзначено, що й Закарпаттю надається право виборів членів Ради

---

(1) Західно-Українська Народна Республіка 1918—1923. Документи і матеріали. У 5-ти томах. — Т. 1. Листопадова 1918 р. національно-демократична революція. Проголошення Західно-Української Народної Республіки / Керівник роботи і відповідальний редактор професор Олександр Карпенко. Укладачі О. Карпенко, К. Мицан. — Івано-Франківськ, 2001. — 581 с.

на тих же засадах, що й від інших повітів. Вибори мали відбутися між 15 і 26 листопада 1918 р.

Враховуючи значення УНРади як вищого законодавчого органу влади, у збірнику публікуються інформації про всі її засідання, їх хід, закони та постанови, що схвалювалися Радою, програмові заяви уряду як загального характеру, так і з окремих питань життя держави.

З огляду на багатонаціональний склад населення країни особлива увага звернена на демократичне вирішення національного питання. Серед перших матеріалів, опублікованих у збірнику, — редакційна стаття газети «Діло», органу провідної в країні Української національно-демократичної партії, «Національні меншості в Західно-Українській Народній Республіці» у номері від 21 листопада 1918 р. Газета відзначала, що вже 19 листопада 1918 р. УНРада визнала якнайширші репрезентативні права для нацменшин на основі пропорційного виборчого права і широку національно-культурну автономію. Було забезпечене представництво в УНРаді й уряді. Газета писала: «Словом, український народ, приступаючи до будови державного життя на своїй землі, дав найдалше йдучий доказ, що не хоче упосліднення національних меншостей, тільки хоче мати їх повноправними і добрими горожанами Республіки». Уже 18 листопада було утверджено у складі Державного Секретаріату три державні національні представництва: польське, єврейське й німецьке. Уся наступна державотворча праця уряду свідчила про його серйозні наміри щодо здійснення визначених демократичних принципів на практиці.

Упорядники збірника приділили значну увагу й роботі місцевих органів влади: повітовим радам, громадським радам, комісаріатам. Читач зустрине чимало їх звітів з різних куточків ЗУНР і з різних питань життя країни.

Багато опубліковано документів про формування й діяльність органів правопорядку: судів, жандармерії, прокуратури, їх структуру, права й обов'язки, кадрові зміни. Вони свідчать, що власті ЗУНР з перших днів вживали заходів до створення правової, демократичної держави.

Документи свідчать і про те, що Українська Національна Рада й Державний Секретаріат приділяли значну увагу вирі-

шенню економічних, народногосподарських, фінансових проблем, організації митної служби.

Значна увага приділялася справедливому вирішенню українського питання в ЗУНР, зокрема щодо запровадження української мови як державної. Уже в грудні 1918 р. окремі повітові власті видали розпорядження про заміну всіх вивісок і печаток на українські, а 18 грудня з цього приводу видано спеціальний розпорядок Державного Секретаріату внутрішніх справ.

13 лютого 1919 р. схвалено Закон УНРади про основи шкільництва, яким стверджувалося, що «викладка й урядова мова у всіх державних школах є українська», а поряд відзначено, що національні меншини мають право на школу в рідній мові. Через день УНРада ухвалила Закон про мови, у §1 якого записано: «Державною мовою на Західній Області Української Народної Республіки є мова українська». Одночасно законом було передбачено право національним меншинам вживати як усно, так і письмово свою рідну мову. Це був наскрізь демократичний закон нової української влади.

У збірнику публікується урядова заява, виголошена 3 січня на першому засіданні УНРади. З такою заявою виступив новий Голова Державного Секретаріату Сидір Голубович. У цій заяві було підкреслено, що свою діяльність уряд буде спрямовувати на «угрунтування республікансько-демократичного ладу й переведення суспільно-господарського устрою» і далі: «коли ми повалили спорохнявілий бюрократичний австро-польський режим, мусили збудувати державне життя на нових основах. Коли ми вивлащуємо велику земельну власність, мусимо наше сільське господарство вести в цей спосіб, щоб воно було дійсно видатним господарством, коли не хочемо захитати господарське життя народу та основ держави». Далі голова уряду підкреслював, що «ця робота може іти лише шляхом планової, організаційної праці, обчисленої на певний протяг часу». С. Голубович був переконаний у тому, що «загал нашого селянства є свідомий того, що держави не можна будувати на основах анархії і безладдя», які виключають доцільність роботи і ведуть за собою «цілковитий упадок не лиш держави, але і нації». Він був переконаний, що «наше селянство і трудові робітники кладуть підвалини державного устрою».

У першій урядовій заяві була чітко визначена програма дій:

1. Оборона державності і укріплення республікансько-демократичної влади.
2. Скликання найближчим часом Всенародних Установчих Зборів.
3. Підготовка проекту устрою держави на платформі злуки з Придніпрянською Україною.
4. Зобов'язання передати значне коло діяльності органам місцевого самоврядування, створеним на основі загального, рівного, безпосереднього, таємного і пропорційного права.
5. Всі органи перебувають під контролем державного адміністративного судівництва.
6. Щодо завдань економічного відродження краю, то на черзі стояло піднесення промисловості, планова і систематична соціалізація вже нині дозрілих до цього галузей народного господарства, йдучи в тій мірі за західноєвропейськими взірцями.
7. Щодо земельної реформи — вивласнення великої земельної власності і земель мертвої руки (без власників). Далі в заяві йшлося про забезпечення інвалідів, вдів і сиріт, про впорядкування податкової системи, дотримання прогресивного подоходного податку, збереження монополій лише в крайніх випадках.

Голова уряду гарантував забезпечення демократичних свобод — слова, друку, віри й совісті, забезпечення безплатної освіти у державних школах. Щодо національного питання, то в заяві йшлося про рівність політичних і громадянських прав для національних меншин з громадянами української національності і що до участі в управлінні державою вони будуть допущені пропорційно до чисельності кожної національності в державі.

З огляду на стан війни уряд гарантував гуманне, справедливе ставлення до полонених та інтернованих.

Ця урядова заява вражає своєю масштабністю, хоча в окремих місцях і вимагала б детальнішого опрацювання.

Слідом за заявою друкується у збірнику і одна з перших постанов, що витікала з урядової заяви: Ухвала Української Національної Ради від 3 січня 1919 р. про злуку ЗУНР з Українською Народною Республікою (УНР). Цим законом УНРада підтвердила підписаний ще 1 грудня 1918 р. попередній договір. В Ухвалі підтверджено положення з цього попереднього договору, що до виборів загальних Установчих Зборів об'єднаної Республіки законодавчу, виконавчу й військову владу виконуватимуть існуючі до цих пір органи влади ЗУНР. Даним положенням у своїй основі

зкладено небезпеку можливого неповного втілення закону в життя, оскільки і на території УНР, і на території ЗУНР велися військові дії, які могли стати й стали перешкодою проведення демократичних виборів Установчих зборів, отже — і до практичного здійснення цієї частини закону.

У збірнику, крім того, публікуються інші важливі закони, схвалені на першому засіданні УНРади у Станиславові. Так, сесія УНРади затвердила Президію УНРади, колегіальний орган у складі президента й чотирьох заступників. Президентом УНРади був обраний один з лідерів Української національно-демократичної партії Євген Петрушевич. Прийнято закон про утворення Виділу УНР та його компетенції; про комісії УНРади та їх склад. Виділ УНРади призначив склад нового Державного Секретаріату. Його головою став Сидір Голубович.

Певним здобутком для збірника є протоколи засідань Ради державних секретарів від 12 грудня 1918 р. до 24 травня 1919 р. За своїм характером не всі протоколи відповідають сучасному розумінню цього слова, оскільки вони лише фіксують чітко дату засідання і хто був присутній, інші протоколи носять переважно фрагментарний характер і з них важко зрозуміти, хто доповідав і навіть про що доповідав на Раді секретарів, хто брав участь в обговоренні, які вносилися пропозиції і які рішення прийнято. Ї все ж, із цих протокольних записів читач може взяти цінні дані з окремих питань, що обговорювалися.

Цікаві інформаційні матеріали і документи опубліковані щодо злуки ЗУНР і УНР, починаючи від перших кроків цього процесу й закінчуючи самими законами й відгукami на них у ЗУНР, у тому числі Закон УНРади про злуку ЗУНР і УНР від 3 січня 1919 р., Звернення Президії УНРади і Ради Державних Секретарів до Директорії УНР з приводу злуки обох республік від 16 січня, Універсал Директорії про злуку ЗУНР і УНР від 22 січня 1919 р., Акт Трудового Конгресу про ратифікацію злуки ЗУНР і УНР, Універсал Трудового Конгресу України до Українського народу від 28 січня 1919 р. й Декларацію Трудового Конгресу України до народів усього світу від 9 лютого 1919 р.

Публікується інформація про перебування у лютому місяці 1919 р. в ЗУНР Голови Директорії Головного Отамана Симона Петлюри. Він брав участь у засіданні Державного Секретаріату,

військових нарадах. З дороги в Україну зі Станиславова звернувся телеграмою до уряду ЗУНР, «яко представник Верховної Ради Соборної України і Головний Отаман спільних українських військ» з сердечною подякою за увагу і привіт. Він переконався, як писав у телеграмі, що праця по відбудові держави проводиться як урядом, так і народом, що «народні маси, хоч змучені війною, хоч перебувають у лихих злиднях, все ж несуть великі жертви в цілях захисту нашої Батьківщини і охорони суверенності нашої держави». Далі С. Петлюра відзначав самопожертву воїнів у боротьбі з віковим ворогом і просив передати народові, що Соборна Україна і Директорія зробили все для допомоги населенню хлібом і харчами та висловив сподівання, що спільними зусиллями «збережемо свою суверенність, а увійшовши в Союз Народів захистимо її на ділі».

Можна було сподіватися, що злука ЗУНР і УНР знайде подальший розвиток і зміцнення. Однак цього не сталося. Розходження в оцінці союзу і союзників суттєво змінювалося і насамкінець С. Петлюра, виходячи з інтересів УНР, пішов на союз з Ю. Пілсудським, який на той час керував і здійснював окупацію західних земель України, що не могло не вплинути на союз ЗУНР і УНР. Взаємовідносини лідерів обох держав ставали неприязними, і це не могло не відбитися на відносинах між державами — членами союзу.

У збірнику опубліковано велику промову Голови Ради Державних Секретарів Сидора Голубовича на засіданні УНРади 4 лютого, у якій від імені уряду він, через місяць після призначення, звертався до народу із закликом до об'єднання навколо здійснення завдань, що постали, «щоби кождий його син, оскільки се до нині не наступило, станув карно на визначенім йому місці і сповнив точно і без застережень вложений на нього обов'язок. Лише така однодушна постава цілого народу, — говорив С. Голубович, — надасть правительству і його зарядженням достаточну силу, та в значній мірі улегшить йому проведення тих задач, які бажає воно сповнити». Тут він знову зупиняється на «переведенні в життя злуки Західної і Східної України». При цьому С. Голубович підкреслив, що ухвалу про злуку «всі верстви населення в Києві і на цілій Україні сприйняли з найбільшим одушевленням».

С. Голубович закликав народ до спокою і ладу всередині держави, звертався до нацменшин із закликом до участі у будівництві держави, обіцяв найближчим часом провести аграрну реформу і вирішити аграрне питання «без заколоту і без потрясінь» і тут же виголосив основні засади аграрної реформи. Одночасно обіцяв вжити заходів до покращення становища широких верств народу.

Закінчив свою промову С. Голубович зверненням до УНР, українського народу: «без різниці партій широко і діяльно нас в наших змаганнях підперти». У збірнику публікуються й інформації урядової газети «Республіка» й газети «Нове життя» про хід обговорення заяви Голови Державного Секретаріату та прийняті сесією УНРади рішення.

4 березня 1919 р. УНРада і Державний Секретаріат схвалили й опублікували звернення «Український народе!». У зверненні зроблено наголос на споконвічну агресивність польської держави щодо українських земель і про її сучасні наміри перетворити ці землі в колонію, а народ — у вічних рабів. З цією метою вони використовують і Антанту, її місії. Далі йшли заклики до українського народу боронити рідну землю, здобути державність. Звернення закінчувалося словами: «Ми поляжем, щоб славу і волю і честь, Рідний Краю, здобути Тобі!». Звернення підписали: Президент УНРади, Голова Державного Секретаріату й сім державних секретарів. Безумовно, звернення відіграло певну мобілізуючу роль, але, зрозуміло, змінити хід військових подій не змогло. Ворог наступав.

Важливою проблемою внутрішнього життя ЗУНР була аграрна. Саме їй упорядники збірника й присвятили чимало документів: від вимог сільських громад до програм політичних партій з цього питання, обговорення проектів реформ і прийняття 14 квітня 1919 р. УНРадою земельного закону. У цілому він носив прогресивний характер. Однак проблему безплатного наділення безземельних і малоземельних селян землею не вирішував. Це питання переносилося до закінчення війни, як і практичне вирішення аграрного питання на місцях. Публікуються документи і про реакцію селянської маси й політичних партій на цей закон.

Чимало документів опубліковано про хід реформи в галузі освіти, її національний характер, доступність освіти для широких верств населення, вирішення кадрових питань.

Цілком зрозуміло, що найбільше документів і матеріалів у цьому томі про державотворення й адміністративно-організаційні процеси опубліковано з питань законодавчого забезпечення будівництва української держави, безпосередньої організації й кадрового забезпечення формування правових органів: судів, прокуратури, жандармерії та ін. Серед важливих і актуальних розпоряджень Державного Секретаріату внутрішніх справ варто виділити розпорядок про боротьбу з хабарництвом, який передбачав кару до 2 тис. гривень або арешт до 6 місяців.

Серед перших важливих демократичних законів можна назвати й закон УНРади про громадянство в ЗУНР від 8 квітня 1919 р. Цим законом було передбачено, що всі громадяни ЗУНР є одночасно й громадянами УНР (стаття 1) і навпаки, громадяни УНР є одночасно й громадянами ЗУНР. 10 квітня був підписаний розпорядок Державного Секретаріату внутрішніх справ про право громадянства, яким уточнювалися положення згаданого Закону про громадянство.

У збірнику значна увага приділена вирішенню соціальних проблем: зарплата різним категоріям службовців, численні надбавки до зарплати у зв'язку з дорожнеченою, пов'язаною з військовими діями, забезпечення інвалідів, вдів, сиріт та інші соціальні питання.

Серед помітних завоювань у соціальній галузі можна назвати закон про запровадження 8-годинного робочого дня на всіх підприємствах незалежно від форм власності, як також і розпорядок про обов'язкове щорічне святкування 1 Травня, свята трудового люду, що був першим таким законом у Європі.

У зв'язку з погіршенням становища на фронті, загарбанням значної частини території ЗУНР польськими військами, коли нависла загроза для держави, УНРада 15 квітня 1919 р. знову звертається до народу із спеціальним посланням. У короткому вступі звернення читаємо про стан УНР і ЗУНР, про агресивний напад віковічних ворогів українського народу — Польщі та Росії, про необхідність вести тяжку війну на два фронти і все ж, вважав уряд, «діло будівництва держави українського

трудового народу і проведення в життя кличів української революції — хоч опізнене ворожим наступом та воєнним неспокоєм іде твердо вперед». Далі наводяться конкретні кроки держави, які потрібно вжити. УНРада попереджала, що над державою з'явилася нова небезпека — агресія більшовицької Росії, яка вже володіла Києвом і значною частиною України. Рада закликала до непохитної боротьби на двох фронтах: проти польських окупантів і військ більшовицької Москви. І на заключення — заклик до народу стояти за українську державу «на смерть і життя».

За таких обставин з метою зміцнення влади УНРада й Державний Секретаріат розпорядком від 9 червня 1919 р. запровадили на території Західної Області УНР (ЗОУНР) диктатуру. Диктатором був призначений Голова УНРади Євген Петрушевич.

Таке рішення без узгодження з Директорією викликало незадоволення в УНР, і Голова Директорії Головний Отаман Симон Петлюра 27 червня викликав Диктатора, який був, до речі, і членом Директорії, на її засідання зі звітом з приводу проголошення диктатури. Є. Петрушевич на виклик не поїхав, і фактично після цього зв'язки між двома урядами майже припинилися. Диктатор відбув з Кам'янець-Подільського у Відень, а Головний Отаман шукав притулок у Польщі.

Урядова газета ЗУНР «Український прапор» 8 серпня 1919 р. виступила з важливою статтею від редакції про подальшу долю союзу ЗУНР і УНР. У ній відзначається, що завдяки революційному пориву трудових мас «на руїнах тюрми народів, московського набату і на звалищах деспотії австро-угорської монархії, в обстановці надзвичайній, революційній... підйом української національно-політичної думки був почином великого діла, державного воскресіння українського народу». Не судилося спокійно будувати єдину Українську державу. Розгорілася московсько-українська й польсько-українська війна: «Ціла давня російська Україна горить нині народним повстанням проти чужоземного поневолення і маємо надію, що розірве накидані їй чужі кайдани». На заході, писала газета, напали поляки. І за таких обставин народилася єдина соборна Україна. Вороги українського народу за підтримки

Антанти загарбали значну частину України. «Оружна розправа ще не закінчилася, — наголошує стаття, — і нам ще прийдеться зложити нові жертви для відзискання зайятих нині поляками українських областей». За таких обставин газета закликала український народ під одним українським прапором боротися за звільнення української землі від окупантів. «Хочемо гуртувати, не роз'єднувати» — таким був заклик урядового органу ЗУНР, а це був і голос уряду.

28 жовтня 1919 р. з'явилася заява від Збору членів УНРади до Мирної конференції в Парижі, у якій знову і знову йдеться про право українського народу на свободу й незалежність і рішучо відкидається ідея включення Східної Галичини до складу Польщі, яка ніби була підтримана українськими послами. Такої заяви не робив ні уряд, ні УНРада. Вони й далі рішуче боролися проти окупації й домагалися, щоб західні землі України були нероздільно об'єднані з Придніпрянською Україною. Ця заява цілковито розвінчує вигадки, що зустрічаємо і в сучасних авторів, про те, що в урядових колах ЗУНР ідея соборної України втратила притягальну силу й живучість, навпаки, ніби появилися нотки до союзу з Польщею.

Додаткову інформацію з цього приводу одержуємо від наради членів УНРади у Відні 9—17 грудня 1919 р. Ця тривала нарада членів УНРади поза межами краю за участю Президента УНРади Євгена Петрушевича й державного секретаря закордонних справ Василя Панейка чітко заявила, що «однодушним змаганням всього українського народу без ріжниць партій і області є: сполучення усіх українських земель в єдиній самостійній і суверенній українській державі, що натомість, всяке розділювання українських земель та прилучування їх частин до інших держав вважають шкідним для українського державного права, як також взагалі для будучності українського народу, та що українці Західної Області хочуть ділити долю з Придніпрянською Україною і з нею разом сполучитися в цій державно-правній Соборній Україні».

20 березня 1920 р. з цього ж приводу зробила заяву й львівська делегація УНРади. Вона розпочиналася визнанням концепції «з'єдинення всіх українських земель у одну соборно-суверенну Українську Республіку» і зміна цього може наступити лише

коли уладження правно-державного становища народів сходу Європи вирішуватиметься за участю представників УНРади ЗУНР. Далі читаємо застереження, що іменем соборної України може виступати лише те українське правительство, яке «стоятиме непохитно на становищі неподільності всіх українських земель і нерозривного їх з'єднання в одну Соборну Суверенну Українську республіку та її державної незалежності». Львівська делегація УНРади рішуче виступала проти антиукраїнських дій польського уряду у Східній Галичині, спрямованих на її окупацію.

Значний інтерес становить розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про організацію державної влади в період його повновладдя. У ньому відзначено, що до цього часу він здійснював владу «в своїм імені», відтепер через Уряд диктатора, уповноважених диктатора. Тут же визначалися і їх обов'язки.

Варто нагадати, що, незважаючи на тяжку збройну боротьбу, розруху, злидні й голод, західноукраїнська еліта вживала дальших кроків до розбудови держави. Уже 15 квітня 1919 р. був прийнятий УНРадою закон про сойм ЗУНР в складі 226 послів, з яких 160 мають бути української національності, інші — представники нацменшин. Вибори до сойму мав оголосити Віділ УНРади.

1 серпня 1920 р. були призначені й перші уповноважені диктатора: Степан Витвицький, Володимир Сингалевич, Кость Левицький, Йосиф Ганінчак. 11 серпня уповноваженим для зв'язку з краєм призначається Роман Перфецький. Військовими справами в уряді займалася Військова канцелярія на чолі з Ярославом Селезінкою.

Упорядникам поталанило виявити в архіві Українського Католицького університету ім. св. Климента Папи у Римі 16 оригіналів протоколів засідань Ради уповноважених: від 18 вересня до 2 грудня 1920 р., які дозволяють відтворити обсяг діяльності цього колегіального органу при диктаторі. Виявлені в архіві й публікуються у збірнику положення про уряди диктатора з окремих галузей, про права й обов'язки уповноважених, про структуру урядів і штати, кадрові зміни в уряді і т. ін.

Чимало публікується документів і матеріалів про польський окупаційний режим, про масові арешти (близько 30 тис. українців перебували в концтаборах). Упорядники вважали за доцільне для ознайомлення читачів опублікувати і окремі польські законодавчі акти, якими оформлялася окупація й анексія західноукраїнських земель, хоч це питання детально розглядається в п'ятому томі збірника «ЗУНР і зарубіжний світ».

Значний інтерес становить інформація дирекції Віденської поліції МЗС Австрії від 7 лютого 1921 р. про засідання УНРади у Відні та про платформу українських політичних партій і окремих діячів українського руху.

Безумовну цінність становлять документи, що засвідчують діяльність УНРади й окремих діячів, пов'язану з законотворчою підготовкою конституційних актів у цей критичний період існування ЗУНР, коли її територія була окупована, коли польський уряд робив практичні кроки до правового оформлення окупації й анексії західноукраїнських земель. Зокрема це «Устрій державний Західно-Української Народної Республіки (Галицької Республіки)» від 12 квітня 1921 р., «Основи Державного устрою Галицької Республіки» не пізніше 29 квітня 1921 р., «Державно-правна основа Східної Галичини як Галицької Республіки» від 20 жовтня 1921 р. Публікуються також «Державно-правні основи існування Східної Галичини як незалежної Галицької Республіки» від 10 липня 1922 р. і «Державно-правні основи Східної Галичини як незалежної Галицької Республіки» від 10 жовтня 1922 р. та урядовий реферат «Основа самостійної Галицької державності». Усе це різні документи, написані часом невідомими авторами, але в яких розглядається одне з важливіших питань — державно-правовий статус західних земель України і більшість з них виявлена в архіві уряду ЗУНР у Римі. Отже, цілком заслуговують на публікацію й вивчення дослідниками.

12 квітня 1922 р. у Відні відбулася нова нарада членів УНРади, на якій обговорювався міжнародно-правовий статус ЗУНР, і нарада з цього приводу звернулася з листом до міжнародної конференції в Генуї. Інформація про цю нараду, як і про нараду в червні 1922 р., друкується у збірнику.

Збірник закінчується інформаційними повідомленнями, які надсилав секретар Повноважного представництва УСРР в Австрії Матвій Калюжний Наркоматові закордонних справ УСРР про життя і діяльність західноукраїнської політичної еміграції у Відні, зокрема значну цінність становлять здобуті нелегальним шляхом протоколи останніх засідань УНРади, що відбувалися у Відні в час оформлення Радою послів Антанти рішення про анексію Східної Галичини Польщею.

Заключним документом збірника є список членів Української Національної Ради.

Документи і матеріали **Другого тому** п'ятитомного збірника документів «Західно-Українська Народна Республіка. Том 2. Державотворчі й адміністративно-організаційні процеси» включають закони і постанови УНРади, розпорядження, розпорядки, обіжники, циркуляри Державного Секретаріату, окремих державних секретарств, Диктатора та Ради уповноважених диктатора, інформації про сесії УНРади, їх рішення, документи, що стосуються формування державних і повітових органів влади, їх права і обов'язки. Зрозуміло, найдокладніше висвітлені питання, пов'язані з роботою загальнодержавних правових органів, що здійснювали державотворчу діяльність. Значний інтерес становлять документи про злуку ЗУНР і УНР в соборну державу.

У **Другому томі** опубліковані документи, що зберігаються в Центральному державному архіві вищих органів влади і державного управління України (ЦДАВО України), Центральному державному архіві громадських об'єднань України (ЦДАГО України), Центральному державному історичному архіві України у Львові (ЦДІАЛ), Державному архіві Львівської області (ДАЛО), в Архіві актів нових (Польща, Варшава), а також в Архіві Українського католицького університету (УКУ) ім. св. Климента Папи (Італія, Рим), у якому зберігається велика колекція документів уряду ЗУНР.

Важливим джерелом стали і опубліковані урядом ЗУНР та державними секретарствами «Вістники». Особливо потрібно відзначити цінність «Збірника законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Республіки», Станіслав, 1918; «Вістника державних законів

і розпорядків Західної Облaсті Української Народної Республіки», вип. 1—10. Стaніслав, 1919; «Вістника Держaвного Секретаріату освіти і віросповідaнь», Стaніслав, 1919; «Вісника українського війська», Борщів, 1919, а також публікації польських документів у «Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej», Warszawa, 1920, 1921, 1922 і документи, що відносяться до ЗУНР із збірника «Ereignisse in der Ukraine 1914 — 1922 deren Bedeutung und historisches Hindergunde». Von T. Horniniewich, Philadelphia, 1966.

З огляду на відсутність документальних джерел з окремих питань укладачі збірника публікують інформації з тогочасних газет: «Діло», «Републіка», «Громадський голос», «Український прапор», «Нове життя», «Нова Рада», «Наддністрянський вістник» та ін. Матеріали цих газет доповнюють документальні публікації і стають цінним джерелом для дослідників.

Археографічне опрацювання документів і матеріалів проведено **О. Карпенком** відповідно до діючих в Україні правил видання історичних документів. Кожен документ, опублікований у збірнику, має порядковий номер, окремий заголовок, у якому подано короткі відомості про його зміст та дату. У кінці документа подається легенда — місце його зберігання, публікації. Інколи однотипні документи, близькі за часом, подаються під одним об'єднуючим заголовком, але кожен з них має свій порядковий номер.

Документи розташовані за хронологічним принципом. Якщо дата встановлена упорядниками, про це зроблена підрядкова примітка внизу відповідного аркуша.

Усі документи друкуються мовою оригіналу або мовою попередньої публікації. Орфографія документів українською мовою зберігається і лише подекуди наближена до сучасної української мови.

При опущенні частини тексту, який не відноситься до теми збірника, що є поодинокими випадками, ставиться три крапки, і це обумовлено в підрядкових примітках.

У кінці збірника подано список скорочень і перелік документів, опублікованих у цьому томі.

Другий том збірника документів «Західно-Українська Народна Республіка 1918—1923. У 5-ти томах» уклали:

завідувач Відділу регіональних проблем Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України та Прикарпатського університету імені Василя Стефаника, професор, доктор історичних наук **Олександр Карпенко** і директор Державного архіву Івано-Франківської області, магістр **Катерина Мицан**. Передмову до другого тому написав керівник роботи і відповідальний редактор збірника **Олександр Карпенко**. Науково-допоміжну працю з підготовки документів виконували співробітники Відділу регіональних проблем **Володимир Великочий**, **Степан Кобута**, **Галина Пославська** та **Лідія Волосянко**. Іменний і географічний покажчики й інші довідкові матеріали до збірника будуть опубліковані в додатках до заключного **п'ятого** тому даного видання.

ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА
1918—1923

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

ТОМ 2

ДЕРЖАВОТВОРЧІ
Й АДМІНІСТРАТИВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ
ПРОЦЕСИ

Укладачі:

Олександр Карпенко, Катерина Мицан

ББК 63.3 (4УКР) 614
3-38

Затверджено до друку постановою
Вченої ради Прикарпатського університету
імені Василя Стефаника

ISBN 966-668-053-X

№ 1
**ТИМЧАСОВИЙ ОСНОВНИЙ ЗАКОН ПРО ДЕРЖАВНУ
САМОСТІЙНІСТЬ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ
НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ**

13 листопада 1918 р.

ТИМЧАСОВИЙ ОСНОВНИЙ ЗАКОН
ПРО ДЕРЖАВНУ САМОСТІЙНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ
БУВШОЇ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ МОНАРХІЇ,
УХВАЛЕНИЙ УКРАЇНСЬКОЮ НАЦІОНАЛЬНОЮ РАДОЮ
НА ЗАСІДАННЮ ДНЯ 13 ПАДОЛИСТА 1918 Р.

АРТИКУЛ I

Назва

Держава проголошена на підставі права самоозначення народів Українською Національною Радою у Львові дня 18 жовтня 1918 року, обнимаючи весь простір бувшої австро-угорської монархії, заселений переважно Українцями, має назву: Західно-Українська Народня Република.

АРТИКУЛ II

Границі

Простір Західно-Української Народньої Републики покривається з українською суцільною етнографічною областю в межах бувшої австро-угорської монархії, — то є з українською частиною бувших австрійських коронних країв Галичини з Володимирією і Буковини, та з українськими частями бувших угорських столиць (комітатів): Спиш, Шариш, Земляни, Уг, Берег, Угоча і Мараморш, — як вона означена на етнографічній карті австрійської монархії Карла барона Черніга. *Ethnographische Karte der österreichischen Monarchie, entworfen von Karl Freiherrn Czernig, hezansge — gehen von der K. K. Direction der administrativen Statistik. Wien 1855. Masstab 1:864.000.*

АРТИКУЛ III

Державна суверенність

Отся державна територія творить самостійну Західно-Українську Народну Републику.

АРТИКУЛ IV

Державне заступництво

Права влади іменем Західно-Української Народної Республіки виконує весь її нарід через своє заступництво, вибране на основі загального, рівного, безпосереднього, тайного і пропорціонального права голосування без ріжниць пола. На сій самій основі мають бути вибрані Установчі Збори Західно-Української Народної Республіки. До часу зібрання Установчих Зборів виконує всю власть Українська Національна Рада і Державний Секретаріат.

АРТИКУЛ V

Герб і прапор

Гербом Західно-Української Народної Республіки є: Золотий лев на синім полі, обернений у свою праву сторону. Державний прапор є синьо-жовтий. Державна печать має довкола гербу напись: Західно-Українська Народня Республіка.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Республіки. — Станіславів, 1918. — С. 3—4.

№ 2

**ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ТИМЧАСОВУ АДМІНІСТРАЦІЮ**

16 листопада 1918 р.

На предложене Державного Секретаріату ухвалила Українська Національна Рада:

§ 1. Дотепер обовязуючі закони і розпорядки, о скілько вони не противлять ся державности Західно-Української Народної Республіки остають аж до зміни зглядно знесення в правній силі та на їх основі маєть ся вести дальше адміністрацію держави.

§ 2. Урядники і служники бувшої австрійської зглядно угорської держави, як також урядники і служники автономічні, котрі зложать письменне приреченне, що виконувати будуть публичну службу в імени Західно-Української Народної Республіки можуть бути задержані аж до дальшого зарядження на своїм дотеперішнім урядовім становищи.

§ 3. Всі адміністраційні уряди, які знаходяться на області Західно-Української Народної Республіки підлягають Державному Секретаріатові у Львові, як найвищій державній інстанції.

§ 4. Начальним повітовим органам політичної адміністрації є аж до уладження правно-державних відносин український державний повітовий комісар.

§ 5. Українського державного повітового комісара іменує і усуває Державний Секретар внутрішніх справ.

§ 6. Вибрані до часу утворення Державного Секретаріату зборами відпоручників громад, українські повітові комісари мають бути предложені до затвердження Державному Секретаріатові внутрішніх справ.

На случай незатвердження має приміну постанова § 5.

§ 7. Своєю властю обнімає український державний повітовий комісар область дотичного політичного повіту.

§ 8. Український державний повітовий комісар має право і обов'язок берегти інтересів української державности і против ділати всяким змаганням виміреном проти неї — з окрема:

а) приймати згадані в § 2 приречення від всіх адміністраційних урядників і служників по долученій формулі;

б) видавати зарядження в тих всіх случаях, в котрих урядники зглядно служники відмовлять виконувания служби, а публичний інтерес вимагає, щоби не наступила перерва або застій в дотичнім уряді і всі дотичні свої зарядження подавати безпроволочно Державному Секретаріатові до затвердження;

в) затверджувати зарядження адміністраційних повітових властей, оскільки вони мають загальний публичний характер;

г) призволювати на виплату службових поборів;

д) давати цивільному населенню дозвіл носити оружје;

е) вести нагляд над діловодством всіх урядів і публичних інституцій в повіті та предкладати Державному Секретаріатові свої внески в справі їх урядовання.

§ 9. В справах публичного безпеченьства повіту підлягають повітові військові команданти і повітові команданти жандармерії українському державному повітовому комісареві. В усіх иньших справах, входячих в обсяг ділання обох тих командантів має український державний повітовий комісар з ними співділати і довести силою своєї власти до як найскоршого zorganizованя окружної військової сили і жандармерії в повіті.

§ 10. Український державний повітовий комісар іменує аж до переведення громадських виборів громадських сільських і мійських комісарів, в тих громадах, в котрих треба усунути дотеперішніх начальників громади зглядно громадські ради. Вибрані до часу видання сего закона громадські комісарі мають бути затверджені українським державним повітовим комісарем.

Громадські комісарі мають права і обовязки бувших правительственних комісарів.

§ 11. В справах господарських співділають українські державні повітові комісарі з повітовими харчовими управами і наглядають над виконанем заряджень українського харчового уряду.

§ 12. Суди, пошти, телеграфи, залізниці і домени є виняті згід компетенції українських державних повітових комісарів. Українські повітові державні комісарі управлені і обовязані є на случай достереження неправильностей в урядованю тих інституцій або надужить власти на шкоду української державности донести про се безпроволочно Українському Державному Секретаріатові, а в наглих случаях видати вказані зарядження.

§ 13. Всякі дотеперішні зарядження, оскільки вони є незгідні з постановами сего закона тратять свою правну силу.

§ 14. Українські державні повітові комісарі і всі власти мають стисло примінювати ся до постанов сего закона.

§ 15. Виконане сего закона і видане відповідних інструкцій поручає ся Державному Секретареви внутрішніх справ.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 5—7.

№ 3
**ЗВІТ ПОВІТОВОЇ ВІЙСЬКОВОЇ КОМАНДИ
 В РАДЕХОВІ УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ РАДІ
 ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ВЛАДИ У ПОВІТІ**

16 листопада 1918 р.

Командант повіту є поручник Коссак Володимир. Повіт має отсі головні міста: Радехів, Стоянів, Холоїв, де полишилися магазини військові і міста Лопатин, Топорів, Витків Новий.

Офіцерів маємо тут всего 16 чол. і їх службу приділено як слідує. Командантом міста Радехова і міліції в силі 168 чол. до стереження військового майна є четар Сайкевич, а его заступником хор. Левицький. В тім же сотворено т. зв. вишкіл, тобто загальну збірку всіх покликаних до військової служби і команду вишколу приділено четареви Макітрі, провантуру в Радехові поручено хор. Лащукови.

Командантом Стоянова є поруч. Жмур Юрій, міліції хор. Коссар Євген, міліція має 75 чол.

Командантом Холоева є четар Шпорлюк Іван, міліції хор. Чучкевич, міліція має 60 чол.

В Лопатині командантом є четар Гнатів, міліція сего містечка виносит 35 люда.

Загального команданта повітової жандармерії як також і міліції ще не визначено, задля браку відповідної сили. Сі місця будут в протягу кількох днів обсажені. Жандармерію для повіту організує на разі повітовий командант. Она складаєся з бувших жандармів Українців нашого повіту із жовнярів, котрі мають вишкіл жандармський; на разі число їх доходить до 25 осіб, а для цілого повіту треба около 60 жандармів в згаданих вище 6 місцевостях, а крім сих ще у в Стремільчу, котра то місцевість є висунена на східний угол нашого повіту і граничит з Берестечком, куди провадить шлях з закордонної України в наш край. Хочемо зі взгляду небезпеки, котра може нам зайти від вертаючих ся австрійської армії зорганізувати граничну кінну сторож.

Начальника стації вербункової ще не визначено, а вербунок ведеться на разі силами на місцю через нашого військового чоловіка.

До харчового уряду з військової сторони ще не призначено нікого, се станєся на сих днях.

Сила військова ділиться слідуєчо:

1. По селах і містах зорганізовану міліцію; в містах Радехів, Холоїв, Стоянів зі взгляду на велику скількість військового майна сила міліції виносит 186 + 75 + 60, разом 321. В прочих місцевостях міліція виносить від 5—15 чол., а в кількох місцевостях, зі взгляду на відносини тамошні (більше число Поляків, або непевні люди), до 25.

До міліції берєся людей нездібних до військової служби *sarabitenent*, інваліди і т. д.

2. Жандармерія має на разі 25 чоловіка.

3. Все проче висилаєся до Радехова, з вишколених вже стрільців і понятливих хлопів твориться т. зв. походові сотні. Першу з них — 96 чол. вислано вже до Львова. Друга сотня 100 чол., відходить 17 падолиста. Крім того має вишкіл ще 115 чол. Багато людей мусіли до різних ..... (обоз, пекарня, верстати шевські, кравецькі, столярні, ковальські .....) разом 28 чол. Загальне число жовніра під оружиєм виносит: міліція міст і сіл 860 чол., жандармерія 25 і вишкіл 270 чол., — а разом маємо в повіті 1155 чол. під оружем.

Радехів, 16 падолиста 1918 р.

Володимир Коссак
Командант військ Радехівського повіту

ДАЛО, ф. 257, оп. 1, спр. 1439, арк. 4. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 4 СТАТУТ ПОВІТОВИХ ОРГАНІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

Не раніше 16 листопада 1918 р.*

I. Повітові органи УНРади

§ 1. Виконними органами УНРади в краю суть українські повітові Комісарі УНРади і українські мійські та сільські Комісарі УНРади, зглядно їх заступники.

§ 2. Їм до помощи придаєсь повітові Комітети УНРади, які являються органами дорадними.

§ 3. Українських повітових Комісарів вибирають повітові збори відпоручників всіх громад в повіті, а затверджує Делегація Української Національної Ради.

Відпоручників поодиноких громад вибирають мешканці тих громад обох полів від 20 літ почавши — загальним і рівним правом голосовання. Коли громада має більше чим 3000 душ населення, має право вибору на кожних дальших 2000 душ одного відпоручника більше.

Вибори переводить українська політична організація, а де її хвилево нема, просвітна або січова організація.

---

* Дата встановлена на підставі інших нормативних актів.

§ 4. Українських і сільських і мійських Комісарів вибирають громадські збори в спосіб приписаний висше, а затверджують Українські повітові Комісарі УНРади.

II. Круг ділання українських повітових Комісарів УНРади

§ 5. Український повітовий Комісар як верховний орган громадської національної влади в повіті і виконний орган УНР:

А

а) переводить в життє всі зарядження УНРади та її Делегацій;

б) затверджує в кожній поодинокій місцевости українських мійських і сільських Комісарів, котрі єму безпосередньо підлягають.

в) видає всякі зарядження маючі на цілі збереження публичного спокою в повіті, а зосібно прикази що до установа-лення громадських горожанських сторожий і нічних варт в повіті, заборони щодо самочинних ворожих виступів проти національних меньшостей;

г) кермує всім національно-політичним зорганізованим рухом в повіті, надаючи єму напрями і назначуючи час публичних зорганізованих національних виступів в повіті в обороні української державности;

д) приготовляє враз з приданим єму до помочи повітовим комітетом УНРади всі кроки для обняття всьої політичної адміністрації повіту, установаючи для ужитку УНРади місту урядників та начальні і иньші урядові посади повітової адміністрації, скарбовости, почт і телеграфів, желізниць і всяких иньших адміністраційних і автономічних властей. В разі наглої потреби іменує тих всіх урядників і обнимає всю адміністрацію повіту у свої руки, усуваючи ворожі українській державности власти і засягає відтак затвердження УНРади.

Б

§ 6. Головні завдання українських повітових Комісарів подрібно такі:

1. Сотворити оборонну силу головно молоді під проводом військових і подбати про військовоє вишколенне її. Все те повинно наступити в рамках січових організацій.

2. Зорганізувати апровізацію так, щоби засоби поживи не були вивезені без дозволу УНРади і щоб не діставались в руки

ворожих нам чинників і людей. Обов'язком українських Комісарів подбати, щоб українське населення по містах не терпіло голоду.

3. Подбати о зібране як найбільше фондів на потреби УНРади. В тій цілі виконати окрему інструкцію в справі збирання податків на основі докладно ведених книг. Тимчасом збирати добровільні датки.

4. Українські повітові Комісарі повинні оставляти в стислій стичности з УНРадою, сусідними українськими повітовими Комісарами УНРади і українськими місцевими Комісарами УНРади в цілі уділювання собі взаїмних угод.

5. В разі залишку сусідних українських властей належить їм висилати підмогу по можности як найскорше.

6. Обов'язком Українських Комісарів поучити народ, щоби прихильно відносився до жидів і німецьких колоністів та не допускав до погромів, бо викликане безладдя лежить в інтересі ворогів. З другої знов сторони всякі насильства ворогів і приготовання до насильств повинні бути на місци здавлені.

7. Важна річ при кожній нагоді научувати народ, що Український Соїм і Правительство подбають о те, щоб мужики хлібороби без огляду на віру і обряд були справедливо наділені землею. Але в тій цілі треба, щоб у краю був послух для УНРади, бо інакше прийшло б до того, що в Росії, де села воювали з селами, вулиці з вулицями.

8. При кожній нагоді вказувати на потреби творення народного слухняного війська.

9. До Комітетів повітових і громадських УНРади належить номінанти начальника української сторожі, зглядно української оборонної сили в данім окрузі чи місцевости.

III. Круг ділання сільських і взагалі місцевих Українських Комісарів УНРади

§ 7. Український місцевий мійський Комісар УНРади являєсь виконним органом повітової національної влади УНРади і підлягає безпосередньо повітовому Комісарови УНРади.

§ 8. Завданням місцевого Українського Комісара зорганізувати на місци всьо місцеве українське населенне до

оборони української державности, беречи публичного спокою в селі чи в місті і в тій цілі установити горожанську громадську сторожу та кермувати всіми зорганізованими виступами відповідно до припоручень Українського повітового Комісара УНРади. У відповідній хвилі стає Український місцевий Комісар УНРади начальником громади, усуваючи дотеперішну верхність громадську.

§ 9. В цілі береження шляхів мають місцеві Комісарі доставити поміч українським начальникам сторожі для обсади мостів, залізничних стаций і т. д.

§ 10. Українські Комісарі УНРади все і всюди мають тямити в своїм діланню, що являються відвічальними перед УНРадою, українською державою, українським народом і історією, органами громадської національної влади.

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 93, арк. 12. Друкарський відбиток.

№ 5
ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ДІЛО» ПРО ЗАСІДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ВІД 14 і 15 листопада 1918 р.

17 листопада 1918 р.

УКРАЇНЬСКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА

Львів, 16 падолиста 1918 р.

Засідання УНР дня 14 с. м. було виключно присвячене звітам з краю. Головно вислухано і багато уваги присвячено звітови проф. Демчука про положення в Перемишлі. Найбільше пограничне місто републики зазнає важкої долі, переходячи з рук до рук. Польський фанатик, відомий кс. Панаць, безнастанно непокоїть місто панцирним поїздом. Відтак здавав звіт д-р Володимир Пежанський про положення у львівським повіті. Розходитьсь головно о одноцільність ділання повітового і громадських комісарів та гармонізації всіх інших урядів. В тім напрямі були би пожадані вказівки Державного Секретаряту. Після того на чергу нарад прийшла справа наладження залізничого й поштового руху. Держ. секр. Антін

Чернецький оправдує деякі недостачі в творчій діяльності Секретаріату подіями у Львові, котрі не дають змоги навязати правильний контакт з краєм. Розуміється, що боротьба по вулицях Львова теж не може бути товчком до спокійної, сконцентрованої праці.

Вчорашнє засідання розпочинається о год. 3 попол. Головує д-р. Лев Ганкевич.

На засіданню присутні з боку уряду: президент Державних Секретарів д-р Кость Левицький і держ. секретарі: Ол. Барвінський, д-р Ів. Куровець, д-р Ст. Баран, д-р Вас. Панейко, Яр. Литвинович, д-р Сидір Голубович, Антін Чернецький, Ол. Білецький та тов. держ. секр. д-р Евг. Перфецький, Мих. Мартинець і Микола Парфанович.

До голосу приходять представник уряду Евген Перфецький і предкладає Раді проект доповнення і поширення Ради представниками і повітів і міст. На розгляд ставиться три проекти: 1) доповнення Ради через вибори, переведені виділами інституцій і товариств економічних, фінансових, господарських, освітньо-культурних і професіональних; 2) через вибори в поодиноких громадах і 3) через прибрання в члени Ради з поодиноких повітів найвизначніших одиниць головно з посеред селянства.

Голова відкриває загальну дебату над першим проектом, зазначаючи, що поширення Ради має лиш тимчасовий характер, бо уряд заповів внесення в короткім часі виборчого закону про вибори до конституанти на основі загального, рівного, безпосередного, тайного і пропорціонального права вибору. В загальній дебаті забирають голос Мик. Петрицький і о. Ол. Стефанович. Оба заявляються за першим проектом, останній думає що містам дається за багато місць. — Рада переходить до спеціальної дебати. Зміст першого уступу проекту заключається в отсих словах: До часу скликання конституанти на основах, стверджених тимч. основним законом, доповняються склад Ради представниками повітів і міст. Другий уступ говорить, що в склад Ради крім дотеперішних членів мають входити по одному представникови кожного повіту, а від міст в такім числі: Львів — 4, Чернівці — 2, Станиславів з Книгининами — 2, Перемишль — 1, Дрогобич — 1, Коломия — 1, Тернопіль — 1, Стрий — 1, Ярослав — 1, Самбір

— 1, Золочів — 1, Бережани — 1, Борислав-Тустанович — 1. На тій самій основі мають одержати представництво відпоручники угро-українських комітетів і міст. Третій уступ говорить про управлених до вибору, четвертий про реченець (між 22—26 падолиста) і п'ятий про легітимацію нововибраних членів Ради. Проект приймається Радою.

Голова уділює голосу о. Остапови Нижанковському, котрий складає вичерпуючий звіт про організацію Стрийщини і Дрогобиччини. Стрий представляється як найкраще. Власть держить в своїх руках Директоріят з трьох осіб, військові формації творяться, почта і залізниця в руху, місто заапровізовується. Вістку про очищення Борислава з чужих елементів та про перехід влади в руки відпоручників УНР приймає Рада оплесками. Промовець ділиться з членами Ради своїми поміченнями з Ходорова і взагалі на окружній дорозі Стрий—Львів.

Під кінець Ол. Кульчицький нагадує, що 17 с. м. відбувається в Києві Національний Конгрес, на котрий не вибрано ще представників нашої країни, а це дуже важне особливо в передодень нашого об'єднання.

Секр. загр. справ д-р Вас. Панейко вияснює, що право заступати наше громадянство на Національнім Конгресі в Києві одержав тимч. дипл. представник республіки в Києві п. Гриць Микетей. Відповідні повновласти виставлено теж Головній Раді галицьких, буковинських і угорських Українців.

Після цього о год. 6-ій засідання закривається.

Діло. — 1918. — 17 листоп.

№ 6
ПОСТАНОВА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
від 15 листопада 1918 р.
ПРО ДОВИБОРИ ЧЛЕНІВ РАДИ

18 листопада 1918 р.

УНР на засіданню 15 с. м. прийняла на внесення Державного Секретаріату отсю постанову про доповнення Ради відпоручниками повітів і міст:

1. До часу скликання Установчих Зборів Західно-Української Народньої Республіки на засадах загального, рівного, без-

посереднього, тайного і пропорціонального виборчого права без різниці пола доповнюється склад Української Національної Ради відпоручниками українських організацій, повітів і більших міст.

2. Слідом за тим мають входити в склад Української Національної Ради крім дотеперешних членів з кожного політичного повіту по одному відпоручникови в отсій кількості: Львів — 4, Чернівці — 2, Перемишль — 1, Дрогобич — 1, Борислав-Тустановичі — 1, Коломия — 1, Станиславів з Книгининами — 2, Тернопіль — 1, Стрий — 1, Ярослав — 1, Самбір — 1, Золочів — 1, Бережани — 1. Для української області на терені бувшої угорської держави застережена є на тих самих засадах відповідна кількість відпоручників комітетів і міст.

3. Вибір тих відпоручників довершують управи всіх українських повітових, просвітних, культурних, економічних і політичних організацій кожного політичного повіту і названих під 2 більших міст на спільнім засіданню тих всіх управ.

4. Те спільне засідання управ тих організацій скликає український державний повітовий комісар і провадить та кермує виборчим актом при помочі вибраної на тих зборах провірочної комісії з 4 членів.

5. Вислід тих виборів з повіту стверджує провірочна виборча комісія і український державний повітовий комісар протоколярно і пересилає негайно всі виборчі акти осібним курієром Державному Секретареві внутрішніх справ у Львові, заосмотрюючи вибраних з повіту і з дотичного більшого міста відпоручників до Української Національної Ради в потрібні письменні легітимації.

6. Вибори відпоручників українських повітових організацій з повітів і більших міст мають бути переведені в часі між 22 і 26 падолиста с. р.

№ 7
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «ДІЛО»
ПРО ЗАСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
16 листопада 1918 р.

18 листопада 1918 р.

Вчорашнє засідання УНР розпочинається о год. 3.30. Головує д-р. Лев Ганкевич, а пізніше обнімає провід д-р. Іван Макух. На засіданню присутний повний Державний Секретаріят. Перед приступленням до порядку нарад забирає голос д-р. Іван Макух. Він говорить про організацію влади на провінції та висловлює свій жаль, що через події в столиці провінція є позбавлена в час відповідних директив з центра.

До слова зголошується Осип Безпалко, який вичерпуючо представляє положення в Чернівцях і на Буковині. Делегація УНР в Чернівцях згодилась була з румунсько-буковинською Радою під проводом Ончула на тій основі, що Буковина ділиться на часті українську й румунську згідно з етнографічним принципом. Черновецька делегація, спираючись на отсей мирний договір, перейняла адміністрацію українських повітів на Буковині. На жаль, в останнім часі взяла верх по румунським боці партія Фльондора, котра й покликала на Буковину державнорумунські війська. Таким чином наступила поліційна обсада також української Буковини. Замітне, що враз з румунським військом оперували в Чернівцях також польські легіоністи в числі кільканадцяти людей. Рада приймає до відома звіт О. Безпалка, а п. секр. загр. справ заповідає дипломатичні кроки ізза насильства, заподіяного на частині державного організму республіки.

До слова приходить д-р. Михайло Лозинський із звітом про переговори з львівськими горожанами польської народности, котрі відносяться до льокальних справ.

По переведеній дискусії Рада обговорювала дотеперішне становище Державного Секретаріату.

Відтак тов. секр. внутр. справ д-р. Роман Перфецький вносить на розгляд Ради тимчасовий закон про встановлення й упорядкування політичної адміністрації в Західно-Українській Народній Республіці.

По короткій дискусії закон приймається, після чого о год. 6.30 засідання закрито.

Діло. — 1918. — 18 листоп.

№ 8
ІНФОРМАЦІЯ В ГАЗЕТІ «ДІЛО»
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ВЛАДИ У ПІДГАЙЦЯХ

19 листопада 1918 р.

Відділ вояків під проводом поручника Михайла Гоя увійшов 5 падолиста рано до Підгайців і розоруживши відділ жандармерії почав перенимання урядів. Гурток української інтелігенції десигнував Осипа Танчаковського перейняти тимчасово Комісаріят УНРади. Увійшовши до давнього староства з гуртком старшої інтелігенції і представників міщан перейняв комісар без ніякої перешкоди урядування від бувшого старости Танського, відбираючи акти давнього староства та касу й опечатавши бюро. Всіх урядників староства звільнено з посади, заявляючи їм, що евентуальне прийняття їх до служби Українській Державі залежне від затвердження УНРади у Львові. Всі інші уряди полишено на дальше в урядуванні, зажадавши від них урядування в українській мові. З огляду на недостачу охочих робітників замкнено зовсім рільничу експозитуру, а повітову раду розвязано, заявляючи, що дальше її існування як уряду залежатиме від УНРади.

Того самого дня увечері гурток місцевої й помісцевої інтелігенції вибрав заступником комісара емеритов, суддю нотар. канд. Івана Ганаса, а усталивши скількість членів повітового комітету на 7 осіб, вибрав 5 членів Української народности. Інших двох членів вибрали в своїх організаціях Поляки — 1 й Жиди — 1, а про це повідомили комісара. Організацію громад увів комісар в життя тим способом, що назначив громадських комісарів і їх заступників на основі однієї інтелігенції й поручив новоназначеним комісарам переведення вибору комітету з 5 осіб, зложеного на зборах свідомих і поважних селян.

Для удержання ладу й порядку в повіті реактизовано всі дотеперішні станиці жандармерії в повіті, прийнявши до служби виключно самих Українців. Крім цього поручено гро-

мадським комісарам створення озброєних нічних варт. Бойова управа оголосила виїмковий стан в повіті й видала всякі розпорядки в справі удержання ладу та спокою в повіті. Наразі в повіті панує спокій. Подзоряджено перегляд 12 річників, себто від 1890 до 1901 р., котрий в днях 11, 12 і 13 буде переведений.

Персональний склад комісаріату слідуючий: крім комісара та його заступника урядує комісар Володимир Баранецький, бувший концептовий практикант давнього намісництва Стефан Шмунда, бувший повітовий секретар бувшого староства Василь Рудий, бувший старший офіціант давнього староства, Дмитро Сена й Іван Кучма, бувші офіціанти давнього староства. Існує порозуміння з сусідними комісаріатами.

Діло. — 1918. — 19 листоп.

№ 9
**СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «ДІЛО»:
 «ЗА ПРЕДСТАВНИЦТВО ЖІНОЦТВА
 В УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ РАДІ»**

19 листопада 1918 р.

З кругів українського жіноцтва дістаємо отсі уваги:

Тимчасовий основний закон про державну самостійність Західно-Української Народньої Республіки постановляє, що Установчі Збори і взагалі державне заступництво Республіки буде оперте на загальнім, рівнім, безпосереднім, тайнім і пропорціональнім виборчим праві без *ріжници пола*. Значить, в нашій Народній Республіці прийде також *українська жінка* до свого права.

Колиж се так, то справедливість супроти української жінки вимагала би, щоби вже тепер вона одержала своє заступництво в теперішнім тимчасовім законодатнім тілі Республіки, в Українській Національній Раді. Думаю, що УНРада, яка ухвалила висше згаданий закон про виборче право жінки, не може й не буде мати нічого проти того, щоби в ній уже тепер українська жінка прийшла до голосу. Спосіб переведення сього також нетрудний. Як минулого тижня доповнено УНРаду визначними громадянами, так не стоїть ніщо на перешкоді,

щоб таким самим способом одержала заступництво в УНРаді українська жінка.

В сій справі звертаюся передовсім до українського жіноцтва м. Львова. Нехай воно порозуміється між собою й виступить перед президією УНРади з домаганням заступництва та означить кандидаток, а УНРада певне сповнить се домагання.

Вкінці ще одно: Будуємо на нашій землі *Народню Републику*. Нехайже наше жіноцтво вишле до УНРади такі одиниці, які своїми *дотеперішніми* переконаннями дають запоруку, що справді з найглибшого переконання будуть заступати і обороняти народньо республіканські ідеї.

Львівська Українка

Діло. — 1918. — 19 листоп.

№ 10
ТИМЧАСОВИЙ РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО
СЕКРЕТАРІЯТУ ДЛЯ ТОРГІВЛІ Й ПРОМИСЛУ
ПРО ЗАБОРОНУ ВИВОЗУ НАФТИ
Й НАФТОВИХ ПРОДУКТІВ

19 листопада 1918 р.

§ 1. Вивіз нафтової ропи й всіх її перетворів (бензини, нафти, машинового олію і циліндрового, голубого олію, парафіни, всяких смарів, відпадків і ин., а так само земного воску (озокориту) поза границі Західно-Української Народньої Републики безумовно забороняється.

§ 2. Всякий вивіз вище згаданих продуктів за границі держави може наступити лише за дозволом Державного Секретаріату для торгівлі й промислу.

Львів, дня 15 падолиста 1918 р.

Державний Секретаріат для торгівлі і промислу

Діло. — 1918. — 19 листоп.

№ 11

НАКАЗ № 3 КОМАНДИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЖАНДАРМЕРІЇ ПРО ПОДІЛ ТЕРИТОРІЇ ЗУНР НА ОБЛАСТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНУ СТРУКТУРУ ЖАНДАРМЕРІЇ

Не раніше 19 листопада 1918 р.*

Територія Західно-Української Народної Республіки ділиться на наступні області і відділи:

1. Область: Львів

До області Львів належать наступні політичні повіті: Львів, Сокаль, Жовква, Городок, Рудки, Перемишль, Мостиска, Доброміль, частина Березова, Сянік, Ліско, Рава Руська, Ярослав, Яворів, Чесанів, Самбір, Старий Самбір, Турка, Дрогобич.

2. Область: Станиславів

До області Станиславів належать: Станиславів, Богородчани, Надвірна, Товмач, Городенка, Стрий, Жидачів, Сколе, Долина, Калуш, Коломия, Печеніжин, Косів, Снятин, Чернівці, Кіцмань, Заставна, Вашківці, Серет, Вижниця, Сторожинець.

3. Область: Тернопіль

До області Тернопіль належать: Тернопіль, Збараж, Скалат, Теревовля, Золочів, Радехів, Камінка Струмилова, Броди, Зборів, Чортків, Бучач, Козичинці, Борщів, Заліщики, Бережани, Бібрка, Перемишляни, Рогатин, Підгайці.

Командантами областей є експоновані офіцери жандармерії, які підлягають Команді Української Державної Жандармерії. Вичислені три області покриваються зовсім з військовими областями.

II

Державна Жандармерія розпадається на наступні відділи:

Відділ Української Державної Жандармерії Львів ч. 1. («Львів»)**.

Перемишль ч. 2. (Перемишль, Доброміль, Березів).

Ярослав ч. 3. (Ярослав Чесанів).

Сянік ч. 4 (Сянік, Ліско).

Самбір ч. 5. (Самбір, Рудки, Старий Самбір).

Сокаль ч. 6. (Сокаль, Жовква)

Рава Руська ч. 7. (Рава Руська, Яворів).

---

* Дата встановлена за змістом документа.

** Наведені в дужках повіті належать до дотичних відділів.

- Городок ч. 8. (Городок, Мостиска).
 Дрогобич ч. 9. (Дрогобич, Турка).
 Тернопіль ч. 10. (Тернопіль, Збараж, Зборів).
 Теревовля ч. 11. (Теребовля, Скалат, Гусятин).
 Чортків ч. 12. (Чортків, Борщів, Заліщики).
 Бучач ч. 13. (Бучач, Підгайці).
 Броди ч. 14. (Броди, Радехів).
 Золочів ч. 15. (Золочів, Камінка Струмилова, Перемишляни).
 Бережани ч. 16. (Бережани, Рогатин, Бібрка).
 Стрий ч. 17. (Стрий, Жидачів, Сколе).
 Калуш ч. 18. (Калуш, Долина).
 Станиславів ч. 19. (Станиславів, Богородчани, Надвірна).
 Городенка ч. 20. (Городенка, Снятин, Товмач).
 Коломия ч. 21. (Коломия, Печеніжин, Косів).
 Чернівці ч. 22. (Чернівці, Кіцмань, Заставна).
 Сторожинець ч. 23. (Сторожинець, Вижниця, Серет, Вашківці).

Командантами Відділів є офіцери жандармерії, які підлягають експонованим офіцірам.

Поки команди Відділів не є обсажені, так довго кожда повітова Команда Української Державної Жандармерії становить після Приказу ч. 2 точка 2 самостійну одиницю, підлягає експонованому офіцирови жандармерії відповідної області, а сей останній — Команді Української Державної Жандармерії.

III

Що до організації представляється жандармерія ось так:

А) Начальною командою жандармерії є: «Команда Української Державної Жандармерії» з осідком у Львові.

Б) Експоновані офіцери жандармерії а то на область: Львів, Станиславів, Тернопіль.

Урядова назва експонованих офіцирів жандармерії є: «Команда Української Державної Жандармерії — Експонований офіцир жандармерії на область Львів» (Тернопіль або Станиславів).

В) «Відділ Української Державної Жандармерії Львів ч. 1» (Для інших відділів відповідне місто і число).

Г) «Повітова Команда Української Державної Жандармерії, Львів» (Для інших повітових команд відповідне повітове місто).

Г) «Станиця Української Державної Жандармерії, Гаї (Для інших станиць, назва місця їх осідку).

Д) Експонованим офіциром жандармерії на область Львів іменував Державний Секретаріят Військових Справ в порозумінню з Командою Української Державної Жандармерії сотника жандармерії Івана Козака, а на область Тернопіль — сотника Миколу Алиськевича. Новоіменованим приказується обняти негайно свої обовязки і предложити звіт про розвій організації.

Експонований офіцир жандармерії на область Станиславів буде назначений пізнійше.

Е) Подається до відома розпорядження Державного Секретаріату Військових Справ ч. 114 з дня 19 падолиста 1918:

«Всі активні жандарми, котрі не підчиняються приказам Команди Української Державної Жандармерії і не хочуть повнити служби Державної Жандармерії, тратять літа служби і право побору емеритури».

Розпорядженне Державного Секретаріату Військових Справ ч. 116, з дня 19 падолиста 1918.

До всіх Окружних Команд, Жандармерії і Повітових Комісарів:

«Всі самовільні іменования без відома Секретаріату Військових Справ анулюється. Іменувати до четара виключно може полковий командант, в жандармерії начальна команда жандармерії у Львові, натомісць від четара почавши виключно Державний Секретаріат Військових Справ за предложеннем лісти пропонованих до авансу дотичними командантами».

Є) Пробних жандармів жонатих, як аспірантів на сталих жандармів, не приймається; виїмково можуть бути прийняті, як помічні жандарми, на переходовий час.

Ж) Реквізиції строго заборонені. Хто з жандармів буде на власну руку реквізувати, того нарівні з грабіжником будеться віддавати до полевого суду. Команданти особисто відповідають за виконанне сього приказу.

З) З нинішним днем іменуую стрільців приділених до канцелярії Команди Української Державної Жандармерії, а саме хорунжими: Осипа Левицького, Івана Венгльовського; підхорунжими: Дмитра Николюка і Івана Скоропаду; Ярослава Гриневича; десятником Гната Гнатюка, а вістуном Івана Панкевича.

Вахмайстром I кл.: Вахм. II кл. Івана Лійку; Вахмайстрами II кл.: Віцевахмайстрів: Онуфрія Перепічку, Михайла Прийдуна, Миколу Халанюка, Василя Шевціва, Івана Гловацького, Василя Збігley. Віцевахмайстрами: Цугсфірерів: Василя Шемлея, Миколу Панчака, Волод. Панчака, Василя Блажкова, Павла Майдана, Василя Гладуна, Івана Легіня, Івана Кізіму, Івана Кашубу, Івана Мельника, Тараса Ганущака та Івана Іваницького. Цугсфірерами: капралів: Антона Сенишина, Степана Лучкова і Остапа Чемеринського. Капралем Жандарма: Гриця Добуша.

Назви підофіцерських степенів будуть управильнені слідуючим приказом, а поки що придержуватися старих.

Тому, що досі не надіслано з повітових Команд Жандармерії списків стану, дальші аванси застерігається на пізнійше.

1. Відділ рахунковий Команди Української Державної Жандармерії Західно-Української Народньої Республіки знаходиться при Команді Української Державної Жандармерії у Львові поки що в Тернополі.

2. Повітові Команди Жандармерії одержують потрібну готівку за легальними квітами і протиквітами (Quittung und Gegenschchein) від приналежних окружних зглядно повітових команд і виплачують побори своїм офіцирам і мужві після понизше наведеної табелі на основі листи платень. Кожда станиця провадить касовий записник. До касового записника вписується всі приходи після посвідок, а всі розходи після листи платень або квітів. З кінцем кожного місяця замикається касовий записник і висилається його найпізнійше до 10 слідуючого місяця разом з залучниками чистописи Відділові рахунковому. Остаючі решти або недобори виписується на слідуючий місяць. Касовий записник провадиться в двох примірниках. Один лишається на станиці і має бути до кожного перегляду економічного предложений.

3. Поки що побори для жандармів остаються після норми бувшої (австрійської), а до того боевий додаток для віцевахмайстрів 4 К., для вахмайстрів I і II кл. і для повітових вахмайстрів 4 К. 50 с. денно.

Для всіх 5 К. 20 с. денно харчове, если харчу з військових магазинів не побирають.

Жовніри приділені до жандармерії (незаводові жандарми) дістають заслуженику (Löhnung) після степеня, а то:

Степень	Заслуженина	Боевий додаток		
Стрілець	50 сот.	1 К. — сот.		
Старший стрілець	70 сот.	1 К. 30 сот.		
Вістун	1 К. — сот.	2 К. — сот.		
Десятник	1 К. 20 сот.	2 К. 80 сот.		
Старш. десят.	2 К. — сот.	4 К. — сот.		
Булавний десят.	2 К. 50 сот.	4 К. 50 сот.		
Побори для офіцирів				
Степень	Сталі побори місячно	Боевий додаток денно	Кватира міс.	
			І. кл.	ІІ. кл.
Хорунжий	200 К.	5 К.	40 К.	20К.
Четар	250 К.	6 К.	80 К.	40 К.
Поручник	300 К.	7 К.	80 К.	40 К.
Сотник	350 К.	10 К.	160 К.	80 К.

Окрім того харчове 5 Корон 20 сот. денно, если не побирають харчу в натурі. Побори офіцирів і заводових жандармів виплачується першого кожного місяця в цілости з гори, а для мужви кожного 1, 11 і 21 також з гори.

Харчове для всіх виплачується з долу.

Для мужви кватирове в натурі.

Замічається, що Команда Української Державної Жандармерії поставила внесенне, щоби побори жандармів 50% підвисшити, — є певна надія, що се внесенне буде узгляднене.

Жандармський додаток для офіцирів

Степень	Замітка	Корони
Булавні офіцири	без огляду на степень	100
Сотник		80
Поручник і четар		50
Хорунжий		25

Додатки подорожні для об'їжджаючих офіцерів

Степень	Денно Корон	Замітка
Булавний офіцер	40	без огляду на степень
Офіцери	25	
Повіт. вахм.	6	

Ті додатки можна зачислити після дневника подорожі. Листу платень для офіцерів експонованих присилається найдалше до 25-го кожного місяця за слідуючий місяць Відділові рахунковому при головній Команді, котрий кожного першого тим офіцерам виплатить побори.

Если котрий відділ побирає харчове з військових магазинів, належиться для кожного чоловіка:

Снідане:	1 пайка консервової кави
Обід:	300 гр. мяса, 1000 гр. бульби або підмінків (сурогатів т. є. 200 гр. круп, гороху, фасолі, 300 гр. капусти) 30 гр. соли, 25 гр. товщу, 5 гр. цибулі або часнику, 2 цл. оцту і 20 гр. муки.
Вечера:	500 гр. бульби або підмінків: 100 гр. круп, гороху, фасолі, 150 гр. капусти.
Хліба 500 гр. або сухарів 300 гр. денно.	
Для КОНИЙ:	3 кг вівса, 1 кг соломи, підмінки (сурогати) після австрійських норм.

Перше зачислюванне

До зачислення поборів за падолист мають офіцери підписати декларацію, що в бувшій австрійській армії не одержали поборів за падолист. Наколи ті офіцери одержали побори за падолист при австрійській армії, належить зачислити тільки ріжницю поборів між поборами, як повисше заподано, а поборами при австрійській армії. Мужва жандармерії має виказати документно так свій степень як також літа служби, за котрі числить собі побори.

Всіх офіцерів, експонованих, відділових, командантів повітових і командантів станиць робиться особисто відвічальними за те, щоби стан їх каси не був відносно високий. Всю найдену або непокликано відобрану готівку належить сейчас за посвідкою і забезпечено відіслати до Команди Української Державної Жандармерії або найблизшої каси військової.

Зареквіровані або знайдені однострої, оруже, харчі і т. и. належить відіслати рівнож за посвідкою до Команди Української Державної Жандармерії, або найблизшого військового магазину. Посвідки належить долучити до місячних обчислень.

В інших справах дає поученне так устно як і письменно Відділ рахунковий (ул. Святоіванська Польська гімназія) до котрого в кожній хвилі можна удатися.

Офіцирам, вступаючим до служби перед 15-тим, належаться сталі побори (гажа, кватирове і т. д.) за цілий місяць, а тим, що вступають на 15-го або по 15-тім за пів місяця.

Денні додатки від дня вступлення до служби: Мужві належить заслуженина за цілу декаду, прим. вступив хто до служби 29.XI, то заслуженину зачисляєсь від 21.XI. Денні додатки від дня вступлення до служби.

Одержанне сего приказу належить сейчас потвердити службовим листком.

Значковий:
Щипайло,
поручик, в. р.

Командант:
Індишевський,
отаман, в. р.

ДАЛО, ф. 1259, оп. 1, спр. 31, арк. 113—114. Друкарський відбиток. Засвідчена копія печаткою Команди української державної жандармерії.

№ 12
ІНФОРМАЦІЯ В ГАЗЕТІ «ДІЛО»
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ВЛАДИ У ПОВІТАХ

20 листопада 1918 р.

Радехівщина

З приводу проголошення Західно-Української Народньої Републики відбулося в Радехові дня 10 падоліста с. р. народне свято, на яким явилося більше ніж шість тисяч людей.

Урочість розпочалося богослуженням, відправленим о. деканом Кордубою, а відповідну проповідь виголосив о. д-р. Пелліх. По богослуженню відбувся похід перед Народній Дім, де промовляли Герман, Фургада й сотник Коссер. Свято закінчив промовою повітовий комісар Росткович, зізвавши громадських комісарів щиро й чесно працювати спільно з повітовими властями. Декотрі присутні тутешні Поляки подивлялися імпонуючий здвиг народу, котрий спокійно розійшовся до дому.

Сокаль

Повітовим комісаром в Сокалі є суддя Тисовський, харчову управу веде начальник суду Комаринський, командантом міста є сотник Охрим, а жандармерії надпоручник Дронюк. В місті й повіті цілковитий спокій. Поїзди курсують до Жовкви.

Бучаччина

В місточках повіту, як Монастириська і Язловець, адміністративна власть перейшла в руки місцевих українських комітетів. За малим винятком у всіх селах повіту усунуто старих війтів і радних, а на їх місце повибрано місцевих комісарів і місцеві комітети. У повіті панує взірцевий спокій. Селяне латинники, не зважаючи на агітацію польських панів і підпанків, ідуть солідарно з українськими селянами, а навіть два чисто мазурські села, як Підзамочок і Дуліби, вислали своїх делегатів на наші повітові збори і брали участь у виборах повітового комісара УНР. Жидівське населення відноситься льояльно до української влади.

Дня 7 падолиста відбулися збори повітових делегатів Бучаччини, на які явилось 209 делегатів з 70 громад бучацького повіту. Збори відкрив голова тимчасового організаційного комітету Сіяк. Пояснивши ціль зборів, запропонував на голову зборів о. Дениса Нестайка, пароха в Бучачі й Андрія Луцьова, господаря з Нагірянки на заступника, а п. Юліяна Нестайка, богослова на секретаря. О. Нестайко, обнявши провід зборів, уділив голосу Остапови Сіякови, показав на вагу хвилю й по відчитанню інструкції до повітових органів Української Національної Ради пояснив поодинокі її уступи. Потім приступлено до вибору повітового комісара УНР.

В справі означення кандидатів забрали слово о. Володислав Носковський, парох з Сорік і Захарій Біло, делегат з Філь-

варків, і запропонували на повітового комісара д-ра Іляріона Боцюркова, адвоката в Бучачі, а на заступника Остапа Сіяка, голову «Сільського Господаря» в Бучачі. При поіменнім голосуванню делегатів з кожного села віддано голосів 208, з яких 138 впало на д-ра Боцюркова, яко повітового комісара, а 71 на Остапа Сіяка, супроти чого голова зборів проголосив, що повітовим комісаром УНР вибраний д-р І. Боцюрків.

Дальший провід зборів обняв нововибраний повітовий комісар УНРади д-р Боцюрків і предложив зібраним вибір членів повітового комітету, а для успішнішого переведення вибору запропонував розділити бучацький повіт на пять округів: бучацький, язловецький, золотопотіцький, монастирецький і усте-зеленський, і вибирати по три з кожного округу членів повітового комітету. Пропозицію д-ра Боцюркова прийнято одностайно й приступлено до вибору членів повітового комітету УНРади, вислід якого був такий: I. З округу Бучач вибрані: о. Носковський, парох зі Сорік, Іван Косарчин, господар з Нагірянки, Андрій Луців, госп. з Нагірянки, Кухта, господар з Переволоки. II. З округу Язловець: о. Кпивак, парох з Язлівця, о. Проскурницький, парох з Новосілки, Гриць-Фарбота, господар Ріпинець. III. З округу Монастирська: д-р Підляшецький, канд. адв. в Монастирських, Евген Лазаревич, правник з Монастириск, Захар Біло з Фільварків, Олекса Крися, господар з Березівки. IV. З округу Усте Зелене: Василь Бородайко, госп. з Устя Зеленого, Михайло Красій, госп. з Луки, Михайло Плиська, госп. з Задорова. V. З округу Золотий Потік: о. Збудовський, парох з Зубаця, Яків Надвірнюк з Золотого Потока, Михайло Сажовський з Коропця.

На виборі членів повітового комітету повітовий комісар пояснив інструкцію УНРади щодо виборів міських і сільських комісарів і міських та сільських комітетів і запропонував скликати на вівторок дня 11 падолиста с. р. цілий повітовий комітет для наради й розв'язки всіх згаданих в інструкції завдань повітового комісара УНР.

Вкінці о. Лушписький пригадав усім, що в суботу дня 9 падолиста с. р. відбудеться заупокійне богослуження за УСС, що впали в боях, порадив найскорше відкрити школи й управити справу виплати пенсії урядникам і учителям.

№ 13
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «ДІЛО»
ПРО ЗАСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
18 листопада 1918 р.

20 листопада 1918 р.

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА

Львів, 19 падолиста 1918 р.

Вчорашнє засідання замітне між іншим тим, що д-р Іван Макух, держ. секретар публичних робіт, вніс свою димісію. Д-р Макух є того погляду, що в теперішнім моменті Секретаріят повинен бути складений виключно на діловій основі; політично-партійні моменти мусять уступити місця виключно діловим признакам. Це й було причиною його димісії.

Засідання починається о год. 10.30. Головує д-р Лев Ганкевич. З боку уряду бере участь майже повний Державний Секретаріят. Голова сповіщає про завішення оружжя на 48 годин між Начальною Командою українських військ і представником польських відділів. Після того приходить до голосу президент Держ. Секретаріату. Останні дні принесли побіч многоти інших справ, важку журбу про долю Буковини, що дісталася під румунську окупацію. Завданням уряду буде поробити потрібні кроки у компетентних чинників, щоби звернути увагу на румунське безправство та зняти окупацію з української частини. Буковинська справа вимагає й основного ознайомлення з тамошніми відносинами. В Держ. Секретаріаті мусить отже бути представник Буковини. При творенні уряду застережено деякі місця представникам Буковини. Сьогодні президент є в змозі подати до відома, що буковинські члени Укр. Нац. Ради запропонували обсадити місце товариша Держ. Секр. внутрішніх справ п. Осипом Бурачинським. Рада Секретарів предкладає цю справу до порішення Укр. Нац. Ради, котра одногосно приймає поставлену пропозицію. Другою справою, порушеною президентом Секретаріату, була справа місць в уряді представників національних меншостей: Поляків, Жидів і Німців задля береження їх прав. В дискусії д-р Володимир Охримович нагадує, що ще в постановах конституанти

з 19 жовтня святочно гарантовано всі права національним меншостям, візвано ті меншости до вислання своїх представників до Укр. Нац. Ради. На жаль, до сього часу меншости здержалися з участю в УНРаді.

Д-р Мих. Лозинський теж покликується на ухвали конституанти і вказує, що передумовою представництва в уряді є представництво в Раді. Через те національні меншости мусять перш усього потворити відповідні національні організації, котрі висловлювалиби їх волю, після чого УНРада не відмовиться увійти з ними в порозуміння щодо відповідного заступництва в Раді і Державнім Секретаріаті. В тім напрямі ставить він поправку до предложення уряду. Рада приймає предложення Секретаріату з поправкою д-ра Лозинського.

Саме тоді з'являється на салі голова одеського відділу Українського Національного Союзу д-р Іван Луценко; з горячим привитанням звертається до нього голова Ради. Д-р. Ів. Луценко заявляє, що він прийшов тут від імени Українського Національного Союзу в Києві та його філії в Одесі, щоби порозумітися із західними Українцями і подати їм помічну руку у важкій боротьбі за визвілля із 600-літнього ярма.

Голова Державного Секретаріату в дальшій ході нарад обговорює фінансові справи Републики. Фінансовий бік нашого державного життя переходить різку кризу. Державні каси майже порожні, а потреба готівки на найконечніші видатки і покриття стає невідкличною.

Рада Секретарів кілька разів застановлялася під тією квестією і прийшла до висновку, що в справі поправи фінансового положення треба поробити такі кроки: а) стягати залеглі податки з тим, щоби не переслідувати податковими жаданнями найбідніщих верств і знищених війною власників; б) сконцентрувати в державній скарбниці, зглядно перекинути готівку в державних касах з тих місць, де її за багато — до порожніх кас і в) розписати внутрішню державну позичку. Що до сього останнього, то през. Секретаріату і секр. фінансових справ д-р Кость Левицький ставить Раді отсе внесення: «Українська Національна Рада зволить постановити: Українська Національна Рада постановляє з огляду на необхідність заспокоєння найконечніщих потреб Західно-Української Народньої Републики розписати внутрішню державну позичку,

забезпечену цілим маєтком Західно-Української Народньої Республіки, у висоті, яка буде узнана за потребу на покриття найконечніших видатків, припоручаючи рівночасно Раді Державних Секретарів приступити у вказанім часі до видання дотичного розпорядження».

В дискусії, котра розвинулася досить широко, порушено теж питання, чи не можна би до тої позички втягнути теж австрійську военну позичку, аби таким чином увільнити населення від многоти австрійських паперів. Це зробиться залежним від покупки і курсу австр. військової позички на світовім ринку.

Мих. Петрицький, обговорюючи пропозицію Секретаріату, ставить побажання, щоби уряд розглянув конечність заведення поступового маєткового податку. Пропозиція Державного Секретаріату, як і побажання М. Петрицького приймається.

Опісля державний секретар внутрішніх справ д-р Степан Баран читає проєкт маніфесту до населення Республіки, в котрім порушено всі важні справи сучасного моменту, а головнo ті, розвязка котрих припаде конституанті, скликаній на основі п'ятихвостки. Голова Ради заряджує генеральну дискусію, в котрій беруть участь д-р Кирило Студинський, Олександр Стефанович, Михайло Петрицький, д-р Іван Луценко, четар Олекса Іванчук, Антін Чернецький. Вкінці на внесення д-ра Барана вибрано комісію, зложену з д-ра Барана, д-ра В. Панейка, д-ра М. Лозинського, д-ра С. Голубовича, д-ра К. Студинського і А. Чернецького, котра іще раз докладно перегляне проєкт маніфесту і прийде з ним на Раду.

О год. 1 засідання закрито.

Діло. — 1918. — 20 листоп.

№ 14

ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО ТИМЧАСОВУ ОРГАНІЗАЦІЮ СУДІВ І СУДОЧИНСТВА

21 листопада 1918 р.

До пропозиції Державного Секретаріату постановляє Українська Національна Рада:

§ 1

Закони і розпорядки, на підставі котрих в бувшій австрійській державі виконувано судівництво, о скільки вони не

протилляться державности Західно-Української Народної Республіки остають аж до їх зміни, зглядно знесення в правній силі і на їх підставі має ся дальше вести судівництво.

§ 2

Всі закони і розпорядки, які мали на цілі охорону прав і інтересів бувшої австрійської держави, її армії та її органів, як також охорону прав і інтересів бувших її коронних країв, мають від тепер аналогічно примінювати ся для охорони прав і інтересів Західно-Української Народної Республіки, її армії та її органів.

§ 3

Всі суди, які знаходять ся на території бувшого ц. к. висшого Суду краєвого у Львові, стають судами Західно-Української Народної Республіки і є обовязані в її імени виконувати дальше спорове, неспорове і карне судівництво.

§ 4

Всі агенди бувшого ц. к. австрійського Міністерства судівництва переняв на области Західно-Української Народної Республіки Секретаріят судівництва, до якого будуть належати також іменовання судових урядників. Суддів іменує Державний Секретаріят на предложенне Секретаря судівництва.

§ 5

Артикули 1, 5, уступ 2 артикулу 6, артикул 12 і уступ артикулу 13 основного закона з 21 грудня 1867, ч. 144. В.З.Д. про судейську власть зносить ся, та на їх місце входять з життя приписи сего закона.

§ 6

Ц. к. Повітовий Суд, буде звати ся «Повітовий Суд Західно-Української Народної Республіки».

Ц. к. Окружий Суд буде звати ся «Окружний Суд Західно-Української Народної Республіки».

Назви ц. к. краєвих Судів у Львові і Чернівцях зносить ся, а на їх місце установає ся назви: «Окружний Суд Західно-Української Народної Республіки» у Львові, зглядно в Чернівцях.

§ 7

На внесення державного Секретаря Судівництва виконує Рада державних Секретарів право амністії і аболіції.

§ 8

Судії і судові урядники остануть аж до їх відкликання зглядно до часу переведення нової організації на своїх урядових місцях в дотеперішнім характері службовім, коли в часі означенім Секретарем Судівництва зложить службове приречення на вірність Західно-Українській Народній Республіці і її законам.

Хто відмовить зложення приписаного приречення, тратить свій уряд.

§ 9

Від дня оголошення сего розпорядку суди мають видавати всі вироки в імені Західно-Української Народної Республіки.

§ 10

Хід інстанцій в усіх справах судових остає покищо незмінений, а Найвисший Суд Державний у Львові буде заснований окремим законом. До того часу утворять ся при висшім Суді Західно-Української Народної Республіки у Львові окремі Сенати, що будуть рішати в дорозі інстанцій справи, які рішав ц. к. Найвисший Трибунал Судовий у Відни.

§ 11

Постанови про виконання сего закона видасть Секретар Судівництва.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Республіки. — Станіславів, 1918. — С. 4—5.

№ 15
СТАТТЯ ГАЗЕТИ «ДІЛО»
ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ ЗУНР

21 листопада 1918 р.

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШОСТИ
В ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕПУБЛІЦІ

Львів, 20 падолиста 1918 р.

Зараз в першій своїй програмовій заяві з 19 жовтня с. р. Українська Національна Рада заняла в справі національних меншостей у нашій Республіці зовсім ясне становище. Їм признано як найширші репрезентаційні права на основі пропорціонального виборчого права і як найширшу національно-культурну автономію на персональній автономії. В цілі здійснення сих прав завізвано національні меншости зорганізуватися в окремі публично-правні групи і зголосити своє представництво в Українській Національній Раді. Рівночасно заповіджено, що національні меншости будуть мати конституційно запоручене представництво в правительстві.

В сій справі Українська Національна Рада на засіданню 18 с. м. зробила знов крок наперед і на предложення Державного Секретаріату ухвалила утворити в Державнім Секретаріаті три державні секретарства: польське, жидівське і німецьке для береження національних прав Поляків, Жидів і Німців у нашій Республіці.

Обсадження сих державних секретарств залежить тепер уже виключно від національних меншостей. Вони кожної хвилі, зорганізувавшись на окремі публичні групи і вступивши до Національної Ради, можуть обсадити сі секретарства своїми заступниками.

Одначе національні меншости нашої Республіки ще не примирилися з фактом її існування настільки, щоб уже тепер узяли участь в її будуванню.

Польська меншість у Львові з оружжям в руці воює проти нашої Республіки в ім'я поневоленої нашої землі Польщею, а Поляки в краю — хоч поки що сидять тихо — то певне готові кожної хвилі вчинити замах на нашу Республіку, як

тільки зміркувалиби, що такий замах мавби успіх. На сей настрій Поляків повинні особливу увагу звернути наші державні влади в краю і прийняти всі міри, щоб польські бажання не могли перемінитися в дійсність.

Друга національна група — Жиди — малаби властиво всі причини як найенергічніше стати при нашій Республіці та помагати обороняти й укріпляти її. Бо український нарід перший і доси одинокий, творячи свою державу — як у Київі, так і у Львові — признав Жидам права нації. І коли Жиди справді хотять бути нацією, а не погорджуваним матеріалом для асиміляційних експериментів, то повинні всі сили свої обернути в користь тої держави, яка їх нацією признає. Одначе Жиди сього не зробили, і ледви здобулися на неутральність у спорі між Українцями й Поляками.

Ми очевидно власними силами, без нічиєї помочи, укріпили нашу Республіку. Так самопасивність Жидів не відведе нас від признання їм прав нації. Одначе поза правами є настрої громадянства, які для співжиття ріжних народів в одній державі значать чи не більше як права. Ми з своєї сторони зробили все можливе. Творення сих настроїв залежить тепер виключно від Жидів.

Німецька меншість з огляду на свою малочисельність не грає такої ролі, як польська або жидівська. Одначе мимо її малочисельности наша Республіка признає також їй усі права. Здійснити сі права вже в теперішній хвилі залежить виключно від неї.

Словом, український нарід, приступаючи до будови державного життя на своїй землі, дав найдальше йдучий доказ, що не хоче упослідження національних меншостей, тільки хоче мати їх повноправними і добрими горожанами Республіки.

№ 16
ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ДІЛО»
ПРО ЗІБРАННЯ ТИМЧАСОВОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
М. ЛЬВОВА І ЗАЯВУ УКРАЇНЦІВ — ЧЛЕНІВ РАДИ

28 листопада 1918 р.

Дня 25 с. м. відбулося зібрання тимчасової міської Ради. Подаємо звіт з того засідання за польськими щоденниками, лишаючи за ними також численні нелогічні розбіжності в становищах поодиноких бесідників щодо оцінювання джерел єврейських погромів у Львові.

Зібрання було незвичайно численне.

Члени Ради Українці: радн. І. Громницький, о. Т. Лежогубський, дир. В. Нагірний, нотар Й. Онишкевич і д-р С. Федак надіслали на руки президії отсю заяву:

«В виду відносин, які заведено від 22 с. м. у Львові, вважаємо відповідним не брати участі в праці Ради».

Ся заява очевидно означає, що підписані члени Ради Українці не будуть брати участі в праці Ради лиш з огляду на обставини, які заведено у Львові і як довго ті обставини будуть тривати, а не що вони зреклися своїх мандатів, як се деякі польські часописи подають.

П. Микола Ганкевич, укр. соц. дем., взяв участь в засіданню Ради.

Зібрання відкрив довшою промовою президент — д-р Стеслович. Він переходить події минулих тижнів від часу маніфестації, коли представництво міста «на основі права самоозначення» виявило волю людности міста Львова належати до Польщі. Опісля згадав про обняття міста українським військом і про проби переговорів з представниками Української Національної Ради. П. Президент закинув Українцям, що вони фальшиво зрозуміли епохальну засаду Вільзона, певно думаючи, що вірно і справедливо зрозуміли її Поляки. По трьох тижнях уступили українські війська завдяки геройству польської молодіжи. Після того д-р Стеслович зложив подяку ріжним військовим старшинам і іншим достойникам, котрі дали підмогу польським військовим відділам у Львові. «Вкінці — як пише «Gazeta wieczorna» — бесідник висловив жаль з приводу випадків рабунків і насильств, котрі мали місце у

Львові, а спричинило їх випущення бандитів з в'язниць через Українців; а не могли (розуміється: рабунки і насильства) бути зараз здавлені, бо війська мусіли піти в погоню за ворогом, а крім того відділи були страшно перетомлені стількиденною битвою». Обовязком Ради є привернення ладу.

Радник Туліє поставив отсю резолюцію, ухвалено серед оплесків:

«Міська Рада, котра перший раз радить в освободженім Львові силою права самоозначення, святочно оголошує прилучення Львова до Річипосполитої польської». Опісля слідували вислови подяки оборонцям Львова і пятнування насильств і рабунків на єврейськім населенню.

По відчитанню д-ром Стесловичем української заяви забрав голос іменем клубу радник польської соц.-дем. партії п. Олянський. Про рабунки, морди і насильства говорив він зовсім инакше, як п. президент. Перш усього каже, п. Олянський, що його партія все змагала й змагає до польсько-українського порозуміння. Він не теряє надії, що до порозуміння таки дійде. Смутять його випадки останніх днів. «Як соціяльні демократи маємо обовязок в імя подоптаной людськости, в імя елементарной людської культури, в інтересі найвищих ідеалів народу — зайняти становище супроти подій, яких той старий наш город в тій грозі і страховищах не бачив ще в своїй історії... Покликування на вибрики жидівських націоналістів під ніякою умовою не оправдують погромів». Треба було потягнути винуватців тих вибриків до відповідальности, а не допустити до того, щоби підюджена темними чинниками дич брала сліпу відплату на безборонній і невинній людности. «Ті події є кривавим насміхом і запереченням основних засад міжнародньої демократії, котра признає перш усього особовість кожної людини, святість і непорушність її прав». П. Олянський говорить теж про право самовизначення, котре по словам справоздавця «Gaz. wiesz.» має висловлюватись тільки тим, що та засада в політичній сфері признасть панування люду над державними інституціями, а в господарській усупільнення середників продукції. Панування люду вимагає перш усього запанування над собою самим. В цій хвилі реакційні сили скермовують страждучі маси (отже не бандитів з в'язниць) на віроісповідну і расову боротьбу, намагаючись пустити в рух

передкультурні інстинкти, щоби серед грабіжі, пожежі і мордів маси втратили панування над собою і свою людську гідність, а одночасно — щоби відвернути увагу тих мас від істотних суспільних, політичних і національних завдань.

Іменем українських соціальних демократів довшу розмову виголосив Микола Ганкевич. На жаль, його промова, так сильно переривана спротивами панів радних, «загубилася» в газетнім звіті. Знаємо тільки, що він переконував Поляків, що треба уживати на означення нашої нації слів загальнонаціональних: «Ukrainiec — ukraiński» замість провінційальних «Rusia — ruski». Даремний труд! Бесідник говорив про трагедію братовбійчої боротьби, п'ятував події в жидівській дільниці, представляючи картину знищення і вказуючи на темних героїв. Вкінці висловив надію на перемогу червоного прапора і збратання народів.

Іменем жидівських радних всіх напрямків п. Ашкенази предложив ряд внесень, що відносяться до подій в жидівській дільниці та мають на меті хоч частинну зараду лиху. Ті внесення поки-що передано особній комісії.

Обговорювано теж справи міської поліції і горожанської сторожі.

Діло. — 1918. — 28 лист.

№ 17 РОЗПОРЯДОК РАДИ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОРАЗОВИХ СУДІВ

30 листопада 1918 р.

§ 1. В цілі охорони життя і майна горожан та охорони сили збройної Західно-Української Народної Республіки впроваджується часово аж до відкликання суди доразові на цілій території тоїж Республіки за каригідні вчинки:

§ 2. Сі каригідні вчинки є:

1. Злочин убійства §§ 134—138 австр. зак. карного.
2. Злочин рабунку §§ 190—196 —//—.
3. Злочин підпалу §§ 166—168 —//—.
4. Злочин шпіонажі § 321 військового закона кар.
5. Злочин проти сили збройної § 337 військ. зак. кар.

§ 3. Суди доразові мають бути утворені при військових судах полевих, які судівництво виконувати муть так, що до сили оружно́ї Західно-Української Народно́ї Республіки включно жандармерію і міліцію, як і що до осіб цивільного стану.

§ 4. Сей розпорядок входить в жите з днем оголошення.

§ 5. Виконанне сего розпорядку доконає державний секретар для справ військових в порозумінню і з державними секретарями для справ внутрішніх і для судівництва.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Республіки. — Станіславів, 1918. — С. 7.

№ 18

РОЗПОРЯДОК РАДИ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ ПРО КАРНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ ЗА ОКРЕМІ ЗЛОЧИНИ ПЕРЕД ВІЙСЬКОВИМИ СУДАМИ

30 листопада 1918 р.

§ 1. В цілі охорони житя і майна горожан Західно-Української Народно́ї Республіки передається судівництво над особами цивільними, які допустилися каригідних вчинків, в § 2 сего розпорядку наведених, судам військовим.

Судівництво се виконують полеві суди після постанов австр. закона про військоове поступоване карне.

§ 2. Сі каригідні вчинки є:

- а) злочин головної зради (§ 68—72 австр. зак. кар.);
- б) злочин повстання (§§ 68—72 австр. зак. кар.);
- в) злочин ворохобні (§§ 73—75 австр. зак. кар.);
- г) злочин злобного ушкодження на желізницях (§§ 85 ц. і 86 австр. зак. кар.);
- д) злочин злобного ділання і залишення при особливо небезпечних обставинах (§§ 87 і 88 австр. зак. кар.);
- е) злочин злобного ушкодження телеграфів і телефонів державних (§ 89 австр. зак. кар.);
- з) злочин насильного ділання і небезпечної погрози проти осіб в публичній службі (§§ 81 і 82 австр. зак. кар.);
- ж) злочин убийства і забитть (§§ Із 4-Із 8, § 140—142 австр. зак. кар.) злочин тяжкого ушкодження тіла (§§ 143, 152—157 австр. зак. кар.);

й) злочин підпалу (§ 166—168 австр. зак. кар.);
 ю) давання помочи до злочинів висше наведених (§§ 211—219а австр. зак. кар.);

л) злочин недозволеного вербунку, злочин намови до порушення військових службових обов'язків, злочин шпіонажі, злочин проти збройної сили Західно-Української Народної Республіки (306, 314—316, 321—330 австр. військ. карн. зак.).

§ 3. Сей розпорядок входить в жите з днем оголошення.

§ 4. Виконане сего розпорядку доконає державний секретар для справ військових в порозуміню з верховними секретарями для справ внутрених і судівництва.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Республіки. — Станіславів, 1918. — С. 7—8.

№ 19 ЦИРКУЛЯР ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПОВІТОВИМ КОМІСАРІАТАМ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ВЛАДИ НА МІСЦЯХ

Листопад 1918 р.*

У відповідь на письмо з 9.XI.18 р. Ч. 8 державний секр. внутр. справ заряджує, що слідує:

1) Урядників всіх дотеперішніх державних урядів як староство, суд, уряд податковий, почта, уряд зем. (де такий є) і п. полишити на їх становиськах як зложать приречене на вірність Укр. державі, повірюючи в кождім уряді нагляд своєму чоловікови (ур. українцєви). Тих що не зложать такого приречення, як і тих, що вороже відносяться до нас, безпроволочно усунути.

Нагляд над всіма урядами має Комісар повітовий. Єму помагають у всім начальники, зглядно довірені урядники.

2) Урядоване у всіх урядах відбуваєсь виключно на язици укр.

3) Всі агенди Р. пов. переходять на уряд політично-адміністратційний, а про судьбу маєтку рішить окр. розпоряд Секретаріату, який появиться сими днями. В тім самім

---

* Дата встановлена за змістом документа.

розпорядку будуть рівночасно докладні інструкції і для пов. Комісарів.

4) По всіх громадах провести вибори комісарів гром. і їх прибічних рад на засаді рівного і безпосередного права виборчого. Комісара і прибічну раду вибирають більшістю голосів всі громадяни, що скінчили 24 рік життя без різниці пола.

5) Рівночасно на осібнім папері долучаєсь певного рода квестіонар, з якого (поки появиться розпорядок з інструкцією) можна звіркувати, які уряди має покликатись в кождім повіті до життя, то установити їх начальників зглядно команд (виключно Укр.).

Відповідь на долучений квестіонар належить прислати до секр. внутр. справ можливо як найскорше осібним кур'ером, який все повинен стояти до розпорядності пов. Комісара.

6) Перевести як найскорше мобілізацію і організацію припасів харчевих в повіті.

III. До Пов. Ком. УНР в Бучачи.

У відповідь на письмо з дня 8.XI.18 р. дер. секр. внутр. справ повідомляє, що вже сими днями появиться докладна інструкція для пов. ком. повітових, цілею якої буде планова організація повітів Західної Укр. Народної Републики.

AAN. Ф. Kolekcja opracowań i odpisów dokumentów. Polska i Ukraina, sygn. 55, K. 60—61.

№ 20

ОБІЖНИК РАДИ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ ДЕРЖАВНИМ ПОВІТОВИМ КОМІСАРАМ ЩОДО ЇХ ОБОВ'ЯЗКІВ

1 грудня 1918 р.

1) Державний повітовий комісар є найвисшим органом української влади на повіті і як такий він покликаний в першій мірі стояти на сторожі обовязуючих законів, примінювати їх точно і справедливо супроти всіх горожан держави без виїмку народности, віроісповідання і стану.

2) Одним з перших обовязків державного комісаря повітового є берегти ладу, спокою, безпеченства житя і майна всіх мешканців, живучих в повіті.

3) Ділами цивільної адміністрації повіту завідує виключно державний повітовий комісар, і в тих ділах не видають ніяких заряджень ні рішень військовій власті, до яких належить знова виключна компетенція у військових справах. Обі власті, цивільна і військова, мають обов'язок співділати в удержуванню ладу і публичного безпеченства в повіті.

4) Як найвисший орган цивільної адміністрації має право державний повітовий комісар уживати помочи війська для виконання своїх заряджень, а військовий командант обов'язаний йому ту поміч дати.

5) В першій мірі подбає державний повітовий комісар, щоби в повіті була переведена правильна військова банка, до якої обов'язані явитись всі мущини, уроджені в р. 1901, а в граничних східних повітах, в яких Австрія рекрутів ні ополченців не брала, всі мущини, уроджені в рр. 1883—1901. В тій цілі в кождім повіті має бути зложена державним повітовим комісарем в порозумінню з військовою повітовою командою асентерункова комісія, яка в случаю потреби при військовій асистенції в кождій громаді переведе банку всіх пописових мущин української народности.

Коли би на місци не було можна скласти повної асентерункової комісії, то державний повітовий комісар віднесе ся до окружної військової команди, щоби вона ту комісію доповнила.

Припильнує також державний повітовий комісар, щоби всі мущини, уроджені в рр. 1883—1901, які служили в австро-угорській армії, негайно зголосили ся до українського війська.

б) Державний повітовий комісар обов'язаний подбати про те, щоби всі державні уряди повітові фунгували правильно і згідно з інтересами держави. Урядників, які відкажуть ся від зложення приречення, що служити муть вірно Західно-Українській Народній Республіці та берегти її інтересів, треба увільнити з уряду та замкнути їм службов. побори. Для судіїв буде уложене окреме приреченне, якого текст буде поданий до відома президентів окружних судів, щоби вони, або уповновласнені ними особи, відобрали від судіїв згадане приреченне. До того часу дійсно урядуючих судіїв треба полишити на їх дотеперішних становищах. Функціонарів, ділаючих на шкоду держави, державні комісарі повітові завісять в урядованню

і донесуть про те Державному Секретаріатови, предкладаючи звіти про причини свого зарядження. Зокрема треба наладити правильну діяльність карних судів, щоби в краю не ширили ся злочини і анархія.

7) Повітові комісаріяти предкладати муть Державному Секретаріатови кожного місяця виказ доходів і видатків свого повіту та пороблять заходи, щоби виказати касову надвижку та переказати її Державному Секретаріатови на покриті видатків центральної управи. Інструкції про стягненне залеглих податків та виплату воєнних причинків є поміщені в обіжнику Краєвої Дирекції Скарбу з 13 падолиста 1918 р.

8) Державні повітові комісарі зладять негайно інвентуру всего державного майна, яке находить ся в повіті, з окрема майна полишеного австро-угорським військом, з поданням вартости майна; при тім треба взяти між иншим під увагу майно всяких бувших державних і краєвих фундацій, державних лісів, салін, нафтових законів та будівельних експозитур. До тих виказів слід долучити предложенне про евентуальне ужитте дотичного майна і надіслати їх до 15 грудня с. р. Державному Секретаріатови.

9) Щоби кождий повіт був заосмотрений рівномірно нафтою і сілю, треба подати до відома Державного Секретаріату скількість місячного запотребовання тих артикулів, а Державний Секретаріат перекаже відповідну скількість артикулів дотичному повітові.

10) Для збереження народного здоровля державні комісарі повітові доложать всяких зусиль, щоби в кождім повіті було відповідне число лікарів. Про стан здоровля в повіті треба предкладати Державному Секретаріатови місячні звіти.

11) Дня 10 кожного місяця повітові державні комісарі предкладати муть Державному Секретаріатови окремими післанцями, або почтою, точні звіти про політичне положенне та про адміністрацію в повіті.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 9—10.

№ 21
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ФІНАНСІВ
ПРО ПРОДАЖ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ

1 грудня 1918 р.

§ 1

Нікому не вільно займатися продажем тютюневих фабрикатів (тютюн, папіроси, цигара, табака, сурогати тютюневі) без зіволення скарбової влади.

§ 2

Кожний, хто хоче продавати тютюневі фабрикати краєві чи заграничні, має внести просьбу до Дирекції скарбового округу, заосмотрену стемпелем на 10 К. В просьбі має бути докладно означений льокаль призначений на продаж.

§ 3

Дирекція скарбового округу видає концесії важні на три місяці.

§ 4

За виданне концесії припадає для Скарбу Державного оплата. Сю оплату належить влатити рівночасно з внесенням просьби.

§ 5

Оплата виноситься в місцевостях понад 10 000 мешканців (після конскрипції з р. 1910) 500 кор., в місцевостях понад 5000 до 10 000 мешканців — 400 кор., в інших місцевостях — 300 кор.

§ 6

Згадану оплату зачисляє Уряд податковий в особнім дневнику для продажі тютюну, потверджуючи зарахованне на просьбі патента.

§ 7

Продаж фабрикатів тютюневих під голим небом або через розношенне по хатах є зборонена.

§ 8

Переступленне висше наведених приписів буде каране через Дирекцію округу скарбового гривною до 10 000 кор. і арештом до шести місяців.

§ 9

Доказове поступованне переводить Дирекція скарбового округу на підставі поступовання скарбового закона карного. Дирекція скарбового округу видає і виконує карні вироки. Про відклики рішає остаточно Державний Секретаріят для справ скарбових.

§ 10

Сторожі скарбовій і жандармерії приказує ся дбати про докладне переведенне постанов сего розпорядку і доносити зверхній власти про кожде його нарушенне.

§ 11

Концесії (ліценції) всякого рода доси видані на продаж тютюну тратять свою силу.

§ 12

Сей розпорядок входить в житте з днем його оголошення.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 8—9.

№ 22

**ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ФІНАНСІВ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ МИТНОЇ СЛУЖБИ
І ВІДДІЛІВ СКАРБОВОЇ ОХОРОНИ**

2 грудня 1918 р.

Дійшло урядово до відома Державного Секретаріату, що в деяких Урядах цлових, Надзорах і Відділах скарбової сторожі усунено давнійших державних функціонерів без порозуміння з Дирекціями скарбових округів.

Через се вийшло, що згадані Уряди лишились без фахових сил і що декуди усунено особи, що з пожитком моглиб служити Українській Державі.

Проте припоручає ся комісаріатам громадським зладити спис всіх усунених з уряду скарбових функціонерів державних і предложити його негайно, а найдалше до 3 днів повітовим Комісаріатам. Сі послідні перешлють списи Дирекціям округів скарбових, зазначаючи, з якої причини кого усунено і де він тепер замешкує. Дирекції скарбових округів мають сейчас по отриманню списів зарядити відповідаюче інтересам Української Держави розміщенне тих скарбових, цлових і сторожі скарбової, що підпишуть приписане приреченне, і видати їм відповідь і легітимації.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 10—11.

№ 23 ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ФІНАНСІВ ПРО ДИРЕКЦІЇ СКАРБОВИХ ОКРУГІВ

3 грудня 1918 р.

На підставі розпорядження Державного Секретаріату підчинено власти Комісаріатів повітових також Дирекції скарбових округів.

Позаяк Дирекції скарбових округів є окружними властями скарбовими, розтягаючими ся на більше повітів, проте додатково заряджує ся, що кожде розпорядження Комісаріату повітового, о скільки воно дотичить справ фінансових, як податків державних посередних від вина, мяса, горівки, пива, цукру, нафти, дальше цла і монополів тютюну, соли, сахарини і стрільного пороху, вкінци справ перзональних урядників цлових і функціонерів скарбової сторожі — має бути видане в порозумінню з прилежною Дирекцією скарбового округа.

Відділи податкові і уряди податкові підлягають як доси, так і на дальше Комісаріатам повітовим.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 11.

№ 24
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ШЛЯХІВ
ПРО ПІДВИЩЕННЯ ТАРИФІВ

5 грудня 1918 р.

По причині трудностей в перевозі як також підвижки цін матеріалів і платні робітників впроваджує ся на залізницях Західно-Української Народної Республіки слідуючі підвищення зглядно обтяження тарифу.

А. Особова і пакункова тарифа часть 2 зошит 1 і 4.

Дотеперішні ціни за перевіз осіб і пакунків як також посилок поспішних підвищує ся о 50%. Виняті від підвишки є карти робітничі.

Б. Австро-Угорська і босняцько герцегов. Тарифа товарова часть 1. Відділ В. Тарифа льокальна ц. к. австр. залізниць державних часть 2. зошит 1.

На всіх шляхах залізничних Західно-Української Народної Республіки установлюєсь при посилках звичайних або поспішних додаток в висоті 100% до теперішньої належитости за перевіз.

Заладоване і виладоване возових наборів належить до надавця зглядно відбираючого.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Республіки. — Станіславів, 1918.— С. 11—12.

№ 25
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ ШЛЯХІВ
ПРО ПРИСЯГУ СЛУЖБОВЦІВ

7 грудня 1918 р.

Всі сталі і провізоричні функціонарі мають по мисли обов'язуючих на дальше постанов § 13 службової прагматики зложити негайно службове приречене.

Се приречене відберуть від службових начальників висланники Дирекції, а від прочих службові начальники. Докладний виказ функціонарів, що зложили приречене, має ся враз з підписаним формулярем надіслати до 20 с. м. до Дирекції.

Зміст приречення є слідуючий:

«ПРИРЕЧЕНЄ»

Прирікаю Західно-Українській Народній Республиці беззглядно повинуватись всім законам і розпорядкам як також сповняти службові обовязки точно після приписів, які доси обовязують і які пізнійше будуть видані, як рівнож дбати про се, щоби сі приписи кожний функціонар совістно сповняв.

Дальше прирікаю зберігати урядову тайну і завсігди стояти на сторожі державних інтересів.

В кінци прирікаю безумовний послух і пошану зверхним властям залізничим і їх органам.

Сему, що мені прочитано, а я добре і докладно зрозумів, хочу вірно і точно повинуватись».

Підпис _____

Сьвідки: _____ дня ___ 191__

Станіславів, 7 грудня 1918.

Державний секретар шляхів:
Мирон

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Республиці. — Станіславів, 1918. — С. 22.

№ 26

**ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ФІНАНСІВ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ РОБОТИ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІВ**

9 грудня 1918 р.

Всім властям скарбовим пригадує ся, що мають подбати про переведенне всіх справ карних скарбових після постанов закона карного скарбового. Комісаріяти повітові в осідках Дирекцій округів скарбових т. є. в Чорткові, Коломиї, Станіславові, Самборі, Бережанах, Жовкві, Бродях і в Тернополі, а опісля також у Львові, в Перемишлі і Саноці мають дбати про негайне зреорганізованя Дирекцій округів скарбових в тих містах так, щоби агенди Скарбу Державного ведені були як слід. В тих Дирекціях, де нема концептових урядників Українців, а такі урядники польської народности відказали

підписання приписаного приречення, належить агенди Дирекцій повірити іншим фаховим силам, що подбали би про належите зреорганізованне сторожі скарбової, технічних скарбових відділів належитостевих при Дирекціях і Урядів цлових.

Комісаріяти повітові мають також подбати про негайне зреорганізованне відділів податкових в їх осідках, а ті послідні про зреорганізованне Урядів податкових, о скілько се доси не наступило.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 13.

№№ 27—80
ПРОТОКОЛЬНІ ЗАПИСИ
ЗАСІДАНЬ РАДИ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ *

12 грудня 1918 р. —

24 травня 1919 р.

№ 27
PROKOKŁ IZ ZASIDANJA RADY DERZ. SEKRETARIW

12 грудня 1918 р.

Prowodyt': Dr. Hołubowycz

Prysutni: Dr. Cehelskyj i Witowśkyj

1. Sekr. dla wijsk. spraw Witowśkyj zdaje zwit iz poizdky na Zakord. Ukrainu. Poriszeno wjyty w perehowory pro towaroobmin iz Ukrainoju, a sekr. Witowśkyj perejmaje na sebe obowjazok pro se powidomyty Dyrektoryju Zakord. Ukrainy iz domahańjem prysłaty tu swoich delegatiw w ciły obhoworeńja detajliw ta zaklučeńja umowy.

2. Zaky sprawa naftowa zistane ostateczno uprawylnena poriszeno, szczo wywiz nafty za hranyćju może nastupyty tysze za

---

* Документи №№ 27—31, 33, 50, 80 — копії виконані латинськими літерами.

dozwołom Sekretaryjatu, pryczim wywiz musyt' buty pozwolenyj poodynoko na koždu cysternu zokrema, a hranyczni kontrolni organy budut' mohły wypustyty za hranyćju naftu, koły dozwił bude pokrytyj dokumentom, jakyj maje buty zaosmoirenij peczatkoju Prezydiji Rady derž. sekretariw do seho upowažnyt. Teper upowažnjaje do pidpysuwańja dozwołiw p. prof. Bodnara.

3. W Ternopoli je 47 wagoniw naftu, jake awstrijske prawytelstwo zobowjazało sia peredaty hetmanskomu urjadowy, ale po pryczyni pereworotu ne mało j koły.

Riszeno šju naftu peredaty Dyrektoryji Ukr. Rep. jaku maje perebraty pownowłasteć tojž p. Łynnyczenko.

4. Pryńjato do widoma szczo w Ternopoły maje sia urjadyty skład iz jakoho bude pokrywaty swoje zapotribowańja nasze wijsko.

5. Na wnesok Sekr. Witowskoho imenowano połk. Stefana inspektorom wsich marszowych formacyj.

6. Sekr. Witowskij podaje do widoma szczo piddast' lustracyji sotńju studencku.

7. Riszeno prystupyty do stworeńja letucznych widdiliw žandarmusk. w miru możnosty po mysły projektu komend. Žandarmeryji p. Indyszew.

8. Riszeno skłykaty Nacyonalnu Radu na 20 i 21 hrudńja 1918. Porjadok narad bude:

1. Dymisyja ciłoho Derž. Sekretaryjatu.
2. Sprawa žłuky iz Ukrajinoju.
3. Zatwerdženje wydanych zakoniw i rozporjadkiw.
4. Nasze położenje suprot. zahranyćji.
5. Zemelna sprawa.

Punkt 1. Porjadku ne bude ohołoszenyj.

9. Poriszeno rozporjadkom prodowžyty moratoryju po 1 typńja 1919.

Dr. Zderkowskij jak protokolant

№ 28

ZASIDANJE RADY DERZAWNYCH SEKRETARIW

17 грудня 1918 р.

Prowodyt': Dr. Hołubowycz Izydor.

Prysutni: Dr. Cehelskyj Longin, Josyf Buraczyński, sotnyk Bubela i Pjaseckyj.

1. Poriszeno reasumowaty uchwału dotyczo skłykańja Ukrajińskoj Rady Nacyonalnoji do Ternopola na 20 i 21 hrudńja s. r., tak jak wyjawlaje sia, szczo zibrańje buło by po prychni złoji komunikaciji mało czyselne i tym samym ne mohło by maty za soboju powahy opiniji ciłoho kraju. Zadla toho, szczo szcze bohato powitiw ne dokonalo wyboriw widporucznykiw na Ukr. Radu. Na sim poriszeno widnesty sia do komisariw powitowych iz wizwanjem, aby podbaty, szczo by wybory do Rady zystaly czym skorsze perewedeni.

Poriszeno dalsze, szczo maje pojavyty sia oficijalnyj komunikat, w jakim zapowist' sia skłykanje Rady w najblyższym czasi, ta projasnyt sia zahałowy, czomu pid šju poru je nepryhidne skłykanje tojiž. W tym komunikati maje riwnož buty podane, szczo pryhidnyj czas na prohołoszenje złuky iz Ukrajinoju bude až todi, koły my osiademo w Lwowi, bo todi zmożut wziaty uczast' w naradach wsi człeny Rady i tym samym wyjawlat' wolu zahału, a ne łysz tych, szczo pry teperisnych widnosynach do Ternopola.

2. Pryńjato do widoma zwit delegata Dra Jarosława Olesnyckoho iz narad delegatiw powitowych komisariatiw /charczewych Urjadiw, jaki widbuty sia w Stanysławowi 15 hrudńja 1918.

Zokrema pryńjato do widoma, szczo w Stanysławowi osnuwaw sia «Charczewyj Sojuz». Do Sojuza seho majut należaty powity: Stanysławiw, Kołomyja, Sńjatyn, Nadwirna, Bohorodczany, Kosiw, Peczeniżyn, Kałusz, Towmacz, Buczacz, Czortkiw, Kopyczyńci, Husjatyn, Borszcziw, Zaliszczyky, Drohobycz i Rohatyn.

Sej Sojuz maje buty tymczasowym organom derżawnym dla cityj charczew-torhowelnoho obminu dla powysszych powitiw zaky bude zmoħu Krajewyj charczewyj Urjad obńjaty w swoji ruky kermu.

Poriszeno takož, aby do seho Sojuza należaty takož powity Skole i Stryj, szczo łuczat sia terytoryjalno iz Drohobyczom.

Zarządzenia wykonujuci wyhotowyty maje Dr. Ja. Olesnykyj.

3. Z uwahy na se, szczo Lwiw je zadla blokady posbawtenyj dowozu zywnjaczzi, poriszeno poczynaty pryhotowańja, aby koły my wijdemo do Lwowa, riwnoczasno dowezeno w bilszych skilkostjach pożywu i opał.

Pryporuczeno D-wy. Ja. Olesnyćkomu w porozumjinju iz prof. Bodnarom ta D-rom Kmicykewyczom wyhotowy plan aprowizacyji Lwowa ta pryporuczeno D-ru L. Cehelskomu pry nahodji pobutu u Kyjiwji wyjednaty dla wid Ukr. Nar. Repubłytyky muku, cukor i towszczi.

Martyneć iz domen i lisiw ta Ukr. Pow. Rada w Drohobyczu maje pryhotowyty opał i naftu dla Lwowa.

Sekretar Myron maje podbaty pro wagony, jaki majut' buty w pohot. dla transportiw.

4. Poriszeno perzonałowy, jakyj praciuje w Derż. Sekretarijatji, wychodjacy iz zasady, szczo zatrudneni jak referenty i kancelaryjni perzonal, majut' oderżaty stilky, aby umożływyty tymże prożytok, tak dotyczni funkcyonari tysze tymczasowe najszły prymiszčenje w Sekretarijati i wyznaczty płatnji: D-ru Iw. Kmicykewyczewy, D-ru M. Zdorkowy, D-ru Jar. Olesnyćkomu i D-ru Wytwyćkomu po 1500 Kor. miśjaczno, po 50 K dennoji dyjety i zworot hotowych wydatkiw, koły by dotyczni w urjadowych sprawach wyjchały poza Ternopil, D-ru Czubatomu 600 K, komu 500 K miśjaczno, a pannam Bekesewyziwnym, Tarnawskij i Hryc... 10 K denno płatnych szczo tyżnja z dołu w kożdu subotu, tilkozsamo poperednym p. B. Łewyćkomu.

ДАЛО, ф. 257, оп. 1, спр. 36, арк. 3. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 29

20 грудня 1918 р.

Prowodyt': Dr. Hołubowycz.

Prysutni: Dr. L. Cehelskyj, Witowskyj, Pisećkyj i P. Buraczyńskyj

1. Zadla epidemiji tyfu i czerwinky poriszeno wprowadyty w zytje epidemicznyj szpytal. Pryzwoieno wyasygnuwaty na šju cil kredyt w kwotji: 20 000 K, pryczim perewedenjem sprawy maje zajńjaty sia Dr. Oleksander Hrabowskyj, jakoho pryrik zwilnyty zi służby wijskoweji sekr. wijsk. spraw Witowskyj.

D-ra Oleks. Hrabowskoho imenowano referentom sanitarym pry Radji derz. Sekretariw.

2. S. w. spr. Witowskyj predstavljaje zwit iz položenja naszych wijsk ta pidnosyt' koniecznist' wydobutja amunicyji z poza hranyč derzawy, tak jak na naszij oblasti ne majemo fabryk tojiz.

Riszeno zhidno iz wneskom sekr. w. Spraw wwijty w perehowory iz Budapesztom w cily nabutja tamže potrebnosti skilkosty amunicyji w dorozy obminu za naftu. Perewedeńje sprawy seji peredano wneskodawcewy.

3. Sekr. wijsk. spraw połk. Witowskyj podaje do widoma telegraficzne zwidomteńje Komandy okružnoji w Kołomyji pro domahańja Rumuniw, jaki domahajut' sia zapewneńja, zczo iz naszoji storony ne weđe sia mobilizacyja w cily wystupu oružnoho proty Rumuniji, ta jaki domahajut, aby my przywołyły na wystanje do nas oficera dla złuky i misyji do Jas.

Poriszeno zhodyty sia na domahańja Rumuniw iz zadańjem przyznańja takych samych zaporuk iz storony Rumuniji, jakych Rumuny wid nas zažadały.

Widpowid' wid okružnoji komandy w Kołomyji maje ułożyty połk. Witowskyj pry spiwuczasty radnyka P. Buraczyńskoho.

4. Sekr. wijsk. spraw Witowskyj predstavljaje na pidstawi zwitiw Komandy sprawu torhowoji nafty, iz jakoju dijut sia hrubi nadużytyja.

Zokrema zakwestyjonowano w Kopyczyńciach przywit na wywiz nafty na Ukrainu, jakyj zistaw dla tamosznoho Komisaryjatu powitowoho wydanyj ciłkom formalno czerez Derz. Sekretarijat, ta jakyj wijskowyj organ w Kopyczyńciach na własnu ruku widobraw.

Hołowa Dr. Hołubowycz, zasterih sia proty wmiszuwańja wijskowych organiw w sprawy cywilnoji administracyji ta zažadaw wid Sekr. derz. wijsk. spraw potjahneńja do strohoji widpowidalnosti dotycznoho wijskowoho, a połk. Witowskyj pryrik se wczynyty i riwnocasno pouczyty pidwładni sobi organy, aby wony ne wmiszuwały sia do spraw administracyji cywilnoji.

5. W cily zaaprowizowańja Lwowa poriszeno pokłykaty w żytje organ, jakyj maje podbaty o se, aby wže teper przyhotowyty potrebnis sredstwa pożywy.

Pidńjaw sia perewesty w diło aprowizacyju Lwowa p. Domoczyk, jakyj naczerknuw plan roboty z tym, szczo budut' jemu dodani do pomoczki szcze 3 syły mużeški.

Poriszeno peredaty perewedeńje w diło planu aprowizacyji Lwowa p. Domoczky, jakomu prydileno na razi do powoczty p. R. Rud-

nyckoho, a p. Domoczok maje dalszi wnesky szczo do osib pomicz-nykiw predstavyty Der. Sekretaryjatowy.

P. Domoczykowy przyznano miśjacznoji płatńji: 1200 K i 50 K dyjety; ta zworotu hotowych wydatkiw na słuczaj wyjzdu poza Ternopil.

P. Domoczykowy przyznano dyjety za pozamiscewi pojizdki w kwoti 30 Kor. i sworot hotowych wydatkiw.

Pryjńjato do kancelaryjnych robot w Sekretaryjati p. Łewyćku Zofiju za wynahorodoju dennoju w kwoti: 10 K płatneju tyżnewo w kożdu subotu.

ДАЛО, ф. 257, оп. 1, спр. 36, арк. 5. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 30

10 січня 1919 р.

Prowodyt': Dr. Hołubowycz.

Prysutni: 2. Myron Brakuje Dr. L. Cehelskyj.

3. Martynec.

4. Witowskyj.

5. Buraczyńskyj.

6. Artymowycz.

7. Dr. Iw. Makuch.

8. Kozanewych, roboty pubłyyczni i saliny.

1. Dr. Iwan Makuch może pryjńjaty łysze pid umowany:

a) Rozmizowańje admin. cywilnoji do wijskowoji jaki nateżat' do wijskowoji admin. sprawy, a wsio reszta do cywilnoji.

b) Skriptyt bojewu sytu armiji, aby postjahaty Komandy, jaki ne potribni; peresortowaty oficeriw, zdorowi na front, a do Hinterland-u kripli i cywilnymi obsada; jak branku westy i jak zaosmotryty.

w) Zandarmerija do wnutr. spraw w ciłosty

Martyneć: 2 sekcyji

1. Finansowa i szkoln (szkon).

2. Adm. Domen i lisiw.

3. Meljoracyja i komasacyja gruntiw.

4. Agraranoi reformy.

Kozanewycz: Widbudowa. Saliny. Budowa dorih i mostiw.

Szczoz do nafty: Nafta wyńjata iz pid kompetencyji Sekretarijatu łysze do komissyji w Drohobyczy.

Witowskyj: Hodyt sia na rozmezowańje włastyj Skripyty.

Pow. Komandy postjahaty, zapole (Hinterland) do 20 sicz. Komandy dwirciw, de ne treba ich.

Skripyty žandarmeriju.

Peresortuwaty oficeriw.

Szczo do zanetja cywilnych, to ni szczo do branky: ne ma w szczo ubraty, musymo sia zderžaty.

Zandarmeryja: organizacyjnim i administracyjnim do wijska, a reszta do cywilnych

Wołoszczuk, Rittm. Zandarmeriji.

Indyszewskyj.

Gawańskyj.

Ind. dobroji woli, može buty dobra syła, ne złe zorganizuwaw.

Chor. F.....d za chobory perezputyw transport madjariw.

Gawańskomu brak taktu —

Wołoszczuk cilkom nowyj.

Witowskyj: usliwje, wydaty prohramu prawytelstwa zhladno manifest pro zemelnu sprawu.

Dr. Makuch: Zasadnyczo: organizacyja i administracyja takoz do sekr. wnutr. spraw.

Szczo do organizacyji i administracyji w porozumlińju iz wijsk. sekretaryjatom.

Witowskyj: Awanzy: 1) oficery, jaki zasłużyly sia;

2) ti, jaki powynni by awanzuwaty.

Predloženo 60 osib — Budžet — 120 000 K.

Okružna 4—5.

Oficery iz frontu w bilszoji skillkosty

Samoczynni awanzy

Zderžani i pryjde iz wneskamy ostatecznymy.

Myron: poczty i telegrafy:

1) pakety, czy ohranycheńje i jaki;

2) hroszewyj ruch;

3) miscewyj.

№ 31

12 січня 1919 р.

- Prowodyt': Dr. Hołubowycz.
 2. Dr. Iw. Makuch.
 3. Martyneć.
 4. Myron.
 5. Kozanewycz.
 6. Buraczyńskij.
 7. Artymowycz.
 8. Witowskij.
 9. Dr. L. Cehelskij.
 Dr. Łew Buraczyńskij.
 Dr. Perfeckij.
 Dr. Wytwycykij.
 Dr. Ołesnyckij.
Dr. Hołubowycz:

1. Sprawa społuky iz Ukrajinoju. W Kyjiwi zbyraje sia Trudowyj Kongres.

Dla nas na 59—65 i pownu swobodu.

Chto i kilko — do 19 sicznja 1919.

Krim telegram przyzdat szcze delegaty rıżnych ministerstw.

Trochymenko rozdiluwaty chorczy u nas.

Iz Żeliznyć kontrola perebudowy szlachiw.

Pytańje, czy suwerenna derżawa, czy ni?

2. Witowskij, sprawa not do Madjariw. Jak naħta po przyczyni wvodu naszych wijsk na uhorsku Ruś.

Dr. Hołubowycz wykonujemy prawa samooznaczeńja.

Tomasziwskij: Petruszewycz rozmowa iz Karoly-im.

Wołowec — je milicyja.

Okupujemy do czasu myrowoho kongresu.

Dr. Cehelskij: Notu wystaťy telegraficzno i szczo przyjde delegacyja.

Zhodno poriszeno notu wystaťy do Madjar, szczo wykonujuczcy prawo samooznaczeńja wysyľajemo wijska w city obsadzeńja ne uznajemo se za krok worożyj i poriszenje łyszajemo myrowomu Kongresu.

Sianky, Ungwar, Munkacz cywilnych naczałnych i oficeriw.

Ołesnyckij do Budapesztu.

Notyfikowały Czecho-Słowakam ewent. Rumunam, szczo my ne chcemo perestupyty hranyćji etnograficznoji, a Komisija maje oznaczyty.

Ad 1. Dr. Perfeckyj, jakyj charakter maje maty Kongres w Kyjiwi. Selańskich 38 pow. selański zjizdy,

Dr. Cehelskyj je

- 1) za obislanjem Trudowoho Kongresu;
- 2) złuku notyfikowały;
- 3) własti pry Sekretarijati i czerez Sekretarijat mohut' dilaty 2 i 3 maje delegacyja perewesty.

Je pohłady, szczo my stratyły suwerennist'.

Buraczyńskyj je za wystańjem delegacyji.

Protywyt' sia wyboram do Kongresu.

Łysze aby U. N. Rada wystała delegacyju, bo musyt' sju sprawu riszyty Rada.

Dr. Witwyckyj: My ne stratyły suwerennosty, bo treba dwuch kontrahentiw. My Rada, a Ukrajina zakordonna ne Prawno i faktyczno my je szcze derżawoju, my wywodymo prawo wid Rady, a ne abgeleitetes Recht.

Je za wneskom Buraczyńskoho z tym, aby obi delegacyji mały stanowysko awstr. uhorsk. delegaciji.

Delegacyja berehty naszych interesiw i sfinalizacyja dohoworu.

Kosanewych dumaje, szczo my ne je suwerenni

Wybir do Trudowoho Kongresu faktyczno ne možlywo tomu zajawyty, szczo Rada wyszłe delegacyju.

Riszeno:

- 1) ne perewodyty wyboriw na Kongres;
- 2) Delegacyju wysłaty, notyfikowały złuku, braty uczast' jak delegacyja.

Witowskyj: my je suwerennosty.

Dr. Baczyńskyj Łew:

- 1) perewesty ne hoden;
- 2) wysłaty delegacyju, jaka nasze stanowysko zaznaczyt';
- 3) predstawyt sprawu opisla Nacyjonalnoji Radji.

Wnesok: 1) Wysłaty delegata

notyf., perehowory w sprawi społuky, zajawy wid prawytelstwa na Kongresi.

Odnohołosno.

Cofaje wnesok szczo do wyboriw i obistańja Kongresu Trudowoho.

Do perehoworiw Grekowa

Skład delegacji i instrukcji:

sekretar zahr. spraw

notyfikuwaty

interpretacyja

preliminari (obhoworeńja sposobu perewedeńja)

Trudowyj Kongres

towaroobmin

dyplomacyczno-wijskowi sprawy

Dr. Wytwyckyj: aby wysłaty do Naczalnoji Komandy Komisiju w cily obhoworeńja sprawy.

Dr. Makuch: je za w.....syty, a okremo zazyw do Komisariw i ustno wizwaty do zibrańja bila, obuwy Komandy (.....)
2 — 5 kurińjyw, bo inaksze

Radnyk Buraczyńskyj, Dr. Tomasziwskyj, Dr. Artymowych

ДАЛО, ф. 257, оп.1, спр. 36, арк. 9. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 32

14 січня 1919 р.

1. Голубович.

2. Дм. Вітовський.

д-р Лев Бачинський

3. Мирон Іван.

д-р Витвицький

4. Козаневич Мар'ян.

д-р Олесницький

5. Цегельський.

д-р Перфецький

6. Макух Іван.

7. Артимович Агенор.

Полк. Коновалець.

№ 33

15 січня 1919 р.

1. Dr. Hołubowycz.

2. Dr. Makuch.

3. Martyneć.

4. Buraczyńskyj.

5. Myron.

6. Kozanewycz.
7. Artymowycz.
8. Bubela.
9. Dr. Ochrymowycz.
10. Dr. Tomaszewskij.
11. Dr. Wytwyckij.
12. Dr. Perfećkij.
13. Dr. Olesnyckij.

1. Dr. Ochrymowycz przedstawia pro swij ta Dra Tomaszewskoho projizd Pown. i instr.

Szczoś zrobyty w interesi suspilnosti

a) połoneni,

b) internowani,

zlahodzeńja i powna wymina (nieczytel.).

Pownowlast' szczo do traktowańja: wojennych połononych i internowanych, konwencyja, dla Tomasz., Artym. i Dra Lwa Hankewycza.

2. Ekonomiczni i kulturni lokalni sprawy pid okupacyjeju riszano diłaty i wchodjat w perehowory iz Polakamy dla wsich człeniw nacjonalnoji Rady prowizoryczno.

3. Prywatnych informatywnych perehoworiw iz Polakamy Dr Tomaszewskij.

Buraczyńskij: sprawozdańje iz hołownoji Komandy.

Sprostowańje represyjnoho memoryjału Polakiw.

Bubela: Konowatec 15 000 munduriw.

Pownowlast' szczo do (nieczytelne) na Kongres Myrowyj Upowazneńje od 2.

Ustno od 3. Upowazneno Dra Tomaszewskoho, Dra Lwa Hankewycza i Dr. Ochrymowycza.

Sekr. Witowskij: Poktykuje sia do służby teologiw, wsich uczenykwiw wid 18 lit, kasuje sia Enthebungen i Musterungen awstrijsky 18—35

Makuch: poprawka ne zderzuje Abwartebewilligung.

1) Bezprowołoczne poktykańje do wijskoweji służby bez orużyja wsich bohosłowiw ukrainciw;

2) perehlad i nehajne poktykanje do wijsk. służby wsich Ukrajinciw 1885—1900;

3) poktykanje wsich uczen. Serednych szkil wid 18 r. żytja

№ 34

17 січня 1919 р.

Проводить: д-р Голубович   Справа обсадження Угорської України.
 Присутні: Мар'ян Козаневич   справоздане сот. Рожанковського і Майєра
           д-р Макух Іван   д-р Голубович. Адміністрацію впровадити
           Мартинець   нашу і делегацію вислати до Будапешту
           Бубела
           Кміцикевич
 д-р Окуневський до Будапешту телефоном
 1. Справа харчевого уряду і відношення до України

№ 35

25 січня 1919 р.

Проводить: д-р Голубович
           д-р Іван Макух
           Мартинець
           Козаневич
           д-р Артимович
           Вітовський
           д-р Сабат

Ллойд Джордж. Справа відповіді англійській місії Вабс (ВУСТ) — Джонсон Л.

Зредаговано відповідь після пропозиції д-ра Сабата.

Розпорядок цілого Держ. Секр. з 26 січня 1919 в справі виплати негайного додатку урядникам.

На внесок Секр. Суд. іменовано судьями в 9 ранзі
           д-ра Володислава Камишконого та Виргеніна Франца
           Миклашевича, авскулянтів судових в Стрию
           д-р Сабат

(нечитальний один абзац)

№ 36

28 січня 1919 р.

д-р Голубович
д-р Іван Макух
Мирон
Артимович
Вітовський
Бурачинський

(два слова нечитальні)

Стан каси

Рота присяги для суддів військових затверджено Veniam Stadium для аудиторів. Іспит і однорічна практика, —15 щодо 3 міс. іспит зложать. Комісія при військ. справ. Помилувати Федька Андрійчина, Олексу Юнка, Василя Чеканівського.

Цих вироком суду польового в Стрию із 15/1 1919 Чер. К. 42/19

11

за злочин рабунку 483, 485а к. і д. в. к. на кару смертну помилувано. Федька Андрійчина на 2 роки, а Юнка і Чеканівського на 1 році.

Кватерункове:

Причинки для родин військових: Військовий секр. зголошення, і на Нац. Раду просять закона.

Бігорович: Заявив, що (муніція?) не буде (ужита?).

Курс карбованця: на 2 кор.

Лабораторія ветеринарська: в укр. гімназіях лучає ся в дирекції.

Викуп листя тютюнового. Рішено перевести викуп.

Спровадити Полянського із Монастериська.

Розп. Держ. Секр. просвіти і віроісповідань про дорожній додаток учителям.

«Ради держ. воєнних... (не читальне)

Іменовано суддю повіт. і нач. суду в ... Миколу Кліща радником суду при суді окружн. в Станиславові.

Рішено помилувати Мик. Лаштовецкі із Пусток п. Товмач засуджений вироком суду полевого в Тернополі із II/1 1919 за злочин рабунку §§ 483, 485а, в, с, г і 489 вик. на кару смертну помилувано на 3 роки тяжкої в'язниці.

Рішено помилувати: Бенджамін Гедульдиг 48 літ із Звиняча повіт Броди за злочин рабунку § 483, 485 а, б, ц, д засудженого на кару смерти вироком суду полевого в Тернополі із І7/І 1919 помилувано на кару тяжкої в'язниці через 10 років.

Оречено знесене вироку суду полевого з 6 січня 1919 в Стрию К. 8/19 в справі Василя Сухого яко засудженого на кару смерти за зл. 58 к (гол. зрада) і рішено його піддати під обсервацію лікарську щодо стану умислового того ж.

Пісецький	Лисий 2000 к	Бубела 810 к — 690 к
Бубела	Дутка 1800 к	д-р Іван Мірчук 600 к
	Гречук 1200 к	Директор Лисий — маніпулянтка
	Пісецький 1500 к	

Республіканський голос

Д-р (...не читальне) як секр. внутр. спр.

Іменовано: Красіцкого Александра підполковником і тим ж Командантом жандармерії

Іменовано: Мирона Тарнавського полковником, нач. штабу Курманович полковником

Тимчасово яко референта санітарного д-ра Целевича

До 9 секр.

Суди секр. пропонує, а Рада зат-

8—6 — Рада Секр. вердж.

(не читальне) Виділ Ради Нац.

№ 37

31 січня 1919 р.

Всі за винятком д-р Цегельського.

Бач.: дві місії УЕТ сказав, що не се є узнанем суверенним, що дістав із Парижа лінію демаркаційну... Полк. Шмідт-англійський.

Д-р Гірняк: переговори на тій основі є неможливі, здивуване щодо суверенности.

Секр. Вітовський: пропонує оголосити що ся стало і відповідь; переговори не зривати, а відволікати. Комісія за виготовлення відповіді Антанті.

Цукроварня в Ходорові: Витвицький полагодить в Ходорові в Нач. Ком.

3 (а чей?) в справі Лемківщини.

Севрюк

д-р Петрушевич

д-р Кормош

д-р Сабат реферує відповідь для місії.

д-р Петрушевич звіт із політичної ситуації.

Проф. Куліч голова місії американської.

Бікс місія французька

Справа полк. Мішковського

№ 38

2 лютого 1919 р.

Голубович

Артимович

Мартинець

Бурачинський

Уповноважено до (Бродів) із пров. (...не читальне) по Україні
закупно збіж на засів. Секр. земельних справ.

№ 39

3 лютого 1919 р.

Пред. Голубович

д-р Петрушевич

Козаневич

д-р Витвицький

Макух

Бурачинський

Вітовський Мартинець інтерноване

Струсевич, Городиські, Берначек, Кноблоох

Справа лабораторії ветеринарної зделонованої в укр.
гімназії. Д-р Ернст Мюллер, що давніше працював в лабо-
раторії цій.

Порішено, аби Бородаєвич разом із д-ром Бурачинським
вибрали тільки, скільки потрібно до цілей ветеринарних
вирішити, а решту зінвентаризувати.

Д-р Петрушевич: wirtschafstamt в Будапешті, де є нача-
льником д-р Горттер.

Медикаменти, черевики, одяг, муніція, закуплені в Буда-
пешті.

Вітовський: Від часу злуки стоять Укр. на становиську, то
Шаповал в Підволочиськах сидить і видає прикази.

Аби Секретаріят віднісся до Директорії і Мініст. Війни аби держалися їх управу військові із письмом.

№ 40

Національна Рада

4 лютого 1919 р., 10 рано

Поїздка до Київа: д-р Цегельський вносить вислати до Києва делегацію, але не буде часом Трудового конгресу.

- 1) Вітик (?), 2) Бачинський, 3) Цегельський, 4) Мирон,
- 5) Вітовський, 6) Витвицький, 7) Олесницький, 8) Попович,
- 9) Сілецький

1. Нотифікація. Секр. загр. справ Цегельський.
2. Конференція і інтерпретація, і преліменарі.
3. Товарообмін.
4. Справи заграничні.

№ 41

5 лютого 1919 р.

Голубович	д-р Петрушевич
Вітовський	Окуневський
Макух	Олесницький
Артимович	Бачинський
Мартинець	
Бурачинський	

Поїздка до Львова до місії Антанти

№ 42

6 лютого 1919 р.

1. Д-р Голубович	д-р Петрушевич	Шаповал
2. Макух	д-р Лев Бачинський	Кокурин
3. Бурачинський	д-р Лагодинський (?)	
4. Артимович	Чайковський	
5. Козаневич	Чернявський	
6. Мирон	Витвицький	
7. Вітовський	д-р Ев.(Ев?) Олесницький	
8. Мартинець		

Шаповал: представляє справи фронту

Обов'язково

міркування
торкається постачання
по важ. послуг

Поляки	{	Холм 6000 крісів 18 армат Львів 15—17 000 крісів 40 армат Перемишль 8—10 000 крісів	}	29—33 000

№ 43

9 лютого 1919 р.

Пров.	1. Д-р Голубович 2. Д-р Макух 3. Мартинець 4. Артимович 5. Бурачинський 6. Вітовський	7. Козаневич 8. Мирон

Вислане посла до Директорії
через Укр. до Варшави

1. Застережене щодо висланя делегації
2. Застережене щодо умов заключеної через Укр. з Антантою в справі війни із більшовиками, оскільки не ліквідується західного фронту проти польського.
3. Домагане 2 членів Директорії і Міністрів Місцева сепаратна група Галичина...

№ 44

9 лютого 1919 р., 6-й попол.

Всі секр.

Справа нафтова

Інж. Маріяш: 1000 ропи/на місяць, продукція 5000 цистерн ропи місячно. Досі мала відбензинярня власну ропу 1200 цист. на місяць.

Ціни ропи: За Австрії 32 К. та 100 Кг ропи зходяться на 42 К.

Др. Пфафф

Ухвала: Розпоряджає, щодо ропи на 42 К.

Умова щодо Тернополя, Комісаріят має полагодити.

Інж. Кулицький і Грабовенський

Іменовано Осипа Радзівіла (віча) судиею повітовим в Копичинцях, Евгена Мироновича суд. пов. в Чорткові, радником суду в Чорткові Теодора Яскулака суд. пов. в Чорткові радником суду в Чорткові

Грабовенський: 1) Держ. Ком. не має ніякої власти лише Рада Нац.

2) Рада Нац. в Дрогобичи повновласти, отверті в Дрог. приказу, іменує урядників.

3) Справа нафти: Продавати нафту, свічку (не читальне) Нац. Рада в Дрогобичи нафта 70000 свічку (Цукерман?). Ропу за багато, не дає ся відбензинарням. Покликати продуцентів, а вони дадут гроші, другі.

Покликати продуцентів, брутових окремо. Банк окремий

Іменовано авскулянта Юліана Древницького судиею без означення місця осідку. /Іменовано/ Облжанд/ четаря Стефана Глядишевського.

№ 45

12 лютого 1919 р.

Д-р Голубович
Мартинець
Козаневич
Мирон
Вітовський
Макух

Кирило Процик засуджений вироком суду полевого в Станиславові із 16/1 1919 К 52/18 помилувано на 10 літ засуд смерти за §§ 483 і 485 а, в, с, д і 487 в Ку.

1) Секр. Вітовський: не помилувати, але для (не читальне) Мирон помилувати, бо не було проливу крови. Макух згідно

2) Вирок суду полевого в Чорткові 30/1 1919 К 308/5 щодо Йосифа Коцюби о §§ 483, в Ку знесено. Секр. Козаневич

60 000 000

720 000 000

Макух: Зрада стану щодо послів давних австрійських поляк енуціяція оскільки будут брали участь в соймі в Варшаві.

Мартинець: щодо Hengsten Depet.

Вітовський є за тим, аби до війська належало.

Ухвала до війська.

Стельмахів: резигнація звільнити і передати війську.

Секр. Мирон: залізничні. Перерібки на широкий тор.

Колард міністр. шляхів

Секр. Козаневич: Зелізниця зареквірувала із Дрогобичу і Бориславу решту вугля Галіція, Австрія, Карпатія, із Галіції взято 1000 ваг, 600 ваг

21—54 К 830—1620 К.

5000 К.

Поразумітися із урядом гірничим

Секр. Козаневич: робітники салінарні 14—36 К денно крім сего к... на апровізацію, дальше дерево за пів ціни /30 К. місячно на дерево. Робітники зажадали підвишки о 50%. Крім сего 200 К на дерево

Мирон: застрашаючий стан, робітники 4600 К максимум 400 К місячно при залізницях.

Секр. Вітовський: Дудрович

Телеграм до Нафт. коміс. і Ком. пов. в Дрогобичи щодо... (не читальне Трофименка?)

Мирон: іменовано старш. десятником Михайла Данилюка судовим аксесістом.

№ 46

16 лютого 1919 р.

Д-р Голубович, Макух, Мирон, Мартинюк, Козаневич, Бубела, Артимович

Д-р Томашівський 5000 100 партій

Секр. Мирон: 1) Пенсіоністи, вдови і сироти при залізницях їх належностей.

Домагане 300—400 000 К.

Порішено

2) Організація польських залізничників

Голодуючі залізничники:

Утворити уряд для безробітних, спис

зголошуються

Комунікат, безробітні робітники і уряд, що не мають з чого жити, або давати зачети.

Стверджуємо, що це не є наш обов'язок але противної сторони, але із можності приходимо із помочою голодуючим полякам.

Хто дійсно є потрібуючий, той дістане підмогу.

Інтерноване: Переглянути списи ще раз, підозрілі задержати, інших випустити, інтернувати до 35 літ спосібних.

Виконавчі постанови щодо договору із поляками дотично інтернованих, ранених і полонених.

Дубляни рятувати, що ще є?

Мирон: палата дисциплінарна при залізницях.

Паспорт на виїзд за границею розпорядок.

Хаїм Валлфіш із Помор'ян контрибуція 200 вагонів дошок на Україну в обмін на харчі-відмовно рішено і 40 вагонів дошок за нафту.

Василь Вижницький

Телеграмою просив аби Пов... в це на місцю (*нечитальне*). Курм. дальше... удержуват, а установляє шефа (Стовпенку? Павленку?).

Бубела: Амуніція, чи заклади фабрики в Краснім ввійти в переговори.

Румуни: 1916 умова з Антантою

Радіо: Правительство уважає за необхідне нові заходи супроти Р 12/2 1919...

Секретарів димісія Вітовського і Чековського (?) іменовано полк. Віктора Курмановича.

Д-р Макух: д-р Лисий їде як кур'єр до Відня.

Винничук: в Празі, давній москвофіл, висланий Вітовським.

170 км 4

428,3   2

1284

750

№ 47

17 лютого 1919 р.

1. Д-р Голубович
2. Мирон
3. Мартинець

4. Козаневич

5. Д-р Артимович

6. Бубела

1) Вирок суду полевого в Станиславові із 15/2 1919 К, яким засуджено Андрія Федчика за злочин із §§ 483, 483 а, е і 487 на кару смерти знесено.

2) Вирок суду полевого в Станиславові із 8/2 1919 К. 119/19, яким засуджено Василя Винничука за §§ 160 h і В.У.К. § 149 в. у. к. 147 в 160 ч. 6 в. у. к. на кару смерти знесено.

3) Розп. про введення судів доразових, бунт... *(не читальне)*

4) Розп. про перенесенє права (інстанції?). Комендантові Ком. 34 Станиславові і підчиненє тому ж всіх жандарм.
Д-р Кормош

№ 48

19 лютого 1919 р.

Всі, крім: Бурачинського
Бубели

1. Іменовано д-ра Курівця шефом санітарним за платнею 2000 К місячно

2. Справа нафти. Контора продажі нафти після пляну д-ра Пфаффа Україна не гірш, в крин через наші організації. Брутовні і робітники аби українців владити

3. Вицофати наші війська із Körösmező.

4. Справа перемир'я із поляками

През. Петрушевич, аби відкинути пропозицію. Наша мілітарна позиція поліпшуєся, Барталемі полк французький неприхильний. Положити кінець полонофільським офіцерам французьким.

Поки поляки не підуть на Сян не можемо годити ся на перемир'є.

№ 49

21 лютого 1919 р.

Всі, крім Бурачинського.

Відповіді відпоручникам Антанти і полякам прийнято до відома. Ухвалено на консервацію доріг, регуляцію рік і т. д.

915 000 К. місячно, Омелян Паплавський суд. хор. іменовано суд. четарем.

Ухв. Стаднити жеребців приділено до Секр. зем. справ.

Ухв. і Розп. Д. С. Зем. і Внутр. Справ в справі промислової управи Земли.

№ 50

25 лютого 1919 р.

Prыsutni: Dr. Hołubowycz, Petlura, Martynec, Artymowycz, Makuch, Bubela, Bilak, Petruszewycz.

Wp. Prez. Hołubowycz składaє zwit z pobutu naszoji Komisyyi u Lwowi — zakluczono peremyrje na 24 hodyn, wid 25/11. 6 hod. rano.

Wrazińja: o. Bonn howoryw z Anglijcem.

Wp. Petlura: jake stanowyszcze:

Holub

Koły dast' sia zakluczty peremyrje,

Widnis perekonanje, szczo z zastupnykamy Antanty treba howoryty i pro ekonomiczni sprawy i dawaty jim koncesyyi.

Jake wrazińje widnesła delegacija u Polakiw.

Dr. Makuch: z chwyteju peremyrja distanemo svojich delegatiw.

Petlura: Jak tysz distanemo sia do wplywowych kapitalistycznych sferyj zmożemo czerez nych diłaty i na prawytelstwa.

Osobysto ocińjujuczzy wsi rozmowy z delegatamy Antanty,

Dr. Makuch: Nawit' na sluczaj jak distanemo sia pid Polszczu —

Polaky nas ne złomlat, a jak by my były suwerennymy — to takoz treba nam bude Polakiw. Odno riszajuczze dla mene: szczozy zibraty wsi złuky.

Petlura: W Odesi my howoryty z Ant. i zaznaczyły hranyci — howoryty pro Kubań, tam je ruch za Ukr. i Kyjiwom. My majemo swoji kolonij w Sybiry — i Ang.

Petlura: Naseńenje nad Czornym morem pozyskajemo sobi pewno — koły tyszze na inszych frontach budemo zaspokojeni.

Dr. Holubowycz: pidczerkaje potrebu zlikwidowania zach. frontu.

Nam treba charcziw i municiji iz Ukr.

Petlura: Hał. Ukr. ne znajut', jaki dobra posidajut' w Hałyczyni.

Hadaje ustalyty principy hospodarky, szczozy buw hołownoupoważnenyj z kożdoho ministerstwa, jakyj by z Sekret. ostawaw w

Prezydiji. Tomu treba szczoby wid Sekretarijatu buw w Dyrektoryji upownowaznenyj delegat. Nam treba w sprawach wijsk.; fin., szlach. i zahr. jednosty.

Hołowno, szczoby w zakord. minist. bażane, szczoby buw hałyckyj czołowik. Tak samo w wijsk. sprawach: treba koordynaciji roboty i obmin ludyj. Ja chotiwyby szczob jak najbilsze Waszoho elementu perejszło na naszu storonu. U waszych starszyn bilsze dyscypliny w roboti i poczutja obowjazku. Treba szczoby wijsk. instytuciji byty perejsjakli nacionalist. duchom. Kontakt i obmin ludyj. Wże nyny chce Petlura spilni centrali. Treba by poriszyty sprawu plateń starszyn.

Dr. Hołubowycz: W principi hodzu sja — ałe se nezwycz. tjażka sprawa. U Was bajonski sumy. Wże po złuci dała sia widczuty zwyżka cin. My ne je w syli pokrywaty kosztiw.

Petlura: Szczo maje buty z koronoju awstr.? Jakyj kurs?

Dr. Hołub: Korona szcze nedawno dobre stojala. Tymczasom derżawy prystupyły do tworenja własnoji waluty — czerez stemplowańje. Se spryczyniło i upadok kursu korony. My musymo se zrobyty za prymirom Czechiw, poł. Sławjan. Pry stemplowanju pobyrjut' 1%. W toj sposib obczysty' sia skilkist monet. Czechy ocińjunt' koronu w poriw. z frankom o 30%. Czechy perewodjat' riwnoczasno prymusowu pożyczku w wysotji 30%. U nas by można te same perewesty s. je. stemplowańje koron i na naddnpr. Ukraini.

Petlura: Aby nasza finansowa sprawa była poriszena jak najskorsze spilnymy komisijamy.

Dr. Hołub.: W finansowych sprawach chocz u zwernuty uwahu na rozkydańje hroszyj (prym. z Berlina). Se dyskredytuje nas. Misija do Daniji. Dały 200 000 karbow. My bażatyb jakus pomicz finansowu z Ukrainy — ale ne rozdawaty hroszyj komy ne bud'. Otże hroszi dawaty tysze do ruk Sekretarijatu. zn. sia:

Petlura: Wsi asygnaty maje dawaty Sekretarijat. — Ałe kosztorys musyt' predkładały sia i to na pewnyj czas, dowszyj czym miśjać. Prynjawszy otsej tezis, szczo wśjaki asygnaty maje perowodyty sia..... Kontrola. Sprany konkretno wyriszyt' sia Komisijeju.

Widczytańje telegramy min. fin. Martosa.

Dr. Hołub.:

Petlura: Ja hodzuś. Szczo do wydatkiw na city wedeńja wijny. Czy wsi wydatky majut ity czerez hołownu Komandu czy czerez Sekretarijat.

Dr. Hołub.: Hoł. Komda predkłada je swojy hroszewi zapotrebowanja Sekretarijatowy.

Petlura: Sprawy postaczanńja.

Bubeła: Hoł. Komda pidlahaje w hospod. sprawach Sekr. W. S.

Dr. Hołub.: Sprawa widbudowy naszoho kraju se duże ważna ricz. Awstria kynuła milijony na widbudowu — ałe tysze Zach. Hałyczyny. Silśke naselenje poterpilo duże bohato. Ukr. musiła by duże dopomocy. My damo materiał lisowyj na widbudowu.

Petlura: uważaje se riczju newidkładnoju.

Inż. Martyneć: Z wesnoju 1918 — 530 000 domiw buło spałenych.

W 1918 može widbudowano 60 000—70 000. Pisa rach. bude treba 400 000 domiw. Na se treba 7 000 000 m³ derewa. 5 milioniw dałyb my z derz. lisiw, 2 mil. z okołyć. Jak by nawit' riczno 1 milion; zforsowano — zn. sia około 6 lit treba na widbudowu.

Petlura: Jaka cina?

Martyneć: 1 hospod. budiwlja do 15 000 K. Teper treba i podw. cinu.

Hołub.: Jak by dało sia derewo i po 6000 K — to by može wystarczyło.

Martyneć: Widdajemo pidpryjemćjam derewo po nyzszi cini derewo, a z toho połowynu dajut po 120 K za 1 m³. W toj sposib daje.

Petlura: W interesi derżawnim teżyt, szcsob widbudowu pryspisyty, bo se ochoronyt' pered bolszewyzmom. Te same i nam potribno na Podillju ta Wołyni i Chołmszczynni.

Petruszewycz: Hałyczyna poterpila szkodu na 6 000 000 000 K.

Petlura: Myr. Kongres szczoś poriszyt'.

Myron: Koszta widbudowy zeliznyć — riwnoż wymahajut' milijoniw. Seho roku musyt' sia ok 30% widbudo.

Dr. Hołubowycz: Poważnych sum treba na pryczynky s. je ok. 20 000 000 K misjaczno (a za czas wid padolysta treba 100 000 000).

Sprawa charcziw: je bezhołowje. Brak kontroli, szczo siudy pryszło.

Petlura: 160 wagoniw czerez Pidwoł, czerez Husiatyn 71 — a majut' szcze nadijty ok. 300 wagoniw.

Hołub.: My hotowi za te płatyty naftowymy produktamy. — Hołowno upoważnenyj zarjadyw rekwizyciji w powitach i se wykłykało nesmak u nas. My otże sotworyły Charcz. Urjad z Dr. Wańjom, a Hołownoupoważ. ostaje poserednykom miż Ukr. a namy.

Petlura: Zhołoszuwaty zapotrebowanja. — Proszu predstawyty sprawu, jak bazajete jeji baczty. Ja stoju za centralizacijeju usjijeji sprawy.

Hołubowycz: W poslidn. czasach przyjǳdżaje masa ludyj w Stanysławiw. Prosymo, szczo by zawesty w tim ład. Je i taki, szczo bez pownowłasty jǳdżat’.

Makuch: Miż tymy je bohato bolszewyckoho elementu. Je proty tworennja informacijnych bjur.

Hołubowycz: My ne je polityczne prawytelstwo — a czysto dǳiłowe.

Makuch: je proty prydułowańja finansowych nepewnych elementiw (Trył., Wit.).

Petlura: Wże zarjadyw, szczo by nichto ne wyjichaw w Hałyczynu po mymo stawky. — Wwážaju nedopustymym, szczo b sotworjuwaty nezdorowu atmosferu. Treba otże zawesty perepuszky. Ja choti w boroty sia z ofic. łajdakamy. — Stojit za rizuczozju kontroleju tych ludyj. Ni odyń czołowik ne maje pryjichaty, jak ne oderżaw dozwołu z hołownoji Komandy. — Te same treba zrobyty i tut. Z takymy boroty sia treba bezposzczadno. Koly je pewnist’, szczo win bolszewyk, — to j rozstrityt’ sia joho. Je ludy, jaki wyemigruwały,

Makuch: sotworyty bazaje administraciju. Treba by sotworyty odnociłnist’ i w administraciji: administr., a hołowno samouprawu. Czy ne treba by wymińjuwaty. Zorganizowańje zandarmeryji w oboch obłastjach. Taka spilna komisija mohłab tut praćjuwaty.

Petlura: Bałbaczan — buw połk. pidczas borot’by z bolszewykamy ne umiw najty tonu z suspiln. Jak ludyna dobryj — ałe joho sztab nepewnyj. Te same pro Poliszczuka.

Petlura poruszuje sprawu oborony naszoho kraju, szczo by hałyckych kilka tysiacz daty na ochoronu chlibnoho szpychlira. Treba jich ok. a) 10 000 ludyj.

Prochaje: w inter. zahalnim dla zbereżeńja majna, składiw, daty, w jak najkor. czasi. b) sprawa wykorystuw. italijskich połononych. Wykorystaty jich. Stawyt domahańja:

1) ne czipajuczy fronta Okr. Komand moznaby wysłaty 6000 ludyj.

Petruszewycz: Se dałob sia tut wyriszty — ale odiz.

Bubeła: Dalsza organizacija armiji — na jakych osnowach jeji westy. Połk. Kurmanowycz je hadky, szczo koty schoczemo zorganiz. armiju — malyb my wysłaty 100 ludyj do artyleriji, do pichoty 200 ludyj. Może wysłaty 10 000 ludyj, ałe z tym, szczo budemo maty wplywy na wychowańje armiji. Plan Lehara treba pr...oroaty. — 2) Komisija nechaj zorganizuje.

Petlura: Ne hodyt sia z dejakymy awstr. uładzenjamy — prym.
ne wwodyty epoletiw:

W sprawie D-ra Fedaka:

Imenowanie wijk. sudijiw.

por. sud. Antona Jedńjaka z I/III.1919.

sotn. sud.

por. sud. Ołeksander Chojnaszczkyj z I/III.1919.

sotn. sud.

por. Iwana Kozbura

por. sudijeju.

ДАЛО, ф. 257, оп. 1, спр. 36, арк. 12—14. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 51

1 березня 1919 р.

Присутні: д-р Голубович, д-р Макух, інж. Мартинець,
д-р Артимович, Бубела, Мирон.

Секр. Мирон: обговорює справу авансів залізничників.
Трудність певну робить прилучене бувшої Львівської залізниці.

Підносить, що не лише грошові аванси хоче давати, але
і титули. В тій справі відчитує проект розпорядку.

Д-р Жуковський стає саніт (салін?) радником,

інж. Яків, інж. Майзелс Саламон титул ст. інж. будівництва;

до рангу з платнею авансу;

інж. Волод. Дутка;

до II рангу: Горович до III рангу;

в Статусі 2 б;

титул інспектора: Жуковський

Кац, Жмуркевич

до рангу з платнею,

Стащишин, Устянович, Бокий, Петрусяк, Хобринский,
Павелчак, Грунчук Йозиф до III рангу.

Рада внесок секр. Мирона затверджує.

Секр. Макух: За вільним оборотом картофлі в межах нашої
області.

(Ухвалено)

Д-р Голубович: підносить справу висилки 400 вагонів карто-
фель (ухвалено вивезти 400 вагонів картофель).

Отаман авдітор Підлясецький — вирок окр. суду в Коломиї стр. Марянского за дизерцію і тяжкое ушкодження тіла. Вносить зміну кари смерти на 5 літ вязниці.

Чет. Ант. Калинця — вноситься на знесенє засуду за несубординацію (засуд. на 4 тижні профоского арешту) — затверджено.

3) віст. жанд. Івана Цюпи — знесено вирок звільняєся від заміту убийства пок. Мих. Ткачука (суд в Станиславові)

4) вносить на знесенє вироку проти Фр. Смиковского-Рубача в Білчі в порозуміню з місцевою жандармерію ділал на шкоду укр. збройним силам (Вирок смерти знесено).

5) засуд на смерть Йозиф Хомича дорад. суду в Бродях слід затвердити, яко слухний. Відкинути, що виконано без попереднього затвердження ради.

6) засуд. смерти проти Мих. Павліковського засудж. на кару смерти через розстріляне.

Вносить дальше авдітор — Підлясецький (в дороз. поступ право затвердж. кари смерти присягує Окр. Комендантам, а також право ласки. В звич. поступованю задержується (Ухвалено).

Генерал Павленко предкладає проект надзвичайних судів, складаючихся з військ. судді, 2 старшин, 2 козаків.

Рішено — щоби цей проект передано законодатной Комісії (Ухвалено).

Під доразовий суд підлягають також тоді, коли...

Справа Шаповала-Вершковського.

Радник Кліщ реферує розпорядок, яким належить застановити діяльність судів присяжних на 1 рік. —

секр. Макух: є гадка знести стан облоги (ухвалено).

през. Голубович. Протидіє Хомяка і Павловського: (ухвалено по 100 К денно).

Секр. Бубела: полк. Ціріц аганжує собі 36 офіцерів-німців, вносить, щоби лише тих взяти які горять піти на фронт.

Відчитує письмо Василька в справі Легара, яким домагаєся 2 1/2 мільйона корон для себе: 7 генер. шт. офіцерів. (Вносить, щоби принимати лише в рангах до сотника з тих офіц., яких пропонує полк. Ціріц, з тим, що сейчас відійдут в поле).

Д-р Голубович: 1) чи є вказане принимане німецьких офіцерів до армії?

През. Петрушевич: є за тим, щоби Легар приїхав, бо в нас армія незорганізована — будемо мусіли битися. Треба отже поставити армію, не зглядаючися на матеріальні умови. Думає, що небезпеки нема, щоби офіцери нарікали на припинанє нїм. офіцерів.

Сотн. Бубела є за тим, щоби просити Легара і 7 офіцерів ген. штабу. Лише та біда, що Ціріц жадає підчиненє Легара собі.

През. Петрушевич відчитує Dienst-Vertrag, яким би мало заключитися з нїм. офіцерами.

Сотн. Бубела звертає увагу на дальші трудності по прийняттю.

Секр. Мартинець:

През. Голубович: контракт ставит тяжкі услів'я.

Секр. Артимович: є

През. Петрушевич:

Сотн. Бубела: боїться дальших домагань генер. штабовиків.

През. Петрушевич: є

Д-р Голубович: звертає увагу на фінансові обставини.

Сотн. Бубела:

Ухвалено прийняти Легара і 7 ген. штабовиків з тим, що д-р Голуб.

заявляє ся проти.

Рішено вислати офіцера, який би справу розумів і з ними ще переговорював.

През. Петрушевич підносить личні черти Легара. П. Павленко дивиться недобре на нїм. офіцерів.

В голосуваню 5 за: д-р Гол. проти. Рішено: вислати телегр. по Легара.

Справа підвишку лону

з 50 с на 1 К.

з 70 с на 1 К. 20 с

з і т. д. по 50 с

боевий додаток стріл., ст. стр. вістуна на 2 К. (дві К.)

платні офіцерів від пор. до підполк.

хор. на 230

так само додатки по 2 К.

пор. на 280

харчове з 5 К 20 с піднести на 8 К 10 с.

признане надвиш. додаток для офіцерів в бою за Львів
одноразовий додаток 1.000 К, котрі викажуться.

Справа з архікнязем Василем [Вишиваним], якого зроблено
полков.

Просит о службове приділене. Полишити его.

Справа подертих грошей.

Платні урядників:

д-р Мих. Кочерган, 7 літ при 1500 К. по потруш. поб.

д-р Куровець 2000 К.

Антін Дудар, поміч. реф.

д-р Теодор Ваньо 2000 К.

радник Турянський 2000 К. по потруш. поб.

д-р..... Целевич

Волощук 1500 К.

Юрій Са.....цький —//—

Лодинський 1500 К.

д-р Сабат 2000 по потруш.

д-р Мих. Чубатий 1500 поборів

Сіропалко 900

Василь Боднар

зам

Лев Сілецький 1200 К.

Мик. Хомишин 1200 К.

Іван Левицький

Іван Кревецький 1200 К.

Струтинський 1000 К.

Мих. Лотоцький 700 К.

Мих. Федюшка 1000 К.

Манько 700 К.

д-р Евген Завадський

Когутківна 300 К.

З повіт. справ:

Внести проти Мадьярів протест за арештоване

Р..... (нечитальне)

№ 52

8 березня 1919 р.

Присутні: д-р Голубович, д-р Петрушевич, Макух, Бурачинський, Артим, Бубела, Мирон, Мартинець.

Реф: Авдит. о. Підлясецький: Засуд. в справі Пор. Нест. Добрянського, виданий судом в Самборі — відступл. Судову Нач. Комду. Вносить, щоби кавці знести, а крім того дати жінці забезпечене

Рішено кавці знести, натомість рішено дати забезпечене жінці і дітям.

Що до внес. генер. Павленка в справі судів дисциплінарних рішено проекти не затверджувати —

Порядок денний:

Секр. д-р Артимович пропонує розпорядок в справі учителям народних признати се маючого додатку дорожнього воєнного, емеритованим учителям воєнний додаток в висоті платні. — Квота має бути виплачена до 1/VI.

Сей додаток в висоті подвійного австр. додатку, що зробіт 8 000 000 річно.

Д-р Артимович, д-р Голубович на примірах виказуют цю підвишку і заявляють за неї. Порівнюється платні учителів з платнями урядників, виявляєсь, що учительство буде зовсім добре платне.

Підносят ся голосу за тим, щоби місто 100% дати лише 50% підвишки (секр. Бурачинський).

Д-р Макух є за тим, щоби законопроект видати щодо зрівняня з 4 найнижшими рангами урядничими.

Д-р Голубович: є за тим, щоби мішана комісія зайнялася зрівнянем платен тутешніх урядників з закордонними.

Інж. Мирон представляє стан платен залізничників і підчеркує потреби підвищити платен, найнижчим робітникам залізн. Стануло на тім, щоби дати додаток у висоті одноразових поборів місячних се є 100%. З'їзд залізничників галицьких домагає ся зрівняня з додатками дорожними на Україні. — По переведені калькуляції річно потягнуло би видаток 80 000 000 К.

Секр. Мирон просит о одобрене становиська, щоби всім урядникам — представляє справу платен держ. урядників.

Секр. Бурачинський — підчеркує справу консумів залізничних. Секр. Мирон, щоби унормоване платні пізнішому часови полишити, а тепер оперувати дорожніями додатками.

През. Голубович є за утворенем комісії, яка б унормувала ті справи.

Секр. Бурачинський: всім судовим урядникам признати ренумерацію за заступство.

Секр. Мирон за одноразовим додатком для залізничників по 1 мая.

В протягу марта виплатити его. Виносив він би разом 4 мільйони корон.

Секр. Артимович:

През. Голубович:

През. Петрушевич: Кождий секретаріят нехай поставит внесок на урегулюване платен. А тимчасом — признати провізоричний додаток для всіх категорій.

Секр. Артимович: Вказує, ще регуляція.

През. Голубович: обстоює, щоби не кривдити.

Секр. Артимович: до 1 квітня виплатити 200% додаток, а опісля зрівняти учителів з 4 кл. найнижчих урядників від 1/I 1919.

Рада Державних Секретарів ухвалює 1) виплатити усім учителям, які дійсно повнять службу, одноразовий 35% додаток.

2) уповажнює п. секр. Артимовича до випрацювання законопроекту щодо зрівняння учителів з 4 класами найнижчих урядників.

II) щоби суплентам з 1600 на 2000, іспитованим з 2000 на 2400 К.

(рішено відложити до загальн. регуляції)

Секр. Мирон вносить: Покликати до життя комісію, яка би унормувала одноразовий додаток в висоті 12 расти річної платні з додатками усім урядникам (ухвалено) має бути виплачений 1/IV 1919, з тим що предложит ся це Нац. Раді.

3 причин пануючої дорожнечі

1) 35% додатку для учителів

2) для всіх публичних слуг, робітників і урядників

12 част річних поборів.

III) утворене комісії для проекту регуляції платень урядників і робітників (кожний секретаріат висилає свого делегата під проводом секр. Мирона і заст. секр. Бурачинського).

Внесок секр. Артимович в справі утворення шкільних повітів і шкільних повітових комісаріятів. Повітового шк. комісара іменує секр. освіти.

Д-р Макух: се далеко ідуча реформа, яка утворює окрему інституцію. Щодо складу не годиться, бо суспільність була би позбавлена впливу. Переважає вплив учительства. Республіканський лад вимага більшого впливу суспільности. Те саме справа фінансів. Є за тим, щоби випрацювати закон про місцеві ради шк.

През. Петрушевич: Розпорядком така справа не може бути полагоджена. Тут треба об'явлення волі Української Національної Ради. Предмет сей розпорядком не може бути полагоджений, лише в дорозі закону. През. звертає увагу, що знесене німецьк. мови не може наступити дорогою розпорядку. Розпорядком може бути ухвалене, коли в тім напрямі йде ухвала УНР.

Секр. Артимович: щодо нім. мови — то се квестія плану науки, яка є виключно справою секретаріату. Розпорядок щодо шк. пов. комісаріату, то се би був лише розпорядок тимчасовий. Властиво повинні бути окружні шкільні ради. Потреба отже конче шк. комісарові додати раду.

Рішено: ту справу ще раз передискутувати з ухваленем відносин на Україні.

Секр. Артимович: Вносить на визначене стипендії 10 до 30 К. для промислової школи (ухвалено).

Щодо Курсів приготовних має секр. Артимович поставити внесок

Судові справи:

Іменоване президента д-ра Волод. Кульчицького і рад. суду Тужикевича — на президентів — відложено до — Гамерського — суд. аускулт.

Д-ра Куравха — іменує ся судією (і адвокатський іспит) Дмитра Кульчинського судією.

О утворене II і III інстанції: Віденські судовики поставили ріжні домагання фінансової натури. Вносить ся признане норм. коштів перенесеня. Рішено, щоб до 1/4 тут зголосилися, дістанут 3 міс. діету і норм. кошти перенесення.

На бібліотечку правничу кредити 20 000 К. (ухвалено);
 Розпорядок про тимчасову організацію законодавчої секції
 при секр. судівництва.

През. Голубович за тим, щоби та секція була при Президії
 Д. С. (рішено).

Урядові оголошення в «Републиці» по 40 с за слово
 (ухвалено).

Охорона наємців з огляду на меритум справи треба-би
 станути на становиську розпорядку з 26 жовтня 1918 (рішено).

Справа амнестій:

Секр. Бурачинський відчитує проект, який має пред-
 ложитися Виділови УНР.

Д-р Лев Бачинський підносить справу воєнних радників.
 Закон дотично 8 год. праці (?).

Секр. Мирон підносить справу дисциплінарних доходжень
 (Василя Секретія, офіц. податковий).

Д-р Лев Бачинський підчерк. палату адвокатську.

През. д-р Петрушевич: Канцелярія УНР — Янів

№ 53

11 березня 1919 р.

Присутні: Д-р Голубович, Макух, Мартинець, Козаневич,
 Мирон, Бубела, д-р Бачинський і д-р Витвицький.

Вп. Президент подає звіт з прийому депутації робітників
 залізничних. Піддає під дискусію домагання залізничних
 робітників о додаток в висоті кв. подвійної місячної платні.

Секр. Мирон заявляє, що залізничникам обіцяв додаток в
 висоті одномісячних поборів, тимчасом на з'їзді залізничники
 проти сього запротестували.

Секретаріят ніякого зобов'язання щодо 2 міс. платні не брав.

През. Голубович пропонує ще раз переговорити з робітни-
 ками (Рішено).

Рішено пустити лінію с. є особовий рух між Стриєм
 і Дрогобичем (Бориславом).

През. Голуб.: Підносить аргументи за тим, щоби пустити
 ропну локомотиву шляхом Дрогобич-Стрий-Станиславів-
 Лавочне (Рішено 2 локомотиви на пробу).

Справа військ. іменовань:

Секр. Бубела: В авансах, які пропонує, є узгоджені передовсім ті, які були 1) на турі 2) за заслуги надзвичайні 3) іменов. стрілецьких (УСС)

На полковників

1. Варивода А.
2. Курманович
3. Тарнавський Мир.
4. Д-р Осипа Косса

Підполк.

отам. Брикович
Вонш. Адольф

Отамани

Біберович	Гірняк	Чомак Зен.
Бізянц	Гіртлер	Чорний
Вілке Отто	Клук	Коссак Ів.
Виметал Антін	Лесняк	Котил Ст.
Вонянський Волд.	Рімн Фр.	Пуза Євг.
Гарабач Оп.	Сухий Хвед.	

Сотниками імен: 156 поручників

Поручників: 351, хор. четар. 400, разом 945 іменовань

інтенданти-отамани:

Андр. Кадайський — отаман
д-р Целевича — лікарем-полковником

През. Голубович: Вносить на іменоване секр. Бубелу з сотника на отамана (Рішено).

Секр. Бубела: В справі лікарів — полков. і д-ра Таніцкевича порішено справу так: д-р Целевич остає в секрет. військових справ, а д-р Бурачинський мав остати санітарним шефом армії в полю і заполю. Доносить, що полк. Курманович заборонив бригаді УСС видавати окрему часопись. Мусить отже хтось поїхати до начальної Команди і справу пояснити.

Секр. Макух: 1) справу санітарну представив д-р Куровець в той спосіб, що акція військова і цивільна санітарна повинна іти разом спільно. — Д-р Куровець є за тим, щоби д-ра Бурачинського зробити шефом загальної санітарної служби.

2) в справі УСС є за тим, щоби дозволити їм на часопис.

Рішено вислати до д-ра Курмановича, д-ра Витвицького.

Секр. Бубела: Начальна Команда є за тим, щоби мобілізувати поляків, німців і жидів і утворити з них робітничі

відділи. — Справу ту передано д-ру Витвицькому до обговорення з Нач. Командою.

Секр. Макух: Фірма Кагане висилає заручників.

Секр. Бубела: Д-р Барчайко пересилає 3 людей з донесенем, що діють ся страшні річі і надужиття, тероризуют людей. Отже вони заявляють, що як не дамо їм помочи — звернуться до Чехів.

Д-р Витвицький здає справу з подорожи до Чернівців. В Коломиї знали лише, що прийшли з поїзда воєнні на границю. На телеграфну просьбу одержали прийняття у ген. Задіка. Щоби не виявляти нашого занепокоєння — говорив лише про справи інтернованих і полонених. Вказав на поліпшене політичної і мілітарної ситуації. Одначе фактом, якого ми не розуміємо, є концентрація військ на фронті. — На се відповів Задік, що з хвилею як Румуни зайняли Буковину, хотят удержати лише лад і порядок, а ніяких агресивних замірів не проголосили. Д-р Витвицький заявив, що укр. Правительство рекламує свої права до Буковини — а чи з оружем в руці буде добивати прав того тепер заявити не можу. Коли хотів вручити протест, ген. Задік змінив свою ролю і тому протест кофнув в тім переконаний.

Предкладає: вислати до Букарешту делегацію, яка би порішила деякі справи, а при тім запевнити ся, що маємо забезпечені зади.

2) порозумітися з Вінницею

3) щоби їхав д-р Лозинський і Кульчицький

Секр. Бубела: На Буковині стоять 2 бригади і становище не виказує на мирне становиське. Делегатів вислати за порозумінем Укр. Нац. Ради Буковинської.

Рішено: 1) Вислати делегацію до Букарешту (д-ра Лозинського), і про те повідомити ген. Задік.

Черв. Хрест з Росії зівстав арешт в Стрию.

През. Голубович: що справу виноситься поза секретаріатом треба замовчати о особі інформаторів.

През. Голубович: В Дрогобичі заключено умову між робітниками і роботодавцями. Роботодавці просять о дерево на опал. Робітники просять о дерево на будову. Домагаються також харчів.

Львів може знайде ся в наших руках. Для Львова треба би мати і власть.

В справі причинків треба-би дати комунікат, то протягом марта буде справа приготов.

Платні для урядовців секретаріату фінансів

1) Мрич переходить до УП р.	—	1500 К. (доповн.)
2) Павло Чайк	—	1200 К. (—//—)
3) Манастирський Влд.	—	—//—
4) Поланчак Йеронім	—	
5) Патковський	—	військов. секр.

Справа

През. Голубович: Кравчук є небезп. чоловіком

Секр. Козаневич: інженерам гірничим Безпалко пропонує платню 1500 К.

№ 54

13 березня 1919 р.

Присутні: Д-р Голубович, Макух, Мартинець, Козаневич, Бубела, Мирон, Витвицький

1) В справі поїздки Вп. д-ра Витвицького подає ся до відома, а) що секр. Курманович згодився на іменоване д-ра Бурачинського шефом санітарним для запілля і санітарної секції в секретаріаті військових справ.

б) секр. Курманович рішив після порозуміння з Витвицьким не робити військових робітничих відділів з Поляків і Жидів з тим, щоби поручити повітовим Комісарам, щоби вони на кожний зазив військових властей доставили жадане число робітників.

в) секр. Курманович подає до відома, що заборонив видавати окремий орган пресовий УСС, за те згодився, щоби один з УСС увійшов до редакції «Стрільця», органу для війська, виданого Начальною Командою.

Рішено розв'язати договір між повітовим тов-вом кредитним в Тернополі про доставку нафти, з тим що правительтво заплатит повітовому т-ву кредитну квоту 2 2000 000 К.

Секр. Бубела обговорює справу прийняття нім. офіцерів і відчитує взір контракту, після якого, крім приналежних поборів, домагають так званих функційних додатків. В тій справі індендантура виказала ся, що домагання німців рішучо за високі і не справедливі. — Секр. Бубела ставит внесок на неприйняття

тих панів.

(Рішено ті услівя відкинути з огляду на їх занадто високі домагання).

Щодо домагання за живлене коней 100.000 К рішено відмовити. Секр. Бубела відчитує телеграму Начальної Команди, якою та домагається покликати до військової служби дорогових інженерів і т. зв. Strassenmeistr-ів.

Ухвалено.

В справі Центрального Інформаційного Бюра, яке хотіли тут заснуватися рішено на внесок секр. Макуха

взагалі заказати засноване Філії СБІ.

През. Голубович повідомляє про побут д-ра Фріка, який звертав увагу на 2 панів у Варшаві, які представляються як репрезентанти Директорії.

Також звернув увагу на Лукашевича, репрез. в Швейцарії.

О. Пасічинський був у міністра СабЧ, який жадає, щоби ему дати і журналіста, і юриста, і педагога (написати до Біберовича).

В справі пенсій секретарів рішено справу до порішення віддати до УНР.

Секр. Козаневич: для урядників секретаріату окремі додатки порішити.

Секр. Макухови дозволено заангажувати ще 3 офіцерів рах. для жандармерії і 3 офіцерів фаховиків для жандарм.

№ 55

18 березня 1919 р.

Присутні: д-р Голубович, д-р Макух, Козаневич, д-р Артимович, д-р Витвицький, Мирон, Мартинець, Бубела.

Рішено просити Д.С. військових справ, щоби увійшов з акційним тов-ом «Ензефельд» в справі будови фабрики артилерійської муніції.

Рішено видати розпорядок в справі військових відпусток для рільних робіт весняних після предложення ДСВС.

Рішено видати розпорядок в справі рекламації від війська по думці предложення ДСВС.

Ухвалено платні для жіночих сил помічних зайнятих в ДСВС.

Рішено іменувати інж. Костю Костецького технічним управителем державної фабрики мінеральних оліїв (відбензинярні)

(підпис) **Витвицький**

[Продовження]

През. Голубович, Мартинець, Козаневич, Бубела, Артимович, Мирон, Витвицький

Затверджено присуд проти хор. Андрія Савчука на рік вязниці, спроневірення, обману.

Затверджено присуд смерти проти стрільця Петра Яровського, ст. дес. Петра Кутинського і ст. дес. Миколайчика Миколи виданий пол. судом окружної Команди в Тернополі д. 18/2 1919. спр. 63/19.

Рішено перенести право злагодження і дарованя кари по думці §§ 425 і 477 військ. превед. на приналежних командантів.

Рішено зайняти 22% продукції за грудень 1918 р. ропи бориславсько-тустанівської на рік відбензинярні державної.

Ухвала: утворити цлові уряди на границі угорсько-українській: Сянку, Лавочне, Вишків, Яблониця.

Торговельний договір з Угорщиною: Угорщина об'язуєся доставити нам 80 вагонів збіжа на засів до кінця марта с. р., а крім того через три місяці від дати ратифікації доставляти товари після долученого до контрольного спису — рішено ратифікувати договір з дати 8/3 1919.

Рішено признати урядникам Секретаріату додаток у висоті одноразової місячної платні — не признати такого додатку для повітових державних комісарів.

Витвицький

№ 56

20 березня 1919 р.

Присутні: Вп. през. Голубович, Петрушевич, Цегельський, Мирон, Артимович, Бурачинський, Козаневич, Витвицький.

Іменовано радником судовим повітового судію Юліана Величка.

Прийнято розпорядок щодо додатків для всіх державних функціонерів. Ухвалено розпорядок щодо ходового.

Розпорядок (ухвалено) щодо передавнення.

През. д-р Голубович витає д-ра Цегельського, який складає звіт з побуту в Празі як тов. міністра закордонних справ. Підносить справи місії Вегеманк, яка зробила некорисне враження. (През. Голубович для пояснення). Рівнож некорисне враження зробив отаман Дудинський. У Відні застав різні місії, які між собою сварилися. До Швейцарії виїхав: Дідушок, Левицький. В цехах не застав посла Цегельського більшого порядку, чим у нас. Можна у них купити 40.000 російських набоїв гарматних. Гармати і машинкові кріси могли би бути готові шойно за 5 місяців. Вів рівнож переговори в торг. справах. Чехи жадали звороту цистерн. При товарообміні домагаються чехи передовсім збіжа, омасти, а шойно втретє — нафти. В справах вугля обіцяло нам міністерство робіт публичних 600 вагонів вугля. — Чехи могли-би дати мануфактуру — черевиків, мундирів.

Щодо получения з Чехами— то властиво його нема, бо нема залізниці між Сянками і Чехо-Словацчиною, бо лінія на Угвар переходить на мадьярську територію. Варто би було залізницю вибудувати навіть укр. грошем (10—15 міл. корон). Підносить вартість сеї залізниці, бо се було би конкуренційна дорога супроти Мадьярів.

Пос. Тусар дуже помагав Цегельському. Був у всіх загальний настрій добрий, повітане було дуже тепле.

Штепанек (Чех), заст. міністра закордонних справ представив йому посла Цегельського. З Чехами хочемо жити в згоді. Щодо федерації слав'янської також уявляв собі пос. Цегельський, що вона мусит творити ся від заходу. Щодо нас, України, заявив мін. Штепанек, то відноситься прихильно, а Бенеш буде Україну підпирати в Парижу.

Масарик задержав посла Цегельського 55 минут, а Сливніського задержав 3/4 години. Масарик заявив щодо угорської України — щоби ми, Українці, зайняли її, але не займете Ви, займемо ми. Запевнив про симпатії Чехів до Українців. Посол Цегельський просив, щоб Масарик звернув увагу Антанти на розв'язку польсько-українську, бо абсорбуючи нас, ослаблює протибольшевицький фронт. Обговорював і справу федерації слав'янської. Думкою Масарика і Бенеша, а тим самим і чеської держави є конечність сотворення української самостійної держави. Накінець згодив ся, щоб українцям дати муніцію.

Клофач тепер не відноситься до нас вороже. Він сам запропонував, що виробить розмови у француза Пелле.

Французький генерал Пелле прийняв посла Цегельського на Гроді. Був у нього годину. Говорив з ним як неофіційна особа. Пелле сконстатував, що чув много річей нових, які закомунікує Парижові.

У Відні розмовляв з Вайскірхнером (квестія курієрів, прямого і пресового бюро).

Білик

№ 57

21 березня 1919 р.

Прис.: Голубович, Бурачинський, Бубела, Мартинець, Петрушевич, Козаневич, Витвицький, Артимович, Мирон.

Ухвалено видати розпорядок в справі службових одностроїв для урядників державних (залізничників і т. д.).

Ухвалено іменувати д-ра Теофіла Окуневського адвоката в Городенці радником висшого суду краєвого в Станиславові в V класі рангу.

Рішено визвати п. Скрентовича, який домагаєся виплати залеглих дієт, коштів за час своєї служби в бувшій австрійській експозитурі для відбудови промислу, щоб предложив точний виказ рахунків своїх.

Д-р Петрушевич складає звіт з поїздки нашої делегації зложеної з д-ра Петрушевича, Ос. Бурачинського, д-ра Лозинського до Директорії.

П. Ос. Бурачинський доповнює звіт.

Рішено вислати депешу до держав Антанти, подати в ній до відома держав Антанти, що поляки збирають війська проти нас, та тому просимо о інтервенцію, з огляду також на те, що накидаються большевики.

Рішено вислати письмо до Директорії з запрошенням щоби поселилися в Галичині, в Тернополі.

На основі депеші п. Здерковського рішено ратифікувати договір, заключений між нашою місією торговельною і австро-німецькою.

№ 58

24 березня 1919 р.

Присутні: Вп. През. Голубович, Артимович, Мирон, Лозинський, Бубела, Козаневич.

На нинішнім засіданню іменовано ті: 1) судію Михайла Курилова повітовим судією в Дрогобичи. 2) п. радн. Дениса Патрицького віцепрезид. окр. суду в Коломії.

Уповноважено президента Голубовича до видачі одноразових запомог для функціонерів Д.С. після його узнання.

Вп. през. Голубович представляє справу валюти і причини зростаючої скількості карбованців і гривен. В справі остемплювання корон підчеркує, що ми можемо мати або багато корон або менше. Можна би нашу валюту переіменити на гривні. (За 1000 карб. — 337 франків).

Рішено проте ввести законом примусовий курс гривен.

Обговорювано справу жидівську. Нац. Рада жидівська бажає, щоби при Президії Д.С. утворено жидівський департамент, якого шеф полагоджував би жидівські жалі.

Уповноважено вп. президента з Жидами перетракувати і такий департамент утворити.

Вп. сек. Козаневич представляє угоду переведену між роботодавцями та робітниками в Бориславі. Жалує ся на те, що не отворено рух залізнич. на лінії Стрий—Дрогобич—Борислав. Також до тепер 2 локомотива не віддано. Жалуєся на реквізиції в дрогобицькім повіті. Рішено поліцію передати під управу Д.С. внутрішніх справ.

№ 59

25 березня 1919 р.

Присутні: през. Голубович, Мирон, Макух, Бубела, Лозинський, Артимович, Бурачинський, Витвицький, проток. Білик.

Запрошений сотник Гарабач представляє справу напливу придніпрянських Українців, яких число доходить до 500.

Рішено хвилево здержати висилку придніпровських українців — о військових сейчас.

На внесок от. Бубели рішено скликати комісії зложено пп. мін. Кривкого, Мацюка, Бубели, Гарабача, мін. Білінського о год. 10 рано.

Тов. секретаря Лозинський обговорює справу експозе на Національну Раду щодо заяви, що справа Буковини буде порушена щойно на Конгресі. Обстає при тім, щоби застеречи собі права Буковини щойно на Конгресі.

Секр. Бурачинський: вчера обговорено в той спосіб, що наперед мали зажадати звороту української частини Буковини, яке щойно опісля згодитися на рішене мирового Конгресу.

Тов. секретаря Лозинський заперечує, наще був такий вислів.

Секр. Артимович вносить на запрошене (нечитальне)

Рішено, щоб не запротестувати проти обсадження української частини Буковини румунським військом, а також на останній случай згодитися на рішене мирового Конгресу.

Згоджено се, щоби д-ра Кордубу і Залозецького дібрати до нарад в Чернівцях.

Ухвалено предложити УНР законопроект про організацію видавництва шкільних книжок, розпорядок про науку єврейської мови.

Ухвалено предложити законопроект зрівняння учителів з найнижчими класами поборів.

Рішено предложити законопроект про примусовий курс гривен.

Рішено предложити до затвердження УНР.

№ 60

31 березня 1919 р.

Присутні: през. д-р Голубович, Макух, Мирон, Артимович, Козаневич, Мартинець, Лозинський, Бурачинський, — а надто члени Президії Національної Ради і мін. д-р Цегельський, а саме президент Петрушевич, О. Попович, д-р Бачинський, Шмігельський. —

Відчитують депешу отам. Біберовичя, в якій Бела Кун неофіційно пропонує переговори з советським правительством та обов'язує ся виступити в ролі посередника.

През. Петрушевич: Як довго нема реляції з Одеси належит над справою перейти до порядку денного. Щойно як би надії на Антанту завели, получимося з большевиками.

Д-р Лозинський: в пропозиції угорській відрізняє 2 часті: 1) справа переговорів з советом 2) справа доставу бобу і збіжа. Першу справу треба лишити на боці, а щодо справи доставки — ввійти в переговори. Є за тим, щоби вислати кого неофіційно до Угорщини, який би перевідав дещо про становище ЛЕНІНА.

Д-р Цегельський: Жидок Пінтер є змядярщений українець. Є за удержанем торговельних зносин з Угорщиною. Є за дозволом ужитю мадьярського відділу для супроводження пресилок нафти. Навязати переговори з советським правительством можна-би з застереженням: 1) узнання суверенности 2) вищофати большевицькі війська з означити ся маючої лінії демаркаційної лінії.

През. Петрушевич: є згідний щодо товарообміну — здається одначе бесідникові, що між обома частинами депеші є юнцтїм. Уважає рішуче, що тепер всякі переговори з советом були би небезпечні, бо вони би були голосні, а се довело би до розбитя переговорів з Антантою. Тоді не мали би ласки і у большевиків, і щойно тоді були би ми здані на ласку і неласку большевизму. Нині, як довго не знаємо на чім стоїмо, не можна зривати з Антантою.

Секр. Бурачинський: попирає становище през. Петрушевича, тим більше, що веденя яких-небудь переговорів з Будапештом та Советом було би нелояльности супроти правительства Петлюри. Одначе, можна вислати когось неофіційно до Будапешту, але і до Петлюри.

Секр. Артимович: Без відома Петлюри таких річей робити не можна. Се скріпило би становище Поляків.

Секр. Лозинський: не вважає зовсім небезпечним ввійти в якісь приватні розмови з Угорщиною щодо мира з советом.

През. Голубович: Мусимо станути на становиську, що справ заграничних рушати не може без відома Петлюри, — натомість є за додержання торгового договору, в тій ціли вислати 2 людей до Будапешту.

Секр. Бубела: додаток, щоби заявити згоду на те, що біб і збіже будемо уживати лиш на заході.

Секр. Лозинський: відчитує 2 депеші, які наміряє вислати до Антанти з протестом проти дальшого ведення боротьби з Поляками.

Д-р Бачинський: подає до відома, що на Комісію законодатну внесено петицію, щоби 60 делегатів трудового з'їзду прийнято в члени Нац. Ради. Всі члени Комісії заявили ся проти сього, хоча узнавали потребу відсвіження Ради Національної. Коли Рада Національна має розв'язатися, то треба, щоби вибір тих 60 делегатів відбувся під контролею держави. Референт п. Тимницький був за тим, щоби евентуально введене тих членів в Нац. Раду відбулося дорогою виборів. Від себе, каже бесідник, є за тим, щоби дорогою легальною допустити певну скількість тих людей.

През. Петрушевич: задачію тої Національної Ради є ухвалити: 1) аграрну реформу, 2) виборчий закон. Ходить о те, щоб та Національна Рада, яку деякі вважають некомпетентною, розв'язати, і з кінцем мая перевести нові вибори. — Щодо домагань Трудового Конгресу треба в корені підтиняти тих людей, які хотять вирости на великих людей. — Раз треба тому положити кінець і що занадто багато собі дозволяти не можна. — Іntenціям маси відповідає, щоби Національна Рада перестала існувати. Труд. Конгрес се віче. На се ми згодитися не можемо.

Треба переждати до нових виборів, до нового Українського союму.

Секр. Макух: Є це думкою д-ра Бачинського, бо знає, що виборчий закон не буде скоро ухвалений. Є за тим, щоби ввійти з ними в переговори і певну скількість людей впустити в Нац. Раду. Числити ся треба особливо з тим, що серед війська є різні відтіни, а також залізничники можут много зашкодити.

През. Петрушевич: підносить, що прийняття нових членів в Національну Раду продовжило би о місяць вік Національної Ради зневаженої. З хвилею розписаня виборів не може існувати Національна Рада. Демагогії не можна уступати.

П. Шмігельський. Є різні члени НР і деякі кооптовані, тож можна би їх кооптувати. На Трудовому Конгресі представлено нас як злочинців.

Невдоволене серед учасників було велике.

Д-р Бачинський: Невдоволене, яке поширив Трудовий Конгрес небезпечне для правительства і для держави. Є за

тим, щоби вибори перевели ті, що є лише халупниками, під кермою громадського комісара.

Д-р Лозинський: Люди дали себе зіпхнути на безславну дефензиву. — Є прискоренем. Треба постаратися о закон охоронящий державу перед агітацією.

Д-р Цегельський: є за уступками і то в дорозі легальній с. є вибори. Щодо часу, то можна.

Секр. Козаневич: за думками д-ра Бачинського і Макуха залізничники тягнуть за собою населене міське. Виборів кількадесять делегатів не треба боятися. Але треба перевести вибори по думці д-ра Бачинського.

П. Попович: боїться, що за тиждень буде II Конгрес і знов схотять своїх делегатів. Згодитися на вибір, та подбати, щоби вийшли умірковані люди. Є за перманентною комісією виборчого закона.

През. Петрушевич: уважає фальшивим кроком іти на стрічу Трудового Конгресу. Все зло виходить з того, що Секретаріят є склонний уступливости. Тепер є найбільше скрайний час, щоби виступити проти агітаторів. Рішучо проти капітуляції.

Секр. Макух: є за тим, щоби прийняти з 2—3 членів союзу. Не треба гратися з огнем. Фальшиві заложеня були в Національній Раді.

Секр. Бурачинський:

През. Голубович: відчитує резолюцію, по якій дійшло до виборів 61 делегатів.

Рішено згодитися на доповнення певної скількості нових членів:) через вибір в) через кооптоване.

Секр. Макух: є за кооптованем 3 як членів партії.

През. Петрушевич: що Національна Рада вибере на основі 61 предложених 20 делегатів дорогою кооптації.

Узнаючи, щоб найширші маси брали участь в заряді держави, правительство як-таке передає до порішення правительству.

№ 61

31 березня 1919 р.

На засіданні з 31/3 іменовано:

а) інж. Романа Куницького — начальником управління гірничого в Дрогобичі (За контрактом)

б) інж. Євстаха Савчука і інж. Василя Вишницького посунено з IX до VIII ранги в штаті технічних урядників Д. С. робіт публичних.

№ 62

3 квітня 1919 р.

Присутні: През. Голубович, Макух, Бурачинський, Козаневич, Артим, отам. Волощук, радн. рах. Мороз, протокол. Білик.

От. Волощук відчитує проект розпорядку цілого Д. С. підвишку для гажистів і мужви жандармерії.

Активних жандарм 1097 і 2776 міліціонерів так що 100.000 К місячна підвишка, разом 304 000 К, річно 3 600 000. Підвишка пропонується від 1 січня 1919.

(Розпорядок ухвалено)

Секр. Бурачинський просит о кредит на додатки для судіїв і урядників за заступство. Вносить, щоби за проект дати 315 000—330 000 К. Титулом ренумерації за час від I.XI 1918—I/IV 1919 — 340 000 К признано.

Секр. Козаневич: внесок, щоби припоручити фінансовому відділові, що всякі платні можут бути виплачувані лише за асигнатами Д.С. ресортового. Всякі надлишки з салін належит відпроваджувати до тутешньої каси. Рішено оголосити 2 (два) дні безмясні і заказати білого печива.

През. Голубович: доносить про страйк робітників нафтових в Печеніжині.

Рішено видати телеграфний розпорядок про заведене 8-год. дня праці та вислати делегата інж. Ксьонжи.

През. Голубович відчитує телеграму отам. Петлюри про приспішене зрівняня платень в війську і справу одностроїв.

Секр. Макух: Розпорядок про побори від перепусток і паспортів (прийнято). (Доповнене прийнято).

Іменованя: Пор. Грин. Замо року іменовано сотником з I/IV 1919.

№ 63

5 квітня 1919 р.

Присутні: През. Голубович, Мартинець, Артимович, Бурачинський, Мирон, Макух, Лозинський, Бубела.

Рішено 20.000 К дати титулом субвенції для угро-укр. секції.

Рішено взновити судове слідство проти Антона Жили, бувшого хорунжого УСС.

Рішено знести присуди 1) б. окружного військового суду в Жовкві проти Василя Пасічка, 2) того ж суду проти Миколи Гуменюка, 3) вирок полевого суду О.В.К. в Станиславові проти Юрка Іванця.

Рішено затвердити внесок, щоби А. Макара засуджено на 20 літ тяжкої вязниці.

Знесено вирок проти кс (нечитальне) суду полевого в Станиславові і справу відступлено держ. прокуратурії.

Знесено вирок увільняючий полевого суду О.В.К. в Тернополі проти Мих. Баранського і дати справу до нового поступованя.

Рішено затвердити вирок проти Кароля Шмаленберга на кару смерти через розстріляне (За злоч. § 321 і 448).

Рішено засуд проти дес. Федя Шпаковського замінити на кару 10 літ вязниці тяжкої (злоч. §§ 483, 485 а, с. д.).

През. Голубович: Українське посольство у Відню вносить, щоби великі видатки военні у Відню покривало також правительство придніпрянське.

Посол Антін Старух домагаєся для Ліска і Сянщини пів мільйона корон. Рішено 100 000 гривен видати до рук Антона Старуха.

Села Тернопільського повіту (9 громад) знищені війною, просят о міліона корон на закупно збіжа на засів.

Рішено, що п.п. секретарі Макух, Козаневич і Мартинець мають виготовити план підмоги повітам, знищеним війною.

Місто Станиславів бажає, щоби помочи голодуючим м. Станислав. Ухвалено 300 000 К. на руку комісара Кульчицького яко акцію для підмоги голодуючому населенню.

П. Секр. Бубела: на цілі пропаганди між військом по 30 000 К. для кожної окружної Команди.

Секр. Макух: підносить потребу, щоби по окружних містах заснувати бюро пропаганди цивільні.

През. Голубович: за тим, щоби знести повітові часописи. Попирає се секр. Лозинський.

Рішено дати окружним військовим Командам по 10 000 К. на пропаганду між військом.

Секр. Лозинський вносить, щоби Президія запрономеровала в кожній редакції певну скількість часописий і їх розсилати до окр. команд. (Рішено).

П. Іван Цапка-Скоропадський вносить зажалене, що його до тепер не іменовано сотником. (Відкинено).

През. Голубович — подає до відома, що димісію вніс секретар військових справ Курманович — зробив се під впливом протесту референтів Д.С.В.С. проти ввдження австрійських офіцерів.

Секр. Бубела пояснює сю справу і додає, що рівнож вносить свою димісію.

Секр. Артимович.

Секр. Бурачинський: вносить 1) щоби референти порозумілися з секр. Курмановичем 2) щоб през. Голубович порозумівся з полк. Ціріцом.

Секр. Макух: обстоює за рішучими впливами секретарів, зглядно товаришів секретаря.

Секр. Бурачинський представляє справу заняття будинку адміністрації в Чорткові військовими. Ставить внесок, щоб Рада Д.С. приказала опорожнити сей будинок.

Ту справу поручено п. секр. Бубелі полагодити.

Д-р Витвицький складає звіт з побуту в Букарешті. Набрал переконання що гол. рум. квартира боїтсья України. — Президент міністрів заявив д-р Витвицькому, що потреба спільної акції проти большевизму лучить інтереси Румунії і України, дальше звернув увагу, що Москва виступить до бою за Бесарабію. Президент Ферікілі заявив, що його відносини можут бути лише півурядові — бо ми ще Антантою не признані. Якщо ми хочемо навязати ближчі відносини, треба порозумітися з Найвищою Командою Антанти генералом Бартело.

Д-р Витвицький має вражене, що румунське правительство не хотіло допустити до конференції з Бартело. Поміг тут п. Гасенко, посол УНР в Букарешті. — Побув у генерала Бартело. Представив йому наше внутрішнє і зовнішнє положене. Генерал Бартело заявив: «Я бачу і знаю, що барерою

проти большевиків є кооперація Вас, Поляків, Румунів. Се моя урядова заява. Одначе поляки представляють справу інакше, в чім їм помагає брак зорганізованя заграничної служби. Зі стратегічного боку є потрібне, щоби західний берег Дністра був в певних руках — це є румунське. На те запропонував д-р Витвицький, щоби ту (полосу) віддано військам Антанти, а щоб адміністрацію Українцям. Се скріпило би протибольшевицький фронт. Ген. Бартело щодо сего узнає слушність домагань Українців, але справу рішити може лише Найвища Рада Мірової конференції — та обіцяв приспішання. Також обіцяв генерал Бартело всяку українську кореспонденцію до Парижа буде передавати. Також згадував д-р Витвицький про румунські репресії.

Після конференції з Бартело відбулась конференція у президента міністрів Ферікілі. Висказався про Буковину як область історично румунську і тому не вважає справу Буковини спірною. На се д-р Витвицький заявив, що права до Буковини рекламує. Се вразило президента Ферікілі. Піднесено ще справу інтернованих в Буковині. Обіцяв справу прояснити.

В Букарешті познайомилися з д. Дібоше, кореспондентом парижського журналу. З інформацій ним засягнених, між Польщею та Румунією є тайний договір щодо поділу українських земель між Польщею та Румунією.

Ставить внесок, щоби о. Бонн поїхав на місце до Букарешту до французького посла і там справу роз'яснив. П. Дібоше хотів би точно познайомитися з нашими справами.

Секр. д-р Лозинський є за тим, щоби 1) о. Бона вислати до Букарешту ще чийсь 2) кореспондентові дати потрібні матеріали 3) щоби вислати місію до Парижа.

Секр. Бубела: Хто є в Коломиї? — Телеграму вислати до Парижа. — Рішено до Парижа вислати д-ра Лозинського і Вітовського.

Іменовано Євгена Бачинського, суддю в Боруні, судією повітовим в Коломиї.

Полк. Гемпел вносить письмо на дозвіл вербунку в Галичині.

Секр. Бубела: є в засаді проти вербованя. Щодо флоту — то годиться відпустити всіх моряків. (Рішено відмовити).

Полк. Мариновичеві в справі просьби о аванс відступлено Н.К.Г.А.

Справа Грекова: д-р Назарук пропонує, щоби Грекова вислати до Одеси як заступника УНР. З огляду на погляди Грекова не зовсім безпечно его в Од. висилати. Треба би одначе спитати о раду правительства придніпрянського. Є одначе питанє, чи не ужити би его як Начального Команданта вмісце Павленка.

Секр. Бубела: обговорює нелояльне становиско Начальної Команди супроти Секретаріату. — Ставить внесок, щоби Директорія відпустила Грекова для нашої армії.

През. Петрушевич: противиться висланню Грекова до Одеси, бо крім генеральства треба бути і дипломатом. Нема певности, що він буде українцем.

Секр. Бурачинський: Греков є тої гадки, що треба би завести військову диктатуру.

Висказано погляд (ухвалено), що Греков має за дозволом Директорії обняти Начальну Команду, — до Одеси его не відсилати.

Радіо: є радіо, котре би ділало на Відень, і друге за 450 000 К., котре би ділало Відень-Лондон-Париж. (Рішено закупити те радіо).

Секр. Бубела: Прийшов перший транспорт сірників. Робимо з ними більшу умову, жадають одначе певну частину в грошах, а саме за 200 000 пар черевиків і одностроїв.

Президент Голубович повідомляє, що 10 с. м. буде везерок в залі Монюшка.

2) був тут французький майор, який відїхав до Биткова в спец. місії, бо Франція хотїла би інвестувати свої капітали.

3) був тут інж. Вальтер Пелугер з Швейцарії, який запитав, під якими услів'ями могли би у нас дістати нафтові вироби.

Петиція ігуменату с.с. Василянк о грошову поміч (удержаніє 80 сирїт военних і ужит. семінарїї о 500 ученицях). Рішено їм дати 20 000 К.

В справі военних сирїт треба би розвести інтенсивнїшу акцію.

В справі домаганя радн. Турянським, Лозинським, Кочерганом і Дударом — рішено їм відмовити:

Мірчукови підвищено платню з 600 К. на 900 К. і радн. Клішови з 1500 К. на 1800 К., манїпулянтці з Д.С. шляхів. з 240 К. на 300 К.

Рішено дозволити на створення філії Українбанку в Станиславові.

В справі жидівській ухвалено, щоб при Президії устанавлено децернаента. — Відчитує проєкт організації.

Секр. Артимович звертає увагу, що багато Жидів протиється Національній Раді жидівській.

През. Голубович відчитує протест Поале Сіон проти міщанських партій.

Рішено допустити децернаента з певними обмеженнями.

Секр. Бурачинський вносить, щоби обговорити справи земельної реформи. Відчитує проєкт д-ра Бачинського і п. Черняховського. Після гадки д-ра Бурачинського стилізація д-ра Бачинського є неясна і противиться, щоби всі ерекціональні землі переходили у власність держави. Є за тим, щоби сказати, що вся більша посілість і землі понад махімум переходять на власність держави.

През. Голубович: вважає блудом, що правительство не проголосувало ніяких застережень. Є проти того, що розбурхати елементи населення — щоби ратувати, то можна. Є за тим, щоби означити махімум вже тепер. Значить те, що не можна ясно поставити оминуті. Се дотич лише обшарів двірських.

Секр. Мартинець представляє труднощі аграрної комісії.

Президент Петрушевич: є тепер тенденція, щоби цілий закон ухвалити, як рамовий, короткий, обіймаючий лише неспірні постанови.

№ 64

14 квітня 1919 р.

На тім засіданню рішено вислати до Парижа спеціальну місію з слідуючою ціллю: 1) поінформувати нашу паризьку делегацію про відносини в краю і поінформувати ся про томошні відносини 2) переговорювати на основі депеши Вільзона і тов. з 19/III.

Склад місії: голова д-р Лозинський, член місії і військ. аташе полк. Вітовський, секретар місії Ол. Кульчинський.

Щодо майора Ерле, то з огляду на те, що ще невідомо чи делегація взагалі дістанеться до Парижа, рішено, що коли буде

треба, то його або іншого штабового офіцера викличеться телеграфічно.

Вказівки для переговорів такі: домагатися лінії Сяну, а в найгіршій разі дійти на Status quo на фронті, одначе з тим, що ми мусимо мати якийсь доступ до Львова, і території по Сян зн. ся треба домагатися неутралізації помочи між Сяном і лінією фронту.

Ухвалено слідуючі розпорядки:

- 1) про взаємність в справі заст. адвок.
- 2) про титул і приречення адвок.
- 3) про створення палати адвок.
- 4) про іспити адвок.
- 5) про заказ уживаня алкоголю в часі свят Великодних 1919 від суботи до понеділка.

Іменовано: д-ра Костецького судією.

№ 65

18 квітня 1919 р.

Присутні: президент Голубович, Макух, Бурачинський, Мартинець, Мирон і Артимович.

Прот. Білик

Рішено приймати п. Стельмаховича з виплатнею 2000 К.

В справі місії сербської рішено віступити саніт. місії п. д-р Окопенка.

Рішено вислати письмо до Чехо-Словацької республіки з заявою, що УНР годиться на переїзд повертаючих Чехо-Словаків, коли достарчить вугля.

Виделеговано на Воскресну Утреню секретарів Артимовича і Мирона.

Для «Бояна» ухвалили субвенцію 5 000 гр. Справу субвенції для театру до зреферовання Секретаря освіти.

Бережанам рішено дати 150 000 гривень.

Тернополеви рішено дати 150 000 гривень.

Секр. Макух: засновано Центральний Комітет допомоги воєнним сиротам і тому вносить, щоби справу субвенцій для сирітського заступу передано секретареві внутрішніх справ, а тимчасом дати 100 000 гривень підмоги.

Секр. Макух: На шпиталь загальний в Тернополі рішено дати 10(?) К на кошти удержання інтернованих в Терн.

Рішено вислати письмо від Президії Начальної Команди з внеском на дозвіл випущення тих Поляків, які бажають виїхати з нашої [країни] з їх родинами.

Секр. Артимович: На Українську гімназію в Долині рішено дати 3.000 К.

Пов. суддю Стефановича — нач. суду в...

Пенс. радника Гната Чилияка іменує ся радником суду.

В неділю: п. секр. Мирон

В понеділок: п. секр. Макух

У вівторок: п. през. Голубович

Секр. Бурачинський: справу арештованих: Шаповала, Федюшку і Пачовського. Пачовський звертається проти правительства (§ 656) і тому можна б його тримати дальше.

Рішено: задержати Пачовського в арештах, а решту випустити.

№ 66

29 квітня 1919 р.

Присутні: Вп. през. Голубович, Макух, Мирон, Бурачинський, Мартин, Козаневич, Артим, д-р Лев Бачинський, Ом. Попович, д-р Окуневський.

Референт військ. судівництва представляє справу виманення чину отамана — судії п. Ерденбергером з внеском почати слідств.

На внесок секр. Бурачинського рішено, що Р.Д.С. уважає ся некомпетентною і сю справу передано Виділові Нац. Ради.

Референт військового судівництва — рішено знести розпорядок з 28/IV в справі зміни військ. карн. процедури.

П. д-р Лев Бачинський ставит внесок, щоби змінити розпорядок цілого Д.С. в справі підчинення під військ. судівництво справ ушкодження тілесного.

Президент повідомляє, що запросив членів Національної Ради і доносить:

1) З іменованем нового кабінету поступило певне напружене між тим кабінетом, а Д.С. головно п. отаман Петлюра незгідний з напрямом діяльності Д.С. Таке саме письмо, лише в чемнішій формі вислав і п. президент Мартос. Верх цього оглянуло те, що прислано Слідчу комісію, зложеною з п.п. Нянь-

гура, Гладкого і для розглянення діяльності Держ. Секретаріату.

Та сама Комісія зарядила арештоване Ковенка і Макаренка. Прийшла телеграма з донесенем, що кабінет заарештований отаманом Оскілкою. — Рівночасно от. Петлюра забороняє виконувати розпорядки сим отаманом Оскілкою видані.

Є рівночасно і друга справа: Румуни, Чехи і Югославяни стоять коло Чоп і Румуни мають намір обсадити в тому числі Ясін.

Д-р Витвицький:

Д-р Окуневський: на основі своїх помнень в часі побуту на Мадярщині, думає щоби вступити до Ясеня, а також і до Валовця з Лавочним.

Д-р Витвицький: є противним сьому і вважає невідповідним пропонувати.

Секр. Бубела відчитує телефонат команданта угорськ. військ Бема з закликом помочи Угорщині проти Румунії.

1) през. Голубович вносить 1) обсадити границю 2) Бема повідомити, що не можемо дати їм помочи з боку муніції 3) в дорозі радіо запротестувати перед Антантою проти виступлення Румунів і Чехів.

П. д-р Бачинський є дальше гадки, що належало би також вислати офіцера, який би зіткнувся за Лавочним і Ясенем з наступаючими військами, і у них поінформувався про їх цілі.

Внесення I і II прийнято.

Дальше доносить през. Голубович, що розпочалася генеральна польська офензива, а рівночасно брак під хвилю муніції.

Секр. Бубела: по розмові з полк. Курмановичем прийшов до переконання, що не пора в тій хвилі відбувати переговори з Поляками.

Д-р Витвицький: є гадка, що вже на основі депеші Панейка належить розпочати з Поляками переговори.

Секр. Бурачинський: підчеркає ще брак муніції.

През. Голубович покликуюється на депешу Петрушевича і Лозинського.

Рішено вислати до Поляків на переговори д-ра Витвицького.

До Праги рішено вислати д-ра Льва Бачинського.

Секр. Бубела доносить, що Начальна Команда є за тим, щоби лише письмо вислати до Поляків з запитом, чи є згідні відповіді на наші домагання.

№ 67

30 квітня 1919 р.

Присутні: Голубович, Макух, Козаневич, Артимович, Витвицький, Мирон, Бубела і вп. полк. Курманович з Н.К.Г.А.

През. Голубович: представляє стан справи і мотиви, під впливом котрих рішено (головно телеграма Панейка і ситуація на фронті) вислати парламентарів до Поляків. Підчеркає потребу координації Д.С. і Н.К.Г.А.

Полк. Курманович: Н.К. не противитися кроком зміреним на завішення оружя з Поляками. Ми зробили все своє супроти Поляків, предложивши їм завішання оружя, вони одначе до тепер не заявили своєї волі на завішане. Антанта до тепер помочи нам не дала, противно дозволяють, щоби Поляки робили офензиву проти нас. Отже, є думка Начальної Команди запитати польське Правительство, чи воно взагалі є готове ввійти в переговори з нами. Мало-би се наступити письмом до польського правительства передати нашим парламентарем у Журові.

През. Голубович реазумує.

Полк. Курманович: Начальна Команда не хоче скидати відвічальности, тому є за тим, щоби правительство звернулося до польського правительства.

През. Голубович: Вважає се зі зглядів формальних трудним до переведення, бо польське правительство є в Варшаві.

Секр. Бурачинський просит о представлення стану з Антантою.

През. Голубович: Церкал мав сказати, що ми будемо в найближчих днях узнані за «nation alle» с. є союзничу націю. Дальше представляє президент Голубович погляд Д.С. на сучасну хвилю: одинокую надію можемо мати на Антанту, бо большевизм міг би нас лише знищити. Рятуймо, що можемо ратувати.

Полк. Курманович: Коли телеграми секретаря Панейка є чимсь офіціальним, то се знімає суть речі і Начальної Команди буде за переговорами.

През. Голубович: пропонує, щоби полякам запропонувати 3-днєвне завішане оружя для рівночасного порозуміння з американською місією.

Полк. Курманович: підчеркає потребу військового фахівця при переговорах в Парижі, і як такого вважає отамана Єрле.

Секр. Бубела: виготовити протест проти

1) ужиття італійської артилерії на польським фронті, а також разом з...

2) ужити матеріалу

3) асентероване наших укр.

4) протест проти обсади лінії.

1 і 10 луза для правит.

Мінами обсадити лінію Лавочне-Сатуралія-Уйгелі.

Дальший хід нарад відбувався в присутності слідчої комісії Кабінету Народних Міністрів з п. Няньгуром на чолі та п. Шалдуном.

П. Няньгур: просит о допомогу, щоби перевести контроль інструкції і урядовців Придніпрянської України. До цього потрібні 1) слуги конт. розвідки 2) щоб не було проволочки в арештуванні п. Афанасьєва, який вийняв заграничну валюту з Державної Каси.

През. Голубович відчитує письмо презид. міністрів Мартоса з зазивом до арештування п.п. Афанасьєва і Хому-Довського.

Секр. Бурачинський: Після обов'язуючих у нас приписів арештоване може наступити за пропозицією тактичного стану.

П. тов. мін. Шалдун: годиться з тим становиськом.

П. Няньгур: злочинці, які почувалися до вини, вже втікли, як, приміром Хома-Довський, от. Майєвський з 5 000 000 карбов. — Впрочім годиться зі становиськом секретаря Бурачинського.

Секретар Бубела: вважає за вказане, щоби забрати всі авта.

През. Голубович: застерігає ся, щоби лише тут не надужито до політичних поракунків.

П. Шалдун: є за тим, щоби оголошено, що кождий, хто дістав які зачети грошеві, має зголоситися до звіту.

Т. м. Няньгур: заявляє, що не ходит тут о політичні розрахунки, а о 1) матеріальні злочинства і 2) політичні злочинства.

Завданнем комісії є забрати всіх урядовців з тої території по таможню придніпровську. На основі розпорядку кабінету з 16/с. м. як дезертирів належить їх відставити сейчас в Наддніпрянську Україну.

Секр. Бурачинський: лише за ті злочини, які як такі є признані нашими приписами, може бути хтось арештований.

П. м. Шалдун: Директорії розпорядок є важний тоді, як він підписаний 3-ма членами Директорії.

Рішено: 1) комісії предложит спис осіб, які належить задержати 2) списи дезертирів 3) інших підозрілих, до яких має наступити поліційне поступоване, 4) до помочи віддаєся поліція.

П. м. Шалдун: є случаї, де особам Придніпрянської України видано документи, що вони є безумовно потрібні — і то не виключаєся, що се сталося підкупством.

Секретар Бубела: побоюєся, що діяльність комісії може викликати негодоване. Коли убічно які дозволи — то се зроблено в порозумінню з старш. звязку сотн. Самійленком.

Секр. Мирон: є много осіб з Сх. України остают як робітники залізничні — відкомандировані міністерством шляхів.

Т. м. Няньгур: просит, щоби Д.С. урядовців не прийняв на службу без згоди Придніпр. України, оскільки ті особи походять з Придніпрянської України.

Т. Шалдун: вносит, щоби при слідчій комісії, утвореній Д.С., були органи з відпоручниками центрального уряду як дорадниками військові делегати.

П. Няньгур: висказує бажаня, щоби особи, які заподаст комісія вислати під конвоєм до Центрального Правительства. Щодо військових дезертирів — то всіх вишлєся, щодо невійськових, то Д.С. не може так безоглядно поступати, а поставиться їх перед суд, передається іншому судові в дорозі реквізиції.

Рішено: Комісія складає список урядовців і дезертирів, яких належить відставити до Центрального Правит.

Щодо політичних злочинців, то передача їх списку не наступит, бо комісія не перевірила цього.

№ 68

2 травня 1919 р.

Присутні: Вп. през. Голуб., Мартинець, Макух, Мирон, Бубела, Бурачинський, Козаневич і д-р Кордуба.

Вп. през. відчитує письмо Комісії Придніпровської України в справі придержання деяких осіб.

Секр. Бурачинський: є противний, щоби особи, які вели переговори з Антантою, придержувати зглядно арештувати. Се доточит пп. Остапенка, Мацієвича і Шаповала.

Д-р Кордуба: є рішучо противний арештуваня міністрів.

През. Голубович: молодий Шемет пропонує, щоби Болбачан станув на чолі корпусу в Заліщиках.

Секр. Бубела: на приказ Петлюри сей корпус має відійти до Здолбунова.

През. Голубович: вносить, щоби внести меморіал до поодиноких членів Директорії щодо не лояльного поступованя.

Меморіал має опрацювати секр. Бурачинський.

Секр. Козаневич: підносить запотребоване соли на Придніпр. Україні.

Секр. Бубела: підносить справу полк. Ціріца на признане йому українського горожанства та признає йому функційного додатку в висоті 1500 К. аж до дальшого зарядження.

Рішено візвати пані українок до опіки ранених і хорих по шпиталях.

Секр. Козаневич: повідомляє, що відбудесь в неділі.

Іменовано: радниками суддів: 1) Фірманона в Сян (Сул?)
2) Дроздовського Юлія
3) Смерчинського
4) Станіслава Мінсовича

№ 69

2 травня 1919 р.

Засідане Комісії: п. Няньгур з членами Секретаріату: Голубовичем, Мироном, Бурачинським, Козаневичем, Бубелою.

Щодо особи п. Маєвського заявляє військ. заст. Комісії, що п. Маєвський військова людина і тому мусить бути виправлений. На доказ его військовости відчитує п. Няньгур телеграму.

Рішено п. Маєвського відправити до Здолбунова, а гроші при нім здибені як депозит задержит Д.С.

Військ. заступ. до тепер задержано: п. п. Маєвського і Хому-Довського.

Просит подати, яких осіб із предложеного списку, не може Д.С. задержати.

Презид. вважає потрібним, щоби в тій справі порозумітися з Петлюрою і не допустити до того, щоби на території нашій наступив небажаний безлад. З тої причини в справах Болбачана не може дати Д.С. дальших пояснень.

П. през. Голубович: звертає увагу, що по донесенню п. Остапенка деякі особи військові утікають.

Іменем Д.С. заявляє президент, що буде поступати лояльно.

Секр. Бубела подає до відома, що всі особи висше поставлені є під доглядом розвідки.

П. Няньгур: є за тим, щоб розвідка ДСВС на власну руку приловила дезертирів і їх назвиска подавала до відома Комісії. Запитує, чи Хому-Довського відставиться.

Секр. Бурачинський: задержане пп. Остапенка, Мацієвича і Шаповала противне під зглядом формальним, до цього потрібна постанова Директорії.

П. Шалдун: п. Няньгур, Маєвський, Андрущенко, Хома-Довський будуть відставлені.

П. Няньгур: щодо п. Андрієвського заявляє, що постанову вся Директорія може видати колективно (3) і за посередством Кабінету (міністерства).

П. Шалдун відчитує точку, щодо яких домагається станови від яких порішення залежит видача грошей.

- 1) справа
- 2)
- 3) контроль витрачання
- 4) звіт про дозу виданих
- 5)
- 6) представник
- 7) // у виконаню
- 8) справа про злуку

№ 70

3 травня 1919 р.

През. Голубович: запитує, чи панове мають виразне припоручене сі умови поставити.

П. Шалдун: Щойно по розібраню сих умов, будут видані гроші.

П. секр. Бурачинський підчеркує, що первісна асегната грошей Директорії наступила без наведення цих умов.

П. Шалдун: Сю суперечність може порішит Кабінет Народних Міністрів.

П. Няньгур: Комісії сходить головно о те, що до тепер не одіслано звіту з попередніх грошей, отже, як щойно Комісія одержит звіт з попередніх грошей — видасть гроші.

П. Бубела подає, що є вже в інтендантських військах контрольор зі Ставки.

Няньгур: незалежно від цього домагаєся.

П. Шалдун: Аж після пояснень на руки видано гроші.

През.: Складаю заяву, що на основі і акту з 3/5 у (ніве р? с?) з 22/1 Правительство Західної області є рівнорядне з правительством східних областей і тому в жодних справах не підлягає правительству східної області.

2) ми готові кожного часу Високій Директорії зложити звіти і піддатися контролі — одначе піддає ся умовам, яке Правительство подає відклоняємо ся... бо се правительство рівне.

П. Шалдун: Сю заяву передано Правит.

Президент Голубович: заявляє, що в інтриги Секретаріят не мішає ся і рук до ніяких переговорів не приложит — але всякі інтриги зліквідує.

П. Шалдун: чи може в своїх органах надрукував.

Голуб: Так.

П. Няньгур: Що вважаєте, коли Директорія буде усунена?

П. Бурачинський: До хвилі зібрання парламенту соборної України — владою для зах. області є Нац. Рада і Держ. Секретаріят.

П. Шалдун: думає, що розпорядок грішми належит до Центрального Уряду, тож і він має право жадати звіту. Одначе тому, що Д.С. обстає гадку, що узнає Директорію, як високий орган державний — видаст асигнати на гроші.

Секр. Бурачинський: Ми ішли дорогою, яко делегація (п. Чеховський. — Ми урядували по комісіях Трудового Конгресу, і рішили що дальша робота спільних комісій має продовжати ся в Галичині. На тих комісіях вирішено і справи військові і заграничних справ, а саме військові справи є спільні і так само справи заграничні. Коли в інших комісіях справа злуки не вирішилася остаточно — винні обставинами з обох сторін.

Д-р Голубович: стараєся допроводжувати, щоб не було терт.

Шалдун: Директорія є лише суперарбітр між урядом а народом, тож коли Д.С. не визнає центрального уряду — се утруднює справу.

Президент Голубович: Скарбницю — відповідно до злуки — вважаємо спільною.

Секр. Бубела: був тут п. Дурбак, начальник постачання, і вирішені всі спірні питання і узнав, що ми все ділали в користь держави.

П. Шалдун: підчеркує нарікання, які всюди в Галичині чує на придніпрянців.

Президент Голубович: заперечує — підчеркує щирість.

П. Няньгур: потреба довір'я — брак його бачить в тім, що людей, яких заступники правительства вважають дезертирами (Болбачан) не арештуєся. Думає, що не для помсти при (нечитальне), а для практичного. Треба крупних осіб усунути, а і менші при них купчитися не будуть. Певні, що зійдемося, то ж не треба шкодити.

Президент Голубович: Ми пересвідчені о вашій найліпшій волі.

Секр. Бурачинський: Щодо панів, яких назвав п. Няньгур, можна би від нас видати письмо, з зазивом вернути до Рівного.

П. Матвіюк: се зміна в погляді.

П. Шалдун: просит, щоби приказів окремих членів Директорії не відумувати.

Презид. Голубович: сі відумованя се посвідки ідентичности підпису відр.

П. Матвіюк: просит о вияснення, чи Директорія має безумовно право приказу.

Президент Голубович: «Безумовне» ні, бо після нашої Конституції владою законодавною є Національна Рада, а Д.С. виконавчою.

№ 71

9 травня 1919 р.

Присутні: През. Голубович, Макух, Мартинець, Бурачинський, Артим., Здерковський, Пісецький, Мирон.

Д-р Здерковський: товарообмін може відбуватися Zug um

Zug. Вчисляє то, що дає зах. обл. УНР, се є: 40 цистерн ропи денно, 300 цист. бензину, 200 ц. нафти, сирових шкір, роговина, 30 ваг. яець за 3 місяці; они дають угле 1500 кг денно, ковальське угле, коксівне, 50 вагонів цукру місячно, сірників. Найважливіше контракт щодо нафти. Всі рафінерії чеські дали повновласть одній рафінерії. Ціни: за ропу 60 К. за 100 кг, 100 К. за нафту, за бензину 230—200—160 К. Наперед мають нам прислати 3 потяги вугля по 3 вагони по ціні 110 К за 100 кг — лосо М. Остраву. Вугле признано по максимальних цінах; в справах нафти рішав п. Вітик. Найтяжча була справа валюти і говорено о франках швайцарських. — Рішено, що ми платимо їх валютою, а вони нашою. Се може піднести курс гривен. Ми мусимо платити в їх валюті, а також можемо вислати нашого господарського референта до чеського правительства в Празі.

Внесок: договір ратифікувати і повідомити про се посла Славинського, визначити заступників: а) при правительстві в Празі б) в Ужгороді, які допомогли б при виконанню цих договорів.

Рішено: а) ратифікувати

б) іменувати заступником при чеськім правительстві в Празі

в) постаратися о дозвіл українського заступника в Ужгороді.

В Ужгороді ухвалено п. Дрогомирецького.

В Празі: п. Гарасимовича, оскільки військо вирекламує,

Тяг дальший: 1/2 II в ночі

Є полк. Курманович.

Відчитуєся депешу секретаря Панейка з 19/4.

Полк. Курманович: на основі сеї депеши належало би в певній означеній годині заперестати стріляня.

Секр. Бурачинський: підчеркає трудности.

Д-р Витвицький: в тій телеграмі говориться про зовсім що інше, тут ходить о фактичне застановлене операцій.

Секр. Курманович: треба покликатися на слова Падеревського!

През. Голубович дати Полякам відпис тої депеши і, покликавшись на неї, заявити, що з певною годиною застановлюємо стрілянину та звиваємо вислати їх делегатів до Самбора.

Сотн. Магалас: коли Поляки ж пристанут на наші пропозиції, то доказ, що з нами боротися не хочуть.

Рішено: Зложити письмо з повідомленням до Поляків, що ми на основі заяви Падеревського 14/5 о год. 6 по полудні застановляємо огонь. Просимо о відповідь до 13/5 — 12 в полудне. Коли відповідь до цього часу не поспіє, приймаємо, що відкидають.

Секр. Курманович: годится тут о те, чи Поляки готові зобов'язання Падеревського додержати.

Рішено письмо вислати по думці внеску полк. Курмановича та рівночасно повідомити про се Антанту.

П/ Відчитує ся радіотелеграма Раковського з 7/5 з пропозицією завішання оружя. През. Голубович: ся телеграма звертаєся раз проти Директорії, другий раз се може бути і перед Антантою перекручене.

В той спосіб облеглися б ся з одного фронту. Далше зав'язав ся на Україні. Всеукраїнський революційний комітет, який бажає з СС злуку. В тій справі висказує президент Голубович гадку, що 1) Директорії не належало б зліквідувати 2) частини, які проголосили себе ревкомом, не представляють якоїсь заорганізованої сили 3) СС належало б звернути на західний фронт. Щодо пропозиції Раковського належило б її прийняти.

Полк. Курманович: коли большевики просять о перемир'я, це доказ, що з ними зле.

Сотн. Магалас: є проти переговорів з большевиками.

Д-р Витвицький: фактичного відношення сил большевиків не знаємо, є також проти переговорів з большевиками, бо се могло б потягнути лихі політичні наслідки. В найбільше пекучим моменті можна б заключити лише мілітарну конвенцію.

Секр. Макух: є за тим, щоби таки наші зади забезпечити перед походом большевиків.

Секр. Бурачинський: межі повстанцями а «петлюрівцями» має бути тонка стінка, і тому Директорія буде жадати від нас демонстрації.

Секр. Макух: рішучо проти того, щоби на большевицький фронт дати яку поміч.

Полк. Курманович: чи не впало би на Н. К. підозріне, що Н. К. переговорює з большевиками.

През. Голубович: є гадки, щоби з большевиками не переговорювати, але також Директорії помочи дати не можна.

Сотн. Магалас: треба би приготувати Поляків, що ми на

случай як би перемир'я з Поляками не повелося, кинути всьо на польський фронт.

Секр. Бурачинський: з огляду на брак муніції — треба би ужити всіх сил, щоби відістати муніцію.

2) Вислати 1) до Праги депутацію 2) до Австро-Німеччини, чи би не дістали муніцію.

III) Щодо польського відділу на Румунії — рішено їх не перепустити (ч. през. 1357/19).

IV) справа арештованя — хорунжими судіїв, рішено передати сі справи секретареві Курмановичу.

V)

VI) в справі полк. Василя Вишиваного рішено, що Р.Д.С. не має нічого проти того, коли Н. К. готова є ужити до військової активної служби.

№ 72

10 травня 1919 р.

Спільне засідане

Присутні: Дир. Швець, Андрієвський, прем'єр Мартос, Шалдун, Няньгур, Безпалко, Артимович, Голубович, Макух, Бурачинський, Витвицький, Здерковський, Магалас, Біляк, Перфецький, Цегельський.

През. Голубович: повідомляє про стан справи з поляками, а саме телеграму Панейка з 19/4.

Президент Голубович: відчитує радіотелеграму Раковського в справі перемир'я з 7/5.

Президент Мартос: По одержаню сеї телеграми відбулася нарада кабінету в присутності Головного отамана і рішено: коли би західні області не змогли нам дати військової помочи, то се відбилося лихо на наших операціях. Коли б це не сталося, то все таки справу остаточно не руйнує. Большевики наступають, але в їх руках вузка смуга, тримають лише деякі залізниці, які знов загрожені повстанцями. З огляду на наступ Колчака не можуть большевики кидати великих резерв. Від повстанців є вже треті делегати, які прохають о наступ. Тому, що коло Львова мусит остати більша частина військ — годі кинути їх на фронт. В Галичині працює багато большевицьких агітаторів, які ведут акцію проти «буржуазної» влади Галичини.

Полтавщина вся в руках повстанців і Зелений, Грудіницький і Ангел підлягають українському «ревкому» під Києвом. Большевики такі самі заяви складали, коли починали наступ на Харківщину.

Залишившись над Збручем, двинуться на большевиків, на повстанців, а тим часом здеморалізують суміжні військові частини і викличуть повстання. Таке саме роблять тепер і з Румунією. Тому вважаємо відповідним зробити сильний наступ на большевиків і тим надати сили повстанцям. Проте пропонує, щоби відповісти, що по формальним обставинам прохаєте їх з їх пропозицією до Директорії, яка має право переговорювати в справах мира і війни. Сю телеграму розповсюджувати по всій Європі. Коли би західна область угоду з большевиками заключила, ми не зможемо виступити перед Антантою, а Антанта дала б Полякам, Чехам і Румунам вільну руку, з банків австрійських не дістали б ми грошей, а також з Берліну.

Міністр Безпалко: ми брали під розвагу, що Полякам Галичина дуже обтяжна, а до того ще і політичні відносини в Галичині є трудні. Галичина повинна відповісти наступом. Коли б се було неможливим, — замовчати, не дати ніякої відповіді. Звертає увагу на зрадницькі моменти телеграми 1) розбите єдиного національного фронту 2) відрізане Секретаріату від Антанти.

Президент Голубович: подає до відома, що Секретаріат станув на становиську, що без порозуміння з східним правительством не може справу рішати. Найкраще було би відповісти їм, що не хочемо з ними говорити. Але брак сил, муніції — не дозволяє вести війну на 2 фронти. Лишається дорога — замовчувати. Також тепер хотіли б ми, щоби відділи, які стоять по обох сторонах на границях, між собою переговори. Перемир'я з большевиками рішучо не заключувати. Також одначе помочи проти большевиків дати не можемо.

Секретар Бурачинський: є за тим, щоби відповідь якусь дати. Телеграма буде оголошена, всі будуть цікаві на нашу відповідь. Відповідно сего не може бути наступ, а лише те, що шойно по порозуміню з Директорією можемо її дати.

Міністр Цегельський: є за тим, що ухвалено на Раді Народних Міністрів, якби ми мали 2 армії. Поляки ростут

в силу, тон їх став бундючний. Щодо фронту над Збручем, то наші жовніри поза Збруч іти не хочуть, се не большевизм, а анархія. Поляки викручуються від переговорів, а большевики отже звернулись до нас з пропозицією перемир'я. Є гадки, що треба переговорювати з большевиками, бо Антанта не хоче дати. Тим фронтом, який можна би зліквідувати — се большевицький фронт. Ми повинні заявити, що ми готові говорити щодо перемир'я і щодо демаркаційної лінії. Антанта помагає матеріально і морально Польщі, правда не проти нас, а проти большевиків. Треба, отже, Антанті поставити ультимат — крайне слово. 2) Як зачнесья переговори з Раковським, буде се річ зі становиська загально українського некоректна, але нема іншого виходу. Переговори щодо перемир'я мусіли б опісля перемінити ся в переговори щодо мира.

Сотн. Магалас: не годиться на дорогу, вказану міністром Цегельським. Дати армії духа і інші запотребованя і армія піде проти большевиків. Вносить, щоб вислати до американських заступників заяву в справі польського фронту. Раз треба рішитися, що з большевиками не йдемо.

Прем'єр Мартос: дати відповідь, що не можемо дати відповіді, доки не порозуміємося з Директорією. В народних масах зневір'я або з гори зазначити, що ліквідуємо фронт.

№ 73

13 травня 1919 р.

Присутні: През. д-р Голубович, Бурачинський, д-р Макух, Мирон, Артимович, д-р Витвицький, Мартинець, Бубела.

През. Голубович: здає звіт з спільного засідання з міністерством і Директорією в Краснім. По зясованю становиська Секретаріяту щодо відповіді, яку мало би ся дати Раковському, іменно виминаючої, заявив член Директорії Петлюра, що наші війська галицькі мусять зробити наступ на большевиків. На наші представлення, що ми не маємо амуніції і находимся в так важкім положені супроти Поляків, що ніяк не в силі на два фронти боротись, обстоював Петлюра своє жадане в формі приказу. При тім представили ми справу жадань революційного повстанчого Комітету з його жаданем усунення Директорії помочи зі сторони Січових Стрільців і їх переходу під орудуване

того Комітету, та жадань Січових Стрільців. Мимо того Петлюра і всі інші налягали, щоб ми безумовно зробили наступ на большевиків, або хоч задемонстрували наступ. Ми заявили, що ще раз представимо справу Начальній Команді і Секретаріатови.

Бурачинський доповнює, що міністр Мазепа сконстатував, що ревком заступає найлівіші течії головно независимих соціалістів, а настрої населення на Україні правий. Селяне повстанці скорше підут за Директорією.

Після представлення ситуації на Україні вся Полтавщина, Харківщина, частина Поділля, словом, вся Україна горить і повстає проти большевиків. Колчак мав вже зайняти Нижній Новгород так, що треба лише відносно слабкої сили а увільнит ся Україну.

Мирон: в справі західного фронту — щодо Холмщини жадали представники міністерства і Петлюра, що на случай завішення оружя з Поляками належит обняти ним і Холмщину, еслиб то не могло стати ся з тої причини, що наш галицький фронт не обнимає Холмщини, щоб ми нашими військами не допустили до евентуального наступу Поляків, які загрожують вже Луцьку.

Рішено відбути наради спільно з Начальною Командою в середу в тій справі.

Справа розширення покликаннями до війська дальше 3 річників. Ту справу реферує секретар Бубела. Мало би ся покликати 36, 37, 38 літніх і зарядити «Nachmusterung».

Бурачинський: вважає, що треба застановитися аж чи 3 річники покликувати.

Макух: вказує на конечність «Nachmusterung», заразом на конечність усунення всяких Команд.

Рішено зарядити покликане двох річників 81, 82 рік та «Nachmusterung» всіх.

Бубела: представляє справу полк. Мариновича. Рішено іменувати его шефом Контрольної військової комісії.

Президент Голубович: предкладає справу закупна через Секретаріят військових справ фабрики амуніції в Enzershat-і, на що потреба 60 мільонів, справу закупну парку летунів за 2 1/2 мільонів і кредити 10 мільонів на військові залізниці.

Рішено вистосувати письмо до Директорії з прихильним предложен.

Рішено на внесок Секретаря д-ра Макуха виплатити для комісаріату в Турці по 60 000 К. через 3 місяці на вживлене населення, яке повернуло з Росії.

На чім засідане покінчено.

№ 74

18 травня 1919 р.

Присутні: Голубович, Бачинський, Попович, Макух, Бурачинський, Бубела, Бен, К. Левицький, Перфецький, Мирон, полк. Бен.

Бубела: представляє ситуацію між іншим, мужва відказуєся послуху і відчитує заяву полковника Курмановича з просьбою, щоб ще нині вислати парламентарія до Поляків з пропозицією завішення оружя і зайняття лінії Буга.

Підполк. Бен:

Д-р Перфецький: завішане оружя є чисто військова справа, та все через те рятуємо територію і маємо базу для політичної діяльності. Нехай отже Начальна Команда бере справу в свої руки.

Д-р К. Левицький: Жадаємо завішання оружя і устанення демаркаційної лінії.

Секретар Бубела: без огляду на се, що дамо таке поручане через Начальну Команду.

Рішено: домагаємо ся завішення оружя і згідно уставлення демаркаційної лінії в цілі заперестання проливу крови.

№ 75

19 травня 1919 р.

Присутні: Голубович, Макух, Мирон, Мартинець, Бурачинський, Попович, Пісецький, Витвицький, Козаневич, Перфецький, Артимович.

Бубела: вносить, щоби проти Грекова виїхати до Ходорова.

Голубович: є за тим, щоби забезпечити переїзд через Румунію.

Голуб: дипломатично дається що дещо зробити, тож треба Грекова вислати до Румунії.

Бубела: відчитує телеграму з Начальної Команди, як секретар Артимович: цофати ся лише через Румунію.

Д-р Витвицький просить Грекова, щоби поїхав до Залуча до Начальної Команди, опісля до Румунії в справі переїзду.

Президент Голубович: просит порішити квестії, які виринут на случай, як все завалится.

Д-р К. Левицький: має предчуте, що поляки будут говорити про завішане і тому вносит, щоби призначити людей до переговорів і дати їм дерективи.

Голубович: в рахубу входить: п. д-р Витвицький, секретар Бурачинський та хтось військовий.

Д-р Перфецький: застав д-ра Добрицького, який заявив, що по порозумінню з місцевою організацією готов виїхати на другий бік і переговорити з лівими партіями. Є гадки, що належало би скористати з услуг д-ра Добрицького і бути посередником.

Д-р Витвицький: розбирає евентуальности: 1) по Сян під суверенітет Польського 2) евентуальність, яку розбирав д-р К. Левицький з Коритовським, сей проєкт був би до прийняття 3) евентуальна лінія Бартелемі.

Д-р К. Левицький: Коритовський сказав, що єму така гадка приймати як лінію тимчасову: Є за скомбінованем сеї пропозиції з евент. лінії Бартелемі.

Секретар Артимович: перша евентуально відпадає.

Д-р Макух: при другій евентуальности.

Рішено, що обі ті (2 і 3) евентуальности можут бути нашими відпоручниками прийняті.

Обговорюється другу можливість відкинене пропозиції. На той случай належить як найдовше задержатися в Станиславові. На случай зайняття цілої території рішено, що Правительство би виїхало — тут можна би остати лише Українську Національну Раду.

Д-р Витвицький: є за тим, щоби всі три партії витворили представництво українських інтересів під польським забором (рішено).

Д-р Перфецький: є за тим, щоби когось...

Рішено: 1) Греков просит Румунію о переїзд на Чехо-Словакію, 2) правительство за згодою Чехів осіло б в Мукачеві.

Д-р К. Левицьк.: д-р Кормош просит, щоби їх взяти.

П. Попович: за тим, щоби по повітах і в правительстві лишити гроші для оставших.

Др. Артимович: є за тим, щоби виплатити 3-міс. платню урядникам. Акта і гроші.

№ 76

19 травня 1919 р.

З президентом Петрушевичем і д-ром Евг. Левицьким.

Президент Петрушевич: пп. Панейко і Курманович всю вину складають на військо. Домагаються, що перше заряджене цофнення здеморалізувало війська. Треба, отже, рятувати армію в напрямі Чехо-Словакії. П. Курманович уважає сей план за неможливий, але прихилився до него п. Панейко.

Президент Голубович: подав до відома постанову Д. С. з 19/5, що нині ще предчасно це цофати, а коли зайде потреба цофатися, то се робити в напрямі на Збруч. Се подано вже Начальній Команді до відома.

Д-р Євген Левицький: Квестія коли (нечитальне) Се квестія часу. Цофане на схід є безцільне, бо проти большевиків військо не піде. Щодо війська Петлюри, то воно безсильне. При нинішніх дебатах станув Павленко на становиську. Подає до відома, що генерал Греков має поїхати до Румунів просити о переїзд до Чехо-Словак.

Секретар Бубела: подає план ситуації.

П. Мартос: кожен раз, коли би Міністр або Секретар виїхали за кордон, вже справа буде пропавша. Коли хочемо забезпечити політичне становище і коли ходить о Секретаріят, то думка виїзду за межі мусить бути відкинена. Армія Галлера розпадається, тож треба ще 2 місяці видержати. Треба встановити причини агітації в армії. Треба би зліквідувати один фронт, приміром большевицький також за тим, щоби утворити один уряд. Є за тим: 1) щоби правительство не виїжджало, 2) довести до зліквідованя одного з фронтів.

Д-р Єв. Лев.: зійти ся о год. 9:

Д-р (нечитальне)

видати наказ: 1) боронити ся як довго можна. 2) приготування: акти і матеріали завтра будемо евакуювати. Особисто рушити з місця щойно в останній хвилі.

Рішено: урядникам видати 3-місячні платні.

Д-р Петрушевич: за Збручем не є ситуація критична, представляють там ситуацію корисною.

Петлюра має досит поважну армію около 15.000 людей і тому рішився іти на Проскурів, повстане ширитися, коли би удалося з тими силами вийти в контакт, можна би розпоряджати поважними силами. Коли б також I і II корпус цофати на Збруч, вони мають надію, що за 3-и тижні ціле Правобереже очистити. Підтримати I і II корпус.

Маніфести до народу

Голубович — готель Австрія

- 1) Д-р К. Левицький — готель Австрія
- 2) секр. Мирон — будинок дирекції (телеф.)
- 3) Мартинець — ул. Дорошенка, ч. 21
- 4) Бурачинський — Матейки, 10
- 5) Д-р Артимович — Реальна школа
- 6) Секретар д-р Макух — Хмельницького, 49
- 7) Президент Петрушевич — Уніон, 10
- 8) Д-р Євген Левицький — Уніон, II
Попович — Липова, 1
- 9) Д-р Витвицький — Липова, 23
- 10) Д-р Перфецький — Мазепи, 19 (телеф. 53)
- 11) Пісецький — телеф. 179
- 12) Д-р Швець — Уніон, ч. 8
- 13) Мартос — Уніон, ч. 8

№ 77

21 травня 1919 р.

Присутні: Президент Голубович
Петрушевич
К. Левицький

секретарі Козаневич
Макух
Мирон
Мартинець
Бубела

Пісецький
Перфецький
Витвицький

Секретар Бубела: парламентарі вернули нині рано з тим, що Поляки протягом нинішнього дня дадуть відповідь.

Петрушевич: Начальна Команда переїхала з Залуча до Бережан.

Голубович: Довше зволікати не можемо.

Петрушевич:

Голубович: повідомляє, що 1) Державна скарбниця виїде нині; 2) радить, щоби нині виїхали люди, які не мають обов'язань на місці; 3) радить, щоби 2—3 секретарів з неурядовими особами виїхали і взяли гроші — на Чернівці.

Д-р Євген Левицький: радить з огляду на те, що державу боронити можна лише по Збруч. Коли се заведе, перейти на Чехо-Слов. республіку, а саме на угорсько-українську територію і ввійти в політичні переговори, а саме нехай би дозволили формуватися при угро-українській армії. Для Чехів ся комбінація буде корисна.

Бурачинський: вносить, щоби урядників і офіцерів Д. С. відпустити.

Д-р Євг. Лев.:

Президент Голубович: за тим, щоб Д. С. лишив ся до останньої хвили на території УНР.

Секретар Бубела: майор Ланг відніс вражене, що Поляки поставлять тяжкі услів'я.

Д-р Є. Левицький: є за тим, щоби сейчас вислати радіо, що Поляки при помочи французької армії наступають на нас.

Президент Голубович: відчитує письмо Надніпрянців з тим, щоби над Збручом дозволити їм зорганізувати добровольців з Болбачаном під управою Начальної Команди.

Рішено: передати Болбачана до диспозиції Начальної Команди.

Д-р Петрушевич: сейчас предложити Чехам проект федерації.

Д-р Перфецький: як переноситися куди, то відразу на границю.

Рішено:

Президент Голубович: ще раз ставит справу: нехай нині о 12 год. в ночі 3 членів правительства виїжджає, а саме:

- 1) Секретар Козаневич
  - 2) —//— Бурачинський
  - 3) —//— Д-р Витвицький
  - 4) —//— Д-р Артимович
- В справах урядників рішено:

а) евакуйованим виплатити 3-місячну платню, а також уповноважено, що комісар є уповажнений на случай евакуації виплатити 3-місячну платню, а решту перевезти до осідку правительства.

Секр. Бурачинський.

№ 78

23 травня 1919 р.

Іменовано судіями авскультантів:

- 1) Д-ра Романа Корнич Ясеницького для Печеніжина
- 2) Андрія Сиротюка для Збаража
- 3) Зигмонта Котовського для Підгаєць
- 4) Йосифа Голембйовського для Тернополя

а судію Ярослава Кордашевича повітовим судією для Со-
лотвини.

№ 79

24 травня 1919 р.

Присутні: Генерал Греков
президент Голубович
Макух
Козаневич
Горбачевський
о. д-р Юрик

Капітуляцію підпирає: ген. Павленко, полк. Курманович, ген. Греков і радять, щоб III корпус перейшов до Чехо-Словаків, II до Румунів.

Характеристично, що з тим внеском виходит Начальна Команда.

О. д-р Юрик: проти Петлюри.

Д-р Горбачевський: підпирає гадку, щоби не тратити
лучности з Україною і за удержанем армії.

Є за тим, щоби частини армії диригувати на Схід
Д-р Макух: є гадки, що з мілітарного боку ніяке військо не буде, а за видимою симпатією для всхідної України.

Д-р Витвицький: перехід на сторону Петлюри може принести лише шкоду, бо Петлюра вважається большевиком. Армія, яка би там перейшла, здеморалізується. Коли Румунія виступає з рамени Антанти — перед нею скапітулювати. Ставить, щоби матеріал военний передати Петлюрі.

Ген. Греков:

О. кан. Юрик: коли діло пропаще — не давати причини до нових жертв.

Д-р Голубович: не маємо способу проголошення капітуляції — як ми не скапітулюємо, то будемо мати ще завязок армії. Армію треба вицофати на схід. Отже, мусимо боронитися до останка.

Д-р Ваньо: є 1) до властей цивільних, щоб оставали на місци; 2) що правительство приказує перед силою уступати.

Ген. Греков:

Д-р Перфецький: для історії і настрою.

О. д-р Юрик: коли пошкодила нам особа Петлюри

Рішено: 1) не капітулювати

2)

Д-р Бачинський: не можемо капітулювати ані перед Поляками, Румунами, Чехами.

Секретар Козаневич зрік ся секретарства.

ДАЛО, ф. 257, оп. 1, спр. 183, арк. 1—33. Машинопис. Засвідчені копії.

№ 80

24 травня 1919 р.

Prysutni: Dr. Hołubowycz

Petruszewycz

Makuch

Myron

Porowycz

Pytańje: czy prawytelstwo мае wyjichaty?

Bubela: wnosyt wyjichaty na Czortkiv — bo doroha w horach perewna.

Prez. Hołubowycz: ja za tym szczob cofaty sia na Czortkiw.

Pos. Cehelskyj: Polaky pryprut' nas do bolszewyćkoho frontu. Tomu, szczo armija w rozkładi — treba zachaty howoryty z bolszewykamy znaczyt sia z sowjetśkoju republikoju w Kyjewi. —

Prez. Petruszewycz: Je proty polit. orijentaciji p. Cehelskoho, bo na wsij Ukraini wedut' sja powstańja, bolszewyzm pomerkaje, — my musymo Jewropu perekonaty, szczo nam dijet' sia nesprawedywist'. — Prawytelstwo treba podiłyty — czast' na Czecho-Słowaczynu, czast' ostaje w Kraju i reprezentuje z armijeju naszu derżawnist'. — Wyriszty, chto maje jichaty na zachid, chto na schid.

Człen Dyrekt. Makarenko: wysłaty tysze delegatiw prawytelstwa za kordon, a sami człeny prawytelstwa ostajut' w kraju.

Prez. Petruszewycz: Zadaczeju tych, szczo wyjidut' bude westy dyplomacycznu akciju —

Sekr. Buraczyńskij — zachid

Sekr. Martyneć — zachid

tyszajut' sia:

Hołubowycz,

Bubela

Makuch

Myron

Z wydiu Nac. Rady wyjidut':

o. Dr. Juryk.

Sekr. Buracz: Jizda na Wyszkiv nemożływa doroha nepobyrema, — toż wysłaty na zachid jak najmensze.

Dyr. Makarenko: Odessa cz. 41. Wydił U. Nac. Rady poruczaje sekr. Dr. Panejkowy, Buracz., Mart. ewentualno takož pp. Artym i sekret. Kozanewych. Dr. Art. Dr. Wasylu Panejko i dr. Mychajłowi Łozynskomu pownowiast': zastupaty prawytelstwa zach Obl. U. Nar. Rep. w jeji Imeny diłaty i wśiaky roda prawno-pubłyeczni akta widawaty.

Za wydił Dr.

Za radu Derż/Sekr.

№ 81

**РОЗПОРЯДОК САМБІРСЬКОГО ПОВІТОВОГО
КОМІСАРІЯТУ ПРО ОПОДАТКУВАННЯ ПРОДАЖУ
АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ***15 грудня 1918 р.**

§ 1. Повітовий Комісаріят в Самборі, опираючися на обіж-нику Державного Секретаріату з дати: Тернопіль, 1 грудня 1918 Ч. 11 і дня 3 грудня 1918 Ч. 12, впроваджує з днем 15 грудня 1918 в об'ємі міста Самбора і повіті повітовий додаток податковий від шинкування і продажу трунків, а то:

- а) від одного літра чистого спіритусу
після степенів гектолітрових 10 К.
- б) від одного літра прочих інших спіритуозів
(горівка, лікер, розоліс, рум і т. п.)
без різниці степенів гектолітрових 6 К.
- в) від одного літра вина, меду паленого питного 2 К.
- г) від одного літра пива -20 с.

§ 2. Кожний шинкар і продавець повисших трунків в Самборі і повіті, котрий має тоті трунки в запасі, а не зголосив їх властивому Відділові сторожи скарбової, має їх зголосити также з протягу 24 годин по оповіщенню того розпорядку в цілі додаткового оподаткованя.

§ 3. Кожний шинкар і продавець, який наміряє впровадити згадані трунки до свого підприємства, має обовязок зголосити їх на два дни наперед властивому Відділові сторожи скарбової в цілі додаткового оподаткованя.

§ 4. Відділ сторожи скарбової провірить скількість впровадженого трунку і видаєть зголошуючомуся відповідне повідомлене до властивого Уряду податкового в цілі заплаченя до 24 годин припадаючого додаткового податку. Донерва по виказаню в Відділі сторожи скарбової квіту податкового, може зголошующий ввести спроваджений трунок у вільний оборот.

§ 5. Уряди податкові мають захищувати складаний додатковий податок в окремих дневниках (від горівки, пива, вина).

§ 6. Відділи сторожі скарбової мають передкладати Дирекції Скарбового Округа в Самборі що місяця виказ спроваджених

---

* Дата події.

трунків після назвиска спроваджуючого, скількості і рода трунку з поданем дат заплати додаткового податку.

§ 7. Кожний шинкар і продавець, котрий не зголосить трунків висше згаданих, знаходячихся в запасі або впровадить їх до свого підприємства без попереднього зголошення властивому Відділові сторожи скарбової і без заплачення припадаючого додаткового податку повітового, стаєся винен переступства скарбового, загроженого карою в висоті 4—8 кратного тогож податку вкороченого або нараженого на вкороченя. Предмет переступства відповідає за податок і кару. Всякого рода дане помочи до того підлягає карі в тій самій висоті, яке співвина в переступстві скарбовім.

§ 8. Владою, властивою до перепровадження слідства і виданя ореченя в I інстанції, є Дирекція Округа Скарбового в Самборі. Від ореченя I інстанції прислугує право відклику до 14 днів по дни дорученя до Краєвої Дирекції Скарбу. Дни бігу почтового вчислюються до того речинця. Єсли остаточний день речинця випаде на неділю або торжественне свято, речинець кінчиться дня слідуючого. Внесенє відклику не спиняє заплати ореченого податку.

§ 9. Виконанє сего розпорядку входить в жите з днем оголошеня.

Повітовий Комісаріят

Самбір, дня 15 грудня 1918 р.

Наддністрянські вісти. — 1919. — 13 січ.

№ 82
НАКАЗ ВІЙСЬКОВОЇ КОМАНДИ м. САМБОРА
ПРО ВВЕДЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
НА ВИВІСКАХ ВСІХ ЗАКЛАДІВ МІСТА

18 грудня 1918 р.*

Приказуєть ся в протягу 10-ти днів від дня оголошеня сего приказу, змінити на склепах і иньших публичних льокалях всі написи на написи в українській мові.

---

* Дата події.

Біля головної написи в українській мові можуть бути також написи в всіх інших мовах.

Сей приказ обов'язує так місто, як і цілий округ Самбір.

Неповинуючі ся сему приказови, будуть строго карані після воєнних законів.

Самбір, дня 18/ХІІ.1918.

Гозияш, в. р.,
ком. міста

Принято до відома:

Мельник, в. р.
ком. округа

Наддністрянські вісти. — 1918. — 23 груд.

№ 83
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ФІНАНСІВ ПРО ПОРЯДОК ПЕРЕВЕЗЕННЯ
ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ

18 грудня 1918 р.

§ 1

Дозвіл на перевіз матеріалів тютюневих з одної місцевости до другої важний на час 3 днів, як також на привіз їх з заграниці важний на час 10 днів видає дотичний Комісаріят повітовий виключно лиш тим особам, що мають концесії на продаж тютюну, видані Дирекцією округу скарбового на підставі розпорядку з 1 грудня 1918.

§ 2

Просьби о такий дозвіл підлягають належитости стемплевій в квоті 10 корон.

§ 3

Від тютюневих фабрикатів, що їх привозить ся з заграниці, має бути оплачена належитість цлова.

§ 4

Цло виносить за 1 кг

від табака 3 кор.;	від тютюну 10 кор.
від папіросів	—//— 15 кор.
від цигар	—//— 15 кор.

§ 5

Місцевости, через котрі впроваджувати можна з заграниці фабрикати тютюневі є: Скала, Гусятин, Калагарівка, Тарно-руда, Підволочиска, Броди, Струмільче, Стоянів, Сокаль, Збараж і Белзець. В тих місцевосцях побирають цло і видають цлові квіти Уряди цлові або, де Урядів цлових нема, Відділи скарбової сторожі.

§ 6

В квітах на побране цло мають бути подані: день переступлення границі, імя і назвища перевізника, скількість і якість фабрикатів тютюневих, висота оплаченого цла і місце призначеня. Квіт має бути заосмотрений підписом виставляючого і печаткою.

§ 7

Квіт на побране цло разом з дозволом Комісаріату повітового (§ 1) є для властителя впроваджених матеріалів тютюневих легітимацією на перевіз їх зі стації граничної до місця призначення.

§ 8

Замкнений з кінцем місяця квітар мають Уряди цлові і Відділи сторожі скарбової предложити разом з узисканою квотою Дирекції округа скарбового, котра по перегляненню заряджує остаточне зарахованне при Уряді податковім в обідку Дирекції.

§ 9

Кожда особа притримана з транспортом фабрикатів тютюневих в межах Держави без дозволу Комісаріату повітового буде карана Дирекцією округа скарбового гривною до 10 000 корон або арештом до 6 місяців, а кожда особа притримана з непозволенним привозом сих фабрикатів з заграниці буде карана на підставі постанов закона карного скарбового.

§ 10

Кожда особа, що посідає більше як 1 кг тютюневих матеріалів, обовязана є протягом трьох днів від дня оголошення

сего розпорядку зголосити всі свої дотеперішні заплати заграничних тютюнових матеріалів в найблизшій відділі скарбової сторожі і оплатити цлову належитість (§ 4) під загрозою постанов скарбового закона карного.

На будуче обовязана є кожда особа, що не має концесії на продаж тютюну та посідає більше як 1 кг матеріалів тютюневих, виказати їх спосіб набуття. В противнім разі карана буде на підставі постанов закона карного скарбового.

§ 11

Сторожі скарбовій і жандармерії приказує ся дбати про докладне переведенне постанов сего розпорядку і доносити зверхній власти про кожде його нарушенне.

§ 12

Сей розпорядок входить в жите з днем його оголошення.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 12—13.

№ 84

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ СУДІВНИЦТВА ПРО СЛУЖБОВУ ПРИСЯГУ СУДДІВ І СУДОВИХ УРЯДНИКІВ

18 грудня 1918 р.

В виконанню § 8 закона з 21 падолиста 1918 р. в справах тимчасової організації судів і власти судейської заряджує ся:

Арт. 1

Службове приреченне для судиїв і судових урядників має звучати: «Прирікаю як _____ бути вірним Західно-Українській Народній Републиці і повинуватись її законам і розпорядкам.

Прирікаю на дорученім мені становиску виповняти ревно, совісно і безкорисно мої службові обовязки, виконувати точно припоручення моїх зверхників, берегти урядові тайни, та все мати на увазі добро і пожиток Зах. Укр. Нар. Републики».

Арт. 2

Приреченне се має бути зложено перед 1 січня 1919 р., а складають его судиї і судові урядники письменно. Президенти

окружних Судів і начальники Повітових Судів Західно-Української Народної Республіки складають его письменно, кождий про себе, всі прочі спільно на однім формулярі. Начальники повітових судів пересилають своє письменне приреченне службове президиям окружних судів і долучають спис підчинених собі судиїв і судових урядників, які приреченне зложили, як також тих, які від него відказали ся. Президенти окружних судів пересилають своє письменне приреченне службове Державному Секретаріатови судівництва разом зі списом всіх судиїв і судових урядників свого округа, котрі приреченне зложили, як також тих, які від него відказались. Окремі письменні приречення службові начальників судів повітових, як і спільні формулярі, мають перераховуватися при Президії Окружних Судів.

Арт. 3

Свої окремі письменні службові приречення і збірний формуляр мають переслати начальники повітових судів нарочними післанцями найдалше до 1 січня 1919 р., президенти окружних судів — найдалше до 7 січня 1919 р.

Арт. 4

Судиї і судові урядники, котрі відказались від зложення письменного приречення, тратять свій уряд, а рівночасно має їм бути замкнена виплата дальших службових поборів.

Арт. 5

Коли президент окружного Суду або начальник повітового Суду відмовить зложення письменного приречення, тоді права їх входить найстарший рангою урядник судейський окружного, зглядно повітового Суду, який від тої хвилі є уповноважений і обовязаний перебрати діловодство окружного, зглядно повітового Суду, як тимчасовий зверхник.

Арт. 6

Постанови сі мають аналогічне примінене до висшого Суду Західно-Української Народної Республіки.

Арт. 7

Постанови сего розпорядку входять в життє з днем 20 грудня 1918 р.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Республіки. — Станіславів, 1918. — С. 14—15.

№ 85
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
ПРО ЗАМІНУ ВИВІСОК І ПЕЧАТОК

18 грудня 1918 р.

§ 1

Президія Висшого Суду, Президії окружних Судів і Начальництва повітових Судів мають негайно усунути давні австрійські емблеми і написи та подбати про се, щоби їх заступлено нововведеними емблемами та написами.

Урядова напись на зверх має містити герб Західно-Української Народної Республіки (золотий лев на синім полі звернений в свою праву сторону), а довкола гербу напись в українській мові: Висший окружний, повітовий Суд Зах. Укр. Нар. Республіки (§ 6 закона з 21 падолиста 1918 р., в справах тимчасової організації судів і власти судейської).

§ 2

По всіх Судах мають бути впроваджені написи орієнтаційні в мові українській і в мові польській.

§ 3

Висший Суд, окружні і повітові Суди Західно-Української Народної Республіки мають негайно впровадити печать урядову.

Урядова печать судів має круглу форму і містить довкола державного гербу (лев обернений в свою праву сторону) урядову назву Судів в українській мові.

На виготовленнях польських урядова печать містити буде довкола державного гербу урядову назву Судів в тексті польським.

§ 4

Постанови сі мають анальогічне примінене до всіх Прокураторій Державних і карних заведень.

§ 5

Постанови сего розпорядку входять в жите з днем 20 грудня 1918 р.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Республіки. — Станіславів, 1918. — С. 15—16.

№ 86
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
СУДІВНИЦТВА ПРО ДЕРЖАВНУ ПРОКУРАТУРУ

18 грудня 1918 р.

Арт. 1

Утримаєть ся в силі всі закони і розпорядки бувшої австрійської держави про установленне державної прокураторії і виконуванне публичного обжаловання, о скілько они не противлять ся державности Західно-Української Народної Републики.

Арт. 2

Всі закони і розпорядки, які мали на цілі охорону прав і інтересів бувшої австрійської держави, її армії, та її органів, як також охорону прав і інтересів бувших коронних країв, мають від тепер аналогічно примінювати ся для охорони прав і інтересів Західно-Української Народної Републики, її армії, та її органів.

Арт. 3

Усі державні публичні обвинителі, які находять ся на території бувшого ц. к. Висшого Суду Краєвого у Львові, стають державними публичними обвинителями Західно-Української Народної Републики і є обовязані в її імені співділати при виконуванню карного судівництва.

Арт. 4

Старшого прокуратора, перших прокураторів, прокураторів і їх заступників іменує Державний Секретар Судівництва, заступників публичного обжаловання при повітових судах іменує прокуратор (зглядно перший прокуратор чи управитель державної прокураторії) округа.

Арт. 5

Функціонар державної прокураторії при повітовім суді буде звати ся заступник публичного обжаловання при повітовім суді Західно-Української Народної Републики, ц. к. прокураторія державна буде звати ся державна прокураторія Західно-Української Народної Републики, ц. к. висша державна прокураторія у Львові буде звати ся висша пракураторія державна Західно-Української Народної Републики.

Арт. 6

Всі державні обвинителі остануть аж до відкликання на своїх урядових місцях в дотеперішнім характері службовім, коли найдалше до 1 січня 1919 р. зложать приреченне на вірність Західно-Українській Народній Республиці і єї законам.

Арт. 7

Приреченне се звучить:

«Прирікаю як... бути вірним Західно-Українській Народній Республиці і повинуватись єї законам і розпорядкам.

Прирікаю на порученім мені становиску виповняти ревно, совісно і безкорисно мої службові обовязки, виконувати точно припоручення моїх зверхників, берегти урядові тайни, та все мати на увазі добро і пожиток Західно-Української Народної Республики».

Арт. 8

Приречення складаєть ся письменно.

Управителі державних прокураторій при окружних судах, як також заступники публичного обжаловання при повітових судах складають приреченне кождий про себе, всі прочі державні обвинителі і приділені до прокураторій судові урядники — спільно на однім формулярі. Заступники публичного обжаловання при повітових судах пересилають своє письменне приреченне службове державному прокураторови округа. Державні прокуратори при окружних судах пересилають своє письменне приреченне службове Державному Секретареві судівництва разом зі списом всіх публичних обвинителів і приділених судових урядників свого округа, котрі приреченне зложили, як також тих, які від него відказались. Свої окремі службові приречення разом з наведеним списом мають переслати державні прокуратори округа найдалше до 7-го січня 1919 р.

Арт. 9

Публичні обвинителі і приділені до державних прокураторій судові урядники, які відказались від зложення письменного приречення тратять свій уряд, а тим самим право на виплату дальших службових поборів, яка негайно має бути замкнена. Коли управитель державної прокураторії округа відмовить зложення письменного приречення, тоді в право єго входить найстарший рангою публичний обвинитель округа і переймає діловодство як тимчасовий зверхник.

Арт. 10

Постанови сі мають аналогічне приречення до Висшої Прокураторії державної у Львові.

Арт. 11

Генеральну Прокураторію устанowitzя в своїм часі (закон з 21 падолиста 1918 р. в справах тимчасової організації судів і власти судейської) окреим розпорядком.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 16—17.

№ 87

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ПОШТ
І ТЕЛЕГРАФІВ ПРО ЗАМІНУ ВИВІСОК І ПЕЧАТОК**

19 грудня 1918 р.

Начальництва почтових урядів ераріяльних і клясових мають негайно усунути давні австрійські емблеми і написи та заступити їх нововведеними емблемами та написами.

Урядова напись на зверх має містити герб Західно-Української Народної Републики (золотий лев на синім полі звернений в свою праву сторону), а довкола гербу напис в українській мові: Уряд почтовий Зах. Укр. Нар. Републики.

§ 2

По всіх почтах мають бути проваджені написи орієнтаційні в мові українській і польській.

§ 3

Всі уряди почтові Західно-Української Народної Републики мають негайно впровадити печать урядову.

Урядова печать почти має круглу форму і містить довкола державного гербу (лев обернений в свою праву сторону) урядову назву почти в українській мові: Уряд почтовий в .....

§ 4

Постанови сего розпорядку входять в житте з днем 1 січня 1919 р.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 18.

№ 88

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ПОШТ
І ТЕЛЕГРАФІВ ВІДНОСНО СЛУЖБОВОЇ ПРИСЯГИ

19 грудня 1918 р.

Службове приречення для всіх функціонерів поштових має звучати:

Я _____ іменований (позіставлений) на становище _____ Західно-Українською Народною Републікою, прирікаю, що з тим урядом (з сею службою) отримані зобов'язання сповняти му по моему найкращому знанню і згідно з моєю совістю. Усі мої сили присвячу для добра Західно-Української Народної Республіки, та її інтересів і скарбових доходів берегтиму у всяких відносинах. Приказам моїх зверхників буду все безумовно послухний.

Арт. 2

Приречення се має бути зложено перед 1 січня 1919 р., а складають его всі функціонери поштові письменно. Начальники поштових урядів клясових пересилають письменно приречення службове враз зі списком функціонерів, як приречення зложили, як також тих, котрі від него відказались до найближшого поштового уряду ераріяльного. Начальники урядів ераріяльних мають ті списки враз з виказом собі підчинених функціонерів, котрі приречення зложили, як також тих, які від него відказались, переслати Державному Секретаріатові пошт і телеграфів.

Арт. 3

Письменні службові приречення і збірні викази мають начальники урядів ераріяльних переслати найдалше до 1 січня 1919 р.

Арт. 4

Усі функціонери поштові, котрі відказались від зложення приречення втрачають свій уряд, а рівночасно замикається їм виплата дальших службових поборів.

Арт. 5

Постанови сего розпорядку входять в життя з днем 27 грудня 1918 р.

№ 89

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ ПРО НАЗВИ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ, СЛУЖБОВІ
ПРИСЯГИ, ЕМБЛЕМИ, ВИВІСКИ І ПЕЧАТКИ**

20 грудня 1918 р.

Арт. 1

Всі уряди бувшої австрійської зглядно угорської держави, які знаходяться на області Зах. Укр. Нар. Республіки одержують нову назву, утворену, де інакше не заряджено з назви дотеперішної без букв «ц. к.» і тим подібних означень, та з придатку іменникового Західно-Української Народної Республіки.

Арт. 2

Приреченне урядників і служників адміністраційних державних і адміністраційних звучить:

«Я _____ іменованій (поишений) на становищі _____ Західно-Української Народної Республіки прирікаю, що мої з тим урядом (з сею службою) получені обовязки сповнятиму по моєму найкращому знаню і згідно з моєю совістю. Всі мої сили присвячу для добра Зах. Укр. Нар. Республіки, та її інтересів і скарбових доходів берегтиму у всяких відносинах.

Приказам моїх зверхників буду все безуслівно послушний».

Арт. 3

Приреченне се складають урядники і службовики письменно, начальники поодиноких урядів осібно, кождий про себе, всі прочі урядники і службовики одного уряду — спільно на однім формулярі. Начальники поодиноких урядів пересилають, де не зарядили інакше, своє письменне приреченне державному повітовому комісареві, разом зі списом всіх безпосередно собі підчинених урядників і службовиків свого уряду, котрі приреченне зложили, як також тих, які від него відказались. Спільні формулярі переховують начальники урядів у себе.

Арт. 4

Коли начальник якогось уряду відмовить зложення письменного приречення, тоді держ. повітовий комісар назначить провізорично нового, котрого негайно представить прина-

лежному Секретаріатови до затвердження. Коли відмовить приречення начальник одного з урядів, поданих в § 12 закона з 16 падолиста 1918, тоді в его права входить найстарший рангою урядник дотичного уряду і переймає діловодство як тимчасовий зверхник, зглядно примінують ся дотичні постанови згаданого § 12.

Арт. 5

Приреченне се має бути зложено перед 1 січня 1919. Урядники і служники, котрі відказались від зложення приречення, тратять свій уряд, а рівночасно їм виплата дальше службових поборів здержує ся.

Арт. 6

Начальники всіх урядів мають негайно усунути давні австрійські емблеми і написи. Урядова напись на державних будівлях має містити герб Західно-Української Народної Республіки (золотий лев на синім полі, звернений в свою праву сторону), а довкола гербу назву уряду в українській мові.

На школах державних з польською, зглядно німецькою викладовою мовою, може урядова емблема на зверх містити довкола державного гербу напись в мові польській зглядно німецькій.

Арт. 7

По всіх урядах мають бути впроваджені написи орієнтаційні в мові українській, а в разі потреби, також в других мовах краєвих. Постанови сі не відносять ся до шкіл з неукраїнською викладовою мовою.

Арт. 8

Всі уряди державні мають негайно впровадити нову печать урядову.

Урядова печать має круглу форму і містить довкола державного гербу (лев звернений в свою праву сторону), урядову назву в українській мові.

Школи державні з польською, зглядно німецькою викладовою мовою, можуть покористуватись печатю, котра довкола державного гербу містить напись в мові польській зглядно німецькій.

Арт. 9

Розпорядок нинішній відносить ся до всіх урядів, урядників і служників державних, для котрих не вийшли окремі постанови в тім самім предметі.

Арт. 10

Постанови сего розпорядку входять в життя з днем 24 грудня 1918 р.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 21—22.

№ 90

**СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «НОВЕ ЖИТТЯ»
ПРО ВИБОРИ ДО ГРОМАДСЬКИХ РАД**

20 грудня 1918 р.

Досі говорили ми нераз в нашій часописі загально про ті реформи, котрі вводить і вводитиме влада української республіки. Сі зміни мусять іти поволи, бо в публичнім життю не можна всего нараз змінити. Одначе з часом усі бажані зміни стануть дійсністю.

Про одну таку дуже важну політичну реформу хочемо якраз говорити.

Виборче право означає, хто має вибирати раду громадську, раду повітову, сойм, парламент і всякі інші виборні установи. У виборнім праві написано, чи усі горожани мають вибирати і чи усі мають рівний голос.

У нас по громадах було за австрійських часів так, що богатші люде мали більший вплив при виборах. На се установили були австрійсько-польські власти так звані виборчі кола, в котрих богатші, хоч їх було мало, вибирали стільки радних, що і біднійші, котрих було багато. Усю бідноту спихали до третього кола та позволяли вибирати лише третину радних.

Сю установу знесла влада Української Републики. Нині кожний чоловік має рівний голос при виборах; богатші не переголосовують біднійших.

Ще одну дуже важну і основну зміну впровадила наша республіканська влада. Дотепер жінки не мали голосу при виборах. Се було несправедливо. Чи може добрий син уважати, що його рідна мати, котра його виховала і вигодувала, не повинна голосувати на виборах? Чи справедливий брат відмовить права голосовання своїй рідній сестрі? Безперечно ні.

Влада Української Республіки дає також жінкам право голосування.

На сих основах відбуваються тепер в цілій західній Україні громадські вибори. Також Станіславівщина не остала позаду. Повітовий Комісарят видав короткий і ясний виборчий закон громадський, написаний д-ром Л. Бачинським. На основі сього закону, що вводить загальне, рівне і безпосереднє право виборче, мають голос при виборах усі люде, що покінчили 20 літ життя. Радним може стати кождий, хто покінчив 24 роки. Для письменних голосування є тайне (картками), а для неписьменних явне (устне). Право голосування і право стати радним громадським мають також жінки. Для пильнування легальности виборів висилає повітовий Комісарят (староство) свого делегата до кождих виборів.

Аж до вибору нової ради громадської має урядувати стара рада.

Отсе одна із тих політичних реформ, котрі переводить і переводитиме в життя Українська Республіка.

Нове життя. — 1918. — 20 груд.

№ 91 ПОЯСНЕННЯ ДО НАКАЗУ ВІЙСЬКОВОЇ КОМАНДИ * м. САМБОРА ВІД 18 грудня 1918 р.

25 грудня 1918 р.*

Для усунення всяких сумнівів подає Команда міста до загального відома:

1. Головні написи на склепах та иньших публичних льокалях мають бути тривалі, з бляхи або дерева, а букви вимальовані.
2. Провізоричні написи на папері або полотні є заборонені.
3. Не вільно виставляти старих написів з часу російської інвазії, в російській мові; написи мають бути в чистій українській мові та фонетичною правописю.

---

* Дата встановлена за змістом документа.

Тільки адвокатам, лікарам і т.д. з огляду на неможливість постарати ся їм сейчас о тривалі написи, зізволяєть ся поки що умістити провізоричні.

Самбір, дня 25 грудня 1918 р.

*Гозияш, в. р.,
ком. міста*

Наддністрянські вісти. — 1918. — 30 груд.

№ 92
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «НОВЕ ЖИТТЯ»
ПРО ПЕРЕЇЗД ДО СТАНІСЛАВОВА УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ І ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ

3 січня 1919 р.

ВИТАЙТЕ!

Станіславів, дня 2 січня 1919 р.

Сьогодні завітали до нашого міста незвичайні гості: Тимчасовий Парлямент і правительство Західної України. Вибрані українським народом мужі сходяться тут, щоби порішити важні й назрілі питання, що близько торкаються долі сей части широкої української землі. Наш парлямент, Українська Національна Рада, має сказати своє важне слово про важну і актуальну справу злуки обох українських держав в одну народню Републику. Весь український нарід звернув сьогодні очи в сей бік і з нетерпеливістю жде рішення. Одна певність твердо засіла у всіх на серці: що Українська Національна Рада мусить дати нашому народові своє авторітетне запевнення, свою згідну заяву, що соборна Україна творитиме одну Народню Републику.

Друга важна справа, що тут-же рішатиметься, се обновлення правительства. Треба зрілої розваги і серйозної застанови над вибором людей, що в сю скрутну хвилю покермують долею нашого народу. Се мусять бути люди сильного характеру, незломної волі та енергії і підприємчивости та особистої

безінтересовности, щоби змогли зорганізувати молоду державу та певною рукою повести її до злуки з соборною Україною і до кращої та щасливішої будучності.

Український загал твердо переконаний, що сей наш тимчасовий парлямент по змозі як найскорше ухвалить виборчий закон до західно-української конституанти або прийме в цілості виборчий закон Центральної Ради Київської та приноровить його до наших обставин. На сій основі одбудуться негайно свобідні вибори до повноправного українського парляменту, котрий матиме необмежене право дефінітивно рішати про будучність нашого народу і нашої землі. Головне завдання Української Національної Ради: як найскорше полагодити свої чергові завдання та в свій час уступити місця конституанті, вибраній усім населенням України на основі загального, рівного, безпосередного, тайного і пропорціо-нального виборчого права.

Ми певні, що наш тимчасовий парлямент є вповні свідомий незвичайної ваги тих хвиль, які сейчас переживаємо. Його ухвали западуть по зрілій розвазі і матимуть на оці тільки добро України. Ті самі думки оживлятимуть також і обновлене правительство, державний Секретаріят.

Нехай-же спільна праця тимчасового західно-українського парляменту і правительства видасть як найкращий плід на користь нашого народу. Нехай під благодатними проміннями праці наших найвисших державних інституцій здійсниться та вижидана поетом-Пророком хвилина, в котрій Мати усміх-неться, заплакана Мати!

Опромінені найкращими надіями, з радісним серцем витаємо в нашій місті тимчасовий наш парлямент і тимчасове правительсто та усіх тих поважних громадян, що сьогодні завітали сюди.

Витайте тут, шановні громадяне!

Нове життя. — 1919. — 3 січ.

№ 93

**УХВАЛА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
З ДНЯ 3 січня 1919 р. ПРО ЗЛУКУ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ
НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ З УКРАЇНСЬКОЮ
НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ**

3 січня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

Українська Національна Рада, виконуючи право самоозначення українського народу, проголошує торжественно з'єдинене з нинішнім днем Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою в одну, одноцільну, суверенну Народну Республіку.

Зміряючи до найскоршого переведення сеї злуки, Українська Національна Рада затверджує передвступний договір про злуку, заключений між Західно-Українською Народною Республікою і Українською Народною Республікою дня 1 грудня 1918 р. у Хвастові, та поручає Державному Секретаріатові негайно розпочати переговори з київським правительством для сфіналізованя договору про злуку.

До часу, коли зберуться Установчі збори зєдиненої Республіки, законодатну владу на території бувшої Західно-Української Народної Республіки виконує Українська Національна Рада.

До тогож самого часу цивільну і військову адміністрацію на згаданій території веде Державний Секретаріат, установлений Українською Національною Радою, як її виконуючий орган.

За Виділ Української Національної Ради:

д-р Горбачевський, в. р.,

д-р Петрушевич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Облaсті Української Народної Республіки. — Стaніслав. — Вип. 1. — 31 січ. 1919. — С. 1.

№ 94
ПРОГРАМОВА ЗАЯВА ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ДО ГРОМАДЯН ДЕРЖАВИ

Не раніше 3 січня 1919 р.*

**Програмова заява народнього правительства
до горожан держави**

Державний Секретаріат свідомий цього, що переняв на себе кольосальну відвічальність і тягар кермування державою. Нашу владу хочемо вести доцільно в цілі угрунтування республікансько-демократичного ладу на державній території і переведення суспільно-господарського устрою. Ми свідомі цього, що наш тягар тим більший, що наша держава в початках будівництва, і у внутрі не має адміністраційного апарату, яким розпоряджують інші народи, а на вні загрожена зі всіх сторін ворогами.

Коли ми повалили спорохнявілий бюрократичний австро-польський режим мусимо збудувати державне життя на нових основах. Коли ми вивлащуємо велику земельну власність, мусимо настроїти наше сільське господарство в цей спосіб, щоб воно було дійсно видатним господарством, коли не хочемо захитати господарського життя народу та основ держави.

Ця робота може іти лише шляхом планової, організаційної праці, обчисленої на певний протяг часу. За ніч не буде ся в правдивім того слова значінню ані держави, ані суспільного устрою. Ідея декретів не просвічує нам в будівництві нашої держави.

Ми находимо ся в тім щасливім положеню, що природний розум і політична зрілість нашого селянства став нам з повною допомогою в будові нашого державного устрою та розуміє трудне положення правительства.

Наше селянство і трудові робітники кладуть підвалини державного устрою, боронячи тогож перед відвічним ворогом із заходу, але також своєю військовою допомогою захищають Наддніпрянську Україну перед національною і матеріальною руїною.

---

* Дата встановлена за змістом документа.

І це одно піддержує нас в незломній вірі, що ми зачате діло допроводимо до побіди наших справедливих державних домагань і збудуємо державу після політичного плану.

Ми не сумніваємо ся, що загал нашого селянства є свідомий цього, що держави не можна будувати на основах анархії і безладдя. Анархія і безладдя виключає доцільність роботи і веде за собою цілковитий упадок не лиш держави але і нації.

Ми, яко виконуючий орган ціною народу хочемо працювати для народу доцільно, з означеною метою, згідно з бажаннями загалу, і тому хочемо ділити ся з народом планами нашої роботи. Коли план нашої роботи не відповідає волі народу, народ має право постановити виконавців своєї волі на наше місце.

В основу нашої праці на найблизшу мету ми поставили собі ось таку програму:

1. Першим завданням правительства є охорона нашої державности на вні і укріплення републикансько-демократичної влади внутрі держави.

2. Правительство ставить собі завдання в найкоротшім часі скликати Всенародні Установчі Збори і виготовляє дотично виборчу ординацію.

3. Рівнож приготовляє проєкт окончного устрою держави на платформі правної злуки з Придніпрянською Україною і свої внесення в тім напрямі предложить Всенародним Установчим Зборам.

4. Правительство полишить найширший круг, ділами самоврядованню (громадам, повітам, земствам), зложеним на основі загального, рівного, безпосередного, тайного і пропорціонального вибору, в найближчим часі предложить Національній Раді до ухвалення нову виборчу ординацію громадську.

5. Всі адміністраційні власті і органи мають оставати під контролею державного адміністраційного судівництва.

6. Одним із найважніших завдань правительства буде раціональна відбудова краю і піднесене пільної та промислової продукції, планова і систематична соціалізація вже нині дозрілих до него галузей народного господарства. До цього встановить ся комісію із знавців, котрі вироблять дотичний план ідучи в тій мірі за західно-європейськими взірцями.

7. В справі земельної реформи стоїть правительство на становиску вивласнення великої земельної власності і земель мертвої руки. Тими землями мають бути наділені в першій мірі безземельні і малоземельні селяни, особливо воєнні, інваліди. Праця над земельним законом є в повному ході.

Тому одначе, що ізза надзвичайних трудностей не може його виробити, бодай доти, доки не вернуть домів борці, які на кількох фронтах наставляють свою грудь за істновання нашої держави, видасться тимчасові постанови про управу названих земель у цім господарськім році.

Правительство стоїть вже тепер на становиску, що землі набуті дорогою привілею, або воєнною спекуляцією мають бути відобрані, коли не без відплати, то бодай через високу прогресивну знижку ціни викупу.

8. Правительство працює над законом про забезпечення удержання для інвалідів та воєнних вдів і сиріт.

9. Що до податкової системи, стоїть правительство на засаді прогресивного доходого податку, удержання монополів лиш в найконечніших випадках. Наша фінансова господарка буде тісно зв'язана з земельною реформою.

Правительство застановляє ся над проєктом віддачі майна, над котрим також доперва працюють інші держави.

10. В справах культурних обезпечує правительство повну свободу стоваришень, зборів преси та повну свободу віри і совісти. Всім горожанам забезпечується безплатне образование у всіх державних школах, а особлива увага з огляду на рільничий характер країни буде звернена на заводові хліборобські школи.

11. Національні меншости нашої держави мають користуватись горожанськими і політичними правами на рівні з горожанами української національності, а до участи в правлінню будуть вони допущені пропорціонально до чисельности даної національності в державі.

12. Доки ведесь війна стоїмо на становищи гуманітарного і справедливого поведення з полоненими і інтернованими.

№ 95
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «НОВЕ ЖИТТЯ»
ПРО 1-ше ЗАСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ У СТАНІСЛАВІ

4 січня 1919 р.

Станіславів, 2 січня 1919 р.

При сильно обсаджених галеріях і льожах розпочалося перше засідання Української Національної Ради о год. 11 мін. 30 перед полуднем промовою председателя Ради д-ра Петрушевича. Під час його промови пошанували члени Ради повстанням з місць і сильними оплесками геройські діла нашого війська, що бореться за волю нашого народу. Як бесідник почав говорити про військову поміч з наддніпрянської України, його промову заглушували кілька разів бурхливими оплесками.

На сцені примістилася по середині президія Ради, до котрої д-р Петрушевич покликав п. п. Семена Вітика, д-ра Лагодинського, Старуха та Ом. Поповича.

По лівім боці від видця сидять при довгім столі державні секретарі: д-р Голубович, полковник Вітовський, д-р Цегельський, п. Пісецький, п. Мирон, п. Бурачинський, д-р Перфецький і д-р Кость Левіцький.

По правім боці сидять секретарі Ради, покликані д-ром Петрушевичем: д-р Курбас, п. Ос. Устиянович і д-р Ст. Витвицький.

Президент Ради відчитав привітну телеграму Начальної Команди Українського війська до У. Нац. Ради.

По зложенню приречення нововибраними членами Ради приступлено до вибору 7 комісій УНРади.

По тім приступлено до дневного порядку.

На загальне жадання поставлено на першу точку дневного порядку справу злуки обох українських держав в одну республіку.

Голос одержав державний секретар Голубович, котрого промову подаємо понизше. Він заявив при кінці своєї промови, що цілий державний Секретаріят подався до димісії.

Крім того промовляють в дискусії п. Вітик, д-р Окуневський, державний секретар Вітовський, п. Старух і п. Шерик-Доників.

На внесення д-ра Льва Бачинського перервано засідання УНРади на 1 годину.

По полудні докінчено розпочату ще зрана дискусію про злуку обох українських республік; вибрано комісії та відложено засідання на 3 січня, щоби дати змогу комісії для заграничних справ радити над злукою українських земель.

Передполудневе засідання.

Голова Національної Ради д-р Е. Петрушевич отвирає збори і витає представників: «Ми знов змушені, — так говорить він, — вести війну, війну о серце Галицької землі, але ми не повинні упадати під тяжістю хвилі, бо вона дала нам можливість скинути окуви. Згадавши поляглих борців, висказав вдячність за поміч Київській Україні (*оплески*). Кров най буде тим першим зеном, що лучить нас в одну соборну Україну (*невгаваючі оплески*). Нас ждуть важні завдання, найперше — злука з Наддніпрянською Україною».

Тепер засідають в Національній Раді лише представники українського народу. З польських послів працює з нами лише п. Брайтер у Відні як представник меншости, а Жиди стоять на засаді неутральности. Президент констатує, що склад теперішньої Ради є легальний і обовязуючий на будуче і ставить ех граесідіо внесення, щоби прийняти провізорично регулямін, який відчитує секретар С. Витвицький. Опісля відчитує президент телеграму від Начальної Військової Команди, підписану ген. Павленком. По зложенню приречення членами Ради приступлено на внесення послів Короля і Окуневського до вибору комісії-матки, що мала б застановитися над вибором членів комісій. В склад цеї комісії увійшли п. п. Лев Левицький, д-р Бачинський, Старух, Макух, Вітик і Юрик.

Слідує

Звідомлення президента Секретаріату
д-ра Голубовича

Представивши переняття власти в Галичині українським народом, сказав, що цей момент звязаний з іменами тих героїв, що обсадили Львів. Їм належить за це дяка (*оплески*). Австрія

не допомогла нічого при обсаді Львова, а німецькі державні вояки стояли по стороні Поляків.

Нове правительство було в труднім положенню; з однієї сторони війна з Поляками, з другої — страйки урядників, що старались вкинути державу в стан безладдя. Цим доказали Поляки, що чуються тут чужим елементом.

Наша держава удержалась і дала доказ політичної зрілості і здатности до державного життя.

Переходячи до справ заграничних обговорює державний секретар справу злуки з Наддніпрянською Україною. Ще 1 грудня був підписаний в Хвастові д-ром Л. Цегельським і д-ром Дмитром Левицьким вступний договір з Українською Директорією. Тепер може бути той договір оголошений. Ціле правительство стоїть на становищі злуки.

Маніфест Ради в справі прав національних меншостей не найшов серед тих належного відгону. Поляки виступили проти нас, а Жиди задержали нейтральність. Однак належить сподіватись, що вони вийдуть з резерви.

В справі заняття Буковини

Румунами

вислали ми до Ясс делегацію, однак ще не дістали відповіді.

Мадяри

відносяться до нас з симпатіями, рівночасно ведеться на цілій Україні агітація за приналежність до Мадярщини. Однак угорські Українці бажають злуки з Україною.

Антант

вислав до нас делегацію; вона винесла добре вражіння. На її руки внесено протест проти поступовання Поляків і Румунів. Також вислали ми делегації до Ясс, Парижа і Праги.

Внутрішні справи

Лад і спокій панує в цілім краю. Аграрна реформа лежить на серці правительству. Заряджено загальну мобілізацію, яка пішла дуже добре.

Справа фінансів

Грошеві запаси по Австрії малі. На покриття державних видатків мусіло правительство ввести монополь тютюну, що принесе 100 міл. корон річного доходу. Біжучі розходи покривається доходами з нафти. Від віденської ліквідаційної комісії досі ми нічого не дістали.

Комунікаційні справи

Завдяки нашим залізничникам функціонують наші залізниці правильно. Апровізаційні справи представляються теж корисно. Недостач нема, а й Україна обіцяла прислати збіжжя. — Досить гарно представляються також санітарні відносини. — Українізація життя настає сама собою.

З огляду на те, що правительством сильно здекомплектоване (з 14 секретарів остало лише 5), постановило воно податися до димісії (Промову д-ра Голубовича подамо завтра в оригіналі. — *Ред.*)

В дискусії забирає слово посол Вітик над справою злуки з Україною.

По делегатах і заяві правительства бачимо одно бажання — злуку з тими, що довгі часи були під кнутом царя (*живі оплески*). Український нарід став як велит і перший зтоптав царя. Царі і королі дрожать о своє пановання. До голосу приходять самі народи. Мусять впасти граничні стовпи. Чому нам не злучитися безпроводно в одну велику Українську Републику? Цей факт печатається і печатався кровю наших жовнірів. Не треба відволікати акту проголошення.

Треба установити переходову комісію, а ціле правління передати в руки укр. власти в Києві. По злуці буде наш край найбогатший. Злука конечна й з економічного боку. Мусимо проголосити її з огляду на мирову конференцію вже сьогодні. Як народи хочуть, так і Антанта мусить поступити. Не можна казати «завтра», бо це повинно було бути вчора. Душа народня рветься до Києва (*оплески*).

Секретар військових справ, полковник Вітовський заявляє, що говорить не як член правительства, а як член Ради. Виступає проти знесення границь до того часу, поки не буде договору про товарообмін. Злуки обох Українських Земель вимагає міжнародне положення. Директорія згодилась в принципі на злуку в таких точках: спільними справами є заграничні справи, військо, фінанси, почта і телеграфи; автономні справи: шкільництво і віроісповідання, а адміністрація і судівництво остає як досі аж до введення українських законів.

Бесідник ставить внесення на злуку обох Републик в одну з тим, що Західно-Українська Народня Република задержить свою автономію доти, аж в Києві зберуться Національні Збори (Конституанта).

До слова приходять посол Т. Старух. Утворення Західно-Укр. Республіки зашкодило нам перед Європою, бо сталося то в часі, як всі народи лучились. Від Австрії не було чого сподіватись. Справу злуки повинні ми рішити в святочний спосіб без дебати. Бесідник ставить додатковий внесок: До Директоріяту в Києві має вступити двох членів з Галичини. Замість нового правительства треба утворити ліквідаційну комісію.

Перед замкненням дискусії на внесення о. Матковського говорить ще член Ради Петро Шекерик, гуцул з Чорногори. Народ, що тільки жертв поносить, жадає злуки без застережень. Ми хочемо однако стогнати, однако радуватись, однако співати як під Чорногорою, так і на Кавказі. Земельна реформа мусить наступити в спосіб правний на взір реформи випрацьованої Київською Центральною Радою. Всі справи мають бути рішені в Києві.

Пополудневе засідання

На початку засідання ухвалює Українська Національна Рада через аклямацію привіт Українському Війську, котрий містимо на першому місці нинішнього числа.

Потім продовжується дискусія в справі злуки українських земель.

Директор української гімназії в Городенці А. Крушельницький говорив дуже річево та звернув увагу, що крім справ вичислених попередними бесідниками повинні бути для цілої України спільні, — однакові закони в земельних справах. Дуже влучно аргументує бесідник, що між обома частинами української Республіки (Наддніпрянищиною і Галичиною) не можна творити цілової границі. До спільних справ повинно належати також шкільництво.

Державний Секретар д-р Льонгин Цегельський відчитує текст тимчасового вступного договору між обома Українськими Республіками в справі їх злуки. Текст того договору подаємо на іншому місці.

Передсідатель д-р Петрушевич звертає увагу, що внесок на злуку Українських Республік треба буде відіслати до комісії для заграничних справ і тому уділює голосу д-ру Макухові, котрий подав до відома Ради ухвали комісії-матки в справі складу поодиноких комісій.

№ 96
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ДОПОВНЕННЯ СТАТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ: УТВОРЕННЯ ПРЕЗИДІЇ

4 січня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

Постанова § 4 статута Української Національної Ради має звучати:

Українська Національна Рада вибирає Президію, зложену з Президента і чотирьох заступників Президента.

Президент, а в случаю його перешкоди найстарший віком його заступник, скликає Українську Національну Раду і проводить на її засіданнях.

Українська Національна Рада вибирає двох секретарів і одного заступника секретаря для веденя канцелярії, протоколів нарад і діловодства Ради.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   д-р Петрушевич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Облaсті Української Народної Республіки. — Вип. 1. — Станіслав. — 31 січ. 1919. — С. 2.

№ 97
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ВИДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

4 січня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Українська Національна Рада вибирає з посеред себе Виділ з 9 членів, якому проводить як десятий член Президент Української Національної Ради, а на случай його перешкоди, найстарший віком його заступник.

§ 2

До компетенції Виділу Української Національної Ради належить:

- а) іменувати членів правительства;
- б) приймати і уділяти їм димісії;
- в) виконувати право амністії і аболіції, а то на внесені Державного Секретаріату судівництва. В справах військового судівництва може Виділ Української Національної Ради перенести право виконання амністії на Раду Державних Секретарів;
- г) іменувати начальників верховних державних урядів цивільних і військових;
- д) удостоювати і оповіщувати закони.

§ 3

Виділ Української Національної Ради скликає в міру потреби Президент Української Національної Ради, а в случаю його перешкоди найстарший віком його заступник. Він репрезентує Виділ і підписує його письма.

§ 4

Виділ Української Національної Ради вибирає ся на час її каденції, а влада його гасне з хвилию вибору нового Виділу новою Радою.

§ 5

Рішення Виділу западають більшістю голосів, а в случаю рівности голосів стає рішенням те внесені, за котрим голосував Президент.

До важности рішень треба присутности що найменше шести членів Виділу.

§ 6

Отсей закон входить в силу з днем його ухваленя.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р **Горбачевський**, в. р.   д-р **Петрушевич**, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Облaсті Української Народної Республіки. — Вип. 1. — Станіслав. — 31 січ. 1919. — С. 2—3.

№ 98
**ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО НЕЗАЙМАНІСТЬ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ**

4 січня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Члени Української Національної Ради виконують обов'язки, випливаючі з порученого їм заступства, незалежно від яких небудь інструкцій виборців.

§ 2

Члени Української Національної Ради не можуть бути ніколи потягнені до одвічальности за голосоване у виконуванню свого мандату.

За вискази на нарадах може їх потягнути до одвічальности тільки Українська Національна Рада.

§ 3

Члена Української Національної Ради не можна без її згоди в'язнити ані потягати судово до одвічальности за каригідні вчинки в часі, коли сесія триває, хіба що приловить ся його на горячій вчинку. В случаю приловлення на горячій вчинку має суд негайно повідомити Українську Національну Раду про доконане ув'язнене. На жадане Української Національної Ради мусить бути ув'язнене знесене, а судове стежене мусить бути відложено на цілий час тривання сесії. Те саме має наступити на жадане Української Національної Ради дотично ув'язнення або слідства, зарядженого проти її члена поза часом сесії.

Сесія починає ся з днем скликаня Української Національної Ради, а кінчить ся з днем замкнення її засідань.

§ 4

Члени Української Національної Ради є вільні на час тривання сесії від виконування військових обов'язків, а ті члени Української Національної Ради, що є державними урядниками,

є вільні в згаданім часі від своїх службових обов'язків без окремої відпустки.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р **Горбачевський**, в. р.   д-р **Петрушевич**, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Облaсті Української Народної Республіки. — Вип. 1. — Станіслав. — 31 січ. 1919. — С. 3.

№ 99
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО СПОСІБ ОПОВІЩУВАННЯ ЗАКОНІВ І РОЗПОРЯДКІВ

4 січня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Закони ухвалені Українською Національною Радою і розпорядки Державних Секретарів оповіщує ся у вістнику законів і розпорядків.

§ 2

Текст законів, ухвалений Українською Національною Радою, підписує Президент Української Національної Ради і один член Виділу Української Національної Ради, а розпорядки Секретарів — дотичний Секретар.

§ 3

О скільки нічого иншого не постановлено в самім законі або розпорядку, зачинає він обов'язувати осьмого дня, слідуючого по дни виданя дотичного числа вістника. Сей день має бути означений в кожнім числі вістника.

§ 4

Отсей закон починає обов'язувати з днем його оповіщення.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р **Горбачевський**, в. р.   д-р **Петрушевич**, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Облaсті Української Народної Республіки. — Вип. 1. — Станіслав. — 31 січ. 1919. — С. 1—2.

№ 100

ОПОВІСТКА ШКІЛЬНОГО ОКРУЖНОГО ІНСПЕКТОРА
В САМБОРІ ПРО ДЕРЖАВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
В ШКОЛАХ ПОВІТУ

4 січня 1919 р.*

Подає ся до відома загалу учительства в повіті:

Внутрішню урядовою мовою в школах єсть та мова, яка в даній школі єсть викладовою. Зовнішню урядовою мовою (в переписці з властями) для всіх шкіл, без огляду на їх національний характер, єсть мова українська.

Українська мова, як державна, єсть обовязковим предметом навчання у всіх польських, жидівських і німецьких школах.

До шкільних місцевих Рад і громадських комісаріятів в самбірськїм повіті:

Многі шкільні будинки находять ся в повнім безладі. Громадські Уряди і шкільні місцеві Ради не докладають старання, щоби приспособити шкільні будинки для цілей навчання і не достарчають для шкіл опалу.

Остерігаєть ся, що на таких недбалях громадських комісарів і председателів шкільних місцевих Рад, які своєю безчинністю наносять кривду цілому народови, накладати меть ся грошеві кари.

З окрема звиває ся всіх председателів шкільних місцевих Рад, щоби до дня 20 січня с. р. предложили шкільному окружному інспекторови до перегляду і затвердження справоздання з обороту шкільними місцевими фондами за р. 1918. Заразом поручає ся їм, щоби до 8 днів скликали засідане місцевої шкільної Ради, яка ухвалилаби шкільний прелімінар на р. 1919. Відпис ухвали належить предложити до затвердження шкільному окружному інспекторатови в Самборі.

Самбір, 4 січня 1919 р.

о. Ю. Татомир, інспектор

Наддністрянські вісті. — 1919. — 13 січ.

---

* Дата встановлена за змістом документа.

№ 101
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «НОВЕ ЖИТТЯ»
ПРО УТВОРЕННЯ ВИДІЛУ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

7 січня 1919 р.

ВИДІЛ УНРАДИ,

котрий заступає тимчасово (до часу злуки) голову держави, складається з отсих членів Української Національної Ради: д-ра Петрушевича, д-ра Льва Бачинського, Гриця Дувіряка, Семена Вітика, Андрія Шмігельського, д-ра Горбачевського, д-ра Новаковського, о. д-ра Юрика, Омеляна Поповича і д-ра Окуневського.

Нове життя. — 1919. — 7 січ.

№ 102
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «НОВЕ ЖИТТЯ»
ПРО НОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ

7 січня 1919 р.

Виділ Української Національної Ради іменував отсих державних секретарів, що мають урядувати до часу остаточного переведення злуки: д-ра Голубовича председателем Ради державних секретарів і тимчасовим секретарем фінансів, д-ра Макуха секр. внутрішніх справ, д-ра А. Артимовича с. освіти, інж. Мирона с. шляхів, почт і телеграфів, інж. Козаневича с. публичних робіт, гірництва і суспільної опіки, полк. Вітовського с. військових справ, п. Бурачинського с. судівництва, п. Мартинця с. рільництва і лісництва, д-ра В. Панейка с. заграничних справ, д-ра Л. Цегельського с. без теки і тимчасовим управителем міністерства заграничних справ — до повороту д-ра Панейка.

Нове життя. — 1919. — 7 січ.

№ 103

ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «НОВЕ ЖИТТЯ»
ПРО СКЛАД КОМІСІЙ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

7 січня 1919 р.

КОМІСІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦ. РАДИ,
ВИБРАНІ НА ЗАСІДАННЮ 2 і 4 січня

КОМІСІЯ ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ:

Семен Вітик, д-р Евген Петрушевич, д-р Михайло Король, д-р Теофіль Окуневський, о. д-р Степан Юрик, д-р Лев Бачинський, д-р Антін Горбачевський, о. Стефан Онишкевич, д-р Степан Витвицький, Петро Шекерик, Василь Нагорняк, Омелян Попович, д-р Кирило Трильовський, Агенор Артимович, інж. Григорій Маріяш, Олександр Кульчицький, Тимотей Старух, Антін Крушельницький, Остап Весоловський, д-р Лев Левицький.

ЗАКОНОДАТНА КОМІСІЯ:

д-р Лев Левицький, Теодор Рожанковський, д-р Теодор Ваньо, Іван Чернявський, д-р Олександр Марітчак, Михайло Содомора, д-р Михайло Король, Іван Кохановський, д-р Антін Горбачевський, д-р Володимир Гуркевич, д-р Теофіль Окуневський, д-р Роман Курбас, д-р Володимир Скибінський, Ілля Семака, д-р Степан Витвицький, д-р Северин Данилович.

ФІНАНСОВА КОМІСІЯ:

Семен Вітик, д-р Микола Лагодинський, Лев Петрушевич, Ілля Семака, о. Стефан Петрушевич, д-р Антін Горбачевський, Андрій Манько, д-р Теодор Ваньо, др. Лев Бачинський, д-р Михайло Король, інж. Григорій Маріяш, д-р Северин Данилович.

ВІЙСЬКОВА КОМІСІЯ:

Остап Весоловський, Гнат Павлюх, Дмитро Дикий, Мартин Королюк, Іван Дужий, Петро Карманський, д-р Михайло Новаківський, д-р. Володимир Бирчак, д-р Гринь Кузів, Гринь Тимошук, д-р Кирило Трильовський, д-р Микола Лагодинський, Семен Вітик, д-р Лев Бачинський, Степан Сілецький, д-р Володимир Гуркевич, о. Михайло Цегельський, Іван Чернявський, Ілько Попович, Михайло Петрицький.

КОМІСІЯ СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ:

д-р Лев Бачинський, інж. Гриць Маріяш, Осип Устиянович, Маріян Козаневич, Андрій Аліськевич, Степан Терлецький, Степан Сілецький, Дмитро Паневник, Ілля Костишин, Семен Вітик, Модест Левицький, Микола Левицький.

ЗЕМЕЛЬНА КОМІСІЯ:

д-р Северин Данилович, Петро Шекерик, Мартин Королюк, Андрій Шмігельський, Тимотей Старух, Павло Лаврук, д-р Іван Макух, о. Северин Матковський, о. Степан Онишкевич, Семен Вітик, Лев Петрушевич, Ілько Попович, Антін Кунько, д-р Теодор Ваньо, Гринь Тершаковець.

ШКІЛЬНА КОМІСІЯ:

Андрій Аліськевич, Антін Крушельницький, Гнат Павлюх, Тадей Залеський, Теодор Замора, Олекса Бойцун, Гринь Тимошук, Омелян Попович, Агенор Артимович, о. д-р Степан Юрик, д-р Ів. Макух, Іван Сенчина, Августин Домбровський, Петро Шекерик.

КОМІСІЯ ДЛЯ ТЕХНІЧНОЇ ВІДБУДОВИ:

Інж. Ілько Попович, Галібей, Козаневич, д-р Макух, Вітик, Мартин Королюк, Онишкевич, Кулицький, Маріяш.

КОМУНІКАЦІЙНА КОМІСІЯ:

д-р Окуневський, Осип Устиянович, о. Сіяк, Модест Левицький, д-р Лев Левицький, Гр. Маріяш, Мартин Королюк.

Нове життя. — 1919. — 7 січ.

№ 104

РОЗПОРЯДОК РАДИ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ КУР'ЄРСЬКОГО ЗВ'ЯЗКУ

10 січня 1919 р.

§ 1

В цілі переведення постійної звязи поодиноких повітів з Державним Секретаріатом, та справного функціонування державного апарату, заводиться при Державнім Секретаріаті постійну службу курієрську.

§ 2

Служба курієрська обіймає всі повіти Зах. Укр. Нар. Републики. Команди округні, зглядно повітові, а також

команди двірців, про які низше мова, мають негайно зайнятись її устроєнням після вказівок в § 3. Они зіставляють відповідний склад курієрського відділу свого округу, зглядно повіту. Адютант команданта є рівночасно командантом того відділу. Персональ курієрський остає на стані своєї частини з входячи в склад української Армії підлягає всім військовим приказам.

§ 3

Аж до дальшого зарядження уряджує ся службу курієрську в слідующий спосіб.

В Краснім, Тернополі, Станиславові, Стрию і Самборі існують головні курієрські стації.

а) Стація курієрська в Краснім має устроїти полученне з Бродами та по можности з Радеховом, Камінкою Струмисловою, Равою-Руською, Сокалем, Любачевом і Яворовом і передає пошту курієрови з Тернополя, котрий забирає по дорозі пошту із Зборова і Золочева.

б) Стація курієрська в Тернополі устроїть полученне зі Збаражем, Підволочискама і Скалатом та висилає курієрів до Красного, Заліщик (через Теревовлю-Хоростків-Копичинці-Чортків) і Станиславова (через Бережани-Рогатин). Курієр до Заліщик забирає по дорозі пошту з Теревовлі і Чорткова, курієр до Станиславова — з Бережан і Рогатина.

в) Військова окружна Команда в Чорткові устроїть зі свого боку курієрське полученне з Борщевим, Бучачом і Гусятином, військова окружна команда в Бережанах з Перемишлянами і Підгайцями, військовий повітовий командант в Заліщиках з Городенкою, військовий повітовий командант в Рогатині зі Стриєм. Курієр до Стрия забирає по дорозі пошту з Жидачева і Ходорова. Стаційна команда в Ходорові устроїть курієрське полученне з Бібркою.

г) Стація курієрська в Станиславові устроїть полученне з Надвірною, Снятином, Долиною і Богородчанами. Курієр до Снятина забирати буде пошту з Коломиї, де окружна команда має устроїти полученне з Косовом і Печеніжином. Курієр до Долини забирає по дорозі пошту з Калуша.

г) Команда двірца в Стрию устроїть полученне зі Сколем і Самбором. Курієр до Самбора відбирає по дорозі пошту з Дрогобича.

д) Станція курієрська в Самборі устроїть отримання з Рудками, Туркою, Сяноком і Ліском та Добромилем. Курієр до Турки відбирає по дорозі пошту зі Старого Самбора. Повітова команда в Сяноці збирає есентуальну пошту з даліше на захід положених повітів. Курієр до Добромиля і Рудок має їхати, як далеко доходить поїзди залізничні.

§ 4

Курієрська служба при Державнім Секретаріаті стоїть виключно на услуги державних урядів і сторого збороняє ся їй приймати пошту приватну. Курієри одержують спеціальні легітимації, носять в службі на рамени білу переписку з написом «Державний курієр» і печаткою повітової команди, та мають підчас службових поїздок право до осібного переділу в залізничних вагонах. Характер службових поїздок має право контролювати кожний командант двірця.

§ 5

Поміщення відділів курієрських мають після можности находитись на залізничних двірцях, в тім случаю поміщення сі визначають команданти двірців в порозумінню з цивільними начальниками станцій. В місцевостях, де курієри відбирають і передають пошту в переїзді, має она бути їм доручена і передана в вагоні.

§ 6

Передана курієрови пошта має бути вписана до книги курієрської, на підставі котрої курієри передають її даліше. Посвідчення відбору зглядно передачі мають переводитись як найточнійше. При передачі і відборі пошти мають курієри легітимуватись.

§ 7

Почту курієрську до дефінітивного її доручення має право відбирати тільки військова повітова Команда. Доручення пошти має відбувати ся з можливою швидкістю.

§ 8

Курієри їздять на визначених § 3 лініях 2 рази на тиждень, без огляду на скількість пошти.

§ 9

Курієри побирають в часі дороги крім своєї військової платні, суточний додаток в висоті 15 кор., котрий виплачує їм приналежна військова команда.

§ 10

Розпорядок сей входить в житте сейчас; військові команди мають негайно зложити Державному Секретаріатові справозданіє про заведенне і виконанне курієрської служби.

Збірник законів, розпорядків та обіжників проголошених Державним Секретаріатом Зах. Укр. Нар. Републики. — Станіславів, 1918. — С. 26—27.

№ 105

**ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
РАДИ І РАДИ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ ДО ДИРЕКТОРІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ
З ПРИВОДУ ЗЛУКИ ЗУНР І УНР**

16 січня 1919 р.*

**ДО СВІТЛОЇ ДИРЕКТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ У КИЄВІ**

Президія Національної Ради і Рада Державних Секретарів Західно-Української Народної Республіки мають честь подати отсим до відома Світлої Директорії і Правительства Української Народної Республіки, що Українська Національна Рада, яко найвищий законодавчий орган Західно-Української Народної Республіки, на торжественнім засіданню в Станіславові дня 3 січня 1919 року, одноголосно рішила, що слідує:

Українська Національна Рада, виконуючи право самовизначення Українського народу, проголошує торжественно з'єднання з нинішнім днем Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою в одну одноцільну, суверенну Народню Республіку.

Зміряючи до найскоршого переведення цієї злуки, Українська Національна Рада затверджує передвступний договір між Західно-Українською Народною Республікою і Українською Народною Республікою дня 1 грудня 1918 року у Хвастові та поручає Державному Секретаріатові негайно розпочати переговори з Київським правительством для офіналізування договору про злуку.

---

* Дата документа.

До того часу, коли зберуться Установчі Збори об'єднаної Республіки, законодавчу владу на території бувшої Західно-Української Народної Республіки виконує Українська Національна Рада.

До того часу цивільну і військову адміністрацію на згаданій території веде Державний Секретаріят, установлений Українською Національною Радою як її виконавчий орган. Підписані Президія Української Національної Ради та Рада Державних Секретарів подають се до відомої Верховної Української Народної Республіки через окрему торжественну депутацію, зложеною з представників усіх державних чинників і усіх кругів населення Західно-Української Народної Республіки, а разом висилають окрему комісію, що має з Правительством Української Народної Республіки увійти в близькі переговори щодо способу зреалізованя вище наведеної ухвали.

Станислав, дня 16 січня 1919 року

За Президію Української Національної Ради:

доктор Лев Бачинський

доктор Стефан Левицький

За Раду Державних Секретарів:

доктор Ізидор Голубович, Президент

доктор Льонгін Цегельський,

Державний секретар і управитель закордонних справ

Нова Рада. — 1919. — 24 січ.

№ 106

**ЛИСТ ГОСПОДАРЧО-ЛІКВІДАЦІЙНОГО УРЯДУ
ПРИ ПОСОЛЬСТВІ ЗУНР У ВІДНІ ДО УРЯДУ УНР
З ПРИВОДУ СПІВПРАЦІ**

17 січня 1919 р.

До

Високого Правительства Української Народної
Республіки у Києві

Повідомляю вічливо, що Українська Національна Рада Західно-Української Народної Республіки засновала у Відні

при посольстві господарчо-ліквідаційний уряд, котрий має задачу комерціального переведення ліквідації бувшої Австрії, оскільки се до Української Держави відноситься. Крім сего той уряд має цілий торговельний реферат при посольстві і при віденській делегації Української Національної Ради.

З огляду, що при ліквідації бувшої Австрії розходиться о мільярди майна і о мільярди довгів, і з огляду на з'єднання бувшої австрійської України з Українською Народною Республікою, та ліквідація також дотичить інтереса Української Республіки. Той господарчий уряд має далі приготувати торговельні договори з іншими державами, в першій мірі з державами, котрі на території бувшої Австро-Угорщини повстали.

В виду того, що злука обох Україн зістала вже проголошення, було би вказаним, щоби при тих пертрактаціях брав би і участь заступник Української Республіки, тим більше, що ті держави бажали би такі провізоричні торговельні договори заключити і з Великою Україною.

Стоїмо, отже, до диспозиції Правительства і просимо о безпосередні вказівки, або в дорозі тутешнього Посольства.

На чолі згаданого уряду стоїть директор «Карпатії» д-р Гроттер.

*Уряд господарчо-ліквідаційний
д-р Гроттер*

ЦДАВОУ, ф. 3696, оп. 1, спр. 55, арк. 5—6. Рукопис. Оригінал.

№ 107

ОБІЖНИК ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ ВНУТРІШНІХ І ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВ ПОВІТОВИМ КОМІСАРІЯТАМ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ В ПОВІТАХ

18 січня 1919 р.

Відповідно до заряджень Державного Секретаріату утворила ся в Товмачи вже в грудни 1918 р. Повітова господарська Рада, в круг діланя котрої входять отсі справи:

1. Краєвої культури (рільництво, годівля, садівництво, городництво, лісництво);
2. Технічні (дороги, регуляція, відбудови);
3. Шкільної і позашкільної освіти;

4. Санітарні;

5. Соціальної опіки.

На першій засіданню сеї Ради, посвяченим обговорюванню справи весняних засівів, відчитав референт рільничих справ при повітовім Комісаріяті в Товмачи п. Думка, директор господарської школи в Милованю, реферат, в яким представив вагу справи і дороги, якими треба йти, щоби з весною не остала ані скибка землі незасіяна.

Щоби подати повітовим Комісаріятам точку виходу їх праці, пересилає Секретаріят земельних справ в порозумінню зі Секретаріятотом внутрішніх справ відбитку згаданого реферату враз із резолюціями апробованими Повітовою господарською Радою з припорученем, обділити сею брошурою всі громади і поробити всі можливі старання, щоби весняні роботи не заскочили повітовий Комісаріят непідготовленим.

Рівночасно заряджує ся:

1. Повітові Комісаріяти прикажуть громадським Зверхностям, щоби они установили строгий нагляд при помочи органів безпеченства, щоби ніхто не вивозив з повітів ніякого збіжа без дозволу повітових Комісаріятів.

2. Повітові Комісаріяти поручать повітовим харчевим Урядам надавати дозвіл на перевіз муки, круп, кукурудзи і стручкових до 50 кг, а бараболь до 100 кг і то тільки в найконечніших случаях, як що патент викаже ся посвідкою громадської Зверхности, узасаднюючи потребу вивозу.

3. Перевести негайно контролю у всіх двірських обшарах, кільки у них знаходиться ярого збіжа. Надвишку понад власну потребу переберуть повітові Комісаріяти по максимальних цінах. Висоту запотребованя ярого насіння в двірських обшарах означає відпоручник повітового Комісаріяту і місцева рільнича Комісія в порозумінню з двірським обшаром, узгляднюючи скількість моргів призначених до обсіву і часто робучого інвентаря. Як що двірський обшар не обсіє і з власної вини зголошеної скількості моргів до кінця цьвітня 1919 р., а насіне зужие в иньший спосіб, платить за кожний сотнар метричний бракуючого збіжа 500 К.

4. За необсіяне тої скількості поля, до обсіву якого двірський обшар зобовязав ся, платить властитель по 100 К. за кожний необсіяний морг.

5. Покликати до життя в кожній громаді місцеву рільничу Комісію, зложену з 4 членів під проводом начальника громади, яка б зараз зібрала як найточніші дані, кілько і кому з бідніших виоре і засіє заможнійший господар. Щодо цін за тягло з одної сторони, а за людську працю з другої умавляють ся інтересовані добровільно. Колиб не могли дійти до розуміння рішає місцева рільнича Комісія. Як що котра з умовляючихся сторін не додержить умови і з сеї причини поле лежатиме облогом, платить виновата сторона за кожний необсіяний морг 100 К. кари.

Місцева комісія має право нагляду над двірським обшаром, щоб сей виконував те, до чого заобязав ся в справі весняного обсіву піль. За несповнене прийнятого на себе обов'язку потягне повітовий Комісар в місцеву рільничу Комісію до строгої відвічальности.

6. Поле, яке двірський обшар не в силі сам обробити, винаймає повітовий Комісаріят в порозумінню з властителем двірського обшару з місцевою рільничою Комісією що до простору і ціли селянам на обсіві пасовиско.

7. Заборонює ся під загрозою конфіскації млива молоти ячмінь, згл. гречку навіть в формі мішанки.

8. Повітові Комісаріяти возьмуть під свій нагляд всі олійні в повітах, а макух заберуть по максимальних цінах на прокормлене військових коний, щоб в сей спосіб заощадити овес на весняний засів.

9. Повітові Комісаріяти обділять знарядями рільничими, полишеними австрійськими Експозитурами, в першій мірі ті села, які через війну найбільше потерпіли. Чи обділюване се має наступити за оплатою чи даром остає повітовим Комісаріатам до порішення.

10. Тому що голівля худоби за час війни впала дуже низько поручає ся повітовим Комісаріатам бережене штук расових і вагітних, щоб в нашій країні не наступила депекурація.

Іван Макух,
секретар внутрішніх справ

Михайло Мартинець,
секретар земельних справ

№ 108 УНІВЕРСАЛ ДИРЕКТОРІЇ ПРО ЗЛУКУ ЗУНР І УНР

22 січня 1919 р.*

Іменем Української Народної Республіки Директорія оповіщає нарід Український про велику подію в історії землі нашої української.

3-го січня 1919 року в м. Станиславові Українська Національна Рада Західної Української Народньої Републики як виразник волі всіх Українців бувшої австрійської імперії і як найвищий їхній законодавчий чинник торжественно проголосила злуку Західної Української Народньої Републики з Наддніпрянською Українською Народною Республікою в одноцільну суверенну Народню Республіку.

Вітаючи з великою радістю цей історичний крок західних братів наших, Директорія Української Народної Республіки ухвалила тую злуку прийняти і здійснити на умовах, які зазначені в постанові Західної Української Народньої Републики від 3-го січня 1919 року.

Від нині во єдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини Єдиної України Західно-Українська Народня Република (Галичина, Буковина і Угорська Україна) і Наддніпрянська Велика Україна.

Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умірали кращі сини України.

Від нині є єдина незалежна Українська Народна Республіка.

Від нині народ Український, визволений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу обєднаними дружними зусиллями всіх своїх синів будувати нероздільну самостійну Державу Українську на благо і щастя її трудового люду.

Дня 22 січня 1919 року у місті Києві. Голова Директорії:

В. Винниченко. Члени Директорії: Петлюра, Андрієвський, Макаренко. Член-секретар: Швець.

Нове життя. — 1919. — 29 січ.

---

* Дата документа.

№ 109
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ТА ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ
НЕВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ

26 січня 1919 р.

На основі закона з 26 грудня 1912 р. ч. 236. В. з. д. про
воєнні чинитьби заряджуємо отсе:

§ 1

До личних чинитьб, згаданих в § 4. наведеного закона,
можна покликувати також мужчин неукраїнської народности,
які після закона Української Національної Ради з дня 13 падо-
листа 1918 р. не є обовязані до військової служби в Українській
Армії.

§ 2

Покликане до воєнних чинитьб переводять державні пові-
тові комісаріати на жадане військових окружних і повітових
команд; — случай, коли військові власти можуть жадати
сих чинитьб безпосередно, нормує § 27 згаданого закона з
26 грудня 1912 р.

§ 3

Відносно до винагороди за личні воєнні чинитьби остають
дотеперішні постанови в правній силі (закон з 26 грудня
1912 р. ч. 236 В. з. д. і розпорядок б. австр. мініст. краєвої
оборони з 23 січня 1918 р. ч. 23 В. з. д.).

§ 4

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

Державний Секретар внутрішних справ:

д-р Макух, в. р.

Державний Секретар військових справ:

Вітовський, в. р.

№ 110

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ФІНАНСІВ
СПІЛЬНО З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ СЕКРЕТАРІАТАМИ
ПРО ОДНОРАЗОВИЙ НАДЗВИЧАЙНИЙ ДОДАТОК
ДЕРЖАВНИМ СЛУЖБОВЦЯМ, ПЕНСІОНЕРАМ,
ВДОВАМ І СИРОТАМ**

26 січня 1919 р.

§ 1

З огляду на тяжку кризу фінансову і зв'язані з нею виїмкові відносини, заряджуємо виплатити в перших днях лютого 1919 р. в способі і розмірі поданим в § 11. розпорядку б. австр. мініст. фінансів з дня 11 вересня 1918 ч. 333. В. з. д., зглядно — відносно до урядників залізнодорожних — в способі і розмірі поданим в § 9 розпорядження б. австр. міністерства залізниць з дня 21 вересня 1918 ч. 2390/Е. М. одноразовий надзвичайний додаток згаданим в тих розпорядках урядникам і іншим функціонерам, які є в чинній державній службі.

§ 2

Урядникам і іншим державним функціонерам, управненим до емеритури (пенсіоністам), вдовам і сиротам по них, та особам, котрі побирають дари з ласки (Gnadengabe) треба виплатити в тім самім часі сей одноразовий додаток в способі і розмірі поданим в § 7 розпорядку б. австр. мініст. фінансів з дня 11 вересня 1918 р. ч. 334 В. д. з. зглядно — відносно до осіб етату залізнодорожного — в способі і розмірі поданим в точці VI розпорядження б. австр. мініст. залізниць з дня 21 вересня 1918 ч. 46081.

§ 3

Услівя правіжу і розміру додатку після § 1 і 2 мусять заіснувати 1 лютого 1919 р.

§ 4

Залізнодорожним робітникам треба виплатити в перших днях лютого 1919 р. сей додаток у висоті і способі, в яким його виплачено залізнодорожним робітникам в падолисті 1918 р.; право до нього мають робітники, які від 1 грудня 1918 р. є при державній залізничій службі.

§ 5

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

Держ. Секретар фінансів, торгу і промисловости:

д-р Голубович, в. р.

Державний Секретар внутрішніх справ:

д-р Макух, в. р.

Державний Секретар судівництва:

д-р Бурачинський, в. р.

Державний Секретар просвіти і віроісповідань:

д-р Артимович, в. р.

Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:

Мирон, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:

Козаневич, в. р.

Державний Секретар земельних справ:

Мартинець, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. I. — Станіслав. — 31 січ. 1919. — С. 4.

№ 111

**ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД
ПРИ ЗАКЛЮЧЕННІ ШЛЮБІВ**

27 січня 1919 р.

Пригадуєсь що супруже право унормовано в законі цивільнім в §§ 44—136.

Про уділюжене диспоз від перешкід до заключування супружа в особенности говорить § 83 цит. зак. «Для важних причин можна жадати диспозиди від перешкід супружа у власти краєвої (в сім припадку в Секретаріяті внутрішніх справ), яка відповідно до даних обставин видасть дальше зарядженє».

Понадто § 120 тогож зак. і коли супруже узнано за неважне, коли оречено розвід, або коли супруже через смерть мужа розв'язалось..... а після обставин або сьвідоцтва знатоків нема правдоподібности, що жінка беременна, може політична повітова власть (в сім припадку Державний повітовий комісар) уділяти дозволу на заключене нового супружа вже по упливі трьох місяців.

Після закону з 4 липня 1882 р. ч. III в. з. д. політична повітова власть (в данім припадку Держ. пов. комісар), а в містах маючих власні статuti, власти громадські, яким припоручено залагоджуване справ політичної адміністрації, мають право:

1) уділяти диспонзи від другої і третьої заповіді взгл. позволити на скорочене часу, в якім заповідь маюча ся оголосити через світську владу, повинна бути оголошена;

2) уділити цілковитого звільнення від заповідий, в припадках натерплячих проволоки;

3) рішення, чи в случаю доказаного небезпеченства смерти супруже має бути виключено мимо браку приписної метрики хресту або уродження;

4) уділити диспону на основі § 120 зак. цив. як наведено вище.

Після сего закона наступила, значить, зміна §§ 85 і 86 зак. цив.

Врешті після закона з 25 мая 1868 ч. 47 в. з. д. приналежною буде політична повітова власть (в данім припадку держ. повіт. комісар), а в містах маючих власні статuti, власти громадські, яким припоручено загоджуване справ політичної адміністрації, до оголошення заповідий і прийняти торжественної заяви зізволення на супруже.

Не обмежені реченцем відклики в сих справах полагаджусе все Державний Секретаріят внутрішних справ.

Врешті до компетенції державного повітового комісара належить виставлене посьвідчення, що особа, яка відповіла обовязкови військової служби, або обовязкови поставленья до бранки в всіх трех клясах, а в результаті узнано сі нездбною до військової служби, може заключити супруже.

Що до можности заключеня супружа особами иньшими, в віці передпописовім, пописовім або особами асентерованими, та що до властей, через які і до яких належить в такім припадку спрямувати прошеня, становить закон військовий в особености §§ 43 і 125.

Станиславів, дня 27 січня 1919.

*Державний Секретар внутрішних справ,
д-р Макух*

№ 112
УНІВЕРСАЛ ТРУДОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНИ
ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

28 січня 1919 р.*

Трудовий Конгрес України ухвалив такий Універсал до Українського народу:

Ми, представники Трудового Народу України, її робітництво і селянство, зібравшись у столичнім місті Києві і обговоривши найважніші потреби Українського Трудящого Люду, постановили в сей тяжкий час, коли на Україну з усіх боків нападають вороги нашої волі, доручити і надалі до слідууючої сесії Конгресу України, вести державну роботу Директорії, яка підняла повстання проти гетьмансько-панської самовласти і заслужила своєю щирою революційною діяльністю повного довіря селянства і робітництва.

Конгрес Трудового Народу Української Народньої Республіки оповіщає робітничий і селянський люд, що він через військові події на Україні припиняє на деякий час свої засідання, аби розіхавшись по городах, повітах і волостях, ми, члени Трудового Конгресу, могли допомогти найважнійшій тепер роботі — обороні нашого Рідного Краю.

Вся вища влада на Україні, на час перериву засідань Трудового Конгресу, має належати Директорії, котра доповнюється представником од Наддністрянської України (Галичини, Буковини і Угорської України), акт зеднання з якою затверджено на першім засіданні Конгресу 24 сього січня.

Для підготовки законопроектів до слідууючої сесії Трудового Конгресу Української Народної Республіки, Конгрес Трудового Народу України впиняв необхідним залишити після себе такі комісії: по обороні Республіки, земельну, освітню, бюджетову, заграничних справ і комісію харчових справ.

Для того, щоби не повторилося наше давне лихо-неволя під властю чужих народів, Конгрес Трудового Народу України кличе всіх синів Трудового селянства і робітництва на боротьбу за землю і волю.

---

* Дата документа.

Нехай узнають всі сили, які на нас нападають, що Український Народ уміє не тільки скидати катів та тиранів, але вміє і будувати свою Республіку і може своєю силою непохитно й неухильно обороняти своє право порядкувати самим собою.

Народе Український!

Будь на сторожі свого права. Проти тебе воюють не тільки імперіялістичні контрреволюційні вороги, але ти бачив як совітська Росія, яка не по правді називає себе соціялістичною, теж посилає своїх наймитів-китайців та латишів проти твоєї незалежності.

Конгрес Трудового Народу України визнає, що захват московським большевицьким військом нашої землі може довести до приходу нових чужоземців, які тільки ждуть того часу, коли на Україні запанує большевицьке безладдя, щоб напасти на розбиту, зруйновану і пограбовану Україну.

Конгрес Трудового Народу України заявляє перед усім світом, що Український Народ бажає миру з усіма народами й не має думки забирати під свою владу чужої землі, але він не допустить ніяких замахів від якої б не було держави на свою цілість, самостійність і незалежність.

Не тільки протестами, але й оружною силою, трудове селянство й робітництво покаже, що Український народ не потерпить над собою насильства і кривди.

Конгрес Трудового Народу України, стоячи за Самостійну Українську Народну Республіку, для ратування землі і волі закликає щирих синів землі Української стати кріпко до зброї під стяги славного війська Директорії Української Народної Республіки.

Ухвалено Конгресом Трудового Народу України в м. Києві, 28 січня 1919 року.

Республіка. — 1919. — 8 лют.

№ 113

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
СУДІВНИЦТВА ТА ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ПУБЛІЧНИХ РОБІТ ПРО ОХОРОНУ НАЄМНИКІВ**

1 лютого 1919 р.

§ 1

Постанови розпорядку бувш. австр. мін. судівництва і б. австр. мін. суспільної опіки, виданого в порозуміню з причасними міністрами дня 20 січня 1918 р. в справі охорони наємців, ч. 21. В. з. д. удержуємо в цілій основі, — з виїмками, поданими в сім розпорядку — дальше в правній силі.

§ 2

Довершена в місяці січни 1919 р., законно не оправдана підвишка чиншу, не обов'язує наємців. Не можна однак відмовити заплати, запавшої за місяць січень 1919 р., зглядно жадати звороту заплаченої вже підвишки чиншу.

Довершене в місяці січни 1919 р., законно не оправдане, виповіджене умови найму лишаєть ся — на час обов'язуваня сего розпорядку — без правних наслідків, а дозволена вже екекуція має бути з уряду здержана.

§ 3

Речинець поданий в § 9 т. 1. згаданого розпорядку, до якого суд міг для гіпотек на винаймлених недвижимостях уділити судейської відволоки (31 грудня 1918 р.), продовжуємо до 31 грудня 1919 р. включно.

§ 4

Подана в § 11. згаданого розпорядку комісія для оцінки допустимости підвишки відсоткової стопи від гіпотек на винаймлених недвижимостях, складаєть ся з Державного Секретаря внутрішних справ зглядно делегованого ним заступника як председателя, одного урядника Державного Секретаріату внутрішних справ як справоздавця, одного урядника Державного Секретаріату фінансів, одного судії делегованого Державним Секретаріатом судівництва, двох знавців в области гіпотечного кредиту, покликаних Державним Секретаріатом фінансів та одного фаховця, котрого вишле громадський комісар міста, в яким Державний Секретаріат має свій осідок.

§ 5

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення, а його правна сила — о скільки не буде заряджено що иншого — гасне з днем 31 грудня 1919 р.

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:

Козаневич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 2. — Станіслав. — 1 лют. 1919. — С. 5—6.

№ 114

**ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО СКОРОЧЕННЯ СТРОКІВ ПІДГОТОВКИ
ПРАЦІВНИКІВ СУДОВОЇ СЛУЖБИ**

2 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Державний Секретар судівництва може розпорядком час судейської підготовляючої служби часово знизити з трох літ (§ 4. закона про організацію Судів з 27 падолиста 1896 р. ч. 217 В. з. д.) на два роки, о скільки се є конечне з причини запотребованя судейских урядників.

§ 2

Авскультанти і судові практиканти, яких допущено до судейского іспиту на основі скороченої підготовляючої служби, є вільні від предкладаня домашньої правничої праці (§ 12 покликаного закона).

Сей закон обовязує з днем його оповіщення, а тратить правну силу по 5 роках.

За Виділ Української Національної Ради:

д-р Горбачевський, в. р.

д-р Петрушевич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 9.

№ 115
**ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «НОВЕ ЖИТТЯ»
ПРО ПІДГОТОВКУ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНУ**

3 лютого 1919 р.

В четвер 30.І відбулася в Державному Секретаріаті земельних справ під проводом секретаря Мартинця нарада правників в справі земельної реформи. В нараді взяли участь пп. Мартинець, д-р Лев Бачинський, Бурачинський, д-р Витвицький, д-р Данилович, др. Макух, д-р Ф. Перфецький, Стебельський і Стельмахів. Нарада зупинилась перш всего над питанням, чи земельний закон Директорії обовязковий також для Галичини. Учасники наради прийшли по дискусії до переконання, що земельна справа повинна належати до тих справ, окреме вирішення яких для Галичини застерегла собі делегація Зах. Укр. Нац. Ради умовою з Директорією. Відтак застановлялися учасники над принципами, які повинні лягти в основу нового земельного закону: викуп чи конфіскація, приватна власність чи соціалізація. З конкретним проектом виступив д-р Лев Бачинський.

Земля, яка є в руках тих, що не управляють її власною працею, має прийти до поділу між малоземельних і безземельних. Ціну викупу устанавлюється при помочи скапіталізовання катастрального доходу. Малоземельним уважається той, що не має стільки землі, щоби міг виживати себе й родину. Право власности обмежується. Продати або заставити можна тільки четвертину поділу в важних випадках, за дозволом компетентної власти. Право спадку розтягається тільки на найблизшу рідню: дітей, внуків, батьків, братів і сестер. В інших випадках земля переходить в розпорядження повітових або громадських селянських спілок. Відбирається земля на річ сих спілок також у тих, хто на протягу двох років її не управляв, не зібрав принайменше половини того, що при нормальній господарці можна зібрати, або старається зіпхати тягар оброблення ґрунту на других. Ліси і копальні переходять у власність повітів, води — у власність спілок тих громад, які межують з ними. В переходовій стадії землею великої посілости адмініструють громади.

С. Данилович, виступив з проектом передачі великої посілости громадам для колективної господарки.

По передискутуванню сих проектів запропоновано проектодавцям виготовити на найближшу нараду, яка відбудеться 3. П. проекти на письмі.

Нове життя. — 1919. — 3 лют.

№ 116
ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «РЕПУБЛИКА»
ПРО РАТИФІКАЦІЮ ТРУДОВИМ КОНГРЕСОМ
АКТУ ЗЛУКИ ЗУНР І УНР

4 лютого 1919 р.

Трудовий Конгрес України. Продовження першого засідання з дня 23 січня.

Після промов С. Вітика, Л. Бачинського, Любинського, знову Вітика на тему злуки обох Україн, голова президії С. Вітик ставить сам акт злуки під голосування. Голосування переводиться через повстання з місць.

Всі встають, крім деякої частини лівих течій. Після деякого часу встають і ліві депутати, тільки два твердо сидять даліше на своїх місцях.

Після сього, голова обявляє збори зачиненими.

Република. — 1919. — 4 лют.

№ 117—118
ПРОМОВА ГОЛОВИ РАДИ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ
СИДОРА ГОЛУБОВИЧА НА ЗАСІДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

4 лютого 1919 р.*

№ 117

6 лютого 1919 р.

Висока УНР!

Переймаючи на себе в сій великій і над вираз тяжкій хвилі вложений на нас народний обовязок, здаємо собі виразно

---

* Дата події.

справу з того, що сили наші малі в порівнянні до тих великих задач, які лежать перед нами. Колиж мимо того переймаємо на себе той так відвічальний обов'язок, то робимо се лише в тім пересвідченню, що в таких великих хвилях не вільно жадному доброму синові свого народу ухилюватися від вложений на него обов'язків. І тому маємо повне право звернутися з горячим зазивом до цілого нашого народу, щоби кождий його син, о скільки се до нині не наступило, станув карно на визначенім йому місци і сповнив точно і без застережень вложений на него обов'язок. Лише така однодушна постава цілого народу надасть правительству і його зарядженням достаточну силу, та в значній мірі улегшить йому переведення тих задач, які бажає воно сповнити (*оплески*).

Оборона української землі

Уважаємо в сій хвилині першим і найважнім обов'язком правительства і Народу зединити і підняти всі народні сили до оборони нашої землі, та до увільнення її від ворожого наїзду. Поки наша земля не буде освободжена від польського і румунського наїзду, та доки угро-українську землю не прилучимо до великої Української Держави, доти не вільно нікому з нас спочивати.

Сила нашого народу не вичерпана, його армія сильна і достаточна, так що можемо в нашу будучність глядіти сміло, без страху і з повною надією. Випружимо всі свої сили, щоби нашій Армії достарчити всего, що їй потреба, а жадати будемо від Народу, щоби він супокійно і помужеськи переніс всі ті невидги, тягарі і жертви, які війна за собою потягає. Війни, ані розливу крови ми не хотіли, але заявляємо перед Богом і перед цілим світом, що земля тая, яку боронимо кровю найліпших своїх синів — ніколи не буде польською. Польща кинулася на нашу землю, як звичайний грабіжник, і бажає нею в супереч засадам, які нині приняв цілий світ, силою заволодіти, бо хоче з тої гарної і багатой землі тягнути соки для свого урядництва і для свого збіднілого населення. Той наїзд, на який цілий культурний світ дивиться з обмерзінням і відразою, маю надію, власними силами, невдовзі відпремо (*довготривалі оплески*).

Польські брехні

Будучи за слабими, щоби нас силою підбити, Поляки пустили в світ цілий апарат фалшу і брехні, аби лише нас представити варварами, які знущаються і переслідують польську людність на тій території, котра знаходиться під нашим володінням. Всі польські часописи переповнені байками про те, як ми Поляків вішаємо, живцем вбиваємо на палі, обрізуємо їм вуха і язика, невинних в'язнимо і катуємо. Урядово з сего місця стверджую, що ані одного Поляка ми не повісили, ані одного на паль не вбили, ані одному не обтяли язика і нікого невинно не в'язнили, ані не карали. Противно, брали ми навіть в оборону Поляків там, де наступило порушення їх прав, і строго карали винувників, не оглядаючися на їх народність і релігію. Тому взиваємо сею дорогою, а крім того візьемо иншим способом, міжнародню комісію, щоби вона приїхала на нашу область і ствердила, що під зглядом людяного поступовання з Поляками — не може нас стрінати жадний поважний заміт (*оплески*).

Поступовання Поляків

Натомість з жалем і згідно з правдою підношу і подаю до публичної відомости, що Поляки на занятій через себе території, крім Львова, ув'язнили всю українську інтелігенцію, навіть жінчини, інтернували тисячі здібних до оружя, вивезли їх до західної Галичини і там обходяться з ними так, як в культурнім світі не поступається зі злочинцями. Дальше згідно з правдою стверджую, що частини польської армії виходять зі Львова і Перемишля, нападають на села положені коло шляху залізничного Львів—Ярослав, рабують мешканців в той спосіб, що забирають їм всі середники поживи, біле, одіж, обув, худобу і збіжжя, мордують безборонних селян, а цілі села палять. Сей спосіб провадження війни Поляками поглублює лише пропасть між ними з нами, та певно не причинюється ані до злагодження, ані скорійшого закінчення проливу крови.

Готовість й умови угоди

Мимо того всего не відкинемо жадної нагоди, щоби українсько-польську війну закінчити в мирній дорозі, заявляємо одначе виразно, що угода може аж тоді наступити, коли Поляки закинуть зглядом нас свою імперіялістичну політику і виразним та щирим признанням ствердять українську державність на цілій нашій етнографічній території (*довготривалі оплески*).

Переведення в життя злуки Західної і Східної України

Відповідно до ухвали УНР, якою проголошено злуку обох Українських Республік, правительство буде старатися, щоби те, що сталося в дни 3 січня с. р. правом перевести в життя, перевести по можности без таких потрясень, які би могли принести населенню нашої части держави шкоду. Тому приступаємо до скодифіковання тих всіх постанов, які би забезпечали українським землям, вилученим зі звязи давної Австро-Угорщини, таку правно-політичну і господарсько-фінансову свободу рухів, щоби їй в переходовій добі забезпечити можливість провадження війни, удержування на своїх землях ладу і порядку, та становлення про дальший хід правно-державного перестрою. Висказуючи повну надію, що зєдинення обох наших Республік, яке було горячим бажанням нашого народу і яке зістало формально проголошене, — відбудеться в скорім темпі, — утворило правительство наше відповідні комісії, а з окремих комісію фінансову, харчову і господарську, які спільно з київським правительством вироблять конституційні і законодавні основи, на яких опреться одноцільна будова великої Української Републики.

Для нотіфікації ухвали УНР про сполуку обох Українських Республік вислали ми до Київа делегацію, зложену з 50 членів УНР, які взяли також участь, яко представники нашої области в обрадах відбуваючого ся рівночасно Трудового Конгресу. Ухвалу УНР про сполуку прийняли всі верстви населення в Київі і на цілій Україні з найбільшим одушевленням, а Директорія видала з тої нагоди універсал, який я собі позволю в повнім тексті відчитати (відчитує відомий вже Універсал). *(Довготривалі оплески).*

Република. — 1919. — 6 лют.

№ 118

7 лютого 1919 р.

Спокій і лад у нутрі краю

Само проголошення державности не творить ще свободи і независимости народу, — до того треба тєрдої, невсипущої творчої праці цілих поколінь, а з окрема треба творити внутрі лад і супокій, а на зверх — повну безпеку границь. забезпе-

чення границь належить до Армії, яку нарід достарчить і відповідно заосмотрить, — натомість Правительство зробить зі своєї сторони все, щоби удержати супокій в нашій Державі, а цілковитий лад в адміністрації. Нині на наших землях тріває ще війна — і тому також, коли говориться о супокою в краю, то лише можна під тим розуміти супокій релятивний. На кожний випадок держава, яка хоче жити, не може допустити навіть в часі війни до того, щоби злочинці безкарно грабили чуже майно, загрожували життю і супокоеви співгорожан. На нашій території, як я мав честь вже при відкриттю сеї сесії ствердити — нема масових забурень публичного супокою, нема підпалів, ані розбоїв, а знаючи наш розважний, супокійний і трудолюбивий нарід, — маю надію, що той супокій зістане і на дальше вповні задержаний. Для удержання ладу і супокою в краю приступило вже правительство до урухомлення всіх адміністраційних і судових урядів, та візве всіх урядників до точного сповнювання вложених на них обовязків. Против всякої незаконности і самоволі виступить правительство зі всякою енергією, бо нич не зашкодить молодій, ледви що воскресшій Українській Республіці так, як недовіря горожан до урядів і до їх органів.

Довіря горожан

Аби ми могли свою владу тут укріпити і станути сильною ногою на тій відвічній укр. землі, до того треба нам довіря всіх горожан без ріжници народности, релігії і станів, — і тому будемо стреміти до того, щоби кожний горожанин нашої держави чувся в ній забезпеченим що до свого життя, майна і політичних прав.

З другої одначе сторони домагаємося від всіх без ріжници горожан нашої держави, щоби вони своїм льояльним поведенням, пошаною до законів і нових порядків, підчиненнямся розказам і зарядженням українських Властей — улекшили новому правительству його задачі. Обовязок той тяжить в першій мірі на горожанах української народности, які повинні зібрати всі добрі і всі творчі сили, щоби в той спосіб надати уділений нам власти також реальну силу (*оплески*).

Виборча ординація

Стоїмо на тім, що в найблизшій часі належить уложити ординацію виборчу до громадських, мійських і державних тіл

законодатних, оперту на засаді загального, безпосередного, тайного і рівного для обох полів права голосовання. Справа є о стільки нині скомплікована, що, з одної сторони, національні меншости, Поляки, Жиди і Німці не зголосили ще свого до нас приступлення, а з другої сторони, в наслідок нашого зєдинення з Українською Народною Республікою, закони тії мусять бути уложені в порозумінню з Київським Правительством.

Апель до національних меншостей

Поступаючи по лінії жовтневого Маніфесту — відзивається Правительство ще раз до національних меншостей, які заселяють нашу область, щоби вони в загальнім інтересі державнім приступили як найскорше до спільної з нами законодавчої і виконуючої праці.

Аграрна реформа

Волею укр. народу мусить бути на його землях в найкоротшій часі переведена реформа аграрна, тому Правительство зробить зі своєї сторони все, щоби тую переважну справу підготовити і з відповідним законопроектом в найближшій часі виступити. Стреміти будемо, щоби розв'язка тая наступила без заколоту і без потрясень та щоби забезпечила нашому народови на його землі свобідне володіння. Державна аграрна комісія, яка зістала утворена при Державнім Секретаріаті земельних справ, виготовила засади, на яких опре свій проект і стоїть на тім правнім становищі, на яке годиться Директорія і київське правительство, що з огляду на відмінні правні і соціяльні відносини нашої області, справа та буде у нас вирішена окремим областним законом.

Засади аграрної реформи

Засади, уложені державною аграрною комісією, є слідуочі:

- 1) Вивласнене більшої посілости наступить через викуп;
- 2) узнається приватну власність; 3) буде установлене мінімум непозбувальне; 4) право наслідства і обтяження буде обмежене;
- 5) більші комплекси лісні стануть державною власністю;
- 6) набувати землю мають право безземельні і малоземельні;
- 7) заплата за землю наступить дорогою індемнізації. Засади ті віддає Правительство під публичну дискусію, а річу законодатного тіла буде ухвалити закон, який відповідав би засадам справедливости і нашим господарсько-національним потребам.

Інші негайні справи

Вживлення населення, весняні засіви, поправа долі учителів, залізничників, поштовців і всіх категорій робітників і урядників — все те справи, які домагаються від народу і правительства негайної розв'язки — і тому уважаємо своїм обов'язком заявити, що зробимо все, що лише лежить в силі правительства, щоби не лише розв'язку ту приспішити, але також щоби її довести до щасливого кінця. Звертаємося одначе з прошенням до всіх станів і верств населення, щоби зрозуміли, що переведення всіх, хочай би навіть найсправедливіших постулятів, може наступити лише в міру наших скарбових средств.

Покриття видатків

Західна область нашої держави є вивінувана в такі природні багатства, що при відповіднім їх використанню будемо мали досить середників, щоби покрити всі державні видатки, але до того треба часу і ладу. Поки се не наступить, приневолене є правительство заапелювати до жертвенного цілого народу і жадати від него таких жертв, які далиби правительству можливість виповнити всі вложені на него задачі. Розходиться головне о те, аби населення нашої держави охотно вплатило до кас державних залеглости податкові, та платило біжучі податки, бо без тих нормальних доходів не є мислиме покриття звичайних видатків державних.

З огляду на надзвичайні потреби нашої держави, а з окрема на дальше провадження війни і на відбудову знищених війною господарств, будемо потребували вже в найблизшій часі найменше оден мільярд корон, що можна буде покрити лише дорогою всенародної позички.

Законопроекти

На сесю сесію Високої УНР приходить правительство з проектами законів про відбудову знищених осель, про тимчасову організацію шкільних властей і їх компетенцію, а йдучи на зустріч домаганням учительства — з проектом закона о підвищенню платні учителям, про організацію салін, з проектом закона язикового, закона викупу і продажу тютюну, закона про охорону льокаторів, проектом про причини для осіб військових і іншими проектами, головно з обсягу господарки фінансової, які дадут Високій Укр.Нац.Раді

спромогу розглянутися і осудити напрям і змагання правительства, понадто дасть правительство в комісіях вичерпуючі інформації що до стану нашої адміністрації на всіх її областях.

Апель до УНР і цілого українського народу о підпертя

Будучи правительством стисло діловим, покликаним до впровадження в життя цілого адміністраційного апарату, до удержання ладу і порядку на нашій області, до очищення нашої землі від ворожого наїзду, — просимо Високу УНР і цілий Український народ, щоби без ріжниці партій широко і діяльно нас в наших змаганнях підперли (*довготривали оплески*).

Република. — 1919. — 7 лют.

№ 119—120

ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «РЕПУБЛИКА» ПРО ЗАСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

4 лютого 1919 р.*

№ 119

6 лютого 1919 р.

Дискусія над ехресе** Президента Секретаріату.

На внесення д-ра Льва Бачинського отворено дискусію над ехресе п. Президента Секретаріату.

Забирає голос д-р Л. Бачинський.

Ніяке правительство не розпочало своєї діяльності серед так важких умовин, як наше. Після перейняття власти не було власного апарату урядничого, адміністраційного. Треба було творити — так би сказати — з нічого. Очевидно, тому мусять бути й хиби.

Війна триває пять років. Населення змучене жертвами. А тут ворог загрожує нашому істнованню.

Війна в части домашна, в части з сусідами. Польща не оправдала б перед світом виповідження війни. Се грабіжницький наїзд.

---

* Дата події.

** Виклад.

Австрія була державою урядничо-поліційною. Ми повинні позбутись хиб старого режіму. Поліційний дух, що переслідував колись громадянина, повинен устати. Бесідник має вражіння, що ми йдемо старими дорогами, що нам трудно вийти з того виховання. Конечна є свобода слова, свобода зборів. Суспільність зробилась нетерпима. Бесідник з вдовolenням вітає засади, проголошені п. Президентом Секретаріату.

Потрібний послуг властям по місцях. Селянство дало доказ свого патріотизму. Воно мусить мати вплив на звільнення від військової служби. Чи звільняти після австрійських норм — отже заможних, чи після сього, чи дана одиниця конче потрібна в дома для вдержання родини? Розуміється, друге.

Армія не заосмотрена як слід в біле, обув. Краще хай цивильні терплять! Офіцери повинні обходитись з жовнірами більше по товариськи, більш з серцем. Нам треба ж здобутись на надлюдські зусилля, щоби вдержатись перед навалою польською і большевицькою.

Бесідник заявляється за вільною торгівлею. А то потворилися повіти-деспотії, що не перепускають нічого до повіта сусідного. Бесідник кидає кілька терпких слів на адресу деяких функціонерів, які незаконно поступають, головно на адресу нафтового комісаріату в Дрогобичи. Дивується, чому в expose не було згадки про відносини до сусідів. Який у нас має бути лад, хто має мати рішаючий голос? Чи так як у Києві трудовий народ, чи й інші кляси? В кінці бесідник домагається розписання 5 прикметникових виборів.

Омелян Попович зображує відносини на Буковині. Рад би почути, як задивляється правительство на буковинську справу.

Тимошук говорить про ненормальні відносини. Народ мусить довідатись, на що має ждати.

Перед обідною перервою промовляв ще д-р Кузів і Держ. Секретар військових справ полк. Вітовський, який відповів на ріжні заміти і запити. Між іншими спростував, неначеб армія була гола й боса. У відповідь п. Поповичеви сказав: На Буковині, головно в Чернівцях, сидить маса офіцерів, що нічого не робить, а коли приїде делегація питають, коли прийдете до нас.

Пополудневе засідання

Перший дістає слово М. Королюк (селянин): Говорить про реквізиції збіжа і увільнення з війська. Противиться забиранню

до війська учителів народніх і середніх шкіл. Інтелігенції й так замало, школи за довго пусткою стояли. Жадає знесення стану облоги поза фронтом. Домагається розроблення аграрної реформи в порозумінню з масами. Домагається підмоги для родин тих, що при війську. На се повинна бути спеціальна комісія. Коли ми будемо свідомі, що наші жінки й діти не будуть голодувати, всі пійдемо на фронт.

На внесок А. Крушельницького замкнено дискусію. Перед тим забирають голос ті, що записалися до голосу перед замкненням дискусії.

О. Онишкевич: Домагається негайного виконання ухвали з попередньої сесії в справі засівів. Досі нема в сім напрямку ніякого розпорядку. Аграрна реформа — музика будучини. Її можна перевести тільки поступенно. Поки що треба призадуматись над тим, щоби навесну земля на лежала облогом. Треба взяти в свій заряд діличівські землі. — Треба застановитися над тим, як їх поділити, щоби найбідніше населення не вийшло покривджене. Дальше обговорює бесідник справу заосмотрення фронту. Досі се лежало на плечах підфронткових повітів. Домагається 180 вагонів збіжа на насіння для Самбірщини. Наперти на Директорію, щоби негайно доставила збіжже. Просить звернути увагу на зашановання расової худоби, яку забірає військо на заріз. Дальше домагається контролі платень державних функціонерів. В кінці домагається щоби за посередництвом котрої держави виміняти інтернованих на «Давіл» коло Кракова Українців. А там устроєно нашим людям другий Галергоф. Між іншими вивезли туди Поляки 78-літнього священика. Поляки повинні на виміну згодитись. А ні — так маємо, як залог легіони польської інтелігенції (*оплески*).

П. Президент Ради подає до відома, що саме приїхало з Наддніпрянської України 120 вагонів збіжжя, що ціла сая привітала громкими оплесками.

Гр. Тершаковець (селянин): Мусимо мати сильну армію. Жовнір мусить бути тільки жовніром. В армії мусить бути дисципліна, хоч би на се треба було завести кару смерти. Всі повіти мусять дати військо. А то пр. Комарно й Щирець на власну руку завели бранку до 40 року, а другі не дали рекрута навіть до 30 літ.

Не Секретаріят критикувати — він зробив по своїм силам, а суспільність. До війська мусять всі йти (*оплески*). Карати тих, що втікають з війська й ще других до сього підюжують.

З аграрною реформою мусить бути переведена комасація ґрунтів. Треба скликати повітові анкети й краєвий з'їзд, які розробили б се питання. Проект п. През. Голубовича згідний з волею Народу. До аграрної комісії годило б ся покликати фаховців з поза Ради.

А. Музичка: Виступає против увільнень з війська. Дальше реквізіціями повинен займатися Комісаріят, а не військо. Противиться військовим мітингам. Домагається слідства проти нафтових спекулянтів. Питається, що буде з панською землею, яку мужик обробить на весну. Чи лишиться вже його? Домагається докладного інформовання заграниці про поступовання Поляків. В кінци домагається поправи санітарних відносин по повітах.

Тимко Маркус (селянин): Виступає проти реклямацій з війська інтелігентних сил. Селяни на фронті без офіцерів не можуть бути.

В справі аграрної реформи — жадає забрання від панів ґрунтів і інтабуляції на Громади, щоби вже їм ніякий ворог не міг відійняти. Думає, що покищо землі на стало не можна давати, бо недостає технічних сил до доброго поділу. А друге — жовнір, довідавшись, що ділять вже землю, кине кріси, втече домів, щоби битись з сусідом за кращу пайку, а тимчасом Ляхи всядуть на карк.

М. Петрицький: Духової поживи для народа! Повинна бути комісія друкованого слова, яка вогнем захоплювала б маси. Відтворити море кривд, які нам заподіяли наші вороги в минувщині і роблять тепер. Розсилати часописи, коли вже почти так скандально функціонують, куріером. Треба народ освідомлювати, що найперше волю треба оборонити, а опісля шойно можна буде заводити лад, який буде найлюбіший. Горе народови, як що зачне заводити реформи самочинно.

Друга важна справа — дисципліна в армії. В республіканській Франції, коли два полки не хотіли йти на фронт, танками їх знищено. Край мусить замінитися в один военний табор. Оголосити святу війну!

Третя справа — фінанси. Оголосити примусову процентову позичку. Й не-Українці мусять дати. Ми ж боронимо і їх перед

погибелю в хвилях анархії. В кінці тверда влада. Муситься чути й бачити, що є законність.

Лев Левицький: Порушає справу розмежування компетенції військових і цивільних властей. Виступає проти продавання алкоголів. Коли на Угорщині ніде на стації не можна дістати ніякого алкоголю, в повіті бесідника одно село закупило на свята 100 літрів водки.

Василь Нагірняк: В армії потрібний послух. Виступає проти тілесної кари і проти неладу по двірцях. Жадає забрання дерева на відбудову з панських лісів на рахунок держави. Домагається землі для малоземельних і безземельних. Для тих, що стоять в полі, за дармо.

Бойцун: Обговорює справи апровізаційні. Остерігає перед киданням нерозважних кличів. У нас усіх одна думка — побити ворога. Тому всіх треба запрягти до роботи, а праця однаково важна, де б то не було: при війську, в канцелярії, чи на полі. Жадає розпорядку, яким запобігло б ся деваस्ताції дворів, які тепер творять національне майно. Закон мусить бути примінений до кожного, хто б то не був. В кінці інтерпелює в справі черепашого ходу поїздів і домагається пущення в рух гарбарень.

О. Матковський домагається тривкої влади по селах і розмежування компетенції ріжних урядів. Наш народ має глибоке почуття права й легальности, а от такий стан, як тепер, коли на місяць вибірається кілька разів комісаря, забиває се почуття. Бесідник готов подати проект організації влади по селах. Висловлює довіря Секретаріятові (*довгі оплески*).

Д-р Марітчак домагається сталих цін по містах і усталення валюти. Висловлюється проти вільної торгівлі. — Домагається, щоби була заведена обовязкова служба при війську і для Поляків та Жидів. Якщо доля наших інтернованих не поправиться, вжити репресій супроти Поляків. В тім напрямі добрий примір дали Англіїці.

Д-р Михайло Пачовський: Непотрібно розкинено по селах земельний закон Директорії. Він дуже баламутний. В справі аграрної реформи: перше всього треба дати селам ліси і пасовиска. А дальше реформу переводити поступенно. До війська йдуть всі. По канцеляріях виручуватись жіноцтвом. По селах вчити в школах можуть священники і їх жінки.

Зреорганізувати Повітові Народні Ради так, щоби в них було як слід заступлене селянство.

Наради покінчились о год. 8. — Чергове засідання 5 лютого о год. 10 1/2 рано.

Република. — 1919. — 6 лют.

№ 120

7 лютого 1919 р.

Внески і запити

1) Внесок М. Королюка і тов. в справі узгляднення положення громадян Станиславівського повіта і помочи для нього; 2) його-ж — в справі зачислення станиславівського повіта до ряду тих, які мають без перерви побирати соляну ропу для поправи паші — і то з соляних джерел в Богородчанськiм і Калуськiм повітi; 3) внесок гр. Терешківця і тов. в справі воєнної ситуації на лінії Самбір—Львів і застановлення реквізицій в пов. суд. Рудки, Комарно і Щирець; 4) запит о. Погорецького і тов. до Держ. Секретаря військових справ в справі покликування питомців дух. Семінарії і всіх наділених сертифікатом дух. власти до військової служби; 5) внесок д-ра Бачинського і тов. в справі земельної реформи; 6) його ж — в справі понехання науки і лат. і грецької мови в середних школах; 7) інтерпеляція Залеського і тов. до Секретаря внутрішніх справ в справі вимоги знання жидівської мови, яке поставив жидівський комісар в конкурсі на люстратора лісів; 8) внесок Якима Маркуса і тов. в справі відбудови Стрийського повіта; 9) внесенне Манька і тов. в справі негайної держ. помочи в цілі поборення полових недуг занесених жовнірами і полоненими з Росії; 10) запит о. Онишкевича і тов. до Секретаря почт і тел. в справі браку получения почт Рудецького повіта з іншими почтами в краю; 11) наглий внесок А. Манька і тов. в справі креовання посади Держ. Контрольора і зарядження ревізії по всіх установах державної і автономічної адміністрації; 12) внесок о. Онишкевича і тов. в справі пенсій для вдів і сиріт по гр.-кат. священниках; 13) інтерпеляція Ост. Весоловського в справі легітимацій для членів Ради; 14) внесок А. Алиськевича і тов. в справі почислення урядникам і учителям

два і пів року до поборів і емеритури; 15) внесок А. Крушельницького і тов. в справі переведення іспитів з заступниками учителів середніх шкіл, які мали до 1 листопада прийняті домашні праці, або які віддали праці і їх праці затратилися з приводу воєнних подій; 16) петиція функціонерів окр. суду і держ. прокуратурії в Стрию о підвищення платні; 17) Бойцуна і тов. в справі прохарчовання міста Самбора і здержання військових реквізицій; 18) Ант. Онищука і тов. в справі невластивого покликання до Секретаріату внут. справ бувш. австр. старости Волод. Лодинського; 19) його ж — в справі закону про конфіскачу майна тим, що в часі війни придбали його спекуляцією, крадіжю і т. д.; 20) його ж в справі облекшення селянам Снятинського пов. доставки паші для худоби; 21) його ж — в справі закону про розділ церкви від держави; 22) його ж — облекшення доставки дерева з держ. лісів для шкіл і учительства Снятинського повіта; 23—26) д-ра Даниловича в справі поправи долі ріжним функціонерам.

Д-р Трильовський: Без критики не може бути добра.

Одначе критика не все обоснована. Треба остерігатись критики нервів. У нас спричинює її почасти заострена цензура, почасти брак інформацій, а то й старий нахил: вішати собаки на когось. Тому кидається такі гасла, як диктатура воєнна. Та се не голос народа, а інтелігенції — головним чином військової. Мусить бути єдність. Остерігатись очорнень. Се вносить зневіру й непевність. Більше патріотизму. Розвести агітацію. Не спускатись, що хтось зробить. Від себе зачинати. На нашу «прикмету»: моя хата з краю — і на Наддніпрянській Україні нарікають. Треба інформувати світ про надужиття Поляків. Навіть в осередніх державах мало що про се знають. Війна розбуджує пристрасти. І ми не без закиду. Бють наших полонених, та ми сього не зробимо. Інтерновання є на се, щоби зробити чоловіка нешкідливим, а не на се, щоби мститися. Стан облоги по містах мусить бути захований, та він не сміє бути мальований. Чемність у нас за далеко посувається: під час ревізій балакається по польськи. Старе раболіпе. Поляків до армії треба брати. Вони наших беруть. В Перемишли наших людей заставляється копати шанці, стоять на вартах. Користають з державности, мають що їсти й пити, хай же роблять і службу. Те сами й з Жидами. Геть з політикою струся!

Большевизм нема що легковажити. Треба заложити бюро пропаганди. В армії й серед суспільности треба ділати словом й пресою. Комісарів висилати між військо, що вислухали б жалів і просьб жовнірів і старшин.

Роботи в долини! Інтелігенція за мало працювала підчас війни. Тепер хай направить занедбане. Щоби не повторити слова Шашкевичівської трійці: «Судилося нам послідними бути», — належало-б пояснити заграничні справи. Бесідник має інформації. Пішон приймив нашу делегацію. Масарик заявив, що Угорська Україна нам належитися. Ославлений Грабські сказав, що Антанта призначить Польщі тільки ті землі, на яких станула стопа польського жовніра. Ще є у нас на стільки запалу й відпорної сили, що видержимо.

Держ. Секретар д-р Макух: Ніхто не замітив, з чим не годивбися з президентом. Заміти були тільки, що не було згадки про заграничну політику і який буде републиканський устрій. Про першу справу буде мова в заграничній комісії, про другу була коротка згадка в ехресе. Правительство стоїть на становищі, що весь нарід повинен собою правити. В найкоротшім часі будуть переведені вибори на найбільш демократичних основах. Хиби в адміністрації спричинило м. и. й те, що творимо на румовищах. Критика дала зразок, як не повинно бути. Треба шукати способу, щоби погодити стремління правительства — централістичне зі стремлінням на місцях до самоуправи. На Наддніпрянській Україні нема ще спокою. Все ж мусимо йти по одній лінії. Треба утворити комісію, яка розглянула б, що здорового у нас, а що на Наддніпрянській Україні (земства!). Зачнеться з долу від виборчої громадської ординації, і хоч відносини ще неуспокоєні, мусимо узгляднити всіх горожан, отже й не-Українців, інакше ми не є правительством держави, а нації.

Критика адміністрації з малими виїмками слушна. Як устроїти повітову самоуправу, щоби населення мало вплив на адміністрацію, щоби населення не було експеріментом для адміністраторів?

Треба зреформувати повітові Ради на взір земств. Треба — дальше — сотворити інституцію посередну між Повітовими Радами а Секретаріятом, яке відтяжила би адміністрацію. Становище Секретаріяту: притягнути всіх до правління, — шукає форми.

Критика концентрувалась в тім напрямі: ми ще не є вповні правовою державою. Незрілість, незрівноваженість. Піднесено дух поліційний. Наші люде переймали від старого режіму те, що гірше, а не що добре. Зі старим режімом най пропадуть старі органи! Незрівноваженість видно навіть у нових людей, що не служили за старого режіму. Стан облоги, брак свободи особи, кари тілесні. Щодо останнього бесідник стверджує, що в тім напрямі не було ніякого розпорядку Секретаріату. Самочинно собі на місцях запроваджено. Винувників потягне до відвічальности. Комісарі працюють з посвяченням. Та праця їх неплянова, недоцільна. Богато часу посвячується на дрібнички. Тут й там адміністратори вирости на потентатів, що не тільки селянина, а й інтелігента годинами держать під двірми. Заміт хабарництва тяжкий. Вжию всіх сил, щоби хабарників викинути, хоч би навіть високо поставлені особи мали йти до криміналу (*оплески*). Мусимо поставити стрим рабункам, інакше червак буде точити наш державний організм.

Коли заграниця з нами числиться, так се тому, що ще є у нас який такий порядок. В справі розмежування компетенції властей цивільних і військових ведуться переговори між Секретаріатом військових і внутрішних справ. Не гонити за популярністю, а сповняти совісно обовязок. Завдяки малій цивільній відвазі загарбали військові власти за багато прав в адміністрації.

Переведеться другий перегляд, щоби направити хиби першого, при якому зіставлено за вільну руку властям на місцях. За багато наймолодшої інтелігенції заховалося по урядах. Декуди по 50 людей в харчевих урядах. Декуди поухвалювано собі королівські пенсії. На фронті треба людей. Худобу купується з вільної руки. Реквірувати не вільно. Реквізиції військо перепроваджувати не може без комісаріату.

Секретаріат поробив кроки, щоби заосмотрити села в насіння. Деякі повіти замкнулись. Одні мають всього подостатком, а в других люди примирають з голоду.

В справі аграрної реформи: надрукується закон Директорії, проект д-ра Даниловича і д-ра Льва Бачинського і розповсюдиться, щоби люде могли зорентуватися. А опісля хай скажуть слово інтересовані.

На відбудову ухвалено 500 мільонів корон.

Мусимо перевести реформу нас самих. Перестроїти ціле наше життя духове, ціле шкільництво і світогляд. Мусимо зробитись людьми, що люблять свободу. Наше селянство — золото, якого недооцінюємо. Сей елемент не завів. Се елемент, на якому можна сміло будувати. Інтелігенти не дописали. Пропаганда потрібна. Хто нині не причинюється до будови держави, зрадник. (Славно! — *оплески*).

Треба боротись з політиканством. Мусимо звертати увагу на се, що наша територія стане базою, з якої державність буде розходитися на соборну Україну. (*Оплески — бесідникови гратулюють*).

Держ. Секретар Мирон: Зелізничники сповнили великий подвиг. Серед найтяжших умовин сповнили важкий обовязок (*оплески*). Їх не заспокоєно як слід, навіть щодо апровізації. Деякі харчові уряди навіть не зволили відгукнутися. Недостачі великі: залізничний парк зруйнований, фаховий апарат тяжко насадити. Брак досвіду й рутини. Брак вугля. Зусилля дістати його не увінчались успіхом. А з деревом тяжка справа. Про надужиття доносити. Винних покарається так, як тернопільський дворець, де не зіставлено ні одного чоловіка. Карати не тільки того, що хабар бере, а й того що дає — і то ще тяжше. Щодо почт і телеграфів — також великі недомагання. Впало понад 2000 телеграфічних стовпів. Буде вже можна посилати поштою пакунки.

Д-р Курбас: Причинки треба виплачувати бодай найбільшим і інвалідам. Фінанси можна полатати тільки нафтою. Належалоб поправити долю урядників; погане положення матеріальне причиною хабарництва.

Д-р Юрчинський: Ладу й спокою. Ми у війні з Поляками не тільки на зовні, а й вні. Не можна їм дати прав, доки не узнають державности. В Чорткові ні один урядник політичний не підписав декларації. Проти знесення стану облоги. Проти уміщування конфінованих по дворах. Просить зайнятись інтернованими. Нарікає на санітарні відносини.

Недостає санітарних середників. Чи не можна б дістати дезінфекційні середники з Київа? Торговлю треба знаціоналізувати. Потворити Союзи, які сконцентровали б всю торговлю.

В Чорткові судовики не підписали декларації, а й досі їх не звільнено, хоч закон виданий.

Торговля нафтою не повинна бути вільна.

Військо держить експозитуру в своїх руках, ці власти хотіли направити машини рільничі, одначе їх не видало військо.

Спростовання

Д-р Горбачевський: Простує закиди пороблені нафтовому Комісаріятові. Нафтовий комісаріят не є самозванчим органом. Деяких заряджень Держ. Секретаріату фізично не міг Нафт. ком. виконати. Комісаріят був органом купецьким і мусів глядіти на корисні поладжування справ. Коли він заключував інтереси, не міг виконувати того, що їм могло б пошкодити.

М. Петрицький: Копиченецький повіт не міг дати більше хліба, бо сам має села, де люди гинуть з голоду й холоду. Все ж повіт давав. Стояли вагони до висилки до Харч. Уряду для залізничників, та військо поставило на се свою руку.

Ст. Терлецький: Д.С. згадав про інертну роботу акад. молоді. Бесідник простує.

Президент Секретаріату д-р Голубович: Д-р Горбачевський мало поінформований про нафтову господарку. Ми заключили лише два договори: 1) 40 цистерн нафти за збіже. Та Нафт. Комісаріят робив через кілька неділь перешкоди в виконанню договору. 2) Військо перед шести неділями зажадало 10 мільонів корон. Ми їх не мали, тому зробили умову з банками в Тернополі і продали кількадесять вагонів нафти. За тиждень приїхали купці з Дрогобича і заявили, що Дрогобицький Нафтовий Комісаріят не хоче їм сього видати. Ї сі два контракти до сьогодня не виконані. Таке поведення Нафтового Комісаріяту ставить Державу в тяжке положення. Ціла Рада мусить осудити поступовання Дрогобицького Нафтового Комісаріяту (оплески).

На сім покінчено дискусію над ехпозе.

През. Ради д-р Петрушевич простує закид, який впа в на першому засіданню зі сторони д-ра Л. Бачинського, начеб кийвські місії були втечею з краю людей потрібних там до роботи. Се є обида. П. Президент висловлює жаль, що такі заміти були висказані. Сподівається, що більше се не повториться.

Пополудне відбулось засідання заграничної комісії. Чергове засідання Ради 6.ІІ. рано.

№ 121—129

ІНФОРМАЦІЙНІ ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «НОВЕ ЖИТТЯ»
ПРО ІІ СЕСІЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

4 лютого 1919 р.*

№ 121

6 лютого 1919 р.

Сьогодні розпочалась друга сесія Української Національної Ради. О год. 11. отворив п. Президент Ради д-р Е. Петрушевич засідання, подаючи до відома порядок дня: 1) проект закона про уділення кредиту на відбудову знищених сіл; 2) проект закона, про урядову мову; 3) проект закона про правіжі до державного скарбу.

Відтак представив п. Президент ново-іменований Державний Секретаріят і привітав відомчого діяча Перемищини д-ра Кормоша, який втік з польського полону.

Положення воєнне від останньої сесії не змінилось, Львів і Перемишль в руках ворогів. Богато жде нас жертв. Армія, мимо недостач, дає докази героїзму й посвяти. Героям з під Львова і Перемишля наше признання і вдячність. Нашим обов'язком є усунути недостачі, які терпить армія.

В богатях повітах зазирає населенню в очи голод. О власних силах мусимо сьому зарадити. Дальшою пекучою справою є справа фінансів, в кінці аграрна реформа, якої головні основи мусить вже теперішня сесія ухвалити, адміністрація і шкільництво — це справи, яким сесія мусить присвятити багато пильної праці.

П. Президент висловлює надію, що з огляду на вагу хвилі УНР не заведе надій, які на неї покладає суспільність (*оплески*).

Секретар УНР д-р Ст. Витвицький читає вплив дня.

Голос забирає Президент Держ. Секретаріату д-р І. Голубович, який в своїм експозе звертається до суспільности з зазивом не опускати рук, доки наша територія не увільнена від румунської і польської інвазії та доки Угорська Україна не прилучена до Української Республіки: «Наші сили не вичер-

---

* Дата початку сесії.

пані. Можемо з надією дивитися в будучність». Відпирає очернення Поляків про мнимі насильства Українців над Поляками і заявляє, що правительство зажадає міжнародної комісії для опрокинення тих закидів. Констатує, що Поляки в нелюдський спосіб обходяться з українським населенням зайнятих областей, з полоненими і інтернованими. Повідомляє про проголошення злуки всіх українських земель і відчитує маніфест Директорії (*гучні оплески*). Правительство приступає до скодифікування тих всіх постанов, які би забезпечили українським землям, вилученим зі зв'язи давньої Австро-Угорщини, таку правно-політичну і господарсько-фінансову свободу рухів, щоби в перехідній добі можливість провадження війни, удержування на своїх землях ладу і порядку та становлення про дальший хід правно-державного перестрою. Констатує, що на землях Західної Української Народної Республіки панує спокій і безпеченство і звертається з зазивом до суспільности, щоби підпирала правительство в змаганню до удержання порядку на будуче. Правительство стоїть на тім, що в найблизшій часі треба уложити виборчу ординацію до громадських, мійських та державних установ та приступити до порішення аграрної реформи. Подає основи, які виготовила комісія при Секретаріаті земельних справ: 1) вивласнення більшої земельної посілости через викуп, 2) задержання приватної власности, 3) установлення непозбувального мінімуму, 4) обмеження права спадку, 5) ліси остають власністю держави, 6) розділ землі між малоземельних і безземельних за заплату дорогою індемнізаціі. Скорого полагодження вимагає також справа виживлення населення, весняних засівів, поліпшення долі учителів, залізничників, почтовців і всіх категорій робітників і урядників. Взиває суспільність, щоби з вирівнюванням біжучих і залеглих податків дала правительству средства до переведення його замірів. На сю сесію приходять правительство з законопроектами про уділення кредиту на відбудову знищених війною областей, про урядову мову в державних урядах і про правіжі Державного Скарбу.

Дискусію над сим експозе подамо в завтрішньому числі.

№ 122

7 лютого 1919 р.

В дискусії над сим експозе промовляв перший д-р Лев Бачинський. Бесідник узгляднює важкі обставини, серед яких правительство обняло свій уряд. Тому треба оправдати деякі хиби, яких ще не усунено. Одначе є і такі хиби, яких бути не повинно. Наш урядничий апарат не позбувся еше лихих сторін давної австрійської урядничо-політичної системи. Виступає проти реквізиції у селян — жадає звільнювання з війська не після австрійської системи, тільки дійсно в конечних випадках. Жадає більшої печаливости про армію, кращого обходження офіцерів з мужвою та кращого сповнювання обовязків офіцера. Заявляється за введенням вільної торгівлі, вказує прояви хабарництва, виступає проти господарки дрогобицького Комісаріяту нафтою, яка на його думку приносить державі шкоду. Домагається впливу ЗУНР на закордонну політику — особливо в тім напрямі, щоби наші місії не були такі великі так з огляду на державний скарб, як і на брак робітників в краю.

Омелян Попович представляє положення Українців на Буковині під румунською окупацією і виражає надію, що Національна Рада заложить протест проти сеї окупації.

П. Тимошук прилучаєся до виводів д-ра Бачинського. Жадає відступлення селянам дерева на відбудову.

На пополудневім засіданню, що було відкрито о год. 4.10, забирає голос М. Корольок, який полемізує з выводами секретаря Вітовського щодо реквізицій та військових реклямацій. По селах треба знести стан облоги. Земельну реформу належить перевести в порозумінню з селянами. Дуже важна є справа відбудови і причинків.

О. С. Онишкевич порушує справу весняних засівів. Пропонує виміну інтернованих, через котру з заграничних комісій.

І. Терашковець є за отворенням здисциплінованої армії, в яку вступили б всі: селяни і інтелігенти. В справі аграрній треба скликати повітові анкети та краєвий з'їзд рільників.

А. Музичка виступає проти увільнення від військової служби, проти жовнірських віч і підносить санітарну справу.

Я. Маркус заявляє, що в боротьбі за волю мусимо понести всякі жертви. Аграрну реформу треба поладнати аж по війні.

М. Петрицький вносить, щоб оголосити святу війну і вівзати усіх під зброю. Серед народу розвинути відповідну агітацію. В армії мусить бути залізна дисципліна. Вносить, щоби розписати внутрішню позичку. Влада держави мусить бути сильна.

Лев Левицький бажає розмежування компетенції військових і цивільних властей. Треба стягати податки, в першій мірі податок від воєнних зисків.

Василь Нагірняк жадає, щоби заведено ліпші порядки у війську і по залізницях, і переведення аграрної реформи.

П. Бойцун жадає сильної армії і державної адміністрації. Обговорює харчеві відносини в Старо-Самбірським повіті та залізничні справи.

О. С. Матковський обговорює відносини по селах. Ставить внесення, щоби виразити Секретаріатови повне довіря (*оплески*).

Д-р Марітчак є за притягненням Поляків і Жидів до військової служби поза фронтом. «Нашим інтернованим здобудемо кращу долю не сентиментальними відозвами до народів світа, тільки репресіями». Обговорює справу валюти. Домагається негайно урегулювання лісової справи.

Д-р М. Пачовський радить переводити реформу земельну поселенно. Закон Директорії про земельну реформу розкинено по селах безпотрібно. До війська повинні йти всі; по канцеляріях треба послугуватися жінками.

Зас. закрито о 8 год. у вечері.

Нове життя. — 1919. — 7 лют.

№ 123

8 лютого 1919 р.

(Другий день нарад)

Засідання Укр. Нац. Ради 5 лютого розпочалося об 11 годині рано промовою д-ра Трильовського. Бесідник виступає проти неузасадневої критики правительства, жадає від суспільности більше самокритики і почуття обовязку. В відношеннях до Поляків не треба наслідувати їх поведення супроти Українців. Жадає, щоби Поляків та Жидів у військовім віці ужити до військових робіт. Вказує на потребу заложення бюро про-

паганди, введення в життя військових комісарів. Звертається до інтелігенції з зазивом, щоби занялася простим народом і направила те, що занедбано. В заграничній політиці треба держатися засади «беати поссідентес» і доложити всіх сил, щоби виперти ворога зі своєї території.

Д-р Макух відповідає в імені Державного Секретаріату на заміти попередних бесідників. Правительство є також тої думки, що треба як найскорше перевести нові вибори до Нац. Ради. В справі реформи адміністрації треба утворити спільну комісію для цілої України, яка вибрала би добрі сторони обох дотеперішних систем. Будову треба зачинати з долу, починаючи від громад. На місце повітових рад треба завести щось в роді земства, завести посередний щабель між повітовими і краєвими властями — областний адміністраційний орган. Хиби в адміністрації пояснює браком свіжих сил. Правительство видало вже розпорядок проти тілесних кар, ужиє всіх средств проти усунення хабарництва. Хиби адміністрації впливають часто з браку розмежовання військової і цивільної адміністрації. Вина реквізицій паде на тих комісарів, що ради популярности відступили ту справу війську. Їх вина також, що деякі повіти загрожені голодом тоді, як в других повітах є збіжа подостатком. В справі аграрної реформи має правительство намір піддати публичній дискусії закон Директорії і проекти членів Нац. Ради. В справі відбудови краю правительство приходить з законопроектом. Для управильнення фінансів і торгівлі правительство оглядається за фаховцями. Також шкільництво мусить бути перестроено. Та перше всего треба скінчити війну. Селянство нас не завело, бажає, щоби також інтелігенція виповняла свої обовязки.

Секретар Мирон відпирає закиди на адресу Секретаріату шляхів, почт і телеграфів, представляє сумний стан, в яким Секретаріат переняв шляхи і телеграфічні лінії. Мимо великих трудностей українські залізничники виповняють свої обов'язки з пожертвоуванням.

П. Курбас домагався виплати військових причинків і реквізиційних належитостей бодай найбільшим. Жадає поліпшення долі урядників як найуспішнішого способу проти хабарництва.

П. Юрчинський вказує на лихі наслідки інтерновання конфінованих Поляків в дворах, звертає увагу на брак шпиталів

і дезінфекційних середників. Жадає передання торгівлі в руки народу, звертає увагу, що в Чорткові не звільнено доси польських урядників, котрі не підписали приречення. Жадає передання рільничих експозитур цивільним властям.

Д-р Горбачевський простує закиди дрогобицькому Комісарятові в справі нафт господарки.

П. Терлецький простує закиди, звернені проти академічної молодіжи.

Д-р Голубович піддержує закиди проти нафтової господарки дрогобицького Комісаряту.

По вичерпанню дискусії Президент Петрушевич осуджує закиди, звернені проти українських місій і замикає засідання.

Слідуюче засідання в четвер 6.ІІ. рано.

(Третій день нарад)

На засіданню Укр. Ради 6 ІІ. відбулося перше читання правительственних законопроектів: в справі уділення кредиту на відбудову знищених осель, про урядову мову в державних урядах, про правіжі до державного скарбу, про склад трибуналів І-шої інстанції в справах карних, про скорочення підготовляючої судейської служби. Законопроекти передано відповідним комісіям. В дискусії над законопроектом над відбудовою д-р Данилович вказував на потреби відбудови доріг і ріжних державних об'єктів, віднови будівельних експозитур і видання закона в цілі забезпечення доставки матеріалів з державних і приватних лісів. Кошта відбудови повинна повести австрійська ліквідаційна комісія.

Н. Семчина підносить потреби Рогатинського повіта.

А. Крушельницький пропонує віддати доставку матеріалів кооперативам.

А. Домбровський вказує на потребу відбудови шкіл.

П. Карманський домагається санації будівельних експозитур.

П. Іван Дужий всказує обаву, що відбудова може стягнути сили з фронту.

Д-р Лев Бачинський мотивував свій внесок в справі аграрної реформи.

Дискусію над сим внеском відложено до слідуючого засідання, що відбудеться в суботу 8 лютого 1919 р.

№ 124

11 лютого 1919 р.

(Четвертий день нарад)

Засідання Української Національної Ради 8.ІІ. вивопнила дискусія над внеском д-ра Бачинського в справі земельної реформи.

П. Г. Дувіряк заявляє, що закон Директорії занепокоїв. Сумнівається, чи спілкова господарка дасться впровадити в життя. Заявляється за задержанням приватної власности. Звертає увагу на потребу полагоди робітничого питання.

П. Ілько Попович мотивує свій внесок в справі зібрання статистичних дат в аграрнім питанню.

П. Онишук в справі заборони продажі ґрунтів великої земельної власности.

П. Онишкевич виступає проти трудової норми в наділюванні землею, проти відбирання ґрунтів багатим селянам, проти обмеження продажі селянських ґрунтів до 1/4 і тільки державному фондови. Заявляється за ухваленням тільки рамового закона в земельній справі і відання справ реформи плебісцитови за помічю квестіонарів. На переходовий час уважає резолюцію Нац. Ради з 4 січня в справі весняних засівів більше підходячою як проект д-ра Бачинського.

П. Тершаковець заявляється за розділом великої власности між усіх селян, за обмеженням права розпорядкування тільки тою землею, що походить з розділу, за задержанням середньої селянської власности, бо тільки на ній можлива раціональна господарка, за удержавненням лісів.

П. Музичка уважає проект д-ра Бачинського частинною соціалізацією, — а що частинне, — то не удержиться. Жадає видавання часописи, присвяченої головно справі аграрної реформи.

О. Чайківський виступає проти викупу великої посілости, заявляється за конфіскацією.

П. Тимошук вказує на труднощі переведення земельної реформи і представляє бажання селян Коломийщини, які хочуть задержання земельної власности до 30 моргів, викупу і розділу великої земельної власности між малоземельних, переселення безземельних в багатші землею околиці, при чім

державна дала би їм поміч на загосподарювання, державної помочі при комасації, виділення ґрунтів під пасовиська, дозволу частинної продажі землі і наділу землею шкіл бодай в висоті 2 моргів.

П. Шекерик заявляється за такою реформою, щоби заспокоїла селянські маси. Треба витворити промисл, щоби дати роботу безземельним. Заявляється за конфіскацією великої земельної власности і за викупом землі у богатих селян. Полонини передати з рук спекулянтів громадам, селянські полонини полишити їх власникам. В першій мірі наділити тих, що воюють.

П. Петрицький заявляє, що не час займатися земельною реформою, поки не покінчена війна.

На сім засідання покінчено.

Чергове засідання в понеділок 10 лютого о 10-тій годині рано.

Після обіду відбулося спільне засідання військової та закордонної комісії.

Відбулися нарада послів радикалів і національних демократів в справі заложення партійних клубів.

Нове життя. — 1919. — 11 лют.

№ 125

12 лютого 1919 р.

Сьогодні відбулося тільки одно передполудневе засідання Укр. Нац. Ради, а по полудни радили комісії: заграничних, військових та земельних справ і законодавча. Слідуюче засідання Ради відбудеться завтра.

На сьогоднішнім засіданню продовжувано і вичерпано дискусію над першим читанням проекту земельного закону, внесеного д-ром Львом Бачинським. Потім ухвалено відіслати до земельної комісії сей закон та додаткові закони і поправки. Ухвалено, щоби та комісія радила перманентно та побільшено число її членів з 15 на 25.

По вичерпанню дневного порядку постановила Укр. Нац. Рада відіслати без першого читання усі постановлені до тепер внески в числі 119 до відповідних комісій; а в кінці ухвалила

в 2-тім і 3-тім читанню закон про добове (дієти) та вільну їзду залізницями для членів Укр. Нац. Ради.

Нарадами провадили по черзі: д-р Лев Бачинський, Омел. Попович.

В часі нарад Укр. Нац. Ради відбулося окремо засідання Ради Державних Секретарятів.

Перебіг засідання був такий: По отворенню засідання відчитав секретар Укр. Нац. Ради д-р Витвицький усі впливи; два законопроекти, а то: про організацію жандармерії та про військові причинки; 4 петиції отсих громад: Добрян і Завадів (повіт Стрий), Дідушиці та Любінці; 7 внесень отсих членів Укр. Нац. Ради: Дмитра Дикого, Дмитра Паневника, Івана Сенчина, о. Федора Чайківського, Петра Шекерика, Романа Грушки, Василя Нагорняка. Інтерпеляцію до держ. секретаря шляхів вніс інженер Ілько Попович.

В дискусії над проектом закона про землю д-ра Льва Бачинського забрав в справі формальній голос п. Єрчинський. Із поставлених ним внесень ухвалила Укр. Нац. Рада отсі: замкнути дискусію і обмежити час промов до 10 хвиль.

П. Карманський пропонує, щоби за гроші, добуті через викуп землі, старатися розвинути фабричний промисл.

Д-р Роман Курбас уважає проект д-ра Бачинського можливим до приняття.

П. Маркус противиться тій постанові проекту, котра постановляє, що ріки мають бути власністю Держави; та пропонує, щоби максимум ґрунту, який не підпадає конфіскаці, було в гірських околицях піднесено до 50-ти моргів.

П. Лев Левицький заявляється за творенням середних селянських господарств.

П. Крушельницький ставить ряд поправок до проекту д-ра Бачинського, найважнійша з них та, щоби виплачувати відшкодовання за сконфісковану землю тільки до 500 гектарів, а повисше того не платити ніякого викупу. З земельною реформою треба получить комасацію ґрунтів. Земельний закон повинна ухвалити не теперішна Укр. Нац. Рада, але друга Національна Рада, вибрана на основі загального, рівного, безпосередного, тайного, пропорціонального права голосовання.

Д-р Кузів бажає, щоби видати окремий закон в справі підземних богацтв.

О. Карпинський є за тим, щоби утворити взірцеві господарства.

П. Залеський пропонує, щоби сконфісковану велику земельну посілість не ділити, тільки взяти в адміністрацію держави і творити великі спілкові господарства безземельних і мало-земельних селян.

Крім того брали участь в дискусії: п. Паневник, д-р Пачовський, Антін Рутко, д-р Горбачевський, Нагірняк і д-р Лев Бачинський, котрий відповідає на заміти, піднесні в дискусії, та ставить внесок на ухвалу перманентности нарад земельної комісії з огляду на те, що рішення земельного питання є дуже трудне і насуває багато трудних проблем.

В голосованню ухвалено відіслати до земельної комісії проект законів: д-ра Бачинського, Ілька Поповича, Антона Онищука та додаткові внески держ. секретаря д-ра Артимовича, О. Онишкевича та Антона Крушельницького.

Ухвалено також, щоби земельна комісія радила перманентно.

На внесення о. Онишкевича ухвалено доповнити земельну комісію до 25-ти членів та вибрано членом комісії на місце д-ра Макуха, котрий зрезигнував, д-ра Льва Бачинського.

На внесення д-ра Петрушевича відіслано 119 внесків без першого читання до відповідних комісій.

Пристауплено до другого читання проекту закона про добове (дієти) членів Укр. Нац. Ради.

В дискусії, в котрій забирали голос: референт д-р Марітчак, о. Онишкевич, д-р Трильовський, д-р Бачинський, п. Петрицький, держ. секретар Мирон і п. Шекерик, ухвалено цей закон у другім і третім читанню. Добове виноситиме 50 корон денно за час присутности на засіданнях Укр. Нац. Ради, крім цього мають члени Укр. Нац. Ради право вільної їзди залізницями без обмеження. Жаден член Укр. Нац. Ради не може зрікатися добового. Цей закон обов'язує від 1-го січня, 1919 р.

По ухваленню цього закона закрито засідання.

№ 126

13 лютого 1919 р.

Закон про зміну складу Трибуналів

Як перша точка засідання приходить друге читання закону про зміну складу Трибуналів. Закон отсей прийнято в другім і третім читанню.

Справа шкільництва

Референт шкільної комісії посол Домбровський відчитує законопроект про тимчасову організацію шкіл. Після сього проекту всі типи шкіл мають мати державний характер. Викладна мова — українська — національним меншостям признається школи відносно до їх процентового складу. Плян науки має бути змінений — зноситься польську мову як обовязкову у всіх українських школах.

Опісля забирає слово державний секретар освіти д-р Артимович. Наше шкільництво вимагає далекойдучих реформ. Злука з Україною поставила перед нами велике завдання, а саме уодностайнення нашої культури та шкільництва. Головні точки пляну Секретаріату слідуючі: Всі школи мають стати державними, а тим самим стають всі учителі держ. функціонерами. Мусить бути уможливлений перехід із одної школи до другої без іспиту: зі школи народної до гімназії, з гімназії на університет. Виділові школи належить піднести та уможливити перехід з них до гімназій і реальних шкіл. Плян науки по учительських семінаріях має бути настільки змінений, щоби абітурієнти могли користати і з університету. Плян науки в середніх школах мусить улячи зміні: науку мов треба обмежити, а їх місце заступити реальними предметами. Правительство буде старатися о збільшення числа реальних шкіл та гімназій, о зложення цілої низки фахових шкіл. Школа має бути відділена від політичної адміністрації — подібно як пр. судівництво. Тому, що сі пляни не дадуться перевести на борзі і без приготовань, заміряє Секретаріят скликати в місяці марті або цвітні нараду, на яку будуть запрошені делегати всіх типів шкільництва, так з Галицької і Наддніпрянської України, щоби передискутувати сі важні питання. Головним нашим стремлінням під сей час — се українізація шкіл. Там, де є більше шкіл, національні меншости дістануть їх також —

розуміється, коли зложать учителі приречення. Поляки самі поносять вину за те, що їх діти позбавлені науки.

П. Тимошук ставить внесок відіслати законопроект назад до комісії.

П. Чайківський є за задержанням місцевих шкільних рад та за удержавленням укр. приватних гімназій.

Принято внесок п. Крушельницького, щоби законопроект відіслати до комісії та предложити його перед пленум враз із іншими важними внесками, які виготовила шкільна комісія.

Справа судівництва

Після промови п. референта Чернявського, п. Юрчинського, д-ра Трильовського, і д-ра Кормоша прийнято в другім і третім читанню законопроект про скорочення підготовчої судейської служби.

Законопроект про урядову мову, який приходив до другого читання, відіслано до комісії.

Над законопроектом про розмежування компетенцій окружних та повітових судів в цивільних справах (референт д-р Курбас) вив'язалася жива дебата, в якій брав участь цілий ряд бесідників. Після проекту належить поширити компетенцію повітових судів до справ до 3000 Корон.

Д-р Бачинський противиться сьому, щоби поширювати компетенції судів повітових — місто того належало би дрібні справи передавати сільським мировим судам.

Д-р Лагодинський за законопроектом — проти мирових судів по селах, — селяни п. Нагірняк, п. Королюк, п. Маркус, п. Паневник — за мировими судами по селах.

Законопроект в другім і третім читанню прийнято.

Найблизше засідання в четвер о 11 год. передполуднем.

Нове життя. — 1919. — 13 лют.

№ 127

16 лютого 1919 р.

Майже ціле засідання присвячено шкільним та учительським справам. Після вичерпання дневного порядку промовляв п. С. Вітик для опрокинення замітів, піднесених проти державного нафтового Комісаріату в Дрогобичи.

Перебіг засідання був такий: Референт шкільної комісії, п. А. Крушельницький предкладає УНРаді проект закону про удержавнення декотрих середніх шкіл. Він подає до відома, що Державний Секретаріат освіти приготував план реорганізації шкільництва. Переведення сеї реформи вимагає довшого часу. Щоби ввести скоро найконечніші зміни, пропонує шкільна комісія уповноважити Секретаріат освіти до удержавнення приватних гімназій в Яворові, Городенці, Долині, Чорткові та Копичинцях і жіночих семінарів у Львові, Тернополі та Коломиї.

Після короткої дискусії прийнято сей закон в 2-тім і 3-тім читанню.

Рівноваж в 2-тім і 3-тім читанню прийнято на внесок шкільної комісії (референт п. А. Крушельницький) закон про полекші при складанню професорських іспитів. Державному Секретаріатові Освіти поручено зложити комісії для устних іспитів професорських, які можна буде складати до 31 грудня 1919 р.

Внесок шкільної комісії в справі піднесення платні для учителів народних шкіл (референт А. Домбровський) і внесок тої ж комісії про підвищення платні суплентам (референт п. Алиськевич) відіслано по оживленій дискусії до правничої та фінансової комісії.

Поза чергою одержав голос п. С. Вітик. Він заявляє, що державний нафтовий Комісаріят хоче підчинитися народній контролі та домагається утворення комісії, яка сим заняла б ся. При заключуванню договорів з Мадярами і Чехами за відомом Державного Секретаріату стрічався нафтовий Комісаріят з великими перешкодами з боку наших таки людей. На основі згаданих договорів можна було дістати вертничий матеріал, камінний уголь, харчі і т. п. Можна було досягнути також і політичні користи. Комісаріят видавав нафту по 1 короні 50 сотиків. Не його вина, що по повітах підношено ціну нафти. Бесідник жадає державної контролі над вивоженою нафтою.

Найблизше засідання відбудеться 15 лютого.

№ 128

18 лютого 1919 р.

(Засідання передполудневе)

По отворенню засідання відчитує секретар д-р Витвицький ввійшовші внески та інтерпеляції, які відіслано до відповідних комісій.

Відтак забирає голос референт законодатної комісії д-р Т. Окуневський в справі законопроекту про військові причинки для родин приналежних до Укр. Армії. Вказує на великі труднощі, з якими получено переведення в життя отсього законопроекту, а саме питання покриття видатків, які будуть вносити місячно около 15 мільонів корон та ставить внесок на відіслання проекту до фінансової комісії.

Пос. Паневник промовляє за тим, щоби виплачувати причинки всім, що є при війську — без згляду на те, чи на фронті, чи в запілю, бо ж очевидно родини і в однім і в другім случаю позбавлені робучої сили. Тому, що фінансова сторона представляє великі труднощі, треба виплачувати поки що причинки в формі зачету тим, які найконечнійше потребують.

Пос. д-р Лагодинський дивується правительству, яке вже оголосило про появу законопроекту в часописях, дало відповідні інструкції для комісаріятів — а показується, що не полагоджено ще питання покриття, і законопроект треба знов відсилати до фінансової комісії. Причинки мусять бути ухвалені.

Держ. секрет. Макух вважає обовязком правительства виплачувати причинки — в тій ціли розіслав Секретаріят внутр. справ відповідні друки по комісаріятах, щоби приготувити цілу акцію. Щоби знайти відповідне покриття на причинки мусить секретаріят фінансів як слід функціонувати, для того потрібно розширення та реорганізації секретаріату фінансів. Обстоює прінципи, що причинок належить від того часу, від коли жовнір відійшов з хати. Виплачувати без ріжниць і для тих, що на фронті, і для тих, що в запілю. Родини дезертирів тратять право на побирання причинків. Простує заміти референта, будь-то би виплата причинків в деяких случаях причинилася деморалізації та підносить великі заслуги селянства, яке при великих трудностях власними руками обробляло цілу землю підчас війни.

Пос. Маркус підносить заслуги селянського жіноцтва при управі рілі підчас війни. Наслідком кепського стану фінансів, дати причинки тим, які конче потребують — після осуду відповідних комісій. Виступає остро проти дезертирів.

Відтак промовляли ще послы: Королюк, Петрицький, д-р Курбас, Музичка.

Пос. Вітовський є проти того, щоби ділити військо на дві категорії, бо се в дійсности зовсім неможливо — однаково виплачувати причинки родинам тих, що на фронті, і тих, що в запілю. Є за тим, щоби виплачувати всім, бо коли полишитесь кваліфікацію комісаріатам — можуть при навалі роботи через посередничі органи діятися надужиття. Наслідком кепського стану фінансів виплачувати причинки починаючи від 1 лютого, а за попередний час виставити довжні записи.

Пос. Демчук промовляє за наложенням військової такси на всіх, без ріжниці національности, які не покликані до військової служби.

Після сих промов прийнято законопроект в 2-тім і 3-тім читанню з додатком посла Демчука.

Пос. Кохановський реферує проект закона про підчинення жандармерії Секретаріатови внутр. справ. Організація переведена на військових основах. В справах публичного безпеченства підлягає жандармерія повіт. Комісаріатам.

Пос. Вітик противиться рішучо прийняттю сього законопроекта. Жандармерія мусить бути в часах війни сильно дисциплінована і не мішатися до політики, що може статися, коли буде підлягати політичній власти — а доказ сього, як Поляки використували жандармерії до своїх цілей за часів Австрії.

Секр. Макух обговорює докладнійше цілий законопроект та повідомляє про зміни, які вже зайшли в звязку з сим законопроектом.

Пос. Петрицький збиває закиди п. Вітика. Жандармерія є zorganizована на військових основах, тим самим не можна говорити про зменшення дисципліни, на случай, коли жандармерія буде підчинена під Держ. Секретаріат внутр. справ. Що до вмішування до політики, то та сама небезпека заходила би і тоді, коли б жандармерія підлягала Держ. Секретаріатови військ. справ.

Після живої дискусії, яка вив'язалася над сим проектом між п. Вітиком, секр. Макухом, п. Петрицьким, — прийнято законопроект в 2-гім і 3-тім читанню.

Опісля прийнято в 2-гім і 3-тім читанню проєкт законів: про урядову мову в західній області Укр. Нар. Респ. та про окремі сенати 2-гої і 3-тої інстанції.

О 3/4 на 3-ту перервано засідання до год. 4 по полудни.

О год. 1/2 до 4 відбулося засідання голов клубів.

Нове життя. — 1919. — 18 лют.

№ 129

19 лютого 1919 р.

Останнє засідання Укр. Нац. Ради.

На сім засіданню ухвалено на внесення комісії фінансової та шкільної резолюції до правительства в справах: підвищення платні учителям середніх шкіл та воєнного додатку до платні народних учителів; і уладження курсів українознавства. На внесення д-ра Макуха утворено нову комісію для адміністраційних справ і вибрано її членів. Потім перервано сесію до 4-го марта, щоби дати змогу працювати комісіям: земельній та фінансовій. Нарадам проводив весь час д-р Петрушевич.

Перебіг засідання був ось такий:

Референт фінансової комісії, п. Алиськевич предкладає до ухвалення резолюцію тої ж комісії в справі воєнного додатку до платні народних учителів. Є се тимчасове уладнення тої справи, доки справа платні тих учителів не буде унормована законом. Після дискусії, в котрій забирали голос: п. Домбровський, д-р Артимович і д-р Лев Бачинський, запала ухвала на виплату доріжняних додатків від 1 січня с. р. в такій висоті: кваліфікованим учителям подвійний воєнний додаток, — некваліфікованим такий сам додаток, як минушого року; емеритам, вдовам і сиротам — дорожняний додаток в такій висоті, скільки виносить їх пенсія.

Той сам референт тої ж комісії предкладає до ухвали резолюцію, котрою уповажнюється правительство піднести платню учителів середніх шкіл — аж до часу унормовання сього питання законом — до такої висоти: учителі без іспиту — 2000 корон, з іспитом — 2400 кор. річно. За надобовязкові

години: перші 192 кор., другі 240 кор. на рік за одну годину тижнево. Після дискусії, в котрій промовляли: д-р М. Пачовський і п. Микола Левицький ухвалено сю резолюцію з тим, що ся підвишка належить ся вже від 1 січня с. р.

Референт шкільної комісії, п. А. Домбровський предкладає до ухвали резолюцію до державного секретаря освіти, котрою уповажняется його до приспішення іспитів зрілости в учительських семінарях. Укр. Нац. Рада не ухвалила сеї резолюції. В дискусії в сій справі промовляли: д-р Лев Бачинський, о. д-р Юрик, д-р М. Пачовський, п. Мартин Корольок.

На внесення референта шкільної комісії п. Алиськевича, після дискусії, в котрій забирали голос: д-р Лев Бачинський, державний секретар д-р Артимович і п. П. Карманський, віддано внесок д-ра Льва Бачинського в справі усунення науки латинської та грецької мови з наших середних шкіл — до поладнання секретаріатові освіти з огляду на недалеку анкету в справі реформи шкільництва.

Згідно з внесенням референта шкільної комісії п. А. Домбровського ухвалено резолюцію, котрою уповноважено державного секретаря освіти уладити сего року курси українознавства для учителів в кількох містах.

Державний секретар внутрішніх справ д-р І. Макух ставить внесення на утворення адміністраційної комісії Укр. Нац. Ради. Се потрібне з огляду на те, що в недалекім часі правительство вступить з більшим числом законопроектів з области адміністрації. Ухвалено оснувати таку комісію, зложена з 23 членів, і вибрано до неї отсих членів Укр. Нац. Ради: д-ра С. Даниловича, о. Матковського, д-ра Окуневського, п. Шмігельського, д-ра Льва Бачинського, о. д-ра Юрика, д-ра Курбаса, п. Паневника, п. Чернявського, п. Нагірняка, п. Назаревича, п. Бараника, п. С. Вітика, п. Миколу Левицького, д-ра Юрчинського, п. Михайла Плиску, д-ра Лагодинського, п. Льва Левицького, п. Омеляна Поповича, п. А. Кунька, п. Тершаківця, д-ра К. Трильовського, п. Романа Глушка.

Д-р Петрушевич заявляє, що земельній та фінансовій комісії треба дати свобідний час для нарад над дуже важними і пильними справами, то ж засідання повної Укр. Нац. Ради розпічнуться щойно 4-го марта о год. 10 рано.

(У. П. Б.)

№ 130
**ОБІЖНИК ПОВІТОВОГО КОМІСАРА РУДКІВСЬКОГО
ПОВІТУ ПРО СУДДІВ ПРИСЯЖНИХ**

7 лютого 1919 р.

Обіжник до всіх п. сільських комісарів в повіті!

В слід устава з дня 23 мая 1873 (В. з. д. ч.: 121) і розпорядку з дня 27 липня 1917 (В. з. д. ч. 317) в ціли уложеня листи судіїв присяглих на рік 1919 поручаю до трех днів уложити листу судіїв присяглих, причім належить держати ся слідующих правил:

На уряд судіїв присяглих можуть бути визначені:

Мущини, котрі скінчили 30 літ — а не переступили 60, уміють читати і писати і суть уроджені в Галичині або інших краях бувшої австрійської Монархії, мешкають найменше один рік в громаді і платять 20 К. сталого податку або суть адвокатами, нотарями, професорами і учителями в висших і середних школах, або мають титул доктора.

Не можуть бути визначувані на уряд судіїв присяглих:

Упосліджені на тілі або на умі судово узнані за марнотравних і ті, котрих майно єсть в поступованю конкурсовім, мають судово-карне доходжене, або відбувають кару і котрі стратили в наслідок судово-карного засуду право вибору на громадську старшину.

Не вільно визначувати на уряд судіїв присяглих:

Державних урядників, кромі професорів і учителів висших і середних шкіл, чинних військових осіб, священників, учителів, почтових і залізничних урядників, лікарів і аптикарів.

В ціли уложеня листи судіїв присяглих мав п. сільський комісар покликати двох членів с. комітету і разом з ними мав уложити спис осіб могучих бути судіями присяглими в порядку альфаветичнім після залученого формуляра:

Так виготовлені в двох примірниках листи належить виставити в громадськім уряді через 8 днів до перегляду і повідомити всіх інтересованих що мають право в протягу 8 днів вносити зажалене проти невідповідного уложеня тої листи. Кождий інтересований може вносити протягом повизшого часу закиди,

по причині не втягнення до листи осіб до того управнених або втягнення осіб невідповідних. Закиди ці можна вносити устно або письменно у. п. сільського комісаря.

Про внесені закиди рішав п. сільський комісар з двома вибраними членами с. комітету. Рішене повизшої комісії і зажаленя, внесені проти тих рішень, належить в листах зазначити. Зажалене таке мусить бути внесене протягом 3 днів по его оголошеню. Если в наслідок рішення комісії листа зістала зміна, то зміни належить публично оголосити і інтересованих повідомити. Реклямуючих має ся повідомити про спосіб рішення їх реклямації.

Так уложену листу має п. сільський комісар предложити тутешньому Пов. держ. Комісаріятові до 14 днів разом з всіми письменно внесеними зажаленнями, прошеннями о звільнене і иньшими документами під особистою відвічальністю.

*Пов. держ. комісар:
Мандичевський, в. р.*

ДАЛО, ф. 1259, оп. 1, спр. 1, арк. 28. Друкарський відбиток.

№ 131 ДЕКЛАРАЦІЯ ТРУДОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНИ ДО НАРОДІВ УСЬОГО СВІТУ

9 лютого 1919 р.

Конгрес Трудового Люду України, зібравшись у Києві 20 січня 1919 р. і репрезентуючи собою трудящий і творчий Український Народ, цим звертається до вільних народів усього світу.

Після руїни російського царату і цісарської Австрії, після розбиття пут, якими російський та австрійський реакційний централізм окував усі народи цих держав у незв'язані органічно конгломерати — історичне стремління Українського Народу до власної демократичної державности виявилось в повній мірі. Актом 22-го січня 1918 року Центральна Рада проголосила суверенність Українського Народу, але, повставший наслідком нечуваної віроломности проводирів німецького війська, що окупувало Україну весною 1918 р., авантюрик, гетьман Ско-

ропадський зробив на проголошену самостійність України замах, оголосивши федерацію з Росією і піддавши вільнолюбивий Український Народ гурткові російських реакціонерів. Коли ослабли німецькі штики, що підтримували невластиву Українському Народові протидемократичну владу, могутнім поривом своїх власних сил Український Народ скинув ярмо і, ставши вільним, заявляє перед усім світом:

Український сорокамільйонний Народ хоче вільним увійти в сімю народів світу і стати з ними на рівні, і тому заявляє право на місце на мировій конференції в Парижу. Український Народ не допустить, щоби хтось інший накидав йому свою волю. Ні силою міжнародних комбінацій, ні силою заліза ніхто не зможе примусити його зріктися своєї суверенности і свого права самому завести лад на своїй землі згідно зі своїм бажанням. Бачучи наступ військ Російської Совітської Республіки з півночі і появу військ держав Антанти в Одесі, на півдні України, наступ військ молоді Польської держави на Галичину та окупацію Української частини в Бесарабії і Буковини Румунами на заході, вдирання російських добровольців на сході, вбачаючи в цьому початок окупації і розділ українських земель, Український Народ в особі Конгресу Трудового Люду України питає вільні народи в особі їх урядів: по якому праву твориться насильство над мирним і трудолюбивим населенням України, і що несуть на вістрях своїх штиків війська, що без згоди, а проти волі Українського Народу появляються на його землі. Разом з тим Конгрес Трудового Люду України іменем Українського Народу заявляє отсей протест: на підставі признаного всіма народами світу права самовизначення, історично розділений між Росією і Австрією Український Народ, нині, обєднавшись і утворивши самостійну єдину неподільну Народну Українську Республіку, кличе всі народи в імя кращих ідеалів людскости протестувати перед урядами тих народів, війська яких ведуть наступ на землі історичної оселі Українського Народу. Український Народ не бажає війни ні з ким, а бажає жити мирно і тихо, утворивши сам для себе той лад, який відповідає його історичній владі.

№ 132
**ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ДОБОВІ ДЛЯ ЧЛЕНІВ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ**

10 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Всі члени Української Національної Ради одержують добо-
ве у висоті 50 К. за час присутности їх на Українській На-
ціональній Раді і пермаментних комісіях. За час відпустки
добове не належиться.

§ 2

Крім сего одержують члени Української Національної Ра-
ди безплатну карту їзди залізницями на території Західної
Області Української Народної Республіки.

Коли в місци замешканя члена Української Національної
Ради нема залізничної стації, а віддалене залізничної стації від
місця замешканя виносить більше як 2 км, одержує дотичний
член Української Національної Ради за кожний км колової
дороги 3 К.

§ 3

Добове виплачується з тих фондів, з яких покриває ся всі
видатки народного заступництва.

§ 4

Ніякий член не може зречи ся побору добового.

§ 5

Члени Української Національної Ради, які без оправданя
не являть ся на засіданю Української Національної Ради, тра-
тять право побору добового за час їх неприсутности.

§ 6

Закон сей обовязує від 1 січня 1919 р.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   д-р Петрушевич, в. р.*

№ 133
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
СУДІВНИЦТВА ПРО СКОРОЧЕННЯ ЧАСУ ПІДГОТОВКИ
ПРАЦІВНИКІВ СУДОВОЇ СЛУЖБИ

11 лютого 1919 р.

§ 1

На підставі закону Української Національної Ради з дня 11 лютого 1919 р. ч. 12 В. д. з. р. знижую час підготовляючої судейської служби на два роки.

§ 2

Розпорядок сей входить в жите з днем оповіщення, а його правна сила гасне з кінцем 1921 р.

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 9.

№ 134
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО РОЗМЕЖУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ПОВІТОВИХ
І ОКРУЖНИХ СУДІВ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

11 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

Арт. I.

Постанови § 49, т. I і § 51, уст. I закона з дня 1 серпня 1895 р. ч. III В. з. д. і арт. IV ціс. розпорядку з дня 1 червня 1914 р. ч. 118 В. з. д. змінє ся в слідуєчий спосіб:

В т. I § 49 закона з дня 1 серпня 1895 р. ч. III В. з. д. замість слів «пятьсот золотих» мають бути вставлені слова «трих тисяч корон».

В уст. I § 51 закона з дня 1 серпня 1895 р. ч. III В. з. д. замість слів «пятьсот золотих» мають бути вставлені слова «три тисячі корон».

Вкінци в арт. IV. ціс. розпорядку з дня 1 червня 1914 р. ч. 118 В. з. д. замість слів «2500 корон» мають бути вставлені слова «10 000 корон».

Арт. II.

Постанови сего закона обов'язують у всіх спорах, в яких до тепер не видано ухвали на доказ в першій інстанції; ті справи відступаєсь з уряду Судови компетентному після постанов артикулу I сего закона.

Арт. III.

Постанови сего закона входять в жите з днем його оповіщення.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р. д-р Петрушевич, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 8.

№ 135
**ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ЗМІНУ СКЛАДУ ТРИБУНАЛІВ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ
В КАРНИХ СПРАВАХ**

11 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

Арт. I.

Два послідні уступи § 13 п. к. (закон з дня 23 мая 1873 р. ч. 119 В. з. д.) зносить ся, а в їх місце входять в жите слідуючі постанови:

Трибунали першої інстанції виконують свої чинности:

а) через одиничного судію в справах о провини згаданих в т. I., та в згаданих в т. I. справах о злочини, що до яких законний вимір кари не перевищає одного року вязниці зглядно тяжкої вязниці, без огляду на те, чи з тою карою лучить ся кара грошова;

б) у всіх прочих случаях в складі трох судіїв.

Всі рішення поза розправою в случаях під а) видає судія одиничний, в случаях під б) Трибунал в складі трох судіїв.

Арт. II.

Судіями одиничними по думці сего закона (арт. Ia) можуть бути лише радники Суду і радники Висшого Суду дотичних Трибуналів.

Арт. III.

Постанови сего закона обов'язують у всіх карних справах, в яких дотепер не видано вироку в першій інстанції.

Арт. IV.

Закон сей входить в жите з днем його оповіщення.

За Виділ Української Національної Ради:

д-р Горбачевський, в. р.

д-р Петрушевич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 8—9.

№ 136

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ПРО ПРИПИНЕННЯ ПРИМУСОВОГО ПІДПОРЯДКУВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВ І МАЄТКІВ ГРОМАДЯН АНТАНТИ**

11 лютого 1919 р.

§ 1

Розпорядок б. цілого австрійського міністерства з дня 29 липня 1916 р. ч. 245 В. з. д. в справі піддання під примусовий заряд підприємств, домів, дібр земських, як взагалі всіх предметів і маєткових прав зноситься, о скільки підприємства і маєтки є в цілості або в часті власністю горожан Сполучених Держав Північної Америки, Англії, Франції, Італії, Бельгії і Сербії.

§ 2

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

Президент Ради Державних Секретарів,

Державний Секретар фінансів, торгу і промисловости:

д-р Голубович, в. р.

*Управляючий Державним Секретаріатом заграничних справ,
Державний Секретар:*

д-р Цегельський, в. р.

Державний Секретар внутрішніх справ:

д-р Макух, в. р.

Державний Секретар військових справ:

Вітовський, в. р.

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар просвіти і віроісповідань:

д-р Артимович, в. р.

Державний Секретар шляхів, пошт і телеграфів:

Мирон, в. р.

Державний Секретар земельних справ:

Мартинець, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:

Козаневич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 9—10.

№ 137
**ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
ПУБЛІЧНИХ РОБІТ ВІДНОСНО ПРИДБАННЯ ДЕРЕВА
ДЛЯ ВІДБУДОВИ КРАЮ**

12 лютого 1919 р.

До

Державних Повітових Комісаріятів, управ будівельних експозитур і технічних урядів Держ. секр. публ. робіт

В цілі придбання в зимових місяцях дерева до відбудови знищеного війною краю, заряджується слідує:

1. Держ. Повітові Комісаріяти постараються, щоби негайно (перед тим заки дерева наберуть соків) вирубити в лісах, які наводяться в повіті, більшу скількість будівельного матеріалу.

Вируб дерева має відбутись в порозумінню з властителями лісів або їх заступниками, з задержанням всяких обережностей, які мають на цілі охорону лісів перед їх винищенням.

2. Засадничо мають займатись рубанням самі селяни, котрих будинки знищені війною, а котрим належить визначити відповідне дерево.

Пошкодованим і потребуєчим, котрі не в силі самі вирубати потрібного матеріалу, належить допомогти через вируб дерева у власнім заряді, евентуально при помочи робітничих відділів, які належить зорганізувати в порозумінні з Окружними Командами.

Подібну поміч належить уділити при звоженню будівельних матеріалів.

3. Видатки на рублення дерева у власнім заряді належить обмежувати до найменших границь і покривати з фондів, якими розпоряджує Держ. Повітовий Комісаріят. В браку таких фондів зажадати їх від Д.С.П.Р.

4. Скільки будівельного дерева круглого або кантового (без дошок) для одної знищеної загороди означається поки що на найбільше 20 (двадцять) кубічних метрів.

5. За дерево побране з лісів виставлятиме Держ. Пов. Комісаріят властителям урядові посьвідки з виміненням якости, скількості і ціни забраного дерева.

Спосіб виплати властителів дерева буде унормований окремим розпорядком.

6. Повіти, в котрих нема відповідного будівельного матеріалу, зголосять своє запотребовання Д.С.П.Р.

Повіти, в котрих знаходяться більші комплекси лісів, подбають про вируб більшої скількості дерева, котрим можна би обділити інші повіти, які не мають лісів.

7. Вирубови будівельного дерева мають бути піддані всі ліси без огляду на се, до кого вони належать, коли сей вируб згідний з раціональною лісовою господаркою.

З ерекціональних лісів належить призначувати дерево передовсім до відбудови знищених церков та приходів.

8. До переведення повизшої акції належить позавизувати повітові і — о скільки се вказане в більше знищених селах — місцеві комітети відбудови.

Задачею повітового комітету буде під проводом Держ. Пов. Комісара і в порозумінню з властителями лісів усталити ціну поодиноких родів будівельного дерева і перевести справедливий розділ того дерева між знищене населення. Ціни дерева з державних і камеральних лісів усталює Держ. Секретаріят земельних справ.

9. Дерево будівельне з лісів належить видавати тим, що потребують, засадничо — безплатно. Для придбання фондів на покриття видатків на рубання дерева й адміністрацію можна визначити консументам за дрова повні ціни, а то богатшим вищі, біднійшим низші. Цілком бідні, що не мають таких засобів, а передовсім родини, котрих члени служать при українським війську, мають одержувати дерево безплатно.

10. Під будівельним деревом розуміється лиш ті часті дерева, які надаються до конструкції будинків. Галуззя і відпадки лишається властителиві ліса до його розпорядимости.

11. Обділених будівельним деревом належить проводити в точній евіденції, щоби кождої хвилі мати перегляд і контролю розділу.

12. До 10-го кожного слідующего місяця належить предложити Д.С.П.Р. короткий звіт про скількість вирубаного і розданого матеріалу, його вартість, та про вироблену надвишку, яка може бути відступлена иншим повітам.

13. В повітах, де полишалися управи будівельних експозитур, або де потворено технічні Уряди Д.С.П.Р. належить перевести повисшу акцію з тими урядами, евентуально передати її тим урядам до самостійного переведення.

14. Приділення тертих матеріалів (дощок, лат і т. д.) наступить через Д.С.П.Р.

15. Тому, що час відповідного рубаня дерева є короткий, належить постанови сього обіжника ввести негайно в жите.

*Державний Секретар публ. робіт:
інж. Козаневич, в. р.*

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 1, арк. 342—343. Рукопис. Копія.

№ 138 ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО ОСНОВИ ШКІЛЬНИЦТВА

13 лютого 1919 р.

§ 1

Всі публичні школи на Західній Области Української Народної Республіки є державні, а учителі державними урядниками. За дозволом верховних шкільних властей можна засновувати приватні школи.

§ 2

Викладна і урядова мова у всіх державних школах є українська. Національним меншостям признає ся право на школу в рідній мові. Близші постанови про школи для національних меншостей вирішить окремий закон.

§ 3

Сей закон входить в жите з днем його оповіщення.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р *Горбачевський*, в. р.   д-р *Петрушевич*, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 10—11.

№ 139

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ПРО ПЕРЕДАЧУ ВИДОБУТОЇ НАФТИ ДЕРЖАВНОМУ
ЗАВОДУ В ДРОГОБИЧІ**

13 лютого 1919 р.

В цілі заосмотреня державної фабрики мінеральних оліїв сирим матеріалом, постановляємо отсе:

§ 1

Всі фізичні і правні особи, які мають право видобувати мінеральні олії (продуценти) і особи управнені до побору процентових уділів в зиску мінеральних оліїв (брутовці), мають негайно віддати державній фабриці мінеральних оліїв в Дрогобичі 22% із скількості бориславско-тустанівської ропи, випродукованої в падолисті 1918 р.

§ 2

Ціну перенятя сеї ропи означується на 42 К. від 100 кг державна відбірня в Модричі. Ту ціну має заплатити по перенятю ропи управа державної фабрики мінеральних оліїв в Дрогобичі продуцентам і брутовцям, зглядно їх правним заступникам, на підставі виказів, котрі предложать управі фабрики магазинові підприємства.

§ 3

Кошти перетолоченя ропи до державної відбірні понесуть особи, обовязані до достави ропи.

§ 4

Сей розпорядок входить в жите з днем його оповіщення, а його виконане поручається Державному Секретаріатови публичних робіт.

Президент Ради Державних Секретарів
Державний Секретар фінансів, торгу і промисловости:
д-р **Голубович**, в. р.
Державний Секретар внутрішніх справ:
д-р **Макух**, в. р.
Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.
Державний Секретар земельних справ:
Мартинець, в. р.
Державний Секретар публичних робіт:
Козаневич, в. р.
Державний Секретар шляхів, пошт і телеграфів:
Мирон, в. р.
Державний Секретар військових справ:
Курманович, в. р.
Державний Секретар просвіти і віроісповідань:
д-р **Артимович**, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 10.

№ 140
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО УПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
ПРОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ОДЕРЖАВИТИ УКРАЇНСЬКІ
ПРИВАТНІ ГІМНАЗІЇ ТА УЧИТЕЛЬСЬКІ
ЖІНОЧІ СЕМІНАРІЇ

14 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

№ 1

Уповажляє ся Державний Секретаріят просвіти і віроісповідань удержавити в дорозі розпорядку українські приватні гімназії в Долині, Городенці, Копичинцях, Рогатині, Чорткові і Яворові і учительські жіночі семінарії в Коломиї, у Львові і в Тернополи.

№ 2

Отсей закон входить в жите з днем його оповіщення.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р **Горбачевський**, в. р.   д-р **Петрушевич**, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 11.

№ 141
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ЗМІНИ В СКЛАДАННІ ІСПИТІВ УЧИТЕЛІВ
СЕРЕДНІХ ШКІЛ

14 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Заступників учителів або кандидатів учительського стану середніх шкіл, які перед днем 1 падолиста 1918 р. предложили іспитовим комісіям домашні праці і викажуть, що ті праці прийнято або предложені праці наслідком воєнних подій затратили ся, можна рішенням Державного Секретаріату просьвіти і віроісповідань допустити до зложеня устної части учительських іспитів.

§ 2

Виконане сього закона і утворене комісій для переведеня іспитів по думці § 1 сього закона поручає ся Державному Секретаріатови просьвіти і віроісповідань.

§ 3

Сей закон входить в жите з днем оповіщення і обовязує до 31 грудня 1919 р.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   *д-р Петрушевич, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 11.

№ 142
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ ПРО ЖАНДАРМЕРІЮ

15 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

Арт. I

Приписи §§ 2, 16 і 28 закона з 25 грудня 1894 р. ч. I. 1895 р. В. з. д. зноситься, а в їх місце видається отсі постанови:

§ 2

Жандармерія підлягає в справах служби публичного безпеченства державним повітовим комісаріям, в справах військових, економічних, адміністраційних, вишколення і контролі служби — своїм командантам жандармерії. В останній інстанції підлягає жандармерія у всіх справах Державному Секретареві внутрішніх справ.

§ 16

Чисельний стан Державної Жандармерії означає Державний Секретар внутрішніх справ, а чисельний стан поодиноких станиць означає командант Державної Жандармерії в порозуміню з повітовим державним комісарем.

§ 28

Всі видатки на удержане Державної Жандармерії обтяжують бюджет Державного Секретаріату внутрішніх справ.

Арт. II

Другий уступ § -фу 17, згаданого закона зноситься.

Арт. III

Закон сей входить в жите з днем його оповіщення.

Арт. IV

Виконане сего закона поручається Державному Секретареві внутрішніх справ.

За Виділ Української Національної Ради:

д-р Горбачевський, в. р.

д-р Петрушевич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 11—12.

№ 143

**РЕЗОЛЮЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ВИПЛАТУ УЧИТЕЛЯМ ТИМЧАСОВОГО
ВОЄННОГО ДОДАТКУ НА 1919 р.**

15 лютого 1919 р.

Національна Рада уповажнює Правительство до часу законного остаточного унормованя платні учителів народних і виділових шкіл виплачувати учителям тих шкіл у дієвій службі, сповняючим дійсно свої обовязки, тимчасовий воєнний додаток:

а) учителям з іспитом зрілості, згідно кваліфікацією без іспиту зрілості, у висоті подвійного воєнного додатку з 1918 р.

б) учителям без іспиту зрілості воєнний додаток у висоті воєнного додатку з 1918 р.

є) емеритам, вдовам і сиротам по вчителях народних і виділових шкіл у висоті побираної еметури, згідно вдовичої і сирітської платні.

Всякі додатки до платень, які в 1919 р. виплачувано учителям в поодиноких повітових Комісаріятах мають бути вчислені.

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 1. — Станіслав. — 1 берез. 1919. — С. 3.

№ 144
РЕЗОЛЮЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЗАРПЛАТИ УЧИТЕЛЯМ
СЕРЕДНІХ ШКІЛ

15 лютого 1919 р.

Укр. Нац. Рада уповажляє Правительство, щоби воно до остаточного законного унормованя платень учителів середних шкіл виплачувало неіспитованим суплентам, що сповняють дійсно свої обовязки, сталу річну ремунарацію у висоті 2000 К., іспитованим суплентам сталу ремунарацію у висоті 2400 К., а за години науки, подаваної понад максимальний вимір обовязків дійсного учителя за кожду годину тижневої науки в язикових і реальних предметах іспитованим суплентам і дійсним учителям по 240 К., неіспитованим по 192 К. річно; за кожду годину тижневої науки руханки, рисунків, каліграфії і співу іспитованим суплентам і дійсним учителям по 160 К., неіспитованим суплентам по 128 К. річно.

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 1. — Станіслав. — 1 берез. 1919. — С. 3.

№ 145
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО МОВИ

15 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Державною мовою на Західній Області Української Народної Республіки є мова українська.

§ 2

Сеї мови вживають у внутрішнім і зовнішнім урядованю всі державні власті і уряди, публичні інституції і державні підприємства.

§ 3

Законно признаним національним меншостям полишає ся свободу уживаня як устно, так і в письмах їх матірної мови в урядових зносинах з державними властями і урядами, публичними інституціями і державними підприємствами.

§ 4

Закон сей обовязує з днем його оповіщення.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   д-р Петрушевич, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Області Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 12.

№ 146
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ТИМЧАСОВЕ СУДОЧИНСТВО В ЦИВІЛЬНИХ
І КАРНИХ СПРАВАХ У ДРУГІЙ І ТРЕТІЙ ІНСТАНЦІЯХ
В ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ ВІДНОСИН,
ВИКЛИКАНИХ ВІЙНОЮ

15 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила.

Арт. I

На час надзвичайних відносин, спричинених війною, зміняє ся дотеперішні постанови про виконуване судівництва в цивільних справах в II і III інстанції (ціс. патент з 7 серпня

1850 р., ч. 325 В. д. з., § 8 закона з 1 серпня 1895 р. ч. 111 В. д. з., закон з 24 лютого 1907 р. ч. 41. В. д. з., § 8, ціс. патенту з 1 червня 1914 р. ч. 118. В. д. з. і § 10, закона Західно-Української Народної Республіки з 21 падолиста 1918 р.) і в карних справах II і III інстанції (§ 15 і 16, 32 і 33 закона з 23 мая 1873 р. ч. 119. В. д. з. і § 10 закона Західно-Української Народної Республіки з 21 падолиста 1918 р.) як слідує:

§ 1

Судівництво в цивільних і карних справах, яке на основі всіх дотеперішних законних постанов має виконувати Висший суд у Львові як II, зглядно Найвисший Державний Суд у Львові, як III інстанція, виконують на час надзвичайних відносин, спричинених війною окремі сенати, які в сій цілі будуть установлені при Трибуналах I інстанції, а саме:

а) в справах, в яких відбувають ся розправи і в яких рішає ся на основі переведених розправ, в складі 5 судіїв, з яких один є председателем;

б) поза розправами в складі 3 судіїв, з яких один є председателем.

Сі окремі сенати мають урядову назву «Окремий Судовий Сенат II інстанції в .....», «Окремий Судовий Сенат III інстанції в .....»

Державний Секретаріят судівництва визначає також для окремих сенатів прокураторів до заступництва публичного обжалованя по думці § 32 і 33 к. п.

§ 2

Державного Секретаря судівництва уповноважується означити в дорозі розпорядку сі Трибунали I інстанції, при яких творяться повисші окремі сенати (§ 1).

§ 3

Председателя і членів сих окремих сенатів іменує Державний Секретар судівництва з поміж президентів і віцепрезидентів окружних Судів та радників Висшого Суду Західної Области Української Народної Республіки.

§ 4

Розправи і наявні засіданя окремих сенатів для справ в § 1 сего закона означених відбувають ся з правила раз на місяць, а члени тих сенатів, іменовані з поміж судіїв урядуючих поза осідком дотичного Трибуналу (§ 2) мають на визначені розправи і наявні засіданя являти ся в місци осідку згаданих сенатів.

Арт. II

Державний Секретар судівництва установає в дорозі розпорядку правильник до виконання постанов арт. I. сего закона і формального веденя діловодства.

Арт. III

Всі постанови дотеперішних законів і розпорядків, суперечні з постановами сього закона, тратять на час обов'язуваня сього закона свою правну силу.

Арт. IV

Отсей закон входить в силу з днем його оповіщення, а Державний Секретар судівництва є уповноважений знести його в дорозі розпорядку, коли минуть ся надзвичайні відносини, спричинені війною.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   д-р Петрушевич, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 12—13.

№ 147

ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО ПОРЯДОК ПРИЙНЯТТЯ НА РОБОТУ ВЧИТЕЛІВ З ІНШИХ ПОВІТІВ

15 лютого 1919 р.

В посліднім часі лучають ся часто випадки, що народні учителі і учительки самовільно опускають свої дотеперішні посади, а переходять у інші повіти, де місцеві повітові комісарі, зглядно окружні шкільні інспектори їх приймають та надають учительські посади. Наслідок такий, що в деяких повітах є учительських сил зглядно подостатком, в інших зате їх забракло.

Беручи на увагу, що такий спосіб поступованя вводить безлад у наше народне шкільництво та ставить організації нашої школи поважні трудности, заряджую, що слідує:

1. Держ. повітовим комісарям і окр. шкільним інспекторам не вільно без дозволу Держ. Секретаріату освіти і віроісповідань приймати до своїх повітів та надавати посади — хоч би провізорично-учительським силам, занятим дотепер в інших повітах;

2. Учителі і учительки, які без згоди своїх попередніх інспекторів, зглядно комісарів опустили свої посади, а перенеслися в інші повіти, мають найдалше до дня 30 марта постаратися о дозвіл Держ. Секретаріату позістати на місци, на будуче до часу, доки не упорядкують ся відносини. Таких позволень у случаях заслугуючих на узгляднене буде уділяти ся лиш по вислуханю гадки пов. шкільного Комісаря повіта, в якім сила учительська була дотепер занята.

Станиславів, 15 лютого 1919.

*Державний Секретар освіти і віроісп.:
д-р Артимович, в. р.*

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. I. — Станіслав. — 1 берез. 1919. — С. 12.

№ 148

ЗАРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ У ПОРОЗУМІННЮ З ДЕРЖАВНИМ СЕКРЕТАРІАТОМ ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ПРО РІЧНІ ІСПИТИ І ІСПИТИ ЗРІЛОСТІ УЧНІВ-ВОЯКІВ

15 лютого 1919 р.

Ученики середних шкіл річника 1901 і старших річників можуть приступити до річних іспитів з тої кляси, до якої мали би ходити в нормальних условинах в б. шк. р.:

а) Наколи остають у біжучім шкільнім році в чинній військовій службі або оставали в такій службі довше, чим рік, без змоги учащати в тім часі що найменше через 6 тижнів до школи;

б) Наколи від послідного шкільного року, за який одержали річне свідоцтво з додатним або відємним вислідом, минуло що найменше рік;

в) Наколи відбудуть на окремо зорганізованих для них курсах що найменше 6-тижневу науку в двох найвисших клясах, а 10-тижневу науку в усіх прочих клясах того типу школи, до якого ходили перед вступленем до чинної військової служби.

Ученики, які з причини військової служби стратили два або більше років науки, можуть безпосередно по скінченю

курсу і зложенню річного іспиту з одної кляси брати участь в науці курсу безпосередно висшої кляси.

Окремі 6-тижневі курси для учеників-жовнірів кляс VII і VIII клясичної гімназії відбуватимуться в б. шк. році в державній українській гімназії в Станиславові в речинци: від 5 мая 1919 р. до половини червня 1919 р.

Окремі 10-тижневі курси для учеників-жовнірів кляс V і VI відбуватимуться поки що аж до часу освободження Львова в державній українській гімназії в Коломиї від 5 мая 1919 р.

В тій цілі можуть одержати ученики-жовніри потрібні відпустки.

Справа організації окремих курсів для учеників-жовнірів, які перед вступленем до чинної військової служби ходили до одної з реальних шкіл або учительських семінарій, буде унормована в пізнійшій часі окремим зарядженем.

Станиславів, 15 лютого 1919 р.

Державний Секретар освіти і віроісповідань:
д-р **Артимович**, в. р.

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. I. — Станіслав. — 1 берез. 1919. — С. 7—8.

№ 149 ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО ВІЙСЬКОВІ ДОДАТКИ

15 лютого 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Покликаня до чинної військової служби на підставі військового закону або добровільне зголошене до війська горожанина Західної Области Української Народної Республіки дає особам, що остають до покликаного у відношеню означенім в § 2, право до причинка на удержане з державних фондів після постанов поданих в сім законі. Той причинок належить ся в разі покликаня на підставі закону про военні чинитьби з дня 26 грудня 1912 р. ч. 236 В. з. д. без огляду на українське горожанство.

§ 2

Всім тим особам, яких удержане до хвилі вступлення покликаного до війська залежало від його праці, належить ся причинок на удержане, коли їх удержане є загорожене тим, що дохід з праці покликаного наслідком його покликання або зовсім відпав, або уменшив ся до того степеня, що вже не вистарчає на покритє удержаня тих осіб.

Заробіток, осягнений власною працею управнених до причинка осіб, не виключає права до причинка.

Однак те право гасне, коли покликаному або управненій до причинка особі припаде додатково таке майно, або управнена до причинка особа узискає такий заробіток, що з доходів того майна, ренти або заробітку удержане сеї особи може бути в цілости покритє.

Право до причинка на удержане прислугує також всім тим особам, які після постанов цивільного закона мають супроти покликаного законне право до удержаня (до аліментації), без огляду на те, чи їх удержане було залежне від покликаного.

§ 3

Державний причинок на удержане виносить денно для всіх управнених осіб після того, де мали вони у хвилі повстаня їх правіжу свій постійний осідок:

- 1) у Львові, в Чернівцях або за границями Західної Области Української Народної Республіки — 2 К.;
- 2) в Перемишлі, Станиславові, Коломиї, Бориславі, Дрогобичі, Ярославі, Самборі, Стрию, Тернополі — 1 К. 80 сот.;
- 3) в кожній иншій місцевости Західної Области Української Народної Республіки — 1 К. 60 сот.

Управленим особам, що безпосередно перед вступленем покликаного до війська жили з ним в спільнім домашнім господарстві, а його жінці і правесним дітям без огляду на се, чи жили з ним в спільнім домашнім господарстві, належить ся причинок на удержане в повній висоті; всім иншим лише в висоті підмоги, яку покликаний уділяв їм безпосередно перед своїм вступленем до війська.

Однак тим особам, що мають законне право до удержаня, а не одержали доси від покликаного або жадних підмог, або у висоті очевидно на удержане не вистарчаючій, належить ся причинок на удержане в такій висоті, яка віповідно до маєтко-

вих відносин покликаного буде властю признана; о скільки видано судове рішення, то у висоті означеній судом.

В ніякім случаю не вільно переступати найвисшої квоти одиничних вимірів. Навіть тоді, коли удержане управненою до причинка особи залежало від праці кількох покликаних, не може причинок на удержане перевищати одиничного найвисшого виміру.

Управненим особам, що в хвилі вступлення покликаного до війська жили в спільнім домашнім господарстві, належить ся разом причинок на удержане лише в найвисшійм вимірі 10 К. денно.

§ 4

Державний причинок на удержане належить ся почавши від хвилі покликання за той час, в котрім покликаний з причини виконуване служби не може віддавати ся цивільному заробкованю. Коли покликаний дезертирує або буде покараний судовим присудом карою тяжкої вязниці або тяжкою карою, гасне правіж до причиника з днем дезерції, зглядно з днем правосильности карного присуду. Однак коли дезертир зглядно засуджений перед або по відбутю кари буде покликаний до військової служби, належить ся причинок на удержане в часі виконуваня служби.

Коли покликаний виступив зі служби зі зменшенем заріркової спосібности що найменше о 20%, спричиненим довідно тою службою або пізніше дізнасть такого уменшеня своєї спосібности заробкованя, то причинок на удержане належить ся через весь час війни і ще через 6 місяців по її укінченю. Тє саме має примінене тоді, коли покликаний в битві або по битві пропаде або умре наслідком ушкоди в чинній військовій службі або наслідком недуги, яку та служба спричинила або погіршила.

Коли управнена до причинка особа дістане в часі виплати сього причинка військове заосмотрене, а квота того заосмотреня є менша від належного причинка на удержане, тоді належить зменшити причинок о квоту належну з заосмотреня.

§ 5

Причинок на удержане не дізнає уменшеня з причин підмог уділюваних державою, громадою, стоваришеннями і приватними особами, хоч би ті підмоги були правильно повертаючими

датками. Правіжів до причинка, основаних на сім законі, не можна піддавати екзекуції, ані заняти забезпечуючими мірами. Також не мають ніякого правного наслідка всякі розпорядження згаданими правіжами в дорозі цесії, переказу, заставлення чи яким иншим правним актом. Сі постанови не мають однак примінення до квот, котрі державна власть, громада або яка инша означена в дорозі розпорядку правна особа або заведене виплатить виразно тільки як зачет на рахунок військового причинка.

§ 6

Правіж до причинка на удержане треба зголосити в громаді звичайного осідку, коли управнена до причинка особа має свій осідок в Західній Области Української Народної Республіки. О скільки вона мешкає поза Західною Областию Української Народної Республіки, означить розпорядок, у якій власті треба зголошувати сей правіж. Зголошувати може сей правіж покликаний або управнена до правіжу особа, зглядно її заступник або громада, в котрій має вона звичайне місце осідку, а в кінци заводові товариства, до яких він належав. Зголошення, внесені пізнійше як 2 місяці по виключеню покликаного зі служби або пізнійше як 6 місяців по дни, в котрім управнена до причинка особа довідала ся з лісти страт або в инший віродостойний спосіб про смерть покликаного, або його загинене, мають причинкові комісії відкинути без дальшого поступованя.

§ 7

До рішення про правіжі, до переказуваня, удержуваня в перегляді і застановлюваня причинка покликані повітові і обласні причинкові комісії.

Повітові комісії складають ся з відпоручника державного повітового комісаріяту, як її голови, одного заступника скарбової власті, одного відпоручника громади осідку зголошуючого ся о причинок і двох мужів довіря цілого населеня повіта. Тих мужів довіря вибирає ся в сей спосіб, щоб були узгляднені найсильнійше в довичнім повіті репрезентовані галузи званя. Для сьої цілі вибрати мають передовсім виділи філій товариства «Сільский Господар» в повіті таких двох мужів довіря селянского населеня повіта, а дотично вибору мужів довіря від инших галузий званя, назначить державний

повітовий комісар, котре зване побіч селянського є найсильніше репрезентоване в повіті і візве дотичну організацію по званю до вибору двох її мужів довіря до повітової причинкової комісії.

До видаваня рішень призначить голова повітової причинкової комісії тих мужів довіря, котрі належать до галузи звания покликаного, як також відпоручника громади, місця звичайного осідку управненої до причинка особи.

Те саме має примінене також до головної причинкової комісії з тою відміною, що на місци відпоручників громад засідає в головній комісії відпоручник Виділу Української Національної Ради.

Члени комісії, які не є публичними урядниками, мають приречи через подане руки голові комісії, що зберігатимуть тайну і що по совісті і безсторонно сповнятимуть свій уряд.

Коли переведені розвіди дадуть вислід суперечний з заподаннями сторони і для неї некорисний, то треба візвати її до заяви і предложеня протидоказів.

Рішення про те, чи удержане даної особи є дійсно загрожене, вільно видати лише по урядовім справдженю всіх обставин, рішаючих се питане.

Відказуючі рішення мають бути все узасаднені наведенем міродатних для відмови обставин і мають бути доручені на письмі. Коли сторона бажає внести відклик, треба дозволити її на взгляд до актів.

Від рішення повітової причинкової комісії допускає ся відклик до головної причинкової комісії, який має бути внесений через повітову причинкову комісію до 60 днів від дня дорученя рішення. Головна причинкова комісія рішає справу оконечно.

В своїх рішеннях мають причинкові комісії виразно поучити сторони, чи і в якім речинци прислугує їм право відклику і куди треба його внести. Можливі представлення проти правосильних рішень, о скільки містять вони в собі дійсно нові обставини чи доказові внесеня, вимагають все поновного провірення наведеного в них подійсного стану та поновного рішення.

Комісії виконують свої чинности як власти і підлягають в своїм урядованю Державному Секретаріатови внутрішних справ.

§ 8

При зголошеню правіжу належить подати особу, на чії руки причинок має бути виплачений. Причинка на удержане не вільно переказувати на руки покликаного. Причинок має бути виплачуваний в місячних ратах з гори.

На розділ причинка між управненими до причинка особи комісія не має впливу.

Одержаних причинків не звертає ся назад.

§ 9

Громади обовязані помагати при виконуваню і приміненю сього закона.

Політична повітова влада може установити також власних мужів довіря для перепроваджуваня розвідів. Уряд мужів довіря і уряд членів комісії, покликаних з поміж населеня, є почетним урядом, і лише ті особи можуть його не прийняти або зложити, котрі по думці громадского виборчого закона мають право не прийняти вибір до громадского заступництва або зложити прийнятий уряд.

§ 10

Всі письма, протоколи, прилоги і посвідки відбору, потрібні для виконаня сього закона, є вільні від стемплевих і інших належностей, як і поштової оплати.

§ 11

Сей закон обовязує від дня 1 падолиста 1918 р. аж до демобілізації на Західній Области Української Народної Республіки, а виконане його поручає ся Державному Секретаріатови внутрішних справ в порозуміню з причасними Державними Секретаріями.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   д-р Петрушевич, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 6. — Станіслав. — 24 берез. 1919. — С. 39—42.

№ 150
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
ПРО ВИПЛАТУ ДОРІЖНЯНОГО ДОДАТКУ ДІЮЧИМ
УЧИТЕЛЯМ, УЧИТЕЛЯМ ПЕНСІОНЕРАМ І ВДОВАМ
ТА СИРОТАМ ПО НИХ

16 лютого 1919 р.

На основі ухвали Української Національної Ради з дня 4 січня 1919 р. заряджуємо як слідує:

§ 1

О скільки ще не виплачено активним учителям (-кам) народних і виділових шкіл, які дійсно повнять учительську службу, або служать при українським війську, емеритованим учителям (-кам), вдовам і сиротам по них доріжняного додатку за послідний квартал 1918 р., належить негайно сю рештуючу квоту виплатити в слідующий спосіб:

АКТИВНІ УЧИТЕЛІ:

Літ служби	1 кляса	2 кляса	3 кляса	4 кляса	5кляса
	Стан рідні				
	1 особа	2 особи	3—4 осіб	5—6 осіб	понад 6 осіб
1	2	3	4	5	6

А) Учителям народних шкіл — в коронах:

До 10 л. служби включно	243	360	492	624	756
Від 10—16 літ сл. включно	318	438	570	702	834
Від 16—23 літ сл. включно	387	504	636	768	900
Від 23—40 літ сл. включно	438	618	750	882	1014

Б) Учителям виділових шкіл — в коронах:

До 10 літ сл. включно	318	438	570	702	834
Від 10—17 літ сл. включно	387	504	636	768	900
Від 17—27 літ сл. включно	438	618	750	882	1014
Від 27—40 літ сл. включно	444	729	897	1065	1233

ПЕНСІОНОВАНІ УЧИТЕЛІ, ВДОВИ І СИРОТИ:

А) Учителям народних шкіл:

До 15 літ служби	144	корон
Понад 15 літ служби	180	-//-
Понад 20 літ служби	189	-//-

1	2	3	4	5	6

Б) Учителям виділових шкіл:

Від 10 літ служби	144	корон
Від 10—20 літ служби	180	-//-
Понад 20 літ служби	189	-//-

Учителям за ремуерацією	187	-//-

В) Вдовам по учителях народних шкіл:

Коли муж мав 15 літ служби	117	-//-
Коли муж мав понад 15 літ служби	144	-//-

Г) Вдовам по учителях виділових шкіл:

Коли муж мав 10 літ служби	117	корон
Коли муж мав 10—20 літ служби	144	-//-
Коли муж мав понад 20 літ служби	162	-//-

Д) Сиротам по народних учителях:

Сироти без вітця	54	корон
Сироти без родичів	90	-//-

§ 2

Крім цього належить таку саму квоту виплатити висше заганим особам, як тимчасовий зачет на доріжняний додаток за 1919 рік.

§ 3

Сей розпорядок входить в жите з днем його оповіщення.

Президент Ради Державних Секретарів.
Державний Секретар фінансів, торгу і промисловости:
д-р Голубович, в. р.
Державний Секретар просьвіти і віроісповідань:
д-р Артимович, в. р.
Державний Секретар внутрішних справ:
д-р Макух, в. р.
Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.
Державний Секретар земельних справ:
Мартинець, в. р.
Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:
Мирон, в. р.
Державний Секретар публичних робіт:
Козаневич, в. р.
Державний Секретар війскових справ:
Курманович, в. р.

№ 151

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ У ПОРОЗУМІННЮ З ДЕРЖАВНИМ СЕКРЕТАРІАТОМ
ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ТА ДЕРЖАВНИМ СЕКРЕТАРІАТОМ
ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПРО ПЕРЕПУСТКИ І ПАСПОРТИ
ДЛЯ ПОДОРОЖІ ДЛЯ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ**

16 лютого 1919 р.

§ 1

Цивільні особи підпадають, аж до відклику, обмеженням вільного подорожування в межах і поза межі Держави.

§ 2

Подорожі в межах повіту відбуваються на основі посвідки громадського уряду. В місцевостях, які є осідком державного повітового комісаріату, виставляє такі посвідки управитель повітового комісаріату, який одначе може до сеї чинности виделегувати місцевий громадський уряд (магістрат).

§ 3

В посвідці має бути поміщене: імя, назвище, зване і стан подорожного, місце його постійного побуту та опис особи (місце і рік уродження, зріст, лице, волося, очі, ніс, уста і особливі знаки).

§ 4

Така посвідка є важна на один місяць. За виставлене посвідки платиться як зворот коштів 2 К.

§ 5

В тіснійшій военній полосі потверджує таку посвідку місцева або найблизша військова власть. За потверджене не бере військова власть ніякої оплати.

§ 6

До подорожі поза межі повіту потрібна перепустка, виставлена управителем повітового комісаріату на основі посвідки тотожності особи, виданої громадским урядом.

§ 7

В перепустці має бути поміщено: імя, назвище, зване і стан подорожного, місце його постійного побуту, місцевість, до якої подорожний їде, ціль подорожи, час важности перепустки та опис особи (час і місце уродження, стан, зріст, лице, волося, очі, ніс, уста і особливі знаки).

§ 8

При виїзді з тіснішої воєнної полоси або приїзді до тіснішої воєнної полоси, потверджує перепустку місцева військова власть в осідку повітового комісаріяту.

§ 9

При виставленю перепустки складається оплату в квоті 5 К. За потверджене військова власть не бере ніякої оплати.

§ 10

Перепустку до подорожі в Наддніпрянську Україну виставляє управитель державного повітового комісаріяту, а потверджує їх повітова зглядно окружна військова власть. При виставленю перепустки складається оплату в квоті 10 К. За потверджене військова власть не бере ніякої оплати.

§ 11

До виїзду за межі Держави потрібний є паспорт, виставлений Державним Секретаріатом заграничних справ.

§ 12

Письменні поданя о паспорт з точним означенем ціли подорожи і місцевости, до якої виїздиться, вноситься через повітовий комісаріят, який подане опініює і разом з прилогами відсилає до Державного Секретаріяту заграничних справ. Стороні вільно подане, заопініюване повітовим комісаріатом, внести прямо до Державного Секретаріяту заграничних справ.

§ 13

До поданя треба залучити:

а) посвідку тотожности особи, виставлену громадским урядом і затверджену місцевою або найблизшою військовою властю, разом з описом особи (імя, назвище і зване, стан, місце і рік уродження, місце постійного побуту, зріст, лице, волося, ніс, очі, уста та особливі знаки). За таку посвідку платиться в громадськім уряді квоту 2 К.;

б) фотографію (фотографічну знимку), потверджену на відворотній стороні громадским урядом;

в) стемплеву належитість в квоті 35 К. то є: 5 К. як стемплеву належитість до поданя, а 30 К. як стемплеву таксу до паспорту.

§ 14

Дозвіл на подорож особам інтернованим та конфінованим видає виключно Державний Секретаріят внутрішніх справ.

§ 15

Письменні подання о такий дозвіл (стемплева належитість о 5 К.) з точним означенем ціли подорожі і місцевости, до якої виїздиться, вноситься через державний повітовий комісаріят, який в порозуміню з місцевою військовою властю, подання опініює та відсилає до Державного Секретаріату внутрішних справ. Стороні вільно заопініюване державним повітовим комісаріятот подане внести прямо до Державного Секретаріату внутрішних справ.

§ 16

За дозвіл на подорож особам інтернованим і конфінованим, складається оплату в квоті 10 К.

§ 17

Всі власти, які приймають вичислені в сім розпорядку оплати, мають вести точні викази зложених оплат.

§ 18

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

*Президент Ради Державних Секретарів:
д-р Голубович, в. р.
Державний Секретар внутрішних справ:
д-р Макух, в. р.
Державний Секретар військових справ:
Курманович, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 13—14.

№ 152

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ СУДІВНИЦТВА ПРО СУДЕЙСЬКІ ІСПИТИ

20 лютого 1919 р.

На основі §§ 12 і 13 закона про організацію Судів з 27 падолиста 1896 р. ч. 217 В. з. д. зношу розпорядок б. австрійского міністерства судівництва з дня 1 падолиста 1900 р. ч. 182 В. з. д. про судейські іспити і заряджую отсе:

Іспитова комісія

§ 1

Комісія складаєся з председателя, його заступників і екзамінаторів.

Предсідателем комісії є президент Висшого Суду або президент окружного Суду в тій місцевості, яка є осідком комісії (§ 2). Всіх інших членів комісії іменує Державний Секретар судівництва на протяг трох літ на внесене предсідателя комісії. Державний Секретар судівництва візве предсідателя до поставлення внесення і подасть число заступників предсідателя і екзаменаторів. Внесення мають обнимати о половину більше осіб, як потрібно іменувати.

Екзаменаторів адвокатского стану пропонує предсідатель комісії на підставі порозуміння з заступництвом адвокатского стану з поміж адвокатів, які ведуть канцелярію в осідку комісії.

Членами комісії можна іменувати звичайних і надзвичайних професорів правничого факультету для отсих предметів: цивільне право, торговельне і векслева право, цивільний процес і неспірне поступоване карне право і карний процес. Предсідатель комісії запитує професорів про їх згоду і предкладає внесення.

В той самий спосіб переводять ся доповняючі номінації.

§ 2

Осідком комісії є осідок Висшого Суду, а в часі надзвичайних відносин той окружний Суд, який означить розпорядком Державний Секретаріят судівництва.

§ 3

Устний судейский іспит відбуває ся перед комісією, зложеною з пяти членів, з котрих окрім предсідателя ще найменше два члени мусять належати до судейского стану, а найменше один член до адвокатского стану.

§ 4

Судейські іспити є вільні від такс і оплат. Уряд екзаменаторів є безплатний, однак замісцевим екзаменаторам належить ся службові дієти і кошти подорожі.

Допущене до судейского іспиту

§ 5

Кандидат має внести прошене о допущене до судейского іспиту до Державного Секретаріату судівництва через президію того окружного Суду, в якого области покінчив приготовляючу судейську службу.

Президія предкладає прошене разом з посвідками відбута приготовляючої судейської служби і опінію про кандидата

Державному Секретаріатові судівництва до остаточного порішення. Предсідатель комісії визначає речинці іспиту.

Судейский іспит

§ 6

Судейский іспит складає ся з двох частий:

- а) з письменного іспиту,
- б) з устного іспиту.

§ 7

Письменний іспит переводить ся в двох днях і обнимає в першій дни письменну задачу з карного, а в другій дни з цивільного права.

Кандидат виготовлює задачі під клявзуровим наглядом урядника і в урядовім льокалі; кандидатови треба полишити час від 9-ої год. рано до 7-ої год. вечером.

§ 8

Кандидат може при письменнім іспиті вглядати в тексти законів, розпорядків і урядових формулярів; всяка инша поміч і устне обговорюване справи з иншими суть заборонені.

§ 9

Предметом письменної задачі з карного права є виготовлене акту обжалованя, супротиву і рішення Висшого Суду або виготовлене вироку, або виготовлене жалоби неважности, а з цивільного права виготовлене вироку зглядно кінцевої ухвали або виготовлене ділової ухвали в екекуційнім поступованю.

§ 10

Акти до ужитку при письменнім іспиті вибирає і приділює кандидатови предсідатель комісії.

§ 11

По упливі часу, означенім в § 7, відбирає надзірний урядник від кандидата задачу без огляду на се, чи кандидат її скінчив чи ні, опечатує і предкладає з актами предсідателеви комісії.

§ 12

Предметом устного іспиту є законодавство цивільне і карне матеріяльне і формальне, а також законодавство адміністраційне і скарбове, яке стоить в зв'язку з судівництвом.

§ 13

Предсідатель комісії розділює предмети іспиту між екзамінаторів і приділює їм до оцінки письменні задачі кандидатів.

Екзамінатори з професорского стану питають кождий з свого фаху.

§ 14

Устний судейський іспит триває з кожним кандидатом дві години; можна екзамінувати рівночасно двох кандидатів, тоді триває іспит три години.

Кожний з екзамінаторів питає предмети йому приділені, председатель може ставляти питання в кождім напрямі.

§ 15

Комісія має перевірити чи кандидат вповні обізнаний з предметом іспиту (§ 12), головню зверне увагу на се, чи кандидат зуміє практично примінити постанови закона в конкретних случаях, та чи зуміє влучно оцінити подійсний стан під правним оглядом; однак кандидат мусить знати ті постанови закона, які є важні в практичнім приміненю, а менше важні мусить уміти загально означити.

Оцінка іспиту

§ 16

Вислід іспиту оцінює ся нотами: дуже доброю, доброю, достаточною, недостаточною.

§ 17

Про вислід іспиту рішають члени комісії більшістю голосів; голосують вони в поазбучнім порядку, председатель голосує послідний.

На случай рівности голосів рішає та оцінка, до якої приступив председатель.

§ 18

Комісія рішає про вислід остаточно і видає кандидатови свідоцтво, яке підписує председатель комісії.

Вислід іспиту подає председатель до відома Державному Секретаріатови судівництва і Президії Висшого Суду.

§ 19

Коли вислід іспиту є для кандидата некористний, має комісія оречи який ще є потрібний час дальшої підготовляючої судейської служби кандидата перед допущенєм його до нового іспиту. Сей час не може бути коротший як три місяці.

Кандидати, у яких вислід іспиту три рази був некористний, не будуть більше до іспиту допущені і є виключені від дальшої судейської підготовляючої служби.

§ 20

Про іспит списує оден з членів комісії протокол, який містить в собі час і місце іспиту, імена екзамінаторів і вислід

голосованя. Поодиноких питань не вписує ся в протокол. Підписують всі екзамінатори.

Протоколи разом з письменними задачами зложить комісія до президіяльних актів того Суду, в яким іспит відбув ся.

Кінцева постанова

§ 21

Сей розпорядок входить в жите з днем його оповіщення.

*Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 16—18.

№ 153

**ПОВІДОМЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ОСВІТИ
І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ДИРЕКТОРАМИ
І ЧЛЕНАМИ ІСПИТОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
в м. СТАНИСЛАВОВІ**

20 лютого 1919 р.

Державний Секретар освіти і віроісп. дня 20 лютого 1919 р. заіменував низше поданих директорами і членами іспитової, кваліфікаційної комісії в Станіславові для учителів народних шкіл на рік 1919, а іменно:

Дир. 1. О. Йосифа Раковського, тимчас. управ. учительської семінарії в Станіславові.

Дир. 2. О. Василя Навроцького, повіт. шкільного Комісаря.

Дир. 3. Щасного Соколовського, пов. шкільного Комісаря.

Членами:

Михайла Девосира, Андрія Крохмалюка, Гриця Зарицького, Михайла Назара, Льва Лисака, Івана Свищука, Маріяна Вислоцького, Олега Целевича, Гната Павлюха, Василя Волянського, Йосифа Струтинського, Антона Маркевича, Гриця Мурина, Йосифу Лопушанську і Марію Скождополеву.

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 1. — Станіслав. — 1 берез. 1919. — С. 14.

№ 154
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВ І ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО ПРИМУСОВЕ
ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЛІ в 1919 році

21 лютого 1919 р.

§ 1

Всі ґрунти, пригожі до рільної культури, мають бути управлені і нікому не вільно лишити придатного до культури ґрунту облогом.

Розпорядок сей відносить ся як до великої, так і малої селянської посілости.

§ 2

Орні поля, яких властитель чи арендар не може сам обробити, або мимо ствердженої спроможности не хоче обробити, переходять під заряд Держави (§ 8).

§ 3

Орні поля, яких властитель чи арендар не може сам обробити, винаймає громадска рільна комісія в порозуміню з властителем ґрунту та предкладає повітовій рільничій комісії до затвердження; в тім случаю припадають умовлені чинші властителиви.

§ 4

Орні поля, яких властитель чи арендар мимо ствердженої спроможности не хоче обробити, віддає громадска комісія оплатно в наєм в першій мірі безземельним і малоземельним. Чинші за винаєм ґрунтів, заряджуваних порядком сих постанов припадають Державі.

§ 5

Живий і мертвий інвентар, якого властитель чи арендар ґрунту після оцінки комісії не потребує до управи оставленого собі ґрунту, є так само предметом найму (§§ 3 і 4).

§ 6

Властители і арендарі, які не можуть або не хочуть обробити ґрунтів, придатних до культури, обовязані до 10 марта с. р. зголосити се в громадській рільничій комісії з докладним поданем простору, рода культури, положеня, а також тих припасів і середників до управи і засівів, які є в їх розпорядимости.

§ 7

Властители і арендарі, які не поступають після § 5, як також ті, що без оправданих причин не управляють ґрунтів, полишених собі до управи, підлягають грошовій карі від 200 до 500 К. за кожний гектар неуправленого ґрунту.

§ 8

Хто нарочно затаїть пригожі до управи ґрунти, припаси насіння, живий та мертвий інвентар або з розмислом чи в злосливий спосіб, унеможливить управу, підпадає — о скільки не заходить провина підлягаюча карному законуви — карі арешту від 1 до 6 місяців і надто грошовій карі від 100 до 50.000 К.

§ 9

Заряд ґрунтів, означених в §§ 2 і 3, виконує Держава через Державний Секретаріят земельних справ при допомозі:

а) повітових рільних комісій при державних повітових комісаріятах;

б) громадских рільних комісій при громадских урядах.

§ 10

а) Громадска комісія складається з п'ятох членів, з яких чотирох вибирають члени даної громади загальним голо-сованем під проводом начальника громади, зглядно громадского комісаря; п'ятим є з уряду начальник громади, зглядно громадский комісар і сей є председателем комісії. Члени комісії вибирають з поміж себе секретаря. Обсяг ділання комісії обіймає дану громаду в її адміністраційних границях.

б) Повітова рільнича комісія складається з семи членів, яких вибирають спільно відпоручники громадских рільничих комісій. Кожда громадска комісія висилає до вибору одного відпоручника. Председателя, його заступника і секретаря вибирають члени комісії з поміж себе.

Обсяг діланя повітової комісії обіймає цілий політичний повіт.

§ 11

Рішення громадских і повітових комісій западають звичайною більшістю голосів. В разі рівности рішає своїм голосом председатель.

До важности рішень конечна при голосованю присутність чотирох членів в повітовій комісії, а трох в громадській.

Комісії повітові згідно громадські скликає предсідатель згідно заступник відносної комісії.

Члени комісії, що без оправданя не являть ся на засіданю, підлягають грошовій карі від 20 до 500 К., які накладає предсідатель відносної комісії з правом відклику до повітового комісаря.

§ 12

Повітовий комісар обовязаний бути на кождім засіданю повітової рільничої комісії; він має право засистувати рішеня комісії. Про засистоване обовязаний він сейчас донести Державному Секретаріатови земельних справ.

Предсідатель може рівнож внести до Державного Секретаріату земельних справ свій спротив.

Ухвали повітових і громадских комісій передають дотичні предсідателі повітовим комісаріатам згідно громадским урядом, які подбають про переведеня сих ухвал.

§ 13

Завданем повітової і громадскої комісії є дбати про те, щоби всі ґрунти рільної культури були для рільної продукції належито використані.

Тому обовязані вони:

а) наглядати, чи властителі і арендарі ґрунтів приготували і управили в час своєї ґрунти;

б) взяти в адміністрацію Держави ґрунти неуправлені з причин поданих в §§ 3 і 4, з засобами і інвентарем (§ 4) та вести їх після приписів сего розпорядку.

§ 14

Громадські комісарі обовязані:

а) приймати зголошеня, приписані в § 5;

б) завести і удержувати викази сих оголошень;

в) давати в наєм ґрунти, заключати умови найму і предкладати умови сі до затвердження повітовим комісіям;

г) забезпечувати чинші, відбирати їх та віддавати властителям (§ 3), згл. складати до державних кас;

§ 15

Повітові комісії обовязані:

а) наглядати діяльність громадских комісій;

б) затверджувати умови найму, заключені громадскими комісіями;

в) карати після §§ 7 і 8 сего розпорядку;

г) дбати про засоби і середники потрібні до управи рілі і розділювати їх між поодинокі громади і рільників.

§ 16

Державний Секретаріят земельних справ наглядає діяльність всіх комісій та приймає відклики від рішень повітових комісій.

§ 17

Квоти, які впливають зі стягнення кар, наложених сим розпорядком, припадають Державі.

§ 18

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

§ 19

З виданем сего розпорядку перестають обовязувати всі закони і розпорядки бувшої австрійської держави, які доторкають предмету сего розпорядку, та всі дотепер Державним Секретаріятном земельних справ видані зарядження, о скільки они є суперечні з повисшими постановами.

Державний Секретар земельних справ:
Мартинець, в. р.

Державний Секретар внутрішних справ:
д-р Макух, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 18—20.

№ 155

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ОСВІТИ
І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО ПРИВАТНІ ШКОЛИ**

22 лютого 1919 р.

§ 1

Всі приватні школи, о скільки они не одержали від Державного Секретаріятну просьвіти і віроісповідань позволення на дальше ведене, замикає ся.

§ 2

Прошене о концесію на дальше ведене дотеперішних приватних шкіл або на засноване нових приватних народних, виділових, середних і фахових шкіл належить вносити до Державного Секретаріятну просьвіти і віроісповідань з точним поданем особи або товариства, яке удержує школу, назвища і

фахової кваліфікації управителя школи, виказу учителів і їх кваліфікації, приблизного числа учеників (учениць), для котрих засновує ся школу, та з означенем її типу, приміщення і научних середників.

§ 3

Конечними умовами, без яких Державний Секретаріат просьвіти і віроісповідань не міг би надати концесії на приватну школу є:

а) управитель і учителі школи мусять бути горожанами Української Народної Республіки та долучити до прошення о концесію письменну заяву, що почувають ся горожанами тої ж Республіки і будуть повинувати ся її законам і розпорядкам;

б) організація школи мусить в загальних основах відповідати організації державних шкіл того самого типу;

в) надзірними органами для приватних шкіл є верховні шкільні державні власти.

§ 4

Законні австрійські постанови, на яких опирали ся досі приватні школи, остають дальше в правній силі з тим застереженням що умови, привязані до австрійської державности, австрійского горожанства і організації австрійских шкіл, належить тепер примінити аналогічно до української державности, українського горожанства і до організації українських державних шкіл.

*Державний Секретар просьвіти і віроісповідань:
д-р Артимович, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 21.

№ 156

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО СЛУЖБОВУ ПРИСЯГУ УЧИТЕЛІВ

22 лютого 1919 р.

§ 1

Всі особи учительського стану державних шкіл — о скільки се ще не стало ся — мають зложити службове приречене, а то директори фахових і середних шкіл і повітові шкільні комісарі

на руки відносних головних референтів при Державнім Секретаріяті просьвіти і віроісповідань, учителі середних шкіл на руки директорів, управителі та учителі народних та виділових шкіл на руки повітового шкільного комісаря.

§ 2

Текст службового приреченя звучить:

«Я ..... іменованій (полишений) на становищи Української Народної Республіки прирікаю, що мої з тим урядом (з сею службою) получені обовязки сповнятиму по мойому найкрасшому знаню і згідно з моєю совістю. Всі мої сили присвячу для добра Української Народної Республіки єї інтересів та скарбових доходів берегтиму у всяких відносинах. Приказам моїх зверхників буду все послушний».

§ 3

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

*Державний Секретар просьвіти і віроісповідань:
д-р Артимович, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 20—21.

№ 157 РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ПРО СКЛАДАННЯ ШТЕМПЕЛЬНИХ І БЕЗПОСЕРЕДНІХ ОПЛАТ

23 лютого 1919 р.

Полишаючи в правній силі аж до часу виданя нових значків стемплевих всі обовязуючі закони і розпорядки, які відносять ся до стемплевих і безпосередних належитостий, а не противлять ся сему розпорядкови, — заряджуєсь отсе:

1. Загальні постанови

§ 1

Від дня обовязування сего розпорядку почавши, всякі стемплеві і безпосередні належитости оплачуєсь готівкою.

§ 2

Кождий начальник суду, уряду, власти або иншої публичної інституції визначить гідного довіря урядника або иншого підчи-

неного собі функціонера до припинення готівки, яку після § 1 має ся складати в місце стемплів. Їм'я і назвище, як також службовий характер сего урядника (функціонера) належить оголосити в будинку урядовім на виднім і для всіх доступнім місци.

§ 3

Заплата готівки в місце стемплів до рук иншого, як в § 2 означеного урядника (функціонера), уважає ся безуспішною.

§ 4

Урядник (функціонер) не може відмовити прийнятя письма від сторони з причини сумніву щодо висоти припадаючої стемплевої належитости. Однак має звернути увагу стороні, що припадає більша належитість, та коли сторона відказуєсь заплатити різницю, виготовити урядовий опис (ноцію).

§ 5

Урядники і функціонари обовязані до виготовлення урядового опису (ноції) є солідарно зі стороною відвічальні за стемплевую належитість, о скільки не виготовлять опису та не перешлють його компетентній Дирекції скарбового округу.

§ 6

Начальник уряду і визначений ним урядник (функціонер) до припинення готівки в місце стемплів відповідають солідарно за всяку шкоду, заподіяну державному скарбову з причин недодержання, зглядно надужитя приписів сего розпорядку.

Переступаючі постанови сего розпорядку будуть карані після постанов скарбового карного закона, що не виключає їх евентуальної карно-судової відвічальности.

II. Спеціальні постанови.

A. Судові справи:

§ 7

Кожда сторона є обовязана перед внесенем письма до суду зложити у урядника (функціонера) згаданого в § 2 готівку у висоті припадаючої на дотичне письмо стемплевої належитости.

§ 8

Урядник (функціонер) запише заплачену квоту при ужитю кальки та хемічного олівця в призначенім на се виказі, який в двох примірниках має бути ведений після долученого взору.*

В И К А З*
заплатених готівкою стемплевих належитостей
в місце стемплевих значків:

Артикул	Дата	Імя і назвище	Предмет, ч. справи вгл. rep	КВОТА		Замітка
				К	с	

Опісля зазначить червоним письмом на внесенім письмі і на його прилогах в місци, де доси наліплювано стемплі заплачену квоту, впише артикул виказу, дату і умістить свій підпис.

Так заосмотрене подане внесе сторона до бюро подавчого; без сеї клявзулі не вільно сему бюрови принимати ніякого письма.

§ 9

Урядник подавчого бюро та урядники поодиноких відділів канцелярійних провірять під своєю відвічальністю кожде внесене до них письмо щодо автентичности підпису урядника (функціонера), управненого до приниманя готівки в місце стемплів, число біжуче виказу і всі формальности; при тій нагоді впише до виказу число справи дотичного акту. В случаю, згаданім в § 4 мають ті урядники виготовити урядовий опис (ноцію), а в случаю заміченого надужитя зі сторони урядника (функціонера), управненого до приниманя готівки, мають повідомити про се безпроволочно начальника уряду.

§ 10

На случай пересилки письма почтою треба долучити до сего письма готівку, відповідаючу висоті припадаючих від сего письма та прилог стемплевих належитостей, або переслати дотичну квоту переказом, подаючи на відтинку сего короткий зміст поданя зглядно число справи.

Надіслану квоту має урядник подавчого бюро передати урядникови (функціонареви) управненому до приниманя готівки, котрий поступить з нею як в § 8.

На случай недолученя зглядно ненадісланя сеї квоти завізве канцелярія судова сторону до додаткового пересланя сеї квоти з тим zagrożенем, що заки квота не буде в цілости зложена, дотичне письмо не буде полагоджене.

§ 11

Стемплеві належності від протоколів судових та їх прилог, від вироків першої інстанції, кінцевих ухвал, угод і т. п. мають бути заплачені в готівці в слідуючий спосіб:

При спочиваню або перерві процесу та при судових угодах перешле судія сейчас, в інших случаях шойно по оголошеню вироку, кінцевої або іншої рішаючої ухвали, процесові акти урядникови (функціонареви) уповноваженому до приниманя готівки, у котрого сторони найдалше до трох днів мають зложити в готівці степлеву належитість, припадаючу від всіх степлевій оплаті підлягаючих писем.

Коли сторона зглядно її заступник не зложить в згаданім речинци припадаючої квоти, урядник (функціонар) управнений до приниманя готівки зазначить сю обставину червоним письмом на дотичнім акті і виготовить урядовий опис (ноцію) в ціли виміру поодинокі належитости з підвишкою. В тім случаю вирок зглядно кінцева ухвала не буде доручена сторонам.

§ 12

Належитість від протоколів реквізиційних обчислює суд реквізиційний, шойно о надісланю протоколу і стягає її від сторони в спосіб поданий в § 11.

§ 13

Стемплева належитість від гіпотечних і депозитових витягів, дуплікатів, виготовлень угод судових і т. п. має бути стягнена від сторони при нагоді устного або письменного внесеня дотичного прошеня (§§ 8—10), а заплачена квота має бути зазначена на виготовленім письмі.

§ 14

В случаю легалізації підпису сторони на документі обчислить урядник легалізуючий перед переведенем легалізації цілу припадаючу належитість (легалізаційну, скальову і сталу від документу — о скільки сторона не оплатила її безпосередно в податковім уряді), котру сторона має зложити у урядника (функціонаря) управненого до приниманя готівки.

Урядник легалізуючий впише в реєстрі удостовірень (1) квоту, яку сторона заплатила титулом сих належитостей.

§ 15

Павшальні належитости, о скільки їх по думці існуючих приписів не вимірює скарбова власть, треба як дотепер платити готівкою в дотичнім податковім уряді.

§ 16

Урядник (функціонер) установлений до прийма́ння готівки в місце стемплів замкне кожній суботі виказ та по потвердженю його начальником Суду віддасть готівку разом з дуплікатом виказу податковому урядови.

§ 17

Податковий уряд по провіреню рахунків посвідчить одержане готівки на оригіналі виказу, а пібрану квоту зачислить в «Дневнику приходів і розходів безпосередних належитостей», подаючи рівночасно назву Суду і артикули виказу, якого дуплікати долучить до дневника.

§ 18

В тім дневнику зачислить податковий уряд також ті квоти, які титулом стемплевих належитостей будуть безпосередно в уряді заплачені готівкою.

§ 19

Начальник Суду допильнує під своєю відвічальністю, щоби кожній суботі гроші пібрані протягом цілого тижня в місце стемплів переслано після припису § 16. Коли се не наступить, має начальник податкового уряду довести о тім сейчас зверхній Дирекції скарбового округу.

§ 20

В случаях, де суд з уряду або на прошене сторони по думці § 22 вик. розпорядку до ціс. розпорядку з дня 15 вересня 1915 р. ч. 279. В. д. з. зарядить зворот за високо пібраної стемплевої належитости, зреалізує податковий уряд без відношення ся до зверхної Дирекції скарбового округу сю асигнату в «Дневнику приходів і розходів безпосередних належитостей» за неостемпльованим квітом та відобранем від сторони судової посвідки, котру долучить до дотичної позиції розходу.

§ 21

Викази має суд переховувати пять літ.

Б) Адміністраційні справи

§ 22

Стемплеві належитости, припадаючі від письм і виготовлень урядових, мають бути пібрані і зачислені в спосіб анальогічний як в судових справах.

Віддане гроший пібраних урядником (функціонером) уповноваженим до прийма́ння готівки в місце стемплів має під відвічальністю начальника наступити найдалше пятого дня кожного місяця.

Постанови §§ 20 і 21, мають своє аналогічне приміненя.

В) Документи і правні інтереси

§ 23

Стемплеві належитости припадаючі від документів і правних інтересів мають інтересовані сторони заплатити до 8 днів, числячи від дня виставлення дотичного документу, в готівці в податковім уряді за посвідченням на дотичнім документі в місці, де доси наліплювано стемплевi значки.

§ 24

При дрібних стемплевих належитостях як прим. при стемплевих належитостях від рахунків, купецьких білянсів, метрик, шкільних свідоцтв і т. п. є податковий уряд обовязаний на жадане сторони прийняти в готівці стемплеву належитість припадаючу від більшого числа тих документів in bianco та зазначити на кождім примірнику в місці, де доси наліплювано стемплевi значки, висоту заплаченої в готівці стемплевої належитости.

§ 25

Коли нотар виставляє документ або легалізує готовий вже документ, є він обовязаний всі стемплевi належитости, які припадають від сего документу — о скільки сторона не заплатила їх безпосередно в податковім уряді — стягнути і вписати до виказу, який має ся вести після постанов § 8.

Віддане грошей до податкового уряду має наступити найдальше пятого дня кожного місяця (§ 22).

Викази має нотар переховувати пять літ.

§ 26

В случаю легалізації підпису нотарем квота заплачена в місце стемпля має бути вписана також в легалізаційний протокол.

§ 27

Коли належитість стемплева сходить ся з беспосередною належитостю, яка підлягає вимірови, буде стемплева належитість від перенесеня права власности разом рівночасно обняті виміром.

§ 28

Те саме відносить ся до правних актів виготовлених нотарем. В тім случаю зазначить він в клявзулі відпису нотаріяльного, призначеного для виміру належитости, що не стягнув стемплевої належитости від документу і легалізації.

§ 29

В случаю стягнення скальової належитості від векслів і подібних документів, зачислить їх податковий уряд як в § 18, а заплачену квоту зазначить на документі.

III. Кінцеві постанови

§ 30

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

§ 31

Особи приватні та управнені до продажі стемплів мають найдальше до 12 марта 1919 р. включно виміняти на гроші свої припаси значків стемплевих в тім податковім уряді, де їх закупили. Речинець сей безусловно не може бути продовжений. Оставші по упливі сего речинця в обігу стемплеві значки тратять з тим днем свою вартість.

§ 32

Податковий уряд зачислить звернені гроші в «Дневнику приходів і розходів безпосередних належитостей», а звернені стемплеві значки долучить як прилогу до відповідної позиції.

§ 33

Коли податковий уряд має з огляду на скількість предложених стемплів оправдане підозріне щодо неправильного поступованя сторін, має відмовити їм виплати гроший і віднести в ціли вирішення справи до компетентної Дирекції скарбового округа.

*Президент Ради Державних Секретарів,
Державний Секретар фінансів, торгу і промисловости:*
д-р Голубович, в. р.

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар внутрішних справ:

д-р Макух, в. р.

Державний Секретар земельних справ:

Мартинець, в. р.

Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:

Мирон, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:

Козаневич, в. р.

Державний Секретар просвіти і віроісповідань:

д-р Артимович, в. р.

За Державного Секретаря війскових справ:

Бубела, в. р.

№ 158

ЗАРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО КІНЕЦЬ ПЕРШОГО І ПОЧАТОК ДРУГОГО ПІВРІЧЧЯ ТА ШКІЛЬНІ КАНІКУЛИ

23 лютого 1919 р.

Дирекціям всіх шкіл та повітовим шкільним Комісаріатам. Нормально перший піврік у шкільнім році 1918/19 мав закінчити ся в тих заведеннях, згл. клясах, в котрих наука відбувала ся менше більше правильно, дня 11 лютого 1919 р., другий піврік зачати ся дня 17 лютого і треватиме до 15 липня 1919 р.

В тих заведеннях, в котрих із за яких-небудь перепон шкільна наука поки що не відбуває ся, час тревання науки буде означений окремими розпорядками відповідно до місцевих відносин на основі внесень предложених Дирекціями шкіл.

Станіславів, 23 лютого 1919 р.

*Державний Секретар освіти і віроісп.:
д-р Артимович, в. р.*

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 1. — Станіслав. — 1 берез. 1919. — С. 9.

№ 159

ЗАРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО ОПЛАТУ ЗА НАВЧАННЯ

23 лютого 1919 р.

Дирекціям всіх Державних гімназій, реальних гімназій та реальних шкіл.

Взиваєся Дирекції висше згаданих державних шкіл, щоби в речинци до 15 марта 1919 р. предложили Державному Секретаріатови освіти і віроісповідань:

а) Виказ учеників увільнених від шкільної оплати, при чім замічаєся, що звільнене від шкільної оплати за I піврік біжучого шкільного року виїмково рішати ме сама конференція учительського збору на основі досі обовязуючих норм.

б) Виказ учеників, що зложили шкільні оплати чеками поштової каси щадниці, з долученем чекових відтинків.

в) Виказ учеників, котрі зложили гроші готівкою на руки Дирекції.

Виказану готівку належить зложити о місцевім податковім уряді, а поквітоване переслати Секретаріатови освіти і віроісповідань разом з виказом адв.

Станіславів, 23 лютого 1919 р.

*Державний Секретар освіти і віроісп.:
д-р Артимович, в. р.*

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 1. — Станіслав. — 1 берез. 1919. — С. 9.

№ 160

ЗАРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО ЗМІНУ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ

23 лютого 1919 р.

Дирекціям всіх державних і приватних шкіл та повітовим шкільним Комісаріятам.

Заким переведе ся дефінітивну реорганізацію научних планів, постановляю і заряджую поки що отсе:

До хвилі видання нових планів остає у всіх типах і категоріях шкіл дотеперішний план науки з отсими тільки змінами:

а) Зносить ся обовязкову науку польської мови у всіх школах з викладною українською мовою, полишаючи можливість научуваня її в середних школах як надобовязкового предмету.

В народних школах вводить ся натомість в IV році науку писаня і читаня латинкою (в українській мові).

б) В народних школах зносить ся науку німецької мови; там де доси вона відбувалася, належить лише в 2 годинах тижнево утрєвалювати здобуті вже учениками відомости, не посуваючи ся з научним матеріалом дальше.

в) В народних школах, числом лекцій відпавших з науки польської і німецької мови, належить побільшити число лекцій, призначених на науку читаня, писаня, граматики в українській мові та на науку рахунків.

г) У всіх державних і приватних школах з недержавною викладною мовою вводить ся науку української мови як

обовязкового предмету, а то: в народних школах від III р. науки, в усіх інших школах під I р. науки, в числі годин що найменше рівнім викладній мові.

д) Лекції науки історії і географії призначені досі на основі австрійських научних планів на науку історії і географії Австро-Угорщини, призначає ся у всіх школах, без огляду на викладну мову, на науку історії і географії в першій мірі України, а в звязи з нею і інших земель, заселених славянськими племенами.

Станиславів, 23 лютого 1919 р.

*Державний Секретар освіти і віроісп.:
д-р Артимович, в. р.*

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 1. — Станіслав. — 1 берез. 1919. — С. 8.

№ 161

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У ВСІХ ДЕРЖАВНИХ ШКОЛАХ

24 лютого 1919 р.

§ 1

Дирекції всіх державних, середних шкіл з неукраїнською викладною мовою в місцевостях, де досі нема державних шкіл даного типу з українською викладною мовою, мають найдальше до дня 15 марта 1919 р. завести у своїх заведеннях українську викладну мову.

§ 2

До кінця шкільного року 1918/19 позваляє ся заведенням, згаданим в § 1, послугувати ся в міру потреби дотеперішною викладною мовою як помічною.

§ 3

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

*Державний Секретар освіти і віроісп.:
д-р Артимович, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 3. — Станіслав. — 2 берез. 1919. — С. 25.

№ 162
ЗАРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ОСВІТИ
І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО ОДЕРЖАВЛЕННЯ
ПРИВАТНИХ ШКІЛ

24 лютого 1919 р.

Дирекціям українських приватних гімназій в Долині, Городенці, Копичинцях, Рогатині, Чорткові і Яворові і приватних жіночих семінарій в Коломиї, Львові і Тернополі.

Щоби уможливити Державному Секретаріатові освіти і віроісповідань виконати закон з дня 14 лютого 1919 р. в справі удержавнення висше згаданих середних шкіл, поручаєся Дирекціям тих шкіл:

а) донести, чи дотичне місто, згл. товариство удержуюче школу є готове переняти на себе справу поміщення закладу і залучити відповідну заяву.

б) предложити виказ інвентаря внутрішнього урядження, як також виказ научних середників, які удержуючі дотепер школу готові є віддати на необмежений ужиток школи.

в) подати точні дати від коли приватна гімназія (жіноча семінарія) існує, кілько має кляс в біжучім шкільнім році, число учеників після кляс, їх народність і віроісп., виказ учительських сил занятих в біжучім шкільнім році, їх кваліфікації та тижневе число годин їх науки.

Деклярації до а) і б) мусять бути підписані уповновласненим заступником міста чи товариства, яке удержує школу, а їх підписи легалізовані.

Станіславів, 24 лютого 1919 р.

*Державний Секретар освіти і віроісп.:
д-р Артимович, в. р.*

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 1. — Станіслав. — 1 берез. 1919. — С. 10—11.

№ 163
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ФІНАНСІВ
ПРО ЗУПИНКУ ВСІХ ГУРАЛЕНЬ

25 лютого 1919 р.

§ 1

Державні повітові комісаріяти припинять негайно і безумовно аж до дальшого зарядження Державного Секретаріату фінансів рух всіх гуралень в своїм повіті.

§ 2

Державні повітові комісаріяти займуть сейчас весь запас спірту на річ Держави за викупом, який пізнійше означитися.

В котрій із гуралень є мірничі знаряди, ствердить державний повітовий комісар (згл.) його делегат разом із фаховим скарбовиком, скількість і степеневість товару, замкне склад і зробить його управителя відвічальним за цілість і безпеку державного добра. Де нема мірничих знарядів, замкне склад і віддасть його аж до часу, коли скількість і якість буде точно означена, під сторожу публичних органів безпеченьства.

§ 3

Державні повітові комісаріяти зладять потрібний урядовий доклад із заплачення та ствердження скількості і якості спірту і пришлють його негайно Державному Секретаріатові фінансів. Наколи-б дотично спірту існували які — досі нерозв'язані — умови державного повітового комісаріату, належить повідомити о тім Державний Секретаріат фінансів і переслати йому відносні договори.

§ 4

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

*Державний Секретар фінансів:
д-р Голубович, в. р.*

№ 164

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ СУДІВНИЦТВА
ПРО ТИМЧАСОВУ ОРГАНІЗАЦІЮ НОТАРІВ

1 березня 1919 р.

§ 1

Закони і розпорядки, на підставі яких в бувшій австрійській державі урядували ц. к. нотарі, остають аж до їх зміни, згідно знесення в правній силі, о скільки вони не противлять ся державности Української Народної Республіки.

§ 2

Всі ц. к. нотарі стають нотарями Української Народної Республіки і мають при підписі місто слів: «ц. к. нотар», додавати слова: «нотар У.Н.Р.».

§ 3

Нотарі У.Н.Р. остануть в урядованю на своїх місцях, наколи найдалше до 30 цвітня 1919 р. включно узискають одобрене нової урядової печати (§ 4 розп.), предложать відбитки печати і екземплярі підпису (§§ 14 і 16 нот. зак.) та зложать приречене (§ 5 розп.).

§ 4

Печать нотаря У.Н.Р. мусить обнимати герб одноцільної Української Народної Республіки (тризуб Володимира Великого), а кругом гербу напис в українській мові, подаючий імя, назвище, урядовий титул, осідок і судовий округ. Крім того може печать обнимати урядовий титул і осідок нотаря в мовах законно признаних національних меншостей.

Про дотеперішні печати рішає § 42 нот. зак.

§ 5

Нотар У.Н.Р. складає приречене в Висшій Суді письменно; раз зложене приречене є невідкличне.

Приречене нотаря У.Н.Р. звучить:

«Прирікаю як нотар бути вірний Українській Народній Республіці, повинуватися законам і розпорядкам Української Народної Республіки, словнювати уряд нотаря ревно і совістно та все мати на увазі добро і пожиток Української Народної Республіки».

§ 6

Нотарі У.Н.Р., які до 30 цвітня 1919 р. включно не доповнять всіх вимогів, обнятих §§ 3 до 5 сього розпорядку тратять свій уряд.

На їх місце прийде субститут, аналогічно до случаїв, як колиб нотар відказався від свого уряду (§§ 119 до 123 нот. зак.).

§ 7

Урядову мову нотарів У.Н.Р. і нотаріяльних палат У.Н.Р. установлює закон з 15 лютого 1919 р. ч. 20. В. д. з. р.

Кожний нотар У.Н.Р. є обов'язаний виказатися знанем української мови після § 12 нот. зак. під ригором § 157 нот. зак.

§ 8

Постанови сього розпорядку (§§ 2 до 6 включно) відносяться також до урядуючих субститутів.

§ 9

Всі агенти б. австрійського міністерства судівництва перейшли на Державний Секретаріат судівництва.

§ 10

До часу, доки Нотаріяльна Палата у Львові, Окружний і Висший Суд у Львові, Державна Прокураторія і Висша Державна Прокураторія у Львові будуть знаходитися в області зайнятій ворожими військами, всі функції їх, приписані нотаріяльним законом, сповняти-муть в заступстві Окружний Суд зглядно Державна Прокураторія в Станиславові.

§ 11

До часу, доки Нотаріяльна Палата, Окружний Суд і Державна Прокураторія в Перемишлі будуть знаходитися в області, зайнятій ворожими військами, всі функції їх, приписані нотаріяльним законом, сповняти-муть в заступстві Окружний Суд зглядно Державна Прокураторія в Самборі.

§ 12

Сей розпорядок входить в жите з днем його оповіщення. Речинці в §§ 2 і 6 обчислюється після нового стилю.

Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.

№ 165
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
СУДІВНИЦТВА ПРО ПІДВИЩЕННЯ ОПЛАТ
ЗА ДОРУЧЕННЯ В ЦИВІЛЬНО-ПРАВНИХ СПРАВАХ

1 березня 1919 р.

На підставі арт. XXXIV впов. зак. до цив. проц. з дня 1 серпня 1895 р. ч. 122 В. з. д. розпоряджуєть ся:

§ 1

Належитість за доручене в цивільно-правних справах в спірнім і неспірнім поступованю, підвисшає ся з 20 с. (роzp. б. австр. міністерства судівництва з 21 серпня 1918 р. ч. 306 В. з. д.) на 40 с.

§ 2

Належитість за доручене відпадає, коли сторона зобовязана до заплати тої належитости, має право убогих або коли для неї зівстав установлений куратор по думці § 276 ц. з.

В обох случаях відпадає також пізнійше стягане належитостий за дорученя.

§ 3

До розчислення належитостий за дорученя мож уживати значків, виданих на основі § 371 суд. інстр.

§ 4

Сей розпорядок входить в жите з днем його оповіщення.

Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 4. — Станіслав. — 17 берез. 1919. — С. 29.

№ 166
ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ ПОВІТОВИМ КОМІСАРАМ ПРО НЕВТРУЧАННЯ
У СПРАВИ ЖАНДАРМЕРІЇ

2 березня 1919 р.

Дійшло дорогою зажалень до мого відома, що адміністраційні власти будьто видають для судів зарядження, якими очевидно переступають границі своєї компетенції та нарушують в сей спосіб признану в цілім культурнім світі як одну з основ свободних, правових держав, засаду повної незалежності судейської, будьто голосять масам, що в теперішнім часі нема жадних судів, то знов що суди не урядують та ширять в сей спосіб хибні поняття про правовий лад в державі і наражують населенне на шкоди. Що до першого, то дехто з Панів Комісарів посунув ся так далеко, що зарядив навіть для судів урядові години, значить вмшав ся в саме внутрішнє урядовання суду.

Та що гірш сего, були вкінци припадки, що державний повітовий Комісар дав горожанинови поученне, щоби вольного, який прийде з візванням судовим вигнати, а доручені папери подерти.

Звертаю увагу всіх адміністраційних властей, що на будуче всякий їх крок, який в сім напрямі буде переступленнем їх компетенції, порушеннем засади незалежності судейської, або що гірше понижуваннем конституції самої, потягне за собою строгу відвічальність в дисциплінарній дорозі.

Державний Секретар внутр. справ:
д-р Макух

ДАЛО, ф. 1259, оп. 1, спр. 1, арк. 130. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 167
**ТЕЛЕГРАМА ГОЛОВНОГО ОТАМАНА
 СИМОНА ПЕТЛЮРИ ДО КЕРІВНИКІВ ЗУНР**

2 березня 1919 р.

У.П.Б. Станіславів, 28 лютого 1919.

Головний отаман Петлюра звернувся з дороги на Наддніпрянську Україну зі слідуючою телеграмою до Голови Укр. Нац. Ради д-ра Петрушевича, до Голови д-ра Голубовича та до заступника ДСВС Бубели: «Залишаючи тимчасову столицю західної області У.Н.Р. Станіславів, уважаю своїм святим обов'язком, яко представник Верховної Ради Соборної України і головний Отаман спільних українських військ висловити свою сердечну подяку Вам, яко представникам цілого українського народу, що заселює Західну Область У.Н.Р. за ту увагу і привіт, який Ви в моїй особі виявили верховній українській Владі. Підчас свого короткого перебування на території Зах. Укр. Реп. переконався, що праця по відбудуванню зруйнованого світовою війною народнього майна провадиться як Державним Секретаріатом, так і всіма живими силами країни. Народні маси, хоч змучені війною, хоч перебувають у лихих обставинах, все ж несуть великі жертви в цілях захисту нашої батьківщини і охорони суверенности нашої Держави.

Схиляю своє чоло перед тими лицарями нашої батьківщини, які наклали і накладають своїм життям в боротьбі з віковим ворогом, що все хотів і хоче поневолити нас національно і соціально. Подивляю ту енергію і ініціативу, з якої ріжні національно-громадянські організації ставляться до потреб моменту і допомагають Державній Владі та війську в задоволенню його потреб. Прошу від мене Секретаріат повідомити широкі круги населення Зах. Области У.Н.Р., що Соборна Україна і її Влада Директорія зробить все, аби допомогти населенню Зах. Области У.Н.Р. хлібом та харчами. Сподіваюсь, що тіснійший контакт зі всіма широкими верствами народу і правдиве порозуміння та задоволення потреб народу буде запорукою, що ми і Ви збережемо свою суверенність, а увійшовши в Союз Народів захистимо її на далі».

Іменем Директорії:
Головний Отаман ПЕТЛЮРА

Нове життя. — 1919. — 2 березня.

№ 168
ОПОВІСТКА ПРО ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ
В РОЗПОРЯДКУ ВІД 1 лютого 1919 р.
ПРО ОХОРОНУ НАЄМНИКІВ

2 березня 1919 р.

В § 1 розпорядку Державного Секретаріату судівництва та Державного Секретаріату публичних робіт, виданого в порозуміню з причасними Державними Секретаріатами дня 1 лютого 1919 р. покликаний і удержаний в правній силі розпорядок б. австрійського міністерства судівництва і б. австрійського міністерства суспільної опіки, виданий в порозуміню з причасними міністрами, — місто «дня 20 січня 1918 р. в справі охорони наємців ч. 21 В. з. д.» має звучити: «дня 26 жовтня 1918 р. в справі охорони наємців ч. 381 В. з. д.».

Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:
Козаневич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 4. — Станіслав. — 17 берез. 1919. — С. 30.

№ 169
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
СУДІВНИЦТВА ПРО ПЕЧАТКИ І ВИВІСКИ

2 березня 1919 р.

§ 1

Розпорядок Державного Секретаріату судівництва з дня 1 грудня 1919 р. в справі написів і урядових печатий тратить правну силу з днем оповіщення сього розпорядку.

§ 2

Урядова печать судів, державних прокуратурій і карних заведень має круглу форму, мусить обнимати герб одноцільної Української Народної Республіки (тризуб Володимира

Великого), назву кругом гербу в українській мові: Висший згл. Окружний згл. Повітовий Суд, Висша Державна згл. Державна Прокуратурія, Карне Заведене — кожда назва з додатком: Української Народної Республіки — і осідок.

При заголовних і кінцевих stampілях відпадає герб, а при кінцевих stampілях також осідок, наколи слідує дата з поданем місцевости.

§ 3

Урядова вівіска мусить обнимати герб (тризуб Володимира Великого) і кругом гербу або під гербом напис в українській мові як § 2 розпорядку.

Напис може бути скорочений: Укр. Нар. Реп.

§ 4

Орієнтаційні написи мають бути виготовлені в українській мові, крім того можуть бути виготовлені понизше українського тексту також в мовах законно признаних національних меншостей.

§ 5

Дотеперішні печати, вівіски і орієнтаційні написи, виготовлені відповідно до постанов розпорядку з 18 грудня 1919 р. мож полишити аж до зужитя.

§ 6

Отсей розпорядок входить в жите слідуячого дня по його оповіщеню.

Державний Секретар судівництва: Бурачинський, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 4. — Станіслав. — 17 берез. 1919. — С. 28—29.

№ 170 РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ПРО ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДІВ ПРИСЯЖНИХ

2 березня 1919 р.

На основі § 1 закона з дня 23 мая 1873 р. ч. 120 В. з. д. заряджуємо як слідує:

Діяльність судів присяглих на Західній Области Української Народної Республіки що до всіх каригідних вчинків, приділе-

них їх судоводству, застановлюєть ся на час одного року, від дня оповіщення сього розпорядку почавши.

*Президент Ради Державних Секретарів,
Державний Секретар фінансів, торгу і промисловости:*

д-р Голубович, в. р.

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар внутрішних справ:

д-р Макух, в. р.

Державний Секретар земельних справ:

Мартинець, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:

Козаневич, в. р.

Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:

Мирон, в. р.

Державний Секретар просвіти і віроісповідань:

д-р Артимович, в. р.

За Державного Секретаря війскових справ:

Бубела, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 4. — Станіслав. — 17 берез. 1919. — С. 28.

№ 171

ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ І ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ «УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ»

4 березня 1919 р.*

Вже четвертий місяць стоїш Ти у важкій війні. Польща, яка панувала над Тобою цілі століття, хоче, щоб Ти на віки був її рабом. І коли Ти волею і силою своєю утворив власну Державу, сей наш відвічний ворог зібрав усі сили і пішов війною на Твою землю, щоби загарбати її для польської держави.

Польський нарід не належить до великих народів світа, — він майже у двоє менший від українського. Польська земля бідна: ані не родить золотої пшениці, як благословенна українська земля, ані не має в собі тих скарбів, які для своїх дітей має Мати-Україна.

* Дата документа.

Польська держава у минувшині була богата тільки українською землею. Розросталася польська столиця Варшава, бо для неї звозила багатства польська шляхта з України — багатства української землі, творені руками українського селянина-кріпака, політи його сльозами і кровю. Розростала польська пристань Гданськ, бо туди вивозила Польща до Західної Європи багатства української землі, медом і молоком текучої.

Поляки знають, що тільки загарбання української землі і поневолення українського народу може вернути їм давню могутність. Польське правительство виразно заявляє, що на те, щоб польська держава була велика й сильна, треба конче запанувати Польщі над як найбільшим простором української землі.

І тому Поляки пішли на нас війною, яка є чистим розбоем, бо має за ціль відібрати від нас нашу землю і зробити нас вічними рабами Польщі.

Та Ти, Український Народе, став живою стіною в обороні рідної землі і загородив дорогу польському наїздови на Україну.

Поляки бачать, що власними силами не зломлять Твоєї сили, і тому стараються чужою силою запанувати над Тобою.

На руку сим польським замислам пішла місія держав Антанти, вислана правительствами Франції, Англії, Злучених Держав Північної Америки й Італії для тимчасового спинення війни між Польщею й Україною.

Шануючи волю держав Антанти, які проголосили, що хочять перебудувати світ на нових основах і кожному народови запевнити самостійність і незалежність, Державний Секретаріят Західної Области Української Народньої Республіки згодився на завішення оружжя і переговори з місією Антанти.

Одначе ся місія не відповіла високому ідеалови національної справедливости, який в імени Антанти проголосив президент Злучених Держав Північної Америки Вільзон, і стала по стороні Поляків. Замість наказати їм уступитися з нашої землі, вона зажадала, щоб ми оставили в польських руках не тільки ту часть нашої землі з нашою старинною столицею Львовом, яку нам Поляки забрали, але також щоб ми ще відступили Полякам великі простори нашої землі аж по Буг і Стрий, з нафтовими скарбами в Бориславі, — простори, які наша хоробра армія держить міцно в своїх руках. А щоби зробити нас податливійшими, місія Антанти загрозила нам, що за дальше ведення війни відповімо перед Антантою, яка наказує сою війну спинити.

Український Народі!

Державний Секретаріят мав перед собою ясну дорогу. Ми з усею рішучістю відмовилися сповнити домагання місії Антанти, — певні того, що за нами стоїш Ти, Український Народі, готов, до останньої каплі крові оборонити рідну землю.

Тепер кличемо Тебе, Український Народі, до оборони рідної землі.

Нехай кождий з нас себе самого і все, що має зложить на нашу жертву України.

Хто тільки може носити оружжя, нехай стає в ряди українського війська.

Хто багатий, нехай віддасть своє багатство на потреби Української Народньої Республіки.

Хто остане поза фронтом, нехай сповнює свої обовязки, так, щоби скріпити силу української держави.

Український селянин нехай тямить, що коли він хоче здобути землю і бути господарем у своїй власній державі, мусить оборонити рідну землю від ворога. Инакше буде вічним рабом, засудженим працювати на своїх гнобителів.

Український міський робітник нехай тямить, що коли він хоче як вільний громадянин Української Народньої Республіки користати з плодів своєї праці мусить разом з братом-селянином стати в рядах українського війська. Инакше остане на віки в такій поневірці, в якій був доси, — не тільки найбільш визискуваний польськими роботодавцями, але також понижуваний польськими робітниками.

Український священник, учитель, урядник, адвокат, лікар і вся українська інтелігенція нехай тямить, що тільки у вольній Українській Народній Республіці вона зможе працювати для добра, щастя і слави українського народу і сповняти ті високі задачі, які у кождім народі сповняє інтелігенція — мозок нації. Під чужим панованням вона остане на віки поневолена, понижена, примушена працювати у чужих і йти навіть проти свого народу.

Український народі!

Тепер в огні війни рішається Твоя будучність. Але оборони рідну землю і збудуємо велику й могутчу Українську державу, — або останемо на віки рабами наших відвічних ворогів.

Тому всі — до оборони рідної землі!

Нехай затихнуть усі суперечки про те, як має бути уладжена Українська Народна Републіка.

Перше всего треба оборонити її спільними силами від ворогів.

А коли її границі й її будучність будуть забезпечені, тоді Ти, Український Народе, що вмів оборонити її, зумієш також уладити її по своїй волі.

Нехай живе Українська Народна Републіка!

Ми поляжем, щоб славу і волю і честь, Рідний краю, здобути Тобі!

Станіславів, 4 марта 1919.

д-р Євген Петрушевич,

Президент Української Нац. Ради.

д-р Ізидор Голубович,

Президент Державного Секретаріату.

Державні Секретарі:

д-р Агенор Артимович, Петро Бубела, Осип Бурачинський, Маріян Козаневич, д-р Іван Макух, Михайло Мартинець, Іван Мирон.

Нове життя. — 1919. — 7 березня.

№ 172

УХВАЛА ЗЕМЕЛЬНОЇ КОМІСІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ «ОСНОВИ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ»

7 березня 1919 р.

Земельна комісія Української Національної Ради радила від 3 до 7 с. м. над справою земельної реформи. В нарадах брали участь крім членів Комісії президент ради Секретарів д-р Голубович і Держ. Секретар земельних справ д-р Мартинець, разом з рільничим референтом сього Секретаріату п. Творидлом. На кількох засіданнях явився також б. міністр земельних справ і автор земельного закона для придніпрянської України п. Шаповал, котрий представив провідні лінії земельного закона Директорії Української Народної Републіки. Вислідом нарад було ухвалення отсих основ земельної реформи:

I. Вивласнення великих власників і наділення малоземельних і безземельних

Для наділу землею малоземельних і безземельних селян, в першій мірі жовнірів та інвалідів, які беруть чинну участь в теперішній війні проти Поляків, мають бути вивласнені всі земельні посілості приватних власників і мертвої руки, що перевищують своїм простором скількість (максимум), яку означиться в законі відповідно до околиць, а без огляду на простір посілості, що знаходяться в руках ґрунтових спекулянтів.

II. Відшкодовання

Теперішних вивласнених посідачів має держава відшкодувати в сей спосіб, що менші посілості будуть викуплені за заплатою повної вартості, а більші одержать лише певний процент вартості і сей процент буде зменшатися у відношенню до простору вивласненої землі, так, що землі понад означений в законі простір будуть вивласнені без відшкодовання.

III. Права вірителів

Права вірителів не будуть нарушені, лиш відсотки за час війни будуть зредуковані до висоти ґрунтової ренти.

IV. Ліси

Ліси не становлять предмету наділу, а остають власністю цілої Західньої області Укр. Народньої Републики. Малі ліси, які не творили і не творять окремого комплексу і через те не надаються до раціональної господарки, можуть бути полишені дотеперішним власникам.

V. Пасовиска і полонини

Пасовиска і полонини переходять на власність громад або союзів сусідуючих з собою громад і мають бути віддані до ужитковання дрібних годовців худоби.

VI. Обмеження права розпоряджування наділеною землею

Право розпоряджування наділеною землею має бути обмежене, а якусь скількість (мінімум) не можна буде продавати.

VII. Виключення від наділу

Від наділу будуть виключені всі ті, що були судово засуджені за дезерцію в війні проти Поляків, як також ті, котрим доказано, що вони ухилилися від військової служби.

VIII. Коли наступить вивласнення і наділення

День, в якому наступить вивласнення ухвалить повна Національна Рада. Від того дня не вільно буде дотеперішнім власникам своїх посіlostей продавати і обтяжувати.

Наділення вивласненою землею має наступити аж по закінченню війни і повороті жовнів з фронту і з полону.

***

В цілі уложення проекту закону в рамках сих основ вибрала комісія отсей субкомітет: д-р Лев Бачинський, як голова комісії, М. Королук, д-р Перфецький, Лев Петрушевич, Ілько Попович і о. Філяс. Цей субкомітет має виробити проект закону і предложити його д. 24 марта повній комісії.

Ухвала комісії буде предложена повній Національній Раді, яка збирається в тій цілі 25 марта.

ДАЛО, ф. 1259, оп. 1, спр. 31, арк. 110. Друкарський відбиток.

№ 173

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ СУДІВНИЦТВА ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ТРИБУНАЛУ I-ої ІНСТАНЦІЇ, ПРИ ЯКОМУ БУДУТЬ УТВОРЕНІ ОКРЕМІ СУДОВІ СЕНАТИ II і III ІНСТАНЦІЙ

8 березня 1919 р.

§ 1

На підставі § 2 закону з 15 лютого 1919 р. ч. 21 В. д. з. р. означую Окружний Суд в Станіславові як той Трибунал I інстанції, при якому будуть утворені Окремі Судові Сенати II і III інстанції.

§ 2

Розпорядок входить в жите слідуючого дня по його оповіщенню.

*Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.*

№ 174

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ПРО ОДНОРАЗОВУ НАДЗВИЧАЙНУ ДОПОМОГУ
ДЛЯ ДЕРЖАВНИХ ФУНКЦІОНЕРІВ І УЧИТЕЛІВ***8 березня 1919 р.*

§ 1

Державний Секретаріат постановив виплатити з приводу надзвичайних воєнних відносин і спричиненої тим дорожнечі одноразову надзвичайну допомогу:

- а) чинним державним функціонерам;
- б) чинним функціонерам державних залізничних шляхів;
- в) чинним державним учителям (-лькам) шкіл народних і виділових;
- г) особам управненим до емеритури з дикастерій а), б) і в);
- д) вдовам і сиротам по особах, названих під а), б), в) і г);
- е) особам наділеним даром з ласки (Gnadengabe);
- ж) державним робітникам і робітникам державних залізничних шляхів.

§ 2

Одноразова надзвичайна допомога для державних функціонерів, для функціонерів державних, залізничних шляхів, для державних робітників і для робітників державних залізничних шляхів, які дійсно повнять службу або служать при українським війську і не мають ранги військових гажистів, дальше для осіб управнених до емеритури, для вдів і сиріт та для осіб наділених даром з ласки, — виносить одну дванайцятую часть всіх постійних поборів в грошах, які належать ся їм річно з вчисленем додатку після мін. розпорядку з 11 вересня 1918 р. ч. 333 В. з. д. при обчисленю дня 1 марта 1919 р., а крім того одну третю часть одноразового надзвичайного додатку, признаного розпорядком Державного Секретаріату з 26 січня 1919 р. ч. 7 В. д. з. р.

Постанови сього параграфу не відносять ся до учителів (-льок) та вдів і сиріт по учителях шкіл народних і виділових.

§ 3

Одноразова надзвичайна допомога для державних учителів шкіл народних і виділових, які дійсно повнять службу або служать при українським війську і не мають ранги військових

гажистів, виносить 35% доріжняного додатку за 1918 р. (Розпорядок Державного Секретаріату з дня 16 лютого 1919 р. ч. 22. В. д. з.) після слідуючого обчислення:

АКТИВНІ УЧИТЕЛІ:

Літ служби	1 кляса	2 кляса	3 кляса	4 кляса	5 кляса
	Стан рідні				
	1 особа	2 особи	3—4 осіб	5—6 осіб	понад 6 осіб
1	2	3	4	5	6

А) Для учителів народних шкіл — в коронах

До 10 л. служби включно	340,20	504,-	688,80	873,60	1058,40
Від 10—16 літ сл. вкљюч.	445,20	613,20	798,-	982,80	1167,60
Від 16—23 літ сл. вкљюч.	541,80	705,60	890,40	1075,20	1260,-
Від 23—40 літ сл. вкљюч.	613,20	865,20	1050,-	1234,80	1419,60

Б) Для учителів виділових шкіл — в коронах

До 10 л. служби включно	445,20	613,20	798,-	982,80	1167,60
Від 10—17 літ сл. вкљюч.	541,80	705,60	890,40	1075,20	1260,-
Від 17—27 літ сл. вкљюч.	613,20	865,20	1050,-	1234,80	1419,60
Від 27—40 літ сл. вкљюч.	621,60	1020,60	1255,80	1491,-	1726,20

§ 4

Одноразова надзвичайна запомога вдів і сиріт по учителях, шкіл народних для пенсіонованих учителів (-льок), та для і виділових виносить як слідує:

ПЕНСІОНОВАНІ УЧИТЕЛІ, ВДОВИ І СИРОТИ ПО УЧИТЕЛЯХ:

А) Учителі народних шкіл:

до 15 літ служби	....	201,60	корон
понад 15 літ служби	....	252,-	-//-
понад 20 літ служби	....	264,60	-//-

Б) Учителі виділових шкіл:

від 10 літ служби	....	201,60	корон
від 10—20 літ служби	....	252,-	-//-
понад 20 літ служби	....	264,60	-//-

Учителям за ремунерацією	261,80	-//-

В) Вдови по учителях народних шкіл

коли муж мав 15 літ служби	163,80	корон
коли муж мав понад 15 літ служби	201,60	-//-

1	2	3	4	5	6

Г) Вдови по учителях виділових шкіл:

коли муж мав 10 літ служби	....	163,80	корон		
коли муж мав 10—20 літ служби	....	201,60	-//-		
коли муж мав понад 20 літ служби	....	226,-	-//-		

Д) Сироти по народних учителях:

Сироти без вітця	....	75,60	корон		
Сироти без родичів	....	126,-	-//-		

§ 5

Державний Секретаріят заряджує отсим виплату запомоги протягом місяця марта 1919 р.

Услівя правіжу одноразової надзвичайної запомоги після §§ 2 до 4 сього розпорядку мусять заістнувати в дни 1 лютого 1919 р.

§ 6

Розпорядок входить в жите з днем його оповіщення.

*Президент Ради Державних Секретарів,
Державний Секретар фінансів, торгу і промисловости:
д-р Голубович, в. р.*

*Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.*

*Державний Секретар внутрішних справ:
д-р Макух, в. р.*

*Державний Секретар земельних справ:
Мартинець, в. р.*

*Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:
Мирон, в. р.*

*Державний Секретар публичних робіт:
Козаневич, в. р.*

*Державний Секретар просьвіти і віроісповідань:
д-р Артимович, в. р.*

*За державного Секретаря війскових справ:
Бубела, в. р.*

№ 175
ПОСТАНОВА ВИДІЛУ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО АМНІСТІЮ

10 березня 1919 р.

Виділ Української Національної Ради постановив дня 10 марта 1919 р. на основі § 2 в, закона з дня 3 січня 1919 р. ч. 4 В. д. з. р. на внесенє Державного Секретаря судівництва:

I

Дарувати кару, о скілько єї доси не виконано, а також усі законні наслідки кар, так виконаних, як і невиконаних, з окрема неспосібність осягнення певних законом означених прав, урядів і управнень, утрату виборчих прав до публичних репрезентаційних тіл, усім тим цивільним і військовим особам, які засуджено за слідуючі, перед днем 1 падолиста 1918 р. доконані вчинки:

1. Головна зрада (§§ 58 до 62 к. з. і §§ 334 до 338 в. к. з.);
2. Обида маєстату (§ 63 к. з. і § 339 в. к. з.);
3. Обида членів цісарского дому (§ 64 к. з. і § 340 в. к. з.);
4. Нарушенє публичного супокою (§§ 65 і 66 к. з. і §§ 341 до 343 в. к. з.);
5. Шпіонаж (§ 67 к. з. і §§ 321 до 326 в. к. з.);
6. Бунт і повстане (§§ 68 до 75 к. з. і §§ 349 до 352 в. к. з.);
7. Публичне насильство проти зборів, покликаних правительством до обрад над публичними справами, проти суду або иншої публичної власти, проти законно признаних корпорацій або проти зборів, які відбувають ся при участі чи під надзором публичної власти (§§ 76 до 80 к. з. і §§ 353 до 357 в. к. з.);
8. Публичне насильство через насильне діланє або небезпечні погрози проти урядових осіб в справах їх урядованя (§ 81 к. з. і § 358 в. к. з.);
9. Злосливе ушкодженє або перепинюване руху державних телеграфів і телефонів (§ 89 к. з. і § 366 в. к. з.);
10. Недозволений вербунок (§ 92 к. з. і §§ 306 до 313 в. к. з.);
11. Обида релігії (§ 122 к. з. і § 401 в. к. з.);
12. Поміч для дезертира (§ 220 к. з. і 318 в. к. з.);
13. Підмовлюване жовніра до нарушеня запряшеного військово-службового обовязку і пособлюване при військових

каригідних вчинках, обнятих отсею амнестією (§ 222 к. з. і §§ 314 до 317 і 320 в. к. з.);

14. Збіговище (§§ 279 до 284 к. з. і §§ 531 до 538 в. к. з.);

15. Участь в тайних товариствах (§§ 285 до 299 к. з. і §§ 539 до 555 в. к. з.);

16. Понижуване заряджень властей, підборюване проти державних і громадських властей, проти поодинкових органів правительства, проти свідків і знатоків (§ 300 к. з. і § 556 в. к. з.);

17. Взиване до безосновних жалоб (§ 301 к. з. і §§ 557 і 558 в. к. з.);

18. Підбурюване до ворожнечі проти народностей, віроісповідань, корпорацій і т. п. (§ 302 к. з. і § 559 в. к. з.);

19. Обида законно признаної церкви або віроісповідання (§ 303 к. з. і § 560 в. к. з.);

20. Попиране недопущеної релігійної секти (§ 304 к. з. і § 561 в. к. з.);

21. Публичне понижуване супружа, сімі, власности або похвалюване протизаконних і ненормальних вчинків (§ 305 к. з. і § 362 в. к. з.);

22. Розповсюднюване неправдивих трівожних вістей або таке ворожбицтво (§ 308 к. з. і § 565 в. к. з.);

23. Протизаконні оповіщування (§ 309 к. з. і § 566 в. к. з.);

24. Складки або субскрипції в цілі ударемнення законних наслідків каригідних вчинків (§ 310 к. з. і § 567 в. к. з.);

25. Обида публичного урядника, слуги, вартового, залізничника і т. п. (§§ 312 і 313 к. з. §§ 569 і 570 в. к. з.);

26. Вміщуванеся до виконувания публичної служби (§ 314 к. з. і § 561 в. к. з.);

27. Каригідні вчинки після пресового закона з дня 17 грудня 1862 р. ч. 6. ех 1863 В. з. д.);

28. Каригідні вчинки після §§ 63 до 69 закона про оружну силу з дня 5 липня 1912 р. ч. 128 В. з. д.;

29. Провини з §§ 263 і 264 війск. карної процедури;

30. Каригідні вчинки після цісарского розпорядку з дня 25 липня 1914 р. ч. 155 В. з. д.;

31. Каригідні вчинки після законів про право товариств і право зборів з дня 15 падолиста 1867 р. чч. 134 і 135 В. з. д.;

32. Каригідні вчинки після коаліційного закона з дня 7 цвітня 1870 р. ч. 43 В. з. д.;

33. Каригідні вчинки після закона з дня 28 червня 1890 р. ч. 137 В. з. д.;

34. Пособлюване (Vorschubleistung) при усіх уступом I обнятих вчинках.

II

Дарувати кару о скілько єї доси не виконано, а також усі законні наслідки кар, так виконаних як також невиконаних, з окрема неспосібність осягнення певних законом означених прав, урядів і управнень, утрату виборчих прав до публичних репрезентаційних тіл усім тим особам, які засуджено на основі постанов військового карного закона за слідуючі, перед днем 1 падолиста 1918 р. доконані вчинки:

1. Нарушене субординації (§§ 145 до 158 в. к. з.) за виїмком случаїв з § 148 і послідного реченя § 154 в. к. з.;

2. Ворохобня і повстанє (§§ 159 до 171 в. к. з.);

3. Опір проти військової варти (§§ 173, 179 і 180 в. к. з.), хиба що в случаю § 176 війск. карн. зак. ужито смертоносного оружя і зранено варту;

4. Дезерція і самовільний відхід (§§ 183 до 215 в. к. з.);

5. Змова в ціли дезерції (§§ 216 до 219 в. к. з.);

6. Нарушене обовязку в вартовій службі (§§ 230 до 242 в. к. з.);

7. Нарушеня карности і порядку (§§ 261 до 271 в. к. з.), за виїмком случаю § 263 в. к. з. о скілько воно є полученє з тяжким ушкодженєм тіла, а також случаїв з §§ 264 і 265 в. к. з.;

8. Легковажанє службових приписів (§§ 271 до 292 в. к. з.) за виїмком случаїв з §§ 277 букви а, б, 284 букви е, г, 286 букви а, б, ц, д, 289 в. к. з.;

9. Самоушкода (§§ 293 до 297 в. к. з.);

10. Вчинки проти оружної сили держави після §§ 327 до 331, за виїмком случаїв, в яких поповнено злочин проти оружної сили держави після § 327 в. к. з. з користололюбивих мотивів;

11. Провина обидливого поведеня або непослуху підчинених проти наставників в уряді (§ 588 в. к. з.);

12. Пособлюване (Vorschubleistung) при усіх уступом II обнятих вчинках.

III

Дарувати наслідки дезерції після § 208 в. к. з. і наслідки засуду після § 70 закона про окружну силу без огляду на те чи

кару виконано, чи не виконано, о скільки вчинок поповнено перед днем 1 падолиста 1918 р.

IV

Припинити вже впроваджене карне поступоване, а коли не впроваджено, то залишити впроваджене відносно вчинків, обнятих уступами I і II сеї амнесії, а dokonаних перед днем 1 падолиста 1918 р., хиба що розходить ся о карне правосильно закінчене поступоване, яке піднято на внесок обжалованого.

V

Дарувати кару, о скільки єї доси не виконано, а також усі законні наслідки кар, так виконаних, як і не виконаних, з окрема неспосібність набутя певних прав, урядів і управнень, утрати виборчих прав до публичних репрезентаційних тіл тим особам, які поповнили перед днем 1 падолиста 1918 р. інші каригідні вчинки публичного обжалованя, необняті уступом I отсеї амнесії, на области занятій через тогдішнього ворога або в наслідок примусового положеня спричиненого інвазією.

Трибунал I інстанції рішає в складі трох судіїв по вислуханю публичного обвинителя, чи заходять услівя повисшого уступу, іменно в случаях в яких кари еше не виконано, з уряду, а в усіх прочих на просьбу інтересованих осіб.

В справах, в яких видав присуд заграничний суд в відношеню до території Західної Области Української Народної Республіки, рішає про помиловане на просьбу інтересованого рівнорядний суд в осідку Державного Секретаріяту судівництва в складі трох судіїв.

Проти прихильного рішення нема правного средства, проти відмовного рішення прислугує право жалоби в речинци 14 днів від дня дорученя рішення на письмі, до Трибуналу II інстанції, який рішає по вислуханю публичного обвинителя остаточо.

Власти публичного обжалованя звиваєся припинити карне слідство у всіх случаях, в яких ще нема правосильного вироку і які підходять під постанову уступу V розпорядку, а правосильне обжаловане взяти назад.

Суди і власти публичного обжалованя повинні при рішеннях поступати вирозуміло.

VI

Дарувати в тих случаях, в яких хто окрім вчинків, обнятих сею амнесією, ще за інші каригідні вчинки зістав засуджений — лиш тую кару і ті наслідкі, які відносяться до амнестованого вчинку.

В тих случаях належить перевести поступоване після § 410 карн. проц. згідно § 424 війск. карн. проц.

Наколи розходиться о вирок суду поза межами Західної Области Української Народної Республіки, то відносний внесок поставить рівнорядний суд в осідку Державного Секретаріату судівництва.

VII

Обняти отсею амнецією також усіх тих горожан Західної Области Української Народної Республіки, яких за каригідні вчинки в уступах I і II, доконані перед днем 1 падолиста 1918 р., засуджено на основі угорских карних законів.

Кінцеві постанови

I

Амнеція відноситься: а) до горожан Західної Области Української Народної Республіки, засуджених через один зі судів бувшої австрійської держави; б) до каригідних вчинків, задля яких вело ся або ще ведеться карне поступоване в однім зі судів на території Західної Области Української Народної Республіки; в) до осіб, які відбувають кару в Карних Заведеннях на території Західної Области Української Народної Республіки.

II

Уповажняємо Державного Секретаря судівництва і Державного Секретаря війскових справ видати відповідні розпорядки до негайного переведення амнеції.

III

Уповажняємо Державного Секретаря судівництва відносно до осіб, які не можуть користати з отсеї амнеції, але які своїм попереднім бездоганним житєм, відносинами особистими чи семейними, молодечим віком, военними терпіннями, военним подраженем, нуждою, політичними мотивами і т. п. заслугоють на помиловане, — до предложеня внесень Виділови Української Національної Ради.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   *д-р Петрушевич, в. р.*

№ 176

ЛИСТ БУКОВИНСЬКОЇ РАДИ ДО ДИРЕКТОРІЇ УНР
ПРО СТВОРЕННЯ РАДИ

10 березня 1919 р.

Станиславів, дня 10 марта 1919

Щоби запобічи всякій самоволі поодиноких осіб в справі Буковинських Українців, а з другого боку слідити за подіями на Буковині і зорганізувати одноцільну працю задля визволення української часті Буковини зпід ромунського ярма, заснували ми в Станиславові «Буковинську Раду», яка складає ся з Буковинських членів «Української Ради», і їхних мужів довіря.

Виконуючим органом «Буковинської Ради» є її президія і референти, а іменно:

голова: Омелян ПОПОВИЧ
1 заступник: д-р Осип БУРАЧИНСЬКИЙ
2 заступник: д-р Агенор АРТИМОВИЧ
перший писар: Ізидор ЦУРКАНОВИЧ
другий писар: д-р Мих. КОЧЕРГАН

референти:
в справах дипльом.: Осип БЕЗПАЛКО
-//- військов.: Ілько ПОПОВИЧ
-//- запомог і фінанс.: д-р Мих.
ДРАГОМИРЕЦКИЙ
-//- пресових: Юрій СЕРБИНЮК

Подаючи отсе до відома Високої Директорії, просимо повідомити про се всі підчинені власти цивільні та військові з тим додатком, щоби в всіх справах, які дотикають Буковинських Українців, поступали виключно в порозумінню з «Буковинською Радою».

Тому проситься уважати за легальних відпоручників «Буковинської Ради» лише тих осіб, які можуть виказати ся правильною виказкою сеї Ради з виразним зазначенням, в якій справі являє ся відпоручник.

Канцелярія «Буковинської Ради» находиться при улиці Вірменській ч. 7.

(М. П.)

Омелян ПОПОВИЧ

голова

Ізидор ЦУРКАНОВИЧ

№ 177

**ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ ПОВІТОВИМ КОМІСАРАМ ПРО НЕВТРУЧАННЯ
В ДІЇ СУДОВИХ ВЛАСТЕЙ**

13 березня 1919 р.

До

всіх державних повітових Комісаріятів

Дійшло до мого відома, що деякі громадські комісари осмілюють ся видавати станицям Держ. жандарм. прикази та порученя.

Розумієсь само собою, станиці не хочуть виконувати таких приказів, чи поручень, бо они противлять ся ясним постановам §§ 6 і 7 для жандармерії і § 31 інструкції для жандармерії.

Поручаю п. Державним повітовим Комісаріятам поучити громадські уряди, що они немають права видавати жандармерії приказів та поручень.

Громадські уряди мають залагоджувати свої справи своїми власними силами і органами. Наколи громадські уряди потребу-ють помочи від жандармерії, то належить віднести ся до д. повітового Коміс., яко службової власти жандарм, а повіт. Комісар видасть зарядженя відповідній станиці жандармерії.

Тільки на случай грозячої небезпеки може громадський уряд віднести ся безпосередно до станиці жандармерії, але і в таких случаях не прислугує громадським урядам право приказувати або поручати.

Даржавний Секретаріат внутрішніх справ

ДАЛО, ф. 1259, оп. 1, спр. 1, арк. 129. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 178

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО ВІЙСЬКОВІ ДОДАТКИ***15 березня 1919 р.***До § 1**

Закон о військових причинках має примінене до мужви (козаків) і старшин.

До § 2

1. Зависимість удержання мусить у того, що старає ся о правіж по думці § 2 існувати в часі покликання.

2. Про загрожене удержання можна говорити тільки тоді, як удержане було зависиме.

До § 3

Подвійна висота військового причинка після § 3 виключена.

До § 4

1. Правіж до військового причинка погасає в часі звільнення, постійної відпустки і відпустки на означений час.

2. Коли той, котрого покликано по думці §§ 4 або 6 закона про военні чинитьби, самовільно покине місце своєї праці, то слідує застановити причинок на час, через який він ухилиє ся від служби.

3. Зменшене зарібкової спосібности у покликаного о 20% треба виказати військовою грамотою.

Як з такої грамоти не видно степеня зарібкової спосібности, то має се справдити з уряду приналежний повітовий лікар.

4. Про міродатні для військового причинка обставини мають військові власти повідомляти питомі повітові політичні власти.

5. Громада має уважати на всі важні зміни в міродатних обставинах для дальшого істнованя правіжу о причинок.

До § 6

1. Зголошення має начальник (комісар) громади предложити сейчас повітовій політичній власти, звітуючи рівночасно про обставини, міродатні для рішення, о скільки покликаний пробував в тій громаді по той день, в яким він розпочав службу, або в тій ціли покинув місце свого побуту.

2. Коли особа підносяча правіж має свій звичайний осідок поза Західною Областию Української Народної Республіки,

то має зголосити правіж до причинка через причинкову комісію.

3. На зголошеннях напише причинкова комісія, що має їх рішати, скоро туди вперви наспіють, окремі порядкові числа, а як до одного покликаного відносять ся кілька зголошень, таке саме число і порядкові дробові числа на взірци лівобіч в горі, а полагодивши має їх переховувати в ладі разом з вкладеним листом і можливими дальшими актами, які вложить ся в лист зголошення.

До § 7

1. Причинкові комісії називатись-ме після їх урядового осідку.

2. Головна причинкова комісія є евіденційною власттю для осіб, управнених до причинка.

3. Про кожде признане військового причинка слідує повідомити: а) головну комісію, б) власттву повітову політичну власть покликаного.

В тій ціли виготовить ся, відбиваючи механічно дві рівнозвучні звістки (авіза).

Висше подані власти повідомлятиме також про кожде зас-тановлення причинка.

4. Повітові політичні власти мають помічувати всякі важні зміни у відносинах міродатних для дальшого істнованя права до причинка, а іменно власть побуту передовсім ті зміни, що зайшли у відносинах осіб, управнених до причинка, а власть своїни особливо такі, що лучили ся у відносинах покликаного і подавати негайно головній причинковій комісії, як евіденційній власти до відома, в данім разі через власттву повітову причинкову комісію, щоби головна комісія видала сейчас потрібне заряджене, пересилаючи дотичну звістку (авізо) з одвітною приміткою.

5. Звістки, виняті з листкового катастру удержуєся найліпше в перегляді, коли вкладає ся на їх місце записку, а та власть, куди їх післано, має найскорше звернути їх опять.

6. Оставляє ся повітовим властям, як они послугуватись-муть листковим катастром, ведучи свої розвідки.

7. На совістне примінене повисших евіденційних постанов, треба звернути особливу увагу, бо они становлять конечне доповнене тих приписів, що відносять ся до місцевої властности причинкових комісій.

8. Потрібні помічні органи і канцелярійні прибори має доставити політична власть.

9. Печатні взірці, потрібні до переведення закону, доставляє Державний Секретаріят внутрішніх справ.

10. Ухвали комісії западають більшістю голосів.

До § 8

1. Для тих управнених до причинка, що живуть в округах всіляких кас, можна визначити також кількох відборців виплати.

2. Призначаючи причинок на удержане має ся виготовити переказ і лист виплати відбивши механічним способом, о скільки їх текст є такий самий і заосмотрює ся їх числом зголошення.

3. В разі підвишки переказаного вже причинка на удержане має новий касовий переказ звучати заедно на цілу квоту, яку виплачуватись-ме на будуче.

Дотеперішний причинок слідує застановити.

4. Касові перекази, доручитись-ме виплачуючим касам, а листи виплати дотичним відборцям.

5. В разі цілковитого відкинення правіжу можна виготовити окремі рішення.

6. При доручуваню листів виплати, чи там рішення примінюватись-ме поступоване, обовязуюче для посилок політичних властей.

Коли відборець має свій звичайний осідок на Західній Области Української Народної Республіки, то причинок переказує ся в прилежній для нього цивільній касі, — проживає він на інших областях Української Народної Республіки, то в державній скарбовій касі, що находить ся в осідку головної причинкової комісії.

На дни виплати визначає ся з правила слідуючі дни від 2 дня кожного місяця.

Відборці виплати, що проживають на Західній Области Української Народної Республіки, мають відбирати причинки в дотичній касі.

Ті відборці, що відбирають причинки самі, мають предложити лист виплати і написати неостемпловану посвідку відбору. На третій і четвертій сторінці листа виплати, запримічує ся при кожній виплаті в данім разі відтиском стампії добу, за

яку виплачує ся причинок і день виплати. Коли виплачена квота з причин потрученого додатку чи з інших причин є менша чим первісна належитість, то се треба коротко подати на листі виплати.

Приналежні скарбові каси мають запитувати відборців виплати, чи зайшли які рішаючі зміни в личних господарских відносинах осіб, управнених до причинка і чи покликаний остає ще дійсно даліше в службі.

Як каса дізнає ся про якусь обставину, котра безсумнівно виказує, що право до причинка цілком або в части погасло, то має про се в цілі дальшого зарядження сповістити негайно властиву причинкову комісію, застоновити рівночасно тимчасово виплати, о скільки ті видають ся вже неналежними і стягнути в данім разі лист виплати.

Всі видатки, урастаючі з приводу виконання закона, вчислюватись-ме в етаті Державного Секретаріату внутрішних справ під титулом: «Видатки з приводу закона з дня 15 лютого 1919 р., ч. 42 В. д. з. р.», а іменно причинки по однім боці, а прочі видатки по другім, у двох відокремлених стовпцях.

До § 9

Начальник (комісар) громади має скликати всіх громадян без ріжниці пола від скінченого 20 р. житя в цілі вибору відпоручника повітової причинкової комісії і двох мужів довіря безоглядною більшістю голосів.

Збори сі вибирають більшістю голосів одного члена громади, як відпоручника до повітової причинкової комісії і его заступника та двох мужів довіря.

Начальник (комісар) громади і два вибрані мужі довіря підписують зголошене о причинок і удостовіряють вірність заподаних в зголошеню обставин.

Начальник (комісар) громади і оба мужі довіря будуть рівнож піднимати в цивільній державній касі причинки за всіх управнених до причинка. Управнені до причинка, замешкалі поза осідком цивільної державної каси, можуть побирати причинки тільки через громади і мужів довіря.

Бодай один з мужів довіря повинен мати укінчену середну школу.

Мужі довіря не можуть бути відпоручниками до повітової причинкової комісії.

Про сі збори має бути повідомлений державний повітовий комісар.

На видатки начальника (комісара) громади і мужів довіря, можна стягнути названим від 1 К. до 3 К. місячно від кожного листа виплати.

Порішене висоти в границях від 1 К. до 3 К. полишає ся згаданим зборам.

2. Політичним властям полишає ся доволі призивати громади також і до інших урядових чинностей.

3. Мужі довіря мають зложити обіт перед політичною властю, шо совісно будуть сповняти поручені їм обовязки.

До § 11

Отсей розпорядок обовязує з днем його оповіщення.

*Державний Секретар внутрішніх справ:
д-р Макух, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 6. — Станіслав. — 24 берез. 1919. — С. 42—44.

№ 179

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО СПЕЦІАЛЬНІ ВИМОГИ ДО УРЯДНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ СЛУЖБИ

18 березня 1919 р.

1. Загальні постанови

§ 1

До служби в державних адміністраційних урядах можуть бути допущені тільки громадяни Української Народної Республіки, бездоганного поведеня, шо володіють вповні українською мовою в слові і письмі і не переступили сорокового року житя.

Ся остання постанова не відноситься до осіб, шо вже попередно були в якій небудь державній службі або є управнені до емеритури.

§ 2

До служби в державних адміністраційних урядах не можуть бути прийняті:

1. Особи узнані карно-судовим присудом винними злочину, або провини і проступку проти публичної обичайности або поповненого з користолюбивости, як також особи увільнені від такого присуду тільки задля недостачі доказів.

2. Довжники, що попали в конкурс, як довго конкурсове поступоване триває, а по скінченю його, які не виказали, що їх не виплатність наступила наслідком нещасних случаїв.

3. Особи обезволені.

4. Особи, що своїм поведенєм викликають публичне згіршене.

§ 3

Поміж начальником державних урядів а їм підчиненими урядниками не може заходити споріднене ані посвоячене в лінії прямій без обмеження, а в лінії бічній до другого степеня.

2. Концептові урядники

§ 4

Концептовими урядниками можуть бути тільки укінчені правники, які викажуть ся, що зложили всі три державні іспити.

§ 5

Приняті до служби концептові урядники мають, по відбутю однорічної практики в яким небудь державнім адміністраційнім уряді, зложити політичний іспит.

Хто такого іспиту найдалше до трох літ від вступленя до державної служби не зложить, має бути зі служби звільнений.

§ 6

Подане о допущене до іспиту вносить ся в службовій дорозі до Президії Державного Секретаріяту внутрішних справ, яка рішає про допущене до іспиту і визначає речинець іспиту.

§ 7

В склад іспитової комісії входить Державний Секретар внутрішних справ або визначений ним заступник як голова і двох членів, яких визначає Президія Державного Секретаріяту внутрішних справ з поміж старших урядників Секретаріяту.

§ 8

Осідком іспитової комісії є кождочасний осідок Державного Секретаріяту внутрішних справ.

§ 9

Іспит треба складати письменно і устно.

§ 10

Письменний іспит складає ся з двох задач з обсягу адміністраційно-політичного права.

При виборі тем треба уважати на се, щоби кандидат при пересічних спосібностях міг їх випрацювати в протягу вісім годин.

Іспит відбуває ся в урядовім льокалі, під клявзурою і під доглядом визначеного до сього урядника Державного Секретаріяту внутрішних справ.

Кандидатови вільно користуватись текстами законів, розпорядків та формулярів однак всяка инша поміч, а з осібна устне обговорюванє теми з ким небудь є недопустиме.

В тім самім льокалі може рівночасно вироблювати задачи більше кандидатів.

По упливі 8 годин надзірний урядник відбирає кандидатам задачи, без огляду на те, чи они є покінчені, опечатує і віддає з дотичним протоколом голові іспитової комісії.

§ 11

При устнім іспиті, який не повинен з одним кандидатом тривати більше двох годин, має іспитова комісія провірити чи кандидат є вповні обізнаний з потрібними йому в уряді законами, розпорядками та урядовими формулярами, організацією політичних урядів та маніпуляцією в них.

Комісія має звернути увагу на се, чи кандидат зуміє практично примінити закони та розпорядки у виконуваню своїх урядових функцій.

З осібна треба переконатись, чи кандидат здає собі справу з сути річи, що була предметом його письменної праці.

§ 12

Члени комісії ставлять кандидатови питання, які вписуєсь до протоколу.

Голова комісії може також ставити питання. По скінченім іспиті вписуєть ся успіх відповідей і загальну оцінку висліді іспиту.

§ 13

Рішенє комісії про вислід іспиту з успіхом дуже добрим з відзначенєм, дуже добрим, добрим або недостаточним, а в сім останнім разі, рішенє по яким часі кандидат має іспит повторити, западає більшостою голосів.

Кандидат, який два рази одержав недостаточну ноту, не може більше бути до іспиту допущений і має бути зі служби звільнений.

§ 14

Кандидат дістає урядове свідоцтво про вислід іспиту.

3. Канцелярійні урядники

§ 15

Канцелярійні урядники мають виказати ся повним знанєм признаних в державі мов, поправного читаня і писаня та канцелярійної маніпуляції.

4. Контрактовані урядники

§ 16

Постанови §§ 1, 2 і 3 відносять ся до т. зв. контракткових урядників.

О скільки контрактові, концептові урядники бажалиби вступити на постійну державну службу, обовязані зложити приписаний в §§ 6—11 іспит. Служба, відбута в характері контрактowego урядника, вчислює ся в вимаганий § 6 рік практики.

Адвокацкый, судейский і нотаріальний іспит заступає вповні політичний іспит.

*Державний Секретар внутрішних справ:
д-р Макух, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 7. — Станіслав — 26 берез. 1919. — С. 46—47.

№ 180

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ТОРГУ
І ПРОМИСЛУ, ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ І ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ВІЙСЬКОВИХ
СПРАВ ПРО ВИКОРИСТАННЯ СИРИХ ШКІР, ШКІРЯНИХ
ФАБРИКАТІВ І ГАРБАРСЬКИХ СЕРЕДНИКІВ**

18 березня 1919 р.

На основі закона з дня 27 липня 1917 р. ч. 307 В. з. д. заряджуєсь слідуєче:

§ 1

Право орудованя сирими звірячими шкірами, шкіряними фабрикатами і гарбарськими середниками передаєсь Харчевому

Урядови при Державнім Секретаріаті внутрішніх справ, на основах, поданих в §§ 2, 3 і 4 цього розпорядку.

§ 2

При Харчевім Уряді Державного Секретаріату внутрішніх справ основуєть осібний відділ званий «Відділ шкір», в склад управи якого входять представник Харчєвого Уряду і Інтендантуру Державного Секретаріату військових справ.

§ 3

В обсяг діланя Відділу шкір при Харчевім Уряді Державного Секретаріату внутрішніх справ входить скуповуване (також примусове) сирівця, приділ контингенту сирівця поодиноким гарбарням до перерібки, розділ шкіряних фабрикатів між військо і цивільне населене, скуповуване (також примусове) і приділ середників гарбарских та товарообмін надвижкою сирівця зглядно готових шкіряних фабрикатів при задержанню дотеперішних припасів ввозово-вивозових.

§ 4

Подрібне управильнене обороту середниками, вичисленими в § 1 цього розпорядку, означить Харчевий Уряд при Державнім Секретаріаті внутрішніх справ, в порозуміню з інтендантурою Державного Секретаріату військових справ, в дорозі осібних заряджень.

§ 5

Сей розпорядок входить в жите з днем його оповіщення. Всі дотеперішні приписи відносно обороту середниками, вичисленими в § 1 цього розпорядку, тратять силу правну.

Державний Секретар фінансів, торгу і промислу:

д-р. Голубович, в. р.

Державний Секретар внутрішніх справ:

д-р. Макух, в. р.

Товариш Державного Секретаря військових справ:

Бубела, в. р.

№ 181

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ СУДІВНИЦТВА
ПРО КОШТИ СЛІДЧОЇ В'ЯЗНИЦІ Й ВИКОНАННЯ КАРИ**

20 березня 1919 р.

§ 1

Удержує ся в правній силі дотеперішній вимір коштів слідчої вязниці і виконання кари, оповіщений у Вістнику розпорядків б. австр. міністерства судівництва з дня 22 січня 1918 р. ч. 1.

§ 2

Сей розпорядок відносить ся до виміру коштів від дня 1 січня 1919 р.

*Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 7. — Станіслав. — 26 берез. 1919. — С. 48.

№ 182

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ПРО ПРОДОВЖЕННЯ СТРОКУ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ
ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ**

20 березня 1919 р.

На підставі закона з 24 липня 1917 р. ч. 307 В. з. д. постановляємо:

§ 1

Правіжі, обняті §§ 1480, перший уступ і § 1486. цив. код. в редакції третьої новелі та правіжі о відшкодоване з причини нарушення умовного обовязку (§ 1489 цив. код.) не передавнюють ся ранше, як з кінцем календарного року, слідующего по кінци війни.

Правіжі, які передавнювали ся перед днем 1 цвітня 1916 р. протягом тридцяти або сорок літ, передавнюють ся з упливом тогож речинця, коли він ранше скінчить ся.

§ 2

День, який має вважати ся як кінець війни, означить Державний Секретар судівництва розпорядком.

§ 3

При правіжах адвокатів о винагороду за їх чинности і о зворот їх видатків (§ 1486. уст. 6 цив. код) не вчисляє ся до речинця передавненя той час, підчас якого вело ся на внесене адвоката або сторони поступоване в ціли усталеня висоти тих правіжів після арт. V. впров. зак. до цив. проц. і надворного декрету з 4 жовтня 1833 р. ч. 2633 З. с. з.

§ 4

Розпорядок входить в жите слідуючого дня по його оповіщеню. Він не відносить ся до тих правіжів, які вже передавнили ся перед днем з яким війшов в жите отсей розпорядок.

Президент Ради Державних Секретарів,
Державний Секретар фінансів, торгу і промислу:

д-р Голубович, в. р.

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар внутрішних справ:

д-р Макух, в. р.

Державний Секретар земельних справ:

Мартинець, в. р.

Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:

Мирон, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:

Козаневич, в. р.

Державний Секретар просьвіти і віроісповідань:

д-р Артимович, в. р.

Товариш Державного Секретаря військових справ:

Бубела, в. р.

Товариш Державного Секретаря заграничних справ:

д-р Лозинський, в. р.

№ 183

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ СУДІВНИЦТВА
ПРО ОКРЕМИЙ СУДОВИЙ СЕНАТ ПІ ІНСТАНЦІЇ**

22 березня 1919 р.

§ 1

Окремий Судовий Сенат ПІ інстанції буде утворений при Окружнім Суді в Станиславові (§ 1 розп. з дня 8 марта 1919 р. ч. 38 В. д. з. р.) і розпочне свої чинности з днем 1 цвітня 1919 р.

Предсідатель Сенату взиває заступників предсідателя і членів на розправи (§ 4 зак. з дня 15 лютого 1919 р. ч. 21 В. д. з. р.) і повідомить про розправи Заступника публичного оскарження.

§ 2

Суди і інстанції мають негайно предложити О.С.С. ПІ інст. усі залегли справи і опісля предкладати усі доспілі до рішеня справи, в яких на основі усіх дотеперішних законних постанов має виконувати судівництво Висший Суд у Львові.

§ 3

Усі письма до О.С.С. ПІ інст. належить вносити через Окружний Суд в Станиславові з виразним призначенем для О.С.С. ПІ інст.

§ 4

Судова інструкція з дня 5 мая 1897 р. ч. 112 В. д. з. обовязує відносно формального веденя діловодства з слідуючими змінами:

а) коли предсідатель Сенату перебуває постійно поза Станиславовом, то в часі його неприсутности переходять права і обовязки на того заступника, який перебуває постійно в Станиславові.

Іменно має урядуючий заступник приготовити устну розправу (§ 121 суд. інстр.), визначити в порозумінню з предсідателем справоздавців, зарядити доручене актів справоздавцям, видати відповідні зарядження по думці § 183 цив. проц. і вести надзір над канцелярійним відділом.

б) для О.С.С. ПІ інст. має бути утворений канцелярійний відділ, а потрібний персонал доставить Президія Окружного Суду в Станиславові.

в) бюро подачі, регістратури, відділ для доручень і екзекуції, грошева книга, урядник до надзору над виплатами і писарський

відділ Окр. Суду в Станиславові повнять чинности також і для О.С.С. II інст., однак окремо, щоби в кождім часі мож всі акти, книги, реєстри і записки вилучити та передати їх Висшому Судови.

§ 5

При О.С.С. II інст. буде установлене Заступництво публичного оскарження для веденя агенд Державної Надпрокураторії.

Канцелярійний відділ сього Заступництва утворить Державна Прокураторія в Станиславові.

§ 6

Розпорядок з дня 2 марта 1919 р. про печати, вивіски і орієнтаційні написи має анальогічне примінене відносно О.С.С. II інст. і Заступництва публичного оскарження при О.С.С. II інст.

§ 7

Розпорядок входить в жите слідуючого дня по його оповіщенню, а його правна сила гасне рівночасно з погасненем правної сили закона з дня 15 лютого 1919 р. ч. 21 В. д. з. р.

Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 7. — Станіслав. — 26 берез. 1919. — С. 51—52.

№ 184

ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС» ПРО ШОСТУ СЕСІЮ ОКРУЖНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ В КОЛОМИЇ 21 березня 1919 р.

22 березня 1919 р.

Реферат політичний виголосив посол д-р *К. Трильовський*, представляючи політичне положення на галицькій і придніпрянській Україні, а також відносини Укр. Нар. Республіки до других держав.

Інтересний реферат про знесення патронату виголосив голова Нац. Ради радник *Гвоздович*, представляючи в наглядний спосіб некористи, які виходили з сего, що польські дідичі мали право настановляти парохів.

Д-р Трильовський підніс, що парохів повинні настановляти самі громадяне зорганізовані у віроісповідні громади. Се і обіцяв зробити закон з 7 мая 1874 р., але доси лише у Жидів заведено законом такі громади.

О. декан Русин заявив, що коли мають попи бути вибрані громадянами, то найби се діялося і з учителями.

На се відповів *д-р Трильовський*, що *о. декан* хоче так робити як *Каньовський*, що коли йому оден шляхтич вибив підданого-Жида, то він зловив знову іншого Жида, підданого тому шляхтичеви, сказав йому дати 25 буків і написав свому шляхоцькому сусідови: «вибив ти мені мого Жида, то я тобі також вибив твого Жида».

Другі бесідники, як *дир. Власійчук*, *дир. Книш* і *дир. Колцуняк* зазначили, що се цілком інша справа і що парохі мають бути вибрані віроісповідними громадами, а школи мусять бути державні, а учителі також мусять бути державними урядниками.

Ухвалено резолюцію, поставлену *д-ром Кир. Трильовським*: «Окружна Нац. Рада в Коломиї взиває Державний Секретаріят, щоби на найближшій сесії Нац. Ради предложив закон про знесення патронату і про віроісповідні громади».

Рівнож прийнято додаткову резолюцію *о. декана Русина*:

«На випадок ухвалення такого закона повинна бути у нім постанова, що при ухвалюванні презенти через віроісповідну громаду повинен бути представник вищої духовної власти».

Над справою устанавлення учителів не голосовано, яко не стоячою на дневнім порядку.

Посол Петро Шекерик виголосив дуже інтересний реферат про реформу земельну. Він є членом дотичної комісії, так оповідав про перебіг нарад на ній. Виходить з сего, що найбільше за заплаатою панам за землю побивається голова *Василіян о. Филяс*. Як то кажуть *Поляки*: «Зна свуй свего».

По довшій дискусії ухвалено ще резолюцію *т. Дм. Сліпанюка* з *Іспаса*, взиваючу Державний Секретаріят, щоби на час весняних робіт казав зареквірувати коні у *гандлярів кіньми* і віддав ті коні до розпорядження громадських земельних комітетів.

№ 185—196
ІНФОРМАЦІЙНІ ПОВІДОМЛЕННЯ
ГАЗЕТИ «НОВЕ ЖИТТЯ» ПРО ЗАСІДАННЯ ІV СЕСІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

23 березня 1919 р.*

№ 185

27 березня 1919 р.

Сьогодні о 11 год. перед полуднем почалося перше засідання нової сесії У.Н.Р. При столі державних секретарів сидять: д-р Голубович, д-р Макух, д-р Лозинський, п. Бурачинський, д-р Артимович, п. Бубела, п. Мирон. Найбільше уваги звернула на себе сьогоднішня промова д-ра Льва Бачинського, виголошена в дискусії над експозе д-ра Лозинського.

Засідання отворив промовою д-р Петрушевич та вказав на ті законодатні праці, що ждуть полагоди в сій сесії. Сюди належить передовсім закон про земельну реформу та виборчий закон до У. Національної Ради.

Д-р Михайло Лозинський представив політику західної області Української Народньої Республіки від початку світової війни до останньої хвилі. Він підніс, що держави Антанти відносяться тепер до нас справедливійше чим перед тим. Представивши наші відносини до Польщі, Румунії та Угорщини, перейшов промовець до міжнародньої політики цілої України. Він вказав на русифікацію та проголошення федерації большевиками на Україні. Через те нашій вітчизні і совітській Росії не по дорозі. Ліві українські партії (незалежні соціал-демократи і ліві соціалісти революціонери), котрі були в опозиції проти Директорії, остають тепер в острим оружнім конфлікті з місцевими большевицькими властями. Також селянство розчарувалося що до большевиків. Нам треба оставати в як найтіснішій контакт з Антантою не тільки тепер, але і на будуче. В дискусії над експозе д-ра Лозинського промовляли: д-р Галіп, п. Григорій Тимошук, о. д-р Юрик і д-р Бачинський. Останній зазначає, що находимося поміж

---

* Дата початку засідання.

молотом і ковалом. Антанта не здобула собі у нас достаточного довіря. Її місія в Одесі хоче вмішуватися у внутрішні справи нашої держави, а друга її місія предкладає в справі поладнання польсько-українського спору такий плян, який нас провокує. Большевики виступають проти самостійности нашої Республіки. Ми не віримо у власні сили і тому хочемо опертись о якусь зовнішню силу. На тій основі виріс плян усунення теперішнього державного секретаріату і заступлення його соціал-демократичним секретаріатом. Бесідник звертається проти сього пляну, переведення сього пляну не приєднає нам симпатії большевиків. Ми повинні опертись на власні сили і отворити коаліційний секретаріат, котрий звернувшись о поміч та попере до суспільности і вказавби ті далекосяглі суспільні реформи, які старатиметься перевести. Та ділове міністерство мусить стати політичним, бо ділового ніхто не попирає. Бесідник звертає проти евентуальної внутрішньої війни серед нашої суспільности, бо вона приготвилаби тільки свобідне поле для ворожої інвазії.

На слідуючій засіданню, що зачнеється завтра о 9 год. рано, проводжуватиметься дискусія над промовою товариша секретаря закордонних справ.

Нове життя. — 1919. — 27 березня.

№ 186

28 березня 1919 р.

На нинішнім засіданню продовжувалася дебата про міжнародне становище України. Майже всі промовці стоять в принципі на тім самім становищі, на яким станув товариш державного секретаря закордонних справ д-р М. Лозинський.

Перший промовляв на нинішнім засіданню п. Тимотей Старух. Ми повинні опертись на власні сили, завести порядок та організацію в державі та сотворити велику, селянську, демократичну Україну.

П. Антін Крушельницький заявляє за союзом із Заходом проти нівелюючої сили Сходу. Щоби скріпити наше становище на вні, ми повинні перевести в нутрі держави реформи: Перевести вибори до У. Національної Ради, покликати до життя селянські Ради для співучасти в адміністрації нашої

Республіки та покликати до правительства представників партій.

П. Петро Шекерик-Доників звертається в палкій промові проти посягнення Москалів та Поляків на українську землю. З Поляками можемо зробити перемир'я аж тоді як уступлять геть з нашої землі.

П. Осип Безпалко прикував своєю вимовною і сильною промовою увагу Ради і зібраної публіки до обговорюваних справ. Ми можемо — говорив він — в своїй заграничній політиці лучитися з ким небусть, з ким нам корисно, не конче з одною Антантою. Від большевизму і занепаду може увільнити Європу тільки мир. Війна проти більшовизму не приведе до сеї цілі. Мусимо скріпитися внутрі і почати будувати селянську і робітничу державу.

Секретар Укр. Національної Ради д-р Витвицький відчитав впливи, серед котрих є отсі законопроекти, про скликання сойму західної області У. Народньої Республіки та про ординацію виборчу до того-ж сойму, про права і обовязки громадян західної області У.Н.Р., про утворення найвисшого військового трибуналу, і новелю до військової карної процедури.

Товариш державного Секретаря закордонних справ, д-р Лозинський, відповідав вже сьогодні на заміти в піднесеній дискусії, бо завтра буде занятий важними переговорами.

Слідуюче засідання розпочнеться завтра о 9 год. рано.

Сьогодні по полудни відбуваються засідання чотирьох комісій Національної Ради.

Нове життя. — 1919. — 28 березня.

№ 187

30 березня 1919 р.

Після відчитання впливів уділив предсідатель д-р Петрушевич слово д-рови Володимирові Темницькому як останньому бесідникові в дискусії над міжнароднім становищем України. Промовець критикує експозе д-ра Лозинського як недокладне і в одній точці невірне. Як хочемо йти по лінії інтересів наших народніх мас, то не можемо лучитися з Антан-

тою, тільки мусимо йти на ліво. Бесідник звертається проти поступовання військової цензури та проти заведення перепусток і шикан в часі подорожей. Промовець протривить заведенню наглих судів та відання цивільних осіб під військове судівництво. Українська соціально-демократична партія готова взяти участь в правительстві, але тільки тоді, як ліві елементи мати-муть більшість.

Д-р Голубович: Майже усі бесідники станули на таким самим становищі в справі міжнародної політики України, на яким стоїть правительтво.

Акцію проти Державного Секретаріату ведуть неодвічальні елементи — розсіваючи вісти про скинення та усунення Секретаріату. Ні одна з партій, що заступлені в Українській Національній Раді, не попирає сеї акції.

Наші війська зближаються до Київа.

Вчора на нараді Секретаріату з Директорією і членами міністерства акцептовано в справі заграничної політики України становище Державного Секретаріату як обовязуюче для цілої України.

По заяві п. Безпалка, що соціяльні демократи невдоволені відповідю д-ра Голубовича на заміти, піднесені в дебаті — та по фактичних спростованнях п. Плиски і д-ра Галіпа ухвалено серед оплесків вотум довіря Державному Секретаріатові.

П. Т. Старух мотивує свій внесок на заведення свобідної торгвлі. Бесідник вказує, що загальний голод змушує нас до заведення свобідної торгвлі збіжем і худобою.

Рада рішила прервати засідання. Найблизше засідання відбудеться в понеділок о год. 9 рано.

Нове життя. — 1919. — 30 березня.

№ 188

2 квітня 1919 р.

На внесок президії ухвалено відіслати до відповідних комісій всі внески з п'ятниці і суботи. Відтак відчитуються денні впливи, між иншим відчитує президент д-р Петрушевич письмо від Трудового Зїзду в справі доповнення Укр. Нац. Ради б1 делегатами Трудового Зїзду. Ухвалено переслати те письмо до законодатної комісії і візвати її, щоби вона вже

завтра (1, IV) прийшла з відповідним внеском. Дальше ведеться дискусія над наглим внесенням п. Т. Старуха в справі вільної торгівлі. — Проти вільної торгівлі виступають: д-р Марітчак, п. Юрчинський, д-р Вол. Темницький заявляючи, що при браку середників поживи та замкненню імпорту — вільна торгівля ще більше тільки моглаби підбити в гору ціни і принести руїну не лише в краю, але і спровадилаби неможливе положення для армії. Натомість послаи Дувіряк, Паневник, Сандуляк, Нагірняк, Королюк, Кулько, Дужий, д-р Пачовський і Назаревич промовляють за вільною торгівлею. Вони змальовують нужду бідного населення, яке через замкнення повітів, через утруднення комунікації (перепустки і т. д.) не може навіть за гроші нічого купити і терпить крайній голод. Жадають безплатних перепусток для бідних, — перепровадження строгої ревізії збіжа в повітах, які мають надвижку, усунення шикан та надужить підрядних органів військових та цивільних, а впрочім заступають думку, що при вільній торгівлі можнаби забезпечити армію, хочби реквізиціями. Начальник Харчевого Уряду при Д. С. внутр. справ д-р Ваньо говорить про організацію та працю харчевих управ, зорганізованих тим урядом. Констатує, що докладної статистики про стан харчів в краю не можна перепровадити — є одначе тої думки, що маємо стільки запасів збіжа, а передовсім картофлі, що можемо до нового вижити, — треба одначе перепровадити вирівняння в окремих повітах, а тоді дасться харчева справа урегулювати в цілім краю. Повідомляє накінець про найблизші зарядження харчевого уряду і про реквізиційні комісії, які мають семи днями розпочати свою діяльність. — Тов. Д. С. В. С. Бубела звертає увагу, що армія примушена нераз йти проти заряджень харчевого уряду і реквірувати, бо впрочім не могла би прохарчуватися. Він противиться вільній торгівлі. Після кінцевих виводів п. Старуха, що підтримує дальше своє внесення, ухвалено на внесення В. Темницького, підтримане д-ром К. Трильовським, відіслати внесок п. Старуха до комісії суспільної опіки з тим, щоби комісія прийшла з відповідними пропозиціями за три дні.

З черги приступає Рада до слідууючої точки дневного порядку проекту виборчого закона, про який реферує держ. секретар внутр. справ д-р Іван Макух. Референт підносить, що участь суспільности в правлінню є конечна; мусить бути одначе закон-

но унормована. Наші Повітові Нац. Ради, як і сама Нац. Рада не відповідають потребам широких верств і не є речниками волі широких мас, бо вирости на румовищах старої австрійсько-польської адміністрації та самочинно. Не можемо тепер займатися даліше латанням, та мусимо унормувати нові основи нашого правління. Перша річ се громадський виборчий закон і поладнання питання двірських обшарів. Даліше закон про повітову адміністрацію і сотворення повітових селянських рад, які співділали б і контролювали б побутові правительственні органи. Нарешті виборчий закон до Укр. Нац. Ради. — Укр. Нац. Рада не могла ухвалити — як се зробили інші молоді держави — нового закону про Національне Зібрання, бо ми мали від самого початку нашого державного життя зі всіх сторін на карку ворогів. Плятформа виборча мусить бути як найширша. Проектується активне виборче право від 21-го року життя, пасивне від 25. Зрівнання обох полів, знесення курій і пропорціональність. Пропорціональність піднесе рівень партійного життя, а диференціяція партійного життя лежить в національнім інтересі. Утворити мається 12 виборчих округів (один для Буковини). Лемківщина має увійти в Сяніцький округ. Техніка виборів проектується на основі парламентарного виборчого закона з 1916 р. Виділ Ради має право іменувати заступників для занятих областей аж до змоги правильно вибрати посла. Військо також має взяти участь в виборах. — В дискусії забрав голос Т. Старух, виступаючи проти пропорціональності. В обороні пропорціональності говорив д-р Лев Бачинський. Проект відіслано до комісії виборчої реформи. — На внесок соціал-демократів доповнено три комісії і представниками партій.

Чергове засідання Ради завтра о год. 9 рано.

Нове життя. — 1919. — 2 квіт.

№ 189

3 квітня 1919 р.

Ціле нинішнє засідання заняла справа доповнення Національної Ради делегатами селянсько-робітничого зїзду. Про се говорив референт конституційної комісії п. В. Темницький і всі промовці, що забирали слово в дискусії. Спірною точкою

дискусії було питання, чи доповнювати Раду делегатами зїзду, чи ні. Нарадами провадив д-р Петрушевич.

На початку засідання відчитує впливи секретар Ради О. Устиянович. Між впливами є багато петицій ріжних громад в місцевих справах, одна петиція залізничників та внесок д-ра Льва Бачинського і тов. в справі заведення 8-годинного робочого дня по фабричних підприємствах.

На внесок О. Безпалка поставлено на першу точку дневного порядку звітлення законодатної комісії про петицію селянсько-робітничого зїзду в справі доповнення Нац. Ради делегатами того ж зїзду.

Референт законодатної комісії п. Вол. Темницький пропонує іменем тої ж комісії, щоби Нац. Рада уповноважила комісію дальше вести переговори з делегатами селянсько-робітничого зїзду, та щоби візвала комісію до скорого поалагодження сеї справи. Комісія запропонувала також, щоби Нац. Рада перервала свої засідання до того часу, коли доповниться Раду делегатами селянсько-робітничого зїзду.

Над сими внесками — після короткої формальної дискусії, в котрій промовляли Т. Старух, д-р Лев Бачинський, д-р Осип Назарук і д-р Северин Данилович — отворено дискусію.

Т. Старух противиться прийняттю делегатів зїзду в члени Нац. Ради. Ставить внесення, щоби внесення законодатної комісії відкинуті та переказати поалагодження тої справи правительству.

Д-р Лев Бачинський вносить, щоби не прийняти до відома звітлення законодатної комісії, бо вона не сповнила своєї задачі. Вона мала подати правну форму, яка уможливила би прийяття делегатів зїзду в члени Нац. Ради. Бесідник вискаже принципіальний погляд, що Укр. Нац. Рада повинна складатися виключно з членів вибраних на основі пятиприкметникового права голосовання.

Осип Устиянович боронить селянсько-робітничий зїзд. Він пропонує вибрати двох членів Ради для сконстатовання, що всі учасники зїзду були делегатами, вибраними на місцях. На випадок, якби Рада не прийняла делегатів зїзду, бесідник зрікається бути членом Ради.

Осип Безпалко апелює до політичного розуму членів Нац. Ради. На селянсько-робітничім зїзді вдалося поважним людям

повести на легальну та парламентарну дорогу ті елементи, що стреміли до викликання революції в Галичині. Се мусять взяти на увагу члени Ради. Як Рада не прийме делегатів зїзду, то тим самим попхне згадані елементи на шлях революції. «Дивімся — апелює бесідник — на сю справу не з формального боку, а з практичної сторони. Селянсько-робітничий зїзд був висловом того невдоволення, що є в народі. Поки те невдоволення виявляється в легальних формах, то треба йти йому на зустріч, а не перти людей до актів розпуки».

Д-р Лозинський (як член Ради): «Невдоволення в краю є спричинене об'єктивними причинами (війна, голод). Обов'язком політичного провідника є хочби коштом своєї популярності в'яснювати народові положення та гасити невдоволення». Промовець взиває до взаємної вирозумілості, він бажає витворення такої чутевої атмосфери, яка уможливила би будовання Укр. Нар. Республіки.

Нове життя. — 1919. — 3 квіт.

№ 190

4 квітня 1919 р.

На нинішнім засіданню ведено дальше дискусію про допущення делегатів селянсько-робітничого зїзду до Національної Ради. Дискусія ставала так горяча, що председатель д-р Петрушевич мусів перервати засідання. Порішення справи відложено до завтрашнього засідання.

Другою точкою нарад була земельна реформа. Сьогодні промовляв референт земельної комісії, д-р Перфецький, та цілий ряд бесідників.

Перебіг засідання був ось такий: Серед впливів, відчитаних на початку засідання Ради, годиться піднести законопроект п. Онищука про земельну реформу та про повнолітність, внесення в справі інвалідів-немічників та внесок д-р Марітчака в справі заосмотрення армії. Перед приступленням до дневного порядку одержав слово п. Володимир Темницький для поставлення запиту до президії. Він питається, що сталося з петицією пяти вязничних дозорців, що потерпіли в звязку з утечею М. Січинського. Д-р Петрушевич відповів, що вона в відповідній комісії.

До першої точки дневного порядку промовляв п. Антін Крушельницький та д-р Осип Назарук.

П. Крушельницький зазначає, що на випадок, як приймається в члени Ради делегатів зїзду, то треба також побільшити відповідно число представників політичних партій. Він є за тим, щоби прийняти делегатів зїзду до Ради. Якби їх не прийняти, то правительство мусілоби взятися до репресій, а радикальна партія не моглаби згодитися на таке поступовання.

Д-р Назарук розглядає критично піднесені в дискусії аргументи за і проти прийняття. Закидається Національній Раді, що вона не вибрана. Але до неї вислали своїх представників політичні партії, що здавна працюють серед нашого народу. Кооптації переводжено одностайно. Селянсько-робітничий зїзд та його делегати се вентиль в публичному життю західної області України. Через нього ослаблюється невдоволення в краю. Як делегатів зїзду не допуститься до Національної Ради, то з того приводу певно не прийде до ніякої революції. Отже відпадає аргумент, що ухвала Ради наступає під терористичним примусом. Вкінці ставить внесок: Висока Рада зволить ухвалити: Делегатів зїзду приймається в члени Ради в такій пропорції, щоби було 5/6 селян, а 1/6 робітників. На тім становищі стоїть більшість членів радикального клубу.

В часі промови д-ра Назарука прийшло до такої острої словної перепалки між бесідником і п. Осипом Безпалком, що перервано засідання на пів години. На внесення д-ра Горбачевського — перервано дискусію над першою точкою дневного порядку.

В справі аграрної реформи забрав слово для умотивовання проекту рамового закона про земельну реформу д-р Перфецький. Проект займається не тільки землею, але також лісами, водами та підземними багатствами. В законі стверджується, що Українська Народня Республіка бажає наділити землею всіх тих рільників, що зовсім не мають землі, або мають так мало, що не годні прожитися із доходів тої землі. Щоби се зробити вивласнюється двірські обшари, всі посілости мертвої руки (то є фундаційні, монастирські, єпископські, церковні та ерекціональні), всі землі, закуплені спекулянтами, посілости, на котрих власники не працюють своїми силами, і всі посілости, котрих простір переступає законом означену

границю. Посілости вивласнюється з правила в цілості, без огляду на їх культуру, разом з лісами, водами та підземними багатствами. Загально корисні та публічні інституції можуть бути наділені землею. Гіпотечних тягарів не порушається через вивласнення, тільки редукується відсотки.

Вся вивласнена земля становить земельний фонд західної області Укр. Нар. Республіки. Тим фондом — до часу розділу між управнених — орудують під наглядом правительства — обласна і повітові та громадські земельні комісії.

Землею наділюється тільки рільників. Наперед мають одержати землю жовніри-інваліди, що втратили здоровля у війнах, ведених нашою державою, та вдови і сироти по тих, що полягли в сих війнах. Потім дістануть землю інваліди, вдови та сироти зі світової війни, а вкінці безземельні та мало-земельні рільники. Землі не дістануть дезертири з Укр. Армії, ті, що ухиялися від служби в нашій Армії, карані за злочини проти укр. держави та її оружної сили, а також співвинні в тих злочинах, а вкінці горожане чужих держав. Пасовиска, полонини, потоки, несплавні ріки, стави, болота й озера переходять на громади або спілки сусідних громад. Ліси стають власністю західної області Укр. Нар. Республіки.

Наділення землею не може розпочатися перед покінченням війни і поворотом жовнірів та бранців до дому.

Окремий закон рішить про час і спосіб розділу вивласненої землі, про висоту наділу (кілько землі дістане один чоловік), про ціну землі і другі важні питання; про то чи дати дотеперішнім власникам відшкодовання, рішить сойм західної області Укр. Нар. Респ., вибраний на підставі нового виборчого права.

Вивласнена земля переходить вже тепер в заряд держави, котра передасть сей заряд в руки громадських земельних комісій. За самовільний захват та ділення вивласнених земель, за нищення лісів, будинків, інвентаря і земних плодів на вивласнених землях, — наскільки не підпадають під карний закон — мають карати адміністраційні власти карою арешту до 6 місяців та можуть додати грошову кару до 10 тисяч корон. Крім того виновник може втратити право до наділення його землею. Сей закон буде обовязувати від дня його оголошення.

Референт повідомляє, що є також 2 внески меншости. Д-р Данилович бажає, щоби оставити деякі простори землі

для спілкового оброблювання. О. д-р Філяс хоче, щоби в законі було означено мінімум землі, яку не вивласнюється від духовенства та монастирів.

З земельною реформою належить — на думку референта — получить справу попирання промислу, опертого на спілкових основах. Із переданням земельного закона зреалізуються вікові мрії нашого народу. Він дістане в свої руки варстат своєї праці та стане хозяйіном у своїй хаті та на своїм полі.

В дискусії забирають голос: о. д-р Юрик, д-р Новаковський, д-р Лев Бачинський, Петро Шекерик, п. Чернявський.

Слідуюче засідання відбудеться завтра о 9 год. рано з таким самим денним порядком як і нинішне.

Нове життя. — 1919. — 4 квіт.

№ 191

5 квітня 1919 р.

З початку засідання поставив проф. Демчук формальне внесення, щоби скликати комісію для заграничних справ, яка розглянулаб справу розсівання неправдивих вісток про мнимий большевицький переворот в нашій державі, арештування правительства і інші подібні сплетні про утворення радянських республік в Зах. Области У.Н.Р., які то сплетні найшли відгомін у віденській пресі.

Внесення прийнято.

Опісля приступлено до справи петиції Селянсько-Робітничого Конгресу. Перший забрав голос Волод. Темницький як референт законодатної комісії. Опрокидуючи заміти, піднесені членами Укр. Нац. Ради на вчорашнім засіданню, заявляє, що мандати делегатів Трудового Конгресу пливуть не з повітів, але від загалу тих найширших мас, які були репрезентовані на тім Конгресі. Дальше заявляє бесідник, що задля великих фізичних трудностей негайного переведення виборів на основі 5-ти прикметникового права голосовання, нема на разі іншої дороги як тільки доповнити Укр. Нац. Раду делегатами Селянсько-Робітничого Конгресу, щоби тим чином допустити до голосу найширші, в першій мірі безземельні і малоземельні маси народу. Тому ставить іменем

законодатної комісії внесення, щоби Укр. Нац. Рада ухвалила, що годиться принципово на допущення делегатів Селянсько-Робітничого Конгресу до Укр. Нац. Ради. Опісля відчитав бесідник в імені соц.-демокр. фракції письмо, в яким соц.-демокр. фракція горячо вставляється за допущенням делегатів Конгресу до Укр. Нац. Ради з огляду на удержання ладу і спокою в державі та супроти відмовного становища, яке вже заняли в сій справі голови клубів більшости Укр. Нац. Ради на вчерашньому конвенті сеніорів, — заявляє, що всяку відповідальність за евентуальні наслідки відмови складає на партії більшости. В цілі формального спростовання забирали голос О. Безпалко, д-р Горбачевський, д-р Бачинський, Ом. Попович і д-р Трильовський.

О. Безпалко оправдував своє вчерашнє обурення з приводу бесіди д-ра Назарука, якому закидав, що, вириваючи неповязані речення з його бесіди, виголошеної на Конгресі, старався тільки понизити його особу і звязану з цим акцію. Заявляє, що президента Д. С. д-ра Голубовича ніколи не мав наміру особисто образити, тільки піддав критиці його заяву, зложену на Укр. Нац. Раді. Бесідник впевнює, що стоїть вповні на засадах удержання ладу і спокою в нашій державі та уважає, що лад той можна удержати тільки в той спосіб, що підеться на зустріч бажанням найширших мас, зібраних на Селянсько-Робітничім Конгресі.

Д-р Горбачевський констатує, що на конференції голов клубів всі йшли на зустріч домаганням Конгресу з далекойдучими уступками, одначе соц.-демокр. партія, бачучи, що домагання Селянсько-Робітничого Конгресу не будуть в цілості прийняті Радою, ухилилася від посередництва.

Д-р Лев Бачинський звалює всю вину на соціал-демократів: «Усі партії — каже бесідник — згодилися на те, щоб в Нац. Раді були заступники малоземельних селян, одначе ті заступники мають увійти не під впливом терору одної групи, тільки на основі 5-ти прикметникового права вибору». Критикує тепер тактику соц.-демократів, які стремлять до революції. «Радикальна партія не буде робити революції проти власної держави, вона робила революцію тільки проти чужих ворожих народови правительств». (*Бурхливі оплески*). Опісля заряджено голосування над внеском референта законодатної комісії. Внесення

упало. За прийняттям внесення голосували тільки соц.-демократи. Опісля приступлено до другої точки дневного порядку, справи аграрної реформи.

В дискусії над рефератом д-ра Перфецького, референта земельної комісії, забрав голос д-р С. Данилович. — Бесідник згадав дві течії, які поборюють себе взаємно при будованню зложеного війною суспільного і господарського життя в цілм світі. Одна течія се капіталізм, якому досі служать правительства Антанти, друга се та течія, яка стремить до цілковитої соціалізації всієї продукції. Між тими двома течіями є ще посередна, яка хоче збудувати новий лад дорогою еволюції, навязуючи до старого ладу. Сю посередну розвязку мусимо і ми прийняти тим більше, що як при всяких справах так і тут грає національне питання велику ролю. «Національне поневолення мусить нести за собою і суспільне поневолення: Під кличами Леніна і Раковського криється суспільне поневолення. Переходячи до подрібного обговорення самої аграрної реформи — заявляється бесідник проти роздроблювання вивласнених ґрунтів. На дрібненьких ґрунтах не витвориться капітал, якого конечно потрібно до розвитку нашого промислу. Сей промисл мусимо сотворити враз з аграрною реформою. На державний капітал не можна числити тому, що державі, яка вивласнилаб ґрунти без викупу, не позичить ніхто грошей. Хоч бесідник признає слушність поглядови, що земля належиться селянам без закупу, одначе є думки, що вивласнення без викупу не дасться безумовно перевести. Аграрну реформу треба так робити, щоби селянство було певне, що землі від него ніхто не відбере.

Мусимо дати народові землю за викупом. Хто говорить, що маємо вивласнювати без викупу, той хоче, щоби ми робили революцію проти цілого світа, який може нас повалити.

Дальше заявляється бесідник за тим, щоби з наших громад зробити знова ті огнища спільної праці, спільного життя, той тісний звязок, яким вони були в давнині. Се дасться зробити лише в той спосіб, що з вивласненої землі утвориться спільний громадський фонд. Тому бесідник вносить, щоб вивласнена земля була ужита на створення селянських громадських спілок — се стремить до частинної соціалізації сільської продукції.

Після прийняття формального внеску дир. Крушельницького на замкнення дискусії забрав голос як дальший бесідник з записаних ще 20 бесідників — селянин Загульський, який дав вислів своєму бажанню, щоб аграрна реформа була скоро переведена та заявився за цілковитим знесенням горалень. — Від так промовляв Т. Старух: Аграрну реформу треба робити степами, евентуальні недомагання можна ще буде поправити. Бесідник виступає проти демагогічної роботи тих елементів, які, членів теперішньої Нац. Ради називають буржуями, найбільшими демагогами показали всякі большевики. Бесідник виступає проти диктатури робітничого пролетаріату. Дальше заявляється промовець проти соціалізації землі.

На тім перервано генер. дискусію над аграрною реформою: приступлено до вибору комісії для виборчого закону. Комісія складається з 25 членів (з тих 15 від народної трудової партії, 5 — радикальної партії, 3 — соц.-демокр., 2 — селянсько-радикальної партії).

На внесення президії відіслано впливи дня без першого читання до відповідних комісій.

Слідуюче засідання 4.IV. о 9 г. р.

Нове життя. — 1919. — 5 квіт.

№ 192

6 квітня 1919 р.

Після відчитання впливів та прийняття формального внесення п. Юрчинського на обмеження часу бесід до 15-ти минут з поправками п. Безпалка і п. д-ра Юрика (застеження необмеженого часу бесід для речників соц.-дем. партії і клиру), приступлено до дальшого ведення дискусії над земельним законопроектом.

Забирає голос в імени духовенства о. протоігумен Філяс. Промовець звертає увагу на три точки, з яких може вийти небезпека для нашої держави. 1) Констатує розбіжність засад земельної і лісової господарки. Передаючи ліси державі, робимо міліони людей зависимими від великого державного лісового капіталу. Держава не повинна бути господарем національного добра, тільки контрольором прав. 2) Стоячи

на становищі гуманности, промовець заявляється проти цілковитого вивласнювання великої посілости, — треба лишити трохи землі великим власникам, щоб могли прожити. Не відсуваймо інтелігенції від права користування землею. Не випробуваймо надто прінципу, що земля належить тільки тим, що власними руками працюють на ній. 3) Бесідник є думки, що не примінено засади демократії при церковних добрах, хоч церква положила великі заслуги коло видвигнення аграрної реформи на перший плян суспільних реформ; не питано представників церкви о їх думку про вивласнення церковних дібр. Бесідник апелює до християнської совісти членів Ради. Бесідник є вправді за тим, щоби не обтяжувати священників господаркою (*оплески*), але проти поневолення церковного права через цілковите відібрання церковних дібр. Чується зобов'язаним звернути увагу Ради на те, що належить подбати про заосмотрення духовних осіб.

П. д-р Лозинський: Проект комісії є надто деталічний, закон повинен бути короткий. Весь суспільний розвиток йде до соціалізації, але практичний політик буде соціалізувати лише те, що є зріле до соціалізації. Індівідуальна власність не є заслугою власника, але всеї суспільности, приватна власність є тільки способом до ціли, найкраще уладити людське життя. — Лісова господарка мусить бути соціалізована. Треба пробувати земельну спілкову господарку. Належить подумати про рільничий промисл. Треба вивласнювати і мійських капіталістів. — Людям, яким вивласниться землю, треба безпосередно дати якесь забезпечення. — Підчеркує залежність аграрної реформи від міжнародної констеляції. — Не годиться з висновками о. протоігум. Філяса. О скільки ходить о матеріальні добра церкви, то тільки держава має рішати. Не питаючи інших великих власників про їх думку, не можемо і церкви. Церкві лишимо також мінімум існування, але не можемо дозволити, щоби церква скликувала всю суспільність служити її матеріальним справам.

П. Вол. Темницький: Видвигнення аграрної квестії є величезною заслугою соц.-демократів і радикалів, але ніколи священства. Годиться з висновками д-ра Лозинського, заявляє, що УНРада не має права ухвалювати рамового закона, тільки тимчасовий. Пропонує вичеркнення деяких місць, про які рішить щойно сойм, а саме:

- 1) місце, де говориться про відшкодування. Промовець боїться, що під відшкодуванням можна буде розуміти викуп.
- 2) Де говориться про поділ вивласненої землі.

Бесідник є противний такій соціалізації, яку прийняла Директорія в своєму законі про землю. Заявляється за задержанням дрібної сільської власности. Соц.-демокр. будуть стреміти до соціалізації до спілкової господарки. На питання мінімального забезпечення дотеперішних великих власників дивимося зі становища державного розуму, не хочемо творити з них нових жебраків. Те саме відноситься і до священства, якому теж лишиться певне мінімум землі. Противиться тому, щоби було вже тепер сказано, що всі гіпотечні довги будуть сплачені. Се порішить пізнійше сойм. Потоки, ріки і болота лишити при державі. Господарити на вивласнених землях мають не дотеперішні власники, а комітети. Ставить на внесення, щоб законопроект з огляду на численні поправки відіслати назад до комісії.

П. Свидуляк: Селяне бояться щоби при соціалізації не наступила друга панщина. Заявляється проти викупу.

П. Дувірак: Став в обороні підгірського і гірського населення, яке булоб скривджене, колиб були полишені камеральні і церковні добра. Пропонує розділити зруби між селян. Промовець є проти введення спілкової господарки, як незрілої ще і незрозумілої для народа.

Д-р Курбас: Пропонує деякі зміни. За велику компетенцію дається обласним комітетам. Коли хочемо дати першенство жовнірам-інвалідам, то мусимо ясно сказати, о який процент більше землі дістануть вони чим всі інші.

Д-р Трильовський: Пропонує творити на місцях дворів рільничі та інші фахові школи зі спілковими господарствами. Відповідною формою таких господарств уважає хліборобські спілки на Наддніпрянщині. В такій спілці моглиб брати участь безземельні і малоземельні. Держава мусить найти средства на усунення нужди і голоду по містах. Треба нам позбутися польсько-шляхоцького способу думання, інтелігенція мусить бути слугою народа.

О. Матковський представляє відносини на Поділлі. Радить застановитися над заосмотренням людей, що доси працювали по дворах, заявляється проти роздроблювання землі. Не

годиться на те, щоб заряд вивласнених земель віддати цілковито земельним комісіям. Ставить внесення не входити в деталі, а ухвалити короткий рамовий закон про землю.

Д-р Марітчак: Бесідники за мало звертають увагу на практичну сторону та правні наслідки сего закону. Належить унормувати переходову стадію. Дальше забирають ще голос о. д-р Юрик і А. Шмігельський, який заявляється за спілковою господаркою.

По скінченню генеральної дискусії забрав голос референт д-р Перфецький, який годиться з внеском радн. Чернявського, щоби законопроект відіслати ще раз до земельної і законодавчої комісії. Внесок прийнято. Поручено комісії, щоби вівторок предложила повній Раді звіт.

Закон про заборону обтяжування земельної власности довгами відіслано до комісії. Опісля прийнято в 2-м і 3-м читанню закон про унормовання валюти (реф. п. Юрчинський), погоджено петицію в справі заосмотрення родин бл. п. Тарнавського і інших дозорців, які потерпіли наслідком утечі Мирослава Січинського (реф. д-р Бачинський).

Чергове засідання у вівторок 8.IV. о год. 9 рано.

Нове життя. — 1919. — 6 квіт.

№ 193

10 квітня 1919 р.

На сьогоднішнім засіданню полагодила Національна Рада цілий ряд справ. Найважнішим ділом нинішнього дня є безперечно ухвалення закону про право горожанства. Другою дуже важною справою, котрої одначе сьогодні остаточно не полагоджено, була справа безробіття та заведення 8-годинного робочого дня. В сій справі вніс давніше резолюцію п. Устиянович, а перед кількома днями вніс законопроект д-р Лев Бачинський.

Крім того ухвалила Рада резолюцію в справі поправки долі інвалідів, полагоджено внесення в справі засівів та підмоги знищеним повітам та в справі відбудови краю.

Вкінці доповнено комісії Національної Ради членами соціально-демократичної партії.

Д-р Роман Курбас: реферує проект закону про право горожанства. Після короткої дискусії відіслано проект до адміністраційної комісії, котра в часі засідання прийшла перед Раду із зміненим проектом того закону, котрий Рада в другім і третім читанню прийняла. Зараз після того ухвалила Рада резолюцію, в якій взиває Державний Секретаріят поробити заходи у Високої Директорії, щоби горожане західної області Української Народньої Республіки були тим самим горожанами Великої України.

Д-р Марітчак: реферує свій внесок в справі заосмотрення Української Армії. Рада повинна вибрати комісію, що стоялаби в звязку з головною інтендантурою. Вона малаби зажадати від повітових комісарів докладних виказів про усі середники, потрібні для заспокоєння потреб армії. Комісія повинна мати також в деяких напрямках езекутивну власть.

При першім читанню внесків про безробіття та вісімгодинний день праці промовляють три внескодавці: д-р Скибінський, д-р Устиянович, д-р Лев Бачинський і члени Ради д-р Кирило Трильовський, о. Матковський, Осип Безпалко, Шмігельський, д-р Горбачевський, Петро Шекерик. Представники усіх партійних клубів заявили, що будуть голосувати за ухваленням закона про 8-годинний день праці. Сі внески відіслано до комісії для суспільної опіки.

Референт сеї комісії д-р Марітчак, обговорюючи внесок Петра Шекерика про поправу долі інвалідів вносить на ухвалення резолюцію, в котрій взивається правительство, щоби виплачувати підмоги інвалідам та попирано їх, засновуючи бюро посередництва праці, надаючи їм концесії на трафіки і т. д. Сю резолюцію ухвалено.

В справі внеску про засіви і підмоги для знищених війною повітів пропонує той сам референт отсю резолюцію, яку й ухвалено: Взивається Харчевий Уряд, щоби прийшов з допомогою знищеним війною і голодуючим селам.

Внесення про відбудову краю переймає вибрана технічна комісія до полагодження.

Чергове засідання відбудеться в четвер 10.IV. о год. 9 ранку.

№ 194

12 квітня 1919 р.

Після відчитання впливів, які відіслано без першого читання до відповідних комісій, приступлено до другого читання законопроекту в справі платні для учителів народніх і виділових шкіл (референт А. Домбровський). Після дискусії, в якій забирали голос Держ. Секр. д-р А. Артимович та члени Ради д-р Кормош, д-р Лев Бачинський, Безпалко, Чернявський, д-р Марітчак і Темницький, закон сей ухвалено в 2-гім і 3-тім читанні. Закон впливає консеквентно з ухваленого вже 13.II.1919 закона про зрівняння народніх і виділових учителів з чотирма останніми (від VIII—XI) рангами державних урядовців. Чергове пленарне засідання в п'ятницю о 9 год. рано.

Нове життя. — 1919. — 12 квіт.

№ 195

16 квітня 1919 р.

Дня 11 цвітня на порядку деннім внесок про 8-годинний день праці та запобіження безробіттю і внесок в справі вільної торгівлі. Оба внески з рамени комісії реферував д-р Р. Скибінський. В дискусії над першим внеском всякі бесідники уважали забезпечення робітників на случай безробіття кращим средством боротьби з нуждою як причинки. Порішено візвати правительство заложити Державне Центральне Бюро посередництва праці та покликати до життя комісію для виплачування запомоги для безробітних при помочи професійних організацій, приступити до відбудови сіл, виготовити законопроект про примус праці. В справі вільної торгівлі станула Рада на становищі, що тепер заводити вільну торгівлю збіжем та худобою неможливо. На тім становищі стоїть і Секретаріят військових справ. Його представник заявив, що на випадок заведення вільної торгівлі мусівби скинути з себе відвічальність за прокормлення Армії. Порішено, що лишки харчів має займати Державний Секретаріят військових справ в порозумінні з Держ. Секр. внутрішних справ і 2/3 обернути на

прохарчовання Армії, полонених, інтернованих і т. д., а 1/3 віддати до диспозиції Харчевої Управи для цивільного населення. Далше порішено, що на перепустку можна свобідно закуповувати 50 кг харчів на прожиток і набувати потрібне на засів збіже. Вкінци порішено перевести строгу ревізію у збіжевих спекулянтів.

Вплив дня 12 цвітня відіслано без першого читання до одвітних комісій. З рамени комісії суспільної опіки д-р Р. Скибінський реферує внесок д-ра Лагодинського в справі достави середників поживи для Надвірнянського повіта (віддано Держ. Секретаріятові до поалагодження), внесок Бараника і тов. в справі запомоги для Сирітського захисту в Заліщиках (відступлено Д. С. внутр. справ до прихильного поалагодження), внесок Дужого в справі помочи для евакуованих (відступлено Д. С. внутр. спр. до прихильного поалагодження) і внесок М. Левицького і тов. в справі достави збіжжа для повітів Жидачівського і Борщівського (на пропозицію д-ра Л. Бачинського відкинено, тому що згадані повіти одні з найкраще заосмотрених). О. Матковський з рамени технічної комісії реферує справу достави матеріялу на відбудову знищених сіл. Порішено візвати правительство: означити докладно число вагонів, яких можна вжити до перевозу матеріялу, перевести розмежування компетенції Секретаріятів земельних справ і публичних робіт в справі відбудови, запобігти підбиванню ціни матеріялу і здати справу, що зробив Секретаріят в ціли уневажнення контрактів, які пороблені ще за австрійських часів.

З рамени комісії суспільної опіки реферує О. Устіянович законопроект в справі 8-годинного дня праці по фабриках (про унормовання дня праці для рільних робітників виїде окремий закон). Закон сей ухвалено в 2-тім і 3-тім читанні. Після реферату през. Чернявського ухвалено додаток до закона про добове для послів. В другім читанні прийнято законопроект про заборону позбування і обтяжування великої земельної посілости (реф. д-р Марітчак).

Д-р Перфецький реферує про зміни, які поробила земельна і законодатна комісії в проекті земельного закона. Найважнійша зміна, що в законі малоб бути ясно сказано, що дотеперішні власники дістануть відшкодовання за сконфіс-

ковану землю (не викуп). Розмір і спосіб сплати відшкодування означить будучий Сойм Західної Области У.Н.Р. Без відшкодування мається сконфіскувати: домени, власність династій, що панували або панують, добра фундаційні мертвої руки, посілості тих людей, що виступали оружно проти української державности та добра, набуті в спекуляційних цінах. Другою важною зміною є означення компетенції земельних комісій. Обласна комісія переведе підготовні праці, які потрібні до відбору сконфіскованих земель, перебере їх в посідання держави та рішити-ме в останній інстанції відклики і жалоби від рішень повітових земельних комісій. Найважнішою задачею повітових комісій є рішення про господарку на вивласнених ґрунтах після вислухання предложень громадських комісій. Важніші *vota separata* меншости внесли: гр.-кат. духовенство, п. Темницький і д-р Перфецький.

Нове життя. — 1919. — 16 квіт.

№ 196

17 квітня 1919 р.

На сьогоднішнім засіданні з 14 квітня ведено даліше дискусію над земельним законопроектом та остаточно ухвалено земельний закон. Найперш забрав голос д-р Горбачевський, який вказав на пильність справи та подав засадничі точки земельного закона. «Сей законопроект — говорив бесідник — являється вислідом взаїмного порозуміння, компромісу всіх партій, які може з запереченням партійних інтересів згодилися для загального добра на деякі уступки». Під окликом «Салюс реі публіце сунрема лекс есто» візав бесідник Раду, щоби приняла предложений комісією закон.

П. Шекерик заложив вотум меншости відносно того, щоби вивласнювати землі всіх тих, що не оброблюють її власними силами. Справу відшкодування пропонує бесідник полишити рішенню нового Соїму.

П. Дувіряк зголосив теж вотум меншости в справі ерекціональних дібр і в справі розділу поміж селян тих лісів, що клином врізаються в селянські ґрунти.

П. Лев Петрушевич прилучується до становиска п. Шекерика та ставить кілька інших поправок.

П. д-р Лагодинський заявляє, що не було умови між народною трудовою партією а радикальною в справі відшкодовань, на яку то умову покликаються члени трудової партії.

П. Темницький витає в імені соціал-демократичної партії сей закон, завдяки якому мають зникнути з лица землі великі лятифундії і двори, варстати, де кувалася віками неволя українського народа. Попирає поправку п. Шекерика, критикує тактику народної трудової партії.

П. д-р Курбас ставить внесення на счеркнення § 7, де говориться про відшкодовання. Теж саме пропонує і п. д-р Марітчак.

П. Ілько Попович заявляється за конфіскацію церковних дібр.

П. Нагірняк пропонує зміну в тім місці, де говориться про вибір земельної комісії, себто, щоби вибирали тільки мешканці, які займаються рільництвом.

Відповідаючи на всі піднесені в дискусії заміти годиться референт д-р Перфецький на деякі поправки, між іншими на счеркнення того параграфу, який говорить про відшкодовання зглядно викуп. Про се рішить Сойм, який буде вибраний на основі пятиприкметникового права голосовання.

Після десятихвилюватої перерви, яку заряджено в тій цілі, щоби радикальний клуб міг відбути нараду, приступлено до голосовання над законопроектом.

Закон прийнято з деякими поправками в 2-гім і 3-тім читанні. Законопроект про заборону переводження земельних трансакцій та обтяжування земельних посілоостей відіслано опята до законодатної комісії.

Чергове засідання ві вторник 15 квітня о 9 год. рано.

На нинішнім останнім засіданні IV сесії Укр. Нац. Ради приступлено до дискусії над виборчим законопроектом і проектом закона про скликання сойму Зах. Области Укр. Нар. Республіки та ухвалено закон про вибори до сойму (виборчу ординацію) і закон про скликання сойму. Референт д-р Кость Левицький вказав на важність закона та обговорив засадничі точки виборчого закона. Наша Рада — говорив референт — виконувала справи, які були найконечнішими, а тепер видає закон про скликання і вибору нового сойму

і уступить місце заступництву, яке буде вибране на найширших виборчих правах. Сей закон є вислідом взаємного порозуміння всіх партій, які може навіть з запереченням партійних інтересів, згодилися на деякі уступки для загального добра. Будучий сойм має складатися з — 226 послів, Українці будуть мали 160 послів, Поляки — 33, Жиди — 27, Німці — 6. Дехто каже, що даємо за багато меншостям. Мусимо бути справедливі. Про важність рішатиме будучий сойм. О. Безпалко: «Мрія нашого народа сповняється — говорив бесідник — мрія рядити демократично собою. Тут мусимо помянути всіх, що проляли кров в революції, бо вони повалили старий несправедливий лад і дали нам можливість радити. В нас не сміє бути партійної гегемонії. Ми соціал-демократи. Йдемо разом зі всіма партіями». Далше забирали голос від рад. партії п. Домбровський, від сел.-рад. партії К. Трильовський, котрий горячо повитав заяву п. Безпалка, котрий заявився за демократією, а не за диктатурою якої-небудь партії. Ті 61 від сел.-робітн. зїзду — говорив д-р Трильовський — котрі не були тут між нами мають тепер нагоду також кандидувати. Цей закон стане трівкою підвалиною нашої держави.

Д-р Кордуба ставить внесення на поправку що до § 50 цього законопроєкту, де говориться про заступництво округів, в котрих не моглиби відбутися вибори. По порозумінні з комісією справлено цей § в той спосіб, що будучий Сойм рішить на першій сесії про заступництво округів, в котрих не могли відбутися вибори. Цей закон ухвалено в 2-гім і 3-тім читанні. Закон про скликання Союму ухвалено в 2-гім і 3-тім читанні.

Д-р Марітчак реферує законопроєкт про заборону чинностей, маючих на ціли ударемнення виконання земельного закона з дня 13 цвітня. Цей закон ухвалений в 2 і 3 читанні. П. Лев Петрушевич реферує законопроєкт про знесення конфіскати майна зарядженої австрійським урядом в часі війни. Закон ухвалено в 2 і 3 читанні з додатковою резолюцією д-ра Галіпа, в котрій взивається правительство видати законопроєкт в ціли відшкодовання тих осіб, котрих займи вже зреалізовано австр. урядом. Далше слідує звіти законодатної комісії реф. д-р Кузів, звіт комісії сусп. опіки реф. д-р Скибінський і 5 звітів фінансової комісії реф. д-р Кормош. Внесення в справі відбудови фабрики тютюну в Ягольниці і підмоги

робітників ухвалено відіслати до полагодження Держ. Секрет., внесення о признання 100% сталої підвижки платні вдовам і сиротам по священниках ухвалено відступити Держ. Секр. до полагодження, внесення в справі управилення платні професорів духовного семінара в Станиславові ухвалено відіслати Держ. Секр. до полагодження, внесення в справі підмоги до 10 000 черновецькому театрові, щоби відіслати до оцінки Д. С. освіти — ухвалено на внесок п. Безпалка виплатити 10 000—20 000 корон без відсилання до оцінки Д. С. освіти. Внесок на підмогу селови Угринів пов. Сокаль ухвалено відступити Д. С. внутр. справ до узгляднення.

Вибрано обласну земельну комісію: д-р Перфецький, о. Юрик, п. Загульський, п. Назаревич, д-р Кормош, д-р Данилович, д-р Лев Бачинський, п. Вітик; заступники: п. Лев Петрушевич, о. Матковський, д-р Трильовський, п. Королук.

П. президент Ради д-р Петрушевич замикає засідання і короткою промовою закінчує четверту сесію Укр. Нац. Ради. Наша Рада дала основи нашій державности — можемо сміло сказати, говорив д-р Петрушевич, ми сповняли давню мрію нашого народа — ми доконали злуки з Наддніпряниною. Ми все робили, щоби завести лад в адміністрації. Заведенням 8-годинного дня праці ми поклали кінець визискови робочих, ми скріпили найтрівкішу основу нашої держави — селянство — ухваленням земельного закона, цим ми позбулися наших ворогів — польської шляхти. Нинішнім виборчим законом даємо нашому народові рядити собою на найдемократичніших основах. Ми стояли тим разом як законодатне тіло так само, як наше хоробре військо стоїть на фронтах в борбі з ворогом. Маємо надію, що наша хоробра Армія постоїть даліше, як стояла дотепер. Думаю, що слушно піднесу оклик «Хай живе наша Армія! Хай живе велика Україна!» Гучне «Слава» і оплески.

№ 197

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
СУДІВНИЦТВА, ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ПРОСВІТИ
І ВІРОІСПОВІДАНЬ ТА ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО НАДСИЛАННЯ ОBOB'ЯЗКОВИХ
ПРИМІРНИКІВ ДРУКОВАНИХ ВИДАНЬ**

28 березня 1919 р.

На підставі закона Української Національної Ради з дня 21 падолиста 1918 р. заряджуєсь:

§ 1

Згадані в § 18 пресового закона з дня 17 грудня 1852 р. ч. 6 ех 1863 В. д. з. обовязкові примірники друкованих писем, яких друкар або накладця має свій осідок на території Західної Области Української Народньої Республіки, має ся пересилати по одному примірникови: Державному Секретаріатови просьвіти і віроісповідань, Державному Секретаріатови внутрішних справ, Національній Бібліотеці у Києві і Державній Бібліотеці у Львові.

§ 2

До часу доки не наступлять нормальні відносини, обовязкові примірники для Національної Бібліотеки у Києві і Державної Університетської Бібліотеки у Львові належить пересилати у Державний Секретаріат просьвіти і віроісповідань.

§ 3

Приписи § 1 і 2 відносять ся до всіх друкованих писем, які видано на території Західної Области Української Народньої Республіки по дни 1 падолиста 1919 р. з тим, що найпізнійшим речинцем до пересланя обовязкових примірників назначаєсь день 30 цвітня 1919 р.

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар просьвіти і віроісповідань:

д-р Артимович, в. р.

Державний Секретар внутрішних справ:

д-р Макух, в. р.

№ 198

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ПРО УТВОРЕННЯ НАФТОВОГО ОКРУГУ ПІД ЙОГО БЕЗПОСЕРЕДНІМ ПІДПОРЯДКУВАННЯМ

28 березня 1919 р.

ДО ОКРУЖНОЇ КОМАНДИ В САМБОРІ

Станіславів, дня 28 марта 1919 р.

З приводу внеску Окружного Команданта Самбір в справі ліквідації Окружної інтендатури та утворення «Команди нафтових продуктів» в Дрогобичи заряджується що слідує:

Всі нафтові громади, а саме: Борислав, Тустановичі, Банне, Катівську, Східницю, Мразницю, Опаку, Уричі, Полелі, Нагуєвичі і Губичі враз з Дрогобичом лучиться над ним «Команду нафтового округу» з осідком в Бориславі, підчинену прямо Державному Секретаріату Військових Справ.

До обсягу ділання сеї Команди належитиме:

- а) удержане законного ладу і порядку в згаданім окрузі;
- б) попиранне і удержуванне нафтового промислу через заосмотрюванне в харчові середники всіх робітників, занятих в нафтовім промислі;
- в) контролю над виконуванем розпоряджень Державного Секретаріату внутрішніх справ з 21/П с. р. в справі примусової управи ріллі та над рівномірним розділом копальних матеріалів і середників між поодинокі фірми.

До компетенції сеї Команди належитиме дальше опініюване внесків на звільнення від військової служби робітників, занятих в нафтовім промислі як також і їх провізоричне звільнене аж до повішення внеску через ВО Команду Самбір.

Команді Нафтового Округа приділяються 4 сотні по 100 людей як вартовий відділ з окрема ліквідуючим. З того 1 сотня повнитиме службу в Дрогобичи, три в прочих громадах нафтового округу.

Команда міста Дрогобича приступить до переміну тамошного відділу міліції на військову поліцію з тим, що стан її не сміє переходити після 100 людей.

Відповідно до точки б., поданого в горі обсягу ділання Команди Нафтового Округу, призначається політичний повіт Борщів для заосмотрювання робітників в харчові продукти

з тим ся Команда заряджуватиме купна і всі посилки на адресу сеї Команди є вільні від конфіскації та йдуть як военні посилки.

Які небудь реквізиції харчових середників в Дрогобицькім повіті є строго заборонені.

З хвилею введення в життя Команди Нафтового Округа звивається повітову Команду в Дрогобичі, а на її місце уставляється переходовий відділ підчинений прямо ВО Команді Самбір.

Рівночасно признається Полевий суд Команди Нафтового Округа в Дрогобичі, якого приналежности підлягають, між іншими всі військові особи, неприналежні до боевих формацій Дієвої армії, а які службово приділені на території Команди Нафтового Округа. Приналежним Командантом того ж суду є Командант Нафтового Округа. Подібні зарядження що до обсягу суду послідувать окремо.

Іде до Окружної Команди Самбір, Окружної Команди Чортків, Пов. Команди Дрогобич і до відома до НКГА і ДС внутрішніх справ.

За Секретаря: Ціріц, в. р.

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 146, арк. 48. Машинопис. Копія.

№ 199

РОЗПОРЯДЖЕННЯ КОЛОМИЙСЬКОГО ПОВІТОВОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КОМІСАРІЯТУ ВІД 26 березня 1919 р.

31 березня 1919 р.*

До всіх Земельних комітетів та громадських
Начальств в повіті

На засіданню Повітового Земельного Комітету в Коломиї, дня 26 марта 1919 року запали отсі ухвали:

1. Ціна аренди поля устанавляється:

а) поле, легке під управу, котре було управлюване в двох минувших роках, а не стояло запусцене та невживане — по 20 К. за 1 морг, коли береться до орання;

б) за 1 морг поля якости під а), винаймленого на пасовисько — по 15 К.;

---

* Дата прийняття документа.

в) за 1 морг поля від двох літ неораного і неуправлюваного, мокляків, піскових та солончатих піль, та всіх інших до управи не відповідних кавалків — по 10 К. за морг.

2. Всяке винаймання піль перебирають на себе Земельні Комітети, винявши ті поля, що були виарендувані ще перед 1 падолістом 1918. **Всякі приватні аренди з вільної руки — самими властителями недозволені.** Комітет, перебравши від властителя поле, котре він управити не в силі (відповідно до протоколярної заяви, зложеної в Комісаріяті), обов'язаний під загрозою відповідальності арендувати його **передовсім земельним і малоземельним родинам жовніврів Української Держави**, а опісля, о скільки вистарчить сього поля, всім прочим родинам безземельним і малоземельним без огляду на народність. Належить рішучо перестерігати, щоби сього поля не діставали родини дезертирів. Сі родини суть виключені від земельних наділів, бо вони після закона мусять навіть власну землю стратити і Земельні Комітети будуть потягнені до строгої відповідальності, колиб їм дали поле в аренду.

Гроші за аренду належить зложувати за посвідченням на руки скарбника місцевого Земельного Комітету, а сей віддає їх власникови рівнож за посвідченням. О скільки би власник отсих грошей прийняти не схотів, треба зложити їх на руки Повітового Державного Комісаря за посвідченням.

Винаймлене поле мусить бути в першій мірі виоране і обсіяне. На пасовисько вживати лише тоді, коли не можливо його обвеснувати — та коли на нім родиться лихе сіно. Комісаріят для земельних справ накладає на місцеві Земельні Комітети обов'язок глядіти і беречи, щоби літом випасати лише таку скількість поля, котра конечна для виживлення худоби. Всяке самовільне толочення і нищення трави, призначеної на кошення, буде каране. Треба пам'ятати, що сіна потребує не лише кожний господар, але й військо в великій кількості.

Не може проте кожний пасти худобу — де схоче — лише місцевий Земельний Комітет, обов'язаний визначити вже тепер скількість поля на пасовиско — відповідно до стану худоби — та донести про се Повітовому Земельному Комісаріяті до затвердження.

3. Де нема властителя поля і поле остало без господаря — перебирає місцевий Земельний Комітет заряд поля, та поступає що до загосподаровання його після поучень в точці 2. Гроші

за винаєм сього поля належить складати на руки Пов. Держ. Комісаря, як рівнож належить подати Земельному Комісаріатови, в яким стані перебрано майно.

4. Коли якась громада не має в своїх границях вистарчаючої для мешканців скількості поля, котре може обвеснувати, а єсть в сусідній громаді тільки поля, що дана громада не зможе його сама завеснувати і зужити, може потребуєча громада внести до Повітового Земельного Комісаріату просьбу з зазначеннем, кілько поля і з котрої парцелі треба їй приділити.

Самовільне занимання піль в сусідних громадах буде каране.

5. Коли в котрій місцевости у власників так більшої як і селянської посілости єсть єще не вимолочене яре збіже, обовязаний Земельний Комітет подбати, щоби молочення сейчас зачалося і в найкоротшім часі було скінчене. Як що в котрого власника земельної посілости або в потайного купця знайде Земельний Комітет більше збіжа, як йому під засів потреба, нехай донесе про се Пов. Зем. Комісаріатови, котрий зарядить реквізицію сього збіжа і приделання його потребуєчим.

Місцеві Земельні Комітети та начальства громад не можуть переводити таких реквізицій на власну руку.

6. Повітові Комісаріати на припоручення Державного Секретаріату внутрішних справ з 14 марта 1919 ч. 2306 будуть йти на руку рільникам в закупі насіння на весняні засіви. Посьвідка громади, потверджена Повітовою Харчевою Управою і Повітовим Земельним Комісаріатом — вистарчає в повні як дозвіл на закупно насіння.

Всі до того уповаженні органи дістали відповідні зарядження в справі закупна насіння. Повітовий Комісаріат ужие всьої власти, щоби рільниче населення могло набути насіння по приступних цінах.

7. Доносять Повітовому Земельному Комісаріатови, що по деяких громадах купують богатші люде поля у більших власників на вічність, зменшуючи тим самим обшар, який дорогою земельної реформи припасти має тим, що його дійсно потребують і мають до нього найперше право, т. є родинам українських жовнірів, безземельним і малоземельним. В законі про землю, який на днях появиться, будуть після приречення правительства ті всі умови купна-продажі зовсім справедливо

уневажені. Заки одначе появиться сей закон, наказую місцевим Земельним Комітетам, щоби піль, куплених в часі перевороту, т. є від дня 1 падолиста 1918 новим власникам в посідання не віддавали, лише арендували їх тим, що потребують.

Всі ці постанови, затверджені Повітовим Державним Комісарем, обовязують від нині в повіті — Коломия.

КОЛОМИЯ, дня 31 марта 1919.

*д-р Стрийський,
Держ. Пов. Комісар*

*Андрій Дутчак,
за пов. комісаря земельних справ*

Громадський голос. — 1919. — № 8.

№ 200

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ПРО ЗАБОРОНУ НОСІННЯ ОДНОСТРОІВ (УНІФОРМ) КОЛИШНІМ ДЕРЖАВНИМ І ЗАЛІЗНИЧНИМ СЛУЖБОВЦЯМ

1 квітня 1919 р.

§ 1

Бувші австр. державні і залізничні службовики, які не повнять чинної служби в Українській Державі, коли не мають иншого одягу, можуть протягом шести місяців від дня оповіщення сього розпорядку носити однострій (уніформ) з послідного часу чинної служби, однак забороняє ся їм носити уніформові шапки і службові відзнаки, як прим. рози, звіздки, розети, нашивки золоті, срібні і инші, залізничні колісця, почтарські трубки, гірницькі молоти і перепаски на раменах.

§ 2

Проступки проти постанов сього розпорядку, о скільки вони не підпадають під юрисдикцію судів, будуть карати адміністративні власти грошевою карою до 200 К. або арештом до 14 днів.

§ 3

Розпорядок входить в жите з днем по його оповіщеню.

*Президент Ради Державних Секретарів,
Державний Секретар скарбових справ, торгу і промислу:
д-р Голубович, в. р.*

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар внутрішніх справ:

*д-р **Макух**, в. р.*

Державний Секретар шляхів, пошт і телеграфів:

***Мирон**, в. р.*

Державний Секретар земельних справ:

***Мартинець**, в. р.*

Державний Секретар публичних робіт:

***Козаневич**, в. р.*

Державний Секретар просвіти і віроісповідань:

*д-р **Артимович**, в. р.*

Товариш Державного Секретаря військових справ:

***Бубела**, в. р.*

Товариш Державного Секретаря заграничних справ:

*д-р **Лозинський**, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 54.

№ 201

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ СПІЛЬНО З ДЕРЖАВНИМ СЕКРЕТАРІАТОМ ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ТА ДЕРЖАВНИМ СЕКРЕТАРІАТОМ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ПРО ДОПОВНЕННЯ ДО РОЗПОРЯДКУ ПРО ПЕРЕПУСТКИ І ПАСПОРТИ ЦИВІЛЬНИМ ОСОБАМ ДЛЯ ПОДОРОЖІ ЗА КОРДОН

3 квітня 1919 р.

Розпорядок Державного Секретаріату внутрішніх справ, виданий в порозумінню з Державним Секретаріатом військових справ та Державним Секретаріатом заграничних справ дня 16 лютого 1919 р. ч. 22 В. д. з. р. в справі перепусток і паспортів до подорожі для цивільних осіб, доповнює ся отсим в сім напрямі:

§ 1

Оплату, назначену за виставлюване посвідок в § 4 наведеного розпорядку, знижує ся для селян і міщан, які не займають ся торгівлею, на 1 К., а оплату, назначену в § 9 тогож розпорядку для названої шойно категорії осіб, знижує ся на 2 К.

§ 2

Посвідки для осіб, які схотять відвідати членів родини, що служать при Українській Армії, вільні від оплати.

§ 3

Підступне узискане перепусток після § 1 і 2 значить за зниженою оплатою, та ужите їх в цілях спекуляційних кара-

тиметься державними повітовими комісаріятами — з правом відклику до Державного Секретаріату внутрішніх справ протягом 8 днів від дня доручення карного рішення — карою арешту до 8 діб або гривною до 800 К.

§ 4

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

Державний Секретар внутрішніх справ:

д-р Макух, в. р.

Товариш Державного Секретаря військових справ:

Бубела, в. р.

Товариш Державного Секретаря заграничних справ:

д-р Лозинський, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 54.

№ 202

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ПРО ПІДВИЩЕННЯ ОПЛАТИ ВОЯКАМ І ГАЖИСТАМ
ДЕРЖАВНОЇ ЖАНДАРМЕРІЇ**

4 квітня 1919 р.

§ 1

Заряджуєся слідуючі підвисшене платень мужви і гажистів без ранги при Державній жандармерії:

1) заслуженому (гажу) і активальний додаток підвишаєся о 100%, але лише для тих жандармів (гажистів без ранги), що повнять службу при Державній жандармерії. Ся підвишка не відноситься до висоти емеритури;

2) міліціонерам, приділеним до Державної жандармерії (асистенції), признаєся 2 К. денного дорожняного додатку;

3) додаток подорожний для обїжджаючих повітових командантів Державної жандармерії підвишаєся з 6 К. на 12 К. денно.

§ 2

Емеритури емеритованих жандармів (гажистів без ранги), вдів і сиріт по них підвишаєся о 50%.

§ 3

Сей розпорядок обовязує від 1 січня 1919 р.

Президент Ради Державних Секретарів, Державний

Секретар скарбових справ, торгу і промисловости:

д-р **Голубович**, в. р.

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар внутрішніх справ:

д-р **Макух**, в. р.

Державний Секретар земельних справ:

Мартинець, в. р.

Державний Секретар шляхів, пошт і телеграфів:

Мирон, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:

Козаневич, в. р.

Державний Секретар просвіти і віроісповідань:

д-р **Артимович**, в. р.

Товариш Державного Секретаря військових справ:

Бубела, в. р.

Товариш Державного Секретаря заграничних справ:

д-р **Лозинський**, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 55—56.

№ 203
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В ОБІГ ГРИВЕНЬ
ТА КАРБОВАНЦІВ

4 квітня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

В Західній Области Української Народної Республіки впроваджує ся законний обіг гривень, які на рівні з обов'язуючою даліше короною валютою будуть на будуче становити спільний і одновартний середник вplat і виплат.

§ 2

Рівночасно з гривнями набувають рівну з ними обігову силу на згаданій в § 1 сього закона території, видані державною скарбницею Української Народної Республіки, карбованці.

§ 3

Одна гривня рівняє ся що до своєї обігової вартости одній короні, а один карбованець, двом гривням або двом коронам.

§ 4

З днем оповіщення сього закона обов'язані всі державні і автономічні уряди, інституції і приватні особи приймати при вплатах і виплатах на рівні з коронами гривні і карбованці.

§ 5

Обнижуване вартости гривень або карбованців в який небудь спосіб буде каране адміністраційними властями, арештом до двох літ і карою грошевою до 100 000 К.

Ся постанова не ухилює одвічальности після карного закона.

§ 6

Відмова прийнятя гривень або карбованців, як середника виплат і виплат буде карана адміністраційними властями арештом до 6 місяців і грошевою карою до 50 000 гривень.

§ 7

Отсей закон входить в жите з днем оповіщення, а його переведене поручає ся Державному Секретареві скарбових справ.

За Виділ Української Національної Ради:

д-р Горбачевський, в. р.

д-р Петрушевич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 55.

№ 204

**РОЗПОРЯДЖЕННЯ КОЛОМІЙСЬКОГО ПОВІТОВОГО
КОМІСАРА І КОМІСАРА ДЛЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВ
ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВЕСНЯНИХ РОБІТ У ПОВІТІ**

5 квітня 1919 р.*

До всіх Земельних Комітетів та Громадських
Начальств в повіті

Дальші зарядження що до весняних обсівів та аренди ґрунтів на підставі рішення Повітового Земельного Комітету в Коломії з дня 2 цвітня 1919, є слідуючі:

1. В доповненню до цін винайму, поданих в обіжнику з дня 31 марта р. 1919 ч. 16 додається: за 1 морг лук і сіножатеї заплатиться аренду: а) коли на них росте трава солодка від 15—20 кор., залежно від якости (гірша і лучша); б) 10—15 кор. за 1 морг, коли на них росте трава квасна — залежно рівнож від якости тої трави.

2. Робота на тих полях, котрі лишилися ще під управою власників чи то арендарів, на які то поля ці послідні можуть

---

* Дата документа.

дати насіння та мають потрібний до оброблення цих піль живий та мертвий інвентар (т. зн. коні, вози, плуги, борони, сіварки і т. п.) має відбуватися так: самі власники не можуть старатися о робітника, ані збирати їх та годитися з ними. Всякий нагляд роботи та приділення робітників тяжить на Земельних Комітетах. Комітети призначають, хто має на тім полі працювати, узгляднюючи передівсім тих, що дійсно потребують заробити хліба. Робити можна **лише на спілки** під такими умовами: коли роботодавець дає коні до роботи і мертвий інвентар wraz із насінням, то робітник обов'язаний обсіяти, обсапати чи виполоти і зібрати — а зі зібраних плодів припадає: а) **від кукурудзи** і всіх інших плодів, що межі кукурудзою родяться, т. зн. фасоль, горох, гарбузи, коловатні, сонічники і т. п. 1/3 (одна третя) тому, що дає насіння, поле та інвентар до роботи — а 2/3 (дві треті) робітникови; б) **від бараболі** — половина робітникови, а половина роботодавцеви; в) від родів насіння, що потребують меншого вкладу праці, т. зн. **овес, ячмінь, жито, пшениця, гречка, ріпак, ленча, коноплі, конюшина** і т. п. 2/3 (дві треті) дістає той, що дає насіння і інвентар до роботи, а 1/3 (одну третю) — робітник. Робітник забере собі 2/3 згідно 1/3 не лише насіння, але й кукурудзянки, фасольки, соломи і т. и. Подрібні зміни дозволені місцевим Земельним Комітетам. Тому, що ці спілки робиться на дуже корисних умовах, належить перестерігати, щоби їх дійсно брали лише потребуючі, в першій мірі родини жовнірів та немічників.

3. Що до ціни піших робітників, які будуть наймлені за гроші, як і що до цін плугаторів, волоків та фір до весняних робіт, як рівнож що до угод виміни праці, лишаємо їх до вільного рішення місцевим Земельним Комітетам. Колиб одначе в котрого властителя робучої худоби по обробленню поля його власного стояла худоба дурно, диспонує нею Комітет. Комітети однак обов'язані перестерігати, щоби бідним та потребуючим людям не діялася кривда.

4. Рільнича експозитура переходить з днем 1 мая с. р. під заряд і на удержання Повітового Земельного Комісаріяту. Моторовими плугами заряджує Повіт. Зем. Комісаріят вже тепер та приймає зголошення на орання ними. Котрий отже Зем. Ком. хотівби дістати моторовий плуг, має внести зголо-

шення до Комісаріату. Услівя орання: 70—110 кор. від морга, залежно від глибини орання та степення твердоти поля і харч та мешкання для людей, що обслуговують плуг. Все проче дає Комісаріят.

5. Робітничі організації міста Коломиї заявили готовність помагати селянам при обробленню піль. О скількоби деякі села хотіли дістати робітників з міста, зволять внести в тій справі письмо до Пов. Зем. Комісаріату, а цей віднесеться до дотичних організацій.

6. Іntenдатура Окружної Військової Команди і ріжні інші військові відділи заявили, що переберуть на себе обовязок обробити якусь кількість піль і городів та винаймуть деякі пасовиська і сіножати. В тій справі видала Іntenдатура приказ ч. 91 з дня 1919 р., в котрім наказує винаймати ґрунта лише в порозумінню з місцевими Земельними Комітетами.

Поручається Земельним Комітетам, щоби по можности йшли на руку військовим відділам при арендуванню піль та помагали їм в роботі чим і як можуть, особливо живим і мертвим інвентарем. Піших робітників достарчить військо своїх.

Коломия, дня 5 цвітня 1919 р.

д-р Іван Стрийський Державний Повіт. Комісар.
Андрій Дугчак за комісара для зем. справ

Громадський голос. — 1919. — 10 квіт.

№ 205

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ, ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ШЛЯХІВ, ПОШТ І ТЕЛЕГРАФІВ ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЛІТНЬОГО ЧАСУ

6 квітня 1919 р.

§ 1

З важністю від 13 цвітня до 14 вересня 1919 р. заводиться на цілій Західній Области Української Народної Республіки літний час.

§ 2

В ночі з дня 12 на 13 цвітня 1919 р. належить пересунути о годині 2 в ночі всі годинники о одну годину наперед, значить ся на годину 3.

*За Державного Секретаря військових справ,
Бубела, в. р.*

*Державний Секретар внутрішніх справ:
д-р Макух, в. р.*

*Державний Секретар шляхів, пошт і телеграфів:
Мирон, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 56.

№ 206

ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО ПРАВО ГРОМАДЯНСТВА (ГОРОЖАНСТВА)

8 квітня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Особи, які в часі оповіщення сього закона мають право своїни в одній з громад Західної Области Української Народної Республіки, є горожанами Української Народної Республіки.

Вони перестають бути горожанами, як до дня 20 мая 1919 р. зложать заяву, що почувать ся до горожанства иншої держави.

Такої заяви може політична власть 1 інстанції не приймати, коли заявляюча сторона сею заявою хоче лише ухилити ся від горожанських обовязків.

Службовці, які відказали ся зложити службове приречене українським властям, а хочуть остати українськими горожанами, мають в тім самім речинци зложити заяву вірности Українській Народній Республіці.

Незложене сеї заяви потягає за собою утрату горожанства.

§ 2

Особи, які мають право горожанства на Придніпрянській Україні є тим самім горожанами Західної Области Української Народньої Республіки.

§ 3

Чужинці і ті особи, які не мають права своїни, однак мають в одній з громад Західної Области Української Народної Республіки постійний осідок найменше від 5 літ, можуть набути право горожанства на сій області після дотепер обов'язуючих постанов про набуте горожанства.

Перерва або зміна місця осідку з причини воєнних подій не шкодить в набуттю горожанських прав і обов'язків.

§ 4

Всім иншим особам може Державний Секретаріят внутрішніх справ на їх просьбу, внесену до політичної влади 1 інстанції, признати право горожанства на Західній Области Української Народної Республіки, як матимуть за собою вимоги з § 30 ц. з., одна з громад прийме їх в свою зв'язь і зложать заяву вірності Українській Народній Республіці.

Від відмовного рішення Державного Секретаріату внутрішніх справ має сторона відклик до Виділу Української Національної Ради. Державний Секретаріят відбере надане право горожанства як вийде на яв, що законні вимоги в хвили признання не існували.

§ 5

Ті особи, яким инша держава признала своє право горожанства, а вони до тепер мали право своїни в одній з громад Західної Области Української Народної Республіки і дальше мешкають на тій області, не можуть через приняте горожанства в иншій державі ухилити ся від горожанських обов'язків Західної Области Української Народної Республіки.

§ 6

Постановлені в § 1 заяви має складати ся устно або письменно в повітовій політичній влади місця осідку особи. Невласновільні особи складають сю заяву через своїх заступників. Зложене заяви має політична власть на жадане сторони посвідчити.

§ 7

Заяви вірності і їх прилоги є вільні від стемплевих оплат і належитостей. Поданя о признане права горожанства підлягають, крім приписаних до тепер стемплевих належитостей, оплаті від 100 — 2000 К. в міру маєткових відносин петента.

§ 8

Обов'язуючі до тепер постанови про набуте права своїни і горожанства, та їх виконуване і утрату остають в правній силі, о скільки не є змінені сим законом.

§ 9

Сей закон обов'язує з днем його оповіщення, а його виконане поручає ся Державному Секретаріатови внутрішних справ.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р *Горбачевський*, в. р.   д-р *Петрушевич*, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 10. — Станіслав. — 5 трав. 1919. — С. 69—70.

№ 207

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО ПРАВО ГРОМАДЯНСТВА

10 квітня 1919 р.

На основі закона з дня 8 цвітня 1919 р. ч. 77 В. з. д. р. про право горожанськї на Західній Области Української Народньої Республіки постановляєсь:

§ 1

Заяву вибору горожанства иншої держави і заяву вірности можуть складати всі особи без огляду на пол і родинний стан, з виїмком невластновільних осіб.

§ 2

Заява чоловіка, вітця або незвінчаної матери має заразом успіх для жінки і дітий, о скільки вони ідуть по думці §§ 11 і 12 зак. з дня 3 грудня 1863 р. ч. 105 В. з. д. за чоловіком, вітцем чи незвінчаною матірю в праві своїни і о скільки самі не є спосібні до правних єднань.

У всіх инших разях кожда особа складає заяву сама про себе.

§ 3

Службовці, що не зложили службового приреченя, складають заяву вірности в державнім повітовім комісаріяті, а не у власти, котрій відказали ся зложити службове приречене. Державний повітовий комісаріят не може настигати на бувших службовців, щоби зложили заяву вірности Українській Державі.

Кожний державний повітовий комісаріят має зажадати від поодиноких урядів поазбучних виказів службовців, що не зложили приречення з поданем їх місця осідку і в замітці тих виказів зазначити зложене деклярації вірности. По дні 20 мая 1919 р. має він подати громаді осідку виказ осіб, що зложили заяву вірности, як і тих, що її не зложили, а вкінці і тих, що покористували ся правом вибору чужого горожаньства, до ужитку громад при укладі виборчих списків удержуваню евіденції чужинців.

§ 4

В посвідці зложена заяви належить подати дані потрібні до означеня особи, отже час і місце уродження сторони, місце її приналежности, стан, занятя і місце мешканя.

§ 5

Сей розпорядок входить в жите з днем його оповіщення.

*Державний Секретар внутрішних справ:
д-р Макух, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип 10. — Станіслав. — 5 трав. 1919. — С. 70.

№ 208

ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ НАРОДНИХ І ВИДІЛОВИХ УЧИТЕЛІВ

10 квітня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Державним учителям народних і виділових шкіл на самостійних посадах прислугують побори (платня і податки в чинній службі) їх службовий ранг, о скільки їм не прислугують висші побори, наслідком їх часового поступлення.

§ 2

Тимчасові учителі побирають від того дня, від котрого обовязує сей закон, а новоіменовані від 1 того місяця, що слідує від початку часу їх служби, — 1200 К. річно.

§ 3

Всі постанови про виплату поборів, про посуненя (аванс) на висші службові степені, поступлення на висші побори, про

обниження або втрату поборів, які відносять ся до державних урядників від XI до VIII ранги включно, мають анальогічне примінене до державних учителів народних і виділових шкіл, о скільки сей закон не постановляє инакше.

§ 4

Для часового поступленя відріжняє ся дві групи учителів, як слідує:

а) учителі з іспитом зрілости середньої школи і іспитом для виділових шкіл;

б) учителі народних шкіл з іспитом зрілости середньої школи або кваліфікацією без іспиту зрілости середньої школи.

Речинці часового поступленя як слідує:

Час служби з поборами	В групі	
	а	б
в ранзі:		
XI	5	6 літ
X	5	6 літ
IX	7	7 літ

§ 5

Тимчасових учителів іменує ся вчителями XI ранги, коли відбули в підготовляючій учительській службі 3 роки і зложили з успіхом кваліфікаційний іспит.

§ 6

Кожному управителеви школи і управляючому учителеви I-класової школи належить ся відповідне вільне мешкане в шкільнім будинку, складаюче ся найменше з двох кімнат та кухні і опал. За те стягає ся йому цілий активальний додаток.

§ 7

Державний Секретаріят просвьіти і віроісповідань має перевести приділ державних учителів народних і виділових шкіл до відповідної групи, ранги і степеня платні, а то на основі §§ 4 і 5 сього закона.

§ 8

Всі закони і розпорядки, що суперечать постановам сього закона або не дадуть ся примінити побіч сього закона, тратять свою силу.

§ 9

Отсей закон входить в жите з днем 1 січня 1919 р., а виконане сього закона поручає ся Державному Секретаріатови просьвіти і віроісповідань.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Петрушевич, в. р.   д-р Горбачевський, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 56—57.

№ 209

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО ОБМЕЖЕННЯ ВЖИВАННЯ М'ЯСА

10 квітня 1919 р.

§ 1

Заборонені суть продаж і споживане мяса і мясних продуктів в середу і в п'ятницю кожного тижня.

Заборона відносить ся до всіх споживчих частий рогатого товару, телят, коний і безрог.

Заборона не виносить ся до товщу (сирого або стопленого), безмясної солонини, крови, кістного стрижня (шпіку), росолу (юшки) і до тих родів ковбас, котрі вироблено, зуживаючи кров і внутрішні части зарізаних звірят.

§ 2

Промисловцям не вільно в середу і п'ятницю кожного тижня держати мясо і мясні продукти (§ 1 розп.) на складі у своїх ділових просторах, доступних для покупців і гостей.

§ 3

Повітова політична власть має право переводити кожної хвилі осмотр (ревізію) заробкових льокалів, в яких продають або виробляють мясиво та де подають страви, як також приватних домів.

§ 4

Постанови сього розпорядку не відносить ся до військових харчівень. Поодинокі військові особи, коли вони харчують ся приватно або в публичних цивільних харчівнях, підпадають під постанови сього розпорядку.

§ 5

Державний повітовий комісар має право в особливих случаях (прим. для лічниць, хорих) дозволити на виїмки з під постанов в § 1 розп.

§ 6

Громади суть обов'язані помагати при виконуваню сього розпорядку.

§ 7

За переступ сього розпорядку каратимуть повітові політичні власти грошевою карою до 5000 гривень (корон) або арештом до шість місяців.

Коли промисловець поповнить переступ сього розпорядку у виконуваню свого промислу, можна побіч висше згаданой кари відібрати йому промислове управнене на все або на означений час, о скільки заходять вимоги в § 133 б), уступ 1, буква а) промисл. закона.

§ 8

Розпорядок входить в жите з днем по його оповіщеню, а рівночасно гасне правна сила усіх австр. розпорядків в ділі обмеження споживи мяса.

*Державний Секретар внутрішних справ:
д-р Макух, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 57.

№ 210
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО БОРОШНО,
ХЛІБ І МУЧНІ СТРАВИ

11 квітня 1919 р.

§ 1

Всякі збіже має бути мелене на 95% (дев'ятьдесять п'ять від ста) на раз, не на питель або циліндер. Збіже може бути очищене.

§ 2

При випіканню хліба і при витворюванню печива або мучних страв належить додавати примішку що найменше 25% бараболь, цукру або інших пригожих складників.

§ 3

Не вільно уживати муки до цукряних виробів, як в промислі, так також в приватних господарствах.

§ 4

Продавці хліба мусять продавати хліб на домаганя купуючих також кусниками.

В публичних льокалях вільно подавати гостям тільки по одному кусникови хліба або иньшого печива ваги не більше 25 грамів.

§ 5

Розпорядок не відносить ся до витворів хліба і печива у військовім заряді.

§ 6

Державні повітові комісари можуть дозволити лічницям, як також задля дієтичних або віроісповідних потреб на виїмки з під постанов сього розпорядку.

§ 7

Державні повітові комісарі мають право установити продажну ціну хліба і иньшого печива відповідно до місцевих відносин.

§ 8

Контролю над виконанем сього розпорядку виконують державні повітові комісаріяти безпосередньо або через громадські і харчові уряди.

Контрольні органи можуть переводити огмотр (ревізію) промислових льокалів і приватних господарств, вглядати в діловодчі книги і забирати прібки для фахового провіреня.

§ 9

За переступи сього розпорядку карати-муть державні повітові комісаріяти грошевою карою до 5000 гривень (корон) або арештом до шість місяців.

Коли промисловець поповнив переступ сього розпорядку у виконуваню свого промислу, можна йому побіч висше згаданої кари відобрати промислове управнене на все або на

означений час, о скільки заходять вимоги з § 133 б, уступ 1), буква а) промисл. закона.

§ 10

Розпорядок входить в жите з днем по його оповіщенню, а рівночасно гасне правна сила усіх австрійських розпорядків про мливо, хліб і мучні страви.

*Державний Секретар внутрішніх справ:
д-р Макух, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 58.

№ 211 РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРАТАРІЯТУ СКАРБОВИХ СПРАВ ПРО АПЕЛЯЦІЙНІ КОМІСІЇ ДЛЯ ПОДОХОДНОГО ПОДАТКУ

11 квітня 1919 р.

На основі § 182 закона о безпосередних особистих податках з дня 25 жовтня 1896 р. ч. 220 В. з. д. заряджую, що для Західної Области Української Народної Республіки апеляційна комісія для доходного податку буде складатися з 18 членів.

*Державний Секретар скарбових справ:
д-р Голубович, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 58.

№ 212 ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ ПРО ДОБОВІ ДЛЯ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

12 квітня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Постанову § 1 закона з дня 11 лютого 1919 р. про доbove членів Української Національної Ради ч. 9 В. д. з. р. доповняє ся в сей спосіб:

По словах: перманентних комісіях — належить додати речене: Члени Української Національної Ради, що мешкають поза місцем обрання Української Національної Ради, одержують добове за день попереджаючий кожодчасну сесію і за день по відроченю зглядно замкненю кожодчасної сесії Української Національної Ради.

§ 2

Закон сей обов'язує від дня 1 січня 1919 року.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   д-р Петрушевич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 59.

№ 213

**ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ 8-ГОДИННОГО РОБОЧОГО ДНЯ**

12 квітня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

В усіх підприємствах, обчислених на зиск, як також в підприємствах державних не може виносити час праці робітника більше як 8 годин на одну добу, не вчисляючи в те перерви роботи. Сей закон не обов'язує робітників працюючих на рилі; для них зістане виданий окремий закон.

§ 2

Кожде підприємство може отсю границю часу в порозуміню з робочими організаціями переступити, обчислюючи плату робітників понад 8 годин, як за роботу, сповнювану в часі свят (100%).

§ 3

В підприємствах із безперервною працею вводиться 8-годинну шихту в слідующий спосіб:

а) робітники, які працюють в ділі безперервним починають день праці о 6 годині рано, а зміна шихти наступає о 2 годині пополудни і 10 годині вечером;

б) робітники, яких праця в тім підприємстві не є конечно безперервною, починають день праці в літі, то є від дня 1 цвітня до 1 жовтня о годині 6, а в порі зимовій, то є від дня 1 жовтня до 1 цвітня о годині 7 рано.

§ 4

Спір між підприємствами а робітниками о робочий час рішає комісія, зложена з виділу заводових робітничих організацій та репрезентатів трудоводівців з властію промисловою 1 інстанції на чолі. Від рішення сеї комісії прислугує пошкодованим право відклику до комісії, зложеної з представників центральної ради трудоводівців і представника промислової власти 2 інстанції.

§ 5

Переступи сього закона будуть карані після карних постанов промислового закона.

§ 6

Сей закон обовязує з днем 1 мая 1919 року.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р. д-р Петрушевич, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 59.

№ 214

ВНЕСЕННЯ ЧЛЕНА УНРАДИ д-ра ЛЬВА БАЧИНСЬКОГО І ТОВАРИШІВ У СПРАВІ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ

Не пізніше 14 квітня 1919 р.

Висока Рада зволить ухвалити закон, про наділене землею безземельних і малоземельних рільників на основі слідуєчих засад: 1) землю посідати можуть лише ті рільники, що доси обробляли власними руками чи то на власнім чи на чужім господарстві; 2) і лише в такім обшарі, який разом з членами своєї родини, що живуть під сю хвилю в домашній і господарській спільности обробити можуть; 3) через те викупити належить примусово, від тих властителів, що посідають більше землі як висше означене «максимум» той обшар, що се «максимум» перевисшає, а усю землю від тих властителів, що набули землю не в тій ціли, щоби власними руками обробляти, але щоби зі зиском перепродувати.

Ціну викупу становить катастральний дохід помножений через 75. Уся викуплена земля становить державний фонд

земельний, призначений на наділене землею безземельних і малоземельних заводових рільників, а в першій мірі безземельних і малоземельних інвалідів з послідної війни.

Ліси не становлять предмету наділу, але переходять у власність громад, в котрих они лежать.

Наділ має бути по можности однаковий, а в жаднім случаю не може він переходити висше згаданого «максимум».

Винятки допускають лише тогди, коли держава, громада або упривілейована спілка для ведення рільничого промислу або для ведення рільничої школи або взірцевого господарства конечного для фахового образования рільників потребує доконче більшого обшару землі.

Наділені рільники платять за одержану землю за вартість, котру становить катастральний дохід помножений через 200.

Надвипшка, що постане з різниці ціни викупу а ціни наділу має бути обернена на покритє коштів переведеня земельної реформи і на оплату довгів вивласненої землі.

Вивласнена земля не нарушає прав вірителів, лише відсотки від інтабульованих у хвили вивласнення довгів за час від 1.8.1914 і на будуче обнижує ся до 3 і 2%.

Земля може переходити дорогою спадщини лише на діти та внуки, на родичів, братів та сестер, і то лише о стільки ті члени родини працюють і думають дальше працювати власними руками на землі.

Право позбувати землю умовами межі живими ограничує ся до 4 части господарства, а дальше в той спосіб, що землю ту набути може лише держава щоби приділити єї до земельного фонду в цілі дальшого наділюваня безземельних і малоземельних рільників. До фонду того приходять також землі, що з браку блисшої рідні висше згаданой стали безнаслідственними, а також землі що їх наділений утратить по мисли слідуочих постанов.

Землю тратить без жадної винагороди, хто умисно або з грубого недбальства через два роки перестав управляти власними руками, хто позволяв другому, що не належить до стану рільничого обробляючого землю, власними руками тягнути користи з землі, хто землю з розмислом обертає в неужиток.

Обтяжуючи землю можна лише за дозволом державної влади до висоти 4 частин наділу коли обтяжене є кінцеве на закупно інвентаря або поправу ґрунту.

Земля продана за довги в примусовий спосіб переходить до земельного фонду.

Ріки та всі підземні багатства становлять державну власність і лише держава може добувати сама або через упривілейовані спілки ті багатства з землі та ловити риби в ріках. Потоки належать до громад, через котрі перепливають, так що до одної громади належить така частина потоку, яка плине через територію даної громади. Стави уживають ті громади, що з ним граничать створюючи спілку.

Заки поділ землі після тих засад буде переведений, уся земля призначена до вивласнення переходить вже з днем 15 марта 1919 року в державну адміністрацію а 2/3 чистого доходу з адміністрації уживає ся на сплату довгів, що тяжать на адміністрованій землі, а решту виплачує ся аж до часу вивласнення властителя дотеперішному, а пізнійше впливає до державної каси з призначене на відновлене всіх рільничих господарств.

За самовільне ділене двірських ґрунтів та за нищене лісів, що належали до дворів або держави та громад належить установити строгі кари.

Внесені се належить відіслати до комісії для земельних справ.

Д-р. Лев Бачинський в. р. і 10 підписів членів Ради

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 96, арк. 22—23.

№ 215
ЗЕМЕЛЬНИЙ ЗАКОН
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

14 квітня 1919 р.*

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

В межах Західної Области Української Народньої Республіки вивласнюється без огляду на культуру:

1) всі посілости, що є вилучені з громадської звязи і становлять по думці закона з 12 серпня 1866 р. ч. 20 В. з. кр. двірські обшари, разом з прилученими до них рустикальними грунтами, о скільки ті посілости не перейшли на основі законних титулів дійсно в руки дрібних рільників;

2) монастирські, церковні, єпископські, ерекціональні і фундаційні землі;

3) всі посілости, що їх дотеперішні власники набули виключно в цілі спекуляції;

4) земельні посілости, що своїм простором перевисшують найвисшу границю індивідуального права посідання землі. Сю границю означить окремий закон.

§ 2

Право доживотного ужитковання на вивласнених посілостях, о скільки воно не становить забезпечення служби дотичної посілости, гасне.

Право користування ерекціональними землями, прислугоуче духовникам, управильнить окремий закон.

§ 3

Живий і мертвий інвентар, належний до вивласненої посілости, о скільки він є конечно потрібний до дальшого ведення господарки, становить як приналежність посілости, предмет вивласнення.

Всі інші посілости, з окрема домашня обстанова, одіж, білля і т. п. не підлягають вивласненню.

Сьогорічний збір з виїмком сіна, зібраного зі сіножатеї тих частей вивласнених посілостей, що їх обробив і засіяв власник зглядно ужитковець, не підпадає від вивласнення.

---

* Дата документа.

Власникови згідно ужитковцєви маєтьсє одначє полишити тільки сіна, скільки є конєчно потрібнє до виживлєннє инвєнтаря, який по думцї припису сього § не будє вивласнєний.

§ 4

Вивласнєннє земельних посїлостєй, означєних в § 1 нарушудє з правила (§ 2) гїпотєчних вїрїтєльностєй і инших тягарїв, забезпєчєних на вивласнєнїй землї.

Вїдсотки вїд гїпотєчних вїрїтєльностєй обнїжудєтьсє за час вїд 1 сєрпнє 1914 р. до висоти законнїй, процєнтовой стопи (5%) вїд ста.

§ 5

Контракти арєнди, що дотичать малїх парцєль вивласнєних посїлостєй, остають в правнїй силї аж до дальшого законного унормованнє, однак на жаданнє интєрєсованих можє суд в нєспїрнїм поступованню час трєваннє арєнди, висоту і спосїб сплати чїншу змінити вїдповїдно до мїсцєвих вїдносїн.

Всї инші контракти арєнди вивласнєних посїлостєй задержують свою правну силу на господарськїй рїк 1919 лишє о стїльки, що землєплоди з тих частєй вивласнєних посїлостєй, що їх обробив і засїяв арєндатор належать до нього.

Правїжі арєндаторїв з титулу мелїорацїї та инших вкладїв в землю становлять вїрїтєльностї посїлостї в порозумїнню § 4.

Всї инші правїжі з вїїмком правїжу о вїдшкодуваннє з титулу утрачєних зискїв задержудє арєндатор супроти дотєперїшного власнїка.

§ 6

Бєз вїдшкодуваннє вивласнудєтьсє:

а) домєни (земельнї посїлостї, якї становили власнїсть бувшїй австрїйськїй і угорськїй державї) і земельнї посїлостї австро-угорськїй або иншїй дїнастїї;

б) земельнї посїлостї тих власнїкїв, котрїм доказано, що виступали оружно протї нашїй Державї або допустїлись иншого злочїну протї її цїлостї;

в) земельнї посїлостї тих власнїкїв, якї набули їх виключно в цїлї спекуляцїї;

г) бїльшї земельнї посїлостї, набутї в часї вїйни в роках 1914—1919, очевїдно з воєнних зискїв.

§ 7

Справу відшкодування, розмір і спосіб сплати з приводу вивласнення земельних посіlostей, що є вичислені в § 6, вирішить законодатне тіло Західної Области Української Народньої Републики, що вибране буде на основі нового виборчого права.

§ 8

Вивласнені ліси становлять лісовий, а вивласнені землі — земельний фонд Західної Области Української Народньої Републики.

Лісовим фондом заряджує Державний Секретаріят земельних справ, а земельним фондом заряджують під наглядом Правительства обласна, повітові та громадські земельні комісії.

§ 9

Обласна земельна комісія складається з 12 членів і 4 заступників, а то з 8 членів і 4 заступників, вибраних обласним законодатним тілом, а 4 членів, назначених Обласним Правительством з фахових рільничих, технічних і правничих кругів.

Предсідника і 2 заступників вибирають члени комісії з поміж себе. На засіданнях обласної земельної комісії має Державний Секретар земельних справ право і обовязок сам або через свого заступника являтися, і в разі, колиби ухвали комісії противилися закони, їх систувати.

§ 10

В склад повітових земельних комісій входять:

- 1) 6 членів і 3 заступників, вибраних збором відпоручників громадських земельних комісій;
- 2) 3 членів, назначених Обласним Правительством з фахових рільничих, технічних і правничих кругів.

Предсідника і заступника вибирає комісія з поміж своїх членів. В засіданнях комісії має повітовий державний комісар або установлений ним заступник право і обовязок брати участь.

§ 11

Громадська земельна комісія складається з 7 членів і 3 заступників. Шістьох членів і трьох заступників вибирають мешканці даної громади, які мають право голосовання до Союму Західної Области Української Народньої Републики, загальним, рівним, безпосередним і тайним правом голосо-

вання, а семим членом стає кождочасний начальник громади. Предсідника і його заступника вибирають члени поміж себе.

§ 12

Обласні і повітові земельні комісії урядують через 3 літа, а громадські через 1 рік.

§ 13

До круга ділання обласної земельної комісії належать:

- 1) підготовні праці для переведення вивласнення, евентуального означення відшкодовання і наділу;
- 2) перебрання в посідання вивласнених земель і завідунання ними через повітові і громадські комісії;
- 3) рішання в останній інстанції всіх жалоб і відкликів від постанов повітових комісій.

§ 14

Повітова земельна комісія веде нагляд над господаркою на вивласнених землях в своїм повіті, рішає предложення громадських комісій що до тої господарки, провірює звіти тих комісій та рішає жалоби і відклики від їх заряджень.

§ 15

Громадська земельна комісія:

- 1) перебирає на поручення і в імени обласної земельної комісії вивласнені землі з виїмкою лісів в посідання при співучасті відпоручників обласної, зглядно повітової земельної комісії;
- 2) предкладає внески до ведення господарки на перебраних землях повітовій земельній комісії до затвердження і завідуне ними після вказівок і під надзором повітової земельної комісії, по можности при співучасті дотеперішньої служби;
- 3) складає звіти з сеї господарки перед повітовою земельною комісією.

§ 16

Наділється вивласненою землею передовсім безземельних і малоземельних жовнірів рільників, приналежних до Західньої Области Української Народньої Републики, що в її обороні проливали свою кров, або наслідком війни иншим чином стали неспосібними до праці, вдовиці і сироти по них, як також инші жертви сеї або всесвітної війни та прочих безземельних і малоземельних рільників.

Постанови про спосіб і час наділу полишається окремому закону, однак наділ землею не може розпочатися перед закінченням війни і поворотом жовнірів до бранців домів.

Особи, покарані за дезерцію з Української Армії або за те, що від служби в тій Армії ухилилися, даліше особи, покарані за злочини проти Української Держави і її оружно́ї сили, як також особи, що сталися співвинними тих злочинів або до їх сповнення причинилися, рівнож особи, що сталися винними самовільного захисту землі і за се були покарані, а в кінці горожани чужих держав до наділу вивласненою землею права не мають.

§ 17

Обласна земельна комісія має приділити на цілі громадського господарства держави, громад або загально корисних економічних, культурних і добродійних заведень для творення взірцевих господарств, рільничих шкіл, промислових, просвітних, добродійних і загально корисних завдань, конечний для сповнення тих їх завдань простір землі.

§ 18

Пасовиска і полонини, о скільки вони після § 1 сього закона не лишаться при приватних власниках, як також простір вивласненої землі, призначений земельними комісіями на пасовиска, переходить на власність громад або звязків сусідуючих зі собою громад, які при означуванні ужитковання їх мають узгляднювати спілки дрібних годовців худоби.

§ 19

Вивласнені ліси не становлять предмету наділу.

Ліси, що не творять комплексів, які надавалибися до раціональної або охоронної лісової господарки, вільно оставити приватним власникам або ужити до наділу, про що орікає обласна земельна комісія. Сі обшари остають стало під лісовою культурою.

Потребу і розвій сервітутів в хосен населення у вивласнених лісах означить окремий закон.

Земельні комісії можуть полишити з вивласнених посілостей відповідний простір до залісення і віддати його на власність і під заряд Держави, особливо в тих околицях, де лісів нема, або де їх дуже мало. На ту ціль належить ужити неужитки, збочі, яруги і надаючіся до того береги рік, також і громадські.

§ 20

Вивласнені землі обійме обласна земельна комісія протягом цього року в посідання.

До часу порішення питання, чи й який простір вивласненої землі приділиться на власність дотеперішним власникам, належить, не нарушуючи постанови § 3, оставити на їх жадання в їх тимчасовім користуванні такий простір вивласненої землі, який є конечно потрібний до їх удержання, як також удержання їх родин і служби.

Так само належить приділити до тимчасового користування парохам, завідателям парохій і монастирам такий простір землі, який є конечно потрібний до їх удержання.

Про розмір і положення цього простору орікає повітова земельна комісія по вислухання громадської комісії.

§ 21

Самовільний захват, ділення вивласнених на основі цього закона земель та нищення лісів, будинків, інвентаря і земних плодів на них, о скільки не становить вчинків, підлягаючих під карний закон, мають карати адміністраційні власти карою арешту до 6 місяців, з котрою може бути получена грошева кара до 10 000 корон. Крім того має бути оречена утрата права на наділ землею.

§ 22

Закон сей обовязує з днем його оповіщення.

§ 23

Переведення цього закона поручається цілому Державному Секретаріятові Західньої Области Української Народньої Републики.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Петрушевич, в. р. д-р Горбачевський, в. р.*

№ 216
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ЗАБОРОНУ ДІЙ, ЯКІ МОГЛИ Б ЗУПИНИТИ
ВИКОНАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНУ

15 квітня 1919 р.*

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Всі правні акти між живими і на случай смерти, зділані що до табулярних дібр, вписаних до ґрунтових книг більшої посілости а з окрема позбування і обтяжування їх по дни, в яким сей закон зачав обовязувати, є позбавлені правної сили і не можуть бути основою впису в ґрунтові книги.

§ 2

Грамоти, які відносяться до правних актів, відносно до сих посілостей, що на основі законних титулів вже перейшли з табулярних дібр в руки дрібних рільників, можуть бути основою впису в ґрунтові книги, коли дотичний акт затвердить обласна земельна комісія.

§ 3

Правні акти наведені в § 1, зділані після дня 1 падолиста 1918 р., о скільки їх зділано в цілі ударемнення правних наслідків земельного закона з дня 14 цвітня 1919 р. ч. 75 В. з. д. можуть бути в протягу пяти літ судово оспорювані і признані за неважні в наслідок позову внесеного земельним або лісовим фондом, згаданим в § 8 земельного закона з дня 14 цвітня 1919 р. ч. 75 В. д. з. р., а заступленим через орган уповноважений Державним Секретаріатом скарбових справ до береження інтересів державного скарбу.

§ 4

Закон сей обовязує з днем його оповіщення.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Петрушевич, в. р.   д-р Горбачевський, в. р.*

Република. — 1919. — 9 трав.

---

* Дата документа.

№ 217

**ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ОСВІТИ
І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО КВАЛІФІКАЦІЙНІ ІСПИТИ
ДЛЯ УЧИТЕЛІВ ВИДІЛОВИХ ШКІЛ**

15 квітня 1919 р.

Подає ся отсим до відома, що кваліфікаційні іспити учителів до виділових шкіл відбудуть ся в осени сего року.

Склад комісії і точний речинець визначить ся окремим зарядженем.

Станиславів, 15 цвітня 1919 р.

*Державний Секретар освіти і віроісповідань:
д-р Артимович, в. р.*

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 3. — Станіслав. — 1 трав. 1919. — С. 44.

№ 218

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
СУДІВНИЦТВА ПРО УТВОРЕННЯ ПАЛАТИ АДВОКАТІВ
У СТАНИСЛАВОВІ**

15 квітня 1919 р.

На підставі § 22 закона з 6 липня 1868 р. ч. 96 В. з. д. постановляєсь:

§ 1

Палата Адвокатів в Станиславові буде утворена з усіх адвокатів, які мають свій осідок в судових округах: Станиславів, Бережани, Коломия і Чортків.

Члени сеї Палати Адвокатів перестануть бути членами Палати Адвокатів у Львові, скоро ся Палата Адвокатів розпічне свої чинности.

§ 2

Урядуюча Делегація Львівської Палати Адвокатів в Станиславові переведе уконституоване Палати Адвокатів в Станиславові, а рівночасно застановить свої чинности як Делегація.

Перші загальні збори Палати ухвалють статuti (§ 27 а, адв. зак. і § 22 дісц. стат.) та виберуть виділ (§ 27 б, ц. адв. зак.), дісциплінарну раду (§§ 5 і 7 дісц. стат.) і екзаменаторів для адвокатських іспитів (§ 27 ц. адв. зак.).

§ 3

Виділ Палати Адвокатів подасть звіт про уконституоване і про день розпочатя чинностей Державному Секретаріатови судівництва, як також предложить статuti в двох примірниках до одобреня (§ 27 посл. уст. адв. зак. і § 22 дісц. стат.).

§ 4

Урядову мову Палати Адвокатів установлює закон з 15 лютого 1919 р. ч. 20 В. д. з. р.

§ 5

Розчислене і розділ спільних фондів, якими завідує Палата Адвокатів у Львові, переведеть ся по повороті правильних відносин.

§ 6

До часу, доки Палати Адвокатів у Львові і в Перемишлі будуть находити ся в області занятій ворожими військами, всі чинности їх для адвокатів, осілих на областях зглядно частях областей Окружних Судів: Львів, Золочів, Тернопіль, Перемишль і Сянік сповняти-ме в їх імені і на їх рахунок Палата Адвокатів в Станиславові, однак окремо, щоби в кождім часі мож все акти, лісти, книги, реєстри і записки вилучити та передати їх Палатам Адвокатів у Львові зглядно в Перемишлі.

Палата Адвокатів в Станиславові має при виконуваню сих чинностей виразно зазначити, що виконує їх в імені Палати Адвокатів у Львові зглядно в Перемишлі.

§ 7

Розпорядок входить в жите з днем по його оповіщеню.

*Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.*

№ 219
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ ПРО БЕЗПОСЕРЕДНІ
ОСОБИСТІ ПОДАТКИ

15 квітня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 19 закона з дня 25 жовтня 1896 р. ч. 220 В. з. д. о безпосередних особистих податках доповняє ся в той спосіб, що число членів апеляційної державної комісії заробкового податку для Західної Области Української Народної Республіки буде виносити 12 і таке саме число заступників, — з чого Українська Національна Рада вибирає 5 членів і їх заступників з посеред осіб обов'язаних до оплати податку заробкового, Державний Секретар скарбових справ іменує 5 членів і їх заступників, а Палати Торговельні у Львові і Бродях іменують 2 членів і їх заступників.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   д-р Петрушевич, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 59—60.

№ 220
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ЗАЛИШКІВ ПОЗИК

15 квітня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

§ 1

Усі тимчасові зарядження і займи майна дозволені на основі ціс. розп. з дня 9 червня 1915 р. ч. 156 В. з. д., як також реалізація правіжів Держави з титулів наведених в § 1 покликаного розпорядку, о скільки они не зістали остаточо стягнені, — зносять ся.

Екзекуційне поступоване ведене на основі сих титулів застановляє ся; у всіх спорах непокінчених правосильно

приймає ся, що Державний Скарб відступив від скарги. В ніякім разі Державний Скарб Західної Области Української Народної Республіки не відповідає за кошти сторін.

§ 2

Суди ексекційні і процесові, в яких дотичні справи в часі оповіщення сього закона находить ся, виконають з уряду постанови § 1.

§ 3

Всі подання і письма в поступованю означенім сим законом є вільні від стемплевих оплат.

§ 4

Закон входить в жите з днем його оповіщення.

*За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбчевський, в. р.   д-р Петрушевич, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 60.

№ 221
ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ВІЙСЬКОВОГО
КАРНОГО ЗАКОНУ

15 квітня 1919 р.

Українська Національна Рада постановила:

Арт. I

Грошові вартости заподані в §§ 288, 362а), 459, 462, 464, 466, 471, 472, 473, 474, 505 і 508 військового карного закона з дня 15 січня 1855 р. ч. 19 В. з. д. змінює ся в сей спосіб, що вмісто заподаних в повисших §§ грошевих вартостей, входять слідуючі вартости:

- 1) вмісто 5 (пять) зол. рин. — 50 (пятьдесять) гривень (корон);
- 2) вмісто 25 (двайцятьпять) і 50 (пятьдесять) зол. рин. — 200 (двіста) гривень (корон).
- 3) вмісто 100 (сто) зол. рин. — 1000 (тисяч) гривень (корон);
- 4) вмісто 300 (триста) зол. рин. — 2000 (два тисячі) гривень (корон).

Арт. II

Як уступ «d» § 461 повисшого карного закона вставляє ся уступ «a» з § 462 в. к. з., наслідком чого в § 462 в. к. з., дотеперішний уступ «a» відпадає.

Арт. III

Сей закон входить в правну силу з днем його оповіщення і примінюєсь також до каригідних вчинків, які до дня оповіщення сього закона не зістали ще в 1 інстанції правосильно осуджені, о скілько постанови сього закона не суть острійші.

За Виділ Української Національної Ради:
д-р Горбачевський, в. р.   *д-р Петрушевич, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 60—61.

№ 222

ЗАКОН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО СОЙМ

15 квітня 1919 р.*

Українська Національна Рада постановила:

Арт. I

Сойм Західної Области Української Народної Республіки складається з 226 послів: української народности 160, польської 33, жидівської 27 і німецької 6, вибраних на основі загального, рівного без ріжниці пола, тайного, безпосередного і пропорційного виборчого права.

Арт. II

Виборчий період вибраного Сойму означить сам Сойм.

Арт. III

Вибори розписує Виділ Української Національної Ради на неділю або святочний день і оголошує у Вістнику державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки.

Арт. IV

Кождий посол дістає від головної виборчої комісії (§ 45 виб. орд.) посольську легітимацію, котра управнює його до вступу в Сойм.

---

* Дата документа.

Арт. V

Сойм Західньої Области Української Народньої Республіки вибраний на основі виборчого закона з 15 цвітня 1919 р., скликає найдалше на 14 день по проголошенню висліду виборів Президент Української Національної Ради до місця ним означеного. З днем зібрання Сойму Українська Національна Рада розв'язується.

Арт. VI

Перше засідання Сойму отвирає Президент Української Національної Ради. Він взиває найстаршого віком посла в Соймі до обняття проводу.

Арт. VII

Правильник нарад (регулямін) Української Національної Ради обов'язує Сойм так довго, як довго Сойм не ухвалить для себе правильника.

Арт. VIII

Закон сей обов'язує з днем його оповіщення.

*За виділ Української Національної Ради:
д-р Петрушевич, в. р.   д-р Горбачевський, в. р.*

Республіка. — 1919. — 15 трав.

№ 223
ОГОЛОШЕННЯ ПРО КОНКУРС НА ЗАМІЩЕННЯ
ПОСАД ДІЙСНИХ УЧИТЕЛІВ

16 квітня 1919 р.

КОНКУРС

на 30 посад дійсних учителів (професорів) ІХ ранги без означення поки-що сталого службового місця.

О посади ті можуть убігатися лише ті іспитовані заступники учителів, яким на основі § 62 сл. пр. не прислугувало би ще в б. шк. р. право до автоматичного авансу на дійсних учителів ІХ ранги.

Подання, заосмотрені в потрібні службові документи, належить вносити в службовій дорозі через Дирекцію до Державного Секретаріату Осв. і В. найпізнійше до дня 1 мая 1919.

До кожного подання належить доконче долучити виказ занять, зладжений після взірця приписаного рескр. б. австр. Мініст. Просв. з д. 26 січня 1918 ч. 35358/17, згл. През. б. Шк. Р. з д. 11 марта 1918. ч. 44 і письменно заяву, якою петент зобов'язеться перенестися по повороті нормальних відносин на власний кошт до визначеного йому сталого місця осідку.

Поки-що в б. шк. р. всі новозаіменовані професори остануть в дотеперішнім службовім місці:

Дирекції заосмотрять подання в кваліфікації по мисли § 20 сл. пр. перешлють їх Держ. Секретаріатови Осв. і В. найпізнійше до д. 5 мая 1919.

При рівних кваліфікаціях першенство до одержання посад матимуть ті кандидати, котрі викажуться довшим часом почисляємої по мисли § 8 і 62 сл. пр. учительської служби.

Державний Секретар О. і В.:
д-р Артимович, в. р.

Република. — 1919. — 16 квіт.

№ 224
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
СУДІВНИЦТВА ПРО АДВОКАТСЬКІ ІСПИТИ

16 квітня 1919 р.

§ 1

Дотепер обов'язуючий розпорядок б. австр. міністерства судівництва з 11 жовтня 1854 р. ч. 264 В. д. з. задержує правну силу.

§ 2

Адвокатські іспити вільно на час надзвичайних відносин складати в Окремім Судовім Сенаті II інстанції (закон з 15 лютого 1919 р. ч. 21 В. д. з. р. і розпорядок з 8 марта 1919 р. ч. 38. В. д. з. р.)

§ 3

Іспитову комісію установляє Державний Секретар судівництва на протяг трох літ на внесок председателя О. С. С. П. інст. і при углядненю постанови § 27 ц. адв. зак.

§ 4

Розпорядок входить в жите з слідуючим днем по оповіщенню, а його правна сила гасне рівночасно з погасненем правної сили закона з дня 15 лютого 1919 р. ч. 21 В. д. з. р.

*Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 61—62.

№ 225
ОБІЖНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПОВІТОВИМ КОМІСАРАМ
ПРО ОБМЕЖЕННЯ ТОРГІВЛІ СПИРТНИМИ НАПОЯМИ

17 квітня 1919 р.

Розпорядком Державних Секретарів внутрішніх справ, скарбу, торгу і промислу з 15 цвітня заборонено з днем 18 цвітня шинкувати і продавати в публичних льокалах горячі напої по 8 годині вечором кожного дня, а в суботу від 6 год. вечер до понеділка 6 рано. Карати до 5000 гривень або до 3 місяців.

*Держ. Секретар внутр. справ:
д-р Макух, в. р.*

ДАЛО, ф. 1259, оп. 1, спр. 31, арк. 60. Стеклограф. Засвідчена копія.

№ 226
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
СУДІВНИЦТВА ПРО ПРИСЯГУ АДВОКАТІВ

17 квітня 1919 р.

§ 1

Приречене адвоката, яке він складає у Висшій Суді (§ 5 адв. зак.) звучить:

«Прирікаю бути вірним Українській Народній Республіці, повинувати ся основним і усім иншим законам Української

Народньої Республіки та сповнювати совістно мої обовязки як адвокат».

Раз зложене приречене є невідкличне.

Адвокати, вже вписані на лісту адвокатів, суть вільні від складання приреченя.

§ 2

Адвокати мають право до заводової назви «адвокат», натомисть суть заборонені всякі додатки до назви, приміром: карний оборонець, надворний і судовий, краєвий, судовий.

Ся постанова не нарушає права адвокатів, вписаних на лісту оборонців у військових карних справах, до уживаня відповідної назви попри заводову назву.

§ 3

Розпорядок входить в жите відносно § 1 з днем по його оповіщеню, а відносно § 2 в три місяці по його оповіщеню.

*Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 62.

№ 227

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО ПРАВА ПРИВАТНИХ СЕМІНАРІЙ І ГІМНАЗІЙ ВИДАВАТИ РІЧНІ СВДОЦТВА І ПРИЙМАТИ ІСПИТИ ЗРІЛОСТИ

Не раніше 17 квітня 1919 р.*

Державний Секретаріят освіти і віроісповідань признав право прилюдности, себто право видавати річні свідоцтва і відбувати іспити зрілости з ученицями власного заведеня:

1) приватній жіночій учительській семінарії сполученій з 3-клясовою виділовою і 4-клясовою народною школою С.С. Василянок в Станіславові, на шк. рр. 1918—19, 1919—20 (до ч. 470 з. д. 17 цвітня 1919);

---

* Дата встановлена за змістом документа.

2) приватній жіночій учительській семінарії; сполученій з 4-класовою школою вправ. Кружка У.П.Т. в Коломиї, на шк. рр. 1918—19 і 1919—20 (до ч. 1850 з дня 17 цвітня 1919).

3) Державний Секретаріят освіти і віроісповідань признав право прилюдности, себто право видавати важні річні свідоцтва ученикам (-цям) власного заведеня приватної гімназії Кружка У.Т.П. в Городенці, на шк. рр. 1918—19 і 1919—20 (до ч. 2350 з дня 17 цвітня 1919).

*Державний Секретар освіти і віроісповідань:
д-р **Артимович**, в. р.*

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 3. — Станіслав. — 1 трав. 1919. — С. 43.

№ 228
ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

18 квітня 1919 р.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!
УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНЕ І РОБІТНИКИ!
СЛАВНА УКРАЇНСЬКА АРМІЄ!

В нинішній преважний час, коли важиться доля України, доля держави українських трудових мас, Українська Національна Рада як найвисший державний чинник Західньої Области Української Народньої Републики звертається до Тебе, Український Народе, до Вас, Українські трудові люди, Селяне і Робітники, та до Вас, хоробрі оборонці української землі, українські Жовніри!

Великим подвигом українського народу — переворотом з 1 падолиста 1918 у Галичині і Буковині та повстанням селянських мас в Наддніпрянській Україні під проводом Директорії — здвинулася Українська Народна Република, держава трудового українського народу, держава українських робучих мас. Українська Національна Рада як революційний законодавець нашої Західньої України і Директорія як революційний правитель Наддніпрянської України про-

голосили, що вся власть на Україні належить на будуче трудовим масам українського народу: Всеукраїнському Народному Зборови, що має бути вибраним на основі загального, рівного, безпосереднього, тайного і пропорціонального виборчого права, а вся земля, що оставала доси в руках великих земельних власників, перейде в руки українських селян.

Одначе скликання Всеукраїнського Народного Збору та передання землі в руки українського трудового селянства перепинили вікові вороги волі і самостійности Українського Народу — Польща і Росія, що напали на Вкраїну, бажаючи підбити український нарід під свою кормигу. Народня Република Українських трудових мас мусить від самих перших днів свого повстання вести оборонну війну на двох фронтах — на заході проти Польщі, на сході проти Росії; як се вже в давнину бувало, так і тепер Польща і Росія бажають посісти багату українську землю з її чорноземом, лісами, нафтою, вуглем і т. д., щоби багатство нашої землі визискати для народів польського і московського, а наш український нарід зробити попихачем польським чи московським на йогож власній українській землі. Република польська та совітська Република російська показалися так само нам ворожими і так само заборчими проти нас, як колись польське королівство чи російський царат.

В отсих претяжких обставинах серед гromу гармат прийшлося будувати з самих основ Твою народню державу, Український Трудовий Народе. Тяжка се була праця, тим більше, що державно творчих сил у нас наслідком довговічної неволі менше, ніж у сусідів наших. Піврічною геройською обороною проти двох зависних а далеко сильніших ворогів звернено в кінці на нашу народню Републику увагу західної Європи і Америки, що доси навчені були глядіти за підшептами наших сусідів на український нарід як на німецьку видумку. Вдалося вже проломити першу кригу і держави заходу візвали делегатів України явитися у Парижі та предложити бажання України на мировій конференції. Делегати поодиноких держав заходу, що навідали наш край, застали в нас лад і спокій, побачили в нас зорганізовану державну власть і народню свідому армію, переконалися, що бажанням нашого народу є самим собою правити та повернули в свояси з тим, щоби

спонукати свої держави негайно признати Українську Народню Републику.

Діло будівництва держави українського трудового народу і проведення в життя кличів української революції — хоч опізнане ворожим наступом та воєнним неспокоєм — іде твердо вперед. Дня 4 січня 1919 р. Українська Національна Рада рішила злуку Галичини і Буковини з Наддніпрянською Україною, та дня 22 січня 1919 р. доконала сеї злуки торжественним актом Директорії на площі св. Софії в Києві.

Українська Національна Рада в Станиславові ухвалила в днях 14—15 цвітня с. р. два преважні закони, що ляжуть в основу будучности нашого краю.

Перший, се закон про виборче право до обласного Союму нашого краю, що має бути вибраним як найскорше загальним, рівним, безпосередним, тайним і пропорціональним голосуванням усіх муштин і жінок. Так вибраний обласний Сойм буде правдивим висловом волі робучого українського народу. Він закінчить будову нашої народної держави і введе новий лад з волі трудових мас.

Другий важний закон, ухвалений Українською Національною Радою, се закон про земельну реформу. Всі землі панські, державні, церковні, монастирські і всі інші, що не належать трудовому селянству, вивласнено сим законом на річ трудового українського селянства, на річ борців за волю України, інвалідів, на річ безземельних і малоземельних селян. Сим законом знесено у нас велику земельну власність, а земля перейшла на власність всього українського народу.

Так доведено будову нашої держави до того, що якби вона могла спокійно розвиватися, то будуччина нашої держави і щастя нашого народу булиби забезпечені. Нам нестрашний і польський противник, з яким ми шість місяців боремось і якому ми потрафили дати відпір. Та отсе насувається на нас ворог зі сходу (большевицька Росія), що заняв Київ та зближається до нас, до Західньої України. І сьому ворогови мусимо однодушно дати відпір.

Є в нас декуди легкодушні та коротковидючі люде, котрі думають, що між українським народом і московськими большевиками можливе порозуміння. Події у Києві і над Дніпром доказали, що се тяжке самодурство. Російські

большевики не допустили на Україні навіть українських большевиків до правління, прогнали українську мову з уряду і школи, а всю власть над Україною віддали тільки міським совітам, в яких заступлений лише міський російський і жидівський робітник. Отсі чужі совіти панують над українськими селянами, яких ради розв'язано. Те саме завелиби російські большевики у нас і піддалиби наш селянський нарід під панування міських жидівських та польських робітників. І наш укр. пролетаріят по містах не мавби голосу, бо він є тут в меншости. Значить: залиття Галичини московським большевизмом, означало би панування чужих міських елементів над українським трудовим народом. Був би се кінець української держави. Вся борба, яку ми досі вели, пішла би на марне. В отсій тяжкій хвилі, коли зі сходу наступає чорна туча, коли і у внутрі держави нерозважні люде ведуть нерозумну і погубну агітацію, що готова викликати роздвоєння серед народу і армії, та коли до того ще й польські злочинні агітатори підшіптують Вам, щоб Ви піддалися большевицькій Москві — кличемо до Вас, українські Селяне, Робітники та Українські Жовніри: Знайте, що тільки Українська Держава Трудового Народу забезпечить Вам волю, землю і щастя! Знайте, що московська неволя не лекша польської. Тямте, що у єдности, карності, ладі, організації і пожертвованню безпека нашої долі.

Будьте непохитні на обох фронтах, проти обох ворогів — бо вони нам однакі вороги. Хороніть і бороніть свою справу до останньої каплі крови, бо се Ваша держава, держава трудового українського народу!

Український Народе!

Селяни, Робітники і Жовніри!

Для Вашої будуччини вибила рішуча година. Коли Ви тепер постоїте твердо проти всіх ворогів, коли Ви вдержите лад у краю — передержимо найтяжчий час і утвердимо свою державу для Вашого добра. Коли би ми тепер не видержали тяжкого іспиту, то уся дотеперішна Ваша праця марно загине і загине наша воля і держава. Станете слугами Москви і Польщі.

Ми віримо Вашій свідомости і Вашому політичному розумови. Ми певні, що Ви не даєте на поталу Вашої держави і Вашої долі, але постойте за неї на смерть і життя!

Нехай живе Українська Народня Републіка Українського
Трудового Народу!

Нехай живе Український Трудовий Нарід!

Нехай живе славна Українська Армія!

За Українську Національну Раду:

д-р **Евген Петрушевич**, президент

д-р **Лев Бачинський**

Омелян Попович

Андрій Шмігельський

Заступники президента:

д-р **Стефан Витвицький**, секретар

За Раду Державних Секретарів:

д-р **Ізидор Голубович**, президент

д-р **Іван Макух**

Осип Бурачинський

д-р **Агенор Артимович**

інж. **Маріян Козаневич**

інж. **Михайло Мартинець**

інж. **Іван Мирон**

Державні Секретарі:

Петро Бубела

д-р **Михайло Лозинський**

Товариші Держ. Секретарів.

Републіка. — 1919. — 18 квіт.

№ 229

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ СУДІВНИЦТВА ПРО ПРАВО ЗАСТУПНИЦТВА НІМЕЦЬКО-АВСТРІЙСЬКИХ АДВОКАТІВ

18 квітня 1919 р.

§ 1

Адвокати (Rechtsanwälte), осілі в німецько-австрійській Республіці, мають право заступництва (§ 8 адв. зак.) в Західній Області Української Народної Республіки, а то силою взаємности (§ 8 зак. з 6 лютого 1919 р. ч. 94 В. д. з. для нім. австр. Реп.) і як довго ся взаємність триватиме.

§ 2

Державний Секретар судівництва рішає обов'язуючою заявою сумніви про існуване взаємности.

§ 3

Розпорядок входить в жите з днем 1 мая 1919 р.

- Президент Ради Державних Секретарів.
 Державний Секретар скарбових справ, торгу і промислу:
 д-р **Голубович**, в. р.
 Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.
 Державний Секретар внутрішніх справ:
 д-р **Макух**, в. р.
 Державний Секретар земельних справ:
Мартинець, в. р.
 Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:
Мирон, в. р.
 Державний Секретар публичних робіт:
Козаневич, в. р.
 Державний Секретар просьвіти і віроісповідань:
Артимович, в. р.
 Товариш Державного Секретаря військових справ:
Бубела, в. р.
 Товариш Державного Секретаря заграничних справ:
 д-р **Лозинський**, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 62—63.

№ 230

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО БОРОТЬБУ З ХАБАРНИЦТВОМ

22 квітня 1919 р.

На підставі закона з дня 24 липня 1917 р. ч. 307 В. д. з. постановляєсь:

§ 1

Проступок хабарництва поповнює сей, хто за сповнюване уряду або публичного обовязку приймає або дає (безпосередно чи посередно) законно неоправдану заплату або яку небудь иншу користь, хочби се була лиш принука до правильного сповнюваня, о скілько вчинок не підпадає під постанови карного закона.

§ 2

За проступок хабарництва карати-ме повітова політична власть грошевою карою до 10 000 гривень або арештом до

трох місяців, а коли хабарник послугує ся при поповненню вчинку погрозами чи насильством або коли поповнює хабарництво поворотом, грошовою карою до 20 000 гривень або арештом до шести місяців.

Право караня прислугує також урядникам, яких висилає Державний Секретаріят внутрішніх справ до переведення інспекції повітових політичних властей.

Попри кару мож оречи, що хабар припадає в хосен Державного Скарбу.

§ 3

Караюча власть має повідомити про впроваджене і про покінчене доходжень проти хабарника, оскільки він є публичним функціонером, його верховну власть.

§ 4

Розпорядок австрійського міністерства внутрішніх справ з дня 12 серпня 1918 р. ч. 302 В. з. д. про поборюване хабарництва (Schmiergeldunwesen), задержує правну силу.

§ 5

Розпорядок входить в жите з днем по оповіщеню.

*Державний Секретар внутрішніх справ:
д-р Макух, в. р.*

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 63.

№ 231 РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ПРО ОBOB'ЯЗКОВЕ СВЯТКУВАННЯ КОЖНОГО РОКУ 1 ТРАВНЯ, СВЯТА ТРУДОВОГО ЛЮДУ

25 квітня 1919 р.

§ 1

День 1 мая н. ст. кожного року установляєсь святом трудового люду.

§ 2

В сім дни спочиває праця, за виїмком загально корисних публичних підприємств і заведень.

Усі законні постанови, що відносять ся недільного спочинку, мають примінене до дня 1 мая н. ст. кожного року.

§ 3

Розпорядок входить в жите з днем оповіщення.

*Президент Ради Державних Секретарів,
Державний Секретар скарбових, справ торгу і промислу:*

д-р Голубович, в. р.

Державний Секретар судівництва:

д-р Макух, в. р.

Державний Секретар внутрішніх справ:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар земельних справ:

Мартинець, в. р.

Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:

Мирон, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:

Козаневич, в. р.

Державний Секретар просвіти і віроісповідань:

д-р Артимович, в. р.

Товариш Державного Секретаря військових справ:

Бубела, в. р.

Вістник державних законів і розпорядків Західної Области Української Народної Республіки. — Вип. 8. — Станіслав. — 30 квіт. 1919. — С. 63—64.

№ 232

**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ПРО ВИПЛАТУ
ОДНОРАЗОВОГО НАДЗВИЧАЙНОГО ДОДАТКУ
ПРАЦЮЮЧИМ ДЕРЖАВНИМ СЛУЖБОВЦІМ
І ФУНКЦІОНЕРАМ, ПЕНСІОНЕРАМ, ВДОВАМ І СИРОТАМ
ПО НИХ ТА ЗЕЛІЗНИЧНИКАМ**

25 квітня 1919 р.

§ 1

З огляду на тяжку фінансову кризу і виїмкові відносини, заряджуємо виплатити в перших днях мая 1919 р. в способі і розмірі поданим в § 11 розпорядку б. австр. міністерства фінансів з дня 11 вересня 1918 р. ч. 333 В. д. з., а відносно залізнодорожних урядників в способі і розмірі, поданим в § 9 розпорядку б. австр. міністерства залізниць з дня 21 вересня 1918 р. ч. 2390/Е. М., одноразовий надзвичайний додаток

згаданим в тих розпорядках урядникам і іншим функціонерам, які є в чинній державній службі.

§ 2

Урядникам і іншим державним функціонерам управненим до емеритури (пенсіоністам), вдовам і сиротам по них та особам, котрі побирають дари з ласки (Gnadelage) треба виплатити в тім самім часі сей одноразовий додаток в способі і розмірі поданим в § 7 розпорядку б. австр. міністерства фінансів з дня 11 вересня 1918 р. ч. 334 В. з. д., а відносно осіб залізничного стану в способі і розмірі, поданим в точці VI розпорядку б. австр. мініст. залізниць з дня 21 вересня 1918 р. ч. 46081.

§ 3

Услівя правіжу і розміру додатку після §§ 1 і 2 мусять заістнувати 1 мая 1919 р.

§ 4

Залізничним робітникам треба виплатити в перших днях мая 1919 р. сей додаток у висоті і способі, в яким його виплачено залізничним робітникам в лютім 1919 р.; право до нього мають робітники, які служать що-найменше від 1 цвітня 1919 р. при залізниці.

§ 5

Розпорядок сей входить в жите з днем його оповіщення.

Президент Ради Державних Секретарів, Державний Секретар скарбових справ, торгу і промислу:

д-р Голубович, в. р.

Державний Секретар внутрішних справ:

д-р Макух, в. р.

Державний Секретар судівництва:

Бурачинський, в. р.

Державний Секретар земельних справ:

Мартинець, в. р.

Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:

Мирон, в. р.

Державний Секретар публичних робіт:

Козаневич, в. р.

Державний Секретар просвіти і віроісповідань:

д-р Артимович, в. р.

Товариш Державного Секретаря військових справ:

Бубела, в. р.

№ 233
**РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ПРО
 ВСТАНОВЛЕННЯ ДОРОЖНЯНОГО ДОДАТКУ ВДОВАМ
 І СИРОТАМ ПО ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИХ СВЯЩЕНИКАХ**

25 квітня 1919 р.

§ 1

Державний Секретаріат затверджує з приводу надзвичайних воєнних відносин виплату дорожнього додатку у висоті 100% дотеперішного дару з ласки, признаного розпорядком б. австр. Міністр. освіти і віроісповідань з дня 6 лютого 1908 р. ч. 13991:

- а) вдовам по гр.-кат. священниках,
- б) незаосмотреним сиротам по гр.-кат. священниках до скінченого 24 року житя, коли вони живуть під опікою матери або рідні,
- в) незаосмотреним і з причини хороби постійно нездібним до заробкованя повнолітним сиротам по гр.-кат. священниках.

§ 2

Розпорядок обов'язує від 1 січня 1919 р., а його правна сила погасне з управильненем поборів вдів і сиріт по гр.-кат. священниках, о скільки він раньше не буде знесений.

*Президент Ради Державних Секретарів;
 Державний Секретар фінансів, торгу і промислу:
 д-р Голубович, в. р.
 Державний Секретар внутрішніх справ:
 д-р Макух, в. р.
 Державний Секретар судівництва:
 Бурачинський, в. р.
 Державний Секретар земельних справ:
 інж. Мартинець, в. р.
 Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:
 інж. Мирон, в. р.
 Державний Секретар публічних робіт:
 інж. Козаневич, в. р.
 Державний Секретар освіти і віроісповідань:
 д-р Артимович, в. р.
 Товариш Державного Секретаря військових справ:
 Бубела, в. р.*

№ 234
РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ПРО ОДНОРАЗОВИЙ 25% ДОРОЖНЯНИЙ ДОДАТОК
УЧИТЕЛЯМ І СИРОТАМ ПО НИХ

25 квітня 1919 р.

§ 1

Державним учителям і учителькам шкіл народних і виділових, які дійсно повнять учительську службу або служать при українським війську, емеритованим учителям і учителькам, вдовам і сиротам по учителях належить виплатити в маю 1919 р. одноразовий надзвичайний додаток дорожняний в висоті 25% дорожняного додатку признаного учительству в р. 1918.

§ 2

Вимір додатку належить перевести після табельки розпорядку Державного Секретаріату з 16 лютого 1919 р. (В. д. з. р. ч. 23).

§ 3

Сей розпорядок входить в жите з днем його оповіщення.

*Президент Ради Державних Секретарів,
Державний Секретар фінансів, торгу і промислу:*
д-р Голубович, в. р.
Державний Секретар внутрішних справ:
д-р Макух, в. р.
Державний Секретар судівництва:
Бурачинський, в. р.
Державний Секретар земельних справ:
інж. Мартинець, в. р.
Державний Секретар шляхів, почт і телеграфів:
інж. Мирон, в. р.
Державний Секретар публічних робіт:
інж. Козаневич, в. р.
Державний Секретар освіти і віроісповідань:
д-р Артимович, в. р.
Товариш Державного Секретаря військових справ:
Бубела, в. р.

№ 235

**ЗВІТ ПРЕДСТАВНИКА ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ СОТНИКА ЩИПАЙЛА ПРО НАРАДУ
ПОВІТОВИХ КОМАНДАНТІВ І КОМІСАРІВ У СТРИЮ***1 травня 1919 р.*

Нарада відбулася в залі Народного дому в Стрию в присутності ген. хор. Павленка при участі около 40 осіб: окр. команданта Стрия, команданта 3 Корпуса і його шефом штабу, повітових командантів і комісарів та визначніших діячів Стрийщини.

Безпосередньо по промові ген.-хор. Павленка вибрано председателем зборів о. Паленського, а п. ген.-хор. Павленка уважали збори головним референтом.

Перший забрав голос ген.-хор. Павленко: Начальна команда остане на становиську, коли набере переконання, що нарід хоче війни без огляду на кінець: чи прийде побідити, чи миритись. Таку армію зорганізувати, як наша, міг лиш нарід, що хоче війни. Поки поляки воювали з Чехами і Німцями, були ми активні, а коли ДСВС обіцяв НК 6—7000 люда, а не доставив, ми перейшли до пасивности. До того завела станіславська бригада, яка була в розкладі, і тому ворог мав успіх в напрямі на Ходорів. Причиною була агітація і тому треба проти агітації, а провадити її мусять козаки, треба лиш для свідомих провадити відповідні курси.

Головним злом є дезерція, а тут заполе мусить сильно підперти фронт під взглядом моральним. Кождий округ має дбати о свою бригаду: місцеві власті мають подбати, щоби поле тих, хто є на фронті, було оброблене, дбати о доставу почти, ранених, шпиталі і т. д. В борбі з дезерцією мусить сама суспільність помагати. Треба в кождім повіті скликати віче, почути населення, щоби само доставало дезертирів, протидіяло агітації, давало поміч родинам фронтовиків і т. д.

Матеріялова поміч має розтягатись на доставу відповідної лектури книжок і часописей, збирання біл'я, одностроїв, причім рішучо заборонити цивільним носити однострої.

Конче треба подбати о переведене одноцільної військової організації на соборну Україну.

Інтернованих поляків належить перевести до Жаб'я. Жидів вивести з пасивного становиська в активне. Великою бідою брак дрібної монети, конче піднести вартість гривни.

Все се осягнеся через віча, на котрім треба населенню преставити альтернативу: чи хоче війни, чи ні, а тоді і армія зіскає силу.

Відтак в дискусії брало участь около 20 бесідників, головно цивільних; дискусія оберталася однак около слідуєчих точок:

а) військо на фронті є змучене, належить між полем, а запоєм перевести виміну;

б) нарікання на реквізиції, які переводять молоді люди, які не знають поводитися з населенням, а реквірує кожда команда на власну руку і ся справа не урегульована;

в) жадають вже підвод лиш від сіл під фронтом, а преціл і заполе повинно помочи пр. доставою коней до орку для сіл під фронтом;

г) причиною дезерції є зле поведене старшин з козаками, лагідність судів (стріляти за дезертирство не вільно), неконсеквентне полягоджине реклямацій. На дезертирів впровадити кару буком;

д) залізничники-поляки агітують по селах — вивозити їх за границі;

е) «Стрілець» видаваний в непопулярнім тоні;

з) по шпиталях є брудно, сестрами Полькі і Німкені, люди до шпиталів жадають для себе цивільних лікарів, більо, узбиране по селах, пропадає зі шпиталів;

ж) віч треба утворити много, по селах, збираючи по 2—3 села на одно віче;

і) сильно даєсь відчувати брак дрібних грошей;

к) яко взір віча уважають учасники віче, яке відбулося в Ходорові з округа Жидачів разом з резолюціями там ухваленими.

При кінці забрав ще раз слово п. ген.-хор. Павленко та звернув увагу на се, що много порушених справ не відноситься до Н. К. а до ДСВС і ДС внутр. справ. Пропонує зїзд інтендантів і представників в справі апровізації.

Гроші дрібні є, але поховали їх жиди.

До агітації уживати свідомих селян, а не інтелігентів.

На дезертирів впровадити буки, але присуд має вийти від суду козаків, який треба утворити при кожній сотні.

Головно треба протидіяти агітації Поляків, які стараються розділити козаків від старшин.

З причини зпізненої пори віче, не порішивши нічого позитивного — розійшлося.

Щипайло, сотн.

ААН. Колекція копій документів, спр. 33, арк. 92—93.

№ 236

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ І ЗМІНИ В СКЛАДІ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ

Не пізніше 1 травня 1919 р.

І. Приділення

1. Гонтарський Іван, заступник учителя держ. гімназії в Перемишлі, приділений до учит. служби в державній гімназії в Дрогобичі.

2. Д-р Кордуба Мирон, професор II держ. гімназії в Чернівцях, приділений до держ. реальної школи в Станиславові.

3. Рудницький Лев, професор держ. гімназії в Кіцмани, приділений до держ. реальної школи в Станиславові.

4. Бойцун Олександр, професор і управитель держ. гімназії в Самборі, приділений в характері управителя до прив. гімназії в Чорткові.

5. Форостина Евген, професор держ. гімназії в Перемишлі, приділений в характері управителя до держ. гімназії в Самборі.

6. Д-р Білінський Клявдій, професор гр. оріент. реальної школи в Чернівцях, приділений до служби в держ. реальній школі в Снятині в характері управителя.

7. Д-р Гросс Данило, професор б. польської гімназії в Тернополі, приділений до служби в укр. держ. гімназії в Тернополі.

8. Цісик Омелян, проф. держ. гімназії в Кіцмани, приділений до служби в 1 держ. гімназії в Станиславові (від 1/5 1919).

9. Др. Тайвін Яків, проф. реальн. школи в Тернополі, — до держ. учит. муж. семінарії в Тернополі.

10. Никифорок Ілія, заст. учителя держ. гімназії в Кіцмани — до реальної школи в Снятині.

11. Лебіщак Осип, учит. прив. гімназії в Яворові — до держ. гімн. в Бродах.

12. Ліськевич Дмитро, учит. прив. гімназії в Яворові — до держ. реальної школи в Станиславові.

13. Гравбарт Озіяс, проф. реал. школи в Тернополі — до держ. учит. муж. семінарії в Тернополі.

Сповняючі рівночасно військову службу в характері укр. старшин:

14. Бараник Михайло (сотник), заст. учителя гімн. св. Анни в Кракові.

15. Д-р Марисюк Франц (поручник), іспит. заст. учителя гімн. в Коломиї.

16. Мартинюк Григорій (четар), іспит. заст. учит. акад. гімназії у Львові.

17. Сологуб Володимир (поручник), заст. учителя в I держ. гімн. в Станиславові.

18. Шанковський Клим (четар), заст. учителя в держ. гімн. в Тернополі.

19. Шурак Тимотей (сотник), проф. держ. гімназії в Тернополі, — всі 14—19 приділені покищо до служби в держ. гімназії в Золочеві.

II. Іменованя

А. Іменовано дійсними учителями IX ранги з титулом професорів по мисли § 62 сл. пр.:

1. Горовіца Давида, іспит. заст. учителя в II держ. гімназії в Станиславові (від 1/8 1917).

2. Пачовського Василя Сильвестра, провіз. учителя філії акад. гімназії у Львові (від 1/8 1917).

3. Шмаленберга Фердинанда, ісп. заст. учителя в держ. гімназії в Самборі (від 1/2 1919).

4. Вера Володислава, ісп. заст. учителя в держ. учительській семінарії в Заліщиках (від 1/10 1918).

5. Дигдалевича Івана, учителя школи вправ при держ. учит. муж. семінарії в Тернополі, головним учителем при тім заведено.

6. Залеського Тадея, іспит. заст. учителя в держ. гімназії в Самборі (від 1/12 1918).

7. Фроста Маєра, заст. учителя в б. польській гімназії, приділеного до служби в держ. укр. гімназії в Коломиї (від 1/10 1918).

8. Зарицького Григорія, учителя школи вправ при держ. учит. семінарії в Станиславові головним учителем по мисли § 48 сл. пр. (від 1/11 1918).

Б. Іменовано заступниками учителів кандидатів учит. знання учителів приватних шкіл:

1. Д-ра Антона Бориса в держ. службі з приділенем до прив. гімназії в Рогатині.

2. Танчаковського Ярослава в держ. гімн. в Бродах.

3. Мінка Юліяна в держ. службі з приділенем до прив. гімн. в Чорткові.

4. Рудка Івана в держ. семінарії в Чорткові.

Крім того іменовано заступниками учителів до кінця шк. р. 1918/19:

5. Бігуна Богдана в держ. гімназії в Сокалі.

6. Гаєка Андрія в держ. гімн. в Бродах.

7. Бутринського Костя в держ. гімназії в Бродах.

8. Пушкара Євгена в держ. гімназії в Коломиї.

9. Вацика Николу, в держ. гімназії в Золочеві.

10. Гаврилишина Николу, в держ. гімн. в Золочеві.

11. Кузелівну Марію в держ. учит. жін. семінарії в Бережанах.

Учителів приватних гімназій:

12. Михайла Навроцького.

13. Андрія Попелюка.

14. Осипа Саса.

15. Михайла Задорожного.

16. Теодора Замору.

17. Володимира Павлусевича.

18. Івана Зугаєвича.

19. Михайла Керницького, всіх 12—20. Заступниками учителів в державній службі від 1/3 1919, з приділенем покищо до служби в прив. гімназії в Городенці:

20. Дометія Поповича, в держ. гімн. в Стрию.

Іменовано заст. учителя до кінця шк. року 1918/19:

21. Андрія Мельника з приділенем до служби в прив. гімн. в Рогатині.

III. Перенесення

1. Балицький Фердинанд, заступник учителя в держ. учительській семінарії в Самборі перенесений на власну просьбу до держ. учит. сем. в Станиславові.

2. Капшій Михайло, іспит. заст. учит. держ. гімн. в Стрию, перенесений в тім самім службовім характері до держ. гімн. в Золочеві.

3. Хінкес Мешулем, заст. учителя в держ. гімназії в Товмачи, до державної гімназії в Золочеві.

IV. Відпустки

Уділено відпусток до кінця шк. р. 1918/19:

1. Професорови Пачовському Василеви Сильвестрови, приділеному до служби в держ. реальній школі в Станиславові, — з огляду на занятє в «Письменичим відділі» Д. Секр. військ. справ;

2. Професорови д-рови Кордубі Миронови, приділеному до служби в держ. реальній школі в Станиславові — з огляду на занятє в Д. Секр. заграничних справ.

3. Д-рови Айнгорнови Давидови, заст. учителя в держ. гімн. в Золочеві — для поратованя здоровля.

4. Поповичови Домітієви, заст. учит. в держ. гімн. в Стрию — для повнення учит. обовязків на гімн. курсі в Калуши.

V. Пятилітні додатки.

Признано I пятилітний додаток:

1. Горовіцови Давидови, проф. 2 держ. гімн. в Станиславові (від 1/8 1917).

2. Верови Володиславови, головному учителеви держ. учит. семінарії в Заліщиках (від 1/10 1918).

3. Шмаленбергови Фердинандови, проф. держ. гімн. в Самборі (від 1/2 1919).

Признано I і II пятилітний додаток:

1. Пачовському Василеви Сильвестрови, професорови філії акад. гімназії. у Львові (II від 1/3 1919).

Признано II пятилітний додаток:

1. Мацейовичови Маріянови, професорови держ. гімн. в Самборі (від 1/8 1917).

2. Вагманови Самуїлови, професорови б. польської гімназії в Коломиї, приділеному поки-що до служби в держ. укр. гімн. в Коломиї, (від 1/1 1919).

3. Маринякови Іванови, головному учителеви держ. учит. семінарії, приділеному до служби в держ. гімн. в Самборі (від 1/1 1918).

Признано II і III п'ятилітний додаток:

1. О. Коренцеви Олександрови, проф. держ. гімн. в Тернополі (III від 1/8 1917).

Признано III п'ятилітний додаток:

1. Крушельницькому Антонови, проф. і управителеви II держ. гімн. в Станиславові (від 1/8 1918).

2. Крушельницькому Михайлови, проф. держ. гімн. в Бережанах (від 1/2 1919).

3. О. Дубицькому Василеви, проф. держ. гімн. в Бережанах (від 1/9 1917).

VI. Признане висших службових ранг

Признано VIII рангу від дня 1 січня 1919:

1. Крохмалюкови Андрієви, головному учителеви при держ. учит. семінарії в Станиславові.

2. Мацейовичови Маріянови, проф. держ. гімн. в Самборі;

3. Пачовському Василеви Сильвестрови, проф. філії акад. гімн. у Львові.

4. Лещіїви Северинові, проф. акад. гімн. у Львові.

Признано VIII ранги від дня 1 січня 1919:

1. Боберському Іванові, проф. акад. гімн. у Львові.

2. Зарицькому Григорію, головн. учит. при учит. семін. в Станиславові.

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 3. — Станіслав. — 1 трав. 1919. — С. 46—49.

№ 237

РОЗПОРЯДОК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ОСВІТИ І ВІРОІСПОВІДАНЬ ЩОДО ЛІТНІХ УСНИХ ІСПИТІВ ЗРІЛОСТІ у 1918—1919 навч. році

Не пізніше 1 травня 1919 р.

Літний речинець усних іспитів зрілости в шк. р. 1918/19:

А. В гімназіях і реальних школах:

В Бережанах — 16 червня, Дрогобичи — 23 червня, Золочеві — 16 червня, Самборі — 2 липня, Станиславові — 1 гімн. — 19 мая, Станиславові 2 гімн. — 23 червня, Станиславові реал.

шк. — 2 липня, Станиславів прив. пол. жін. гімн. — 16 червня, Сокали — 12 червня, Стрию — 30 червня, Тернополі — 28 липня 1919.

Б. В учительських семінаріях:

В Бережанах — 23 червня, Коломиї — 16 червня, Самборі — 10 червня, Сокали — 16 червня, Станиславів муж. — 16 червня, Станиславів СС. Василянок — 30 червня, Тернополі — 31 липня 1919.

Вістник Державного Секретаріату освіти і віроісповідань. — Ч. 3. — Станіслав. — 1 трав. 1919. — С. 49—50.

№ 238
ПОВІДОМЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ГРИВНИ
І КАРБОВАНЦІВ

1 травня 1919 р.

ОПОВІЩЕНЕ

Законом з дня 4 цвітня с. р. впроваджено в обіг гривни і карбованці. Одна гривна рівняється 1 кор., один карбованець 2 кор. Всі каси і приватні особи мусять приймати гривни і карбованці. Обнижування вартости карає адміністраційна власть арештом 2 літ, і гривнею 100000 кор. За непринете гривен єсть кара 6 місяців арешту.

*Держ. Секр.:
д-р Макух, в. р.*

Всім сільським п. комісарам до негайного подання сего оповіщення до публичного відома способом до тепер практикованим.

*Пов. комісар:
д-р Марігчак, в. р.*

ДАЛО, ф. 1259, оп. 1, спр. 31, арк. 87. Стеклограф. Копія.

№ 239

**ЗАРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ОСВІТИ
І ВІРОЇСПОВІДАНЬ ПРО ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ
ПРО ЗАРПЛАТУ НАРОДНИХ І ВИДІЛОВИХ УЧИТЕЛІВ**

2 травня 1919 р.

Щоби виконати закон з дня 10 квітня 1919 про платні народних і виділових учителів, видаєся отсі зарядження:

I. Кождий учитель і учителька Західної Области УНР, що зложив приречене і повнить дійсно службу, є на правосильній відпустці або служить в українському війську має внести до ДСОВ через держ. шкільний Комісаріят (інспектора) подане о визначене ему ранги і степене платні.

II. В поданю має ся зазначити:

1) дотеперішний службовий характер (потічний, тимчасовий, учитель підвладний, управляючий, управитель, директор);

2) літа, місяці і дні служби обраховані по день 31 грудня 1918, які числяться до емеритури після давнього шкільного закона;

3) евентуальну перерву в службі докладно обчислену на літа, місяці і дні з поданем причини;

4) чи є вільне мешкане в шкільнім будинку, чи в будинку винаймленім і оплачуванім місцевим шкільним фондом або що вільне мешкане зовсім даному учителеви не прислугує;

5) податковий Уряд, який виплачує побори;

6) службові документи, які долучує ся до подане після отсього заряджене.

III. До подане належить долучити:

1) особисті і службові документи, а саме метрику хрещеня (уродин), вінчання, метрику хрещене (уродин) дітий, послідне шкільне свідоцтво з часу перед вступленем до учительської семинарії, свідоцтво зрілости, кваліфікаційний патент до шкіл народних (виділових), інші свідоцтва (з курсів і іспитів фахових), номіналійні декрети та тимчасові і сталі посади та декрет почислене між служби до емеритури (виміру вкладок емеритальних).

2) докладно виповнений на стор. 1 і 2 виказ стану особового о двох примірниках після долученого взору А;

3) кваліфікаційний опис — взір Б — виповнений в рубриці 4 що до учителів підвладних управителями шкіл, а що до управителів шкільними інспекторами (комісарами). Рубрику 5 виповняють інспектори при учителях підвладних. Опис сей злагодити в двох примірниках.

IV. Учителі, яких брак всіх або лиш деяких документів, запададуть се в поданю і долучать окрему заяву, що дати наведені в виказі стану особового є згідні з правдою. Заява мусить бути стверджена інспектором (комісарем) цивільним, евентуально з застереженем, якщо брак в Комісаріаті підстави до такого ствердження. Для тих учителів виміриться штатно провізорично аж до часу, доки не будуть мали спромоги предложити документів або дублікатів.

V. Держ. повітові інспектори (комісари) шкільні провірять і справлять викази стану особового після документів долучених до поданя зглядно на основі катастру, табель персональних або інших записків, виповняють описи кваліфікаційні і, задержавних по одному примірникови виказу і опису для урядового ужитку в Комісаріаті, пераймають подане з рештою залучників ДСОВ.

VI. Запримічаєся, що учительство у власнім інтересі повинно постаратися, щоби все, про що говориться у зарядженню, було як слід виконане, а шкільні інспектори (комісари) повинні під особистою відповідальністю допильнувати, щоби поданя, які відповідатимуть вповні вимогам, були найдалше до 30 червня 1919 відіслані Секретаріатови.

Станиславів, 2 мая 1910

*Штамп: Державний Секретар освіти і віроісповідань:
д-р Артимович, в. р.*

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 109, арк. 6—8. Рукопис. Засвідчена копія.

№ 240

**ЗВЕРНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ ДО ВСІХ ГРОМАДСЬКИХ КОМІСАРІАТІВ
З ПРИВОДУ КРАДІЖОК НА ЗАЛІЗНИЧНИХ ШЛЯХАХ**

5 травня 1919 р.

На залізничних шляхах трапляються безупинно слідуючі ділання: 1) великі крадіжи всяких ляних і залізних матеріалів, 2) розбирання вибудованих на шляхах і стаціях бараків, 3) крадіжи сигнальних ліхтарень і ліхтарок, 4) вирубування дерев, що ростуть здовж залізничного шляху, 5) ушкодження залізничних банкетів через громадне ходження по шляхах, 6) ставлення опору залізничній службі.

Супроти того видається строгий наказ подібних ділань а громадським урядам і станицям жандармерії припоручаєся слідити за того рода вчинками і о кождім случаю доносити Повітовому Комісаріатови в ціли потягнення винних до строгої відвічальности.

Держ. Секр. вн. спр. д-р Макух.

Наддністрянські вісти. — 1919. — 5 трав.

№ 241

**ЗВЕРНЕННЯ ВІДОМИХ ДІЯЧІВ м. ДРОГОБИЧА
ДО ПРЕЗИДІЇ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ
ПРО ВЖИТТЯ ТЕРМІНОВИХ ЗАХОДІВ
ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ СТАНОВИЩА В ПОВІТІ**

11 травня 1919 р.

До Президії Державного Секретаріату

Дрогобич, дня 11 мая 1919

Станиславів

Всі державні і приватні фунціонарі Українці міста Дрогобича, зібрані дня 8, 9 і 10 мая 1919 р. на зборах, на яких були присутні і представники наших військ, по основній і зрілій дискусії здаючи собі ясно справу з критичного по-

ложеня, в яким знайшовся по подіях 14 цвітня с. р. Дрогобицький повіт, щоби запобічи на будуче подібним, а може, іще в більших розмірах подіях, а тим самим щоби не наразитися на консеквенції відвічальности таких подій, рішили однодушно предложити пропамятне письмо нашим компетентним властям, щоб звернути їх увагу на невідрадні і грозою переймаючі відносини з зазивом поробити енергічні вказані зарядження там, де того добро загальної справи вимагає.

1. Бориславсько-дрогобицький басейн так під зглядом економічним як і політичним, а тим самим і мілітарним, є найважнішою закутиною Зах. Области УНР. Помимо того начальні цивільні і військові власти не слідять відповідно відносин сего округа і через занедбане его доводять до того рода подій, які недавно мали ту місце і які могли довести нас до катастрофи. Фактом, що Дрогобич від самого початку, отже через шість місяців, не мав доброго та енергічного військового повітового Команданта, а все чоловіка, що недоріс до своїх завдань. Через се в цілім повіті поширилася в застрашаючий спосіб дезерція і то до того степеня, що цілі банди дезертирів в повнім уоруженю волочаться по лісах, в білий день нападають на переходячих і на переїзджаючих, рабують їх до нага та вбивають.

2. До застрашаючих відносин дійшло передовсім в Бориславі, звідки усунено не знати з яких причин енергічного тримаючого залізною рукою взірцевий порядок так в військах як і серед цивільного населеня сотника Тустановського, який був правдивим пострахом Борислава, а якого місце зайняв сотник по народности, почутям і переконанням Поляк, який позволив відновлене організації польських робітників, серед яких рекомендовано так робітники в числі до 30, а в послідних часах Австрії спроваджені з Королівства польського, як також польські трудовдавці в роді Супінських та Валажинських. Сей Командант займається більше кабаретами в публичних домах та шинках як мужвою та публичним безпеченьством. Він мав роздати кріси серед цивільне населення в ціли самооборони перед нападами бандитів і не висилає військовий патруль на розвідки, боячися ніби сего, щоби ті не перейшли на сторону бандитів.

3. Говорячи про Борислав мусить звернутися уважно на дуже сумний факт, що Держ. Секретаріят дозволив в своїй великодушності полякам на утворене в Бориславі польської гімназії, яка би мала стати «пляцувкою на кресах», щоб помагати розточувати наш молодий організм. В своїй великодушності зайшов Держ. Секретаріят так далеко, що від учителів заложити маючої польської гімназії і не жадає навіть зложеня приреченя, що не будуть ділати на шкоду нашої Републики.

4. Сумний образ представляє Жандармерія, яка виконує свої обовязки в дуже поганий спосіб, беручи хабарі в ріжній формі і при ріжних нагодах, а то передовсім для того, що брак сильної руки Команданта, а по друге брак контролі політичної власти. Се є причиною, що Жандармерія не виконує як слід свої обовязки, наслідком чого покликані до війська можуть безкарно дезертувати і лучитися в банди, а в місті як і в повіті вештаєся множество польських емісарів з найдальших повітів Галичини, які спокійно при індоленції наших властей так цивільних як і військових будують Польщу на кресах.

5. А вже жалко, смішно і болісно стає на згадку інтерновань небезпечних та дуже вороже нам успособлених польських, шовіністичних проводирів. На що здадуться інтернованя переводжені місцевими властями, коли центральна наша влада, на питаючи нікого, або сей час, або по двох—трох тижнях випускає інтерновані індивідуа, які по випущеню з здвоєною енергією і запалом, та готовим і добрим обдуманим пляном беруться до діла будованя Польщі у нас таки в саме полудне. Богато з них занялося ширенем між нашими жовнірами і населенем недовіря до нашої інтелігенції, приписуючи їй наслідки теперішньої дорожнечі і нужди, а подія з 14 цвітня, що спрямована була головне проти наших офіцірів і інтелігенції, дала аж надто доказів сеї ворожої нам їх роботи.

6. Не малим лихом є у нас, а вже спеціальне в Дрогобичи і Бориславі, брак дрібних грошей, які суть конечно потрібні до виплати соткам та тисячам робітників фабричних. З сего користають польські трудовдавці, які наручно ховають дрібні гроші, щоби при виплаті робітників кинути вину на нас, що тільки Укр. влада винна сему, що з браку дрібних грошей робітникови за його працю виплатити не можливо. Се дає нагоду ворожим нам управам копалень застановляти роботу

і відправляти безробітних, звалюючи вину сего безробіття на Укр. владу, що викликає велике негодоване до неї не лише у ворожих нам робітників, але навіть і серед свідомих українських і дає притоку до повторюючихся часто виступів проти нашої державної влади.

7. А вже дуже сумно попросту чорно представлялась справа апровізації так робітників, урядників і як і решти населеня. Нема ніяких средств поживи, панує голод, недостає хліба, бараболь, омасти, неговорячи про другі середники поживи. 1 кг смальцю коштує 140 К. і за ту ціну годі дістати. Між населенем передовсім робітничим зачинають ширитися в застрашаючий спосіб хвороби, а передовсім тиф. Лиху тому ніхто не стараєся не то зарадити, але его еще збільшусь, бо коли ж на робітника випросить на селі гарнець бараболь, то і се забере їй жовнір при повороті до дому, або відберуть їй банди дезертирів.

8. Належить сконстатувати і сей сумний факт, що наші центральні влади не то не видержали, але дають строгі накази висшим властям, щоби ті виплачували місячні платні бувшим урядникам австрійсько-польським, які самі добровільно тільки з особистої ненависти до всего, що українське, опускали наші уряди і не зложили державного приреченя УНРепублики (Дивись Держ. Секретаріят Судивництва до ч. 2242/19).

Рівнож не знати, для чого бувші австр.-польські урядники, хоть не сповняють ніяких урядових функцій, займають доси помешканя в урядових будинках.

Щоби зарадити сьому лихові та усунути сумні его наслідки жадаємо рішучо:

ад. 1. Прислання нафтовому округови в Дрогобичи тактовного, енергічного і розумного Команданта в припорученя підпринятя всіх можливих мір і способів для заведеня ладу і унеможливленя підпольній роботі і всіх ворожих нашої державі елементів. Желаємо негайного і безпроволочного введеня в жите закону земельного, що в великій мірі може вплинути на зменшене дезерції.

ад. 2. Желаємо негайного і безпроволочного усуненя теперішного і безусловного установленя яко такого Команданта Борислава сотника Тустановського, також повороту до

Борислава четара Кужіля. Ці два люда дадуть запоруку ладу, спокою та безпеченьства в Бориславськiм повіті.

ад. 3. Протестуємо проти зложеня польської гімназії в Бориславі, під якими небудь усiвьями.

ад. 4. Жадаємо поробленя всяких можливих кроків, аби нафтовий округ мав таку Жандармерію, яка сповнила би свої завдання і злагодила серед населеня то велике огірчене, яке оно має до теперішньої жандармерії задля єї на лад польських жандармів виконуваних надужить.

ад. 5. Жадаємо зарядженя строгого переведеня інтерновань підозрілих і небезпечних провідників польських, побудованя для них бараків і держаня їх яко закладників і реконпензату наших інтернованих в Польщі, як також безуслівного незвільнюваня їх без порозуміння з Повітовим Ком. Жадаємо рівнож виселеня і то масового польських родин, яких голови не суть заняті в наших інституціях в напрямі Сянка, а передовсім усуненя із границь нашої держави робітників занятих в Бориславі походячих з Королівства польського. Вилучені від населеня повинні би бути мужчини здібні до ношеня оружя.

ад. 6. Жадаємо виасигнованя до Державних кас в Дрогобичи більшої скількості дрібних грошей.

ад. 7. Жадаємо зверненя більшої уваги на Дрогобич і Борислав під зглядом апровізації, присланя більших скількостей харчів, як також уділеня приказу військовим властям, що би самовільно і малих скількостей харчів не реквірували.

ад. 8. Жадаємо безуслівно здержати виплати бувшим польським урядникам, які не зложили урядового приреченя Укр. Народній Республіці.

Немає права хотьби і поодинокий з П. Секретарів розкидати народне добро і то в формі матеріяльної підмоги нашим найбільшим ворогам, як також усунене бувших польських урядників, які не сповняють функцій в наших урядах, з урядових будинків.

(Підписи: 11 чоловік)
д-р В. Бирчак
Іван Калинович
Іван Ліщинський
Віктор Пацлавський
Левицький...

№ 242
ПОВІДОМЛЕННЯ ШКІЛЬНОГО ПОВІТОВОГО
КОМІСАРІЯТУ В САМБОРІ
ПРО ВСТУПНІ ІСПИТИ ДО СЕРЕДНІХ ШКІЛ

12 травня 1919 р.

На Заряди шкіл вкладає ся обов'язок, подбати, щоби як найбільше число учеників зголосилося до вступних іспитів до середних шкіл.

В цілі належитого підготовлення дітей, подає ся до відома зарядженне Д.С.О. з 25.03. с. р. ч. 1595 в справі вступних іспитів до 1 кляси середних шкіл і вступних, приготовних курсів до учит. семінарій.

Предметом іспитів до 1 кляси середних шкіл буде:

1) З української мови:

а) плавне читанне і переповіданне змісту легкого уступу з української читанки;

б) поправне написання диктанту;

в) пізнанне й відміна частий мови з науки про речення: пізнанне підмета і присудка.

2) Знання латинської азбуки, якого доказом буде окрема, українська вправа, написана латинськими буквами.

3) З рахунків:

чотири рах. ділання цілими числами в пам'яті й на письмі; писання чисел до міліона; табличка множення.

Всі дотеперешні постанови що до вступних іспитів до 1 кляси середних шкіл втрачють свою силу.

II. На найблищий шкільний рік вводиться однорічні, вступні, приготовні курси при всіх мужеських, учительських семінаріях.

На сі вступні, приготовні курси приймає ся учеників на основі вступного іспиту з обсягу матеріялу вступних іспитів до 1 кляси середних шкіл (гл. 1 уступ сього зарядження).

По скінченню однорічного, вступного, приготовного курсу переходять ученики на основі річних свідоцтв, без окремого іспиту, на приготовний курс учительської семінарії.

Належить вже задалегідь впливати і заохочувати родичів здібніших учеників, щоби з слідуочим шкільним роком післали своїх синів до середної школи згл. на однорічний,

вступний, приготовний курс при муж. уч. семінарії. —
З 1 вересня 1919 отвориться бурса, в якій знайдуть приміщенне
передовсім селянські сини.

Самбір, 7 мая 1919.

ШК. ПОВ. КОМІСАР.

Наддністрянські вісті. — 1919. — 12 трав.

№ 243

**ЛИСТ МІНІСТРА ФІНАНСІВ УНР БОРИСА МАРТОСА
ДО ПРЕЗИДІЇ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ
ЩОДО ВКЛАДІВ ДО СТАНИСЛАВІВСЬКОГО ВІДДІЛУ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ**

19 травня 1919 р.

Станиславівський Відділ Українського Народнього Кооперативного Банку звернувся до Державного Секретаріату з проханням про концесію приймання вкладок.

З приводу зазначеного прохання лічу обовязком зазначити, що в сучасний мент військові обставини вимагають від Держави надзвичайних грошових витрат, які вважаючи на неможливість як правильного оподаткування, так і неможливість при сучасних обставинах реалізувати Державну позичку, задовольняються виключно шляхом емісії грошових знаків, що маючи своїм наслідком переповнення ринку папіровими грішми, сприяє утворення надзвичайної порожнечі річей першої необхідности.

Єдиним шляхом, який в сучасний мент може сприяти спиненню упадку папірових грошей на внутрішнім ринку, зявляється утворення кредитових інституцій, які-б виймаючи з народнього обігу лишки грошових знаків, тим самим зменшували-б необхідність побільшення емісії.

Приймаючи на увагу як вищезазначене, так і солідність Українського Народнього Кооперативного Банку, який має своєю метою виключно поліпшення народнього господарства, я вважаю дозвіл йому концесії приймання вкладок ділом державної ваги.

Міністр фінансів Б. Мартос

ДАЛО, ф. 257, оп. 1, спр. 1396, арк. 2. Машинопис. Оригінал.

№ 244
**ЛИСТ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ
РЕСПУБЛІКИ РАДІ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ ЗУНР
І ПРЕЗИДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
ПРО СКЛИКАННЯ ДЕРЖАВНОЇ НАРАДИ І СТВОРЕННЯ
ВИЩИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ**

20 травня 1919 р.

До Президії Державного Секретаріату
Президії Національної Ради

З огляду на трагічне політичне й військове становище Наддніпрянської України й тяжке положення Галичини, останнього редюїта Української державности, нижчепідписані заступники політичних партій й громадських груп Наддніпрянської України, вважаючи, що Директорія, як орган революційного моменту вже виконала свої завдання і, як орган, складений з випадкових елементів, нездатна до пореволюційної праці, що на часі стоїть організація нової верховної влади, яка б, опираючись на всі верстви Українського народу, на всі його творчі сили незалежно від партійної приналежности, обєднала обидві України в їх спільній праці будування державного ладу в найтіснішому порозумінні з державами Антанти, обстоюємо:

1. Аби Галицький Уряд скликав Державну нараду з участю політичних партій обидвох Україн для утворення нової спільної верховної влади, до скликання Всеукраїнського Парляменту, в особі спільного Президента з захованням окремишности урядів кожної з складових частин по всіх справах внутрішнього державного життя, з спільним дорадчим при президентові органом, до компетенції якого мусять бути віднесені справи закордонної політики, військові й інші загального характеру,

2. Аби незалежно від реорганізації верховної влади спільне військо України було обєднане одною Начальною Командою, складеною з дійсних знавців військової штуки, без огляду на національну приналежність обраних на ці відповідальні посади осіб, причому до реорганізації верховної влади й призначення нової спільної команди все військо України має обєднатися

під рукою Галицької Начальної Команди, бо військові події вже перенеслися до Галичини.

Станиславів, 20 травня 1919 р.

За Центральні Комітети партій:
 Демократично-хліборобської (підпис)
 Всеукраїнського Союзу
 Хліборобів-власників (дрібних та середн.)
 (підпис)
 Самостійників-соціалістів (підпис)
 Соціалістів-федералістів (підпис)

ДАЛО, ф. 257, оп. 1, спр. 1406, арк. 7. Рукопис. Оригінал.

№ 245
**ПРОЕКТ ПОСТАНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
 ПРО ЗМІНУ СТРУКТУРИ ВЛАДИ НА ЧАС ІНОЗЕМНОЇ
 ОКУПАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ЗУНР**

Не пізніше 8 червня 1919 р.*

А) Щодо прав Української Національної Ради.

§ 1

Для уможливлення правильного функціонування У. Н. Ради до хвилі настання правильних конституційних відносин і усунення окупації краю, та на час перебування Уряду ЗУНР поза границями держави завішує У. Н. Рада діяльність і компетенцію Виділу У. Н. Ради та покликуює до життя Малу Раду, яку вибирає з поміж своїх членів в числі 9—13 (?) осіб, відповідно до численности парламентарних груп У. Н. Ради, а в склад котрої повинні ввійти по можности перебуваючі в краю члени виділу У. Н. Ради.

§ 2

Мала Рада являється виконним органом У. Н. Ради та сполучником між нею а її Президентом, перебуваючим за кордоном. Слідом за тим прислугують її слідуючі права і обовязки:

а) виконувати ухвали і поручення У. Н. Ради,

---

* Дата встановлення влади Диктатора ЗУНР.

б) подавати всі ухвали У. Н. Ради і Малої Ради до відома, а ухвали У. Н. Ради як і Малої Ради в случаю переходу на ню повновласти прав У. Н. Ради також і до підпису Президента У. Н. Ради,

в) виконувати іменем У. Н. Ради і її Президента нагляд над тими ресортами Державного Секретаріату, які будуть вестися в краю і запримічені недостачі і хиби подавати безпроводочно до відома Президента У. Н. Ради та Президента Державного Секретаріату,

г) ставити до Президента У. Н. Ради внески на іменованне чи відкликанне урядуючих в краю Підсекретарів,

д) на порученне Президента У. Н. Ради скликувати безпроводочно повну У. Н. Раду.

Лиш на случай колиб діяльність У. Н. Ради стала дійсно неможлива т. зн. колиби два рази по скликанню її рекомендованими листами ні разу не зібрався вимаганий регуляміном комплет членів У. Н. Ради, перейде на Малу Раду повнота прав і обовязків У. Н. Ради з виїмком одного права змінити лінію політичну, усталену повною У. Н. Радою.

В таким случаю всі прочі переходячі означений висше круг компетенції ухвали Малої Ради будуть вимагати затвердження через Президента У. Н. Ради.

Малу Раду, котрої Президентом є Президент У. Н. Ради, скликує урядуючий в краю заступник Президента У. Н. Ради, котрого вибирає і означає У. Н. Рада, який веде також провід на засіданнях Малої Ради і в случаю потреби скликує в порозумінню з Президентом У. Н. Ради повну Раду, перед котрою Мала Рада є відвічальна за свою діяльність.

Осідок Малої Ради означить урядуючий заступник Президента У. Н. Ради.

§ 3

Група перебуваючих за кордоном членів У. Н. Ради, котрої Президентом є Президент У. Н. Ради, а котра вибирає собі потрібну скількість заступників — котрі одначе не є заступниками Президента Повної У. Н. Ради — має право:

1). Інтерпелювати Державний Секретаріат в справі закордонної політики і політики Державного Секретаріату взагалі, і домагатися від нього вияснень, переводити на сю тему дискусії та ставити відповідні внески до Державного Секретаріату У. Н. Ради взгл. Малої Ради.

2). Ставити внески що до обсади поодиноких урядових місць при Державнім Секретаріаті, представництвах, делегаціях та комісіях за кордоном.

Сі внески вирішує остаточно Президент У. Н. Ради.

3). На випадок, колиби діяльність У. Н. Ради а також і Малої Ради з незалежних від них причин була зовсім унеможливлена, Президент У. Н. Ради буде перед вирішенням важних питань засягати опінії перебуваючих за кордоном членів У. Н. Ради у характері дорадного тіла.

Б) Що до виконуючої влади

§ 4

Президент У. Н. Ради репрезентує З. У. Н. Републику на вні, заключає всякі договори з чужими державами з обовязком предкладати їх сейчас У. Н. Раді до затвердження.

§ 5

Він іменує і відкликує: 1. Президента Державних Секретарів а на його внесок Державних Секретарів, Підсекретарів і Шефа Державної Контролі та директора Державної Каси, а на внесок Президента Державних Секретарів або ресортових Державних Секретарів обсаджує II цивільні і військові Уряди і заграничні делегації (місії), ад. I. в порозумінню з Малою Радою.

Президент У. Н. Ради виконує право найвисшого військового проводу й приказу, право іменовання й відзначення в старшинськiм корпусі починаючи від ....., право устанавлення військових відзначень і право амнестії і аболіції військових і цивільних осіб. Інші іменовання в старшинськiм корпусі прислугують Секретареви військових справ.

Президент має право в наглих случаях засистувати діяльність поодиноких Державних Секретарів чи Підсекретарів, урядуючих в краю; як і цілої Колегії Секретарів і покликати на їх місце інші особи аж до остаточного порішення справи в порозумінню з Малою Радою.

§ 6

Президент У. Н. Ради має право видавати розпорядки, прикази і закази. Таке саме право прислугує Раді Державних Секретарів, однак такі розпорядки так Президента як і Ради Державних Секретарів потребують до їх важности підпису Президента У. Н. Ради і Президента Державних Секретарів, або одного з ресортових Державних Секретарів і мусять бути у відповідний спосіб оголошені.

§ 7

Державні Секретарі разом з Підсекретарями урядуючими в краю творять під проводом свого Президента Кабінетову Раду Державних Секретарів і Підсекретарів. Вони поносять солідарну відвічальність так парламентарну як і конституційну за свою урядову діяльність.

§ 8

Осідок Президента, Правительства і Державних Секретарів та місце збору Групи закордонних членів У. Н. Ради означає Президент У. Н. Ради, при яким мають бути: Президент Ради Державних Секретарів і Державні Секретарі для закордонних справ (з окремим референтом для справ інших українських земель), Державний Секретар фінансів, військових і краєвих (внутрішних) справ.

§ 9

В осідку Малої Ради і в порозумінню з нею іменує і відкликує Президент У. Н. Ради на внесок Президента Правительства Підсекретарів для справ внутрішних, просвітних, судівництва, торговельних, фінансової політики, рільничих і для справ інших українських земель.

Оден з Підсекретарів має вести провід (на підставі вибору).

В наглих случаях може урядуючий заступник Президента завісити в урядованню поодиноких Підсекретарів і покликати на їх місце заступників аж до вирішення справи Президентом У. Н. Ради, почім остаточне вирішення западе в порозумінню з Президентом Правительства та з Малою Радою.

На випадок, коли хто з Підсекретарів прибуде до осідку Президента У. Н. Ради, має він право брати участь в кабінетовій раді Державних Секретарів з рішаючим голосом.

§ 10

Ці постанови обовязують з днем їх оголошення.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 78. Машинопис. Копія.

№ 246

**РОЗПОРЯДОК ПРО ВВЕДЕННЯ ДИКТАТУРИ В ЗАХІДНІЙ
ОБЛАСТІ УНР: АКТ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
І ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ***

9 червня 1919 р.

З огляду на вагу хвилі і на небезпеку, яка грозить Вітчизні, для скріплення і одностайности державної влади Президія Виділу Укр. Національної Ради Західної Области УНР і Державний Секретаріат постановляють отсим надати право виконувати всю військову і цивільну державну владу, яку доси на основі конституції виконував Виділ Української Національної Ради і Державний Секретаріат д-рови Євгенови Петрушевичи як уповновласненому Диктаторови. Ся повновласть важна до відкликання.

Залішки, дня 9 червня 1919.

За Раду Державних Секретарів:

д-р Ізидор Голубович, в. р.

д-р Іван Макух, в. р.

інж. Іван Мирон, в. р.

За Президію Виділу Української Національної Ради:

Євген Петрушевич, в. р.

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 1, арк. 13. Машинопис. Копія.

Вісник Українського Війська. — ч. 15. — Борщів. — 16 лип. 1919. — С. 1.

№ 247

**ОБІЖНИК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПОВІТОВИМ КОМІСАРІАТАМ ПРО ЗБІР ВІДОМОСТЕЙ
ПРО ЗЛОВЖИВАННЯ ОКУПАНТІВ**

17 червня 1919 р.

Через Диктатора ЗОУНР зістала покликана комісія для збирання матеріалів і просліджування польських надужитть, dokonаних в часі інвазії на території ЗОУНР. Надто має та комісія провірювати донесення Поляків про мнимі наші надужиття.

---

* Існують ще інші редакції документа. ЦДАВОУ, ф. 2188, оп. 1, од. зб. 145, арк. 5.

Всі повітові державні Комісаріяти мають негайно видати припоручення всім громадським Комісаріятам, щоби доносили їм о дійсних фактах польських надужить — причім для улешеня поступовання належить на місці зібрати і через Комісара або назначену ним особу — з прибранням писара урядово коротко списати протокол зі свідками.

Для скріплення віродостойности прибрати 2 неінтересованих свідків — без огляду на їх віроісповідання.

Протокол, який підписують всі присутні, належить заосмотрити урядовою печаткою.

Цілий матеріал належить через повітові Комісаріяти надіслати до канцелярії Диктатора ЗОУНР.

На підставі сего матеріалу буде комісія мати можливість дальшого урядовання.

*Петрушевич, в. р.,
Диктатор ЗОУНР*

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 1, арк. 66. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 248
РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО КАТЕГОРИЧНУ ЗАБОРОНУ
БЕЗПРАВНИХ РЕКВІЗИЦІЙ У НАСЕЛЕННЯ

19 червня 1919 р.

Дійшло до відома Диктатора ЗОУНР, що в послідних часах поодинокі військові особи будь для власної потреби, будь для підчинених їм військових відділів займають (реквірують) средства поживи та всякого рода річи без попередного дозволу компетентних властей.

Сей спосіб поступовання спричинює часті нарікання та велике огірчення і так подіями воєнними покривдженого населеня.

Щоб на будучче сего рода неправильности усунути пригадується, що займа (реквізиция) середників поживи дозволена виключно викупнозаємним відділом НКГА та команди запілля по вказівкам дотичних інтендантур.

Поодинокі відділи (особи) можуть переводити займу тільки на підставі приналежною інтендатурою автентизованих

заємних посвідок згідно осібно виготовлених і урядово підтверджених повновластей.

Осіб, ділаючих проти сего зарядження, належить потягнути до строгої відвічальности згідно віддати під польовий суд.

Зарядження ДСВС о скільки їх неодмінено, лишаються на дальше в повній силі.

О тім належить всі підчинені відділи формації в цілі відповідного поучення так старшин як і стрільців негайно повідомити.

Іде до начального вождя ГА, до НКГА команди етапу і команди запілля до дальшого зарядження.

ЩАВООУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 1, арк. 84. Машинопис. Оригінал.

№ 249

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ ВІЙСЬКОВОГО СУДОЧИНСТВА

23 червня 1919 р.

В міру поступу воєнних операцій послідує реактивування в кождім давнім осідку О.В.К. полевого Суду, якого територіальним обсягом ділання буде давний військовий округ. Приналежним Командантом для кожного з тих новостворених польових Судів буде повітовий Командант (англ. стаційний Командант) місця осідку дотичного полевого Суду; власть приналежного Команданта в судових ділах буде очевидно сягати на всі повіти, які були перше підчинені дотичним О.В.К.

Персональний склад ново повстаючих Судів буде по правилу той сам, що давніших польових Судів О.В.К.

До тепер утворено крім «Полевого Суду Команди Запілля в Чорткові», «Полевий Суд в Тернополі» і «Полевий Суд в Бережанах».

Прочий судейський і прочий судовий персонал не увільнених ще від неприятельської інвазії судових округів становить резерву підчинену безпосередним приказам директора ЗОУНР і його Судового Референта і мають перебувати в осідку Диктатора.

Всі звільнення від військової служби і всі відпустки уділені судовому персоналові перед 9 червня 1919 уневажнюю; уділення нових звільнень і відпусток, о скільки вони довші і не має права уділити їх Управа Суду, а так само всяку иншу диспозицію судовим персоналом без виїмку НКГА і прочий як також карними заведеннями застерігаю виключно внескам мого Судового Референта.

Аж до часу оголошення нових законних приписів маючих на цілі упрощення і тим успішнійше приноровлення дотеперішного часу обовязуючої військової карної процедури, удержую в правній силі всі досі позмінені розпорядки бувшого ДСВС, в особенності:

XXI розпоряд з 28 січня 1919 в 6 ч. Вістника ДСВС,

XXXVII розпоряд з 17 лютого 1919 в 9 ч. Віст. ДСВС,

XXXVI розпоряд з 17 лютого 1919 в 9 ч. Віст. ДСВС,

з тим, що функції судового Референта для жандармерії виконує аж до дальшого зарядження Начальник бувшого полевого Суду в Станиславові. XXXI, XXXII розпоряди з 1 марта 1919 в 7 ч. Віст. ДСВС, з тою зміною, що застережене бувшій Раді Держ. Секретарів право затвердження присудів смерти, запавших в звичайнім (не доразовім) поступованню в поли застережене для мене.

Зарядження з 15 марта 1919 В. вк. 113 Суд 248/19 в 10 ч. Вістника ДСВС.

Розпоряд Ради Держ. Секретарів з 1 мая 1919 (VIII відділ ч. 470) досі неопублікований, яким залучено карні справи старшин і карні справи о шпіонажу з під виключеної компетенції полевого Суду НКГА і передано ті справи до дослідження рішення всім приналежним полевым Судам, слідчі судії мають і на будучність зносити ся з дотичним відділом У.В.В.

В кінци оголошую, що прислугуюче попередно Виділови Ради право амнестії прислугує мені як також право зарядження взволнення карного поступованя з § 386 в. к. п.; се послідне право буду виконувати аж до часу зорганізованя висшого військового Суду.

Забороняю яких-небудь юстифікацій без Суду з вини случаїв поданих в приказі НКГА з 12.06.1919 ч. о. 3103 себто за злочин рабунку, невиконання приказу зверхника перед ворогом та опускання частини без дозволу зверхника під час бою. Право

розстрілу на вулиці прислугує старшині лиш в случаю приловлення на горячій учинку.

Управа полевого суду Команди Запілля в Чорткові подбає о уладження тимчасового карного заведення в Чорткові.

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 1, арк. 179. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 250
РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ДРУКУВАННЯ І ПОШИРЕННЯ
ДРУКОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ

26 червня 1919 р.

Диктатор Західної Области УНР в справі видавання і поширювання друкованих писем на території Західної Области Української Народної Республіки:

§ 1

Без дозвуду Диктатора ЗОУНР не можна видавати і поширювати на території Західної Области УНР всі законом з 17 грудня 1862 в. з. д. ч. 6 ех 1863 передвиджені друковані письма (часописи і брошури).

§ 2

Всі що мають намір видавати повисше згадані письма повинні проте постаратися о такий дозвіл у Диктатора.

§ 3

Поред виданням згаданих писем належить один примірник предложити цензурному бюрови при Диктатурі.

Видрукування і розповсюднення може наступити щойно по одобренню цензурного бюра.

§ 4

Невиконання сего розпорядку потягає за собою кару арешту до шести місяців і грошеву кару до 10 тисяч гривень, а крім сего конфіскату цілого накладу.

Карані будуть: автор, видавець і друкар.

§ 5

Сей розпорядок входить в життя з днем 26 червня 1919.

(Печатка)

Є. Петрушевич

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 1, арк. 312. Машинопис. Оригінал.

№ 251

**ТЕЛЕГРАМА ГОЛОВНОГО ОТАМАНА СИМОНА ПЕТЛЮРИ
ДИКТАТОРУ ЄВГЕНУ ПЕТРУШЕВИЧУ ПРО ВИКЛИК
НА НАРАДУ ЧЛЕНІВ ДИРЕКТОРІЇ**

27 червня 1919 р.

Чортків. Члену Директорії УНР д-ру Петрушевичу

З приводу повідомлення Вашого від 15/VI ч. 42/през. про оголошення диктатури в Галичині і в звязку з тим необхідности встановлення взаємовідносин меж Галичиною і Україною Директорія спільно з Радою Міністрів ухвалила на засіданню 26 червня запропонувати Вам, яко уповноваженному Представнику від Галичини в складі Директорії, прибути до Кам'янця-Подільського до 3 липня б. р. включно на нараду всіх Членів Директорії для подачі Вами необхідних пояснень. Про час Вашого приїзду прохаю повідомити мене телеграфічно.

27 червня Д. 121 *Голова Директорії Головний Отаман ПЕТЛЮРА
Керуючий Справами Директорії МИРОНОВИЧ*

ЩАВОВОУ, ф. 1065, оп. 1, спр. 6, арк. 27. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 252

**ТЕЛЕГРАМА ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ГОЛОВІ ДИРЕКТОРІЇ ГОЛОВНОМУ ОТАМАНУ СИМОНУ
ПЕТЛЮРІ ПРО НЕМОЖЛИВІСТЬ ПРИЇЗДУ
ДО КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО**

2 липня 1919 р.

ч. 365/през.

Голові Директорії і Головному Отаману військ УНР Петлюри
Кам'янець-Подільський

Дуже жалую, що з причини положення на фронті і заповідженого приїзду місії Антанти не можу зараз приїхати до Кам'янця. Якщо лиш мій виїзд стане можливим радо приїду, щоби положити кінець безосновним і для обох сторін шкідним непорозумінням.

Петрушевич

ЩАВОВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 2, арк. 132. Рукопис. Оригінал.

№ 253

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ ГАЗЕТИ «УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР»
ПРО ПОДАЛЬШУ ДОЛЮ ЗУНР І УНР

8 серпня 1919 р.

ВІД РЕДАКЦІЇ

В тяжкій годині для українського народу, в хвили, коли рішається його судьба, коли він оточений з усіх сторін ворогами, останками сил бореться за свою державну самостійність, не маючи ні від кого помочі, — стаємо і ми отце в ряди його борців.

Воєнні відносини зложилися так, що нашу нележку роботу розпочинаємо не серед своїх на рідній землі, але далеко на чужині.

Страшна хуртовина іде від довшого часу на українській землі із півночі та з заходу і хоче заморозити молоду і ще нерозвинену, а всім нам дуже дорогу рослину — нашу самостійну українську державу.

Недовгий ще вік Української Народньої Республіки, та історія її вже вельми богата. Вродилася вона на руїнах тюрми народів, московського набату і на звалищах дряхлої австро-угорської монархії, в обстанові незвичайній, революційній. Ї там над Дніпром в золотоверхім Києві, матері наших городів, і тут у Львові, давній столиці могутньої української держави Данила і Льва, підйом української національно-політичної думки був почином великого діла, державного воскресення українського народа.

Та не судилося нам спокійно класти основи і вести дальшу будову. Наші історичні вороги — Москалі і Ляхи кинулися на нас оружно з наміром припинити нам нашу будову, і збуривши в цілости все досі нами збудоване, загарбати нашу площу тільки для себе та унеможливити нам і на будуче будову державного даху над нашою головою.

Розгорілася московсько-українська і польсько-українська війна. Не виповідав її український народ, не бере він за неї ніякої відвічальности.

Совітська Московщина показалася на практиці не гіршою грабіжницею чужих областей та підбивання других народів під московську власть, як це робили царі самодержавці. Під

вивіскою пановання пролетаріята ватажки московських більшовиків хотіли привернути назад Московщині області немосковських народів, що вже важили своїм самостійним державним життям. Творення немосковських радянських республік — між ними і української — було тільки блахманом, щоби тим лекше було можна відзискати утрачені землі. Під видом боротьби з протиреволюційними чинниками, за які новочасний більшевицький царь Ленін узнав всі національні організації без розбору — навіть чисто культурні — набігши отце в друге українські землі, стараються замазати і знищити все, що нагадує нашу народню окремішність. Були навіть закази друку українського слова і вживання української мови.

Цей набіг озброєних московських рот зруйнував нам наше державне будівництво і захопивши важнійші осередки нашої держави, пострахом і силою кулеметів держиться еще досі на значній області східно-українських земель, українські маси — себто селянство — не удержали з більшевицьким рухом, проти якого ідуть отце в ріжних місцях України народні повстання: треба тільки вмілої руки ними покермувати і згуртувати, чим положиться кінець панованню наїздників.

Маємо тепер і другий московський набіг на українську землю. Давні царські прислужники і їх приятелі, одержавши чинну підмогу від держав Антанти, зокрема Франції. Переведення діла взяли на себе бувший царський адмірал Колчак і бувший царський генерал Денікін, перший від Ураля, другий від Дону. Війська Денікіна вступили на українську землю і заняли вже значну її частину. Тепер як раз іде там люта боротьба між московськими добровольцями і московськими більшовиками. На щастя, українське селянство не глядить байдужно на набіг червоних і чорних Москвичів і повстає проти одних і других. Ціла давня російська Україна горить нині народнім повстанням проти чужинецького пановання і маємо надію, що розірве накидувані їй чужі кайдани.

На західні українські області пре знова другий наш історичний противник — Поляки. Коли розвалилася стара Австро-Угорщина і як на її звалищах утворено українську державність на українських етнографічних областях в формі Західно-Української Народньої Республіки, що в дни 3 січня ц. р. злучилася з своїм матерним пнем — Наддніпрянською

Україною, повстали проти цього Поляки і оружною силою старалися прилучити ці землі до Польщі. Поміч знайшли в Антанті. Франція власним коштом зорганізувала у себе значну армію з польських полонених і добровольців, і умундуровавши її та озброївши, кинула її в бій проти нас. Італія доставила до цієї цілі гармат і муніції. Сполучені Держави поживи для польських міст і польської армії, навіть Англія дала Польщі дещо поживи і сирівців для відбудови господарського життя. Нас, що довгими місяцями боролися з московськими більшовиками і боремося з ними досі, проголошено після польських вказівок більшовиками і доручено Польщі очистити західні українські землі з українських більшовицьких банд, бо таким іменем охрещено нашу правильну армію.

Польсько-українські змагання, головно за так звану Східню Галичину, тревали сім місяців. Тисячі і тисячі найкрасших синів України зложили свої молоді голови в обороні рідної землі перед оружною ляхською навалою; перед великою перевагою мусіла однак наша галицька армія податися на Збруч. Оружна розправа ще досі не скінчена і нам ще прийдеться зложити нові жертви для відзискання зайятих нині Поляками українських областей.

І інші наші сусіди, ласі на українську землю, скористали з нашої хвилевої немочі і маючи за собою поперття Антанти, забрали значні простори українських земель.

Ми опинилися самі без можних опікунів. Держави Антанти, передовсім Франція, стали осередком найстрашнішого назадництва. Їхні керманічі — це дійсні вороги всякої народницької думки і поступової народницької організації. За це, що ми в дни 9 лютого 1918 заключили мир в Берестю, до чого мали неоспориме право, поставлено нас в дійсності на рівні з Німцями. Паризька мирова нарада і її рішення є нетільки насильством над справедливістю; її рішення з порученням для Поляків зайняти східню Галичину, а її чинною підмогою для Колчака і Денікіна і з ще більшою для Поляків, котрі без цієї підмоги не держалибись і кількох тижнів, є також страшним насильством над цілим українським народом.

Зрозуміння і прихильності в Парижі ми не знайшли.

Та це нас не засмучує, ані не заохочує. Віримо, що невдовзі прийде час, що рішення париської мирової наради, о скільки

ними заподіяно насильства цілим народам, як от нам — розпадуться і не остане з них нічого, бо цілих народів, ніхто не всилі поневолити.

В Парижи скривджено нас безмежно і почуття згаданої нам кривди не легко затреться.

Самими однак покуваннями заданого нам лиха не усунемо і держави не відбудуємо. До цього треба діла, треба посвяти, треба вкінці повної єдності в нашім діланню. Сміливо мусимо піднести в гору український прапор і іти під ним до нашої остаточної цілі — до збудовання і укріплення одної самостійної Української Народньої Республіки зі всіх областей, де живе суцільно український народ. Для нас не існують ніякі давні ані нові кордони, що розділювали, або розділюють наше живе народне тіло.

Стреміти мемо до створення одної одноцільної державної влади: свідомої задач державного будівництва. Заступаючи найпоступовійші народницькі думки, не підемо в службу вузким партійним організаціям, але доложимо всіх наших сил для піддержки всіх тих, хто є в службі під українським прапором, хто працює над відновою і утреваленням української державности.

Доля судила нам розпочати нашу нелегку роботу далеко від рідної країни на непривітливій політичній еміграції. Воєнні події і набіг ворогів на нашу землю викинули тисячі наших людей на чужину. Тисячі і тисячі мучаться досі в воєннім полоні, не зникли ще і бараки для воєнних втікачів; чимало наших людей опинилося за границею в державних інтересах і не може нині передістатися до своїх. Судьба їх всіх знайде у нас як найщирійших оборонців.

Не падаємо духом і других хочемо на дусі піддержати. Хочемо гуртувати, не розеднувати. В нинішній хвилі тяжкої для нас історичної проби не сумніваємося, що кров, пролита нашими героями в обороні української держави на українських землях, не пропаде без сліду.

Держачи непохитно прапор української державної самостійности, непротивні як тісним союзам з сусідними державами, в першій мірі з відновленою народньою московською державою, а дальше з сусідною нам чесько-словацькою республікою, коли тільки ті держави визнають на практиці

і для українського народу право самовизначення, коли признають Українську Народню Республіку на всіх етнографічних українських областях. Тоді самі собою упадуть причини нинішньої ворожнечі, тоді запанують лад і порядок на славянському сході Європи, тоді двинеться гаразд народніх мас і піднесеться культура не лишень у нас, але і у всіх наших сусідів, з котрими тоді житимемо в дружбі і згоді.

Український прапор. — 1919. — 8 серп.

№ 254

СТАТТЯ д-ра К. ЛЕВИЦЬКОГО:

«ДВА ЗАКОНИ ПРО ВИБОРИ ДО СОЙМУ ЗАХІДНОЇ ОБЛАСТИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ»

20 серпня 1919 р.

Послідною законодавною працею Української Національної Ради в Станиславові були два закони виборчі: закон про скликання сойму Західної Области Української Народньої Республіки і закон про вибори до сойму (виборча ординація) Західної Области Української Народньої Республіки, ухвалені дня 15 цвітня 1919 р.

Дня 19 жовтня 1918 р. прийняв всенародний український збір у Львові проголошення Української Держави та уконститування Української Національної Ради. Відтак делегація Української Національної Ради у Львові доконала в дни 1 падолиста 1918 р. державний переворот та проголосила уконститування Західної Области Української Народньої Республіки. Вкінці Українська Національна Рада, розширена повітовими відпоручниками, зібралася з початком місяця січня 1919 р. в Станиславові, та під кінець своєї діяльності ухвалила виборчі закони до сойму Західної Области Української Народньої Республіки, аби уступити місце дійсному народному заступництву.

Головна основа цього виборчого права висказана в арт. 1 закона про скликання сойму: «Сойм Західної Области Української Народної Республіки складається з 226 послів: 160 української народности, 33 польської, 27 жидівської і 6 німецької народности, вибраних на основі загального,

рівного без ріжниці пола, тайного, безпосередного і пропорційного виборчого права».

По мисли цієї провідної основи узгляднює виборча ординація поступові демократичні установи виборчого права не тільки в соціальному, але також в національному напрямі, забезпечуючи кожній народності належне її число польських мандатів.

Зосібна, право вибору до сойму мають горожане Зах. Области Української Народньої Республіки без ріжниці пола, що в році попереджующім рік, в котрім відбуваються вибори, скінчили 20 рік життя, а право вибірности мають ці горожане без ріжниці пола, котрі перед днем виборів скінчили 28 рік життя. Горожане, що повнять військову службу, не виконують права вибору, одначе задержують право вибірности, хіба що повнять активну службу в армії або в державній жандармерії.

В цілі означення числа польських мандатів до будуючого сойму приймається загальне число населення Західньої Области Української Народньої Республіки по спису населення з 1910 р. на 5 644 175 після чого беручи один польський мандат на 25 000 населення, виходить загальне число послів 226.

Відтак провірено і спростовано спис населення та устійнено: на українську народність 3 986 153, то є 70,6% (160 послів); на польську народність 809 917, то є 14,3% (33 послів); на жидівську народність 688 105, то є 12,3% (27 послів); на німецьку народність 160 000, то є 2,8% (6 послів), значить разом: 226 послів. Таким способом не може ніяка народність вибрати більше послів як отсе законом означено і таким способом виключається всяку міжнародню боротьбу при виборах.

До переведення виборів твориться на території Західньої Области Української Народньої Республіки: 12 виборчих округів для національних українських мандатів, яких обем сходиться з округами колишніх австрійських окружних судів; 5 виборчих округів для національних польських і жидівських мандатів та для національних німецьких мандатів один виборчий округ, що обнимає цілу область Західньої Української Народньої Республіки.

Розмірно великі виборчі округи зі значним числом посольських мандатів (Львівський округ має вибрати 22 українських послів, 7 польських і 5 жидівських послів) мають своє узагаднення в тім, аби дорогою пропорційного виборчого

права дати спромогу усім політичним сторонам і суспільним групам впровадити своїх заступників до сойму.

Право вибору виконується подаванням голосів на кандидатські списки.

Партії (гурти) виборців, що хочуть брати участь в виборах, подають окружній виборчій комісії мандатські списки найпізніше на 10 днів перед днем виборів. Кождий кандидатський список мусить бути підписаний власноручно не менше як 200 виборцями. Цею постановою має запобічись висуванню всяких диких кандидатів та замішанню при виборах.

Дальша постанова виборчої ординації приписує, що карта голосовання є важна, коли містить означення народности (українська, польська, жидівська або німецька) і партії або гурта або бодай докладне означення партії (гурта) і тоді причислюється її дотичній партії (гуртови). Отсим способом самі виборці творять національні катастри виборчі, та окружна виборча комісія дістає карти голосовання на українські кандидатські списки, а окремо на польські, жидівські і німецькі кандидатські списки, та на цій підставі приступає до розчислення голосів.

До пропорціонального вибору доходитьсь таким розчисленням, що кількість голосів відданих на кождий кандидатський список списується побіч себе після їх величини; під загальним числом кожного кандидатського списку пишеться половину, третину, четвертину і т. д. загального числа кожного кандидатського списку та з поміж одержаних з такого поділу чисел відділюється найбільші числа в кількості рівній числу послів, які мають бути вибрані в данім виборчім окрузі. Отсі числа вписується в порядку їх зменшування. На кождий партійний (гуртовий) кандидацький список припаде тільки мандатів, кілько він має сих найбільших чисел.

Не признається вибраним послом кандидата, на котрого припало менше як один тисяч голосів. В такім разі такий посольський мандат вважається незаступленим.

Перепавших кандидатів посольських вважається за наступників послів. Зосібна, коли один або більше з вибраних попередників того самого кандидатського списку відпадає, вступає на його місце найблищий наступник в списку.

Проти виборчого акту допускає виборча ординація два правні середника.

Коли в речинці 8 днів по проголошенню вибору повновласник партії (гурта) піднесе спротив щодо висліду виборів, то головна виборча комісія на підставі надісланих актів має провирити вибір, та як з актів викажеться неправдивість висліду виборів, має вона спростувати зараз вислід, оголошення окружної комісії уневажнити і рівночасно оголосити дійсний вислід вибору.

Про зажалення (протести) з причини неважності виборів рішає виборчий трибунал. Такі зажалення може внести повновласник партії (гурта) в речинці 30 днів по проголошенню висліду виборів, до головної виборчої комісії. Як довго виборчий трибунал не буде установлений, рішає сойм про згадані зажалення.

Отсе головний зміст постанов виборчого права Західньої Области Української Народньої Республіки. У всякім разі цей плід законодатної праці Української Національної Ради остане важним причинком на области українського законодавства.

Відень, 14 серпня 1919

д-р Кость Левицький

Український прапор. — 1919. — 20 серп.

№ 255
**ДЕРЖАВНО-ПРАВНА ЗАЯВА ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ
 НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ
 ПРИНАЛЕЖНОСТІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ
 І ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ**

28 жовтня 1919 р.*

Від збору членів Української Національної Ради у Відні вислано дня 28 жовтня 1919 р. до мирової конференції в Парижі ось яку державно-правну заяву:

На підставі права самовизначення народів, признаного державами Антанти, виявив український народ на території

---

* Дата відправки «Заяви» Паризькій мирній конференції.

бувшої австрійської монархії свою волю проголошуючи однодушно на всенароднім зборі українських нотаблів у Львові, дня 19 жовтня 1918 р. українську державу на областях Східної Галичини і української части Буковини як на своїй питомій території, на котрій він від найдавніших часів осів, та котру він досі посідає в значно переважаючій більшості автохтонного українського населення.

Покликана до заступництва Українська Національна Рада у Львові виконала отсе державне право іменем українського народу переймаючи від останнього австрійського намісника у Львові в дні 1 падолиста 1918 року державну владу Східної Галичини та конституючи на її області українську національну державу як Західно-Українську Народню Республіку.

Українська Національна Рада зібрана відтак наслідом воєнних подій в Станиславові постановила ухвалою з дня 3 січня 1919 року заключити злуку між Західно-Українською Народною Республікою і Східною Українською Народною Республікою, та поручила свому Державному Секретаріатови негайно розпочати переговори з Київським Правительством для сфіналізованя договору про злуку. Але наміреної злуки, на жаль, не переведено та установчі Збори Зєдиненої Республіки не могли зібратися, бо безнастанні наступи російських більшовиків на Київ, з одної, та інвазія польських військ на Східну Галичину, з другої сторони, не допустили до сконсолідовання державних відносин на обох українських областях.

Та коли вкінці, польські війська, виеднавши підмогу від держав Антанти під фальшивим позором поборюваня більшовизму, заняли цілу область Східної Галичини, а Польша робить тепер всякі можливі заходи, аби Східну Галичину прилучено до польської держави, та польські державні представники не жахаються навіть висувати видуманого аргументу, мовби українські делегати державні годилися на прилучення Східної Галичини до Польщі, то в отсім рішаючім моменті, коли справа державно-правної приналежности Східної Галичини має бути вирішена Найвищою Радою Мирової Конференції, зібрані члени Української Національної Ради, до котрої належать також українські послы парламентарні вибрані на підставі загального права голосування та українські

посли соймові з Галичини і Буковини, як легальні заступники українського народу на цих областях, вважають своїм правом і обов'язком зложити отсю

ДЕРЖАВНО-ПРАВНУ ЗАЯВУ З ЗАСТОРОГОЮ В ІМ'Я СВОБОДИ І БУДУЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ:

I. Супроти неімовірного та свідомо видуманого підсування зі сторони польських державних представників — утвердження, мовби українські делегати чи державні представники годилися на прилучення Східної Галичини до Польщі, заявляємо рішучо, що таке зречення самостійної державности цієї області моглоби легально наступити тільки на підставі постанови Української Національної Ради, Державним Секретаріатом Західно-Української Области як виконуючим органом Української Національної Ради, то стверджуємо прилюдно, що в дійсности такого уповноваження до зречення на річ Польщі ніколи не постановляла Українська Національна Рада і такого зречення на річ Польщі не могли заявляти ні Державний Секретаріат, ні українські державні представники, або дипломатичні делегати та в дійсности його не заявили.

А колиби хто непокликаний відважився проти виразної волі українського народу таке зречення заявляти, то воно є неважне і позбавлене всякого значіння.

II. Дотеперішний вислід війни польсько-української мнимої паціфікації більшовицького руху у Східній Галичині зі сторони польського війська і насильно захопленого часового володіння над Східною Галичиною зі сторони польської держави, наказують нам ствердити без сумніву вельми важні моменти цієї незвичайно тяжкої і повної пожертвовання боротьби українського народу за право державного самовизначення.

По-перше, виказалось перед світом, що українське військо Західно-Української Области з усіх своїх сил боролось проти польського наступу, заступаючи українське державне право на області Східної Галичини, заявляючи отсим чином понад всякий сумнів, що український народ не хоче йти під Польщу, та уступило аж під переможним напором армії генерала Галлера, висланої за підмогою держав Антанти для поборювання мнимого більшовицького руху, а ужитої підступно проти українського народу у Східній Галичині.

По-друге, виявилось очевидно і всупереч незгідним з правдою представленням польської сторони, що на області Східної Галичини не було і нема ніякої більшовицької акції, та, що польська сторона впровадила в блуд держави Антанти, аби підступним способом запанувати над українським народом у Східній Галичині. Та виконує там своє безоглядне володіння якраз в цій порі, коли виступивша зі Східної Галичини українська армія далі бореться на київським фронті проти більшовицьких загонів.

По-третє, вже дотеперішне короткотреваюче володіння Польщі у Східній Галичині (від місяця червня ц. р.) принесло для безборонного і невинного українського населення не паціфікацію, лад, і справедливість, але всупереч постанові артикулу 92 мирового договору з Австрією: страшні мучення фізичні і моральні, морди і рабунки, та варварство ругаюче всякому поняттю культури і гуманности, так, що ціле українське населення Східної Галичини знаходиться тепер в стані цілковитої заглади, та в ім'я людськості апелює нині до всего культурного світа о поміч і ратунок зпід польської масакри! І так сталось, що держави Антанти ладнаючи національно-державні відносини колишньої австрійської монархії, віддали одинокий український народ на поталу його польського ворога, що тепер безпощадно лютується, надуживаючи імени держав Антанти.

Тому звертаємо увагу держав Антанти, що коли у Східній Галичині не зістане безпроволочно усунене польське безправне володіння над більшістю українського населення, та українському народови не буде привернене, признане всім народам бувшої австро-угорської монархії право державного самовизначення, то там витвориться страшне огниво безнастанної боротьби, що стане новим Балканом Сходу.

III. По мисли принципу вибореного в цій світовій війні кровю мільонів людей, що самі народи мають право постановляти про свою державну приналежність, український народ Східної Галичини і української часті Буковини заявив вже через своїх легальних заступників, це на вступі представлено, що бажає своєї самостійної держави та домагається, аби отсі його національні області прилучено до Східної Української Народної Республіки, зєдиняючи там усі українські області. На цім становищі стоїть і тепер однодушно весь наш український

народ, та на цім становищі стоїмо і ми, як його легальні заступники.

А у всякім разі, заявляємося рішучо іменем українського народу Східної Галичини і української части Буковини, що хочемо разом з Придніпрянською Україною і нероздільно з нею ділити долю в цій державно-правній формації, яку виборє собі наша Придніпрянська Україна, так, як лиш цим способом може дійти до забезпечення суспільної свободи і економічної відбудови життя та до національно-політичного розвою українського народу.

Але як найбільше рішучо протестуємо проти розривання частин українських областей та прилучування їх проти кровю висказаної волі українського народу — до Польщі, бо там же нас лиш безнастанна міжнародня боротьба, що здержить всяку культуру та суспільне і економічне відродження українського народу, і не допустить його до національно-політичного розвою.

Український прапор. — 1919. — 12 листоп.

№ 256
ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
РАДИ У ЛЬВОВІ ДО ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ УНР
СИМОНА ПЕТЛЮРИ І ПРЕЗИДЕНТА УНРАДИ
ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО ДОПОМОГУ

31 жовтня 1919 р.

ДО
ДИРЕКТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ
на руки
Головного Отамана
СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Президента Укр. Нац. Ради Зах. Обл. УНР
Доктора ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
в Камінці

1) Президія Укр. Нац. Ради у Львові звертається до Високого Уряду УНР в справі урядників і державної служби Східної Галичини. На неї наші меморіяли вислані до Відня, Праги,

Парижа і Камінця ми не дістали досі ніякої рішучої ясної відповіді. Так само не дістали ми досі ні одного сотика на піддержання сеї акції. Ми ужили останнього средства, яке було ще до розпорядження в наших руках і вислали одного з найповажніших наших громадян д-ра Степана Федака до Відня, а секретаря Укр. Горожанського Комітету Володимира Целевича до Варшави. Д-р Федак, однак, не привіз нам нічого крім одного мільона корон, призначених виключно на гуманітарні цілі і допомогу інтернованим Придніпрянцям. Секретар Володимир Целевич привіз нам відповідь, що самотнім компетентним чинником в тій справі є Високий Уряд УНР в Камінці.

А тимчасом нові фінансові інституції що зі справжнім патріотизмом (зі становиска банкової політики просто шкідливим), що піддержували майже через 12 місяців сю акцію, замкнули нам врешті кредит.

Як супроти того знищене матеріально урядництво і державне робітництво сконстеоноване цілковитим браком заінтересовання їхньою справою з боку Високого Уряду УНР не зломить ще сьогодні лінії, якої трималося чесно і вірно з незвичайним, просто героїчним пожертвуванням — ми вже далі ручити не можемо.

Ми не ручимо, чи, як сей лист дійде до Високого Уряду, справа не буде вже порішена. Додаємо, що центри Львів і Станиславів ще тримаються, провінція як приміром Золочів, Коломия вже лінію зломали.

Ми виповнили свій обовязок. Ще перед 2 місяцями п. посла Сінгалевича у Відні ми поставили ультімат, який ми просили передати Високому Урядові УНР, що коли до кінци вересня сього року ми не дістанемо заповнення з боку Високого Уряду УНР і матеріальної помочі, ми складаємо зі себе всяку відповідальність за дальшу акцію. На це не дістали ми ніякої відповіді, а мимо того, ми витривали ще до 1 падолиста. Далі тримати годі.

І. Тепер в останне не в формі ультімату, бо на нього вже за пізно, звертаємося до Високого Уряду УНР з запитанням, чи можливо є щоби в протягу перших днів падолиста привіз нам Уряд суму 10 000 000 корон? Ми віримо, що колиби це сталося потрафимо отримати урядництво і робітництво.

II. Перший голова Української Місії в Варшаві д-р Михайлів передав через Секретара УГК прохання до Президента Зах. Обл. УНР д-ра Євгена Петрушевича в справі арештувань повертаючих Поляків з України до Польщі галицькими військами. Справа та незвичайно шкідливо відбивається на полонених Придніпрянцях, що з цієї причини Поляки знова не хочуть пускати їх домів. На тім терплять і наші полонені, конфіновані і інтерновані, яких також з цієї причини не хочуть Поляки увільнювати.

III. Президія УНР у Львові звертається з проською до Високого Уряду УНР звернути увагу всім кур'єрам, що вони мають виповнювати точно і солідно свої обов'язки і уважати їх за головне завдання, а ні яке побічне. Сталося так, що кур'єри вважають за своє головне завдання полагоджування своїх особисто родинних справ, крутяться по місті, обходять всіх своїх кривних і знайомих, і це вже підхопила польська преса (Слово польське, з 21/Х в замітці п. з. Що то ма значить?).

Конкретно жалуємося, що кур'єр горожанин Степан Гладішовський не вступив до нас перед своїм відїздом до Варшави і кур'єр сотник Тимчурак, який, переїзджаючи через Львів 30/Х, до Камінця мимо виразного припоручення вступив до тут. У. Нац. Ради. Просимо Високий Уряд УНР о видання найостріших заряджень в цій справі.

IV. Президія УНР Ради констатує, що за цілий той час від 20 падолиста 1918, дістали ми:

А) 250 000 грив. на Укр. Педаг. Тов. у Львові.

Б) 200 000 -//- Гор. Ком.

В) 600 000 -//- Нац. Музей у Львові

все те з Камінця і

Г) 100 000 000 корон з Відня на гуманітарну акцію. Це все дістали ми майже за 12 місяців палкої боротьби і невиносимих відносин.

V. Посилаємо виказ полонених і інтернованих Українців, з виразним застереженням, що серед даних відносин ми не можемо ручити за певність і точність.

а) Пикуличі	6 000
б) Ланцут	1 000
в) Домбе	3 000
г) Вадовичі	6 000
д) Бересте	3 000

з) Стшалкова	6 000
ж) Модлін	540
се) Демблін	60
ф) Львів, Бригідки	1 500

Ще раз повторяємо, чи дані сі є цілковито вірні, не знаємо і не можемо знати, бо нас мимо піврічних старань не допускали до цих таборів. Але се річ другорядна врешті. Ту йде о негайну поміч, не в грошах, а біллю, убранню, черевиках, лікарських середниках і поправі харчів.

Це можна би бодай частинно осягнути таким робом, щоби Високий Уряд УНР закупив на Україні більшу скількість збіжа і цукру і переслав нам для поправки харчів інтернованим і полоненим для дешевих кухонь і для допомоги голодуючому населенню підгірських повітів. Оскільки нас інформовано в тій справі в Українській Місії в Варшаві, то акція ся дала би ся перевести без великого труду тому, що на Україні цукру і збіжа є досить, і можна його закупити за гривні чи карбованці.

У польських властей теж можна би виеднати дозвіл на привіз зглядно перевіз. Кількадесять вагонів збіжа і кілька вагонів цукру, було би для нас великою допомогою.

Львів, дня 31 жовтня 1919.

За Президію Української Національної Ради у Львові: (підписи)

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 114, арк. 1—4. Копія.

№ 257

ІНФОРМАЦІЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРЕЗИДЕНТУ УНРАДИ ЄВГЕНУ ПЕТРУШЕВИЧУ ПРО ЇЇ ДІЯЛЬНІСТЬ

Львів, 12 грудня 1919 р.

Високоповажаний Пане Товаришу!

Дякуючи Вам іменем Президії нашої Делегації УНР за скоре інформованне нас, подаю Вам до відома, що на вчорайшим засіданню Ширшої Президії УНР з 11 б. м. запали резолюції, в яких сконстатовано подібно як у Ваших протестах, що на підставі актів злуки з 5 і 19 січня 1919 р. обох Українських Республік відповідно до декляративного характеру тих актів наступила лише зміна назви Західної УКР. РЕП. на Зах.

ОБЛАСТЬ УКР. НАР. РЕП., а в сути річи осталася на дальше аж до часу скликаня Всеукраїнських Установчих Зборів і до фактичного переведеня злуки найвисшим сувереном Західної Области УНР законодатне єї тіло Українська Національна Рада, яко одинока правна репрезентантка всього українського народу сеї Области. Що дальше ся Укр. Нац. Рада враз з Виділом УНР і відвічалним перед ними Державним Секретаріатом, як Правительством, являють ся одиноко компетентними, рішаючими державними чинниками Зах. Области УНР. Дальше сконстатовано, що на час неможности правильного функціонування УНРади в повному складі являєть ся по думці уставу УНРади і її рішень з дня 19 жовтня 1918 р. єї делегація у Львові найвисшою репрезентанткою українського народу цілої території Східної Галичини зі Попраду по Збруч. Даючи отже вислів становищу всього укр. народу Східної Галичини заявила УНР, що витративши тільки жертв крови і майна на відзисканя своєї давньої галицької держави укр. народ Сх. Галичини за ніяку ціну і під ніякими умовами не згодиться вйти в склад польської держави ані хочби лиш у провізоричне єї завідунане. Дальше слідує протест проти деклярації Укр. Дипльоматичної Місії з 2 грудня 1919, який покриває у цілости з Вашими протестами, а в кінци наступає резолюція, яка трактує справу вирішення Найвисшою Радою в Парижи статута для Сх. Галичини захід від етнографічної території, проти віддання провізоричного завідунаня Сх. Галичиною Польщі а заявляєсь за віддане єї Чехо-Словацькій державі в той заряд, а вкінци заявляєсь проти так широких прав губернатора, що рівняєсь при відданю Сх. Гал. Польщі в заряд цілковитому виданю укр. народу Сх. Галичини на поталу Польщі. Ся резолюція мусіла бути дуже осторожно уложена, щоб Полякам не дати оружя в руки, що ми так як вони цілковито не вдоволяємо ся рішенем Антанти, і щоб ми в раз з водою не вилили дитини.

Повний текст резолюцій пришлю Вам по остаточним їх вилагоженню через вибрану комісію редакційну, що має нині наступити.

Очікуючи дальших Ваших інформацій про дальший перебіг справи у Варшаві, кіньчу, бо Ваш курер зараз відїзджає.

Пишуть з глибоким поважанем і щиро здоровлю (Підпис)

№ 258

ЛИСТ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПОСОЛЬСТВУ У ВІДНІ ЩОДО ЗАХОДІВ ОЩАДНОСТІ

22 грудня 1919 р.

До Посольства Західної Области Української Народної Республіки
у Відні

З огляду на лихий стан грошових засобів остаючих еще в розпорядимости нашого Правительства чуюся спонуканим зарядити примінення всяких можливих мір ощадности. В тій цілі треба перевести можливу редукцію перзоналу Посольства, Паспортового бюро, Комісії Ліквідаційної та обмежитися лиш до найконечніших виплачувань платень, сустентацій і заповомог.

В цілі уложеня бюджету на найблишчу будучність і з нагоди закінчення адміністраційного року, заряджую уложення точного і деталічного замкнення рахунків каси державної остаючої під зарядом Посольства. При тім замкненню належить виказати суми виплачені на поодинокі цілі, а саме виплачені на Державний Секретаріят, на ліквідацію, на Посольство, на пресову пропаганду, на політичні місії, на цілі військові, на цілі культурні, на допомоги жертвам війни, на допомоги збігцям і т. д., так, щоб образ діяльности каси був по можности як найточніший. В рубриці видатків знаходиться між іншими цілий ряд сум виданих ріжним інституціям, побічним касам і поодиноким особам на біжучий рахунок до пізнішого вираховання.

Заряджую, щоби через ревідентів каси переведено точне розраховане і замкнене тих біжучих рахунків удокументованих належитими квітами так, щоби була повна контроля чи побічні каси зглядно особи дійсно ужили сум їм виплачених на ціль, на яку виплата наступила. Із замкнення тих поодиноких рахунків ріжних треба списати осібні протоколи з зазначеннем результату обрахунку і поясненнем чи предложені квіти знаходяться в порядку.

З осібна звертає увагу контролі касі на обставину, що дійшли до моєї відомости непровірені заміти, будьтоби деякі особи допустилися надужиття в той спосіб, що в тім самім часі побирали з ріжних кас і під ріжними титулами суми на платню,

на дотацію, на кошта, на заповогу і т. п., а в случаю ствердження подібного надужиття належить зарядити стягнення сум в сей неправний спосіб піднятих. Взагалі заряджую можливу централізацію виплат через головну касу а то в ціли уможливлення більшої контролі, хотяйби оказалася потреба збільшити персонал каси. В тім змислі треба стреміти до звинення тих побічних кас і місць виплат, яких ествоване не є оправдане дійсною потребою.

Замкнення поодиноких рахунків ріжних належить по можности так зладити, щоби кожда категорія видатків (пр. платні, кошта адміністрації, кошти подорожі і т. д.), були осібно виказані.

Вкінци заряджую, щоби Господарчий Уряд при Посольстві предложив мені точний звіт з ужиття товарів остаючих в його завідуванню та виказав подрібно якість, скількість і вартісь евентуальних еше припасів в товарах, а взагалі свої актива і пасива.

Відень, дня 22 грудня 1919 року.

д-р Петрушевич, в. р.

Печатка

*ДИКТАТОР ЗАХ. ОБЛ. УКР.
НАРОДНОЇ РЕПУБЛИКИ*

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 286. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 259

**ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР»
ПРО НАРАДИ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
У ВІДНІ 9—17 грудня 1919 р.**

6 січня 1920 р.

По причині приїзду до Відня Президента Української Національної Ради д-ра Евгена Петрушевича і Державного Секретаря д-ра Василя Панейка, відбулися наради збору членів Української Національної Ради, перебуваючих у Відні, під проводом Президента д-ра Евгена Петрушевича в днях від 9-го до 17 грудня 1919 р.

Наради розпочав Президент д-р. Евген Петрушевич своїм звітом, почім д-р. Василь Панейко представив справу статута

для Східної Галичини. Відтак, на підставі отсих звітів переведено дебат про наше теперішнє державноправне становище, та в цій дебаті усі бесідники згідно ствердили, що однодушним змаганням всего українського народу, без ріжниці партій і області є: сполучення усіх українських земель в одній самостійній і суверенній українській державі, що натомість, всяке розділювання українських земель та прилучування їх частин до інших держав вважають шкідним для українського державного права, як також взагалі для будучности українського народу, та що Українці Західної Области хочуть ділити долю з Придніпрянською Україною і з нею разом сполучитися в цій державно-правній формації, яку виборе собі український народ в отсій світовій війні.

Супроти послідних подій постановлено заложити рішучий протест проти деклярації п. п. Андрея Лівичького і тов. у Варшаві в справі зречення Східної Галичини в користь Польщі.

Дальше, вирішено внести державно-правне застереження проти предложеного Найвищою Радою Мирової Конференції в Парижі статута для Східної Галичини.

Український прапор. — 1920. — 6 січ.

№ 260

ЛИСТ УПОВНОВАЖЕНОГО ДЛЯ СПРАВ ФІНАНСІВ, ПРОМИСЛУ І ТОРГІВЛІ ВОЛОДИМИРА СІНГАЛЕВИЧА АДМІНІСТРАЦІЇ «УКРАЇНСЬКОГО ПРАПОРА» ВІДНОСНО ФІНАНСОВИХ ТРУДНОЩІВ І ОБМЕЖЕНЬ ЩОДО ВИДАННЯ ГАЗЕТИ

20 лютого 1920 р.

До рук п. ревідента Гаврисевича

На припоручення Уповновластненого Ради Державних Секретарів подаю сим до відома Хвальної Адміністрації «Українського Прапора», що слідує:

Щоби уможливити видавництво українського часопису у Відни віддано в минулім році до диспозиції «Українського Прапора» один вагон паперу, а надто звісну суму як дотацію на рік 1919. По перегляненню справоздань з дня 5 і 16 лютого 1920 року, сказуєся, що крім паперу кошта місячні виносять около 60 000 корон. З причини лихого стану державної каси є

неможливою річєю, дальше дотоване «Українського Прапора» так високою сумою, а внаслідок того остають дві евентуальности:

1) або всяку дотацію зовсім застоповити, що після відомостей наших спричинило би також встановленне видавання часописи,

2) або зменшити дотацію до можливих границь так щоби еще якийсь час видавництво могло бути дальше ведене.

Наш уряд висказується на разі за другою евентуальністю, а то для того, щоби не позбавити нагло персонал зайнятий в редакції до теперішнього жерела удержання, але ставить від себе слідуєчі услив'я:

а) «Український Прапор» буде появлятися лиш раз на тиждень т. є. 4 рази місячно;

б) об'єм його буде 4 сторінки друку;

в) персонал дотеперішний має бути зредукований;

г) платні персоналу мають улячи редукації відповідній до зменшеного об'єму видавництва.

Пересилаючи се до відомости П. Т. Адміністрації, прошу повідомити, в який спосіб повисші домагання зістали узгляднені.

Відень, дня 20 лютого 1920 року.

В. Сінгалевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 280. Машинопис. Копія.

№ 261
ЗАЯВА ЛЬВІВСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПРО НЕПРАВОМІРНІ ДІЇ
ЩОДО СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

28 березня 1920 р.

Стоячи на становищі з'єдинення всіх українських земель в одну соборну-суверенну Українську Республіку та покликуючися на свої попередні ухвали, з осібна, на резолюції з дня 10 листопада 1919 р.

Делегація Української Національної Ради у Львові як повноправна представниця українського народу Східної Галичини:

1). Заявляє, що всякі деклярації і умови, які відносились би до Східної Галичини і уладження правно-державного

становища народів сходу Європи в дорозі міжнародних умов тільки тоді будуть обов'язувати український народ Східної Галичини, коли в переговорах возьмуть участь і дадуть свою згоду представники Української Національної Ради Зах. Области УНР, а евентуальні в той спосіб довершені умови будуть ньюю прийняті.

2). Заявляє, що іменем соборної Української Народної Республіки пересправляти може лише це українське правительство, яке буде представником волі всьої Соборної України та стоятиме непохитно на становищі неподільности всіх українських земель і нерозривного їх з'єднання в одну Соборну Суверенну Українську Республіку та її державної незалежності.

3). Слід за тим рішає, що Пан Петлюра і наставлені ним особи не можуть дальше вважатися репрезентантами українського народу і Української Республіки, та прилучаєся в повні до акції початої віденською делегацією У. Нац. Ради в цілі утворення нового правління.

4). В кінці приймаючи ухвалення дня 16 марта с. р. каменецькою У. Нац. Радою резолюції до відома заявляє, що зі занятєм супроти них становища здержуєся, поки початі сеюж Радою переговори з радянським правлінням не дадуть конкретних результатів в напрямі визнання Української Державности на основі неподільности і незалежности України, та обєднання всіх етнографічних українських земель у одну соборну Суверенну Українську Республіку.

II. І протестує як найрішучійше проти всіх тих актів законодатної і виконної влади польської республіки, котрі являються пересудженнем питання про політично-державну приналежність Східної Галичини і суть пляновим потоптанем права самозначення українського народу та дотичних постанов Найвищої Ради Мира в Парижі.

III. Осібно протестує:

1) проти закону варшавського Сойму про поширення горожанства польської держави також на територію Східної Галичини.

2) проти знесення галицького Сойму і Виділу Краєвого як односторонного акту довершеного без відома і волі українського народу, проти утворення в місци розв'язання Виділу

Краєвого «Тимчасового Самоуправного Виділу» з обсягом діляння як на ЗАХІДНУ Галичину, а zarazом стверджує з приводу наміреного іменовання членів згаданого «Тимчасового Самоуправного Виділу», не входячи в мерітум кривдячого українське населення складу цього Виділу, що іменовання і покликання до того ж Виділу в дорозі приказу польських властей, якого небудь урядника Українця буде довершене без згоди і проти волі українського народу Східної Галичини та її представництва делегації Укр. Нац. Ради ЗОУНР у Львові, в виду якого він не буде являтися представником українського населення Східної Галичини;

3) в кінці протестує проти наміреного утворення у Східній Галичині так званих «воєводств».

III. Далше стверджує делегація Укр. Нац. Ради у Львові, що виконання польським правлінням у Східній Галичині зміряє до здавлення всякого культурного і економічного розвою українського населення, чого доказом відобрання український молодіжи і професорам доступи до університету у Львові, заказ університетських курсів з рамени наукового Товариства ім. Шевченка, Товариства ім. Петра Могили, Ставропігійського інституту неприпинання українського учительства до служби, нефункціонування значної частини українських шкіл або їх перемінювання у польські школи, ставлення перепон діяльності українських господарських кооператив, плянове кольонізованія Східної Галичини поляками з Західної Галичини і Польщі і т. п.

IV. В кінці стверджує, що польське правительство дотеперішньою своєю адміністрацією Східної Галичини виказало наглядно цілковиту неспосібність повести її в хосен населення Східної Галичини та констатує, що на родючій і багатій Східно-галицькій землі під польським правлінням села вимирають з голоду по причині безглядної реквізиційної системи і плянаної апровізаційної політики, а пошестні недуги десяткують ціле населення Східної Галичини для браку відповідного санітарного адміністраційного апарату.

Львів, 28.03.1920

№ 262

**ЗАЯВА ЧЛЕНІВ УСДП ЛЬВА ГАНКЕВИЧА,
АНТОНА ЧЕРНЕЦЬКОГО, СТЕФАНІЇ ПАШКЕВИЧ,
ПЕТРА БУНЯКА ПРО ВИХІД З СКЛАДУ ПРЕЗИДІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ**

30 березня 1920 р.

ДО ПРЕЗИДІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ
на руки Президента д-р Романа Перфецького
у Львові

Підписані члени УСДП, повідомляють, що згідно з рішення партійної конференції з дня 27 і 28 марта ц. р. складають мандати із членів Президії УНР у Львові.

Львів, дня 30 марта 1920 р.

*Антон Чернецький Лев Ганкевич
Петро Буняк Стефанія Пашкевич*

ЦДІАЛ, ф. 581, оп. 1, спр. 113, арк. 16. Машинопис. Оригінал.

№ 263

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПОСОЛЬСТВУ У ВІДНІ ПРО ВИПЛАТУ ЗАРПЛАТИ
УРЯДОВЦЯМ**

27 червня 1920 р.

У ВІДНІ

По причині вичерпання державних фондів, які до тепер були уживані на удержане наших урядовців та других емігрантів закордоном, чую ся спонуканим розпорядити, щоби наша Каса виплатила дотеперішні сталі суспендації, чи запомоги урядникам як взагалі особам, які до тепер користали з державних підмог еше лиш за місяці липень і серпень 1920 року і дальшу виплату безусловно застановила.

Еше з кінцем грудня 1919 року наш Уряд предвидів ту евентуальність, що державні Фонди в скорім часі вичерпаються

і зарядив виводжене на три місяці платень нашим урядовцям, зазначаючи, що в їх власнім інтересі є кінцевою річєю з цілою енергією старатися для себе о якое приміщене.

Відень, дня 27 червня 1920 р.

Печатка.

Диктатор ЗУНР:
Є. Петрушевич

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 2, спр. 7, арк. 4. Машинопис. Оригінал.

№ 264
РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПОСЛУ У ВІДНІ ВОЛОДИМИРУ СІНГАЛЕВИЧУ
ПРО СТВОРЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

7 липня 1920 р.

З огляду на обставину, що до сеї пори не зістала переведена інвентаризація майна Західно-Української Народної Республіки, яке в наслідок тамтогорічної Галлерівської офензиви зістало евакуоване в границі Чехо-Словацької Республіки, або перенесена там разом з уступаючою нашою IV бригадою, поручаю Вам негайно вислати відповідну Комісію, якої задачею буде зібрати всі посвідки на матеріял, належачий до нашої держави, а перебраний через чесько-словацькі власти, о скілько такі посвідки до тепер не виставлені постаратися о їх виставлене, зладити загальний інвентар того добра та перепровадити оцінку після цін в часі перебрання а також зібрати всі записки, протоколи і документи, відносячі ся до тої справи. Головою тої Комісії прошу установити п. радника Льва Левицького, члена Української Національної Ради, так як він інтересувався вже попередно тою справою і має потрібні інформації.

Відень, дня 7 липня 1920.

Диктатор: Є. Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція рукописів ЗУНР, оп. 1, спр. 77. Машинопис. Оригінал.

№ 265

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У ПЕРІОД
ПОВНОВЛАДДЯ ДИКТАТОРА, ВСТАНОВЛЕНОГО
8 червня 1919 р.**

25 липня 1920 р.

Арт. 1

Надзвичайно важкі умовини, серед яких знайшлася Західно-Українська Народня Республіка і її Уряд з розвоєм воєнних подій, викликали конечну потребу з'осередження функцій Державної Влади в одних руках.

Це спонукало Президію Виділу Української Національної Ради і Державний Секретаріят перенести актом з дати: Заліщики дня 8 липня 1919 р.* виконувані ними до того часу атрибути законодавчої та найвищої цивільної та військової Влади Державної, на мене як Диктатора Західно-Української Народної Республіки.

З того часу виконував я переняту згаданим актом владу в своїм імені. І коли за бігом воєнних подій зорганізований первісно Державний центральний апарат урядовий перестав на ділі бути чинним і існувати в своїм складі, полагоджував я справи державні при помочи принагідно і відповідно до потреб хвилі складового урядового апарату, заступаючися у вирішуванню деяких поодиноких діл чи то справ цілих поодиноких областей адміністрації повновласниками, заіменованими будь ще Виділом Національної Ради чи Державним Секретаріятом будь назначуваними мною, які однак не мали постійного круга компетенції.

Арт. 2

Повага Держави на зверх та складність її адміністрації вимагає щоби існував постійно з'організований державний апарат урядовий, відповідаючий існуючому правному станови.

---

* В документі (тут і далі) помилкова дата — потрібно 8 червня 1919 р. Уже в телеграмі С. Петлюрі від 15 червня 1919 р. Є. Петрушевич повідомив Головного Отамана про проголошення диктатури в ЗУНР. І в даному збірнику опубліковані 4 документи за червень місяць підписані «Диктатор ЗОУНР».

Під ту пору Уряд мусить бути наладжений так, щоби при додержанню закріпленого актом з 8 липня 1919* прінципу зосередження найвищої Влади в руках Диктатора, відповів своїм завданням, під зглядом здатности до систематичного ведення діл поодиноких окремих областей адміністраційних, маючи до того очеркнену і відмежовану компетенцію для кожної області адміністрації.

А ще трудне положення Держави вимагає постійної присвяти переважної моєї уваги і особистого старання справам заграничної політики і справам військовим, тож являється konieczність надати так зорганізованому Урядови право ініціативи і певної самостійности у вирішуванню справ деяких областей адміністрації.

Арт. 3

Уряд Диктатора ЗУНР

§ 1

Атрибути Державної влади, надані Диктаторови актом з 8 липня 1919 р.* виконуються ним через «Уряд Диктатора Західно-Української Народної Республіки».

§ 2

Уряд цей складається з окремих самостійних відділів а іменно:

а) для ведення діл, входячих попередно в круг компетенції Секретаріату Справ Закордонних;

б) для ведення діл, входячих попередно в круг компетенції Секретаріатів Фінансів, торгівлі і промислу;

в) для справ преси і пропаганди, з окрема організації ведення і нагляду політичної пресової служби, та політичної пропаганди, в ціли попирання інтересів Держави, та для виконування атрибутів адміністраційної влади в справах пресових;

г) для ведення діл входячих попередно в круг діланія Державних Секретаріатів справ внутрішних, судівництва, просвіти, віроісповдань, рільництва, почт і телеграфів, шляхів та робіт публичних;

д) Президіяльної канцелярії Диктатора для ведення діл президіяльних, а з окрема для приймаання в законній дорозі внесень на рішення Диктатора від органів Державних покликаних до того законом, і в загалі в справах, застережених існуючими постановами до непосредного вирішення Дик-

татора; для виготовлювання в автентичнім тексті видаваних Диктатором законних постанов, розпорядків, рішень, декретів і письм. веналів; для ведення в імені Диктатора урядової кореспонденції та для посередництва в безпосередних урядових зносинах з ним.

§ 3

Справи входячі в круг ділання Державного військового Секретаріату лишаються при зорганізованій вже окремими постановами «Військовій Канцелярії Диктатора ЗУНР», яка входить в склад Уряду як окремий відділ (Арт. III. § 2).

Розмір компетенції Уряду і покликаних до ведення його осіб.

§ 4

Менша або більша самостійність у вирішуванню справ Урядом зависить від уповноважень, даних особам поставленим Диктатором на чолі поодиноких відділів чи канцелярій (§ 2, 3).

Уповноважені Диктатора

§ 5

На чолі установлених § 2 а), б), в), г) відділів Уряду Диктатора ЗУНР стоять з правила іменовані Диктатором Уповноважені і ведуть діла свого круга компетенції при помочи іменованих Диктатором концептованих і канцелярійних урядників самостійно, в імені Диктатора, згідно з існуючими законними постановами і даними Диктатором інструкціями та припорученнями, не мають однак прислугуючого Державним Секретарям права видавання законних постанов, розпорядків та загально обов'язуючих рішень — яке застерігається Диктаторови.

§ 6

При видаванню Уповноваженими Диктатора самостійних заряджень, які тягнуть за собою видатки з державної скарбниці в рамках признаного кредиту, вони є обов'язані зноситися постійно з відділом для справ фінансів (контроля державних розходів). Потребу переступлення кредиту і спори компетенційні вирішує Диктатор.

§ 7

Виїмково може бути ведення поодиноких відділів доручено Диктатором референтам, які ведуть діла під його безпосереднім

наглядом з розміром компетенцій, означуваним для них принагідно Диктатором.

§ 8

Розмір компетенції Військової Канцелярії Диктатора ЗУНР, є означений існуючими постановами, які й лишаються даліше в силі.

§ 9

На чолі Президіяльної Канцелярії стоїть іменований Диктатором шеф Президіяльної Канцелярії, який веде діла назначеного йому круга при помочи іменованих Диктатором концептованих і канцелярійних урядників, під безпосереднім доглядом Диктатора.

§ 10

Порядок внутрішнього ведення діл та урядових зносин поодиноких відділів Уряду між собою і на зверх, означається окремим розпорядком.

Арт. 4

Сила обов'язуюча закона з дня 4 січня 1919 ч. 2 Вістника Державних Законів і Розпорядків завішується.

Закони і розпорядки, видавані в часі завішення закона з дня 4 січня 1919 ч. 2 Вістника Державних Законів і Розпорядків входять в силу з днем їх затвердження Диктатором без окремого оголошення о скільки не містять в собі иншої постанови.

Арт. 5

Розпорядок цей обов'язує з днем 1 серпня 1920.

д-р Петрушевич, в. р.

Засвідчено гербовою печаткою Президіяльної Канцелярії Диктатора ЗУНР і підписом її Шефа Л. Петрушевича.

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 7, арк. 2—3. Мишинопис. Оригінал.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 77. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 266

РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ УПОВНОВАЖЕНИХ УРЯДУ

1 серпня 1920 р.

Було моїм бажанням поставити на чолі з організованого Розпорядком з 25 липня 1920 Уряду такі особи, які репрезентувалиби різні політичні напрямки в суспільности, і дати в сей спосіб громадянству фактичний вплив на виконування тих функцій Державної Влади, які згідно з теперішнім правовим станом зложені є до моїх рук, під мою виключною відвічальністю.

Колиж, задля перерваних звязків в краєм занятим чужими арміями та неможности порозуміння з усіма партійними групами членів Української Національної Ради в краю, переведенне сего прінципу в цілости являється під ту пору в повні неможливим, прийшлося мені складаючи Уряд руководитися лише зглядом на особисте моє довіре до осіб покликаних до Уряду та їх особисте уздібнення.

Переводячи в жите постанови Розпорядку з 25 липня 1920 про організацію Уряду для виконування Державної Влади в часі тревання повновластий Диктатора, іменував я по мисли Арт. III §§ 2, 5, сего Розпорядку:

1) мого дотеперішнього повновласника для справ закордонних з титулом Державного Секретаря *д-ра Степана Витвицького* моїм Уповноваженим для ведення діл входячих в круг компетенції б. Державного Секретаріату для справ закордонних;

2) посла Західно-Української Народної Республіки у Відні *п. Володимира Сінгалевича* Уповноваженим для ведення діл входячих в круг компетенції б. Державного Секретаріату фінансів, торгівлі і промислу;

3) б. Президента Державного Секретаріату *д-ра Костя Левицького* Уповноваженим для справ преси і пропаганди;

4) б. Старшого Прокуратора при Генеральній Прокураторії у Відні *Йосифа Ганінчака*, заступника Західно-Української Народної Республіки в колегії повновласників для лікв. Міністерства війни, — Уповноваженим для справ входячих в круг компетенції б. Державних Секретаріатів справ внутрішних,

судівництва, просвіти і віроісповідань, рільництва, поcht і телеграфів, шляхів та робіт публичних.

Усіх Панів Уповноважених взиваю приступити негайно до зорганізованя і введення в жите поодиноких Відділів Уряду і предложити мені відповідні внесеня в тій справі.

Відень, дня 1 серпня 1920.

Диктатор ЗУНР: Є. Петрушевич

Печатка.

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 2, спр. 7, арк. 5. Машинопис. Оригінал.

№ 267

**ЛИСТ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
КОСТЮ ЛЕВИЦЬКОМУ**

1 серпня 1920 р.

До

Високоповажаного Пана д-ра Костя Левицького у Відні

Було моїм бажанням поставити на чолі зорганізованого Розпорядком з 25 липня 1920 Уряду такі особи, які репрезентувалиби різні політичні напрямки в суспільстві, і дати в сей спосіб громадянству фактичний вплив на виконувая тих функцій Державної Влади, які згідно з теперішним правним станом сложені є до моїх рук, під моєю виключною відвічальністю.

Колиж, задля перерваних звязків з краєм занятим чужими арміями та неможности порозуміння з усіми партійними групами членів Української Національної Ради в краю, переведення сего принціпу в цілости являється під пору в повні неможливим, прийшлося мені складаючи Уряд руководитися зглядом на особисте моє довіре до осіб покликаних до Уряду та їх абсолютне уздібнення.

Переводячи в життя постанови Розпорядку з 25 липня 1920 про організацію Уряду для виконувая Державної Влади в часі тревання повновластей Диктатора, іменував я по мисли Арт. III §§ 2, 5 сего розпорядку:

1) мого дотеперішного повновласника для справ закордонних з титулом Державного Секретаря д-ра Степана Витвицького моїм Уповноваженим для ведення діл входячих

в круг компетенції б. Державного Секретаріату для справ закордонних;

2) Посла Західно-Української Народної Республіки у Відні п. *Володимира Сінгалеви́ча* Уповноваженим для ведення діл входячих в круг компетенції б. Державного Секретаріату фінансів, торгівлі і промислу;

3) б. Президента Державного Секретаріату д-ра *Костя Левицького* Уповноваженим для справ преси і пропаганди;

4) б. Старшого Прокуратора при Генеральній Прокуратурі у Відні *Йосифа Ганінчака*, заступника Західно-Української Народної Республіки в колегії повновласників для ліквід. Міністерства війни Уповноваженим для справ входячих в круг компетенції б. Державних Секретаріатів справ внутрішніх, судівництва, просвіти і віроісповідань, рільництва, почт і телеграфів та робіт публичних.

Усіх Панів Уповноважених взиваю приступити негайно до зорганізованя і введення в життє поодиноких Відділів Уряду і предложити мені відповідні внесення в тій справі.

Відень, дня 1 серпня 1920.

Диктатор ЗУНР: д-р Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис. Оригінал.

№ 268

**ЛИСТ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
КОСТЮ ЛЕВИЦЬКОМУ
ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ЙОГО УПОВНОВАЖЕНИМ
ДЛЯ СПРАВ ПРЕСИ І ПРОПАГАНДИ**

3 серпня 1920 р.

Іменую Вас згідно з постановами Арт. III §§ 1, 2, 4, 5 Розпорядку з 25 липня 1920 про організацію Уряду для виконвання мною державної влади, моїм Уповноваженим для справ преси і пропаганди з компетенцією означеною Арт. III §§ 2в), 4, 5 сего розпорядку.

Відень, дня 3 серпня 1920.

Диктатор ЗУНР: Є. Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 269

РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ЗАРПЛАТУ УПОВНОВАЖЕНИМ ДИКТАТОРА

4 серпня 1920 р.

Розпорядок Диктатора Західно-Української Народної Республіки з дня 4 серпня 1920 про службові побори Уповноважених Диктатора, іменованих на основі Арт. III § 5 Розпорядку з 25 липня 1920 Ч. 1/През. Д. про організацію Уряду 11/1920 для виконування Влади в Західно-Українській Народній Республіці.

§ 1

Іменовані на основі Арт. III § 5 Розпорядку з дня 25 липня 1920 Ч. 1/През. Д. Уповноважені Диктатора побирають в часі 11/1920 тревання уряду побори в висоті вісім тисяч корон (8 000 К.) місячно, платних з гори з Державної Каси Західно-Української Народної Республіки із вчисленням в них квот виплачуваних їм з фондів Державних Західно-Української Народної Республіки з титулу інших урядових сталих платень та дорожничих додатків до сталих платень.

§ 2

Означені в § 1 побори біжать від першого дня місяця іменування Уповноваженими до послідного дня місяця їх відкликання.

§ 3

Асигнованне і замкненне тих поборів переводить Уповноважений Диктатора для справ фінансів, а в часі необсадження сего Уряду Диктатора, уповноважена ним до того особа.

§ 4

Введенне в жите сего Розпорядку доручую моєму Уповноваженому для справ фінансів.

§ 5

Розпорядок сей входить в жите з днем нинішним.

Відень, дня 4 серпня 1920.

Печатка.

Диктатор ЗУНР:
Є. Петрушевич

№ 270

**ЛИСТ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
РОМАНУ ПЕРФЕЦЬКОМУ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ЙОГО
УПОВНОВАЖЕНИМ ДИКТАТОРА ДЛЯ ЗВ'ЯЗКУ З КРАЄМ**

11 серпня 1920 р.

До Високоповажного Пана
д-р Романа Перфецького у Відні.

В навязанню до іменования Вас Референтом при Уряді Диктатора ЗУНР для налашдування і удержування зносин з краєм, — надаю Вам право уживати в тім характері урядового титулу: Уповноважений Диктатора ЗУНР.

У Відні, дня 11 серпня 1920.

Диктатор ЗУНР: д-р Петрушевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 271

**ПРОЕКТ ОРГАНІЗАЦІЇ УРЯДУ ДИКТАТОРА
ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ**

12 серпня 1920 р.

<i>Скорочена назва</i>	Утворений розпорядком Диктатора ЗУНР з дня 3 серпня 1920 <u>Ч. 1 през. Д</u> <u>1.1/1920</u> Уряд Диктатора ЗУНР для ведення діл, входячих попередно в круг компетенції Секретаріату Справ Закордонних, означається у внутрішнім урядуванні, та в зносінах з іншими відділами Урядами і сторонами скороченою назвою Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних.
<i>Компетенція</i>	Компетенція Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних означена в Арт. III § 2а, 4 і 5 згаданого вище розпорядку.
<i>Уповноважений Диктатора ЗУНР для справ закордонних</i>	На чолі єго Уряду стоїть іменований Диктатором ЗУНР Уповноважений. Коли би Уповноважений не міг виконувати

своїх обов'язків, веде справи того уряду особа, яку до того в порозумінню з Уповноваженим покличе Диктатор ЗУНР.

Обов'язки

*Уповноваженого
Диктатора ЗУНР для
справ закордонних*

До Уповноваженого належить:

- 1) ведення справ, які оддані компетенції Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних;
- 2) ставлення внесень в справі іменовання, приділення і винагородження зглядно усунення концептових і канцелярійних урядовців того ж уряду;
- 3) апробата і підписування всіх покладжень.

Секції

Уряд Диктатора ЗУНР для справ закордонних ділиться на 4 секції:

- 1) політична (Politische Sektion);
- 2) адміністраційна (Verwaltungssektion);
- 3) господарства (Wirtschaftliche Sektion);
- 4) права (Rechtsektion).

Персонал Уряду

Концептові і канцелярійні урядовці Уряду зглядно приділені до того Відділу, урядовці виконують свою працю після приділу і вказівок Уповноваженого.

Справи фінансові

В справах, які є получені з видатками з державної скарбниці (Арт. III § 6 згаданого на вступі розпорядку), пересилає Відділ і реферат апробований Уповноваженим перед експедицією до вгляду Уповноваженого для справ фінансових. Сей Уповноважений зазначає на надісланім йому рефераті чи годиться на намірене зарядження Уряду Дик. ЗУНР для справ закордонних, який в першій випадку відноситься до Уряду для справ фінансових о виконання зарядження, а в другій випадку передкладає справу Диктаторови ЗУНР до вирішення.

Павшаль

На покриття дрібних урядових і канцелярських видатків, призначається Уповноважений павшаль в квоті..... місячно, з якого він обов'язаний здавати рахунок на руки шефа президіяльної канцелярії Диктатора ЗУНР.

Як довго уряд Дик. ЗУНР для справ закордонних урядує на території Німецької Австрії, є обов'язане віденське посольство ЗУНР старатися для того Уряду о приміщення, паливо, світло, телефон, меблі, канцелярські прибори та покривати получені з тим видатки.

Ведення справ

Внутрішнє урядовання Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних унормоване є окремим правильником.

Відень, дня 12 серпня 1920.

Правильник для внутрішнього урядовання
Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних

Урядовці Уряду

Концептові канцелярські урядовці Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних та приділені до сего уряду урядовці, виконують свою працю після вказівок Уповноваженого, який означає їх обов'язки.

Протокол актів індекс

Кожний акт, який впливає або виходить з Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних мусить бути втягнений до протоколу входячих і виходячих справ та поіменного спису (індексу). На акті вписуються дату впливу і число протоколу входячих справ (порядкове число). Відтак віддається акти Уповноваженому або назначеному ним концептовому урядовцеві, який розділює ті акти після їх змісту та заряджує їх полагодження.

Картковий катальог

Для улекшення вгляду в актах буде провадитися картковий катальог.

<i>Регістратура</i>	Всі акти, уложені в порядку після чергового числа будуть переховані в регістратурі Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних.
<i>Бібліотека</i>	Книжки, брошури і т. п., які належать до того ж Уряду, творять його бібліотеку. Урядовець назначений Уповноваженим буде завідувати бібліотекою і вести її каталог. Один примірник каталогу є в президіяльній канцелярії Диктатора ЗУНР.
<i>Інвентар</i>	Всі движимі річи, які є в бюрох Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних, мають бути списані (інвентаризовані). Один примірник сего спису має бути зложений в президіяльній канцелярії Диктатора ЗУНР.

Відень, дня 12 серпня 1920.

С. Витвицький

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 295. Машинопис.
Оригінал.

№ 272
РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО УТВОРЕННЯ УРЯДУ ВІЙСЬКОВОГО ВІДПОРУЧНИКА
В ПРАЗІ

19 серпня 1920 р.

§ 1

Для удержання тіснішої звязи межи військовими частинами ЗУНР, находячими ся на території Чехо-Словацької Республіки, а Урядом ЗУНР, як і властями Чехо-Словацькими установляю отсим уряд моего військового повновласника з осідком в Празі.

§ 2

Повновласник сей носить титул: «Військовий Відпоручник Диктатора ЗУНР в Празі».

§ 3

Обов'язком військового Відпоручника Диктатора ЗУНР в Празі єсть:

а) удержуване безпосередних звязків в імені Уряду ЗУНР з властями Чехо-Словацької Республіки в справах військових, посередничене і інтервенція у тих властей у всіх справах, в яких Уряд ЗУНР, або поодинокі частини військові, находячі ся на території Чехо-Словащини, будуть сего потребувати;

б) ударжуване безпосередної звязи з частинами військовими галицькими, находячими ся на території Чехо-Словащини, вислухуване їх бажань, приймає писем, виконуване матеріальної опіки іменем Диктатора ЗУНР;

в) предкладане Урядови ЗУНР через Військову Канцелярію Диктатора ЗУНР писем і бажань поодиноких частин галицьких, перебуваючих на території Чехо-Словацької Республіки, як також своїх внесків в тих справах;

г) опіка над всіми старшинами і стрільцями Галицької Армії, котрі знайдуть ся на території Чехо-Словацької Республіки без приділу до якої небудь частини і інстрадоване їх;

д) предкладане Урядови ЗУНР через Військову Канцелярію Диктатора ЗУНР періодичних звітів про матеріальний і моральний стан частин військових, як також спорадичних звітів про всі події важнійші в тих частинах і про всі зарядження чеських властей, відносячі ся до тих частин.

§ 4

Військовий Відпоручник Диктатора ЗУНР в Празі підлягає безпосередно Урядови ЗУНР через Військову Канцелярію Диктатора ЗУНР.

§ 5

Розпорядок сей входить в жите з днем 20 серпня 1920.

Відень, дня 19 серпня 1920.

Диктатор ЗУНР: Є. Петрушевич

Печатка

№ 273

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ПІДПОЛКОВНИКА ВОЛОДИМИРА
ФЕДОРОВИЧА КОМАНДАНТОМ ТАБОРУ У ЛІБЕРЦЯХ**

24 серпня 1920 р.

Диктатор Західно-Української Народної Республіки.

Ч. 848/през. в. к.

Увійшло дня 25/8.

Ч. 65

До Високоповажного Пана Володимира Федоровича
підполковника Г. А.

Відень, дня 24 серпня 1920.

в Нім. Яблоннім

Отсим назначаю Вас командантом українського табору
в Ліберци.

На тім становиску будете підлягати прямо мені в дорозі
Військової Канцелярії Диктатора ЗУНР. Письма і внески
будете предкладати через Військового Відпоручника Диктатора
ЗУНР в Празі. В случаях, які будете уважати за потрібні надаю
Вам право особистого звіту у Диктатора ЗУНР.

д-р *Евген Петрушевич*, в. р.

З оригіналом згідно:

Відень, дня 24 серпня 1920.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 295. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 274

**ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР»
ПРО НОВІ ПРИЗНАЧЕННЯ В АДМІНІСТРАЦІЇ**

29 серпня 1920 р.

Диктатор Зах. УНР заіменував п. д-ра Романа Перфецького
у Відні референтом при уряді Диктатора з титулом Уповно-
важеного Диктатора Зах. УНР.

Диктатор Зах. УНР заіменував п. генерала Віктора Курмановича командантом української бригади в Нім. Яблоннім; п. підполк. Володимира Федоровича командантом українських Військових частин в Ліберці (Райхенберг); п. отам. Романа Щипайла військовим відпоручником Диктатора Зах. УНР в Празі для удержання звязку між військовими частинами Зах. УНР, находячимися на території Чехо-Словацької Республіки, а Урядом Зах. УНР, як також властями чехо-словацькими.

Український прапор. — 1920. — 29 серп.

№ 275

РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО УТВОРЕННЯ КОДИФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ПРИ УРЯДІ ДЛЯ СПРАВ ВНУТРІШНІХ, СУДІВНИЦТВА І КОМУНІКАЦІЇ

30 серпня 1920 р.

§ 1

Для підготовки і розроблення матеріалів потрібних для законодавчої діяльності Уряду — утворюється при Уряді Диктатора ЗУНР для справ внутрішніх, судівництва і комунікації постійну Комісію кодифікаційну, якої членів іменує і звільняє Диктатор ЗУНР на вносене Уповноваженого для справ внутрішніх і прч.

§ 2

Завданням сеї Комісії, яка остає під проводом Уповноваженого Диктатора для справ внутрішніх, судівництва і комунікації, і якої діяльність обіймає усі області адміністрації, є:

1) усталити, які закони і розпорядки видано на Західній Україні за часів української влади, та перевірити їх форму і зміст;

2) ствердити, які закони і розпорядки видано в часі, коли Вхідна Галичина була окупована через Польщу, та заопіювати, котрі з тих законів і розпорядків мусілиби бути сейчас ухилені, котрі вимагають певних змін, а котрі можуть бути без змін рециповані;

3) розслідити, які зміни в устрою держави, в законодавстві, адміністрації та організації урядів перевели по розпаді Австрії суцесійні держави (Чехи, Нім. Австрія, Югославія);

4) уложити плян обнятя адміністрації на території Всхідної Галичини.

§ 3

Правильник для внутрішнього урядовання Комісії кодифікаційної наданий буде Розпорядком Уповноваженого для справ внутрішних, судівництва і комунікації.

§ 4

Розпорядок сей обов'язує з днем 30 серпня 1920.

§ 5

Виконанне сего розпорядку доручую Уповноваженому для справ внутрішних, судівництва і комунікації.

Відень, дня 30 серпня 1920.

Диктатор ЗУНР: Є. Петрушевич

Печатка

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 2, спр. 2, арк. 12. Машинопис. Оригінал.

№ 276

**ОБІЖНИК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ВКЛЮЧЕННЯ ДО СКЛАДУ КОЛЕГІЇ УПОВНОВАЖЕНИХ
УПОВНОВАЖЕНОГО ДЛЯ ЗВ'ЯЗКУ З КРАЄМ
І НАЧАЛЬНИКА ВІЙСЬКОВОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ**

30 серпня 1920 р.

З причини мого виїзду з осідку Уряду Диктатора ЗУНР заходять з днем 31 серпня 1920 умови формального примінення приписів Розпорядку з дня 30 серпня 1920

Ч. 149/През. Д.

І 9/1920

До нарад колегії Уповноважених мають бути окрім Уповноважених покликувані:

1). Д-р Роман Перфецький з голосом дорадчим а з рішаючим голосом в справах удержування зносин з краєм.

2). Начальник Військової Канцелярії — зглядно його урядуючий заступник в справах які би посередно дотичили армії, еї заосмотрення та організації з голосом рішаючим.

Завданнем Колегії буде між иншими негайне уложенне проекту правильника для внутрішнього урядовання поодиноких

Відділів Уряду Диктатора, та сей проєкт мені в урядовій дорозі до затвердження предложити.

Відень, дня 30 серпня 1920.

Диктатор ЗУНР: Є. Петрушевич

Печатка

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 2, спр. 7, арк. 15. Машинопис. Оригінал.

№ 277

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ПОРЯДОК ВИПЛАТИ ДОПОМОГИ РОДИНАМ ВОЯКІВ**

30 серпня 1920 р.

§ 1

Уряд Диктатора ЗУНР виплачує на будуче лише біжучі причинки для родин старшин і мужви.

§ 2

Виплату залягаючих причинків здержується аж до часу коли она буде заряджена.

§ 3

Родини старшин і мужви, які перед днем 31 серпня 1920 зголосилися по виплату залеглих причинків можуть лише виїмково в разі надзвичайної потреби дістати відповідний зачет.

§ 4

Виконанне цих постанов переведуть уповноважені для справ фінансів, внутрішних і закордонних.

§ 5

Розпорядок цей входить в жите з днем 30 серпня 1920.

Відень, дня 30 серпня 1920.

Диктатор ЗУНР Є. Петрушевич

Печатка

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 2, спр. 7, арк. 16. Машинопис. Оригінал.

№ 278

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ВИКОНАННЯ УПОВНОВАЖЕНИМИ УРЯДУ СВОЇХ
ОБОВ'ЯЗКІВ У ЧАСІ НЕПРИСУТНОСТІ ДИКТАТОРА
В ОСІДКУ УРЯДУ**

30 серпня 1920 р.

§ 1

Під час довшої неприсутности Диктатора ЗУНР в місці осідку Уряду Диктатора ЗУНР і оскільки безпосереднє зношенє з ним осіб поставлєних на чолі поодиноких єго Відділів Уряду стає через те неможливим, є обов'язані Уповноважені Диктатора ЗУНР згл. особи поставлені в їх місце на чолі самостійних відділів Уряду перед вирішенєм важних засадничих, чи то взагалі важних справ з приділєних їм областей адміністрації, піддавати їх під розвагу і вирішеннє Колегії Уповноважєних Диктатора ЗУНР.

§ 2

До участі в нарадах Колегії можуть бути покликані Диктатором також інші особи з голосом дорадчим або рїшаючим.

§ 3

В разі безсумнівної наглости справи може Колегія Уповноважєних виїмково видавати постанови також в справах застережєних особистому вирішеню Диктатора з виключєнєм одначє справ: Найвищєго військовєго провєду, закондатних, та рїшень, які викликувалиби змінє принятого Диктатором ЗУНР напрямє політичного.

§ 4

Повисші постанови не звільняють Уряду від обов'язку удержуваннє в міру можности звязку безпосередного з особою Диктатора і засяганє інструкцій в дорозі урядовій.

§ 5

До скликуваннє засідань Колегії і ставленє на порядок дневний нарад, які уважає за важні є управнєний кожний Уповноважєний Диктатора ЗУНР стоячий на чолі самостійного відділу.

§ 6

Кожний Уповноважений і особи покликані до того Диктатором є обов'язані брати участь в нарадах Колегії.

§ 7

Провід нарад виконують Уповноважені по черзі означений віком.

До важности рішень вимагається повідомленне усіх управлених до участі, та звичайної більшости голосів усіх управлених до рішаючого голосу.

§ 8

Формальне запрошенне до участі в нарадах переводить на вівзане управненої особи Президіяльна Канцелярія Диктатора ЗУНР.

§ 9

Шеф президіяльної Канцелярії веде протокол нарад для ствердження: присутних учасників, порядку дневного, внесків, висліду голосованя та автентичного тексту ухвал.

Протокол підписується провідником нарад і ведучим його, та переховується Президіяльною Канцелярією.

§ 10

В разі потреби оголошення або доведення до відома третих осіб правосильних рішень Колегії — мають они бути на жадання одного з Уповноважених означені як: рішення Уряду Диктатора ЗУНР видані на основі сего Розпорядку.

§ 11

Диктатор означає окремим обіжником день, з котрим зайдуть згл. устануть умови примінення сего Розпорядку. В нім будуть означені особи, які з поза Уповноважених увійдуть до Колегії і їх права.

§ 12

Розпорядок сей входить в жите з днем 31 серпня 1920.

Відень, дня 30 серпня 1920.

*Диктатор ЗУНР:
д-р Петрушевич, в. р.*

№ 279

**ЛИСТ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
УПОВНОВАЖЕНОМУ ДЛЯ СПРАВ ВНУТРІШНІХ,
СУДІВНИЦТВА І КОМУНІКАЦІЇ ПРО СКЛАД І ЗАРПЛАТУ
ЧЛЕНАМ КОДИФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ**

30 серпня 1920 р.

До утвореної розпорядком з дня 30 серпня 1920

Ч. 138/През. Д.

І 8/1920.

Кодифікаційної Комісії покликую як членів: 1) Антона Дольницького, б. радника двора при Найвисшійм Трибуналі, 2) Іосифа Карановича, б. радника двора при Адміністраційнім Трибуналі, 3) д-ра Александра Кулачковського, тит. міністр. радника, 4) д-ра Льва Єха, б. радника Намістництва, 5) д-ра Мирослава Здерковського, краевого адвоката, 6) д-ра Юліяна Романчука, б. радника секційного, 7) Тадея Лучаковського, б. радника Висшого Суду, 8) д-ра Николая Сабата, директора гімназії, 9) Михайла Ліськевича, секретара двора, 10) д-ра Луку Мушугу, повітового комісаря в Бродях, 11) д-ра Ярослава Підляшецького, повітового комісаря в Монастирискях, 12) д-ра Олександра Колесу, професора університету, 13) д-ра Кирила Трильовського, посла до Національної Ради, 14) Ілію Семаку, б. радника Висшого Суду Краєвого.

Титулом ренумерації будуть члени Комісії побирати місячно по 4000 К, а ті члени Комісії, які мають обовязок удержувати жінку і більше чим одну дитину в віку низше 21 літ, надто по 1000 К місячно титулом родинного додатку. З ренумерації мають бути потрачені суми, які поодинокі члени Комісії побирають від Нім. Австрії титулом урядничої підмоги і суми побрані стало з українських інституцій.

Члени Комісії, які є урядниками при Уряді Диктатора ЗУНР, не побирають ніякої окремої ренумерації.

Ренумерації асигнує і замикає Уповноважений для справ внутрішних, судівництва і комунікації. Они платні місячно з гори з днем дійсного обнятя обовязків. Виплата ренумерації

застановляється з розв'язенням Комісії або звільненем поодиноких її членів.

Відень, дня 30 серпня 1920.

Диктатор ЗУНР: д-р Петрушевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 280

ЛИСТ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА УПОВНОВАЖЕНОМУ ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ МИРОСЛАВА ЗДЕРКОВСЬКОГО ТОВАРИШЕМ УПОВНОВАЖЕНОГО І ГРИГОРІЯ МИКЕТЕЯ КЕРУЮЧИМ СЕКЦІЄЮ ЦЬОГО Ж УРЯДУ

30 серпня 1920 р.

На внесення мого Уповноваженого для справ закордонних з дня 28 серпня 1920 Ч. 94/20 іменую п. д-ра Мирослава Здерковського Товаришем Уповноваженого для справ закордонних, надаючи йому титул Надзвичайного Посла, з тим, що його місячна платня виносити буде квоту 6000 К (шість тисяч корон).

На внесення того Уповноваженого з дня 12 серпня 1920 Ч. 20/20 іменую пана Григорія Микетея управляючим секцією в моїм Уряді для справ закордонних з місячною платнею 5000 К (п'ять тисяч корон).

Відень, дня 30 серпня 1920.

*Диктатор ЗУНР:
д-р Є. Петрушевич, в. р.*

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 281
ЗАПРОШЕННЯ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ
УПОВНОВАЖЕНОМУ ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ
СТЕПАНУ ВИТВИЦЬКОМУ НА ЗАСІДАННЯ КОЛЕГІЇ
УПОВНОВАЖЕНИХ З ПОРЯДКОМ ДЕННИМ ЗАСІДАННЯ

8 вересня 1920 р.

До Високоповажаного Пана Уповноваженого Диктатора ЗУНР для справ закордонних д-ра Степана Витвицького. На зазив П. Уповноваженого Диктатора ЗУНР для справ внутрішніх, судівництва і комунікації — маю честь запросити до участі в засіданню Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР, яке відбудеться на основі Розпорядку Диктатора з дня 30 серпня 1920 Ч. 149/През. Д. і обіжника з дня 30 серпня 1920 І 9/1920 Ч. 150/През. Д. в суботу дня 11 вересня І 10/1920

1920 о год. 10 1/2 передпол. в бюрі при ул. Віндмільгассе ч. 15, 1 пов. ч. д. 6 з слідуочим порядком денним:

1) управильнене форми зносин між Урядом Диктатора ЗУНР, а сторонами;

2) порішене деяких питань, які відносяться до виплати сусентацій для родин старшин і мужви зах.-української армії;

3) остаточне уложене проекту правильника для внутрішнього урядовання Уряду Диктатора ЗУНР.

Задля точки 2) запрошується Начальник Військової Канцелярії взаглядно его заступник.

Відень, дня 8 вересня 1920.

Шеф Президіяльної Канцелярії: Л. Петрушевич, вл. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 282—298
ПРОТОКОЛИ ЗАСІДАнь КОЛЕГІЇ
УПОВНОВАЖЕНИХ ДИКТАТОРА

18 вересня — 2 грудня 1920 р.

№ 282
ПРОТОКОЛ

Засідане Колегії уповноважених диктатора ЗУНР, відбутих дня 18 вересня 1920.

А) Присутні:

1) Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений Диктатора ЗУНР для справ фінансів, промислу і торгівлі.

2) Д-р Стефан Витвицький, Уповноважений Диктатора ЗУНР для справ закордонних.

3) Осип Ганінчак, Уповноважений Диктатора ЗУНР, справ внутрішніх і прч.

4) Д-р Роман Перфецький, Уповноважений Диктатора ЗУНР (Референт для звязку з краєм).

5) Д-р Ярослав Селезінка, Заступник Начальника Канцелярії Диктатора ЗУНР.

Б)

Нарадами проводить посол Володимир Сінгалевич.

Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В)

I. Д-р Р. Перфецький реферує про наладження звязку з краєм. На курера для удержання такого звязку через Прикарпатську Україну помічений є д-р Ярослав Підляшецький. Він буде служити так референтови для звязку, як і Військовій Канцелярії. Щотижня буде перевозити письма та віддавати їх в Ужгороді до дальшої пересилки. Через того курера передає до краю письмо з інформаціями про стан справ державних.

Д-р Селезінка є за затвердженням д-ра Підляшецького сталим кур'ером для звязку з краєм. В Ужгороді є сотник д-р Цьокан, який дістав приказ від Військової Канцелярії приймати від д-ра Підляшецького письма і через дібраних ним людей пересилати до краю.

Д-р Перфецький вносить признати на кошти служби курерської відповідну квоту грошову.

Ухвалено одногосно затвердити призначення д-ра Підляшецького для служби курерської згідно з внесенням д-ра Перфецького і уповажнити п. Сінгалевича асигнувати квоту потрібну для покриття коштів поїздок на разі означення її висоти — «до вирахування».

II. Д-р Селезінка реферує звіт атамана Шипайла — військового відпоручника при Посольстві у Празі про стан таборів. Супроти того, що стан таборів не відповідає потребам та що не усі старшини дістають приречені урядом Чехо-Словацьким

платні, заходить потреба інтервенції і в тій цілі, д-р Селезінка виїздить до Праги. З огляду на можливі труднощі конечно є також особиста інтервенція п. Посла Сінгалевича, котрий в тих справах в Празі з тамошнім урядом вже перетрактував, має знакомства та є про хід справ докладно поінформований.

Вносить доручити п. Сінгалевичови негайно виїхати до Праги з д-ром Селезінкою, як представником Військової Канцелярії інтервенювати в справі виконання Урядом Чеським даних вже приречень що до уладження таборів та приміщення і удержання старшин і козаків.

П. Сінгалевич годиться з внесенням під умовою, що дістане від Уряду формальне уповаженне на письмі, в котрім буде означена ціль його подорожі а то для оминення заміту із сторони Посла ЗУНР в Празі своєвласного вмішування в компетенцію тогож.

Д-р Витвицький заявляє за висланнем п. Сінгалевича до Праги з місією наміченою д-ром Селезінкою і виставленнем йому відповідної повноваласти.

Ухвалено згідно з внесенням д-ра Селезінки з тим, що виготовленне повноваласти для п. Сінгалевича доручено д-рови Витвицькому, як компетентному повноваженому.

III. П. Сінгалевич реферує справу полагодження кількох подань, внесених до Уряду для справ фінансів о виплату з Державної каси більших або менших квот на підставі розмаїтих титулів, як прм.: п. Голубінка о нагороду за викрите скарбового надужиття д-ра Козака о виплату 9000 марок нім. на викуп заставлених річей і т. п. і вносить:

а) уповажнити Уряд для справ фінансів до самостійного асигновання дрібних надзвичайних підмог,

б) подання в справах иньших заплат відступати до зреферовання дотичним відділам Уряду — і постановлення відповідного внеску на вирішення Колегією.

Ухвалено одноголосно згідно з внесенням п. Сінгалевича як висше.

IV. П. Сінгалевич реферує подане Нестора Ніжанковського абсольтента музичної академії в Відні о уділенне з Державної каси позички в квоті 36 000 К. на укінченне висших студій музичних у Відні, платної в 12 ратах місячних по 3000 К. і вносить уділити позичку.

Ухвалено одноголосно згідно з внесенням п. Сінгалевича.

У. П. Сінгалевич реферує справу винайму льокалю для приміщення Уряду. Супроти труднощі знайти відповідне помешкане, вносить примістити часть Уряду в льокалі Посольства на Ціта-Гоф, який зістане в тій цілі опорожнений і відреставрований. Розклад убікацій в тім льокалі є слідуєчий:

Пропонує слідуєчий приділ убікацій

Комната	1	— Пан Диктатор,
-//-	2	— Шеф Презид. Канц. і адютант,
-//-	3 і 4	— Уряд закордонний,
-//-	5 і 6	— Військова канцелярія і Референт зв'язку з краєм,
-//-	7	— Канцелярія і відділ писарський,
-//-	8	— Телефон,
-//-	9	— Сторожа.

Ухвалено одноголосно згідно з внесенням повисшим п. Сінгалевича.

Закінчено о годині 2-ій пополудни.

Провідник:

Сінгалевич, в. р.

Ведучий протокол:

Л. Петрушевич, в. р.

3 оригіналом згідно. Відень, дня 25 жовтня 1920.

Печатка. Підпис.

№ 283

ПРОТОКОЛ

**нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 28 вересня 1920**

А. Присутні

1. Йосиф Ганінчак, Уповноважений Диктатора для справ внутрішніх, судівництва і комунікації.

2) Д-р Степан Витвицький, Уповноважений Диктатора ЗУНР, для справ закордонних,

3) Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений Диктатора ЗУНР, для справ фінансів і торгівлі,

4) Д-р Роман Перфецький, Уповноважений Диктатора ЗУНР (Референт звязку з краєм).

Б)

Нарадами проводить Уповноважений Йосиф Ганінчак. Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В)

І. Уповноважений Йосиф Ганінчак реферує:

а) просьбу д-ра Олександра Марітчака до Ч. Ур. спр. внутр.

132 о виплату 4000 К., як одноразової підмоги евентуально В 22/20 як зачету на побори повітового комісаря. Вносить відмовити виплату зачету, а справу виплати підмоги уважає зависимою від дійсної потреби, про яку вирішить Колегія на підставі власного оцінення.

Посол Сінгалевич підносить, що д-р Марітчак не хочачи серіозно старатися о спосіб зарібку, хоче запомоги сталої і дане ему домоги одноразової було проюдікатом до дальших просьб — вносить відмовити виплати зачету і запомоги.

Д-р Витвицький вносить згідно як посол Сінгалевич.

Ухвалено одноголосно, відмовити прошеню д-ра Марітчака з тим, що рішене має виготовити і доручити Відділ для справ фінансів:

б) просьбу Льва Левицького до Ч.126 о 2000 Ч. к. на В 19/20

кошта висилки дітей з Сватобожичь до краю.

Ухвалено одноголосно асигнувати жадану квоту:

в) справу потреби сталого референта для жандармерії при Уряді справ внутрішних. Вносить іменувати референтом отамана Юрія Волощука з платнею 3000 К. місячно.

Ухвалено згідно з внесеном:

г) прошене Евгена Чайковського до Ч.1.131 о дальшу виплату В 21/20

сталої підмоги і одноразової на справлене одежі, бо з причини нервової хвороби не може знайти іншого жерала прожитку.

Ухвалено виплатити через тут. Посольство одноразову запомогу 2200 К. з причини хвороби, а відмовити просьбі о сталу підмогу;

г) справу прошення д-ра Костя Кульчицького до Ч. 140 В 25/20

о продовження виплати сталої сусентації 500 К. місячно, або о посаду. Вияснює, що петент устно заявив, що до Райхенбергу не хоче йти, бо боїтсья, що піде на фронт.

Ухвалено просьбі відмовити, уможливити приміщене в Райхенбергу як стрільця.

II. Уповноважений д-р Витвицький:

а) вносить іменувати для Уряду справ закордонних, відділ праць підготовчих для мирової конференції д-ра Рудницького, пана Ігоря Федів, укінченого філософа урядовцем з платнею 3000 К. місячно.

Ухвалено одноголосно іменувати, але з місячною платнею 2500 К.;

б) подає до відома, що поручив д-рови Дністрянському вироблене проекту конституції (для ужитку дипломатичного).

За ту працю жадає д-р Дністрянський як винагороду 50 000 К.

П. Ганінчак підносить, що д-р Дністрянський належить до кодифікаційної комісії Відділу, який займається власне працею над уложенем конституції.

П. д-р Витвицький підносить, що тут не ходить о кодифікаційну працю, лише о загальний начерк конституції.

Ухвалено доручити д-рови Витвицькому перетракувати з д-ром Дністрянським щодо висоти винагороди — так як жадана ним сума 50 000 К. є за висока. Закінчено о год. 1-й попол.

*Провідник Йосиф Ганінчак, в. р.
Ведучий протокол: Лев Петрушевич, в. р.*

3 оригіналом згідно. Відень, дня 1 жовтня 1920.

Печатка. Підпис.

№ 284

ПРОТОКОЛ

нарад колегії уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 1 жовтня 1920

А) Присутні:

1) Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений Диктатора ЗУНР для справ фінансів, торгівлі і промислу,

2) Йосиф Ганінчак, Уповноважений Диктатора ЗУНР для справ внутрішніх і прч.,

3) Д-р Стефан Витвицький, Уповноважений Диктатора ЗУНР для справ закордонних,

4) Д-р Роман Перфецький, Уповноважений Диктатора ЗУНР (Референт для звязку в краєм),

5) Д-р Ярослав Селезінка, Заступник Начальника Військової Канцелярії Диктатора ЗУНР.

Б.

Нарадами проводить д-р Стефан Витвицький. Протокол веде в заступстві д-р Ярослав Селезінка.

В.

І. Д-р Витвицький:

а) відчитує листа П. Диктатора з Льондону, звертаючи увагу на тайність его змісту.

Адреса Диктатора:
Ivan Petrashevich, Bog.
99 The Valo
Coldero Green
London W. 2.

б) відчитує дальше листа д-ра Студинського зі Львова, в котрім в) питаєсь о раду, як поступити в справі українського університету, котрий з двома факультетами на підставі польського закона з січня 1921 мавби бути отворений в Станиславові; г) висказує невдоволене краю в справі Перфецького і Микетєя; з) пише про авдієнцію Українців, зложену з д-ра Федака, д-ра Щурата і д-ра Студинського у польського міністра просвіти Ратая.

Ухвалено: Дати дефінітивну відповідь УНР у Львові, щоби українські політичні чинники в краю постановились до проекту засновання університету в Станиславові негативно.

ІІ. Д-р Перфецький:

1) реферує шифроване письмо з краю, котре жадає фондів на військову організацію достарчення зброї і набоїв до краю і осередка на Чехо-Словацькій республіці до звязку з краєм і підготовлення збройної акції;

2) відчитує звіт д-ра Підляшецького з подорожи до д-ра Цьокана, де кажесь, що в Карпатах Поляки дальше мордують і що з більшовиками асентерував около 20 000 людей і забрав з собою на Україну; що Чехи на Підкарпаті тепер дуже осторожні і недовірчиві; що вислане людей з письмами до Галичини;

3) підносить справу свого евентуального повороту до Галичини з огляду на розлад в краю; а також справу дальшого zorganizованя реферату звязку з краєм при Уряді ЗУНР.

Ухвалено: Вислати 100 000 корон на руки Боевого комітету в краю виключно на організаційні цілі з тим, що комітет буде мати за обов'язок збирати через своїх емісарів звіти і відомости з краю і присилати сюди.

Ухвалено: Доручити п. д-р Перфецькому в справі організації его реферату випрацювати проєкт і предложити Колегії до затвердження.

Дальше реферує д-ру Перфецький справу проєкту товариства «Союз скандинавських жінок» зорганізованя на території ЗУНР захисту для сиріт до ученоби практичного ремесла, рільництва і т. д. Союз дає учителів і т. п., а видає лише віддання площі, землі на ту ціль. Справу вислано до краю, де складено анкету товариств і готове вернуло з краю з тим то треба би 4—5 міліонів корон дати на ту ціль (закупно землі).

Ухвалено: прошеню о 4 міл. кор. відмовити, а натомість вийти в пертрактації з «Союзом скандинавських жінок», щоби уможливити его кооперацію в справі захистів з товариством ім. Шептицького.

Закінчено о год. 1 3/4 попол.

Продовжене дня 2 жовтня 1920.

Присутні: як дня 1 жовтня 1920.

ІІІ. Ганінчак реферує справи підмог.

Ухвалено:

1) п-ні Хирівській, жені проф. гімназійного сотника Г. А., котрого побут невідомий, виплати надзвичайну допомогу в висоті 2000 К.;

2) п. Зайдлерови, б. урядовцеви ДСВС виплатити одноразово 775 К. яко надзвичайну допомогу на покінчене студий;

3) п. Голубінці титулом запомоги для родини квоту 4000 К.;

4) комітетови академиків в Празі на руки посла Стоцького виплатити одноразову допомогу на виконання 20 000 ч. К.;

5) виплатити П. Остафійчукови одноразову допомогу на науку малярства квоту 2000 К.

Дальше реферує потребу приділення йому до реферату референта для справ залізниць, в звязку з прошенем інжин. Турина о уділене ему посади при Уряді.

Ухвалено: прийняти до Уряду внутрішних справ інж. Стефана Турина на референта справ залізничих з платнею у висоті 3000 К.

IV. Сінгалевич реферує справу продажу двох радіостанцій, котрі є власністю ЗУНР. Купити хочуть Чехи: вислали комісію з інтендантури і тому, що стация є перестарілого типу дають мало. Але тому, що продати треба, пропонує вислати до Праги комісію зложеною з д-ра Селезінки і п. Йонаса в цілі переведення купна і продажу.

Ухвалено поручити д-ру Селезінці виїхати до Праги і продати радіостанцію.

V. На прошене шефа Президіяльної Канцелярії Петрушевича ухвалено прийняти на вознього в Диктатурі в новім льокалі на «Цітагоф» п. Василовича з платнею місячною у висоті як прочі возні.

Закінчено о год. 12 3/4 попол.

Провідник
д-р С. Витвицький, в. р.

Ведучий протокол:
д-р Селезінка, в. р.

З оригіналом згідно. Відень, дня 4 жовтня 1920.
Печатка. Підпис.

№ 285 ПРОТОКОЛ

нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 9 жовтня 1920

А. Пристуні:

- 1) Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів, торгівлі і промислу,
- 2) Йосиф Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішних, судівництва і комунікації,
- 3) Д-р Стефан Витвицький, Уповноважений для справ закордонних,
- 4) Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (Референт для звязку з краєм),
- 5) Д-р Ярослав Селезінка, Заступник Начальника Військової Канцелярії.

Б.

Нарадами проводить посол Володимир Сінгалевич.

Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

І. П. Ганінчак вносить доповнити протокол послідного засідання Колегії з 1 і 2 жовтня 1920 ч. 176/През. Д. увагою, 11 18/1920

що пп. Ганінчак і Перфецький в справі відповіді краєви щодо польських пропозицій засновання університету в Станиславові були гадки, що не належить наразі давати дефінітивної відповіді, аж щойно по порозумінню з Паном Диктатором.

Ухвалено одноголосно.

ІІ. Д-р Селезінка вносить скликати окреме засідання Колегії на день 14 жовтня 1920 год. 11 передпол. в справі обняття генералом Курмановичем команди Бригади в Нім. Яблоннім. Він відтягаєсь обняти цю команду супроти безпідставних впрочім поголосок, начеби Бригада мала бути трактована як група полонених. Мимо того, що справа Бригади зістала вияснена вже і безпідставність цих поголосок через посла Сінгалевича генералові Курмановичові зістала виказана, він мимо всего відтягався поїхати до Праги, щоб з Міністерства Народної Оборони підняти свій затверджений чеською владою декрет на команданта, а п. послови заявив, що письменно віднісся до Пана Диктатора о звільнене зі служби. Тому дальше вносить, віднести до п. Курмановича з письмом, якого проект під 1) до протоколу предкладає, котрим запрошуєє его на згадане висше засідане і вирішити справу ухвалою Колегії в тім змислі, що передовсім устно п. Курмановичови представити конечність обняття ним команди, а при тім велику шкоду для Бригади, яка через відтягане ним справи її приносить.

Ухвалено одноголосно.

ІІІ. Д-р Селезінка реферує внесене Військового Відпоручника в Празі отамана Щипайла, яке він ставить на підставі розмови з головним інтендантом при чеськім Міністерстві Народної Оборони, щоби Уряд ЗУНР дав письменне зобов'язанне рефундування видатків, які получені є з виплатою старшинам в Ліберци старшинських поборів.

В дискусії підносять посол Сінгалевич і д-р Витвицький, що така заява була вже Урядом дана в тексті відношення письменного Уряду ЗУНР до Міністерства чеського, підписаного Паном Диктатором.

Ухвалено: доручити д-ру Витвицькому письменно вівзати посла в Празі д-ра Стоцького о енергічну інтервенцію в чеськім Уряді в справі прискіпшення виплати згаданих висше поборів і зложеня звіту про вислід інтервенції до тижня.

Щойно в разі дійсної потреби виготовить д-р Витвицький другу письменну заяву Уряду, котрою прийме обовязок рефундації.

IV. На внесене *п. Ганінчака* **ухвалено:** відписи протоколів засідань Колегії через Президіяльну Канцелярію Диктатора ЗУНР, виготовлені і потверджені пересилати усім Відділам Уряду Диктатора до рук шефів, як справи довірочні. Поодинокі Відділи мають переховувати відписи в актах президіяльних як стислі резервати.

V. *П. Ганінчак* реферує подане радника Омеляна Турлянського ч. Ур. спр. внутр. 165/През. 15/20 о виплату залеглих поборів 8000 К. і запомогу на лічене доньки 9000 К.

Ухвалено відмовити виплати залеглих поборів, уповажнити Відділ для фінансів до уділення запомоги на лічення доньки до висоти 9000 К. під умовою виказання сьвідоцтвом лікарським потреби лічення.

VI. *П. Ганінчак* подає до відома, що в окрузі свого діланя поробив приготовання до основаня в Ліберци Курсів для вишколеня жандармерії.

Прийнято до одобряючого відома.

VII. *П. Ганінчак* подає до відома, що розпорядком затвердив створене в Німецькім Яблоннім гімназійних курсів, а д-ра Сабата іменував відпоручником Уряду до іспитів матуральних, які сего місяця на тих курсах маються відбути.

Прийнято до одобряючого відома, а на внесене посла Сінгалевича **ухвалено** доручити *п. Ганінчакови*, щоб видав *п. Сабатови* інструкцію, згідно з котрою *п. Сабат* має передовсім зі своїм декретом зголоситися у *п. посла д-ра Стоцького* у Празі і дістати від него відповідні легітимації.

VIII. На внесене *п. Ганінчака*

Ухвалено: виплачувати в дальшім тягу *п. Ользі Чумак*, вдові по священнику, виплачуваний до тепер а заставлений дар в ласки в квоті 50 К місячно.

IX. На внесене д-ра Перфецького **ухвалено** уповажнити его уживати д-ра Олександра Марітчака як сталого курера до

Ужгороду для удержання звязку з краєм, по при д-рі Підляшецьким, без окремої сталої винагороди, лиш за діетами і зворотом коштів подорожи.

Х. На внесенє провідника нарад **ухвалено**: перервати засіданне, а продовженє відложити на день 11 жовтня 1920 год. 11 передпол.

Закінчено о годині 1 попол.

Провідник нарад
В. Сінгалевиц, в. р.

Ведучий протокол
Лев Петрушевиц, в. р.

ПРОДОВЖЕНЄ

нарад Колегії дня 11 жовтня 1920 о год. 11 передпол.

Присутні, як попередно.

Провід нарад і ведене протоколу як попередно.

I. На внесенє п. Сінгалевица **ухвалено**: уповажнити Уряд фінансів понести кошта лічення через три місяці у Вільгельміненшпіталь (III кляса) Ольги Аппель, занятої в шпиталі військовім Галицької Армії, яка при тій нагоді набавилась грудної недуги та виплатити єї одноразову підмогу на ліченє в квоті 1000 К.

II. На єго ж внесенє **ухвалено** відступити Відділови справ внутрішних до зреферованя прошенє Анни Петрина о запомогу до ч. 2423/20 — Посольство.

III. На єго ж внесенє **ухвалено** відмовити прошеню Виділу Тов. «Січ» у Відни до ч. 2340/20 Посольство, о зворот коштів подорожи делегатів, висланих Товариством на всесвітний конгрес «Вільної Думки» в Празі для попертя справи українського університету у Східній Галичині, з причин, що делегатів мож було іменувати і з круга української молодіжи академічної в Празі і тим заощадити коштів подорожи.

IV. На єго ж внесенє **ухвалено** призначити на прошенє Товариства «Прихильників Освіти» у Відни до ч. 154/20 Ур. спр. внутр. одноразову підмогу 10 000 К. на ціли товариства для підмоги акдемічної молодіжи.

V. На єго ж внесенє **ухвалено** уділити Омелянови Лопушанському підмогу в квоті 600 чеських корон на покритє коштів подорожі до Праги, де має обняти посаду (Письменне поданє до ч. 2407/20 — Посольства).

VI. Посол Сінгалеви́ч реферує подане сотн. Краснопері о підвишку платні із 2300 К. на 4000 К.,

На внесенє д-ра Селезінки і д-ра Витвицького **ухвалено** іменувати сотн. Красноперу військовим аташе при посольстві у Відни, додати до єго платні сотника 2300 К. місячний функційний додаток 1700 К. і одноразовий додаток 3000 К. на умундурованє.

VII. Дальше реферує посол Сінгалеви́ч прошене Тов. «Січ» до Ч. 2392/20 — Посольству о підвишку допомоги в квоті 50 К. місячно на удержанне льокалю товариства даваної дотепер Урядом на квоту 300 К. місячно.

Ухвалено дати Тов. «Січ» 150 К. місячно на ту ціль.

VIII. На внесенє посла Сінгалеви́ча **ухвалено** з полагодженю прошеня Теодора Максимовича до ч. 2290/20 — Посольство, о уділенє позички на удержанє до часу коли дістане посаду, уділити одноразову підмогу в квоті 1500 К.

IX. В полагодженю прошеня Ізидора Мазуркевича до ч. 2368/20 — Посольства, о уділенє зворотної підмоги 2000 К. на удержанє до часу, коли уряд нім. австрійський підвисшить єму америтуру із дотеперішних 613 К., **ухвалено** уділити прошену підмогу з застереженєм звороту.

X. В полагодженю прошеня Михайла Войтовича до ч. 2392/20 — Посольство, б. урядника української ліквідаційної комісії о дальшу виплату службових поборів аж до часу одержаня служби приреченої єму посади в Чехах **ухвалено** на внесок п. Сінгалеви́ча виплачувати 800 К. місячно і доручити єму порядкованє регістратури Національної Ради.

XI. На внесенє посла Сінгалеви́ча **ухвалено** відступити просьбу б. січового стрільця Теодора Бобкова о підмогу на переведенє операції рани в нозі Команді Бригади в Нім. Яблоннім з дорученєм робити старання о уміщенє єго в військовім шпитали і переведенє операції на кошт військовий.

XII. В полагодженю просьби п. Михайла Гамоти б. урядника ліквід. комісії до ч. 2105/20 — Посольство о підмогу на ліченє батька і жінки в квоті 1000 К. **ухвалено** на внесенє посла Сінгалеви́ча жадану допомогу уділити.

XIII. Посол Сінгалеви́ч реферує прошене д-ра Костя Воевідки, військового лікаря Галицької Армії о підмогу місячну 5000 К. на переведенє спеціальних студій хірургії за границею.

Згідно з внесеном п. Ганінчака ухвалено полагоджене прошення відложити до засягнення ближших інформаций.

XIV. На внесені посла Сінгалевича ухвалено відступити Військовій Канцелярії Диктатора просьбу старшини Омеляна Мандзія, який повернув з полону з Італії о запомогу на студія, — до справдження і поставлення внеску.

XV. На внесені посла Сінгалевича ухвалено прошеню старшин Макловського, Шевчика і тов. о підмогу на студія в Загребі відмовити, так як они звернувши з полону не послухали приказу Військового Делегата відійти до Ліберця і против того приказу осіли в Загребі.

XVI. На внесені посла Сінгалевича ухвалено згідно з просьбою Гната Олександра Крохмалюка до ч. 156/20 Ур. спр. внтр. виплачувати ему за єго чинности при діточій кольонії, удержуваній Запомоговим Комітетом в Святобожицях по 1000 К. чеських місячно, аж до зліквідованя тої кольонії.

XVII. В полагодженю письменного відношення команди Бригади в Нім. Яблоннім до ч. 2364/20 — Посольство в справі збірних прошень родин приміщених там старшин о запомоги, які до команди впливають, ухвалено доручити Команді просьби такі відкидати.

XVIII. Д-р Витвицький реферує просьбу управляючого секцією Уряду справ закордонних Гриця Микетея о підвишку платні з 5000 на 6000 місячно. Просьбу сю попирає із своєї сторони незвичайною видатністю працю п. Микетея в тім Уряді.

Ухвалено згідно з внесеном д-ра Витвицького.

Закінчено о год.1 мін.15. попол.

Провідник нарад:

В. Сінгалевич, в. р.

Ведучий протокол:

Л. Петрушевич, в. р.

З оригіналом згідно.

Відень, дня 14 жовтня 1920.

Печатка. Підпис.

№ 286

ПРОТОКОЛ
нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 14 жовтня 1920

А. Присутні:

1. Йосиф Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішніх, судівництва і комунікації.
2. Д-р Стефан Витвицький, Уповноважений для справ закордонних.
3. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів і торгівлі.
4. Д-р Ярослав Селезінка, Заступник Начальника Військової Канцелярії.
5. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений.
6. Генерал Віктор Курманович, запрошений по думці ухвали Колегії 9/10 1920 ч. 178/През. Д.
III 19/1920.

Б.

Нарадами проводить п. Йосиф Ганінчак.

Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії п. Лев Петрушевич.

В.

І. Провідник нарад звертається іменем Колегії до генерала Курмановича з прошенем обняти негайно назначене йому Паном Диктатором становище команданта Української Бригади в Нім. Яблоннім. Підчеркує, що опізненне приносить велику шкоду для держави, бо бригада під взглядом дисципліни військової дезорганізується, — а на вверх супротив чесько-словацького уряду бувби Уряд ЗУНР, а зокрема Пан Диктатор, який особисто виеднав у президента Чеської Республіки Масарика приреченне прихильного полагодження Урядом чеським справи Бригади під умовою, що команду обійме п. генерал Курманович, — булиби скопромітовані, колиб п. генерал обстоював при демісії і команди не обняв. Всі формальности потрібні для обняття урядовання п. генералом вже полагоджені і річевих перепон ніяких нема, а згляди на особисту уразу, яка малаби бути також одною з причин демісії, не повинні в так тяжкім для держави часі мати впливу на

рішене пана генерала тим більше, що о скільки поінформований є бесідник, не може бути мови навіть о тім, щоб хто небудь з членів Уряду, а з окрема Пан Диктатор уважав коли небудь пана генерала за особу, з якою числитись при організації війська не треба вже, і щоби хто небудь коли пану Генералови хотів се дати до пізнання.

Відкликуючись до високого патріотичного почування просить провідник, щоби пан генерал Курманович, поминаючи всі мнимі урази, відступив від наміреної демісії.

Генерал Віктор Курманович відчитує лист, яким просить Пана Диктатора о демісію і звільнене з військової звязи з мотивами, підносить надто, що вже сам факт, що лист відданий ним до Канцелярії Військового Диктатора з прошенем передати его Пану Диктаторови перед кільканайцяти днями, ще не зістав висланий і Пан Диктатор о нім не знає, характеризує спосіб поступовання Уряду з ним. Вже від довшого часу зауважив, що ні Пан Президент, ні Уряд не вважають відповідним інформувати його про хід справ державних мимо що він удержував все зносини особисті з Урядом і ему як бувшому начальному вождови армії та членови Секретаріату Державного прикро се, і відносить вражінне, що Уряд взагалі не числить на него. Чує ся діткненим також тим, що коли по іменованю командантом в Нім. Яблоннім приїхав до Праги, щоб дістати від Уряду чеського затвердження, переконався на місци, що справа его іменовання тим Урядом не була брана під розвагу, а по при те ще, що Бригада із становиска як до тепер фактично було її признане, має бути поставлена під дозір департаменту Міністерства Народної Оборони для полонених і як така трактована військовими чеськими властями. Це все сталося проти запевнення Пана Президента Петрушевича, що справа Бригади і номітації ген. Курмановича є користо полагоджена. Видно, що Уряд не попер відповідно і не допильнував, щоб приречене дане Президентом Масариком Панови Диктаторови було виконане, а що через те його позиція в Празі була дуже прикра тож добачує в тім певного рода ігнороване его особи. Се все спонукало его до внесення демісії, при якій обстає.

Д-р Витвицький виказує, що справа полагодження затвердження его становиска команданта Чеським Урядом проволіклася не з вини нашого Уряду або чеського і не з причин

независимих від них, як реорганізація чеського кабінету і т. п. Впевнює, що так Уряд, як Пан Президент Петрушевич до особи пана генерала були все з великим признанем і числили на его знане і досвід при організації армії. Єсли коли небудь щось таке вийшло, що моглоб пану генералови давати привід уважати себе ігнорованим і поминеним, то се сталося без чийого небудь бажання, а просто випадково, тому що в даній ситуації чоловік найбільше оглядний може часом що небудь поминути, хоч сам уважає впрочім се за важне і конечне. Те саме можна сказати про відношення Пана Президента до Пана Генерала. Маючи на голові тільки справ, міг він через забуте зробити щось таке, що могло посередно Пана Генерала діткнути, приміром і не покликуючи его на конференції в справах важних, не інформуючи его про хід справ і т. п.

Одначе з того п. генерал не може витягати консеквенцій таких як демісія, бо в часі таким, який ми переживаємо, повинні урази особисті уступити. Взором як не треба ховати урази особисті, поминаючи їх для добра справи державної, може служити як раз Пан Президент д-р Петрушевич, який в Камянці переніс багато зневаг від Уряду Головного Отамана Петлюри тяжко наношених ему з повною свідомістю, мимо того удержував зносини з Урядом Отамана і з ним самим, бо сего справа вимагала.

По виясненю д-ром Селезінкою дійсного стану справи щодо Бригади і по промові д-ра Перфецького та посла Сінгалевича, котрі подібно як п. Ганінчак і п. Витвицький підносили безпідставність, особистих жалів п. Курмановича, заявив той, що до двох днів подасть телеграфічно відомість про своє рішене.

II. На основі реферату отамана д-ра Селезінки **ухвалено:** полагодженю прошення Українського Робітничого Табору в Ліберці ч. Військ. Канц. 1181/20 виплатити томуж таборови 5000 ч. корон на заложене просьвітно-культурного кружка і уладженне свята 1 падолиста.

III. На основі реферату п. Ганінчака **ухвалено:** уповажнити Посольство у Відни, в справі клявзулі рефундаційної супротив німецько-австрійського правительства дати лише на поданю радника Тарнавецького таку клявзулю, з приреченем рефун-

дованя підвисненої платні а здержатись наразі в виставленем загальної клявзулі для всіх урядників горожан ЗУНР.

Закінчено о год. 2-й попол.

Провідник нарад:
Ганінчак, в. р.

Ведучий протокол:
Лев Петрушевич, в. р.

З оригіналом згідно.
Відень, дня 20 жовтня 1920.
Печатка. Підпис.

№ 287

ПРОТОКОЛ

нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 16 жовтня 1920 о год. 10 передпол.

А. Присутні

1. Д-р Кость Левицький, Уповноважений для справ преси і пропагандії.
2. Д-р Стефан Витвицький, Уповноважений для справ закордонних.
3. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів і торгвлі.
4. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (Референт для звязку з краєм).
5. Д-р Осип Назарук, член делегації на мирову конференцію в Ризі і

Запрошені:

6. Д-р Ізидор Голубович.
7. Д-р Евген Левицький.

Б.

Нарадами проводить д-р Стефан Витвицький, протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії п. Лев Петрушевич.

В.

Д-р Кость Левицький здає обширний звіт з діяльності делегації Української Національної Ради і Уряду ЗУНР на мировій конференції в Ризі, визначаючи, що діяльність та не перейшла рам повновластий, даних делегації паном Президентом д-ром Петрушевичом і его інструкцій.

Поза тими рамами делегація, навязавши зносини з правительством Білоруської Республіки, заключила з ним іменем

ЗУНР прелімінарний союз, якого оригінальний документ передає д-р Кость Левицький Уповноваженому для справ закордонних д-ру Витвицькому до переховання і урядового ужитку, з тим, що факт заключення такого союзу і зміст документу є після умови заключеної тайною і не може бути оголошуваним.

На внесенє д-ра Витвицького і д-ра Костя Левицького ухвалено більшістю голосів скликати іменем Колегії Уповноважених перебуваючих у Відні членів Національної Ради, за виїмком тих, котрі заявили, що Національної Ради не узнають, на день 21 жовтня с. р. о год. 4-ій попол., з тим, що д-р Кость Левицький має перед тими членами Національної Ради зложити звіт з діяльності делегації на мирову конференцію в Ризі, не подаючи однак тих фактів, які не мають дійти до відома ширшого загалу.

На внесенє д-ра Витвицького **ухвалено**: відбути засіданє Колегії дня 19 с. м. о год. 11 передпол.

Закінчено о год. 1-ій попол.

Провідник нарад:

д-р С. Витвицький, в. р.

Ведучий протокол:

Л. Петрушевич, в. р.

Замітка урядова: Провідник нарад д-р Витвицький в порозумінню з д-ром Костем Левицьким порішили не скликати Національної Ради іменем Колегії, а лише п. д-р Кость Левицький іменем власним як найстарший віком член Національної Ради.

Відень, дня 18 жовтня 1920.

Шеф Президіальної Канцелярії
Лев Петрушевич, в. р.

З оригіналом згідно.
Відень, дня 24 жовтня 1920.
Печатка. Підпис.

№ 288

ПРОТОКОЛ

нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 19 жовтня 1920

А. Присутні

1. Д-р Кость Левицький, Уповноважений для справ преси і пропаганди.

2. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів і торгівлі.

3. Йосиф Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішніх, судівництва і торгівлі.

4. Д-р Стефан Витвицький, Уповноважений для справ закордонних.

5. Д-р Ярослав Селезінка, заступник Начальника Військової Канцелярії.

Б.

Нарадами провадить д-р Кость Левицький.

Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

І. На основі реферату п. Ганінчака **ухвалено:**

1. В полагодженю подання п. Марії Кобза ч. 208/20 Ур. спр. внутр. о виплату заосмотрення її дітей з причини, що її муж помер перед ворогом, виплачувати її річно тимчасово 2400 К., а іменно 1050 К. титулом вдовичної пенсії, 420 К. титулом додатку до пенсії для двох сиріт, а решту до 2400 К. титулом додатку дорожнього.

2. В полагодженю письма д-ра Луки Мишуги до Уряду внутрішніх справ, яким зголошує, що обіймав службу в законодатній Комісії, від 18 падолиста с. р., уповажнити уряд справ внутрішніх асигнувати йому платню 4000 К. місячно від падолиста с. р.

3. На внесенє п. Ганінчака підвисити урядникови концептовому Уряду внутр. справ Михайлови Ліськевичови від 1 падолиста с. р. із 2500 К. на 3000 К. місячно.

П. Провідник нарад відчитує письмо п. генерала Віктора Курмановича до ч. 181/През. з 20 р., яким повідомляє Колегію, що обіймає команду Бригади в Нім. Яблоннім і відїздить в сім тижні до Чехо-Словаччини.

III. На основі реферату п. Сінгалевича **ухвалено** в полагженю подання тов. «Кобзар» в Ужгороді, зорганізованого б. членами Укр. Національної Капелі признати єму квоту 10 000 ч. корон на ціли товариства, а головно акції просвітно-організаційної на Прикарпатській Україні.

IV. На основі реферату д-ра Селезінки і п. Ганінчака **ухвалено** в полагженю просьби команданта станиці жандармерії Якова Гутака до ч. 00/20 Військ. Канц. зарядити виплату надаваної квоти титулом звороту нажданой ним на пошту суми грошової, яка не дійшла адресати задля відвороту Української Армії і доручити полагоджене справи Урядови справ внутрішних.

V. На внесенє д-ра Витвицького **ухвалено** виплатити проф. д-ру Стефанови Рудницькому квоту 1000 К., яку має жертвувати яко дар на віденській «Мілітерфоршунгс інститут фір Орієнти» і в тій формі відплатитись на уділене томуж д-ру Рудницькому сею інституцією до диспозиції потрібних наукових матеріялів і бібліотеки.

VI. Д-р Витвицький реферує внесенне д-ра Евгена Левицького до ч. 377/20 Ур. спр. закорд. о виплату єму 800 нім. марок титулом звороту видатків на канцелярію посольства і секретаря, за вересень і жовтень і виплачуване на будуче по 800 К. місячно на ударжанє канцелярії і секретаря, та вкінци на признанє відповідної суми на організованне відділу пашпортового при посольстві у Берліні.

Вносить: супротив того, що заходить потреба звинення сего посольства, що зависіти буде від вирішення Президента, і супроти того, що теперішній секретар посольства п. Шухевич в платні 400 марок місячно не може вижити, наразі звернути п. д-ру Е. Левицькому 1900 марок згідно з єго жаданнем, признати єму 800 марок місячно як додаток на удержання канцелярії і дати секретарєви окремо титулом пенсії по 800 місячно від 1 жовтня с. р., а справу організації пашпортового відділу залишити до вирішення Пана Диктатора.

Д-р Кость Левицький є переконаний, що посольство в Берліні не потрібне, супроти того, що Берлін в даній хвилі не може мати вплив на вирішенне нашої справи, з другої сторони, кошти удержання посольства є значні. Крім того, з прикростію ствердити мусить на підставі того, що бачив

при нагоді побуту в Берліні в дорозі до Риги і з поворотом, що посольство теперішнє під ніяким взглядом з своїх завдань не вивязується. Д-р Е. Левицький, крім візити у німецького міністра справ заграничних, не навязав з ніким ніяких зносин ані навіть з пресою. Ніхто не знає про те, що він взагалі є в Берліні, а се тим труднійше, бо його мешканє три милі за Берліном. Через те латвійський посол, у якого треба було старатись о віза на інтервенцію секретаря посольства п. Шухевича, відмовився дати віза делегації, кажучи, що він не знає посла ЗУНР. При повороті з Риги відмовив з тої самої причини продовження віз мін. австр. посол в Берліні, а що під ту пору д-ра Е. Левицького не було в Берліні, бо виїхав на довший час, мимо того що мав бути лучником між делегацією в Ризі а Президентом в Лондоні чи Парижі, мусів провідник делегації сам в тій справі інтервенювати. Се все зробило дуже прикре вражіння на делегацію, а зокрема на посла Брайтера, чужого нам по народности чоловіка, який той стан назвав скандальним. Перед д-ром Костем Левицьким п. д-р Б. Левицький признав, що ніяких зносин з ніким не навязує, бо як каже, се моглоб зашкодити нам у Антанти. Мимо сего він дальше сидить в Берліні, хоч повиненби властиво сам поставити внесення на звинення посольства. Однак справа звинене его не може бути без пана Диктатора вирішена, але треба полагодити справи пильні, а іменно дотації секретаря, який голодує прямо в Берліні та справу звороту видатків на канцелярію.

П. Сінгалевич дивуєся, що д-р Е. Левицький, боячись Антанти, не розвиває ніякої діяльности. Сеж прецінь він сам наставляв всякими способами на Пана Диктатора, щоб посольство в Берліні зорганізувати і его послом там устанувити. Вимагав для себе місячно 7500 марок з тим, то за ті гроші буде удержувати канцелярію і сили канцелярійні. Про секретаря і мови не було, бо уважав его непотрібним. Тому дивуєся, на якій підставі дав д-р Е. Левицький звороту якихось видатків канцелярійних та чому не платить секретареві із свої пенсії тільки, щоби сей з голоду не гинув.

П. Ганінчак є супротив того проти звороту видатків, тим більш, що д-р Е. Левицький навіть не спеціалізує поодиноких позицій, а свого внесення навіть не підписав, бо те, що має в руках д-р Витвицький, се зроблено на свитку паперу нотатка ніким не підписана.

На внесені д-ра К. Левицького **ухвалено**:

а) відложити рішене в справі скороту жаданої квоти 1600 марок і організації бюро пашпартового до приїзду пана Диктатора;

б) секретарови посольства п. Пухоничови виплатити за вересень і жовтень титулом доповнення поборів по 600 Mk німецьких з тим, що дальше полишення і дотованне посади секретаря при посольстві в Берліні буде вирішено паном Диктатором.

VII. Д-р Витвицький **вносить** іменувати п. Володимира Бандрівського урядовцем для окремих доручень при уряді Диктатора для справ закордонних без призначування ему платні. П. Бандрівський зайнятий є при кореспонденційнім бюро п. Степанківського в Люзанні, на тім становиську є користним для нашого Уряду і хотів би мати згаданий висшо титул для навязання зносин з кругами дипломатичними і преси заграничної, з якими в Люзанні стрічається.

Ухвалено: згідно з внесенем.

VIII. На внесок п. посла Сінгалевича затворено офорту Арнольда Ляйбля закупки повної частин артикулів гардероби, які знайшлися в посіданню Уряду із припису закупленого ще давню Австро-Угорською Державою, з розділеного поміж поодинокі «Національштатен».

Ціна купна виносить 1903000 K.

IX. На підставі реферату п. Сінгалевича **ухвалено** о полагодженю прошення отамана Володимира Котиля до ч. 2459/20 — Посольство, дати ему одноразову запомогу в квоті 6000 K. на перевезеня до краю родини і річий.

X. Принято до відома, що п. д-р Витвицький як Уповноважений для справ закордонних виїздить до Праги в цілі навязання особистих зносин з чехо-словацьким Урядом закордонних справ.

Закінчено о год. 8-й попол.

Провідник нарад:

Кость Левицький, в. р.

Ведучий протокол:

д-р Петрушевич, в. р.

З оригіналом згідно.

Відень, дня 24 жовтня 1920.

Печатка. Підпис.

№ 289
ПРОТОКОЛ
НАРАД КОЛЕГІЇ УПОВНОВАЖЕНИХ ДИКТАТОРА ЗУНР,
ВІДБУТИХ ДНЯ 25 ЖОВТНЯ 1920
ПРОДОВЖЕНЕ

дня 25 жовтня 1920 о год. 10 передпол.*

Проводить п. В. Сінгалевич.

Присутні: як попередно і д-р Витвицький.

1. Затверджено проект приказу Диктатора до Армії з нагоди свята 1 падолиста, відчитаний д-ром Селезінкою.

2. **Ухвалено:** не висилати до таборів військових в Чехах делегатів Уряду на обхід святочний 1 падолиста задля перешкод міжнародного характеру, про що Військова Канцелярія повідомить старшин в таборах через дотичні команди.

3. На основі реферату д-ра Селезінки ухвалено старшинам військового табору в Ліберці признати титулом зворотного зачету 6500 чеських крон на оплату за студії торговельні, яка квота має бути розділена сотником Індешевським і стягнена старшинам з поборів їх через Війскову Канцелярію.

4. Принято до відома звіт команди табору в Ліберці і військового представника в Празі про інтервенцію ізза неприхильного становиська команди будинків табору.

5. **Ухвалено** уповажнити Уповаженого для справ внутрішних до уладження в Нім. Яблоннім почтового курсу і установлення радника Турина головою комісії іспитової на тім курсі.

6. Д-р Перфецький реферує звіт в ситуації з краєм і на Прикарпатській Україні, що прийнято до відома.

7. Д-р Перфецький реферує проект правильника для Референту звязку з краєм і означення його компетенції. **Ухвалено** затвердити сей прфект з малими змінами редакційними, як провізоричний до затвердження Пана Диктатора в тексті долученім під 1).

8. Д-р Витвицький здає звіт із своєї подорожи до Праги. Візитував міністра справ закордонних Бенеша, представив йому користи, які лучаться для Чехо-Словацької Республіки із визнаннем самостійности ЗУНР, через що Чехи дістають

---

* Початок протоколу у справі відсутній.

догідну зв'язь із Сходом і переломлюють перстень, якими замикає їх концепція т. зв. Малої Антанти, еслиби в ню увійшли Поляки, Мадяри, Румуни. Представив п. Бенешови конечність активного виступу чеського Уряду і попертя змагань Уряду ЗУНР задля визнання тоїж держави. П. Бенеш прийняв заходи до прихильного відома, просив о письменний меморандум. Відвідав також юго-славянського посла Грібара, котрому представив змагання Уряду ЗУНР задля визнання нашої держави. Він обіцяв представити прихильно справу у свого правительства в Білгороді.

На підставі звіту посла Стоцького стверджує, що уряд чеський, згідно з стараннями тогож посла, zorganizував в Нікольовіцах табор для укр. цивільних збігців із Східної Галичини.

На підставі звіту д-ра Гординського подав до відома несконтрольовані впрочім вісти з краю про те, що Цонські через радника намісництва Децикевича звернувся до д-ра Теофіля Окуневського з певними угодовими пропозиціями, підставою яких малоби бути признание Польщею на певній невеликій території Вcхідної Галичини [нечитальне] автономії Українцям. Деякі неофіціальні особи у Львові мають вести також акцію в напрямі вироблення угодового настрою серед галицьких Українців і ведуть в тім напрямі кореспонденцію з провінцією.

Д-р Левицький в навязанню до звіту д-ра Витвицького подає, що від посла Василька в Берліні дізнався, що берлінський посол польський Шебеко вказував на те, що Поляки змушені є шукати якоїсь угоди з Українцями і питався Василька, на яких основах моглиби Поляки про це говорити. Се про що довідуємося з краю: є очевидно обявом тої акції Поляків, про яку Шебеко згадував. Належить остеречи наших діячів в краю, щоб не далися Полякам підманути, а головно щоби через які-небудь зачати переговори не псували акції веденої Урядом в кругах дипломатичних Антанти.

Д-р Витвицький на відповідні запити вияснює, що у чеської суспільности взагалі, а зокрема в її пресі, обявляєся велике і прихильне заінтересованє справою ЗУНР, одначе Уряд чеський, а зокрема Бенеш, в якій-небудь акції прихильній нам мусить бути дуже осторожний, бо дипломатія польська

використовує які-небудь його кроки. Се тим більше, що з нашої сторони були деякі неосторожні кроки, приміром оголошення передчасно іменовання генерала Курмановича для Нім. Яблонного і т. п.

Ухвалено прийняти звіт до відома, та вислати до краю відповідні інструкції і осторогу щодо переговорів з Поляками.

На основі реферату п. Сінгалевича **ухвалено**:

9. На просьбу Гоуски Стефана ч. 2276/20 — Посольство признати йому тимчасово одноразову запомогу в квоті 500 К.

10. На просьбу інваліда Деркача ч. 2463/20— Посольство признати на кошти лічення квоту 1000 К.

11. На просьбу Величковського Миколи до ч. 1889/20 — Посольство затвердити його при комітеті посередництва праці в Ужгороді референтом з платнею 500 К. ч. місячно, аж до зліквідовання комітету.

12. Відступити справу прохання сотника д-ра Цьокана о легітимацію до полагодження послови Стоцькому в Празі.

13. Признати пані Ясеницькій Ользі квоту 1500 К. як підмогу на кошта подорожі до краю.

14. Відступити подане п. Матильди Шнайдерівної до ч. 182/ През. Д. Урядови внутрішніх справ до розслідування і полагодження.

Закінчено о год. 1.30. попол. з тим, що слідує засідене означено на 29 жовтня о год. 11-ій передпол.

Провідник: Вол. Сінгалевич, в. р.

Ведучий протокол: Лев Петрушевич, в. р.

З оригіналом згідно.

Відень, дня 27 жовтня 1920.

Печатка. Підпис.

№ 290

ПРОТОКОЛ

нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 27 жовтня 1920

А. Присутні:

1. Д-р Кость Левицький, Уповноважений для справ преси і пропаганди.

2. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів, промислу і торгівлі.

3. Осип Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішніх, судівництва і комунікації.

4. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (Референт для звязку з краєм).

5. Д-р Ярослав Селезінка, заступник Начальника Військової Канцелярії.

Б.

Нарадами проводить посол Володимир Сінгалевич.

Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

І. Д-р Селезінка підносить потребу видати з нагоди обходу свята 1 падолиста через оба табори українські військові в Чехах святочного приказу від імени Диктатора. Просить о уповажене вироблення проекту приказу та телеграфічного прошення Диктатора о апробату на його підпис.

Ухвалено згідно з внесеном.

II. На основі реферату п. Сінгалевича **ухвалено** на підставі внесення військового відпоручника в Празі отамана Щипайла уділити таборови в Ліберци з державної каси 2000 К. на уладнане свята 1 падолиста.

III. На внесенє п. Сінгалевича ухвалено заініціювати святкованє українською кольонією у Відні 1 падолиста з програмою:

- 1) богослуження благочинно-дарственне і панахида за поляглих в церкві св. Варвари;
- 2) Академія.

IV. Сінгалевичови доручено запросити представників віденських українських товариств і організацій для зложення комітету і уложеня подрібної програми.

Доручено Уповноваженому для справ преси і пропаганди видати святочно число «Прапора», в яким має бути поміщений приказ Диктатора до війська.

V. На основі реферату п. Сінгалевича **ухвалено**:

а) уповажнити його до вироблення дозволу на приїзд до Відня української молодіжи з Галичини в цілі продовжування студій з застереженнем, про що належить кожного повідомити, що Уряд ніякої матеріальної помочи дати не може;

б) здержати з для браку фондів, акцію наділювання академічної молодіжи в Відні обувою і одежою;

в) відступити Урядови внутрішніх справ подання отамана Дички Ч. 3050/20 — Посольство о виплату суштентації його жінці від марта 1919 і квоти, [...]000* ч. корон, асигнованої майбутньо Диктатурою ще з Камінця, — до розслідження;

г) відмовити просьбі інваліда Василя Вовка ч. 2167/20 — Посольство, о підмогу інвалідську, бо він відніс рану в австрійській війні з тим, що він як академік може звернутися о підмогу до Товариства «Прихильників Освітї»;

д) звернути лікарєви д-ру Воевідці на його поданє ч. 2498/20 — Посольство, квоту 300 марок нім., виложених ним на лічення інваліда Тараса Витвицького.

Закінчено о год. 1-ій попол. і відложено засідання на день 25/10 о год. 10 передпол.

*Провідник: Вол. Сінгалєвич, в. р.
Ведучий протокол: Лев Петрушевич, в. р.*

№ 291

ПРОТОКОЛ

нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 28 жовтня 1920 р.

А. Присутні:

1. Д-р Кость Левицький, Уповноважений для справ преси і пропаганди.
2. Посол Володимир Сінгалєвич, Уповноважений для справ фінансів і торгівлі.
3. Йосиф Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішніх, судівництва і комунікації.
4. Д-р Стефан Витвицький, уповноважений для справ закордонних.
5. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (Референт для звязку з краєм).

Б.

Нарадами проводить Уповноважений Йосиф Ганінчак.
Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

Д-р К. Левицький відчитує лист Пана Диктатора з дати 25 жовтня 1920, яким доручує Відділові преси і пропаганди

---

* Так в документі.

оголосити з нагоди 1 листопада відозву до цивільного населення ЗУНР, якої текст з згаданим листом присилає.

Рівночасно уповноважнює Пан Диктатор до підписання цієї відозви членів теперішнього Уряду.

Д-р К. Левицький відчитує відозву долучену до листу. В дискусії висказуєся усіма згідно гадка, щоб текст долученої відозви мусить бути перед оголошенням перероблений, бо вона задовга, тоном не відповідає повазі Президента, та виказує кілька значних нельогічностей, головню під взглядом становиська, яке займається в ній супротив Антанти, вкінци уступ полемічний є держаний надто в особистім тоні.

Ухвалено: доручити д-ру Костеві Левицькому переробити відозву в напрямі виправлення виказаних висше хиб, предложити перероблений текст до затвердження Колегії, а вкінци вирішено, що відозва має бути видана з підписом самого Президента.

2) Д-р Кость Левицький здає звіт з діяльності Відділу преси і пропаганди, при чім стверджує, що відділ ведучий редакцію і видавництво «Прапора» поставив сей часопись під взглядом редакційним на таку висоту, яка відповідає висказаним давнійше інтенціям Президента й Уряду оскільки се можливе при данім бюджеті.

Відділ пропаганди видав для краю книжку Евшана «Великі Роковини», а приготовлює до видання книжочку «Чому нам треба своєї Держави», яку пише д-р Назарук. Окрім того п. Петро Карманський звернувся з проектом видання его военных поетичних творів, але що він жагадає високого гонорара, бо аж до 300000 К. вносить відмовити його письменній оферті.

Для заграниці приготовлених є три книжки а іменно:

1) «Дас Остгаліціше проблем»; 2) «Остгаліціше Фраге»; 3) «Остгаліціше алье Фрайштадт», вони будуть друковані в мові німецькій, французькій і англійській.

На підставі досвіду, зібраного підчас побуту на мировій конференції в Ризі видає Уряд ці твори, збираючи в них коротко і звязло весь матеріал історичний і факти з царини фізичної та політичної географії, політичної та торговельної статистики, та освітлює становиско правне ЗУНР, бо це все кругам дипломатії і суспільности взагалі на заході є незвісно, а великих творів на ту тему писаних ніхто не хоче читати.

В дискусії над звітом д-ра К. Левицького підніс п. Сінгалевич, що видрукована в багатьох примірниках «Кривава Книга» в німецькій, французькій і англійській мові не є до нині як слід поширена, зносить, щоби про поширення цієї книжки подбав Відділ преси і пропаганди. Дальше підносить питання, чи друкувати закуплені у сотника Осипа Левицького спомини його з часів побуту нашої армії на Великій Україні до хвилі заключення перемир'я з Денікіном. П. Левицький пише з Галичини, що готов є сей твір відкупити, видно не хоче з особистих взглядів його друкувати.

Ухвалено:

- 1) прийняти звіт д-ра Левицького до відома;
- 2) відкинути офорту п. Карманського на видрукування його воєнних поезій;
- 3) доручити поширення «Кривавої Книги» Відділові преси і пропаганди;
- 4) справу друкування пам'ятників п. Осипа Левицького застаречи вирішенню Пана Диктатора.

III. П. Сінгалевич здає звіт із конференції, відбутої з представниками віденських організацій українських в справі святкування 1 падолиста. Згідно з висказаними на конференції поглядами Уряд ogranicиться лише на ініціативі і на замовленю богослуження в церкві св. Варвари. Уложено програму академії, після котрої промовляти буде д-р Кость Левицький іменем галицького громадянства взагалі, опісля представниця жіноцтва, дальше представник «Союза Старшин» і представник академічної молодіжи.

Звіт прийнято до відома.

IV. На внесенне пп. Сінгалевича і Ганінчака ухвалено уповажнити їх для заощадження Колегії часу полагоджувати справи просінь о підмоги, оскільки ходить о одноразові дрібніші датки.

V. Д-р Перфецький реферує проект письма до краю з інформаціями про стан справи і міжнародного положення ЗУНР. П. Сінгалевич подає до відома, що згідно з автентичними інформаціями, які дістав довірочно, польський уряд виготовив пропам'ятне письмо проти сподіваного вирішення Найвисшою Радою Антанти справи Східної Галичини, яким то пропам'ятним письмом Польща застерігається против неко-

ристної для неї провізорії. Близших інформацій про зміст майбутнього рішення Найвисшої Ради покищо дістати не міг.

П. Ганінчак переповідає лист адвоката д-ра Андрія Чайківського про його критичне матеріальне положення в краю, і підносить питання, чи не належалоби прийти йому з допомогою.

Ухвалено доручити п. Сінгалевичеви засягнути близьких інформацій щодо положення матеріального д-ра Чайківського.

VI. На внесенне пп. Сінгалевича і Ганінчака ухвалено в справі матеріальної допомоги п. повітовому комісареві Романови Петрушевичови, який супроти переслідування його польськими властями і грозьби засуду за злочин проти цілоти польської держави укривається в розмаїтих місцевостях Галичини під прибраним назвискон, виплатити йому одноразово з каси державної 10000 поль. марок. Закінчено о год. 1-ій мін. 30 попол.

*Провідник нарад: Йосиф Ганінчак, в. р.
Ведучий протокол: Лев Петрушевич, в. р.*

З оригіналом згідно.
Відень, дня 2 падолиста 1920.
Печатка. Підпис.

№ 292
ПРОТОКОЛ
нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 30 жовтня 1920

А. Присутні:

1. Д-р Кость Левицький, Уповноважений для справ преси і пропаганди.
2. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів і торгівлі.
3. Йосиф Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішних, судівництва і комунікації.
4. Д-р Стефан Витвицький, Уповноважений для справ закордонних.
5. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (референт для звязку з краєм).

Б.

Нарадами проводить Д-р С. Витвицький.
Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

1. На підставі реферату п. Сінгалевича. **Ухвалено:** відмовити внесенню Петра Франка о фінансоване кінового підприємства для цілей пропаганди, до ч. 2465/20 — Посольство.

2. Відмовити прошенню Марії Королевич до ч. 2483-20 — Посольство — о підмогу.

3. Відмовити прошенню Анни Шевчук о підмогу 2488/20 — Посольство.

4. Відмовити прошенню п. Симеона Білінкевича до ч. 2458/20 — Посольство о підмогу на лічене нервової недуги.

5. Признати Михайлині Балко до Ч. 2418/20 — Посольство одноразову підмогу 1000 К.

6. Відмовити прошенню Івана Мартиника з Праги до ч. 2454/20 — Пос. о виплату залеглих поборів.

7. Відступити прошенню д-ра Е. Мисули до ч. 2454/20 о підмогу д-рови Окуневському до заопіювання.

8. Признати д-рови Ціпановському підмогу на переселене до краю 3000 до ч. 2484/20 — Пос.

9. Відмовити прошенню команданта станиці жандармерії Биля ч. 2502/20 — Посольство о підмогу.

10. Признати п. Ельзі Чумак одноразову допомогу в квоті 500 К.

11. Признати титулом позички на піклад заграничної валюти п. Блянці Барновій 10.000 К на ліченне.

12. На основі реферату п. Сінгалевича **ухвалено** регуляцію платні урядників каси, як шемат долучений під 1.

13. На внесенне д-ра Костя Левицького відложено засідання на год. 4 1/2 попол. і уповноважено його запросити полк. Гриця Коссака до зложеня звіту про положенне на Прикарпатській Україні.

Закінчено о год. 1-й попол.

*Провідник нарад:
Ведучий протокол:*

ПРОДОВЖЕНЕ

о год. 4 1/2 пополудни тамже

Присутні: як висше.

І. Д-р К. Левицький реферує проект відозви з нагоди свята 1 падолиста до цивільного населення ЗУНР, в стилізації ним справлений.

По довшій дискусії прийшла Колегія до переконання, що присланий з Парижа текст відозви треба ще основніше змінити, на що треба засягнути дозволу Президента.

Ухвалено здержатись з оповіщенням відозви і телеграфічно просити Президента о дозвіл її перестилізованя.

II. Д-р Кость Левицький представляє Колегії полковника Гриця Коссака і Жупана Чехословацького д-ра Березовського Роберта.

Полковник Коссак складав звіт з положення на Прикарпатській Україні і висказує гадку, що належалоби, користаючи з прихильности чеського уряду, установити при губернаторі цілого українського округу заступника цивільного і військового нашого Уряду, навязати в той спосіб постійний контакт з урядом чеським для попирання інтересів осілих на Прикарпатській Україні емігрантів з Східної Галичини.

III. На підставі реферату д-ра Перфецького і внесення д-ра Костя Левицького ухвалено прихилитись в засаді до пропозиції директора Гарасимовича і виасигнувати з державної каси певну квоту, потрібну на покритте коштів вироблення для краєвих інституцій торговельних і кредитових більшої пожички, одначе під умовою, що тії інституції рішаються формальними ухвалами пожичку затыгнути, представляють докладний плян переведення сеї акції.

IV. На основі реферату д-ра Перфецького ухвалено: в засаді причинитись повною невеликою квотою до удержаня торговельної школи Тов. «Просвіта» у Львові, если дирекція школи предложить відповідний прелімінар і внесенне.

V. На основі реферату п. Сінгалевича ухвалено признати радникови Льву Левицькому 1000 К. чеських і 600 К. австрійських на подорож його в справах акції гуманітарної Запомогового Комітету і переведеня транспорту Захоронки для малих дітей з Гая до краю і відмовити признаня 1000 К. чеських на ту саму ціль для Проф. д-ра Колеси.

Закінчено о год. 6-ій пополудни.

Провідник нарад:

В. Сінгалевич, в. р.

Ведучий протокол:

Л. Петрушевич, в. р.

З оригіналом згідно.

Відень, дня 4 падолиста 1920.

Печатка. Підпис.

№ 293

ПРОТОКОЛ

нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 2 падолиста 1920 р.

А. Присутні:

1. Д-р Кость Левицький, Уповноважений для справ преси і пропаганди.

2. Йосиф Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішніх, судівництва і комунікації.

3. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів і торгівлі.

4. Д-р Стефан Витвицький, Уповноважений для справ закордонних.

5. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (Референт для звязку з краєм).

6. Д-р Ярослав Селезінка, Заступник Начальника Військової Канцелярії.

Б.

Нарадами проводить д-р Кость Левицький. Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

І. Провідник дає голос о. Демянови Лопатинському що на днях приїхав з краю.

Він здає звіт із положення української незалежної преси. Спілка, яка колись видавала «Діло» а тепер «Українську Думку», знаходиться у безвихіднім положенню, супротив дорожні паперу, друкарні та кінцевого підвищення платень персоналу редакційного усі фонди, якими спілка розпоряджувала, а також і ті, які послідними часами дістала від Уряду ЗУНР, вичерпані вже, а так само вичерпала і кредит.

Зі взглядів політичних кінчене є удержанне «Громадської Думки», а крім того видавання популярної газети для народа, щоби єго піддержати морально та зробити недоступним на всякі спроби зі сторони Польщі та єї агентів.

Ще перед новим роком мусить мати Комітет редакційний запевненне визначної підмоги, а тим часом кінчене є матеріально підможенне персоналу редакційного, платного лиха, бо люди ті готові кинути редакцію, шукаючи за иньшим зарібком.

В тім напрямі дістали сі панове запевненне від д-ра Витвицького, що Уряд призначив на одноразовий дорожничий додаток 30000 К. але до нині сі гроші ще не виплачені їм.

Посол Сінгалевич вияснює, що властиво на виплачене сих 30000 К. нема рішення компетентної власти, се було приреченне приватно на лист редактора П. Федоріва дане в надії, що Уряд его вирішить прихильно.

О. Лопатинський зазначає, що підмога для персоналу редакційного повинна бути дана не в формі одноразового датку, але в відповідній сумі так, щоби нею можна пару місяців підвисшити платні о які 100%.

Ухвалено: I. призначити з державної каси 60000 К. на підвищення о 100% платень персоналови редакційному «Громадської Думки» взглядно іншої газети видаваної спілкою «Діла», а то на час до 1 мая 1921, а справу субвенціонування преси взагалі відкласти до вирішення через Пана Диктатора.

II. На дальше внесенне о. Лопатинського **ухвалено** виасигнувати квоту 100000 К. на підпоможенне військовій та політичній організації в краю, яка то сума вже давнійше Урядом на ту ціль була призначена, але ще не виплачена, а вирішене щодо поділу тої квоти між військову та політичну організацію постановлено полишити тимже організаціям.

III. На основі реферату п. Сінгалевича **вирішено** полагодженню прошення б. державного секретара п. Бурачинського о виплату его братови штабовому лікареви Галицької Армії д-ру Андрієви Бурачинському зачету на залеглі побори та зворот коштів дороги признати з того титулу 15000 К.

IV. На внесенне п. Сінгалевича в полагодженю подання д-ра Павла Лисяка ч. 2524/20 — Посольство о підмогу рішено відложити сю справу до переведення загальної регуляції платень всім урядовцям.

V. На внесене посла Сінгалевича **ухвалено** на прошення Олени Кисілевської до ч. 2571/20 — Посольство признати їй кредит до 15000 К. на лічене в санаторії грудної недуги з тим, що виасигнувано з того кредиту дійсно квоту має звернути, за що дає поруку її брат д-р Володимир Сіменович, замешкалий в Америці.

VI. На внесене посла Сінгалевича **ухвалено** признати б. редакторови «Діла» Іванови Белейови у Львові 5000 Мк польських, як підмогу на лічене.

VII. Принято до відома справоздане д-ра Селезінки з его поїздки до Праги в справі продажі чеському урядови двох радіостанцій. Більшої радіостанції не удалось продати тому урядови, а щодо меншої розпочаті в Празі переговори з міністерством почт мають бути ведені даліше у Відні з перебуваючим тут представником чехо-словацького міністерства.

VIII. П. Сінгалевич відчитує депешу Президента д-ра Петрушевича в Парижі, якою уповажнюється Колегію до перестилізованя відозви до населення ЗУНР з нагоди річниці державности.

Ухвалено: доручити перестилізованя д-рови Костеви Левицькому.

На тім закінчено о год. 7 вечером.

Провідник нарад: Д-р К. Левицький, в. р.

Ведучий протокол: Лев Петрушевич, в. р.

Печатка.

№ 294

ПРОТОКОЛ

нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 6 падолиста 1920 р.

А. Присутні:

1. Д-р Кость Левицький, Уповноважений для справ преси і пропаганди.
2. Осип Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішних, судівництва і комунікації.
3. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів і торгівлі.
4. Д-р Стефан Витвицький, Уповноважений для справ закордонних.
5. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (Референт для звязку з краєм).
6. Д-р Ярослав Селезінка, заступник Начальника Військової Канцелярії.

Б.

Нарадами проводить посол Володимир Сінгалевич.

Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

І. Д-р Кость Левицький відчитує справлену ним на дорученне Колегії редакцію відозви до населення Галичини

з нагоди другої річниці існування ЗУНР. Відчитаний текст одобрено без дискусії одногосно і поручено д-ру Костеві Левицькому представити до затвердження Пану Диктаторови, що саме дня нинішнього вернув до Відня як проєкт Колегією одобрений.

II. На основі реферату п. д-ра Селезінки **ухвалено** признати отаманови Шипайлі, Військовому Відпоручникови при пражськім Посольстві ЗУНР місячну платню у висоті 3000 ч. корон від дня 1 грудня 1920, а булавному десятникови Осипови Спориш, прикомандованому тудаж для Військового відпоручника титулом функційного додатку 300 ч. корон від дня 1 грудня 1920 — з державної Каси ЗУНР з тим, що виплату переводиться через пражське Посольство ЗУНР.

III. Уповноважений Ганінчак передає під розвагу Колегії письмненне внесене в справі одноразового датку для поправи матеріальної урядовців, занятих при Уряді ЗУНР.

По довшій дискусії **ухвалено** перед вирішенем справи доручити пп. Сінгалевичови і Ганінчакови зіставити спис усіх урядовців, занятих при Уряді Диктатора ЗУНР з означенем числа осіб і їх родин та з виказом побираних ними платень і з таким виказом і проєктом щодо одноразового датку, а окрім того також щодо сталої підвишки платень прийти на найблизше засідання Колегії наглядно предложити сі проєкти до затвердження панови Диктаторови.

IV. На внесене провідника нарад уповажнено пп. Сінгалевича, Ганінчака і д-ра Селезінку колегіяльно полагодити вплив подань на нинішний день, які вплинули від військових і цивільних осіб о одноразові підмоги.

V. На внесене п. Сінгалевича **ухвалено**: в увзглядненню прошеня додаткового п. Блянки Баранової підвисшити признану рішенем Колегії з 30/X 1920 ч. 196/През. Д. позичку
III 25/1920

із 10000 К. на 15000 К. австр.

Закінчено о год. 1.30 попол.

Провідник: Вол. Сінгалевич, в. р.

Ведучий протокол: Лев Петрушевич, в. р.

З оригіналом згідно.

Відень, дня 10 падолиста 1920.

Печатка. Підпис.

№ 295

ПРОТОКОЛ

нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 25 падолиста 1920

А. Присутні:

1. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів, торгівлі і промислу.
2. Осип Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішніх, судівництва і комунікації.
3. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (Референт для звязку з краєм).
4. Д-р Ярослав Селезінка, Шеф Військової Канцелярії Диктатора ЗУНР.
5. Д-р Мирослав Здерковський, Управитель Уряду для справ закордонних.

Б.

Нарадами проводить посол Володимир Сінгалевич.

Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

І. Д-р Перфецький реферує почту, яка при помочи налаженого курерського звязку надійшла з краю. Почта ся хоч зі спізненнем надійшла остаточно і є надія, що при прийнятій системі буде функціонувати звязок правильно.

В дальшій тягу здає звіт із кореспонденції, яка буде вислана з краю під датою 14/X і 21/XI с. р. Она містить в собі докладні дати про надужитя польських властей взагалі, а зокрема про примусову бранку осіб приналежних до Східної Галичини, про заборону українським учительським семінаріям в Яворові та Самборі видавання свідоцтв і надто прислано текст резолюції Львівської Делегації Укр. Національної Ради в справах шкільних, а зокрема в справі українського університету. Текст меморіялу в справі урядничій, в справі наміреної Поляками аграрної реформи та переводжених ними реквізицій, всі в англійським язиці. Крім того надійшов звіт звязкового старшини Цьокана.

Заходить потреба: 1) переслати нашій делегації женеvській матеріали, які з краю прийшли відносно надужить польських

та промахів польської адміністрації у Східній Галичині; 2) осторечи Делегацію перед запідозрілим о шпіонажу в користь Польщі Ностлем, вислати письмо до краю про виїзд делегації до Женеви, єї ціли і наміри; 3) вислати письмо шифроване з інструкціями для політичних і військових організацій в краю.

Проект обох писем до краю д-р Перфецький відчитує.

Зміст їх Колегія одобрєє з додатком — на внесенне д-ра Селезінки, — щоби візвати військову організацію подати ту детальний плян своєї організації і діяльності та звіт детальний про розташованне польських сил військових і жандармерії у Східній Галичині, — вкінци, щоби додати візване до Делегації Національної Ради у Львові і зобовязати її передавати на повіті загальні інформації про положення, які виходять звідси.

На внесенне п. Сінгалеви́ча ухвалено додати поновне візванне до організації краю, щоби матеріали в справах надужить польських для другого тому «Кривавої Книги» громадили і негайно тут подавали.

На внесенне д-ра Перфецького ухвалено приділити провізорично д-ра Марі́тчака референтови для звязку з краєм як сталого співробітника з ремунерацією 4000 К. місячно, платнею від 1 грудня 1920 з тим, що він не перестєє виконувати своїх дотеперішних функцій курера для звязку.

II. На представлення д-ра Перфецького просьби професора семінарії учительської Банаха, внесеної на руки Референта звязку, о затвердження Урядом семінарийних курсів уладжених тимже професором сеї справи Урядови для просвіти на основі опінії, якої має зажадати від команданта табору генерала Курмановича.

III. На внесенне д-ра Здерковського ухвалено асигнувати Представництву ЗУНР в Будапешті дотацію за грудень с. р. в квоті 30000 К. австр.

IV. П. Ганінчак реферує справу надужить залізничного урядника Карла Новака. Уряд справ внутрішних вів до ч. 260/20 доходження, якими стверджено покищо, що з потягу евакуованого із шляху Стрий—Лавочне на Прикарпатську Україну, який позіставав під проводом і дозором Новака, пропала більша часть державного евакуованого добра. Супротив того Уповноважений для справ комунікації не узглядив зажалення Карла Новака проти його суспензії, зарядженої

висланим тут посольством комісарем дисциплінарним Бородайкевичем, і що виходить підозренне злочинного ділання згаданого Новака, належалоби справу відступити державній прокуратурі з відповідним донесенням. Просить Колегію уповажненне до сего.

Ухвалено уповажнити Уряд комунікації віддати справу приналежній прокуратурі.

V. П. Ганінчак просить о уважненне дозволити референтови жандармерії приділеному до Уряду внутрішних справ отаманови Волощукowi прийняти посаду в банку «Кредітанштальт» з застереженням, що се не перешкодить йому в виконуванню его службових обовязків.

VI. Пан Ганінчак подає до відома, що в Нім. Яблоннім відбувся під проводом директора Сабата як делегата нашого Уряду та делегата чеського Уряду Лакомилого іспит зрілости для абсольтентів уладненого там матурального гімназійного курсу.

Директор Сабат здаючи звіт, поставив внесенне признати учительським силам, занятим на тім курсі, як і членам іспитової комісії певні ремунації.

Ухвалено уповажнити пана Ганінчака до полагодження сего внесення після свого узнання у власнім обсягу ділання.

Закінчено о год. 1 1/2 попол.

Зауважеться, що члени Колегії д-р К. Левицький і д-р Витвицький не були прошені на засіданне, так як перебувають яко делегати Уряду в Женеві на конференції Союзу Народів.

Провідник: Вол. Сінгалевиц, в. р.

Ведучий протокол: Лев Петрушевиц, в. р.

З оригіналом згідно.

Відень, дня 26 падолиста 1920.

Шеф Президіяльної Канцелярії:

Печатка.

Підпис.

№ 296

ПРОТОКОЛ

нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 26 падолиста 1920

А. Присутні:

1. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений для справ фінансів, торгівлі і промислу.

2. Осип Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішніх, судівництва і комунікації.

3. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (Референт для звязку з краєм).

4. Д-р Ярослав Селезінка, шеф Військової Канцелярії.

5. Д-р Мирослав Здерковський, Управитель Уряду для справ закордонних.

Зауважується, що члени Колегії д-р М. Левицький і д-р Витвицький не були прошені на засідання, так як перебувають яко делегати Уряду в Женеві на Конференції Союзу Народів.

Нарадами проводить Осип Ганінчак.

Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

На підставі реферату д-ра Селезінки, що справи признання старшинам Галицької Армії, приміщені в Ліберци поборів старшинських, що урядом чеським не полагоджена як слід, а протяжно як представив у звіті Військовий Відпоручник Диктатора ЗУНР в Празі грозить редуція виплачуваного їм дотепер урядом чеським додатку із 3 К. ч. денно на 0,50 К. ч.

Ухвалено: згідно з внесеном референта делегувати п. Володира Сінгалевича, щоби в Празі особисто інтернював за негайним призначенням і виплачуванням згаданим старшинам при обіцянних Урядом чеським старшинських поборів та уповажнити его зложити потрібну в тій справі заяву іменем Уряду ЗУНР, забезпечуючу рефундованне видатків з тим призначенням, для Уряду чеського получених.

II. На внесене д-ра Селезінки уповажено Військову Канцелярію відкомандувати одного із старшин Галицької Армії, приміщених в Нім. Ябоннім для помочи Відпоручникови

Диктатора ЗУНР в Празі з тим, що по переведенням приділенню буде ему зі сторони Уряду ЗУНР признаний певний додаток в грошах, як доповненне платні, котру як старшина в Нім. Яблоннім побирає.

III. На внесенне д-ра Салезінки **ухвалено** супротив того, що льокаль Посольства ЗУНР в Празі є замалий на відповідне поміщенне там канцелярії Військового відпоручника, візвати і уповажнити посла д-ра Стоцького до винайму відповіднійшого льокалю, так як Колегія уважає за пожаданню, щоби Військовий відпоручник приміщений був разом з Посольством. Щойно на випадок, колиб такого льокалю знайти не можна було, уповажнюєсь отсим Військового відпоручника помістити свої бюро б окремім льокалі, який має на ту ціль найняти.

IV. На внесенне д-ра Салезінки **ухвалено** уповажнити Уряд фінансів дати кредит для Військового відпоручника в Празі, потрібний на поїздку інспекційну до робітничих сотень на Прикарпатській Україні.

Закінчено о год. 1-ій попол.

*Провідник: Осип Ганінчак, в. р.
Ведучий протокол: Лев Пертрушевич, в. р.*

З оригіналом згідно.
Відень, дня 30 падолиста 1920.

Шеф Президіяльної Канцелярії.
Печатка. Підпис.

№ 297

ПРОТОКОЛ

**засідання Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутого дня 29 падолиста 1920**

А. Присутні:

1. Посол Володимир Сінгалевич, Уповноважений Диктатора ЗУНР для справ фінансів і прч.
2. Осип Ганінчак, Уповноважений Диктатора ЗУНР для справ внутрішних і прч.
3. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений Диктатора ЗУНР (референт для звязку з краєм).
4. Д-р Мирослав Здерковський, Управитель Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних.

Замітка: д-р Левицький і д-р Витвицький неprisутні задля виїзду з делегацією ЗУНР до Женеві.

Б.

Проводить в. п. посол В. Сінгалевиц.

Протокол веде Шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевиц.

Розпочато о год. 1-й попол.

В.

Д-р Евген Левицький, перебуваючий хвилево у Відні, голова закордонного представництва ЗУНР в Берліні, просить о заряджене асигнувати ему 7500 нім. К. на дотації на удержання представництва. Ходить ему о виплату цієї квоти зараз до рук власних, щоб заощадити коштів переказу і зопобічи опізненню у виплаті, що моглоби наступити при переказуванні грошей прийнятою до тепер дорогою через банк.

Надто просить д-р Левицький о зворот 320 Мк. нім., які він виплатив деяким старшинам Галицької Армії і переїжджаючим через Берлін до Нім. Яблонного в утечі з польського полону. Сі видатки удокументовані квітами, а переступають границі звичайних видатків предвишених до покриття з его кредиту.

Ухвалено:

1) проти внесення референта д-ра Здерковського відложити справу дотовання Місії Берлінської за місяць січень до вирішення п. Диктатора;

2) уповажнити Управу Уряду справ закордонних згідно з внесеннем референта д-ра Здерковського — асигнувати д-ру Е. Левицькому квоту 320 нім. Мк, як звороту починених ним видатків на підмоги старшинам Галицької Армії.

II. Представник ЗУНР в Будапешті п. Біберович просить признати ему певну квоту на уділене звичаєм прийнятого датку для Міжнародного Червоного Хреста зглядно Будапештенської репрезентації.

Ухвалено:

згідно з внесеннем реферата д-ра Здерковського признати на ту ціль 1000 К.

На тім замкнено засіданне о год. 1-й 00 мін.

*Провідник нарад: Волод. Сінгалевиц, в. р.
Ведучий протокол: Лев Петрушевиц, в. р.*

З оригіналом згідно.
Відень, дня 30 падолиста 1920.

Печатка.

Шеф Президіяльної Канцелярії:
Підпис.

№ 298
ПРОТОКОЛ
нарад Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР,
відбутих дня 2 грудня 1920

А. Присутні:

1. Осип Ганінчак, Уповноважений для справ внутрішніх, судівництва і комунікації.

2. Д-р Роман Перфецький, Уповноважений (Референт для звязку з краєм).

3. Д-р Ярослав Селезінка, Начальник Військової Канцелярії.

4. Д-р Мирослав Здерковський, Управитель Уряду справ закордонних.

Зауважується, що члени Колегії д-р К. Левицький, д-р Витвицький і посол Сінгалевич не були прошені на засідання, та як перші два перебувають яко делегати Уряду в Женеві на конференції Союзу Народів, послідний виїхав в службових справах до Праги.

Б.

Нарадами проводить Осип Ганінчак.

Протокол веде шеф Президіяльної Канцелярії Лев Петрушевич.

В.

Провідник нарад відчитує депешу п. Сінгалевича до ч. 226/През. Д. 1920.

Д-р Здерковський заявляєя против вислання іменем Колегії гратуляційної депеші з нагоди святкування в Ужгороді акту надання автономії Прикарпатській Україні, бо Уряд назверх репрезентує не Колегія, а Президент д-р Петрушевич. Іменем его і з его підписом депеші висилати не можна без окремого уповажнення до того, а на засягненне уповажнення браком часу, бо Президент в Женеві, а свято відбувається дня нинішного. Не є впрочім виключене, що на телеграфічне внесенне Сінгалевича звернене впрост до Президента він вже сам телеграму вислав. Вкінци не годиться з тим, аби Уряд наш безпосередно відносився в тій справі до Губернатора Прикарпатської України, який не є чинником нашому Урядови формально рівнорядним, бо підлягає Центральному Урядови Чехо-Словацькому. Впрочім коли раз Галицький Уряд станув

був на становищі злуки Прикарпатської України з Галичиною, тож булоби неконсеквенцією вислати гратуляції з приводу святочного акту, апробуючого злуку тої землі з державою Чесько-Словацькою.

П. Ганінчак годиться з выводами д-ра Здерковського і вносить супроти того вислати депешу іменем Уряду і на Президента прямо до Президента Чехо-Словацької Республіки Масарика.

Д-р Перфецький підносить, що не є виключене, що Стоцький як посол в Празі вислав депешу гратуляційну, отже булоб злишне депешу ще раз вислати, бо Він чейже репрезентує Уряд.

Ухвалено згідно з внесенням д-ра Здерковського не вислати ніякої депеші гратуляційної.

II. На запит д-ра Перфецького вирішено, щоби у інформаціях для краю, які йдуть від Уряду, не подавати змісту приватної телеграми п. Сінгалевича з Праги про користний стан нашої справи на конференції Союзу Народів в Женеві, бо се вісти не автентичні. Доручено ему подати зміст письменної інформації д-ра Витвицького про внесенне нашою делегацією до Союзу Народів ноти і засадничими домаганнями самостійности про те, що після інформацій, які вібрала наша делегація, справа державної самостійности Галичини буде в короткім часі вирішена Найвисшою Радою Антанти в Парижі.

III. На основі реферату д-ра Селезінки ухвалено в полагодженню подання отамана Шепаровича до ч. 1449/ Військова Канцелярія признати ему на лічене рани в носі одноразовий додаток в висоті 6000 К.

Закінчено о год. 11/2 попол.

*Провідник: Осип Ганінчак, в. р.
Ведучий протокол: Лев Петрушевич, в. р.*

З оригіналом згідно.
Відень, дня 3 грудня 1920.

Печатка. *Шеф Президіяльної Канцелярії:
Підпис.*

№ 299

**ЛИСТ УПОВНОВАЖЕНОГО ДИКТАТОРА РЕФЕРЕНТА
ЗВ'ЯЗКУ З КРАЄМ РОМАНА ПЕРФЕЦЬКОГО
ДО УПОВНОВАЖЕНОГО У СПРАВАХ ВНУТРІШНІХ,
КОМУНІКАЦІЙ І СПРАВЕДЛИВОСТІ З ПРОХАННЯМ
НАДАВАТИ ЙОМУ ІНФОРМАЦІЮ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ**

21 вересня 1920 р.

Сконстатувавши з часописних вістей в краєвій пресі, що передані мною одною з намічених доріг звязку з краєм вістки до краю доходять, прошу о ласкаве постійне передаване мені в ціли пересилки до краю всілякого рода вістий і періодичних звідомлень та дезідератів хвального уряду.

Повага нашого Уряду в краю і його престиж конечно вимагають сього, щоб край був постійно інформований нами про кожодчасне положення нашої справи за границею та про всю як політично-дипльоматичну, пресово-пропагандистичну і військову акцію Уряду так і про внутрішньо-організаційну і всяку иньшу державно-приготовчу діяльність всіх Відділів Уряду.

Се скріпить надзвичайно довіре Краю до Уряду і запевнить йому належний послух, рівночасно оживить діяльність наших краєвих організацій.

Делегація Української Національної Ради у Львові покликала до життя ряд фахових комісій, будучи постійно інформована нами про домагання нашого Уряду і всіх відділів, зможе повести доцільну акцію в краю і передавати нам потрібні матеріяли.

Відень, дня 21 вересня 1920.

*Уповноважений Диктатора ЗУНР,
Референт звязку з краєм:
Р. Перфецький*

Архів УКУ. ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 300
ЗАВДАННЯ РЕФЕРЕНТА ДЛЯ КРАЄВИХ СПРАВ
І ЗВ'ЯЗКУ З КРАЄМ

22 жовтня 1920 р.

Завдання
Референта для краєвих справ і зв'язку з краєм,
в скороченню «Референт краю»

I. Круг ділання: До Референта краю належить:

1. Заступство інтересів, бажань і потреб краю перед Урядом та постійне інформування Уряду про всякі події і кожодчасне положення в краю.

2. Інформованне краю про всякі бажання, рішення Уряду в краєвих і інших справах та інформованне краю про кожодчасне положенне нашої справи.

3. Вказуване напрямку діяльності політичних краєвих організацій в дусі бажань Уряду і причинювання тим способом узгіднення політики краю і Уряду.

4. Керма боевими організаціями в краю і поза краєм, спільно з Військовою Канцелярією Диктатора.

5. Керма зв'язком між Урядом а краєм і удержуванне цього зв'язку всякими можливими способами.

II. Виконуванне завдань:

Завдання під I. 2/3/4/5/ сповнює Референт краю відповідно до заряджень Диктатора ЗУНР згл. Колегії Уповноважених Диктатора ЗУНР і в порозумінню з поодинокими для даних справ приналежними Відділами Уряду на тих засадах:

а) в усіх публичних краєвих справах видає Референт краю свою опінію перед їх остаточною полагодою.

В разі ріжниці думок між Референтом краю а приналежним для даної справи Відділом Уряду вирішує справу Диктатор а під його неприсутність Колегія Уповноважених.

Краєві справи, що не вимагають вирішення котрого-небудь Відділу Уряду, полагоджує сам Референт краю і предкладає Диктаторови взгл. Колегії Уповноважених до затвердження;

б) вся кореспонденція Уряду з краєм і на відворот в усяких справах зосередоточуєсь в руках Президіяльної Канцелярії Диктатора, з тим, що письма від Уряду до краю мають бути

предложені референтови краю перед їх висилкою до вгляду (уст. II. а) / і він їх контрастигує та заряджує їх висилку до краю, а письма з краю він приймає і по запротоколованню в Президіяльній Канцелярії Диктатора відсилає (вставка олівцем) відповідно до рода порушених в данім письмі справ в цілості або в виді урядових записок приналежним Відділам Уряду до полагоди, взгл. їх сам полагоджує (уст. II а);

в) вказівки політичним організаціям видає референт краю на основі заряджень Диктатора взгл. Колегії Уповноважених, а вказівки краєвим боевим організаціям понадто за згодою Військової Канцелярії Диктатора, з якою обмінюєся і яка з ним обмінюєся всякими інформаціями про положення в краю, стан боевих організацій, їх потреби і т. п.;

г) керму звязку з краєм виконує Референт краю в той спосіб, що заряджує, які письма мають бути вислані почтою чи телеграфічно, а які курерською дорогою, рішає оскільки вони мають відійти шифровані і означає шифру та устанавляє за згодою Диктатора взгл. Колегії Уповноважених звязкові курерські органа і курерів. В тім взгяді ділає він в стислім порозумінню з Військовою Канцелярією Диктатора о скільки покористовуєсь для курерського звязку з краєм розвідчими органами, а тоді підлягають ему і ті (вставка олівцем) військові органи в справах звязку з краєм і складають йому звіти що до виконання його заряджень.

III. Референт краю бере участь в засіданнях Колегії Уповноважених з голосом рішаючим в краєвих справах.

Відень, дня 22 жовтня 1920.

З оригіналом згідно. Відень, дня 10 падолиста 1920.

Печатка.

Підпис.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 301
РЕКОМЕНДАЦІЇ УПОВНОВАЖЕНОГО УРЯДУ ДЛЯ СПРАВ
ЗАКОРДОННИХ СТЕПАНА ВИТВИЦЬКОГО ДИКТАТОРУ
ЄВГЕНУ ПЕТРУШЕВИЧУ ВІДНОСНО ОРГАНІЗАЦІЇ
ЦЬОГО УРЯДУ З АНАЛІЗОМ МІЖНАРОДНОГО СТАНОВИЩА

24 жовтня 1920 р.

До високоповажного Пана Диктатора у Відні

До Ч. 65/през. Д.

18/1920   з дня 1 серпня 1920.

Виконуючи візвання Високодостойного Пана Диктатора з дня 1/8. 1920 Ч. 65/през. Д. предкладаю під
1.8/1920

I. Начерк організації уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних.

II. Правильник для внутрішнього урядовання Уряду Диктатора ЗУНР справ закордонних.

Виходячи з цього становища організація нових відділів повинна переводитися при найменшій обтяженню державної скарбниці предкладаю для намічених мною в предложенім начерку організації справ мого уряду Відділу утворення чотирьох секцій, а осібного референта тільки для першої секції.

Справи, які входять в обсяг ділання другої, третьої і четвертої секції буде полагоджувати референт першої секції. Щодо пресового реферату, який входить в склад першої секції, то ставлю внесення на видання зарядження Уповноваженому справ преси і пропаганди, що був призначений ним Уряд Диктатора ЗУНР для справ закордонних постійний референт закордонної преси. Обовязком сего референта булоби являтися в Відділі I щоденно в означених на се годинах для реферовання закордонної преси. До введення в життя Уряду Диктатора ЗУНР справ закордонних треба мені наразі назначення слідуєчих сил:

Наслідком свого географічно-політичного положення чесько-словацька держава остає в доволі труднім становищі. Її територія наче кліщами обнята в своїй голові — Чехії — двома півостровами німецької території. Поки що від півночі

і заходу німецькі кліщі належать до Німеччини, від півдня до німецької Австрії. З німецькою територією межує безпосередно область чеської держави, заселена збитими масами німецької людности. На сході сусідує Чехо-Словаччина з Польщею, на південнім сході з Мадярщиною, яких відношення до чесько-словацької держави не виявляє прихильних настроїв ні намірів.

Облекшити те невивідне географічно-політичне положення мало створення малої антанті. Тим способом чеська політика мала на цілі промостити собі дорогу до сходу через Югославію і Румунію. Чи дорога ся на стільки певна, що Чехословаччина може опирати на ній свою політику обчислену на дальшу будучність?

Німецька Австрія, через яку Чехословаччина комунікуєся з Югославією, не зможе довго існувати без сполуки з Німеччиною. Та комунікація прірвєся, а натиск німецьких кліщів на чехо-словацьку державу скріпиться. Румунія тільки ізза мадярських ревіндикаційних намірів поки що шукає опори в Чехословаччині і Югославії. Однак по своїй природі Румунія є в глибокім противенстві до славянських держав і такою вона все буде. Хочби й територіяльний з Югославією, питання про Буковину, Бесарабію — се справи, які в близшій чи дальшій будучині, заставляють .....нію* стати отвертим противником якої словянської сили. Дорога на схід через малу антанту недовго буде для Чехії отворена.

Про комунікацію зі сходом через Мадярщину нема і думки. Мадярщина все буде змагати до того, щоби відобрати у Чехословаччини Закарпатську Україну, Словаччину і частину давної своєї території, вздовж лівого берегу Дунаю і південної відноги словацьких Карпат. При тім слід вказати на викохані довгою історичною традицією великодержавні мадярські аспірації і традиційну мадярську приязнь з Польщею, з якою тепер саме вяжуть Мадярщину живі інтереси. При допомозі Польщі думає Мадярщина відобрати у Чехословаччини Закарпатську Україну і Словаччину; існування автономної української провінції не є в інтересі ні Мадярщини, ні Польщі. Польща до того радаби силою взяти Тешинсько, Спіж і Ораву. Тимто і пояснюється незвичайно жива мадярська агітація ведена (навіть під большевицькими кличами) на Закарпатській Україні та громад-

---

* Тут і далі — ..... так в оригіналі.

ження у Східній Галичині вздовж східних Карпат польських «неправильних» військ. Польща імовірно до часу нової большевицької офензиви бажала-би зайняти згадані спірні території, створюючи тим способом ряд довершених фактів. Такі свої наміри почала вона вже реалізувати .....* занявши Вільно.

Є ще одно спірне питання між Чехословаччиною і Польщею: се справа Східної Галичини. Говорю про ту справу лиш о стільки, о скільки вона входить в сферу польсько-чеського конфлікту. Польща, особливо давне Королівство польське, було з давна експортером промислових виробів на всю давню Росію і навіть середу Азію. Польща безсумнівно і на будуче бажає бути для Сходу Європи доставцем промислових продуктів. Вона тим самим добре розуміє велику грозу для себе з боку чеського промислу і се одна з причин, чому вона ніяк не хоче уступитися із Східної Галичини і так дуже бажає спільної границі з Румунією і Мадярщиною. Одночасно з тим розуміє Польща, що доступ Чехії до східної Європи через Східну Галичину і поширення її економічної експанзії в тім напрямі може стати основою поважних чеських політичних впливів на Сході Європи.

Ось чому так радо бажала-би Польща і чому готується подати руку Мадярщині, щоби разом з нею через Карпати кинути другу частину обруча, яким була-би здавлена Чехословаччина ще й від Сходу.

До того слід додати, що наслідком конфігурації чехословацької державної території (920 км довгої, широкої найбільш 270 км) на случай війни н. пр. з Польщею і Угорщиною Чехословаччина мусіла-би відразу евакуувати не тільки Закарпаття але й переважну частину Словаччини і то без боротьби, бо інакше її армія не могла-би здержати фронту і була-би в значній частині окружена і полонена.

Вкажу ще кількома словами на господарські потреби Чехословаччини. Територія Чехословаччини під господарським оглядом неоднотайна. Складається з двох частин:

1) Чехія, Моравія і Шлоск, се область, в якій хліборобство з одної — гірництво і промисл з другої сторони високо і гармонійно розвита, край середно-європейського господарського типу дуже заможний, 2) Словаччина і Закарпатська Україна

— се бідні гірські країни, економічно не розвинуті наслідком довгого мадярського гнету, зависимі в своїм прокормленні від чужої помочі, поза деяким гірництвом майже без промислу.

Рільнича продукція давньої Чехо-Моравії зі Шлеском виносила в рр. 1905—1914 в пересічі річно:

	для порівняння рільнича продукція Сх. Галичини в тімже часі річно:	
пшениці	6 147 000	5 000 000
жита	110 007 000	5 000 000
ячменю	9 966 000	3 000 000
вівса	10 885 000	6 000 000
бульби	53 398 000	50 000 000
гречки і кукурудзи		2 000 000
кругло:	90 000 000	71 000 000

Ся продукція має вистарчити в першій разі (в Чехії) на 10 мільйонів людей, в другій (в Галичині) тільки на 6 мільйонів. Колиж Чехії припадає Словаччина і Закарпатська Україна, област з пасивним білянсом рільничої продукції, то проблема виживлення всего населення цілої державної території стане для чесько-словацького правительства пекучою проблемою, бо збільшити рільничу продукцію чесько-моравської області ледви чи вже можна буде, — вона там стоїть дуже високо.

Супроти сього Чехословацчина потребувати-ме тісного господарського звязку з краєм, що міг-би їй дати надвишку своїх рільничих продуктів. Доступу до моря нема, із сусідних країв можуть експортувати поживу тільки Угорщина і Східна Галичина. Румунія має дешевий вивіз морем і на сухопутний транспорт .....* задля його дорожнечі вже числити не можна. Тимто тільки самостійна Східна Галичина і як безпосередній експортер, і як терен для транзиту з України зможе забезпечити Чехословацчину поживою. Східно-галицька територія з мало вимагаючим населенням, хоч і винищена війною, вже підчас війни виявилася збіжним шпихлірем. А треба взяти під увагу, що згодом самі Чехи всіма силами підпруть наші змагання до піднесення рільничої продукції в Галичині. Додати треба, що Галичина крім поживи доставить Чехословацчині соли й нафти.

В сусідній Галичині знайде в кінці Чехословаччина значний ринок збуту для свого промислу і нагоду користно інвестувати свій капітал при відбудові нашого знищеного війною краю. Про переважне значіння Галичини для звязку Чехії зі Сходом сказано вище.

Тому створення самостійної східно-галицької держави являється перворядним житєвим інтересом Чехословаччини. На той случай отвирається перед Чехословаччиною просторий і одинокий шлях до Східної Європи, визволення з тісної політичної облоги з усею перспективою великої економічної і політичної будучої сили.

Східна Галичина що найменше в такій самій мірі потребує безпосередної межі з Чехословаччиною. Її геополітичне положення являється так само грізним. Згадати-би тільки про сусідство вічно ворожої до неї Польщі, неприязної Румунії і Угорщини. Східна Галичина потребує свобідного доступу до західної Європи через Чехословаччину. Она потребує індустріяльних виробів, чужого капіталу для піднесення свого національного господарства.

Ті спільні інтереси тісно звязують Чехословаччину із Східною Галичиною і виявляють конечність тісного співжиття тих країн. Такий тісний звязок створює в центрі Європи на виході до Сходу сильний бльо́к двох держав, що володіли-би в такому случаю обома стоками Карпат. Союз Східної Галичини з Україною, Білорусю, Литвою і Естонією, подиктований житєвими інтересами тих країв поставить трівку бар'єру між Польщею і Росією та облекшить становище Чехословаччини на случай польських воєнних замислів супроти неї.

Але Східна Галичина тепер під польським наїздом. Польща провадить там систематичну екстермінацію українського елементу. Тисячі українських інтелігентних родин без хліба і дослівно вимирають повільно з голоду. Наслідком господарських відносин теперішньої доби приватні економічні інституції, які оперували малими капіталами, переживають важку крізу й опинились зараз над берегом пропасти, так що вони приневолені масово видалювати своїх давних урядовців. Наслідком недостачі потрібного капіталу польська кольтонізація усуває з під ніг українському мужикови землю.

Уважаю за вказане спинити Вашу ласкаву увагу на справі польської кольтонізації. Вже нині в Східній Галичині скількість

дрібноземельних господарств о просторі 1—5 гектарів виносить 78,9 % всієї земельної посілості. Більшість тих господарств не є в силі виживати своїх власників. З приростом населення ті дрібні посілості будуть ще більш дробитися. В Галичині нема промислових підприємств, куди відпливав-би викинений із села безземельний пролетар. З огляду на значне подорожіння транспортних засобів і рільничого інвентаря еміграція українського селянства в чужі краї також неможлива. Коли отже землю більших посілостей кольтонізується замість розділити її за заплавою повної вартості між українське селянство, яке віками працювало на тій землі і розумною земельною реформою зберегти край перед економічною і суспільною катастрофою, то тим самим засуджується мільйони українських селян і їх дітей на повільну фізичну дегенерацію і вимирання з нужди і голоду цілими десятками літ. Ї тут в обороні землі і життя стане самозаховуючий інстинкт трох з половиною мільйонів українського селянства, проти якого не встоїться ніяка сила. Загрожена в своїм життю і життю своїх поколінь людина й так само загрожена нація шукатиме по непереможним законам природи всякого засобу, при допомозі якого було-би вдержане її існування. Такі відносини виключають заведення постійного миру на Сході Європи. Досі іммігрувало до краю понад 60 000 польських кольтоністів. Коли такі відносини потребають ще 6—8 літ, Східна Галичина до того часу стане країною з польським національним характером, а в безпосереднім сусідстві Чехо-Словаччини утвориться огнище невгасаючої боротьби. Таке збалканізованя Східної Галичини не лежить в чеських державних інтересах.

З нашого національного організму з кожним днем щораз то більше упливає крові.

Українському елементу в Східній Галичині грозить загибля. Для українських політиків повстає в тих відносинах обов'язок ратувати фізичну екзистенцію українського населення.

Уряд Східної Галичини стоїть непохитно на становищі державної самостійності Східної Галичини і зі свого становища ніколи не зійде. Важкий час польської окупації ми мусимо передержати, але той час не може тревати довго. З польською окупацією треба чим скорше покінчити, щоби з одної сторони не допустити до повного винищення українського елементу

в Східній Галичині, з другої сторони зберегти деякі групи української суспільності в краю перед приманою польських обітниць про галицьку автономію, яка ратувала би бодай фізичне життя українського населення.

Спираючися на все, що тут сказано іменем свого Уряду, прошу Ваше Високе Правительство:

1. Про інтервенцію в державах Антанти, щоби вони в найкоротшій часі вирішили східно-галицьке питання шляхом уконститування із Східної Галичини самостійної держави. Тільки таке рішення вліє між іншими причинитися до скорого замирення Сходу Європи.

Утворення Східно-Галицької Держави вплине на консолідацію відносин на давній Російській Україні. В змаганнях до повернення мира на сході Європи, серед хаосу, який там панує, слід покористуватися українським національним рухом як державно-творчим фактором, на яким можна оперти будівництво Української Держави за Збручем. В тім державно-творчій процесі відогравала би самостійна, упорядкована східно-галицька держава перворядну роль. Згадати би тільки про східно-галицьку армію, якої вартість всі сторонні знавці, навіть з ворожого табору, оцінюють незвичайно високо. Сама поява відповідно заосмотреної галицько-української армії (значить своєї національної) за Збручем, армії, яка оставила там по собі як найкращу опінію і щирі симпатії для себе серед тамошнього населення, вліє скоро повернути лад і мир на території Великої України.

2. Однак до часу, коли буде вирішене питання східно-галицької державности, нам треба передержати польський окупаційний режим. Для тої цілі необхідна піддержка нашого господарського життя, на яким між іншим основується й політична сила. Тому то ввічливо прошу Високе Правительство спричинити ласкаво, щоби українським центральним інституціям господарським був уділений чеськими фінансовими сферами кредит у висоті сто одного мільонів чеських корон.

Умови кредиту і його відповідну форму бажану для евенчуальних вірителів і Вашого Правительства, можна би очевидно означити щойно на основі безпосередньої виміни думок обох інтересованих сторін. Значні часті кредиту мали би бути

оцінені в товарах. О скільки однак така економічна допомога мала би виратувати Східну Галичину перед небезпекою, яку несе їй польська окупація, то вона мусіла би бути зорганізована до кінця сего року.

3. Розвиток українського національного питання на Прикарпатській Україні лежить не тільки в українським, але так само в чеським інтересі. Не треба того доказувати. В такому розвитку найсильніша запорука проти малярських і польських замислів, яких ціллю відобразити у Чехо-Словаччини закарпатську територію. Тому прошу Високе Правительство усунути всі ті міри, приміновані місцевими прикарпатськими властями, якими там утруднюється працю.

Прага 24/X.1920

В[итвицький]

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 295. Машинопис. Оригінал.

№ 302

РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО ВИПЛАТУ ОДНОРАЗОВОГО НАДЗВИЧАЙНОГО ДОДАТКУ ДО ЗАРПЛАТИ УРЯДОВЦЯМ УРЯДУ ДИКТАТОРА ТА ВІДЕНСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА ЗУНР

13 листопада 1920 р.

Щоби серед загального надзвичайного піднесення цін прийти урядовцям і функціонерам, які побирають сталі платні, з помочою при заосмотреню на зиму конечними артикулами до життя — заряджую на внесенне Уповноважених Диктатора ЗУНР що слідує:

§ 1

Урядовці і функціонарі Уряду Диктатора ЗУНР, осілі постійно у Відні, та урядовці і функціонарі Віденського Посольства ЗУНР, одержують в падолисті 1920 р. одноразовий надзвичайний додаток до платні, — оскільки повнили обовязки службові вже перед 1 падолиста 1920.

§ 2

Підставу для обчислення сего одноразового додатку становить місячна платня кожного управненого до побору додатку,

у висоті належній і платній в падолисті 1920, з Державної Каси ЗУНР.

§ 3

Титулом одноразового додатку має бути виплачено:

1) кождому управненому без огляду на его стан родинний 35% его місячної платні (§ 2);

2) крім того жонатим урядовцям та функціонерам, які дійсно, в цілости або переважній часті удержують своїх жінок, як і тим, які дійсно в цілости або в переважній часті удержують своїх дітей чи то осіб взятих на вихованне взглядно інших членів родини, —

а) 25% місячної платні для жінки,

б) 15% місячної платні для кожної дитини, особи взятої на вихованне взглядно іншого члена родини.

§ 4

Сей розпорядок обов'язує з днем нинішнім. Его виконанне переведе Уповноважений для справ фінансів, торгівлі і промислу.

Відень, дня 13 падолиста 1920.

Диктатор ЗУНР: д-р Е. Петрушевич.

Печатка.

ЩАВОВУ, ф. 2192, оп. 2, спр. 7, арк. 17—18. Машинопис. Оригінал.

№ 303

ПОЛОЖЕННЯ ПРО УРЯД ДИКТАТОРА ДЛЯ ФІНАНСІВ, ПРОМИСЛУ І ТОРГІВЛІ, УТВОРЕНИЙ РОЗПОРЯДКОМ ДИКТАТОРА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ з дня 25.VII.1920 р. ч. 1 Пр./Д

16 листопада 1920 р.

Уряд для фінансів, промислу і торгівлі для ведення діл, входячих попередно в обсяг ділання секретаріату для промислу і торгівлі означається у внутрішньому урядуванню, в зносінах з другими урядами і сторонами назвою «Уряд Дикта-

- тора Зах. У.Н.Р. для фінансів і Уряд Диктатора Зах. У.Н.Р. для торгівлі і промислу».
- Уповноважений:* На чолі Уряду Диктатора Зах. У.Н.Р. для фінансів і торгівлі, стоїть іменований Диктатором Уповноважений, який згідно з поділом на відділи (зазначенім у правильнику II про організацію Уряду Диктатора Зах. У.Н.Р. для фінансів і торгівлі) іменує двох товаришів уповноваженого і то: одного по фінансовим, другого по торговельним і промисловим справам. Уповноваженому стоїть з порадою прибічна, економічно-фінансова рада.
- Товариші
Уповноваженого:* Іменовані Уповноваженим товариші уповноваженого для фінансів і торгівлі виконують свої праці згідно з постановою про їх обсяг ділання у начерку організації правильник другий.
- Персонал
Уряду для фінансів
і торгівлі* Концептові і канцелярійні урядовці виконують свою працю по розприділенню і вказівкам Уповноваженого взглядно товаришів Уповноваженого.
- Павшалі:* На покриття дрібних урядових і канцелярійних видатків призначається секретарам Уповноваженого павшалі кожному з окрема в квоті 2000 К. місячного, з якого вони згідно з постановами Диктатора Зах. У.Н.Р. є обовязані здавати точний рахунок Державній Касі Зах. У.Н.Р.
- Приміщення
Уряду для фін.
і торгівлі* Як довго Уряд для фінансів і торгівлі урядує на чужині (тепер на території німецької Австрії) є обовязане Посольство Зах. У.Н.Р. у Відни старатися для Уряду для фінансів і торгівлі о приміщення, опал, світло, телефон приостанову, канцелярійні прибори; а покривати сполучені з тим видатки має Державна Каса Зах. У.Н.Р.

*Протокол входу
і виходу та індекс*

Кожний акт, котрий впливає або виходить з Уряду для фінансів і торгівлі мусить бути втягнений до протоколу входу і виходу та до поіменного спису (індексу). На акті вписується дату впливу і число протоколу входу (порядкове число). Відтак віддається ці акти товаришам уповноваженого або їх секретарам, які розділюють ці акти по їхньому змісті та заряджують поладження.

Картковий катальог:

Для улекшення вгляду в актах провадитиметься картковий катальог.

Регістратура:

Всі акти уложені в порядку почерговому числі будуть переховані в регістратурі Уряду для фінансів і торгівлі.

Бібліотека:

Книжки, брошури, економічно-фінансові місячники, тижневики і щоденники, які належать до Уряду для фінансів і торгівлі творять його бібліотеку. Бібліотекою завідуватиме покищо секретар уповноваженого для торгівлі та вести її катальог. Один примірник катальогу знаходиться в розпорядимости Уповноваженого для фінансів і торгівлі. Видатки на бібліотеку покриває на поручення Уповноваженого або його товаришів Державна Каса Зах. У.Н.Р.

Інвентар:

Всі движимі річі, які знаходяться в бюрох уряду для фінансів і торгівлі мають бути списані (інвентаризовані). Один примірник цього інвентаря має бути зложений в президіяльній канцелярії Диктатора Зах. У.Н.Р.

Відень, 16.XI.1920.

В. Сінгалевич

№ 304

ЗАКОН ПОЛЬСЬКОГО СЕЙМУ ПРО ТИМЧАСОВУ
ОРГАНІЗАЦІЮ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ІІ
ІНСТАНЦІЇ (ВОЄВОДСТВ) НА ТЕРИТОРІЇ КОЛИШНЬОГО
КОРОЛІВСТВА ГАЛИЧИНИ І ВОЛОДИМИРІЇ
З В. КНЯЗІВСТВОМ КРАКІВСЬКИМ,
А ТАКОЖ НА ТЕРИТОРІЇ СПІЩА Й ОРАВИ

3 грудня 1920 р.

USTAWA

z dnia 3 grudnia 1920 r.

O tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji (województw) na obszarze b. Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem oraz na wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej obszarach Spisza i Orawy.

Art. 1. Przewidziane ustawą tymczasową o organizacji władz administracyjnych II instancji z dnia 2 sierpnia 1919 r. (Dz. Praw № 65, poz. 395) władze administracyjne II instancji (województwa) wprowadza się na obszarze b. Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem oraz na wschodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej obszarach Spisza i Orawy.

W tym celu w myśl ustępu 3 art. 1 powołanej ustawy tworzy się na tych obszarach województwa: Krakowskie, Lwowskie, Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Podział terytorjalny na poszczególne okręgi wojewódzkie uwidocznione jest w załączniku. Podział ostateczny ustali w przyszłości wydać się mająca ustawa o podziale administracyjnym Państwa, względnie ustawa o wprowadzeniu samorządu wojewódzkiego.

Art. 2. Rada Ministrów ma prawo wydawać rozporządzenia, wprowadzające zmiany w obowiązujących jeszcze na obszarze b. Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem, względnie na wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej obszarach Spisza i Orawy austriackich, względnie węgierskich ustawach państwowych, które okażą się niezbędne dla wprowadzenia w życie wymienionych w art. 1 województw, a które dotyczą zakresu działania, organizacji i kompetencji istniejących na obszarach tych władz administracyjnych II instancji (Namiestnictwa) oraz stosunków tychże do władz administracyjnych I instancji.

Zakres działania Tymczasowego Wydziału Samorządowego, określony ustawą o zniesieniu Sejmu i Wydziału Krajowego b. Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem z dnia 30 stycznia 1920 r. (Dz. Ust. poz. 61) pozostaje bez zmiany aż do wejścia w życie wydać się mającej ustawy o samorządzie wojewódzkim.

Wobec tego postanowienia ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. (Dz. Pfw. 55, poz. 395), dotyczące rad wojewódzkich nie będą obowiązywać na obszarach w art. 1 niniejszej ustawy wymienionych.

Art. 3. Organizacje, wymienionych w art. 1 województw, przeprowadzi Minister Spraw Wewnętrznych. Termin uruchomienia tych województw oznaczy rozporządzenie Rady Ministrów. Z dniem, w rozporządzeniu tem oznaczyć się mającym, tracą moc wszelkie sprzeczne z niniejszą ustawą, względnie z rozporządzeniami na jej podstawie wydanymi, postanowienia o organizacji i zakresie działania władz administracyjnych II instancji na obszarach, w art. 1 wymienionych.

Art. 4. Wykonanie tej ustawy oraz rozporządzeń, na jej podstawie przez Radę Ministrów wydać się mających, porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi Ministrami.

Art. 5. Ustawa ta wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Marszałek:

Trąpczyński

Prezydent Ministrów:

Witos

Minister Spraw Wewnętrznych:

L. Skulski

Załącznik

PODZIAŁ TERYTORJALNY NA WOJEWÓDZTWA.

I. Województwo Krakowskie

1. Biała.	10. Kraków p.	19. Ropczyce.
2. Bochnia.	11. Limanowa.	20. Tarnów.
3. Brzesko.	12. Mielec.	21. Wadowice.
4. Chrzanów.	13. Myślenice.	22. Wieliczka.
5. Dąbrowa.	14. Nowy Targ.	23. Zywiec.
6. Gorlice.	15. Nowy Sącz.	24. Spisko-Orawski powiat z siedzibą w Nowym Targu.
7. Grybów.	16. Oświęcim.	
8. Jasło.	17. Pilzno.	
9. Kraków m.	18. Podgórze.	

II. Województwo Lwowskie

1. Bóbrka.	11. Łańcut.	21. Rzeszów.
2. Brzozów.	12. Lwów m.	22. Sambor.
3. Cieszanów.	13. Lwów p.	23. Sanok.
4. Dobromil.	14. Lisko.	24. Sokal.
5. Drohobycz.	15. Mościska.	25. Stary Sambor.
6. Gródek.	16. Nisko.	26. Strzyżów.
7. Jarosław.	17. Przemyśl.	27. Tarnobrzeg.
8. Jaworów.	18. Przeworsk.	28. Zólkiew.
9. Kolbuszowa.	19. Rawa.	
10. Krosno.	20. Rudki.	

III. Województwo Stanisławowskie.

1. Bohorodczany.	7. Nadworna.	13. Stryj.
2. Dolina.	8. Peczenizyn.	14. Tłumacz.
3. Horodenka.	9. Rohatyn.	15. Turka.
4. Kałusz.	10. Skole.	16. Zydzaków.
5. Kołomyja.	11. Śniatyn.	
6. Kossów.	12. Stanisławów.	

IV. Województwo Tarnopolskie

1. Borszczów.	7. Kamionka.	13. Trembowla.
2. Brody.	8. Podhajce.	14. Zaleszczyki.
3. Brzeżany.	9. Przemyślany.	15. Zbaraż.
4. Buczac.	10. Radziechów.	16. Zborów.
5. Czortków.	11. Skałat.	17. Złoczów.
6. Husiatyn.	12. Tarnopol.	

№ 305

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ
УРЯДОВІ ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ
ПРО НОВІ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ

12 грудня 1920 р.

До Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних у Відні

Згідно з внесенням Пана Уповноваженого для справ преси і пропаганди заіменував ВДП. Диктатор рішенням з дня 12 грудня 1920 ч. 203/През. Д для Уряду преси і пропаганди П 35/1920

без приділювання на разі до певної кляси ранги та без права до емеритури:

1) п. д-ра Степана Рудницького — Управителем Бюра пропаганди, — з платнею 7000 К. місячно, з вагою від 1 вересня 1920;

2. п. д-ра Павла Лисяка — начальним редактором видаваного Урядом преси і пропаганди органу «Український Прапор», з платнею 7000 К. місячно, з вагою від 1 серпня 1920;

3. п. Володимира Рудницького — управителем адміністраційної секції того Уряду, — з платнею 5000 К. місячно, з вагою від 1 серпня 1920;

4. п. Володимира Біберовича — управителем удержуваної цим Урядом Пресової Агенції, — з платнею 7000 К. місячно, з вагою від 1 вересня 1920;

5. п. д-ра Осипа Когута — членом-співробітником редакції видаваного цим Урядом органу «Український Прапор», з платнею 6000 К. місячно, з вагою від 1 серпня 1920;

6. п. Всеволода Гаврисевича — членом-співробітником тої редакції, — з платнею 4000 К. місячно, з вагою від 1 серпня 1920 і з застереженням, що вага цього іменования розтягаєся протяг часу до заіменовання его дня 22 падолиста 1920 ч. 213/През. Д референтом для Уряду Фінансів, відділ торгівлі П 33/1920 і промислу.

Се рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, дня 12 грудня 1920.

Шеф Президіяльної Канцелярії: Л. Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 37. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 306

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ
КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДУ ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ
ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ОТАМАНА ЯРОСЛАВА СЕЛЕЗІНКИ
НАЧАЛЬНИКОМ ВІЙСЬКОВОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ**

16 грудня 1920 р.

Згідно з постановою § 3 Розпорядку Диктатора ЗУНР про установеження Військової Канцелярії Диктатора затвердженого в реконструкції дня 23 серпня 1920 до ч. 846/През. в. с. Військової Канцелярії, а перехованого в Президіяльній Канцелярії Диктатора під ч. 129/През. Д назначив ВДП.

1 6/1920

Диктатор ЗУНР, рішенням з дня 1 падолиста 1920 отамана Армії ЗУНР д-ра Ярослава Селезінку — Начальником Військової Канцелярії Диктатора ЗУНР.

Це рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, дня 16 грудня 1920.

*Шеф Президіяльної Канцелярії:
Л. Петрушевич, в. р.*

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 54. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 307

**ДОПОВІДНА ЗАПИСКА УПОВНОВАЖЕНОГО
ДЛЯ СПРАВ ФІНАНСІВ, ТОРГІВЛІ І ПРОМИСЛУ
ВОЛОДИМИРА СІНГАЛЕВИЧА ДИКТАТОРУ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ НАЗВАНОВОГО УРЯДУ**

19 грудня 1920 р.

До Високодостойного Пана Диктатора
д-ра Евгена Петрушевича

у Відні

Заіменований вдп. Диктатором Уповноваженим Уряду Диктатора для справ фінансів, торгівлі і промислу начеркнув я слідуючий плян організаційної програми тогож Уряду:

Уряд Диктатора Західно-Української Народної Республіки для справ фінансів, торгівлі і промислу являється окремим самостійним відділом (ч. 1/през. Д. з 1/8.1920 Арт. III. парагр. 11/1920

2) із своїм власним апаратом урядовців, власним протоколом, регістратурою, бібліотекою і своєю канцелярійною маніпуляцією. Він розпадається на 2 секції, а саме 1) для справ фінансів і 2) для справ торгівлі і промислу. На чолі Уряду стоїть Уповноважений Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу, який веде рівночасно секцію для справ фінансів (Секція 1). Придлений йому Товариш Уповноваженого Д. З. У. Н. Р. для справ фінансів, торгівлі і промислу є рівночасно шефом секції для торгівлі і промислу (Секція 2). Як цілковито окремий відділ — прилучений до часу його самостійного зорганізування — являється як Секція 3. Уряд Контролі Державних Розходів, який зорганізує собі не торкаючи чинностей Уряду Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу рівнобіжну з ним, окрему однак канцелярійну — о скільки того буде потреба — маніпуляцію. На чолі того відділу стоїть Шеф Уряду Контролі Державних Розходів з титулом Товариша Уповноваженого.

Уряд Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу (Секція 1) виготовляє державний бюджет на підставі подрібних зіставлень свого власного ресорту, як і зіставлень пересланих йому через Уряд Д. З. У. Н. Р. для Справ Закордонних, Внутрішних, Преси і Пропаганди, Президіяльну Канцелярію Д. З. У. Н. Р., Військову Канцелярію Д. З. У. Н. Р., Посольство З. У. Н. Р. у Відні (як база і вихідна точка переорганізування державного апарату З. У. Н. Р.), Уряд Контролі Державних Розходів (в загальному бюджеті являється на разі як Секція 3 Уряду Д. З. У. Н. Р. для Справ фінансів, торгівлі і промислу) і Державну Касу.

На підставі тих субстрактів виготовляє Уряд Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу (Секція 1) загальний державний бюджет при виразному розділенню 1) предвиджених (звичайних) і 2) непредвиджених (надзвичайних) видатків, пересилає його до вгляду і евентуальних заміток Урядові Контролі Державних Розходів (ч. 1/През. Д з дня

1.1/1920

1/8.1920. Арт. III парагр. 6) і після предкладає его до затвердження ВДП Диктаторові. Затверджений бюджет — підписаний ВДП. Диктатором і Уповноваженим Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу пересилає Уряд Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу (Секція 1)

- 1) Урядові Контролі Державних Розходів,
- 2) Державній Касі,
- 3) Президіяльній Канцелярії Д. З. У. Н. Р.,
- 5) Урядові Д. З. У. Н. Р. для Закордонних справ,
- 6) -//- Внутрішних,
- 7) -//- Преси і Пропаганди і
- 8) Посольству ЗУНР у Відні, а оригінальний перепис задержує в своїх актах.

На случай очеркнення якої позиції в державному бюджеті через ВДП Диктатора уряд Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу повідомляє про це безпроводочно Уряд Контролі Державних розходів, а той послідний приймає заряджену ВДП Диктатором зміну до відома.

В рамках свого естету, затвердженого ВДП Диктатором державного бюджету, **асигнують** поодинокі Уповажнені, Шеф Президіяльної, Шеф Військової Канцелярії Д. З. У. Н. Р., Посол ЗУНР у Відні, Шеф Уряду Контролі Державних Розходів і Директор Державної Каси поодинокі виплати і на підставі такої асигнати Державна Каса виплачує їх до висоти означеної в дотичній рубриці державного бюджету — натомість не виплачує асигнат з хвилею, коли етат дотичного ресорту (чи відділу) вичерпаний. На той случай дотичний Уповажнений (чи Шеф) має звернутися з належними умотивованнями до Уряду Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу о відносне підвищення квоти його етату в державному бюджеті згл. о (додаткове) перелімінування дотичної квоти з тим, що вона буде узгляднена при зіставленню бюджету на слідующий період. Уряд Д. З. У. Н. Р. для справ Фінансів, Торговлі і Промислу (Секція 1) ставляє внесення, пересилає еляборат Урядові Контролі Державних Розходів для заняття становиська зглядом внеску і опісля предкладає ВДП Диктаторові до затвердження. Про кожне затвердження переходового прелімінаря має Уряд Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу повідомити уряд Контролі Державних

Розходів, Державну Касу і дотичний реферат і доперва тоді може Державна Каса за асигнатою дотичного Уповаженого чи шефа доконати виплати. Уряд Контролі Державних Розходів веде позиції переходових прелімінарів в евіденції і контролює, чи вони узгляднені в державному бюджеті на слідуєчий період.

Дня 10 і 25 кожного місяця подає кожний Уповажений і Шеф Урядової Контролі Державних Контролів суму побраних квот за послідних 15 днів (перший раз доперва 25 січня 1921 за час від 1 до 25 січня 1921) а Державна Каса суму доконаних в тім часі виплат з поодиноких етатів. Викази ті мають бути найпізніше в 2 дни по вище означеному речинці (т. є. 12 і 27 кожного місяця) передані Урядові Контролі Державних Розходів і вони становлять підклад для праць тогож Уряду, який що найменше раз на пів року має перевести контролю в кожному рефераті (самостійному відділі) як і в Державній Касі.

З огляду на економію сил і фінансів Державна Каса переведе того рода організацію свого діловодства, щоби всі Уповноваженні і Шефи по можности не потребували вести у себе окремих рахункових відділів, а всі їх видатки були в евіденції в Державній Касі, якій пересилає кожний Уряд (ресорт, відділ) всі дотичні рахунки. Рахунки довірочного змісту одержує особисто Директор Державної Каси і переховує їх осібно під ключем. В того рода рахунки має вгляд кромі директора Державної Каси кожного часу ВДП Диктатор і Уповажений Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу, а в часі переводженої контролі Шеф Уряду Контролі Державних Розходів — всі названі лише особисто. Так само особисто веде Директор Державної Каси разом із співучастю Уповаженого Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу дотеперішну т. зв. «Книгу Державного Секретаріату», яка виказує дійсний стан фінансів Державного Уряду, а в якій являються як *прихід* лише довірочні позиції а як *розхід* дотації Державної Каси. Книга остає стало під замкненням, а взгляд на ню має кромі ВДП Диктатора лише в присутности Уповаженого Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу і Директора Державної Каси в разі потреби особисто Шеф Уряду Контролі Державних Розходів.

Уповажений Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу має при собі Фінансову Раду, в якої склад входять: Уповажений Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі

і Промислу, як голова, а Товариш Уповноваженого Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу, Шеф Уряду Контролі Державних Розходів, Директор Державної Каси і Посол З. У. Н. Р. (як довго Державний Уряд знаходиться у Відні) як члени. Фінансова Рада являється фахово-дорадчим органом Уповаженого Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу, через ню переходять всі внески і проекти маючі бути підданими під тобрази Колегії Уповноважених згл. предложеними ВДП Диктаторові, як і всі питання економічно-фінансової натури, що до яких вона займає становище, випрацьовує зглядно одобрує пляни Уповаженого Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу, винаходить способи і виготовляє технічне переведення покриття розходів державного бюджету (рубрика «Приходи» в державному бюджеті), та ставить і одобрує внески в справі кредитів. Засідання Фінансової Ради відбуваються щонайменше раз на два тижні а з засідань ведеться протокол. Члени Фінансової Ради одержують ренумерації, якої висота буде осібно означена. В разі потреби можуть бути за попередню згодою Уповноваженого Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу на внесок одного із членів Фінансової Ради покликані на засідання Ради і особи стоячі поза Радою, спеціально фахові знатоки.

З огляду на те, що в хвили іменування ВДП Диктатором Уповажених, вони, як і всі Шефи самостійних відділів не були в силі зложити субстракту для виготовлення державного бюджету, бо годі було вперед оцінити, в яких рамках будуть обертатися видатки поодиноких ресортів (відділів) — оставив я всім Уповаженим і Шефам самостійних відділів час провізорії до кінця 1920 року з тим, що в другій половині грудня мають всі Уповажені як і Шефи самостійних відділів предложити свої прелімінарі, обчислені на 3 місяці т. є. по кінець марта 1921, на підставі яких Уряд Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу виготує державний бюджет на перший квартал 1921 року і предложить його ВДП Диктаторові до затвердження.

Прохаю проте Високодостойного Пана Диктатора візвати всіх Уповноважених, як також Шефів Президіяльної і Війсь-

кової Канцелярії Д. З. У. Н. Р. а дальше Шефа Уряду Контролі Державних Розходів і Директора Державної Каси, щоби вони негайно виготовили свої прелімінарі і переслали їх для остаточного зіставлення державного бюджету Урядові Д. З. У. Н. Р. для Справ Фінансів, Торговлі і Промислу — а крім того Шефа Уряду Контролі Державних Розходів і Директора Державної Каси, щоби переслали мені начерк програми організації (Уряд Контролі Державних Розходів) згл. реорганізації (Державна Каса), до яких я мігби зайняти становисько і предложити їх Високодостойному Пану Диктаторові до затвердження.

Відень, дня 19 грудня 1920.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 78. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 308

ЛИСТ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА КОСТЮ ЛЕВИЦЬКОМУ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ЙОГО УПОВНОВАЖЕНИМ ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ

26 грудня 1920 р.

До Високоповажаного Пана Д-ра Костя Левицького
у Відні

Іменую Вас згідно з постановами Арт. III, §§ 1, 2, 4, 5 Розпорядку з 25 липня 1920 про організацію Уряду для виконання Державної Влади в Західно-Українській Народній Республіці Ч. 1 През. Д., уповноваженим для справ закор-

донних, з компетенцією означеною в Арт. III, §§ 2 а) 4, 5 сего розпорядку.

У Відні, дня 26 грудня 1920.

Д-р Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 65. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 309

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДОВІ
ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ СТЕПАНА
ВИТВИЦЬКОГО З ПОСАДИ УПОВНОВАЖЕНОГО УРЯДУ
ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ**

27 грудня 1920 р.

У Відні

Декретом з дня 26 грудня 1920 Ч. 441/През. Д. звільнив
П 37/1920

ВДП Диктатор В. П. д-ра Степана *Витвицького* задля необхідності доручити йому інше рівноважне урядове становище із виконання Уряду Уповноваженого для справ закордонних, та застеріг йому на дальше титул і характер Уповноваженого з правами і обов'язками члена Колегії Уповноважених.

Це рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, дня 27 грудня 1920.

Шеф Президіяльної канцелярії: Л. Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 310

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДОВІ
ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ
ОСИПА НАЗРУКА УПОВНОВАЖЕНИМ
ДЛЯ СПРАВ ПРЕСИ І ПРОПАГАНДИ**

27 грудня 1920 р.

у Відні

Декретом з дня 26 грудня 1920 ч. 444/През. Д. заіменував
П 40/1920

Диктатор ЗУНР д-ра Осипа Назарука Уповноваженим для справ преси і пропаганди.

Це рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, дня 27 грудня 1920.

*Шеф Президіяльної Канцелярії:
Л. Петрушевич*

Печатка.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 311

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДУ ДЛЯ СПРАВ
ВНУТРІШНІХ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ СТЕПАНА
ВИТВИЦЬКОГО ГОЛОВОЮ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР НА МИРНУ
КОНФЕРЕНЦІЮ В ПАРИЖІ ТА КЕРІВНИКОМ
НАДЗВИЧАЙНОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ ЗУНР
В ЛОНДОНІ**

27 грудня 1920 р.

Декретом з дня 27 грудня 1920 ч. 446/През. Д. заіменував
II 41/1920

Диктатор ЗУНР Уповноваженого д-ра Степана Витвицького Головою Делегації ЗУНР на Мирову Конференцію в Парижі та доручив ему рівночасно також провід надзвичайної Дипломатичної Місії ЗУНР в Лондоні.

Це рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, дня 27 грудня 1920.

Шеф Президіяльної Канцелярії: Лев Петрушевич

Печатка.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 312

**ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ СТАТУТ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР
НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ**

30 грудня 1920 р.

*Організаційний статут Делегації ЗУНР
на Мирову Конференцію в Парижі*

На внесення Уповноваженого для справ закордонних установляю отсей статут для Делегації ЗУНР на Мирову Конференцію в Парижі:

1. Делегація складається з голови і двох урядовців.
2. Всі справи, які входять до компетенції Делегації рішає голова.
3. Урядовці Делегації виконують обовязки, яких відповідно розпорядженню голови Делегації вимагає внутрішнє діло-

водство Делегації та полагоджують ті справи дипломатичного характеру, які будуть їм доручені головою Делегації; в полагодженню тих справ, вони придержуються точно інструкцій, які дасть їм голова.

Відень, дня 30 грудня 1920.

д-р Петрушевич, в. р.

Президент Української Національної Ради Східної Галичини.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 77. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 313
РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ЗАКРИТТЯ КАСИ ВІЙСЬКОВОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ

31 грудня 1920 р.

Для уєдностайнення ведення рахунків фондів державних постановляю що слідує:

§ 1

З днем 1 січня 1921 розв'язується ведена при Військовій Канцелярії Диктатора ЗУНР окрема каса.

По замкненню з тим днем рахунків каси відпровадить Військова Канцелярія знайдену готівку до Державної каси ЗУНР.

§ 2

Переводжені до тепер Військовою Канцелярією через її касу виплати поборів персоналу і видатків на адміністрацію канцелярійну — будуть переводжені безпосередно через Державну Касу ЗУНР, при помочи асигнат, консигнацій або виказів виставлюваних начальником Військової Канцелярії зглядно єго урядуючим заступником в межах обов'язуючих постанов.

§ 3

На покритте видатків канцелярійних, з виїмком порторій, одержує Військова Канцелярія місячний павшаль в квоті 3000 авст. корон, якими розпоряджує і з якого вираховує згідно з обов'язуючими постановами начальник сеї Канцелярії.

§ 4

Оплачувані Військовою Канцелярією порторія покриваються Державною Касою ЗУНР на основі виказів дійсно понесених на ту ціль видатків представлених Військовою Канцелярією wraz з залучниками і потверджених Начальником Військової Канцелярії зглядно его урядуючим заступником.

На рахунок тих видатків може Державна Каса видати Військовій Канцелярії відповідний зачет.

§ 5

Розпорядок сей обов'язує з днем нинішним.

Виконання его переведе Уповноважений для справ фінансів в порозумінню з Начальником Військової Канцелярії.

Відень, дня 31 грудня 1920.

Печатка.

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 2, спр. 7, арк. 21. Машинопис. Оригінал.

№ 314

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ІНВАЛІДІВ**

1 січня 1921 р.

Артикул I

На час виїмкових відносин, спричинених обсадженням Державної області Західно-Української Народної Республіки ворожими військами обов'язувати-муть що до належностей для немічників війська ЗУНР приписи подані низше §§ 1—10 Арт. II з включенням обов'язуючих в теперішню хвилю приписів про належності немічників, о скільки вони відносяться до немічників війська Західно-Української Народної Республіки.

§ 1. Правні основи

Право до немічницьких поборів з державних фондів прислугує тим громадянам Західно-Української Народної Республіки, що не є по званю жовнірами, а через свою службу у війську Західно-Української Народної Республіки в часі від хвилі его повстання то є від 1 падолиста 1918 або до сего часу

в леґіоні У.С.С. потерпіли на здоровлю шкоду, яку ствердила настановлена законно висудча комісія.

§ 2. Права немічників

право до немічницьких поборів обіймає:

- а) право до безплатного лічення,
- б) право до безплатного заосмотрення в протези і ортопедичні середники,
- в) право до немічницької ренти.

§ 3. Лічення

право до безплатного лічення має немічник в разі кожного нарушення здоровля, яке є у звязи его ушкодою віднесеною у військовій службі Західно-Української Народної Републики.

Лічення обіймає лікарську пораду, ліки і терапетичні середники, а має задачу привернути по змозі недужому здоровле і здібність до заробітку.

§ 4. Ортопедичні середники

Щоби зменшити собі понесену шкоду для здоровля, немічник має право до безплатного достарчення ему протез та ортопедичних середників, відповідно до его особистих та заводових відносин і до відновлення їх, о скільки зіпсуються без его вини.

§ 5. Рента і її вимір та спосіб виплати

Немічник має право до немічницької ренти о скільки его здібність до заробітку з причини означеної в § 1 зменшила ся більше ніж 15 від ста.

Коли здібність до зарібку зменшена більше ніж 75 від ста, то належиться повна рента.

Поза тим, відрізняється 6 степенів частинних рент, а саме частинна рента виносить в разі зменшення здібности до зарібку:

1. понад 15 аж до 25 від ста	2 десяти
2. понад 25 -//- 35 від ста	3 десяти
3. понад 35 -//- 45 -//-	4 -//-
4. -//- 45 -//- 55 -//-	5 десятин
5. -//- 55 -//- 65 -//-	6 -//-
6. -//- 65 -//- 75 -//-	три четверти повної ренти

§ 6. Повна рента виносить:

- 1). для тих, що розпочали академічні студії: місячно 1000 австр. корон,

- 2). для тих, що укінчили низшу гімназію чи іншу рівнозначну науку: місячно 700 австр. корон,
- 3). для тих, що мають иньше образование: місячно 500 австр. кор.

§ 7

Немічницька рента визначається місячно з гори. Признається єї в правилі на час, доки будуть існувати без зміни фактичні і правні основи виміру, але можна признати єї також на час, означений з гори, із застереженням нового виміру.

§ 8

Коли відпаде підстава ренти, то єї заставляється. Як зайде зміна міродатна для висоти ренти, треба єї на ново вимірити.

§ 9

За згодою немічника можна ренту цілком або в части перемінити так, що на єї місце прийде:

- 1). приміщення в якімсь заведенню,
- 2). иньше забезпечення, чи залекшення удержання або заробітку,
- 3). виплата відправи.

§ 10. Поступованне формальне

Узнанне когось немічником і ствердження его неспосібности до праці прислугує Військовій Канцелярії Диктатора ЗУНР на основі акту висудної комісії, зложеної Військовою канцелярією згідно з обовязуючими постановами.

Установлене роду і висоти поборів немічницьких та виплату квот і покритте тих поборів переводить на основі згаданого рішення Військової Канцелярії Уряд Диктатора ЗУНР для справ внутрішних при додержуваню обовязуючих постанов.

Артикул II

Сей розпорядок став обовязувати з днем нинішним, а перстає обовязувати з хвилиною як зміняться виїмкові обставини означені в Артикулі I, яка буде означена окремим законодатним актом.

Виконання сего розпорядку доручується Уповноваженому для справ внутрішних та фінансів і Начальникови Військової Канцелярії.

Відень, дня 1 січня 1921.

№ 315

ВІДПИС З ПРОТОКОЛУ УСТАНОВЧОГО ЗІБРАННЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

4 січня 1921 р.

По проголошенню вибору заступників голови п. д-ра Перфецького Романа і ген. Грекова Олександра — приступлено до вибору виконавчого Комітету Всеукр. Нац. Ради.

Генерал Греків подає до відома пропоновану лісту кандидатів, в склад якої входять: Базяк Ісаак, Кривенький Михайло, Макаренко Олександр, Кушнір-Якименко Макар, д-р Дністрянський Станислав, д-р Підляшецький Ярослав, Храпко Іван. Надто резервується два прочі місця для соц.-дем.

П. Залізнякава ставить іменем Українського Жіночого Союзу у Відні домагання, щоби конститууючі Збори Всеукраїнської Національної ради як одиноко управнений форум доки приступить до вибору виконавчого Комітету, вирішив справу долучення представниць Українського Жіночого Союзу до Виконавчого Комітету та щоби признали в тім же Комітеті два місця для тої організації.

Д-р Перфецький пропонує зняти сю справу з дневного порядку і справу его віддати правильному ходови інстанцій.

П. Кушнір-Якименко і проф. Галицький піддержують пропозицію п. д-ра Перфецького.

П. Левицька противується цій пропозиції і домагається від зборів сейчасового вирішення своєї справи.

П. Базяк піддержує внесення п. Левицької і Залізнякавої та заявляє, що на останнім підготовчім засіданню Організаційного комітету принципіально вирішено вже признаи 1 місце Укр. Жіночому Союзови в Комітеті і то саме мають одно місце відступити Галичани, то в тій ціли їм признано місце четверте.

П. Залізнякава, піддержуючи своє внесення, противиться, щоби Жіночому Союзови місце мали відступати Галичани, а заявляється за побільшенням числа місць в Комітеті.

Д-р Назарук складає заяву по думці компромісового рішення на Організаційнім комітеті з тим, щоби та умова була по-

ладнана, справа допущення представниці Укр. Жіночого Союзу знята з дневного порядку і віддана правильному ходови в дорозі інстанцій.

П. Залізнякава складає заяву, що годиться на дорогу інстанцій з тим однак, щоби Виконавчий Комітет прийняв на найблизше засідання Всеукраїнської Національної ради з готовим в користі жінок внесенне.

Приступлено відтак до голосовання над вибором Виконуючого Комітету.

За підпис згідний з оригіналом: Гриць Микетей

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 306. Рукопис. Засвідчена копія.

№ 316
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ У ВІДНІ
МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ АВСТРІЇ ПРО
ВИНИКНЕННЯ І ПОДАЛЬШУ ДОЛЮ ЗУНР

6 січня 1921 р.

Wien, am 6 Jänner 1921

Westukrainische Regierung in Wien; Information über den Stand der westukrainischen Politik, die eine Vereinigung der West- mit der Ostukraina in einer demnächst in Wien tagenden allukrainischen Konferenz anstrebt.

Polizeidirektion in Wien an das Bundesministerium für Äusseres Wien.

Über den Stand der westukrainischen Politik wurde der Polizeidirektion folgendes mitgeteilt:

Nach dem Zerfall der österr. ungar. Monarchie fasste ein Kongreß der ukrainischen Notablen aus Galizien und der Nordbukowina den Beschluß, eine westukrainische Volksrepublik zu errichten und dem ukrainischen Nationalrat die Staatsgewalt in diesem Staatswesen zu übertragen. Zum Präsidenten der westukrainischen Volksrepublik wurde der frühere Obmann des ukrainischen parlamentarischen Klubs in Wien, Dr. Eugen Petruschewitsch gewählt. Die zivil- und militärische Verwaltung wurde einem Staatssekretariate übertragen,

an dessen Spitze der vormalige österr. Reichsratsabgeordnete Dr. Holubowitsch trat.

Am 3 Jänner 1919 beschloß der westukrainische Nationalrat, um einem Wunsch der völkisch gerichteten Ukrainer Rechnung zu tragen, die Vereinigung der westukrainischen mit der ostukrainischen Republik zu einem gemeinsamen souveränen Staatswesen in die Wege zu leiten.

Gegen den neu entstandenen westukrainischen Staat nahmen bald darauf die Polen Stellung, die im Laufe der kommenden Monate unter Hinweis auf ihre, angeblich historisch begründeten Ansprüche ganz Galizien besetzten und mit Zustimmung des Obersten Rates der Entente auch die Verwaltung dieses Gebietes übernahmen. Die endgültige Regelung der zwischen dem polnischen und westukrainischen Staate obschwebenden Streitfragen wurden vom Obersten Rate einem späteren Zeitpunkte vorbehalten.

Nach der Besetzung des westukrainischen Gebietes durch die Polen begaben sich die hervorragendsten Funktionäre und Politiker der westukrainischen Republik in das Ausland. Auch Präsident Dr. Petruschewitsch verliess Galizien und fuhr nach Wien, um hier mit den in Wien weilenden Vertretern der Großmächte und der sogenannten Sukzessionsstaaten *iminteresse* der Freimachung des westukrainischen Staatsgebietes Fühlung zu nehmen. Ausser dem Präsidenten Petruschewitsch, der seiner politischen Gesinnung nach ein Anhänger der ukrainischen nationaldemokratischen Partei (auch ukrainischen Arbeitspartei genannt) ist, nahmen von westukrainischen Politikern auch der eben derselben Partei angehörende Dr. Kost Lewickyi, der gemässigte Sozialdemokrat Dr. Stefan Witwickyi, der Vertreter der ukrainisch-radikalen Bauernpartei Dr. Josef Nazaruk, der ukrainische Sozialdemokrat, Universitätsprofessor Dr. Wladimir Starosolskyi und der ehem. Reichsratsabgeordnete Nikolai Ritter von Wassilko in Wien Aufenthalt.

Die Politik dieser in Wien weilenden westukrainischen Politiker, von denen Dr. Petruschewitsch auch hier den Titel eines Präsidenten oder Diktators der westukrainischen Republik beibehalten hat, ist, wie bereits erwähnt darauf gerichtet, das Gebiet des westukrainischen Staates von der polnischen Besetzung frei zu machen und ihre eigene Regierungsgewalt dort wieder aufzurichten. Sie traten dadurch in einen scharfen Gegensatz zur Politik des Diktators der ost-

ukrainischen Republik Petljura, der den Sitz seiner Regierung bereits vor längerer Zeit nach Tarnopol verlegte, und, um sich im Kämpfe für die Freimachung des großukrainischen Gebietes von den Bolschewiken die Hilfe der Polen zu sichern, diesem gegenüber auf das Gebiet der Westukraina Verzicht geleistet hat.

In der letzten Zeit haben sich nun unter den ukrainischen Emigranten in Wien Bestrebungen geltend gemacht, die darauf abzielen, die, wie erwähnt, von allem Anfange an ins Auge gefasste Vereinigung der West- und Ostukraina mit vorläufiger Ausschaltung der Personenfrage in die Wege zu leiten.

Diesem Zwecke soll eine allukrainische Konferenz dienen, die in den nächsten Tagen in Wien abgehalten werden wird. Die Konferenz soll von allen politischen Parteien der Ost- und Westukraina mit Ausnahme der Sozialisten beschickt werden, die ihre Politik in der ukrainischen Frage von dem Ausgange der im Februar 1921 in Wien stattfindenden internationalen sozialistischen Konferenz abhängig machen wollen.

Nach einer der Polizeidirektion zugekommenen Information erfahren die Bestrebungen der westukrainischen Politiker auf Freimachung ihres Staatsgebietes in letzter Zeit auch die Unterstützung maßgebender französischer Kreise, die darauf hinweisen, daß eine dauernde Einverleibung der Westukraina durch den polnischen Staat wegen der diesem Staate dadurch erwachsenden beständigen innerpolitischen Schwierigkeiten nicht ratsam sei.

Dieser Bericht ergeht an den Herrn Bundeskanzler, Bundesministerium für Inneres und für Äusseres.

Schober

Ereignisse in der Ukraine 1914—1922 deren Bedeutung und historisches Hintergunde. Von T. Hornikiewicz. Philadelphia, 1966. — Bd. 4. — S. 273—275.

№ 317

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДОВІ ДЛЯ СПРАВ
ВНУТРІШНІХ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ КЕРІВНИКІВ
НАДЗВИЧАЙНОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ ЗУНР У ВІДНІ**

9 січня 1921 р.

Декретом з дня 27 грудня і 28 грудня 1920 р. ч. 457 През. Д.
11 42/1920

заіменував Диктатор ЗУНР:

1. Проф. д-ра Олександра Колессу головою Надзвичайної Дипломатичної місії ЗУНР у Відні.
  2. О. Ксаверія Бонна секретарем тої ж місії.
- Це рішення маю честь подати до урядового відома.
Відень, дня 9 січня 1921.

Шеф Президіяльної канцелярії:
Л. Петрушевич

Печатка

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 13 нумерована.
Машинопис. Засвідчена копія.

№ 318

**ПОВІДОМЛЕННЯ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ПРО
ПРИЗНАЧЕННЯ ЯРОСЛАВА ОКУНЕВСЬКОГО САНІТАРНИМ
РЕФЕРЕНТОМ ПРИ ВІДЕНСЬКОМУ ПОСОЛЬСТВІ ЗУНР**

11 січня 1921 р.

Рескриптом з дня 11 січня 1921 року ч. 26/През. Д. Іменував
II 1/1921

Пан Диктатор з днем 1 січня 1921 п. генерал-лікаря д-ра Ярослава Окуневського санітарним референтом при Віденському посольстві ЗУНР, беручи назад дану йому повновасть з дати Відень дня 25 січня 1919 до вербовання лікарів для армії.

Се маю честь подати до урядового відома.

Шеф Президіяльної Канцелярії: Л. Петрушевич

ЦДІАЛ, ф. 359, оп. 1, спр. 340, арк. 31. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 319

**ЛИСТ УПОВНОВАЖЕНОГО ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ
КОСТЯ ЛЕВИЦЬКОГО ДИКТАТОРУ ЄВГЕНУ ПЕТРУШЕВЧУ
ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ СТЕПАНА ТОМАШІВСЬКОГО
ВІД ОБОВ'ЯЗКІВ ГОЛОВИ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР НА МИРНІЙ
КОНФЕРЕНЦІЇ В ПАРИЖІ**

19 січня 1921 р.

До високодостойного Пана д-ра Евгена Петруше-
вича, Президента Української Національної ради
Східної Галичини у Відні.

З огляду на призначення п. д-ра Степана Витвицького го-
ловою делегації ЗУНР на Мирову Конференцію в Парижі
і доручення йому проведу Надзвичайної місії ЗУНР в Лондоні,
вношу на звільнення п. проф. д-ра Степана Томашівського
з виконання обов'язків голови Делегації ЗУНР на Мирову
Конференцію в Парижі, а також зі становища члена тоїж
Делегації.

Відень, дня 19 січня 1921.

Уповновласнений для Справ Закордонних:
Печатка. К. Левицький

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис.
Оригінал.

№ 320

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДУ ДЛЯ СПРАВ
ВНУТРІШНІХ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ СТЕПАНА
ТОМАШІВСЬКОГО РАДНИКОМ ГОЛОВИ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР
НА МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ПАРИЖІ**

20 січня 1921 р.

Уряду Диктатора ЗУНР для справ
внутрішніх і проч. у Відні.

Рішенням з дня 20 січня 1921 ч. 40/През. Д. звільнив
· II 5/1921

Диктатор д-ра Степана Томашівського із становища вико-
нуючого часово обов'язки голови Делегації ЗУНР на Мирову

конференцію в Парижі та члена тої Делегації з тим, що звільнений, до дальшого зарадження, лишається на становиску дорадника голови Делегації із дотеперішними поборами.

Се рішення маю часть подати до урядового відома.

Відень, дня 20 січня 1921.

Печатка

*Шеф Президіяльної Канцелярії:
Л. Петрушевич.*

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 321
ДОПОВІДНА ЗАПИСКА СТЕПАНА ВИТВИЦЬКОГО
ПРЕЗИДЕНТУ УРАДИ ЄВГЕНУ ПЕТРУШЕВИЧУ
ПРО ПЕРЕДАЧУ ПОСАДИ УПОВНОВАЖЕНОГО УРЯДУ
ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ КОСТЮ ЛЕВИЦЬКОМУ

21 січня 1921 р.

Отсим доношу до ласкавого відома, що з нинішним днем передав я Управу уряду для справ закордонних мому наслідникови Вп. п. д-рови Костеви Левицькому.

Відень, дня 20 січня 1921.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 85. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 322
РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
УПОВНОВАЖЕНИМ УРЯДУ ПРО ВИДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ
І РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПАПЕРУ

21 січня 1921 р.

До Високоповажних панів Уповноважених для справ закордонних, преси і пропаганди, Референта для звязку з краєм та Посольство ЗУНР у Відні

Із устних і письменних звітів п. п. Уповноважених і деяких закордонних місій ЗУНР дійшло до мого відома, що значна кількість брошур і видавництв агітаційного і інформаційного

змісту виданих Урядом, та значні припаси здатного для друку паперу лежать у магазинах без ужитку, мимо того, що деякі місії не заосмотрені ще у відповідну скількість і якість (прим. щодо мови) тих видавництв, а Урядови преси і пропаганди не достає паперу для друку намічених праць, щоби запобічи цим неправильностям розпоряджую, що слідує:

1. Ті установи, а зокрема *Посольство ЗУНР у Відні*, що у своїх магазинах переховуються згадані вище брошури і припаси паперу — передадуть їх негайно Урядови преси і пропаганди, задержуючи лише таку скількість брошур, яка згляду завдання оказується необхідною.

2. Уряд преси і пропаганди перебере передані припаси для власного ужитку за потвердженням і в порозумінню із Урядом для справ закордонних, Референтом для звязку з краєм та иньшими причасними установами, ужие їх відповідно їх призначення, а окремо заосмотрить у них відповідно закордонні місії ЗУНР, звертаючи увагу при розділі на зміст і мову видань.

3. Коли змагазиновані припаси є ще обтяжені претенсіями й цивільно-правними третіх осіб, або зайде иньша перешкода у їх передачі, — належить не спиняючи передачі иньших припасів, предложити (*нечитальне*) негайно у звичайній дорозі до мого відома.

4. Означені з уст. 1) установи і *Посольство* переведуть негайно інвентар і виказ усіх перехованих видавництв і паперу, та предложать їх Урядови преси і пропаганди як підставу для передачі і перебрання.

5. П. п. уповноваженим для справ закордонних та преси і пропаганди доручую виконання цього рішення та надіслання мені протягом 10-ти днів письменного звіту про передачу.

Такий самий звіт зложить *Посольство ЗУНР у Відні*.

У Відні, дня 21 січня 1921.

д-р Петрушевич

№ 323

**ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ ДИРЕКЦІЇ ПОЛІЦІЇ У ВІДНІ
МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ АВСТРІЇ ПРО
ЗАСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ У ВІДНІ
ЩОДО ПЛАТФОРМИ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ
І ОКРЕМИХ ДІЯЧІВ**

7 лютого 1921 р.

Wien, 7 Februar 1921

*Die Polizeidirektion in Wien an das B. Min f. Äußeres, Wien:
Meldung über die in Wien stattfindende Tagung des ukrain.
Nationalrates zwecks einer gemeinsamen ost- und westukrainischen
politischen Plattform; Ablehnung der polnischen Politik Petluras.*

HHSt. A. N. P. A. 878 L. Ukr. 2/3 Ausfertigung

Pr. IV—5—1/1

Wien, am 7 Februar 1921.

Tagung des ukrainischen Nationalrates in Wien.

(zum ha. Ber. v. 6.I.1921, Pr. IV—5)

Polizeidirektion Wien an das Bundesministerium für Äusseres
in Wien.

I.

In den Räumen des westukrainischen Konsulates VI. Mariahilferstraße (Zitahof) in Wien findet gegenwärtig eine Tagung des ukrainischen Nationalrates statt, an der etwa 80 Delegierte teilnehmen. Den Vorsitz führt der gewesene russische Senator Scheluchin, ein Angehöriger der ostukrainischen Bauernpartei; als Stellvertreter des Vorsitzenden fungieren General Grekow und Dr. Perfetzki, ein Nationaldemokrat aus Lemberg. Die Tagung des ukrainischen Nationalrates verfolgt im wesentlichen den Zweck, eine gemeinsame Plattform für die politischen Bestrebungen der ost- und westukrainischen Politiker zu finden.

Nach den Ausführungen der bisher zum Worte gelangten Redner richtet sich die Stimmung im Nationalrate vor allem gegen die von der russischen Sowjetregierung in der Ukraina entfaltete Politik, die nach einem längeren Referate des Vorsitzenden Scheluchin den wirtschaftlichen Zusammenbruch der Ukraina in Bälde

herbeiführen wird, andererseits aber auch gegen die Anlehnung der gegenwärtigen großukrainischen Regierung an Polen...

II. Die westukrainische Volksrepublik

Die westukrainische Volksrepublik entstand nach dem Zerfall der österreichisch-ungarischen Monarchie auf dem Gebiete Ostgaliziens und der nördlichen Bukowina und umfaßt einen Flächenraum von etwa 56 000 km² mit einer Bevölkerung von 5 Millionen Menschen. Hievon sind der Nationalität nach etwa 70% Ukrainer, der Rest Polen, Juden und Deutsche.

Nach dem Beschlusse des völkischen Kongresses der ukrainischen Notablen aus Galizien und der Bukowina vom 19 Oktober 1918 übernahm der «Ukrainische Nationalrat» die Regierung der Republik, zu deren Präsident später der vormalige Obmann des ukrainischen parlamentarischen Klubs in Wien, Dr. Eugen Petruszewicz, gewählt wurde. Neben dem Nationalrate, der als Parlament die gesetzgebende Gewalt inne hatte, übernahm ein Ministerium, das «Staatssekretariat», die zivile und militärische Verwaltung des Landes. Ministerpräsident wurde Dr. Holubowicz, der vormalige österreichische Reichstagsabgeordnete. Gegen diesen neu entstandenen Staat eröffnete schon im November 1918 Polen, welches Ostgalizien beanspruchte, den Krieg. Nach erbitterten, bis zum Juli 1919 währenden Kämpfen gelang es den Polen, ganz Ostgalizien bis an den Zbrucz zu okkupieren und die westukrainische Armee zum Übertritte auf ostukrainisches Gebiet zu zwingen.

Der Oberstre Rat der Entente, dessen Intervention von den Ukrainern angerufen worden war, entschied schließlich zugunsten der Polen, indem er mit einer Note vom 25 Juni 1919 die polnische Okkupation Ostgaliziens sanktionierte und mit den Entscheidungen vom 11 Juli und vom 22 Dezember 1919 die polnische Regierung zur provisorischen Besitznahme und Verwaltung des strittigen Gebietes ermächtigte. Gleichzeitig behielt sich jedoch der Oberste Rat vor, die endgiltige Regelung der Frage zu einem späteren Zeitpunkte vorzunehmen.

Das innerpolitische Leben der Westukrainer ist durch die Bildung folgender Parteien gekennzeichnet:

1. Die «Ukrainische Arbeitspartei», früher auch die «nationaldemokratische Partei» genannt. Sie ist die stärkste und einflußreichste Partei und umfaßt alle Kreise der Bevölkerung und fast die ganze ukrainische Intelligenz. Zu ihren

geistigen Führern gehören nahezu sämtliche bedeutende Politiker des ehemaligen österreichischen Reichsrates und des galizischen Landtages, wie Dr. Petruszewicz, Dr. Kost und Eugen Lewicky u. a.

2. Die «Radikale Partei»,

die bei einem stark sozialistischen Programm besonders auf dem Lande großen Einfluß besitzt. Zu ihren Führern gehören Dr. Severin Danilowytsch, Dr. Batschynskij, Dr. Makuch und Dr. Josef Nasaruk.

3. Die «Partei der Christlichsozialen»,

zu der ein namhafter Teil der Geistlichkeit gehört. Ihr Führer ist das vormalige Herrenhausmitglied Hofrat Alexander Barwinskyi.

4. Die sozialdemokratische Partei,

die verhältnismässig schwach vertreten, sich auf die ukrainische Arbeiterschaft und einen kleinen Teil der Intelligenz stützt. Ihre Führer sind Mikola Hankewitsch, Semen Wityk und Dr. Wladimir Starosolsky. Während Semen Wityk hauptsächlich russophile Tendenzen verfolgt, zeigt Mikola Hankewitsch eine polenfreundliche Haltung.

5. Die radikale Bauernpartei,

welche bis jetzt klein und unbedeutend, bolschewistische Tendenzen verfolgen soll.

Nach der Besetzung des westukrainischen Gebietes seitens der Polen sind, wie bereits oberwähnt, die meisten Führer der Westukrainier nach Westeuropa geflüchtet, um hier bei den in Betracht kommenden Mächten für den Fortbestand, bezw. die Wiedererrichtung der westukrainischen Republik zu wirken. Im allgemeinen kann behauptet werden, daß die Westukrainer politisch höher stehen als die Ost- oder Großukrainer. Während in der Ostukraine zur Zeit des Zarenregimes jede politische Tätigkeit äußerst beschränkt war, sind die ostgalizischen und bukowinesischen Abgeordneten durch ihre parlamentarische Tätigkeit im ehemaligen österreichischen Reichsrat in der politischen Taktik besser geschult und haben auch ein erhebliches Maß von politischer Aufklärung in die Mehrheit ihrer Wähler getragen; übrigens ist das gesamte Bildungs- und Kulturniveau der galizischen Ukrainer weit höher als jenes der Großukrainer. Diese Unterschiede sind es auch, die eine gemeinsame Führung der west- und ostukrainischen Politik sehr erschweren, abgesehen davon, daß auch in der außenpolitischen Orientierung, namentlich hinsichtlich des Verhaltens zu Polen, prinzipielle Gegensätze zwischen den West- und den Ostukrainern bestehen.

III. Die Tagung des «Allukrainischen Nationalrates» in Wien seit 1 Februar 1921

In letzter Zeit haben sich in maßgebenden ukrainischen Kreisen Bestrebungen geltend gemacht, die darauf abzielen, die von allem Anfange an beabsichtigte Vereinigung der West- und Ostukraine unter vorläufiger Ausschaltung der Personalfragen zustande zu bringen.

Diesem Zwecke soll die allukrainische Konferenz dienen, die seit dem 1 Februar 1921 in Wien abgehalten wird. Bei derselben sind alle politischen Parteien der West- und Ostukraine mit Ausnahme der Sozialisten und Kommunisten vertreten. Diese beiden letztgenannten Parteien wollen ihre Haltung zu den Postulaten der national-ukrainischen Parteien von den Beschlüssen der für den Februar 1921 nach Wien einberufenen internationalen sozialistischen Konferenz abhängig machen. Die westukrainische Presseagentur hat über die Konstituierung und Ziele der in Rede stehenden Konferenz folgende offiziöse Verlautbarung herausgegeben:

«Am 4 d. M. fand hier die konstituierende Sitzung des allukrainischen Nationalrates statt, der die Vertreter sämtlicher ukrainischer Parteien der Großukraine und Ostgaliziens, ferner des Kubangebietes, der Bukowina und Karpatho-Rutheniens in sich vereinigt und der eine Organisation des ukrainischen Volkes im Auslande darstellen soll. Kommunistische Parteien sind dem allukrainischen Nationalrate nicht beigetreten. An der Spitze dieser Organisation, die aus 75 Mitgliedern besteht, steht ein dreigliedriges Präsidium, dem der ukrainische Senator Scheluchin, Generalleutnant Grekow und Dr. Perfetzky (dieser als Vertreter Ostgaliziens) angehören. Dieses Präsidium bereitet ein Manifest an die ukrainische Nation vor».

Die gegenständlichen Verhandlungen des allukrainischen Nationalrates haben tatsächlich am 4 Februar 1921 begonnen. An denselben nehmen 75 Abgeordnete teil, wobei sämtliche ukrainische Gebiete vertreten sind. Das Zentrum der Körperschaft bilden die galizischen Parteien und die großukrainischen «selbständigen Sozialisten», die Rechte setzt sich aus den großukrainischen Sozialföderalisten, der nationalrepublikanischen Partei zusammen, die Linke bildet die großukrainische sozialrevolutionäre Partei.

Die Versammlung hat bis jetzt die durch den Rücktritt des Chefs der ostukrainischen Regierung, Petljura, geschaffene Situation

beraten und den vereinigten Bestrebungen aller Parteien Ausdruck gegeben, mit aller Entschiedenheit für den Aufbau eines selbständigen ukrainischen Staates zu wirken. In diesem Sinne wurde auch eine Kundgebung an die Ententemächte gerichtet.

Für den Zusammenschluß aller ukrainischen Parteien zur Erkämpfung eines nationalen Staatswesens soll auch der Erzbischof und Metropolit der griechisch-katholischen Kirche in Lemberg, Andreas Graf von Szeptycki, tätig sein. Er war im November 1920 vorübergehend in Wien, wo er auch mit den daselbst weilenden ukrainischen Politikern Verhandlungen pflog. Wie aus nationalukrainischen, so dürfte Graf Szeptycki auch wohl aus kirchenpolitischen Rücksichten für die ukrainischen Einigungsbestrebungen eintreten. Nach Meldungen polnischer Blätter soll er auch einer seitens der polnischer Behörden aufgedeckten Verschwörung beteiligt sein, die sich den Aufstand der Ostgalizier gegen das polnische Joch zum Zietle setzte. Ob diese Zeitungsmeldung den Tatsachen entspricht, muß füglich als fraglich bezeichnet werden.

Schließlich ist noch anzuführen, daß Ende des Jahres 1920 in der Presse Nachrichten über eine monarchistische Bewegung in der ukrainischen Armee (gemeint sind die Reste der auf polnischem Gebiete befindlichen Truppen Petljuras) auftauchten, demnach soll der vormalige österreichische Erzherzog Karl (Stephan), welcher unter dem Namen Wasyl Wyszowyany der ukrainischen Armee als Oberst angehört, zum ukrainischen König erhoben werden. Der Führer der ukrainischen Armee, General Pawlenko, soll diese Bewegung unterstützen.

Nach vertraulichen Meldungen soll ein gewisser Eduard Larischenko, der identisch mit dem Grafen Eduard Larisch, am 7 Jänner 1891 in Pidhiru geboren, nach Zabie zuständig ist, an der Propaganda für die Errichtung eines selbständigen ukrainischen Königreiches in führender Rolle beteiligt sein. Die in Rede stehende Stellungnahme des ehemaligen Erzherzog Wilhelm als ukrainischer Kronprätendent führte auch zu einem Bruche mit seiner Familie, der seinen öffentlichen Ausdruck in einer von den polnischen Blättern veröffentlichten Erklärung des in Saybusch domizilierenden vormaligen Erzherzogs Karl Stephan und in einer in ukrainischen Blättern publizierten Antwort seines Sohnes nachstehenden Wortlautes fand:

«Mit Bedauern lese ich in verschiedenen Blättern allerlei Mitteilung über den Erzherzog Wilhelm. Ich sehe es als meine Pflicht an, die öffentliche Meinung durch die Versicherung zu beruhigen, daß Erzherzog Wilhelm nach dem Zusammenbruche Österreichs ins Elternhaus überhaupt nicht zurückkehrte, und daß alle Beziehungen zwischen dem Elternhaus und ihm abgebrochen sind. Seine Handlungsweise ist weder von mir noch von meiner Familie gebilligt worden. Meine beiden älteren Söhne dienen in der polnischen Armee, einer von ihnen ist in der Schlacht von Radziechow verwundet worden. Ich erkläre schliesslich, daß kein Mitglied unserer Familie sich mit der Haltung des Erzherzogs Wilhelm solidarisch erklärt. Karl Stephan Habsburg m. p.»

Erzherzog Wilhelm selbst reagierte darauf in den ukrainischen Blättern mit folgender Erklärung:

«Die Wiener Blätter vom 9 ds. M. brachten eine Meldung der polnischen Telegraphenagentur über die im Krakauer «Czas» erschienene Erklärung meines Vaters, des Erzherzogs Karl Stephan. Ich wäre Ihnen dankbar wenn Sie die Güte hätten, meine beigeschlossene Erwiderung in Ihrem geschätzten Organ zu veröffentlichen.

Mein Vater erklärt öffentlich, daß er und die ganze Familie nicht mit meinem Vorgehen einverstanden sind und dasselbe nicht billigen. Dies kann sich nur auf meine national-politische Tätigkeit beziehen, da ich in meinem privaten und Familienleben nie etwas getan habe, worauf meine Familie öffentlich reagieren müsste. Was meine nationalpolitische Tätigkeit anbelangt, so muß ich feststellen, daß ich erstens sowohl auf Grund des ukrainischen bürgerlichen Gesetzes, das ich für mich als bindend betrachte, als auch auf Grund des Familiengesetzes, das nicht für mich, vielleicht aber für meinen Vater bindend ist, großjährig bin. Infolgedessen kann ich keine Bevormundung meiner Person anerkennen, sondern ich handle so, wie ich es selbst für entsprechend halte.

Zweitens stelle ich fest, daß ich die ganze Politik, die meine Familie im Laufe eines Jahrhunderts gegenüber dem ukrainischen Volke zu ständigem Schaden dieses letzteren befolgte, nicht billige. Dies war auch einer der Beweggründe, die mich veranlassten, in den Dienst des ukrainischen Volkes und der ukrainischen Republik zu treten, welchen Dienst ich treu bis ans Ende erfüllen werde, ohne Rücksicht darauf, auf welchem Posten immer mich die legale

ukrainische Regierung stellen, und ungeachtet dessen, ob dies meinem Vater und meiner übrigen Familie gefallen wird.

Auf jeden Fall muss ich, da ich öffentlich angegriffen wurde, auch öffentlich meiner Verwunderung darüber Ausdruck verleihen, daß mein Vater in einem solchen Mass unter den Einfluss der Polen geraten ist, deren Rolle sowohl in Bezug auf die Völker, die die Freiheit anstreben, als auch gegenüber denjenigen, denen sie stets kneed ewige Treue gelobten, keineswegs edel genannt werden kann.

Wien, am 18 Februar 1921.

*Wassyl Wyschywanyi,
Oberst der ukrainischen Sitsch-Schützen,
ehem. Erzherzog Wilhelm.*

Über die in Wien erscheinenden ukrainischen periodischen Druckschriften sowie über die hier lebenden führenden ukrainischen Politiker enthalten die Beilagen Ia und IB sachdienliche Daten.

Beilage 1 ad Bericht Pr. IV/646/1921/«Zest»
Verzeichnis

der in Wien erscheinenden ukrainischen periodischen Druckschriften

Titel	Erscheint wo?	Herausgeber	Verantwortl. Redakteur	Anmerkung
«Wolja» («Freiheit»)	VII. Bez., Linke Wienzeile 40	Dr. Viktor Pisnjaczewski	Leon Szopak III, Keilgasse 4 wohnhaft	Erscheint einmal wöchentl. Publizist. Organ d. Ostukrainischen Regierung
«Borotba» («Der Kampf»)	III. Bez., Trubelgasse 4	Anton Kobzdaj, III., Trubelgasse 4 wohnhaft	Leo Hugel, IX., Liechten- steinstr. 92 wohnhaft	Publiz. Organ d. Sozialdemokraten Semen Wityk. Erscheint 2 mal wöchentl.
«Prapor» («Die Fahne»)	VII. Bez., Marianhilferstr. 88a, II. Stiege, I/8	Dr. Stephan Baran, VII. Burggasse 2 wohnhaft	Basilius Suetz*), III., Löwengasse Nr. 35	Organ der westukrainischen Regierung, erscheint 2 m. wöch.

*) Richtig: Schwetz.

Titel	Erscheint wo?	Herausgeber	Verantwortl. Redakteur	Anmerkung
«Na Perelomi» («An der Wende»)	I. Bez., Singerstr. 1	Alexander Kandyba, I., Singerstr. 1 wohnhaft	Sigismund Adelsberger XVIII. Bez., Türkenschanz- platz 1 wohnhaft	Organ d. ostukrainischen Kreise, erscheint 3 m. wöch.
«Nowa Doba» («Der Neue Tag»**)	VII. Bez., Burggasse 2	Iwan Kalynowicz, VII., Burggasse 2 wohnhaft	Michael Pasznyk, VII. Burggasse 2 wohnhaft	Ist das Organ der ukrainisch'- Kommunisten; erscheint 1 mal wöchentl.
«Ukrainisches Pressbüro»	IX. Bez., Schwarzspanierstrasse 16		Dr. Valerian Brendzan, IX., Schwarzspanierstr. 16 wohnhaft	Offizielle Nachrichtenstelle der ostukr. Regierung in Wien.

Beilage 2 ad Bericht Pr. IV/646/1921/«Zest»

Verzeichnis

der gegenwärtig in Wien lebenden bedeutenden ukrainischen
Politiker. A. Ost- (Groß-) Ukrainer

Name	Wohnungsadresse	Anmerkung
Sidorenko Gregor	IV. Bez., Aleegasse Nr. 29	Chef der ostukrainischen Gesandtschaft im Wien. Parteianhänger der «Selbständigen Sozialisten» («Samostijniki»).
Wassilko Nikolaus, Ritt. v.	IV. Bez., Waaggasse Nr. 17	Identisch mit dem vormaligen österr. Reichsratsabgeordneten u. Obmann d. Verbandes der ukrain. Abgeordneten. Er kam nach dem Umsturz als bevollmächtigter Vertreter der westukrain. Volksrepublik nach Wien und später als Vertreter beider ukrainischen Republiken nach Bern, wo er zur Lösung der ukrain. Frage mit England u. Deutschland Verhandlungen führte. Neuerdings hält er sich wieder in Wien auf, wo er in Ausübung eines besonderen Mandates

**) Richtig: «Die Neue Epoche».

Name	Wohnungsadresse	Anmerkung
		als Spezialbevollmächtigter aller ukrain. nichtbolschewistischen Parteien deren Einigung wenigstens hinsichtlich der von ihnen zu befolgenden Aussenpolitik anstrebt und, wenn auch nicht offiziell, so doch tatsächlich den aussenpolitischen Dienst der Großukraine leitet. Durch seine mit Petljura gemeinsam betriebene polenfreundliche Politik hat er sich bei seinen ehemaligen westukrainischen Parteigenossen vielfach unbeliebt gemacht.
Makarenko Andrej	XII. Bez. Tivolig. Nr. 70/II. (Er war schon früher vom 20 Dezember 1919 bis zum 29 Juni 1920 im I. Bez. Hotel «Meisl a Schadn» wohnhaft, sodann bis 9 November 1920 im Auslande)	Das vormalige Mitglied des Direktoriums. Er verbundene sich mit seinem ehemaligen Kollegen im Direktorium Theodor Szvec und versuchte mit diesem hier eine Art Nebenregierung zu bilden, die gegen die polenfreundliche Politik Petljuras gerichtet war. Nachdem dies an dem Widerstand der hiesigen offiziellen ukrain. Gesandtschaften gescheitert war, schlug Makarenko eine nationalbolschewistische Richtung ein und trat auch mit kommunistischen Kreisen des Auslandes in Verbindung, um sich auf diese gestützt, in seiner politischen Autorität gegen Petljura zu behaupten.
Szvec Theodor	gegenwärtig im Auslande	Wohnte vom 1 März bis zum 29 Juni 1920 gemeinsam mit Andrej Makarenko im I. Bez. Hotel «Meisl-Schadn», von wo er angeblich nach Berlin abreiste. Dort soll Szvec mit den deutschen Kommunisten in Fühlung getreten sein; er weilte jedoch im Herbst d. J. 1920 auch längere Zeit in Prag. Szvec verfolgt dieselbe Politik wie Andrej Makarenko.
Hruschewskyj Michael	VI. Bez., Köstlergasse 10	Angehöriger der sozialrevolutionären Partei.
Makarenko Johann	V. Bez., Vogelsangasse 17	Professor, Mitarbeiter der in Wien erscheinenden ukrain. Zeitschrift «Wola». Er steht auch in Beziehungen zur Redaktion des «Vidensky Dennik», IX., Pramerg. 6. Er hat sich bis jetzt politisch in aktiver Weise nicht beteiligt, doch erfreut er sich unter den in Wien lebenden Ukrainern eines ganz besonderen Ansehens und bildet den Mittelpunkt einer grossen ukrainischen Tischgesellschaft im Cafe

Name	Wohnungsadresse	Anmerkung
Scheluchin Sergej	XVIII. Bez., Peter Jordangasse Nr. 76	«Zentral», I. Herreng. 14. Er ist seit dem 12 Oktober 1920 nach Prag verreist. Vormals Senator in Petersburg, ist er einer der angesehensten Ukrainer und derzeit Mitglied des Präsidiums des gegenwärtig in Wien tagenden allukrainisch. Nationalrates. Er ist auch ein ständiges Mitglied der von mir genannten Tischgesellschaft des Prof. Johann Makarenko.
Schemet Sergej	VIII. Bez., Josefstädterstr. 22 (Hotel «Hubertushof»)	Anhänger der monarchistisch gesinnten Hetmanngruppe.
Lipinsky Wiaceslaw	-//-	Anhänger der Hetmanngruppe, von Beruf Historiker u. vormals großukrainischer Gesandter in Wien.
Zuk Andreas	VIII. Bez., Josefstädterstr. 79	Anhänger der nationalrepublikanischen Partei (Volkspartei), Vormals Legationsrat der großukrain. Gesandtschaft in Wien.
Kalynowicz Iwan	VII. Bez., Burggasse Nr. 2 (Hotel «Höller»)	Herausgeber der in Wien erscheinenden ukrain. kommunistischen period. Druckschrift «Nowa Doba» («Der Neue Tag»). Er soll über grössere Geldbeträge, angeblich Parteigelder, verfügen, führt ein kostspieliges Leben u. steht in engen Beziehungen zu Wladimir Winnitschenko.
Winnitschenko Wladimir	weilt dzt. in Karlsbad. War vom Herbst 1919 bis zum 28 Mai 1920 im XIII. Jagdschlossgasse 35 wohnhaft. Hat neuerdings um die Einreisebewilligung für Wien angesucht.	Schon zur Zeit, als er Chef des Direktoriums der ostukrain. Republik war, geriet er wegen seiner radikalen Ansichten in Konflikt mit den übrigen Mitgliedern des Direktoriums und ging später, vielleicht weniger aus wirtschaftlichen als aus nationalen Beweggründen, in das bolschewistische Lager über und knüpfte von Wien aus Beziehungen mit den russischen Bolschewiken an. Er gilt als geistiger Führer der national-bolschewistisch gesinnten Ukrainer, soll der Geldgeber der obgenannten ukrain. kommunistischen Zeitschrift «Nowa Doba» sein und auch in Verbindung mit dem offiziösen Vertreter der russ. Sowjetregierung in Wien, Dr. Bronski-Warszawski stehen. Er

Name	Wohnungsadresse	Anmerkung
Diatlow Peter	VIII. Bez., Josefstädterstr. 79	war Ende d. J. 1920 in Moskau und Charkow, wo er mit Vertretern der russischen Räteregierung über die ukrainische Frage verhandelte, ohne aber einen Erfolg zu erreichen, da die derzeitigen russischen Machthaber den Forderungen in national-ukrainischem Sinne gegenüber eine ablehnende Haltung annahmen. Ukrainischer Schriftsteller, Mitglied der hierortigen russ. Kriegsgefangenen Fürsorgekommission. Er betätigt sich in Wien sehr lebhaft im kommunistischen Sinne u. steht auch mit polnischen Kommunisten in Verbindung. Er ist auch an einem kommunistischen Konsortium beteiligt, welches in Wien bolschewistische Broschüren u. Flugschriften in Druck legt und diese in das Ausland, besonders nach Amerika befördert.
Gawrylow Alexander	V. Bez., Schönbrunnerstr. 88a	Wohnt gemeinsam mit einem gewissen Peter Schestowski und ist ein Mitarbeiter der ukrain. kommunist. Zeitschrift «Nowa Doba». Er verkehrt auch viel mit Dr. Warszawski-Bronski, dem russ. Vertreter in Kriegsgefangenen-Angelegenheiten in Wien.
Grekow Alexander	IV. Bez., Schaumburgerstr. 18	Ehemals kais. russ. General, wohnt er seit dem Herbst 1920 in Wien u. wurde kürzlich in das Präsidium des in Wien tagenden allukrainischen Nationalrates gewählt.
Dr. Singalewicz Wladimir	IV. Bez., Windmühlgasse 15	<i>B. Westukrainer</i> Chef der westukrainischen Gesandtschaft in Wien, seiner politischen Überzeugung nach ein Anhänger der westukrain. «Arbeiterpartei», welche sich früher «national-demokratische Partei» genannt.
Dr. Petruszewicz Eugen	VIII. Bez., Laudongasse 28/8	Vormals österr. R. R. Abgeordneter wurde er im Jahre 1915 zum Vic. Präsidenten d. ukrain. Nationalrates u. nach dem Umsturz zum Präsidenten der westukrain. Volksrepublik gewählt. Nach erfolgter Besetzung des Landes durch die Polen kam er im Herbst d. J. 1919 nach Wien. Seiner politischen Gesinnung nach

Name	Wohnungsadresse	Anmerkung
		ist er ein Anhänger der westukrain. «Arbeiterpartei». Im Oktober 1920 weilte Dr. Petruszewicz in Paris und London, um dort in der ostgalizischen Frage zu verhandeln. Er ist von dort Anfangs November 1920 zurückgekehrt.
Lewyckyj, Dr. Kost	VIII. Bez., Florianigasse 54	Anhänger der westukrain. «Arbeiterpartei», zur Zeit Mitglied der ukrainischen Abordnung bei den Friedensverhandlungen in Riga.
Starosolskyi, Dr. Wladimir	VIII. Bez., Josefstädterstr. 22 (Hotel «Hubertushof»)	Von Beruf Universitätsprofessor, ist einer der Führer der ukrain. sozialdemokratischen Partei.
Witwickyj, Dr. Stephan	IX. Bez., Liechtensteinstr. Nr. 157	Ist ein gemässigter Sozialdemokrat.
Nazaruk, Dr. Josef	VIII. Bez., Josefstädterstrasse 52	Ist ein Vertreter der radikalen Partei. Er war im Jahre 1920 Bauernvertreter im Komitee zwecks Schliessung eines Abkommens mit Sowjetrussland für die Lostrennung Ostgaliziens von Polen.
Wityk Semen	weilt gegenwärtig im Auslande, wohnte bis zum September 1920 im I. Bezirk, Hotel «Royal»	Ist einer der Führer der ukrainischen Sozialdemokraten, die er auch wiederholt bei ausländischen Kongressen vertreten hat. Er war auch Präsident des ukrainischen Arbeiterkongresses u. trat in dieser Eigenschaft für eine Verständigung mit Sowjetrussland ein, womit er sich im scharfen Gegensatz zur polenfreundlichen Politik des Ostukrainers Semen Petljura brachte. Auch von Wien aus suchte Wityk in Fühlung mit Sowjetrussland zu kommen und trat deshalb im vergangenen Jahre mit dem Sowjetvertreter in Berlin Viktor Kopp in Verbindung, um diesen für die finanzielle Unterstützung eines gegen die Polen zu richtenden Aufstandes in Ostgalizien zu gewinnen, ein Bemühen, welches freilich ohne Erfolg blieb. Semen Wityk unterhält auch die in Wien III, Trubelgasse 4 erscheinende sozialdemokr. period. Druckschrift «Borotba» («Der Kampf»). Im September 1920 begab er sich nach Berlin, von wo er bisher nicht zurückgekehrt ist.

Name	Wohnungsadresse	Anmerkung
Perfetzkyj, Dr. Roman	IV. Bez., Johann Straussgasse 41	Von Beruf Rechtsanwalt, wohnt er erst seit dem 11 November 1920 in Wien, wo er politisch jedoch bisher nicht hervorgetreten ist. Er wurde erst kürzlich in das Präsidium des in Wien tagenden allukrainischen Nationalrates gewählt u. zw. als Vertreter Ostgaliziens.

Ereignisse in der Ukraine 1914—1922 deren Bedeutung und historisches Hintergrunde. Von T. Hornykiewicz. Philadelphia, 1966. — Bd. 4. — S. 275, 281—291.

№ 324

РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО ВИКОНУВАННЯ В ПОСЛІДНІЙ ІНСТАНЦІЇ ВІЙСЬКОВО-КАРНОГО СУДІВНИЦТВА ДЛЯ ГАЛИЦЬКО- УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ ОСІБ НА ЧАС ЇХ ПОБУТУ ПОЗА ТЕРИТОРІЄЮ ВЛАСНОЇ ДЕРЖАВИ

1 березня 1921 р.

Про виконуване в послідній інстанції військово-карного судівництва для галицьких українських військових осіб на час їх побуту поза територією власної держави.

§ 1. Для виконування в послідній інстанції військово-карного судівництва проти осіб військових З.У.Н.Р., а з осібна для остаточного законного порішення справ карних полагоджених в 1 інстанції військовими судами З.У.Н.Р. — творить ся Визшу військову судейську колегію.

§ 2. Місце осідку взглядно урядовання єї означить Диктатор З.У.Н.Р. — в засаді колегія ся урядує в місци осідку Уряду Диктатора З.У.Н.Р.

§ 3. В склад колегії входить предсідатель, его заступник і члени, яких іменує Диктатор З.У.Н.Р. з поміж правників з повною кваліфікацією судейською взглядно адвокатською.

§ 4. Предсідатель, якого на случай перешкоди заступає его заступник видає — о скільки закон не становить виїмку — всі поза засіданням потрібні розпорядження і рішення по вислуханю референта справи, стежить за правильним полагодженням справ і веде провід в засіданнях Колегії.

§ 5. Предсідатель і іменовані члени Колегії складають при вступленю в урядованє присягу в слідуючій роті: Присягаю Господу Богу Всемогучому і Всевідучому, що обовязки (предсідателя, члена) Визшої військової колегії судейської буду виконувати після закона, найліпшої волі і знаня. Так мені, Боже, допоможи!

Присягу відбере від предсідателя Диктатор З.У.Н.Р. взгядно особа Ним до сего уповажнена, а від прочих членів колегії предсідатель по своїм заприсяженю.

§ 6. Всякі рішеня Військово-судової колегії — о скільки в. з. о. п. к. не становить винятку видаєсь по колегіальнім засіданю і на раді по вислуханю генерального військового прокуратора, якого іменує Диктатор З.У.Н.Р. з поміж правників о кваліфікації, означеній в § 3 сего розпорядку.

§ 7. В колегії переводить розправи і рішає сенат, зложений з предсідателя, або его заступника і двох членів.

Питаня права карного загального значіня, дальше питаня, чи з огляду на виїмкові відносини не належалоб в конкретних случаях відступити від звичайної давнійшої практики — рішає загал (пленум) членів колегії на наявнім засіданю в присутности генерального військового прокуратора, який має обовязок що до предмету засіданя предложити свої письменні внесеня. Провід на тім засіданю прислугує предсідателеви. Такі пленарні засіданя зарядить предсідатель з власної ініціативи, або на внесенне одного з членів колегії або генерального прокуратора і подаст до відома учасників перед засідателем предмет наради. Рішенє пленум належить відповідно запротоколювати, подати до відома існуючим військовим судам, а в случаю наколиб таке рішенє мало бути предикатом для порішення конкретної справи, також інтересованим. Рішенє пленарної колегії обовязують Визшу колегію судейську до приноровлення рівної практики в подібних конкретних случаях.

§ 8. Члени колегії включно предсідателя є в справах, які були предметом розправи взгядно розгляду в інстанції визшій через них — виключені від реферования внесенє про аболіцію в дорозі ласки, помилуваня взновлення поступованя і відложеня кари.

§ 9. Про розправу належить до найменше на 14 днів перед єї терміном повідомити обжалованого з тим, що право осо-

бистого явлення до розправи може бути ему виїмково і на власний его кошт дозволеним лиш на случай необхідної потреби — а впрочім прислугує ему лиш право установаля собі на власний кошт оборонця з поміж правників Українців, маючих на основі загально обовязуючих законів право оборони перед судомаи.

Не установалене оборонця в ніякім случаю не стоїть на перепоні переведеню розправи і рішеню колегії — в случаях важнійших покличе председатель розправи оборонця з уряду.

§ 10. До поступоваля перед Визшою судейською колегією належить аналогічно примініти постанови розділу XIX закона про в. к. поступоваля, о скільки они не противорічать постановам сего розпорядку.

§ 11. Розпорядок сей обовязує лиш на час виїмкових відносин спричинених обсадженням державної области Західно-Української Народної Републики ворожими військами, а тратить силу обовязуючу з хвилию, як відносини сі змінять ся, що буде означене окреим законодатним актом.

Відень, дня 1 марта 1921.

Диктатор ЗУНР:
д-р Евген Петрушевич, в. р.

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 2, спр. 14, арк. 385. Машинопис. Засвідчена копія.

В. К./1921

До президіяльної Канцелярії Диктатора ЗУНР у Відни
Відень, дня 4 марта 1921.
Пересилаєь до відома.

№ 325 РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОДИН ЗАГИБЛИХ НА ВІЙСЬКОВІЙ СЛУЖБІ

31 березня 1921 р.

Артикул 1

На час виїмкових відносин, спричинених обсадженням державної области Західно-Української Народної Републики ворожими військами, обовязувати-муть що до належностей родин тих осіб, які потерпіли смерть у військовій службі Західно-Української Народної Републики, приписи подані

ниже в §§ 1—19 і в артикулі 2 з виключенням обов'язуючих в теперішній хвилі приписів про ці належності, оскільки вони відносяться до родин осіб, які потерпіли смерть в військовій службі ЗУНР.

§ 1

Правні основи

Родинам тих громадян ЗУНР, які не будучи по званю жовнірами, через свою службу у війську ЗУНР потерпіли смерть, — прислугує право до заосмотреня з державних фондів.

§ 2

Право до заосмотреня з державних фондів обіймає:

- 1) право вдови до вдовичої ренти;
- 2) право дітей до сирітської ренти;
- 3) право батька і матері до родинної ренти.

Загальні постанови що до обчислення і виміру ренти

§ 3

Підставою до обчислення ренти припадаючої поодиноким управненим особам (§ 2) є повна місячна рента, яка виносить:

- 1) для родин тих померших (§ 1), що розпочали академічні студії, місячно 1000 австр. нім. кор.;
- 2) для родин тих померших (§ 1), що укінчили низшу гімназію чи іншу рівновартну науку, місячно 700 австр. нім. кор.;
- 3) для родин тих померших (§ 1), що мали нижче образования як означене висше в уст 2), місячно 500 австр. нім. кор.

§ 4

Коли сума місячних рент припадаючих управненим вдові і дітям помершого (§ 2), обчислена згідно із дальшими постановами сего розпорядку (§§ 7, 9, 12) переносилаби означений в § 3 вимір повної ренти, підпадають поодинокі ренти відповідній процентовій редуції (§ 14 уст. 2).

Вдовича рента

§ 5

Вдова по особі означений в § 1 має право до вдовичої ренти.

§ 6

Вдовича рента не належиться:

- а) коли подруже було розведене,
- б) коли подруги виключно з вини жінки не жили в подружній спільности,

в) коли від дня заключення подружжя до дня смерті мужа не уплинув один рік.

§ 7

Вдовича рента виноситься, коли вдова є стало неспосібна до зарібку або скінчила 50 літ віку, три четвертини повної ренти, яка належиться родині її покійного мужа (§ 3). Таким вдовам, які є спосібні до зарібку, або не скінчили 50 літ належиться половина повної ренти.

§ 8

Право до вдовичої ренти гасне, коли вдова повінчається.

§ 9

За згодою вдови можна при додержанню постанови § 4 вдовичу ренту перемінити в цілости або в часті так, що на її місце прийде:

- 1). приміщення в якимсь заведенню,
- 2). инше забезпеченне чи улешенне удержання або зарібку,
- 3). виплата відправи, яка не може бути висша від ренти за три роки.

Сирітська рента

§ 10

Діти особи означеної в § 1 мають право до сирітської ренти як довго не скінчать 18 року життя. Дитині, яка скінчила 18 літ, а не скінчила 24 року життя, можна виїмково признати сирітську ренту, коли тая дитина є стало неспосібна до зарібку або коли є підстава до прийяття, що заходить потреба заводового образования дитини.

Право до сирітської ренти гасне з хвилию, коли дитина побираюча ренту одружиться.

Дитина приміщена безплатно в виховавчім закладі не має права до побору сирітської ренти, як довго остає в тім закладі.

§ 11

Право до сирітської ренти прислугує тільки дітям правесним і законно прибраним (адоптованим).

§ 12

Сирітська рента виноситься:

а) коли дитина має матір для одної дитини 30%, для кожної дальшої дитини 20% повної ренти, яка належиться родині покійного батька (§ 3);

б) коли дитина єсть круглою сиротою: 40% повної ренти, яка належиться родині покійного батька.

Більше дітей побирають загальну суму рент обчислених в спосіб вище означений по рівній часті (§ 4).

Родинна рента

§ 13

Право до родинної ренти прислугує: батькови і матері або особі означений в § 1.

§ 14

Родинна рента вносить:

1). 40% повної ренти (§ 3), коли управнена є лише одна із названих вище (§ 13) осіб;

2). по 25% для кожної з них, коли управнені є обі особи.

Коли однак рента родинна малаби бути виплачувана рівночасно попри вдовичу або і сирітські ренти, мусять бути вимірені і виплачені перед усім вдовича зглядно сирітська ренти, а рента родинна підпадає відповідно редукції або і цілком відпадає в міру того, як вдовича і сирітські ренти обчислені згідно з постановами § 3, 4, 7, 9, 12 сего розпорядку вичерпують в більшій часті або в цілости повну ренту означену для родини помершого (§ 3).

Загальні постанови про виплату,
застановлення та погаснення

§ 15

Вдовичі, сирітські та родинні ренти виплачується місячно з гори від першого дня місяця, який слідує по дни зголошення упраненим до жадання в спосіб отсим розпорядком означений (§ 22).

Признається ті ренти на час, доки будуть існувати без зміни фактичні і правні основи виміру.

§ 16

Право до ренти гасне з хвилею доконання управненою особою вчинку на шкоду ЗУНР підпадаючого карі передбаченій карним законом.

З причини запідозріння о такий вчинок може бути виплата ренти здержана аж до судового вироку на основі оречення окремої комісії іменованої Диктатором на внесенне Уповноваженого для справ внутрішніх.

§ 17

Коли відпаде підстава ренти, то її застановляється. Як зайде зміна міродатна для висоти ренти, треба її на ново вимірити.

§ 18

Кожний, хто побирає ренту, є обов'язаний всяку йому знану зміну в фактичних і правових основах виміру, яка потягає за собою застановленне або обниженне ренти, подати приналежному урядови до відома. З причини залишення такого донесення можна домагатися звороту шкоди від побираючого ренти або його правового заступника.

§ 19

Виплату признаної ренти належить застановити, коли пізніше покажеться, що нема фактичних або правових підстав до признання ренти. Відборця можна зобов'язати до звороту пібраної ренти лише тогди, коли йому буде доказано вироком карного суду, що він ренти виманив.

§ 20

Оречення про зворот шкоди (§ 18) та про зворот пібраної ренти (§ 19) видаються в дорозі адміністраційній — о скільки обов'язок звороту в цілості або в часті не оречений правосильним ви роком судовим.

§ 21

Коли особа управнена до побору ренти відбуває кару вязниці або арешту понад один місяць, належить поновити виплату ренти на час відбування сеї кари. Застановлену з цеї причини ренту можна виплатити своякам управненого до побору ренти але лише тогди, коли вони суть бідні, коли управнений до побору ренти їх вспомагав, та о скільки вони не є співвинувниками управненого до побору ренти.

Нормальне поступованне

§ 22

Жадання і зголошення, які опираються на сім розпорядку належить вносити устно або писемно до Уряду Диктатора ЗУНР для справ внутрішніх або до иньшого уряду, який може бути до приймаання тих жадань чи зголошень Уповноважним для справ внутрішніх вказаний.

Вирішення питання, чи названий через домагаючогося ренти горожанин Західно-Української Народної Республіки був по званю жовніром і чи він через свою службу в війську Західно-Української Народної Республіки потерпів смерть, прислугує Військовій Канцелярії Диктатора ЗУНР на основі акту окремої комісії, зложеної цею Канцелярією згідно з обов'язуючими постановами.

Усталене належитости, роду і висоти рент, їх виплату і замкненне, покритє тих поборів та видаванне иньших оречень на основі того розпорядку, переводить Уряд Диктатора ЗУНР для справ внутрішних при додержанню обовязуючих постанов сам або через покликані до того Уповноважненим для справ внутрішних підчинені Урядови справ внутрішних урядові установи.

В кождім разі послідною адміністраційною інстанцією у цих справах остає Уряд для справ внутрішних.

Артикул 2

Цей розпорядок стає обовязувати з днем 1 марта 1921, а перестає обовязувати коли зміняться виїмкові обставини, означені в артикулі 1, яка то хвиля буде означена окремим законодатним актом.

Виконання цього розпорядку доручається Уповноважненим Диктатора ЗУНР для справ внутрішних та фінансів і Начальникови Військової Канцелярії Диктатора ЗУНР.

У Відні, дня 31 марта 1921.

Печатка.

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 14, арк. 6—9. Машинопис. Оригінал.

№ 326

УСТРІЙ ДЕРЖАВНИЙ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ (ГАЛИЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)*

12 квітня 1921 р.

Артикул 1

«Західно-Українська Народня Республіка» (Галицька Республіка) є суверенною державою. Права суверенности в сій державі принадлежать загалови єї горожан, котрі в своїй цілости творять осібний державний народ. Воля сего народу є затим суверенною волею держави.

Артикул 2

(область)

Артикул 3

В області ЗУНР (Г. Р.) заступлені отсі три головні народности: українська, дальше польська і жидівська. Матірна мова

* Зверху над заголовком рукописний напис: «Конституція».

кождої зі сих трех народностей має характер мови краюї. Прочі народности заступлені в державі творять національні меншости.

Артикул 4

ЗУНР (Г. Р.) є правною державою з республіканською формою правління. Єї цілею єсть загальний так моральний як і матеріальний добробит єї горожан. На сих основах мусить ся опиратися устрій державний.

Артикул V

Основні права державних горожан ЗУНР (Г. Р.) є слідуючі:

1. Загальне право державного горожанства. Чому се право приналежить постановляє окремиї дотичний закон.

2. Супроти держави і єї законів всі державні горожани рівні. Всякі родові і дідичні привілеї недозволені. Тимсамим не існує в державі ніякий стан шляхетський.

3. Державні уряди приступні всім державним горожанам.

4. Кождий державний горожанин має право побуту і посідання майна допустимого законами в цілій области держави. Виселене з держави обмежене лише через повинність військову.

5. Кождий державний горожанин має право заробковання під законними условинами в цілій области держави.

6. Всяке обмежене особистої свободи поодиноких державних горожан на виключну або переважну користь приватних осіб чи спілок недозволене. Тимсамим недопустиме в державі ніяке невільництво а таксамо які небудь примусові роботи або данини на користь приватних осіб чи спілок. Примусові чинитьби на користь держави чи взагалі державних горожан або значнійшої частини тихже допустимі лиш в наглих потребах на підставі виразних постанов дотичних законів.

Приарештоване державного горожанина через органи прилюдної безпеки може наступити лиш на случаях предвиджених в законах, а приарештований мусить в протягу 18 годин бути відставлений до приналежного суду чи до приналежної власти безпеченьства або випущений на волю.

Інтерноване або конфісковане державного горожанина може наступити з причин означених законом, а таксамо і відалене з поодиноких місцевостей або областей.

7. Право свободи і супокою у власній хаті ненарушимо. Заклучене сеї свободи та супокою через приватні особи під

ніяким чином недопустиме. Домашні ревізії через державні органи можливі лиш в случаях предвиджених в законах.

8. Тайна листів і прочих переписок ненарушима. Забрати можуть листи та переписки лиш державні органи в случаю законного арештованя або домашної ревізії, потім підчас війни або на підставі судового приказу в міру обовязуючих законних постанов.

9. Державні горожани мають право устроювати збори та утворювати товариства. Виконане сих прав управильнене окремими законами.

10. Кождий горожанин має право висказати прилюдно свої гадки та погляди за помочю слова, письма, друку чи представлення в образах, як далеко допускають отсе закони. Преса не сміє бути піддана під цензуру або обмежена через систему концесійну. Адміністративні закази перевозу поштового не можуть відноситися до часописей видаваних в краю.

11. Кождий державний горожанин має повне право свободи віроісповіданя.

В державі заступлені тепер слідуючі віроісповіданя: греко-католицьке, греко-православне, римсько-католицьке, вірменсько-католицьке, протестантське і жидівське.

До утвореня інших віроісповідних зборів та до прилюдного виконування релігійних практик через ті збори потрібний дозвіл держави. Сего дозволу не можна відказати, если цілі зборів не противляться цілям держави і не представляють для неї ніякої небезпеки, та если практики релігійних зборів не викликають прилюдного згіршеня та не супротивляються прилюдній моралі.

Користуванє горожанськими політичними правами є зовсім независиме від віроісповіданя; но державно-горожанські обовязки не можуть бути укорочені через віроісповіданя.

Ніякий державний горожанин не може бути приневолений до яких небудь данин або чинитьб на чужі йому святині та інші віроісповідні інституції і потреби.

Горожани приналежні до одного і того самого віроісповіданя творять окрему цілість, яка управляє своїми внутрішними віроісповідними справами самостійно і завідує своїми урядженнями, фундаціями і фондами призначеними на цілі віроісповідні і добродійні.

На зовнішні правні відносини цих віроісповідних цілостий управляють загальні державні закони.

12. Всяка наука є вільна, яка не загрожує істнованю держави та не спинює осягнення єї ціли.

Кождий горожанин має право на інтелектуальне виобразоване в школах народних, середних і то так гуманістичних як і фахових, а на конець на університеті та в прочих висших школах академічних.

До науки в школах народних обовязаний кождий горожанин під примусом.

Школи середні мусять бути устроєні в міру потреби з окрема для всіх трех головних народностей, а наука в тих школах маєся приподавати в матірній мові учеників, які побирають науку в тих школах.

Горожани національних меншостей можуть учитися в усіх середних школах після вільного вибору. По можности належить в міру потреби також і для тих меншостей устроїти середні школи.

Устрій університету та прочих висших наукових заведень устанавляють осібні закони.

За науку в школах середних і висших не можна побирати ніяких оплат від учеників зглядно слухачів, які є горожанами держави.

Кождий горожанин управнений устроювати наукові і виховавчі заведеня оскільки викаже в законний спосіб уздібнене до того.

Домашна наука не підпадає такому ограниченю.

Верховна управа шкільної науки і виховане молодіжи як і надзір за своїми школами і виховавчими заведеннями приналежить державі.

13. Кождий горожанин може вибрати свій завід і до тогож виобразовуватися, як і де він схоче.

14. Оскільки допустима переходова та льокальна суспенсія прав наведених під точкою 6 уступ 2 і 3 та під точками 7, 8, 9 і 10 через державне правительство устанавляє окремиий закон.

Артикул 6

Державний народ виявляє свою волю супроти поодиноких державних горожан задля осягнення своєї ціли через Президента Республіки і через Сойм за помочєю державних законів.

Державні горожани піддані обов'язуючій силі сих законів і мусять затим їм під примусом повинуватися.

Артикул 7

Президента Республіки вибирає цілий державний народ. Через сей вибір стає він першим горожанином Республіки і її репрезентантом в особі на весь час, як довго він сповняє надану йому вибором власть. Президента Республіки вибирається на 6 літ загальним, рівним, безпосереднім і тайним голосованем. Право вибрати Президента Республіки має кождий власновільний горожанин без різниці пола, котрий кінчив 21 рік віку і котрий невинятий та не виключений законом від права вибираня до сойму. Вибраний на Президента Республіки може бути кождий державний горожанин мужеського пола, котрий скінчив 35 рік віку та має право вибирати до сойму. До вибору Президента Республіки потрібна абсолютна більшість важних голосів. В разі еслиби при першім відданю голосів не осягнув ніякий з кандидатів на Президента Республіки абсолютної більшости важних голосів, мається приступити до поновного вибору, а еслиби і при тім поновнім виборі не осягнув ніякий кандидат абсолютної більшости важних голосів, мається приступити до тіснійшого вибору між двома кандидатами, котрі одержали як при поновнім виборі найбільше число важних голосів з тих двох кандидатів стає Президентом Республіки той, котрий при тіснійшій виборі осягнув більше число важних голосів.

Спосіб переведеня вибору Президента Республіки постановляє дотична виборча ординація.

Артикул 8

Враз з вибором Президента Республіки вибирає державний народ і його заступника, котрий мусить мати всі прикмети, потрібні на то, щоби стати вибраним на Президента Республіки.

Вибір заступника відбувається в той сам спосіб, що вибір Президента Республіки.

Артикул 9

Президент Республіки обіймає по виборі віддану йому власть і складає в присутности сойму на руки Президента тогож в святочний спосіб присягу, що буде виконувати наложені на него повинности совістно і в спосіб повний особистої посвяти, як сего вимагає верховна воля народа виявлена в державних законах.

Артикул 10

Президентови Республіки яко першому державному горожанинови Республіки і її репрезентантови належиться повна загальна пошана зі сторони горожан. При прилюдних виступах належиться йому завсігди і всюда перше почитне місце.

Артикул 11

Президент Республіки заступає державу в її нутрі. Він заступає її рівнож і на вні по правилам права народу.

Президент Республіки іменує міністрів, котрих число визначує Сойм двома третинами відданих голосів при присутности більше як половини голосів.

Артикул 12

Президент Республіки скликає Сойм і розв'язує тойже в разі потреби.

Він санкціонує закони ухвалені через Сойм, котрі аж по сій санкції та по законнім прилюднім оповіщенню стають вижними та загально обов'язуючими.

Президент Республіки може і відмовити сеї санкції.

Його одобрюоче чи відмовне рішення мусить запасти найдалше до двох місяців по предложеню ухваленого через Сойм закона до санкції.

В разі відмовлення санкції відходить проект закона без всякої проволоки назад під обради Сойму. Єсли в Соймі дві третини всіх вибраних послів обстоюють при ухваленім законі, відходить тойже поновно до Президента до санкції. Єсли і в такім разі не може Сойм рішитися на санкціоноване, то мусить він відкликатися до народу державного. Проект закона відходить тогди без всякої проволоки від Президента Республіки безпосередньо до всіх громад в державі під обраду, котрі мають кожда з окрема в своїх звадах громадських рішити, чи закон маєся прийняти, чи ні. Внесеня рад громадських на цілковиту чи на частинну зміну закона уважається за відкинене тогож. Рішення ради громадської мусить наспіти у Президента Республіки найдалше до трьох місяців по відослання проекту закона до обради громаді. В разі єсли більшість державного народа рішеннями своїх громадських рад вискажеся за законом, тоді не може Президент Республіки відмовити санкції тогож, яка мусить наступити без всякої проволоки. Міродайнім в сім разі не є число громад, які висказалися за законом чи проти

тогож, лиш число мешканців поодиноких громад; то значить, що счислюєся окремо числа мешканців громад, котрі висказалися за законом, а окремо число мешканців громад, котрі висказалися проти него. Більшість, яка виходить із сего обчислення уважаєся більшістю народа державного.

Президент Республіки є найвисшим командантом державної армії. Він іменує військового верховного команданта сеї армії та всіх військових старшин.

Президент Республіки сам не має ніякого степеня військового та не носить ніякого військового однострою чи яких інших військових відзнак.

Артикул 14

Президент Республіки заключає державні умови з другими державами за попередною згодою Союму.

Він приймає і акредитує висланців інших держав.

Артикул 15

Президент Республіки іменує державних урядовців. Іменоване урядовців низших чинів може бути полишене поодиноким міністрам.

Артикул 16

Президент Республіки має право аболіції здороженого поступованя судово-карного і право зменшеня судової кари та цілковитого помилуваня.

Артикул 17

Президент Республіки уділяє всі законами установлені державні відзначеня.

Артикул 18

Президент Республіки підписує всі походячі від него державні акти при спільнім підписі кожного акту через відвчального міністра.

Артикул 19

Президент Республіки не може, як довго тріває його мандат, повнити який небудь державний уряд та не може заразом бути послом до Союму.

Артикул 20

Президент Республіки має прибчнчу Раду, до якої належить його заступник і 5 членів Ради.

Двох членів сеї Ради іменує президент Республіки а трех делегує Союму. Нарадами прибччної ради проводить Президент

Республіки, він скликає на засідання, як уважає се за потрібне. Рішення сеї Ради мають лиш характер радчий.

Артикул 21

Президент Республіки відповідає за точне і совісне виконуване наложених на него через вибір повинностей перед державним народом. За невиповнене законних обов'язків або на переступки проти устрою і прочих законів державних судить його державний Трибунал на внесене Сойму, яке мусить запасти двома третинами голосів при присутности більше як половини послів.

Карне поступоване судове може бути вдорожене проти Президента Республіки лиш за згодою Сойму, яка рівнож мусить запасти двома третинами голосів при присутности більше як половини послів. Єсли западе таке рішене Сойму одобряюче ..... судово-карного поступованя проти Президента Республіки, то тратить він в хвилі, коли се рішене западе, свій мандат.

Артикул 22

Мандат Президента Республіки кінчиться з 6-літним речинцем, на який йому передано сю власть.

Перед впливом сего речинця може мандат Президента Республіки угаснути:

через його смерть;

через зложене зі сторони його самого;

через фізичну та умову нездібність до виповнення мандату;

через звільнене мандату на підставі засуду державного

Трибуналу;

та через одобрене Соймом вдорожене судово-карного поступованя проти него.

Артикул 23

Єсли Президент Республіки уступить або умре перед впливом 6-літнього речинця свого мандату, тоді вступає на його місце його заступник, котрий повнить уряд Президента Республіки так довго, доки не стане вибраний новий Президент Республіки та новий його заступник.

Артикул 24

Найдальше до 14 по передчаснім угасненню мандату Президента Республіки розписує Президент Міністрів новий вибір Президента Республіки і його заступника. При звичайних

умовинах розписує Президент Міністрів сей вибір на два місяці перед упливом речинця мандату Президента Республіки.

Артикул 25

Закони Республіки ухвалює Сойм, котрий складається з _____ послів, яких вибирає народ держави на основі загального, рівного, тайного, безпосереднього і пропорційного права виборчого на 6 літ.

Артикул 26

Управненим до вибору до Сойму є кождий власновільний державний горожанин без ріжниць пола, котрий скінчив 21 рік життя, та котрий після виборчої ординаці невинятий та невиключений від виборчого права.

Вибраний на посла до Сойму може бути кождий державний горожанин без ріжниць пола, котрий скінчив 30 рік життя та котрий після виборчої ординаці не винятий і невиключений від виборчого права.

Артикул 27

Вибрані на послів до Сойму державні урядники та функціонарі не потребують задля виконування свого мандату ніякої відпустки.

Артикул 28

Голосоване відбувається окремо після народностей, то значить українська, польська і жидівська народність вибирає кожда окремо своїх послів, а національні меншости всі разом.

Чисельний розділ послів на поодинокі народности має бути переведений відповідно до числа державних горожан приналежних до сих народностей.

Артикул 29

Президент Республіки скликує Сойм на сесію що року. Коли розходиться о виповіджене війни або заключене мира, мусить Президент Республіки сейчас скликати Сойм, навіть коли він відречений чи розвязаний.

Артикул 30

Нововибраний Сойм, який збирається 14 днів по укінченю виборів, вибирає з помежи послів Президента Сойму і 4 віце-президентів. Президент Сойму мусить бути української народности. Щонайменше оден віце-президент мусить бути польської і оден жидівської народности.

Артикул 31

Предметом законодавства виконуваного через Президента Республіки і через Сойм є усталюване прав і обов'язків Республіки супроти державних горожан і на оборот прав і обов'язків державних горожан супроти Республіки, а потім усталюване правних відносин приватних між державними горожанами.

Артикул 32

Сойм виповідає за Республіку війну другим державам і заключає мир.

Артикул 33

Сойм має право уділяти амнесії.

Артикул 34

Проекти законів приходять під обрану Сойму або зі сторони Правительства або яко внесена послів до Сойму.

Артикул 35

До важної ухвали Сойму потрібна, о скільки законами не установлено інакше, присутність _____ послів і абсолютна більшість голосів присутних на засіданю послів.

Зміни отсего закона можуть важно ухвалені лиш двома третинами голосів при присутности більше половини послів.

Артикул 36

Посли до Сойму не потрібують приймати від своїх виборців ніяких інструкцій.

Їх не можна ніколи покликати до відвічальности за голосоване при виконуваню їх посольського мандату, а за вискази починені при виконуваню сего мандату може їх покликати до відвічальности лиш Сойм.

Ніякий посол до Сойму не може підчас сесії бути арештований та підданий під суд з причин каригідного вчинку без згоди Сойму, хиба в случаю приловлення на горячім учинку, а навіть і таким случаю має суд сейчас звістити Президента Сойму про арештоване посла. Коли Сойм сего домагаєся, мусить заарештований посол бути випущений на волю, а судове поступоване проти нього відложено на весь час сесійного періоду. Те саме право має Сойм в случаю заарештованя чи судового слідства проти посла до Сойму заряджене поза сесійним періодом.

Артикул 37

Всі послы до Сойму мають своє право голосованя лично виконувати.

Артикул 38

По упливі 6-літного виборчого періоду вигасають мандати всіх послів до Сойму і маєся тоді як і в случаю розв'язаня Сому розписати нові вибори до Сойму.

Бувші послы можуть стати наново вибраними.

Артикул 39

Відрочене Сойму наступає на заряджене Президента Республіки.

Артикул 40

Президент Республіки може бути присутним на нарадах Сойму.

Міністри яко шефи центральних властей управнені брати участи у всіх нарадах Сойму та заступатися зі своїми предложениями особисто або через своїх делегатів. Сойм може домагатися присутности міністрів. Їх мусить ся на їх жадане вислухати. Голосувати мають вони право лиш тоді, сли вони є послами до Сойму.

Артикул 41

Сойм має право інтерпелювати міністрів у своїх справах, що належать до його обсягу діяльности, піддавати провіреню адміністративні акти Правительства, домагатись від того інформації про впливаючі петиції, іменувати комісії, котрим міністерства мають давати потрібні інформації, та виявлювати свої погляди в формі адрес і резолюцій.

Артикул 42

Засіданя Сойму є прилюдні. Сойм може виїмково виключити прилюдність, сли сего домагаєся президент Сойму або щонайменше 10 послів до Сойму, а Сойм сам рішить видалене присутних слухачів.

Артикул 43

Близші постанови про спосіб переведеня виборів до Сойму установлені в дотичній виборчій ординації, а спосіб веденя обряд та ухвалювання рішень в Соймі, як і спосіб його зносин з Президентом Республіки і з міністрами установляє регулямін Сойму.

Артикул 44

Президент Республіки виконує волю державного народу виявлену в законах через відвічальних міністрів та підвладних їм урядовців.

Артикул 45

Міністри відповідають враз з Президентом Республіки за згідність всіх впадаючих в обсяг їх діяльності актів правительства з устроєм державним та з державними законами.

Артикул 46

Установлені законами державні влади управнені видавати в обсягу їх урядового круга діяльності на підставі закона розпорядки та давати прикази. В разі потреби обовязані влади державні примушувати поодиноких державних горожан до сповнюваня обовязків наложених на них державними законами та урядовими розпорядками і приказами.

Артикул 46

Всякі розпорядки державних властей, обовязуючі державних горожан, мусять опиратися на державних законах і мусить в кождім такім розпорядку бути виразно зазначена його законна підстава через поклик на дотичні законні постави.

Ті розпорядки мусять також бути прилюдно оповіщені у відповідних вістниках розпорядків поодиноких властей.

Артикул 47

Всі державні урядовці і службовці відвічальні за згідність їх урядової діяльності в обсягу їх свого службового круга діланя з устроєм державним та з державними законами.

До сеї відвічальности потягають їх зверхні влади дисциплінарні.

Артикул 48

Всі урядовці і службовці державні складають перед обняттям свого уряду присягу на незломну вірність ЗУНР (Г. Р.) і на совістне виконуванє повинностей наложених на них державними законами.

Артикул 49

Виконуванє приватного права (Privat (нерозбірливо)) відокремлене від державної адміністрації у всіх інстанціях.

Артикул 51

Всяке судівництво виконується в державі в імени ЗУНР (Г. Р.).

Вироки і рішення судові виготовлюється в імени ЗУНР (Г. Р.).

Артикул 52

Організацію і компетенцію судів установляється законами. Виняткові суди допустимі лиш в случаях означених заздалегідь законами.

Артикул 53

Судії є у виконуваню свого уряду самостійні і незалежні. Їх можна усунути з їх уряду лиш в случаях предвиджених в законах і лиш на підставі формального судового рішення. Переходове звільнене їх з уряду може наступити лиш на заряджене начальника суду або висшої влади судової при рівночаснім переказаню справи до приналежного суду. Перенесеню судіїв на иншу службову посаду або в стан супочинку проти їх воли може наступити лиш на підставі судової ухвали в случаях і в формах означених законом.

Всі постанови не обовязують що-до перенесень на иншу службову посаду або в стан супочинку, які стають потрібними з нагоди змін в організації судів.

Артикул 54

Суди не мають права провірювати важність належито оповіщених законів. Но суди мають рішати про важність розпорядків в законнім пробізі інстанцій.

Артикул 55

Державу чи єї судових урядовців можна з причини нарушеня права у виконуваню урядової діяльності тих урядовців крім правних способів приписаних в судовім поступованю вискаржити перед судом. Се право управильнене окреим законом.

Артикул 56

Розправи перед рішаючим судією в справах цивільних і карних є устні і прилюдні.

Виїмки установляє закон. В поступованю карнім обовязує процес оскаржуючий.

Артикул 57

При злочинах загрожених тяжкими карами, які має означати закон, як і при всіх політичних злочинах і провинах рішають присяжні про вину обжалованого.

Артикул 58

Організацію і компетенцію адміністраційних властей устанавляється законами.

Артикул 60

Урядовою мовою ЗУНР (Г. Р.) є мова українська, а даліше польська і жидівська.

Власти та уряди переписуються між собою в українській мові. Поодинокі державні горожани і корпорації одержують від властей і урядів на внесені письма відповідь в одній з повисших мов залежно від того, в якій мові письмо споряджене.

Урядові розправи і списувані протоколи маєся вести в одній з повисших мов після бажання беручого участь в розправі державного горожанина.

Закони, розпорядки, урядові і всякого рода інші урядові прилюдні оповістки мусять бути виготовлені в згаданих трьох мовах а так само всі написи орієнтаційні у всіх державних урядах і заведенях.

Мови національних меншостей належить узглядняти в державних урядах по можности в міру дійсної потреби.

Артикул 61

ЗУНР (Г. Р.) удержує задля охорони держави і її границь перед нинішними нападами армію зорганізовану на основі загальної службової повинности.

Частини сеї оружної сили можна, коли прилюдна безпека і порядок в державі загрожує на розказ Президента Республіки ужити до привернення супокою і порядку у внутрі держави.

Артикул 62

Президента Республіки та міністрів судить за їх провини з причини незгідного з державними законами виконуванем своєї власти Державний Трибунал зложений з 6 независимих, в правах обучених мужів посідаючих державне горожаньство, які не є послами до Союму.

Обєм відвiчальности Президента Республіки та міністрів, спосіб зложеня Державного Трибуналу і поступоване перед тимже управильнене окремими законами.

Артикул 63

В ЗУНР (Г. Р.) утворюєся Адміністраційний Трибунал.

Сей Трибунал має передвсім рішати в тих случаях, коли хтось твердить, що він укорочений в своїх правах через протизаконне заряджене котрої небудь адміністраційної власти.

Адміністраційний Трибунал рішає крім того при непорозуміннях, що до компетенції між судами а адміністраційними властями.

Сей трибунал рішає на зажаленя державних горожан з причини нарушеня запевнених їм устроєм державним політичних прав, коли справа остаточно вже перейшла всі адміністраційні інстанції.

Адміністраційний Трибунал рішає остаточно на всі зажаленя проти переведених виборів до Сойму і до рад громадських та до всяких прилюдно-правних корпорацій.

Організацію Адміністраційного Трибуналу і поступоване в тімже управильнює осібний дотичний закон.

Артикл 64

Про претенсії громад, корпорацій і поодиноких осіб проти держави рішає Найвисший Суд.

Артикул 65

Герб ЗУНР (Г. Р.) представляє на синім поли золотого льва спинаючогося на золотій скалі. Сей герб уміщений в обширнійшій від него гербовім поли на українськім тризубі.

Артикул 66

Прапор ЗУНР (Г. Р.) є сино-жовтий стяг, в котрім обі сі краски заступлені по рівній половині і перебігають на вздовж одна понад другої.

12.IV.1921 р.

(Підпис нерозбірливий)

Примітка: У фонді цей документ є англійською і французькою мовами.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 324. Машинопис. Оригінал.

№ 327

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ВИПЛАТУ ОДНОРАЗОВОГО НАДЗВИЧАЙНОГО
ДОДАТКУ УРЯДОВЦЯМ І ФУНКЦІОНАРАМ УРЯДУ
ТА ВІДЕНСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА**

27 квітня 1921 р.

Щоби серед надзвичайної дорожнечі прийти урядовцям та функціонерам, які побирають сталі платні, з помічю при заосмотренню конечними артикулами до життя, заряджуо на внесення Уповноваженого для справ фінансів, що слідує:

§ 1

Урядовці і функціонари Уряду Диктатора ЗУНР, осілі постійно у Відні, та урядовці і функціонари Віденського Посольства ЗУНР, одержують у квітні 1921 одноразовий надзвичайний додаток до платні, оскільки повнили обовязки службові вже перед 1 квітня 1921.

§ 2

Підставу для обчислення сего одноразового додатку становить місячна стала платня кожного управненого до додатку у висоті належній і платній з Державної Каси ЗУНР в квітні 1921.

§ 3

Титулом одноразового додатку має бути виплачено:

1. Кождому управненому — без огляду на его стан родинний 35% его місячної платні (§ 2);

2. Крім того жонатим урядовцям та функціонерам і тим, котрі дійсно або в переважній часті удержують своїх дітей або осіб взятих на вихованне зглядно иньших членів родин,

а) 25% місячної платні для жінки;

б) 15% місячної платні для кожної дитини, особи взятої на вихованне зглядно для иньшого члена родини.

§ 4

Сей розпорядок обовязує з днем нинішним.

Его виконанне переведе Уповноважений для справ фінансів. Відень, дня 27 квітня 1921.

Печатка.

Е. Петрушевич

№ 328
ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ
ГАЛИЦЬКОЇ РЕПУБЛИКИ*

Не пізніше 29 квітня 1921 р.**

I

Державна суверенність

Артикул 1

Галицька Республіка є незалежною і суверенною державою. Права суверенності у сій державі належать до загалу її горожан.

II

Державна територія

Артикул 2

Державна територія Галицької Республіки покривається від сходу, півночі і полудня з границями бувшого австрійського краю Галичини та простягається на захід, українською етнографічною областю аж до Перемишля (включно), так що від Перемишля аж по Сянік творять ріка Сян західну границю та лупківська залізниця разом з сумежною Лемківщиною остає на території Галицької Республіки.

До державної території Галицької Республіки увійдуть також ті етнографічні українські області давньої австро-угорської монархії, котрі їй приділять великі держави Антанти.

III

Державні народности

Артикул 3

В Галицькій Республіці узнається отсі три головні народности: українська, далі польська і жидівська. Вони користуються рівними правами на області публичного життя. Прочі народности в державі творять національні меншости, та їх права і охорону заporučує конституція.

---

* Як видно з супровідних документів, це був проект «Конституції Галицької Республіки».

** Дата встановлена за док. № 330.

IV

Форма правління

Артикул 4

Галицька Републіка є правною державою з республіканською формою правління. Її ціллю є загальний так моральний як і матеріальний добробут її горожан. На сих основах спирається устрій держави.

V

Загальні права горожан держави

Артикул 5

Галицька Републіка заporučує отсі права своїм горожанам:

1. Загальне право галицького державного горожанства.

Аж до уладження справи горожанства Галицької Републіки дорогою закона, виконують право горожанства в Галицькій Републіці ті особи, котрі на території цієї держави мали право горожанства по обовязуючим на сій території законам в дні 1 падолиста 1918 року, відтак уроджені до першого падолиста 1918 правесні та неправесні діти сих горожан — та сі особи — чужинці женського пола, що після 1 падолиста 1918, заключили правноважні подружжя з мущинами, які в дні 1 падолиста 1918 р. мали на території цієї держави право горожанства.

2. Супроти держави і її законів є всі горожане держави рівні.

3. Державні уряди приступні всім горожанам держави.

4. Кождий горожанин держави має право побуту і розпоряджування своїм майном.

5. Кождий горожанин держави має право свобідного заробковання під законними условинами, в цілій області держави, як також вибрати свій завід і до него виобразуватися.

6. Всяке обмеження особистої свободи горожан держави недозволене. Тим самим недопустиме є в державі ніяке невільництво а так само які небудь примусові роботи або данини на користь приватних осіб чи спілок. Примусові чинитьби на користь держави допустимі, лиш на підставі виразних постанов дотичних законів.

Приарештування горожанина держави через органи прилюдної безпеки може наступити лиш в случаях предвиджених в законах.

7. Право свободи і супокою у власній хаті ненарушимо. Домашні ревізії через державні органи можливі лиш в случаях предвиджених в законах.

8. Тайна листів і прочих переписок ненарушима. Забрати можуть листи та переписки лиш державні органи в разі правного заарештовання або домашньої ревізії, в часі війни або на підставі судового приказу по думці обов'язуючих законних постанов.

9. Горожане держави мають право улаштувати збори та засновувати товариства. Виконання сих прав упорядковане окремими законами.

10. Кождий горожанин має право висказувати прилюдно свої гадки та погляди за поміччю слова, письма, друку, чи представлення в образах, як далеко отсе допускають закони. Преса не сміє бути піддана під цензуру або обмежена системою концесійною. Адміністративні заборони поштового перевозу не можуть відноситися до часописей видаваних в краю.

11. Кождий горожанин держави має повне право свободи віроісповідання.

Користування горожанськими політичними правами є зовсім независиме від віроісповідання, — а державно-горожанські права ні обов'язки, не можуть бути порушені через віроісповідання.

Ніякий горожанин держави не може бути приневолений до яких небудь (данин) чинитьб на інші віроісповідні інституції і потреби.

Горожане приналежні до одного і того самого віроісповідання творять окрему цілість, яка управляє своїми внутрішніми віроісповідними справами самостійно і завідує своїми урядженнями, фундаціями і фондами, призначеними на цілі віроісповідні і добродійні.

Але зовнішні правні відносини сих віроісповідних цілостей упорядковують загальні державні закони.

12. Всяка наука є вільна, коли не загрожує істнованню держави та не спинює осягнення її цілі.

Кождий горожанин держави має право на образования в школах народних, середних, гуманістичних як і фахових, як також на університеті та інших вищих школах.

Наука є обов'язкова в народних школах.

Кождий горожанин упорядкований устроювати наукові і виховавчі заведення, оскільки викаже законним способом уздібнення до сего. Верховна управа шкільної науки і надзир над

всіми школами і виховавчими заведеннями приналежить державі.

Домашня наука не підлягає обмеженню.

VI

Державна Рада

Артикул 6

Законодатну власть в Галицькій Республіці виконує весь її нарід через своє заступництво, вибране на підставі загального, без ріжниць пола, рівного, безпосередного, тайного і пропорціонального виборчого права. Отце заступництво є Державною Радою Галицької Республіки та її законам підлягають всі горожане держави.

Артикул 7

До компетенції Державної Ради як тіла законодатного належать всі справи, що відносяться до держави як такої, до області держави та до горожан держави, як також справи договорів з іншими державами та ратифікація постанов про війну і мир.

Артикул 8

Державна Рада виявляє також волю народу одвітними законами, та виконує право контролі цілої адміністрації (управи) держави.

Артикул 9

Вибори послів до Державної Ради відбуваються на трілітний період окремо по народностям, то значить українська народність а так само польська та жидівська, вибирають кожда окремо своїх послів, а національні меншости всі разом.

Чисельний розділ посольських мандатів між народности має бути переведений ординацією виборчою, у пропорціональнім відношенню числа кождої народности до загального числа населення держави.

Артикул 10

Нововибрана Державна Рада вибирає з поміж послів Президента Державної Ради і 4-х віцепрезидентів. Президент Державної Ради має бути української народности. Щонайменше оден віцепрезидент мусить бути польської і оден жидівської народности.

VII

Президент Держави

Артикул 11

На чолі Галицької Республіки стоїть Президент Держави, вибраний цілим народом Галицької Республіки на 6 років, на підставі осібної ординації виборчої, — загальним, без ріжницькі пола, рівним безпосереднім і тайним правом голосовання.

Артикул 12

Президент Республіки обнимає по виборі віддану йому народом власть і складає Державній Раді на руки її Президента святочну присягу, що буде виконувати вложений на него найвищий уряд держави совісно, з посвятою та згідно з верховною волею народу, виявленою державними законами.

Артикул 13

Президент Галицької Республіки заступає державу по думці обовязуючих законів держави.

Він іменує державних міністрів, котрих число означає Державна Рада, приймає димісію міністрів і відкликає їх з уряду; він є найвищим командантом державної армії та іменує військових командантів і шефів, як також військових старшин; він заключає договори з іншими державами за згодою Державної Ради та вирішує разом з Радою державних міністрів про війну і мир, предкладаючи таку постанову безпроволочно до ратифікації Державній Раді.

Артикул 14

Президент Галицької Республіки скликує Державну Раду, відрочує і розв'язує її в разі потреби. Він санкціонує закони постановлені Державною Радою.

Його одобрює чи відмовне вирішення має запасти найдальше до 30-ти днів по предложенню ухваленого Державною Радою закона до санкції.

В разі відмовлення санкції, відходить справа безпроволочно знов під обради Державної Ради та коли в Державній Раді дві третини важно відданих голосів заявляться без зміни за тим самим законом, то ухвалений закон без санкції одержує загально обовязуючу силу закона.

Артикул 15

До Президента Республіки належить також іменування шефів державних властей; іменування урядовців низших степенів — виконують приналежні міністри.

Артикул 16

Президент Републики має право аболіції карно-судового поступовання, зменшення кари та цілковитого помилування.

Артикул 17

Президент Републики підписує державні акти при спільнім підписі кожного акту одвічальним міністром.

VIII

Державна міністерія

Артикул 18

Президент Републики виконує волю всего народу держави, виявлену в законах, через одвічальних міністрів і підвласних їм урядовців.

Державна міністерія провадить всі уряди держави, переводить в життя закони ухвалені Державною Радою та видає вказані розпорядження в цілі виконання державних законів.

Артикул 19

Державна міністерія складається з президента міністрів і державних міністрів, для поодиноких ресортів, котрих число після потреби означає Державна Рада.

Артикул 20

Президента міністрів і державних міністрів іменує Президент Републики та вони складають в його руки присягу: совісного виконування законів держави та береження загального добра горожан держави.

Артикул 21

Президент міністрів і всі державні міністри є одвічальні перед Державною Радою за всі чинности їх урядовання та за невиконування законних обовязків або нарушення установ-законів держави судить їх осібний трибунал державний, на внесення Державної Ради, котре мусить запасти двома третинами голосів при участі більше як половини всіх послів.

IX

Національні права

Артикул 22

Школи народні і середні мають бути зорганізовані в міру потреби, з окрема для всіх трьох головних народностей та наука в сих школах мається подавати у матірній мові учеників, що побирають науку в тих школах.

Горожане національних меншостей можуть учитися у всіх школах після вільного вибору. По можности належить в міру

потреби також і для національних меншостей устроїти народні і середні школи.

Устрій університетів та інших вищих наукових заведень, для всіх доступних, уладжують осібні закони.

Артикул 23

Внутрішню мовою урядовою всіх державних урядів Галицької Республіки є мова українська.

Зовнішніми мовами урядовими в Галицькій Республіці, в устних і письмєнних зносінах, є мови: українська, далі польська і жидівська. Горожане держави, корпорації і інституції одержують від властей і урядів, на внесені письма відповіді в одній із згаданих мов, залежно від цього, в якій мові внесено письмо.

Уступом першим цього артикулу не нарушується права автономних властей, устанавляти для себе иншу внутрішню мову урядову, то значить польську або жидівську.

Артикул 24

Урядові розправи і списування протоколів маютьєся вести в одній із згаданих мов, після народности особи, що бере участь в розправі.

Артикул 25

Закони, урядові розпорядження і урядові прилюдні оповіщення мають бути виготовлені в згаданих трьох мовах.

Артикул 26

Мови національних меншостей мають бути узгляднені по змозі і в міру дійсної потреби.

Артикул 27

Іменовання членів державної міністерії доконується на підставі національного ключа, то значить, у відношенню до числа населення народностей до загального числа населення держави.

Артикул 28

Також при обсаджуванню всяких инших урядових місць, належить узгляднювати національне відношення населення держави.

Артикул 29

Урядниками і службовниками у Галицькій Республіці можуть бути іменовані лиш горожане держави, що володіють що найменше двома мовами національностей держави.

Всі урядовці і службовики держави складають присягу на вірність Галицькій Республіці і на совісне виконання обов'язків, вложений на них державними законами.

Х

Судівництво

Артикул 30

Всяке судівництво в державі виконується в імені Галицької Республіки.

Вироки і оречення видається в імені Галицької Республіки.

Артикул 31

Судії є у виконання свого уряду самостійні і незалежні.

Суди не мають права розпізнавати важности належно оповіщених законів, але мають право вирішувати про важність розпоряджень, в законнім тоці інстанцій.

Артикул 32

Розправи перед вирішуючим судом, в справах цивільних і карних, є усні і прилюдні.

Артикул 33

Державу і її судових урядовців мож по причині нарушення права у виконання урядової діяльности тих урядовців, запозивати перед судом. Отсе поступовання має бути управильнене окремим законом.

ХІ

Адміністрація

Артикул 34

Виконання адміністраційного права належить до властей адміністраційних.

Вони є обов'язані у своїм урядованню придержуватися обов'язуючих законів, а не є зв'язані ніякими розпорядками ані інструкціями, що не згідні з постановами законів держави.

Артикул 35

Організація і компетенція державних адміністраційних властей та автономних властей, мають бути означені окремим законом.

Артикул 36

Державу і її адміністраційних урядовців мож по причині нарушення права у виконання урядової діяльности тих урядовців позивати перед судом. Отсе поступовання буде управильнене окремим законом.

Артикул 37

Зажадання горожан держави з причини порушення заповнених їм державною конституцією політичних прав, вирішувати буде трибунал адміністраційний, коли справа остаточно вже перейшла всі адміністраційні інстанції.

XII

Оружна сила

Артикул 38

Галицька Републіка удержує для охорони держави і її границь правильно зорганізовану армію, в разі потреби, на основі загальної військової служби.

Частини з цієї оружно́ї сили мож, коли прилюдна безпека і лад в державі є загрожені, ужити на приказ Президента Републіки, до привернення спокою і ладу внутрі держави.

ПЕРЕХОДОВІ ПОСТАНОВИ, ДОТИЧНО КОНСТИТУОВАННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ ГАЛИЦЬКОЇ РЕПУБЛІКИ

Артикул 39

В цілі переведення в життя постанови великих держав Антанти про утворення незалежної Галицької Держави на основі прийнятої для неї, як висше, організації, твориться «Міжкоаліційну Комісію для Галицької Держави», до якої великі держави Антанти висилають по одному представникови.

Артикул 40

Задля переведення повисшого завдання та уможливлення співділання місцевому населенню, має так утворена Комісія право покликати до життя «Адміністраційну Раду», до якої від українського населення виделегує Українська Національна Рада Східної Галичини 7-х представників, польське населення через свою центральну політичну організацію 3-х, а жидівське населення через свою центральну політичну організацію 2-х представників.

Адміністраційна Рада стоїть під протекторатом Міжкоаліційної Комісії для Галицької Держави.

Артикул 41

Міжкоаліційна Комісія для Галицької Держави передасть негайно Адміністраційній Раді на місци: всю політичну та

мілітарну владу на території Галицької Республіки, котра тим самим одержує теж право установляти урядників, обняти у свій заряд краєві і державні фонди та стягати податки; — як також одержує право ексекутиви для своїх заряджень, яке може виконати чи то при помочі місцевих органів, чи то при ужиттю мілітарних сил, зорганізованих з місцевого населення.

Артикул 42

Правом і обов'язком Адміністраційної Ради є:

а) найдалше протягом трьох місяців числячи від дня перейму адміністрації, перевести предвиджені в повисшій організаційнім статуті вибір «Державної Ради»;

б) протягом дальших шість тижнів перевести предвиджений в тім-же статуті вибір першого «Президента» Республіки;

в) найдалше до 14-ти днів, числячи від дня вибору Президента Республіки скликати Державну Раду на її перше засідання, на яким провід обійме найстарший віком і на яким Президент зложить предвиджену в організаційнім статуті присягу.

Сейчас по зложенню присяги Президентом і повідомленню про утворення ним «Державної Міністерії», Адміністраційна Рада зложить свої повновласти в руки Міжкоаліційної Комісії для Галицької Держави, та передасть адміністрацію wraz із краєвими і державними фондами Галицької Республіки в руки її Президента і уважати ме своє завдання за скінчене.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 309. Машинопис. Оригінал.

№ 329

ЛИСТ УПОВНОВАЖЕНОГО УРЯДУ ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ ГРИГОРІЯ МИКЕТЕЯ ГОЛОВІ ДЕЛЕГАЦІЇ ЗУНР В ЛОНДОНІ СТЕПАНУ ВИТВИЦЬКОМУ ПРО НАДІСЛАННЯ «ОСНОВ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ ГАЛИЦЬКОЇ РЕПУБЛІКИ»

3 травня 1921 р.

в Льондоні

Дня 29 квітня с. р. вислав я Вам «Основи державного устрою ГАЛИЦЬКОЇ РЕПУБЛІКИ» в ціли доручення Льюйд Джорджови, з тим, що супровідне письмо Ви виготовите від себе.

В прилозі пересилаю Вам супровідну ноту до «Оснoв державного устрою», — яку Уряд наш переслав Раді Амбасадорів і Союзови Народів, — до Вашого ласкавого відома.

Прийміть заяви моєї глибокої пошани та щирі поздоровлення.

Відень, 3 мая 1921.

Уповновашений Уряду для Справ Закордонних:
Г. Микетей

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 304. Машинопис.
Оригінал.

№ 330
РЕСКРИПТ ДИКТАТОРА ПРО ЗМІНУ ТИМЧАСОВОГО
ОРГАНІЗАЦІЙНОГО СТАТУТУ УРЯДУ
ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ

6 травня 1921 р.

В полагодженню внесення пана Уповноваженого для справ закордонних з 22 січня 1921 Ч. 79/21 та з 3 мая 1921 Ч. 1041/21 на частинну зміну провізоричного статуту організаційного затвердженого для Уряду справ закордонних постановляю задля переведення уодностайнення внутрішньої організації цілого Уряду що слідує:

Арт. I

Дотеперішній внутрішній поділ Уряду справ закордонних на секції зноситься.

Арт. II

Уряд для справ закордонних ділиться від тепер на два підвідділи:

- 1) політичний — обіймаючий справи дотеперішньої політичної і правної секції,
- 2) адміністраційний обіймаючий всі прочі справи.

Арт. III

Референти стоячі на чолі поодиноких відділів носять урядовий титул Шеф відділу _____ Уряду Диктатора ЗУНР для справ закордонних.

Арт. IV

Ця постанова обов'язує з днем нинішнім.

Відень, дня 6 мая 1921.

Печатка.

д-р *Евген Петрушевич*, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 50. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 331

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДОВІ ДЛЯ СПРАВ
ВНУТРІШНІХ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ГРИГОРІЯ МИКЕТЕЯ
УПРАВЛЯЮЧИМ СЕКЦІЄЮ І ЯРОСЛАВА БІБЕРОВИЧА
УПРАВЛЯЮЧИМ КАНЦЕЛЯРІЄЮ УРЯДУ ДЛЯ СПРАВ
ЗАКОРДОННИХ ШЕФАМИ ВІДДІЛІВ ТОГО Ж УРЯДУ**

6 травня 1921 р.

Рескриптом з дня 6 мая 1921 Ч. 302/През. Д. заіменував
П 18/1921

ВДП Диктатор:

1. Пана управляючого Канцелярією Уряду справ закордонних Григорія Микетея і
2. Пана управляючого Канцелярією Уряду справ закордонних Ярослава Біберовича
Шефами відділів того Уряду.
Се рішення маю честь подати для урядового відома.
Відень, дня 6 мая 1921.

Шеф Президіяльної Канцелярії
Л. Петрушевич, в. р.
Печатка.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 70. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 332

**ОБІЖНИК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ДОПОМОГ, ГОНОРАРІВ та ін.
ЗАОХОЧЕНЬ ІЗ ДЕРЖАВНИХ ФОНДІВ**

9 травня 1921 р.

I

При нагоді вирішування численних прохань о надзвичайні підмоги, зачети і позики з державних фондів, які входять від осіб зайнятих в Уряді або иньших — зауважив я, що надання такі бувають часто цілком недостаточно мотивовані, а факти на яких опираються жадання, нічим не документовані.

Такий спосіб ставлення домагань являється з одної сторони як певного рода неповага до Уряду, а з другої сторони потягає

такі непожадані наслідки, що для вияснення фактичної прохань конечні є устні вияснення у формі інтервенції і т. п. Інакше звичайно не доставало би відстави до оцінення індивідуально ані слушности жадання ані ступни потреби патента — а тим самим і до вирішення подання.

У тих поданнях підноситься нерідко жадання високих квот на заспокоєння *того рода особистих потреб* патентів, що виступленне з ними перед яким небудь урядом серед нормальних відносин не далобися навіть подумати, а на тлі відносин у яких живе наша еміграція і знаходиться Уряд, виглядає оно на щонайменше в незрозумілу пересадність у пониманню патентами необхідности і негайности тих потреб.

Дається також зауважити, що деякі особи поновлюють періодично свої прохання і з так значними жаданнями, що мається вражінне неначе би їм йшло не о найдзвичайні датки а о стале виплачуванне платень, що у відношенню до даних осіб нічим не є оправдане, — а відносно до урядовців, — неначеб їх ходило о стале непропорціональне підвищене назначених їм вже платень.....* з поминенем їх товаришів.

Уваги ті не дотичать рідких впрочім випадків, де розходиться о покритте надзвичайних видатків, сполучених із урядовими обовязками репрезентаційними, або де даються зачети на гонорарі за спеціальні письменницькі чи иньші праці для Уряду.

Легідне трактованне того рода прохань приносять за собою небажану нерівномірність супротив загалу урядовців чи иньших інтересованих осіб, — бо хоч на загал усі живуть у подібно невідрадних відносінах, то більшість задля зрозумілих скрупулів сама собі замикає дорогу до поправи життя тим надзвичайним шляхом — а впрочім фонди, які Уряд на підмоги може призначити, не вистарчили би на задоволення того рода потреб у загалу.

Щоби положити кінець представленим вище невластивостям і жадання о надзвичайні матеріяльні узгляднення з державних фондів звести раз до властивої і відповідної міри, буду при вирішуванню того роду прохань стисло придержуватися сформулованих нище засад і приміню їх також до тих подань, які вплинули раньше але до нині не є ще остаточно

---

* Так в оригіналі.

полагоджені.

Усім ВП Уповноваженим та ведучим самостійні Відділи доручую придержуватися тих засад у їх урядованню, та у кожній стадії полагодження звертати увагу на їх приміненне. Навіть по остаточнім вирішенню мною справи, але перед его виконанням, повинен бути акт звернений мені до розглянення з відповідною письменною увагою, як що виявиться, то рішення опирається на *очевидно* мильній фактичній основі.

II

А) Надзвичайні підмоги, зачети не платні, позички та інші надзвичайні угляднення із державних фондів будуть признавані лише у випадках, коли було виказано, що мають служити:

1) на заспокоєнне таких потреб, які вже в дану хвилю є невідсуваємі і безвзглядно конечні для ратовання здоровля або загроженої непередвидженими і незавиненими випадками егзистенції петента, — та лише

2) особам, які *дійсно* не мають можности роздобути средств на заспокоєнне таких потреб в иньший спосіб і попали у такий стан без власної вини або занедбання, а вкінци

3) в міру того, чи вже таким надзвичайним шляхом із державних фондів користали і в яким розмірі.

Б) Високість признаваних квот буде означена не лише розміром потреби петента але і станом фондів, які можуть бути Урядом на таку ціль призначені.

В) Усі того рода прошення застерігаю до власного моего вирішення.

Они мають бути вношені письменно (протоколярно) і містити не лиш докладне означенне рода і висоти жадання, але і фактичні основи, на яких опирається проханне, зложені так, щоби давали повну підставу до оцінення слушности жадання у всіх зазначених в уст. А) напрямках.

Наведені у проханню факти мусять бути полученим документами або иньшими доказами *понад усякий сумнів стверджені*.

Г) Подання від осіб занятих і платних Урядом мають бути вношені у звичайній службовій дорозі; подання иньших осіб через приналежні посольства або місії ЗУНР, зглядно через

такі урядові установи, які з огляду на саме надання і його фактичну основу є найблисше покликані до виявлення своєї opinii в тій справі.

Г) Названі вище уряди і установи є обов'язані приймати прохання, розслідувати їх, зарядити евентуально їх доповнення згідно з вимогами сих постанов, та предклатити їх мені із своєю письменною opinieю і внеском. Opinія і внесок мають обіймати усі витичені в уступі А) Б) В) напями а зокрема стверджувати, коли і кілька петентови було вже признано допомог, зачетів і т. п, в яким відновленню признані жадані зачети стоять до сталої платні петента, та вкінци заняти становиско до наведених у проханню фактів і долучених доказів.

Чиї небудь устні доповнення і вияснення до подань а внески і попертя не будуть брані під увагу при мериторичнім вирішуванню справи.

Д) Подання, яким недостає приписаних сим обіжником формальних вимог, зверне Президіяльна Канцелярія приналежній установі до доповнення. Подання урядовців, внесені із поминеннем службової дороги вложить до актів без відповіді.

III

ВП. Уповноважених та ведучих самостійні відділи прохаєся подати сей обіжник негайно до відома підчинених осіб та установ в цілій його основі для приділення.

Часть I і III обіжника є призначена виключно для внутрішнього урядового відома, часть II повинна бути подана до відома також интересованих з поза Уряду, однак не через пресу, але через афішованне в урядових льокалях.

Президіяльна Канцелярія доручить урядові відписи обіжника усім відділам Уряду і Віденському Посольству ЗУНР. Залягаючі ще подання, про які мова в обіжнику, зверне приналежним установам до урядовання згідно з вимогами обіжника.

Відень, дня 9 мая 1921.

Печатка.

Е. Петрушевич

№ 333
РОЗПОРЯДЖЕННЯ РАДИ МІНІСТРІВ ПОЛЬЩІ ЩОДО
ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ від 3 грудня 1920 р.

17 травня 1921 р.

**Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia 17 maja 1921 r.**

w przedmiocie wykonania art. 3 ustawy z dnia 3 grudnia 1920 r. o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji (województw) na obszarze b. Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem oraz na wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej obszarach Spisza i Orawy (Dz. Ust. R. P. № 117 poz. 768).

Na zasadzie art. 3 ustawy z dnia 3 grudnia 1920 r. (Dz. Ust. R. P. № 117 poz. 768) oraz § 141 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 marca do teje ustawy (Dz. Ust. R. P. № 39 poz. 234) zarządza się co następuje:

§ 1. Województwa: Lwowskie, Krakowskie, Stanisławowskie, Tarnopolskie zostają uruchomione z dniem 1 września 1921 roku.

Równocześnie ustają funkcje Generalnego Delegata Rządu oraz Namiestnictwa we Lwowie.

§ 2. Z dniem oznaczonym w § 1 tracą moc wszelkie postanowienia o organizacji i zakresie działania władz administracyjnych II instancji na obszarach, objętych ustawą z dnia 3 grudnia 1920 r. (Dz. Ust. R. P. № 117 poz. 768), sprzeczne z tą ustawą oraz z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 marca 1921 r. (Dz. Ust. R. P. № 39 poz. 234).

§ 3. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi Ministrami.

Prezydent Ministrów: Witos

Minister Spraw Wewnętrznych: L. Skulski

Dzennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. — 1921. — 8 червня.

№ 334
РОЗПОРЯДОК ПРЕЗИДЕНТА УНРАДИ
ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО ВИКОРИСТАННЯ
КРЕДИТОВИХ ОПЕРАЦІЙ ДЛЯ ПРИДБАННЯ ЗАСОБІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ

21 червня 1921 р.

§ 1

Завіряю Уповноваженого для фінансів предприняти відповідні міри в цілі придбання грошових средств дорогою кредитових операцій для національної оборони Галицької Української Народної Республіки.

Намічений прибуток належить зачислити позаетатово а часть з нього відповідаючу дійсному впливови з предпринятих операцій вставити згідно з етатом в прихід.

§ 2

Поодинокі пляни кредитових операцій предложить Уповноважений фінансів мені до затвердження.

§ 3

Цей розпорядок входить в життя з днем нинішнім.
Відень, дня 21 червня 1921.

Президент Галицької Української Національної Ради
Печатка Президента УНРади: Е. Петрушевич

ЩАВООУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 14, арк. 16. Машинопис. Оригінал.

№ 335
РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ВИПЛАТУ ОДНОРАЗОВОГО НАДЗВИЧАЙНОГО
ДОДАТКУ УРЯДОВЦЯМ ТА ФУНКЦІОНАРАМ УРЯДУ
І ВІДЕНСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА

23 липня 1921 р.

Щоби серед надзвичайної дорожнечі прийти урядовцям і функціонерам, які побирають сталі платні, з помічем при заосмотренню конечними артикулами до життя, заряджую на внесення Уповноваженого для справ фінансів, що слідує:

§ 1

Урядовці і функціонари Уряду Диктатора ЗУНР, осілі постійно у Відні, невиймаючи членів існуючої при Уряді справ внутрішніх Кодифікаційної Комісії, та урядовці і функціонари Віденського посольства ЗУНР удержують у липні 1921 одноразовий надзвичайний додаток до платні, оскільки повнили обовязки службові вже перед 1 липня 1921.

§ 2

Підставу для обчислення сего одноразового додатку становить місячна платня кожного управненого додатку у висоті належній і платній у липні 1921.

§ 3

Одноразовий додаток виносить 100% від означеної в § 2 підстави вимірення.

§ 4

Сей розпорядок обовязує з днем нинішнім.

Его виконання переведе Уповноважений для справ фінансів. Відень, дня 28 липня 1921.

Печатка

Е. Петрушевич

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 14, арк. 19. Машинопис. Оригінал.

№ 336

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДОВІ
ДЛЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ІВАНА
НІМЧУКА РЕДАКТОРОМ «УКРАЇНСЬКОГО ПРАПОРА»**

1 серпня 1921 р.

На основі рішення Диктатора ЗУНР з дня 30 липня 1921 зівстав в. п. Іван НІМЧУК іменований з днем 1 серпня 1921 редактором видаваного Урядом преси і пропаганди часопису «Український Прапор».

Це рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, дня 1 серпня 1921.

Шеф Президіяльної Канцелярії: Л. Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 74. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 337

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
В СПРАВІ ПРИЗНАЧЕННЯ УРЯДОВЦІАМ ДОДАТКУ
НА КУПІВЛЮ ТРАМВАЙНИХ КАРТОК**

9 серпня 1921 р.

Згідно з внесенням Уповноваженого для справ фінансів — постановляю, що слідє:

§ 1

Урядовцям і функціонарам Уряду Диктатора ЗУНР занятим стало у Відни побираючим сталу платню має бути виплачуваний від 1 січня 1921 окремиий додаток на закупно карт трамваєвих.

§ 2

Додаток обчислюється після кожочасної фактичної ціни нормальної карти трамваєвої і виплачується місячно з гори при виплаті місячних сталих платень.

§ 3

Сей розпорядок обовязує з днем нинішним. Виконання єго доручую Уповноваженому для справ фінансів.

У Відни, 9 серпня 1921.

Печатка.

Е. Петрушевич

ЩАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 14, арк. 21. Машинопис. Оригінал.

№ 338

**ЛИСТ ПРЕЗИДІАЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДОВІ
ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ
РОМАНА ПЕРФЕЦЬКОГО УПОВНОВАЖЕНИМ ДЛЯ СПРАВ
ВНУТРІШНІХ, СУДІВНИЦТВА І КОМУНІКАЦІЇ**

11 серпня 1921 р.

Рішенням з дня 10 серпня 1921 звільнив Диктатор ЗУНР в. п. пана Уповноваженого Осипа Ганінчака згідно з його внесенням із Уряду Уповноваженого для справ внутрішних, судівництва і комунікації та іменував Уповноваженим для тих справ в. п. пана д-ра Романа Перфецького полишаючи надальше в. п. панови Осипови Ганінчакови провід у Кодіфікаційній Комісії.

Ведення Реферату для звязку з краєм виконувшого до тепер д-ром Романом Перфецьким віддав Диктатор ЗУНР рішенням з 10 серпня 1921 д-рови Ярославови Подляшецькому.

Се рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, 11 серпня 1921.

*Шеф Президіяльної Канцелярії Диктатора ЗУНР:
Л. Петрушевич*

Печатка.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 6. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 339

РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАРПЛАТИ ДЛЯ ЧЛЕНІВ, УРЯДОВЦІВ І ФУНКЦІОНЕРІВ УРЯДУ ЗУНР

28 вересня 1921 р.

Постанови загальні

§ 1

Назначувані до тепер індивідуально побори членів, урядовців і функціонерів Уряду ЗУНР, зорганізованого розпорядком Диктатора ЗУНР, з дня 25 липня 1920 ч. 1/През. Д. побори 1/1/1920

урядовців Посольства ЗУНР у Відни, та осіб зайнятих при установах урядом ЗУНР зорганізованих, будуть від дня 1 жовтня 1921 назначувані через приділюванне до установлених отсим розпорядком категорій поборів і ступнів платень, відповідно до урядового характеру і назначення поодиноких управнених.

§ 2

Так як признанне певного урядового характеру в тім Уряді і наданне певного урядового становиска так і назначення звязаних з тим силою отсега розпорядку поборів, є провізоричне.

Оно може бути кождочасно відкликане чи то загальною постановою про реорганізацію Уряду або его відділу чи то рішенням про звільненне поодиноких осіб із становиска в Уряді в загалі або про зміну їх урядового характеру,

назначення на певне становище чи приділенне до певної категорії поборів і ступня платні.

§ 3

Постанови §§ 1 і 2 не відносяться до тих осіб зайнятих в Уряді, яких службове відношення і побори усталені є умовами окремого заключеного з ними договору.

Категорії поборів

§ 4

Розрізняється дві категорії поборів:

1. Платні з додатком родинним для членів, урядовців і функціонерів призначених на становиська в Уряді, які зобов'язують до постійного щоденного виконання функцій, в місці і годинах урядових з гори означених.

2. Ремунерації, — для осіб зайнятих в Уряді або установах організованих Урядом, в иньший спосіб.

Побори першої категорії: платні і додаток родинний

§ 5

Основні платні

Відповідно до урядового характеру і назначення на одно із вичислених низше становищ урядових, устанавляється для осіб першої категорії десять ступенів основних платень, у висоті яка означається в коронах австрійської валюти і у вимірі місячних квот, як слідує:

Схема платень

Степень платні	Урядовий характер згл. назначенне	Високість засадничої платні
I	Диктатор	30 000
II	Уповноважені і шефи самостійних відділів на правах Уповноваженого	25 000
III	Иньші шефи самостійних відділів	22 000
IV	Шефи окремих підвідділів	20 000
Va	Концептові референти	18 000
Vб	-//-	15 000
Vв	Концептові згл. рахункові референти	12 000
VI	Рахункові урядовці згл. канцелярійні урядовці I кляси	10 000
VII	Канцелярійні урядовці II кляси	9000
VIII	Помічні сили канцелярійні	8000
IX	Возні I кляси	7500
X	Возні II кляси	6500

§ 6

Родинний додаток

Додаток родинний до платень осіб першої категорії виноситься:

а) додаток на жінку:

1) у ступнях I до V: 15% від власної основної платні управненого;

2) у ступнях VI до X: 20% від власної основної платні управненого;

б) додаток на кожду нездібну до зарібковання правесну дитину або особу поставлену законом цивільним у відношенню до управненого, нарівні з правесною дитиною, у всіх ступнях: 5% від суми платні II ступня.

§ 7

Додаток родинний на жінку не належитья оскільки она за які небудь услуги виконувані для Західно-Української Народної Републики побирає з Державної Каси сталу платню або ремунарацію.

Побори другої категорії і ремунарації:

§ 8

Ремунарації осіб другої категорії, до якої зачисляються голова і члени Комісії Кодифікаційної зорганізованої розпорядком з дня 30 серпня 1920 ч. 138/През. Д. та иньші особи
1 8/1920

§ 4.11 приділювані до тої категорії окремими постановами, — виноситься у коронах австрійської валюти, місячно:

а) для голови Кодифікаційної Комісії 15 000.

б) для усіх иньших: по 10 000.

§ 9

Хто в наділених ремунарацією переходово, задля заняття не виконуваного з доручення і в користь Уряду ЗУНР, не виконує звязаних з его назначеннем функцій, тому за час невиконвання має бути виплачувана половина належної ремунарації.

Як така перерва триває довше двох місяців, виплата ремунарації замикається аж до часу розпочаття виконвання функцій на ново.

Виплата і замкнення поборів

§ 10

Асигнованне і замкненне поборів переводять на основі рішень Диктатора і з покликанням на ті рішення шефи самостійних відділів Уряду, до яких управнені особи адміністраційно приналежать.

Побори виплачуються з гори місячно а замикаються в разі звільнення або перенесення до иньшої категорії поборів або ступня платні з днем останнім місяця, у якому припадає день з котрим звільненне зглядно перенесенне наступило.

Додаток до поборів військових осіб

§ 11

Військові особи, які є у стані Військового відпоручника при Посольстві ЗУНР у Відні, одержують від дня 1 жовтня 1921 аж до відкликання, 100% додаток до належних їм і платних від того часу поборів.

Постанови кінцеві

§ 12

Отсей розпорядок стає обовязувати з днем нинішнім. З тим днем тратят силу усі постанови его приписами змінені.

§ 13

Виконанне отсего розпорядку доручую Уповноваженим і Начальникам самостійних відділів Уряду.

Відень, дня 28 вересня 1921.

Печатка.

Е. Петрушевич

№ 340
**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ПРО РОЗМІРИ
 ОКЛАДІВ ДЛЯ УРЯДОВЦІВ І РОДИННІ ДОДАТКИ**

29 вересня 1921 р.

Схема платень

урядовців і функціонерів Уряду ЗУНР приділених стало
 у Відни, назначених розпорядком з дня
 28 вересня 1921

А) Платні урядовців зайнятих постійно в Уряді

місячно:

I кляса:	30 000 К.	(Диктатор),
II -//-:	25 000 К.	(Уповноважені),
III -//-:	22 000 К.	(иньші шефи самостійних відділів),
IV -//-:	20 000 К.	(шефи окремих підвідділів),
V -//-: а)	18 000 К.	(концептові референти),
-//-: б)	15 000 К.	(-//-),
-//-: в)	12 000 К.	(-//-),
VI -//-:	10 000 К.	(канцелярійні урядовці I кляси),
VII -//-: а)	9000 К.	(-//- II кляси)
б)	8000 К.	(-//-)
VIII -//-:	7000 К.	(помічні сили канцелярійні),
IX -//-:	6000 К.	(возні I кляси)
X -//-:	5000 К.	(возні II кляси)

Родинний додаток

Кождий урядовець наділений одною з повисших десятих кляс платень дістає за жінку 15% від платні мужа його власної а за кожду нездібну до зарібковання дитину провесну, або на особу, яка на основі приписів закона цивільного є супроти управленого поставлена на рівні з правесною дитиною, — 5% від платні назначеної в II клясі.

Ремунерації

**В) Платня членів Кодифікаційної Комісії взгл. урядовців
 поставлених з ними на рівні**

місячно:

Голова: 15 000 К.

Члени Код. Комісії: по 10 000 К.

Хто наділений ренумерацією задля іншого заняття не в користь Уряду виконуваного переходно не бере участі в засіданнях Комісії або не виконує інших доручуваних йому

Урядом чинностей, тому за час невиконання його функцій урядових виплачує половину. Як що така перешкода триває більш двох місяців, ренумерацію замикається аж до часу дійсного виконання урядових функцій.

В)

Військові, які є в стані Військового відпоручника при посольстві у Відні, побирають платню підвисшену о 100% дотеперішного виміру.

Постанови сего розпорядку обовязують від 1 жовтня 1921.

Пересилається отсю «Схему платень» як витяг розпорядку для урядового ужитку до часу остаточного виготовлення тексту цілого розпорядку.

Відень, дня 29 вересня 1921.

Шеф Президіяльної Канцелярії:

Печатка.

Л. Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 15. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 341
ІНФОРМАТИВНИЙ ЛИСТ ПОВНОВАЖНОГО
ПРЕДСТАВНИКА УРЯДУ У ПРАЗІ ЄВГЕНА ЛЕВИЦЬКОГО
УПОВНОВАЖЕНОМУ ПРЕДСТАВНИКОВІ УРЯДУ
ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ КОСТЮ ЛЕВИЦЬКОМУ
ПРО СТВОРЕННЯ ВІДДІЛУ ПРЕСИ

30 вересня 1921 р.

Високоповажний пан д-р Кость Левицький,
Державний Секретар для закордонних справ ЗУНР

У Відні

Отсим маю честь донести що слідує;

Особисту *переміну* на становищи заступника ЗУНР в Чехо-Словаччині закомунікував я *окремою нотою* з дня 28 с. м. Міністерству для закордонних справ Ч.С.Р. в Празі.

При тутешнім Заступництві створив я окремиий «*відділ пресовий*», який на разі сам веду задля браку фондів. Одначе комунікати сього відділу до преси підписує як його шеф

директор канцелярії п. Велигорський. Фірма сих комунікатів звучить: «Пресовий відділ Заступника Зах. Укр. Республіки в Празі».

Про *мотиви замаху* на воєводу Грабовського розіслав я із заданого пресового відділу до тутешної преси і сей комунікат появився дійсно нині у всіх головних чеських та німецьких деньниках в повнім тексті. Тільки «Prager Tageblatt» опустив з сего Комунікату послідне речення, звернене на адресу Антанти. Одну вирізку чеську і одну німецьку з «Prager Tageblatt-у» долучаю під 1) і 2).

Вкінці доношу, *що гроші за вересень і жовтень ще доси не поспіли*, а в касі маємо вже дефіцит на 10 К., так що нема навіть з чого оплачувати кореспонденцію.

Прага, 30 вересня 1921 р.

З високим поважанем

Заступник Зах. Укр. Республіки в Празі: Е. Левицький

ЦДАВОУ, ф. 4440, оп. 1, спр. 15, арк. 52—53. Рукопис. Оригінал.

№ 342

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДОВІ
ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ
ЯРОСЛАВА ПІДЛЯШЕЦЬКОГО РЕФЕРЕНТОМ
ДЛЯ ЗВ'ЯЗКУ З КРАЄМ**

17 жовтня 1921 р.

Рішенням Диктатора з дня 17 жовтня 1921 р. зістав д-р Ярослав Подляшецький заіменований *дефінітивно Референтом для звязку з краєм з правами Уповноваженого* брати участь у засіданнях Колегії Уповноважених з голосом рішачим в справах звязку з краєм.

Се рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, дня 17 жовтня 1921.

Печатка.

Шеф Президіяльної Канцелярії: Л. Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 21. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 343
ДЕРЖАВНО-ПРАВНА ОСНОВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ
ЯК ГАЛИЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ*

20 жовтня 1921 р.

1. Східна Галичина (Галичина) се територія положена між середушою і східною Європою, що обнимає простору: 55 300 км², що має населення: 5 450 000, з котрого припадає на Українців 74,4%, на Поляків 12,1%, на Жидів 12,3% і на Німців 1,2%.

2. Отся територія належала до бувшої австро-угорської монархії. В часі розпаду австро-угорської монархії, з початком падолиста 1918, українське населення Східної Галичини, як значно переважаюча більшість, виконуючи своє право національного самовизначення, уконституувало на території Східної Галичини: Галицьку Державу як народну республіку з Українською Національною Радою (парляментом) і її Державним Секретаріатом (правительством).

3. Проти так зорганізованої Галицької держави, званої Західно-Українською Народною Республікою, виступила Польща вже в падолисті 1918, воєнним наступом, щоби заспокоїти свої імперіялістичні змагання.

4. Для оборони своєї незалежності зорганізувала Галицька держава понад 120 000 армію і боролась проти Польщі від падолиста 1918 до липня 1919 — коли Найвища Рада Мирової Конференції своїм рішенням з 25 червня 1919 дозволила польській армії тимчасово окупувати Східну Галичину, прирікаючи що про державне становище сеї території вона вирішить згідно з волею населення, значить на підставі права національного самовизначення.

5. Наслідком отсеї постанови Найвищої Ради був примушений Галицький Уряд разом з Українською Галицькою армією тимчасово уступити поза границі Східної Галичини, що осталась під військовою окупацією Польщі.

6. Відтак мировим договором заключеним 11 вересня 1919 в Сан-Жермені переняли великі держави Антанти від Австрії формально всі права суверена над Східною Галичиною, так

---

* Власноручний рукопис Костя Левицького

що Найвисша Рада Мірової Конференції є тепер самотнім компетентним тілом до вирішення державного становища Східної Галичини.

7. Найвища Рада, приступаючи до означення провізоричних границь Польщі від Сходу, на нараді 8 грудня 1919, означила також границю між Польщею а Східною Галичиною (так звану лінію Керзона), стверджуючи, що Східна Галичина лежить поза границями Польщі.

8. На конференції Найвисшої Ради 10 липня 1920 в Спаа, піднесено пропозицію скликання мірової міжнародної Конференції до Лондону, де мала вирішитися також справа Східної Галичини при участі її делегатів.

9. Договором, заключеним 10 серпня 1920 в Севр, поміж головними державами Антанти з одної, а Польщею, Чехо-Словакією і Румунією з другої сторони: визначено відграничення Чехо-Словакії і Румунії супроти Східної Галичини, як окремої території.

10. Але тимчасом, на підставі згаданого рішення Найвищої Ради з 25 червня 1919, Польща далі держить Східну Галичину під військовою окупацією, котрої надуживає на винищування там українського населення, автохтонної більшости східно-галицької території. Та на представлення української Національної Ради Східної Галичини, узявляючи тяжкі обставини, в яких знаходиться українське населення під тяжкою окупацією у Східній Галичині, Рада Союзу Народів своєю Постановою з 23 лютого 1921, звернула увагу Найвисшої Ради на потребу вирішення державного становища Східної Галичини і в тій цілі предложила зібрані матеріали Конференції Амбасадорів в Парижі.

11. А Українська Національна Рада Східної Галичини з огляду на заповідь близького вирішення Галицького питання предложила в місяці маю 1921, великим державам Антанти установи державної організації Східної Галичини як незалежної Галицької Республіки, в якій усім трьом націям сеї території: Українцям, Полякам і Жидам гарантуєть ся рівні політичні права, так що обі згадані національні меншости (Поляки і Жида) відповідно їх чисельній силі малиби запоручену конституцією участь в парламенті і в державній адміністрації. Така справедлива розв'язка справи Східної Галичини, усунула

би національні конфлікти та дала би сему краєви спромогу успішного культурного, господарського і політичного розвою.

12. Але загострення міжнародних відносин з приводу Горішньої Сілезії в місяці серпні 1921, спричинило відложення вирішення справи Східної Галичини. А тим часом положення українського населення під польською окупацією у Східній Галичині погіршується з кожним днем. Поляки кольонізували край польськими кольоністами, спровадженими з Польщі, замикають українські школи та інституції просвітні, культурні, гуманітарні і господарські, вже три роки не допускають українську молодь до університетської науки; безправно вязнять Українців і не допускають українських урядників до державної служби; безправно ділять Східну Галичину на Польські департаменти (воєводства) і прилучують їх до Польщі, та насильно, бо проти волі українського населення, проводять польську статистику державну і конскрипцію населення Східної Галичини, щоби фальшиво виказувати як найбільше число польського населення та примушувати населення до визнання польського горожанства; стягають з населення мільярди польської данини і принаджують вибори до Польського сейму у Варшаві; щоби таким безправним способом винищи ся українське населення та відібрати компетентному міжнародному колу право вирішення про державне становище Східної Галичини.

13. Тому, щоби прискорити вирішення Галицької справи і тим способом визволення українського населення з польської неволі звернулась в останнім часі Українська Національна Рада Східної Галичини знов до Союзу Народів з просьбою аби він своєю інтервенцією дійсно причинився до такого приспінення.

14. Наслідом цього, загальний збір Союзу Народів в Женеві одноголосною резолюцією з 27 вересня 1921, в інтересі мира і національної справедливости висказав до великих держав Антанти бажання: про потребу вирішення політичного становища Східної Галичини в близкім часі.

15. Та цего вирішення вижидає український нарід Східної Галичини не тільки в інтересі свого визволення, а також в інтересі мира, бо незалежна Галицька Републіка перестане бути огнищем державних конфліктів між Польщею і Росією, а стане важним етапом мира на Сході Європи.

Президент Української Національної Ради Галицької Республіки

Відень, 20 жовтня 1921.

*Президент Української Національної Ради
Галицької Республіки:
д-р Кость Левицький*

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 309. Рукопис. Оригінал.

№ 344

**ЗАУВАЖЕННЯ УПОВНОВАЖЕНОГО ДЛЯ СПРАВ ФІНАНСІВ
ВОЛОДИМИРА СІНГАЛЕВИЧА
ДО «ВНУТРІШНОГО ПРАВИЛЬНИКА СЛУЖБОВОГО
НАЙВИЩОЇ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛІ»**

29 жовтня 1921 р.

Підписаний Уряд звертає в прилозі акт ч. 622/през. Д. «Внутрішній правильник службовий Найвищої Державної Контролі», пересланий Президіяльною Канцелярією в цілі поставлення внеску. З повищої назви (внутрішній правильник службовий Н. Д. К.), зі звітів відділу для Державної Контролі з 10 марта і 10 квітня ч. 40/През. Д. К як і зі змісту § 7, проекту організації Державної Контролі моглоби виходити, що тут розходиться о правильник внутрішнього урядування контрольного відділу. Одначе

1) з об'єму (організація Державної Контролі обнимає 9 артикулів а правильник внутрішнього урядування 32),

2) з начеркненого уступу в якому обговорюється Контролю Державної господарки і адміністрації, її постійність і роди (формальна і мериторична, контролююча державну господарку, державне майно і довги), користи введення мериторичної контролі,

3) з предмету, який розбирається і з обсягу ділання, який назначається Відділови для Державної Контролі,

4) як і з цілого ряду артикулів а то § 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, § 23, § 29, § 30, § 31,

виходить, що згаданий правильник урядування треба вважати як доповнення пересланого Урядом Державної Контролі проекту організації державної контролі.

А) Що відноситься цієї меншої частини «Внутрішнього Правильника Службового Найвищої Державної Контролі» себто правильника внутрішнього урядування то артикули § 1, § 5, § 6, § 7, § 8, § 9, § 24, § 25, § 26, не покриваються з основами фінансової господарки веденої Урядом ЗУНР і не годяться з тенденцією ВДП Диктатора ЗУНР а то слідуєчих мотивів:

1) Уряд Диктатора ЗУНР старається вести свої праці при помочи як найменшого числа Урядовців; вже рішенням Диктатора ЗУНР з дня _____ був приневолений Уряд ЗУНР зредувати число свого перзоналу.

2) Референтів чи секретарів має тільки цей Уряд (і то не вище двох) якого урядування відбувається у кількох напрямках а обсяг ділання не дається виконати одним урядовцем, супроти цього не булоби вказаним установлювати Урядовців з ріжними службовими характерами, коли в дійсности їх не буде і не може бути в такому виді, який представляє теперішний Уряд Диктатора ЗУНР (Внутр. Пр. Сл. Н. Д. К. 1, § 7).

3) Не є по думці Уряду Диктатора ЗУНР поширення адміністраційного апарату і ускладнювання маніпуляції; ціллю правильників внутрішнього урядування усіх відділів Уряду ЗУНР було улешнення і упрощення книговодства і придержуванняся введеного і практикою одобреного діловодства, кождоразова зміна його мусить потягнути за собою зміну цілого ряду бухгалтерійних книг, а це спричинить тільки не бажані для Уряду Диктатора ЗУНР великі кошти.

4) Адміністраційні підвідділи Уряду Диктатора ЗУНР, не моглиби предложити відділови Державної Контролі касових журналів і оборотових виказів (виказів впливів і доконаних виплат) вже з цієї причини, що таких адміністраційних підвідділів, кромі одного відділу для Преси і Пропаганди, немає. Адміністрація Уряду ЗУНР, дуже упрощена через це, що її з осереджено в Державній Касі. Видатки можуть бути тільки тоді предприняті, коли на них дасть свою згоду дотичний уповноважений і коли вони є затверджені Диктатором ЗУНР.

5) Уряд фінансів Торг. і Пром. зложив схему в бюджетових прелімінарів, які подають точний образ приходів і видатків кожного відділу Уряду Диктатора ЗУНР. Видатки поділені на звичайні з розподіленням на 9 категорій і надзвичайні на 6 категорій. В бюджетових прелімінарах є передбачені усі

титули, які тільки можуть творити предмет видатків і приходів дотичного Уряду.

Ті проекти бюджетових прелімінарів будуть переслані Державній Контролі до оцінки, опісля будуть перевірені Урядом Фінансів Торг. і Пром., одобрені і переслані Диктаторови ЗУНР до затвердження. В той самий спосіб буде поладжуваний кожен, евентуальний поза бюджетовий і непредвиджений видаток так що ніякий видаток не зможе мати місця без попереднього його оцінення, провірення і апробату. Супроти цього повторенням отже вже зроблені роботи булоби зіставлювання загального Державного рахункового виказу, яке малоби дати зрівнання приходів з розходами, бо вже таке саме зладжене Державною Касою загальне рахункове замкнення подаватиме точне відношення приходів до розходів Уряду Диктатора ЗУНР. Річею Державної Контролі буде повище замкнення перевірити.

б) Рівнож в друге велаби Державна Контроля вже раз зроблену працю через предкладання виказів стану всіх державних довгів Уряду ЗУНР, бо Уряд фінансів Торг. і Пром. веде у спеціально заложеній книзі державних претенсій і довгів усі зобовязання і довги та держить їх в евіденції.

Б) Щож знова відноситься до головної часті «Внутрішнього Правильника Службового Найвищої Державної Контролі» а саме організації Відділу Державної Контролі то поминувши

І) незгідність зглядно противорічність деяких артикулів Внутр. Пр. Сл. Н. Д. К.) з артикулами проекту організації Державної Контролі а саме § 18, В. П. С. Н. Д. К. з § 4 Орг. Д. К.

II) і факт, що багато артикулів «Внутр. Правильника Служб. Н. Д. К.» лише повторює артикули проекту організації Державної Контролі і подає цей самий зміст як пр. § 1, Орг. Д. К., відповідає § 11, Внутр. Прав. Сл., § 2, Орг. Д. К., відповідає §§ 12 і 13 Внутр. Прав. Сл., § 3 Орг. Д. К., відповідає § 24, Внутр. Прав. Сл. і т. д.

Годиться подати слідууючі замітки:

III) Ціллю відділу Державної Контролі Уряду Диктатора ЗУНР єсть перевірювати, чи фінансові операції Уряду Диктатора ЗУНР годяться з фінансовими законами і виданими розпорядками. Поодинокі Відділи Уряду ЗУНР не мають

повновастей самовільно заряджувати виплати, так що вони можуть бути переведені тільки після рішення Диктатора ЗУНР або по його волі. Як що затверджено розмір компетенції відділу Державної Контролі, зазначений у «Внутрішньому Правильнику Службовому Найвищої Державної Контролі» моглаби зайти колізія евентуальної критики рішень найвищого чинника Уряду ЗУНР, себто Диктатора ЗУНР, через йому підчинений орган.

IV) Уряд Диктатора ЗУНР несубсидіює «більших державних або державою завідуваних заведень» а як що організація Відділу Державної Контролі вносить характер приноровлення до теперішнього способу ведення праць Уряду Диктатора ЗУНР, являється повновасть у цьому взгляді безпредметовою «спосіб конт. II § 14». А на майбуття тільки парлямент матиме змогу означити чи Державна Контроля буде органом парляментарним чи органом державного правління.

V) Уступ проведення рахунковости «III § 17» і відношення ся Уряду Диктатора ЗУНР до відділу Державної Контролі по дотичнім рішення злишний вже з цеї причини, що рахунковости поодинокі відділи не провадять; впрочім підписаний Уряд покликується на точку 4 уступу А) отсего письма і на п. ч. 32/21 Уряду Фін. Торг. і Пром. переслане Президіяльній Канцелярії.

VI) Зіставлення бюджету (Внутр. Пр. Сл. IV § 19 та поділ позицій поодиноких відділів на розділи, заголовки і рубрики покривається з поділом приміненним Державною Касою, уперти на дотеперішній трилітній практиці і на дійсних потребах Уряду Диктатора ЗУНР.

VII) Квоти передбачені в бюджетових прелімінарах не конче мусять бути зужиті в часі з гори означеному тому, бо Уряд наш находиться в надзвичайному положенню, в чужій Державі і мусить числитися з непередбаченими з гори перешкодами, які можуть мати вплив на дотичну вплату чи виплату.

З огляду на це, що в пересланому «Внутрішньому Правильнику Службовому Найвищої Державної Контролі» повторюється зміст артикулів проекту організації Державної Контролі пересланого свого часу Президіяльній Канцелярії Відділом Державної Контролі підписаний Уряд має честь звернути увагу на його письмо ч. 32/21 През. Ф. Т. П., і втретє повторити своє попереднє внесення: установити відділ Дер-

жавної Контролі чи контрольну Комісію як чинник періодично перевірюючий діловодство і рахунковість Уряду Диктатора ЗУНР.

Під нинішню пору являється актуальним переведення перевірки видатків Уряду Диктатора ЗУНР, за час його перебування за кордоном. Всі ці видатки з минушого і найблизшого майбутнього обмежуються до одержання Уряду Диктатора ЗУНР, Дипломатичних заступництв і місій. Переведення перевірки їх являється нічим іншим, як тільки шконтром.

А переведення шконтру не вимагає окремого Уряду з цілим апаратом а вистарчатиме до цього контрольна Комісія зложена з фахових людей. Дотична Комісія матиме легке завдання перевірити на основі бюджетових прелімінарів і державного бюджету законність видатків Уряду Диктатора ЗУНР. Доперва коли ми вернемо до краю і схема видатків і приходів ускладниться і упостійниться, тоді доперва треба буде основати окремий контрольний Уряд на лад інших європейських держав. Тепер можна тільки підготувати праці і зібрати матеріали до проєктів з державної Контролі до їх будучого зужитковання.

Відень, дня 29 жовтня 1921 року.

В. Сінгалевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 78. Машинопис. Оригінал.

№ 345
КВИТАНЦІЇ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ
ПРО ОДЕРЖАННЯ ГРОШЕЙ ВІД ФІНАНСОВО-
ТОРГІВЕЛЬНОЇ МІСІЇ ЗУНР У ВАШІНГТОНІ

1 листопада 1921 р.
15 листопада 1921 р.
27 грудня 1921 р.

КВІТ

на 2200 \$ (два тисячі двіста американських доларів), які Уряд Галицької Республіки одержав від фінансово-торговельної місії Галицької Республіки у Вашингтоні, дня 12 жовтня 1921.

Відень, дня 1 листопада 1921 р.

на 2600 \$ (два тисячі шістьсот американських доларів), які Уряд Галицької Республіки одержав від фінансово-торговельної місії Галицької Республіки у Вашингтоні, дня 10 листопада 1921.

Відень, дня 15 листопада 1921 р.

на 10 000 \$ (десять тисяч американських доларів), які Уряд Галицької Республіки одержав від фінансово-торговельної місії Галицької Республіки у Вашингтоні, дня 27 грудня 1921.

Відень, дня 27 грудня 1921 р.

д-р Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 301. Машинопис. Оригінал.

№ 346

РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО ЗАМІНУ НАЙВИЩОЇ ОБРАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ УРЯДОМ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛІ

29 грудня 1921 р.

Арт. I

Обов'язуючі у Західно-Українській Народній Республіці на основі закону Української Національної Ради у Львові «Про тимчасову організацію адміністрації» з дня 16 падолиста 1918 постанови цісарського розпорядку з дня 21 падолиста 1866 ч. 140 В. з. Д. про упорядкування Державної обрахункової і контрольної служби (враз з правильником для Найвищої Обрахункової Палати), — не були ще досі уведені в життя.

Ті постанови ані створений ними урядовий апарат не відповідають у всьому конституції Західно-Української Народної Республіки і вимагають тому основної зміни.

З окрема не відповідають вони тому виїмковому положенню, у якому знаходиться Уряд Західно-Української Народної Республіки під сю пору.

Основна реформа тих постанов може бути переведена щойно серед нормальних відносин — відповідно до дальшого напрямку будівництва держави.

Поки що однак, з огляду на конечність постійного і систематичного виконання контролі тих деяких галузей державної адміністрації, які серед даних обставин Урядом дійсно виконуються, — заходить потреба покликати до життя вже тепер орган контрольний, який хоч опирався на обов'язуючих

до тепер постановвах — але під зглядом обсягу компетенції та своїм невеликим апаратом бувби достаточо приноровлений до тих надзвичайних обставин, серед яких знаходиться Держава і єї Уряд.

Вдоволяючи тій потребі постановляю як слідує:

§ 1

Компетенція Найвищої Обрахункової Палати створена постановами обовязуючого цісарського розпорядку з дня 21 падолиста 1866 ч. 140 В. з. Д. переходить з нинішнім днем на окремиї, самостійний відділ Уряду, який отсим установляється під назвою «Уряд Державної Контролі» — із слідуєчими змінами (§§ 6—15 ціс. розп.).

§ 2

Для улегчення систематичної контролі обовязані усі центральні відділи Уряду та відповідні підлягаючі їм установи, як довго при них не істнуватимуть належито зорганізовані обрахункові департаменти, — запровадити і вести у себе:

а) по при істнуючі реєстри справ ще окремі систематичні реєстри тих справ, у яких западають рішення, на основі котрих переводиться Державною Касою або касама істнуючими при поодиноких відділах Уряду чи підлеглих установах пририманне або витрата грошей, ефектів і т. п. або переводяться зміни у стані иньшого майна державного;

б) в міру істнування власних кас систематично заведені книги касові;

в) щомісячно предкладати Урядови Державної Контролі безпосередно, згл. при підляглих установах через центральні відділи Уряду, систематичні викази згаданих вище під а) і б) справ і стану кас.

Такі викази має щомісячно предкладати Урядови Державної Контролі також Державна Каса.

Блищі постанови що до способу полагоджування справ згаданих в уст. а), що до ведення реєстрів тих справ, і касових книг та про спосіб предкладання виказів Урядови Державної контролі будуть видані окремиим розпорядком (§§ 3, 4, 5 ціс. розп.).

§ 3

У кождім случаю неналежитого вияснення справи або позиції підлягаючої контролі а також коли не прийшло до порозуміння з дотичним Урядом що до піднесених Урядом Державної Контролі сумнівів адміністраційного характеру, має

бути справа предложена до вирішення Диктаторови (§ 9 ціс. розп.).

§ 4

Задля важних причин може бути шефом даного відділу Уряду застережене перегляданне актів певних справ виключно лише шефови Уряду Державної Контролі.

Уряд Державної Контролі може домагатися переслання собі актів для переглянення, оскільки се не спинювало би значно ходу урядових чинностей даного уряду чи установи (§ 11 ціс. розп.).

§ 5

Уряд Державної Контролі має право і обовязок обняти своєю діяльністю також справи:

1) з часу до zorganizовання і уведення в життє Уряду Диктатора ЗУНР розпорядком з дня 1 серпня 1920 Ч. 1/През. Д. I 1/ 1920

2) від того часу по день розпочаття обовязуючої сили отсего розпорядку.

Контроля тих справ має бути переведена і покінчена — а то за час як під 1) до 15 червня 1922, а за час як під 2) до 15 марта 1922 і має опертися на актах, реєстрах і книгах касових так як они були у обох тих періодах фактично ведені.

В тім часі мають бути предложені Диктаторови окремі звіти із переведеної контролі обох періодів адміністраційної діяльності.

Звіти із своєї діяльності переведеної на основі предкладаних виказів (§ 4) предкладає Уряд Державної Контролі що місячно а щонайменше що три місяці з своїми поміченнями, а з окрема що до потреби поліпшення діловодства поодиноких відділів, можливости повизшення або зменшення доходів чи розходів як взагалі в справах державного майна і довгу.

В разі сконстатовання вчинку підпадаючого карному закону обовязаний Уряд Державної Контролі передати справу через наставну власть а проти Уповноважених або шефів самостійних відділів Уряду Диктатора по зложенню звіту Диктаторови негайно Державній Прокуратурії для ведення карного поступовання.

Як довго одначе діяльність Державної Прокуратурії ЗУНР є завішена, обмежить ся Уряд Державної Контролі в кождім

такім випадку на донесенню так наставній власті як і Диктаторови (§ 13 цієї розп.).

§ 6

Уряд Державної Контролі виконує також контролю Державного довгу. Їго шеф згл. особа до заступства управнена підписує державні довжні грамоти і заяви запоруки та запоручує тим способом вірителям законність зобовязань Держави і правильне вписанне довжних грамот до книги державних довгів.

§ 7

Правом і обовязком Уряду Державної Контролі є перед затвердженням загального і додаткових державних бюджетів і прелімінарів переглядати їх і робити помічення чи поділ на відділи і позиції відповідає рахунково практичним потребам та чи преліміновані звичайні і надзвичайні доходи і розходи не противляться обовязуючим нормам, законам та приписам.

§ 8

На чолі Уряду Державної Контролі ЗУНР стоїть «Шеф Державної Контролі».

Їму прислугують права Уповноваженого і участь у Колегії Уповноважених з голосом рішаючим у справах, які належать до компетенції Уряду Державної Контролі ЗУНР.

Чинности урядові виконує він під безпосередною відвічальністю перед Диктатором, одинично, при помочі назначених для того урядовців і сил канцелярійних іменованих Диктатором, яких число, характер урядовий і платні не означаються постійно.

В разі перешкоди заступає Шефа особа на даний час Диктатором до того уповажнена.

Арт. II

Сей розпорядок стає обовязувати з днем нинішним. Їго виконанне доручую стоячим на чолі поодиноких відділів Уряду Уповноваженим та шефам иньших самостійних відділів, з тим, що протягом місяця січня 1922 мають предложити мені до затвердження спільний для усіх відділів розпорядок про спосіб ведення і полагоджування справ, реєстрів та кас, і спосіб зіставлювання і предкладання та полагоджування виказів згаданих у § 2 сего розпорядку.

У Відни, дня 29 грудня 1921.

Печатка.

Е. Петрушевич

№ 347
РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ВИПЛАТУ НАДЗВИЧАЙНОГО ДОДАТКУ ДО ПЛАТЕНЬ
З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

3 січня 1922 р.

§ 1

Особи управнені постановою § 1 розпорядку з 26 грудня 1921 Ч. 806 През. Д. до побору дорожнечого додатку, —
1/24.1921

одержують з нагоди свят Різдва Христового в році 1922 надзвичайний святочний додаток.

§ 2

Святочний додаток виносить:

- 1) для осіб, які мають на удержанню жінку і діти: десять тисяч австр. корон;
- 2) для осіб, які мають на удержанню лише жінку: вісім тисяч п'ятсот австр. корон;
- 3) для усіх інших: сім тисяч австр. корон.

§ 3

Жінки або діти, котрим на основі сего розпорядку прислугує самостійне право до святочного додатку зглядно, котрі не є дійсно на удержанню управнених до святочного додатку, мають бути при обчисленню додатку (§ 2) поминені.

§ 4

Сей розпорядок обов'язує з днем нинішнім.

Єго виконанне доручую Уповноваженому для справ фінансів.

Печатка.
Відень, дня 3 січня 1922.

Е. Петрушевич

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 14, арк. 39. Машинопис. Оригінал.

№ 348

**ЛИСТ УПОВНОВАЖЕНОГО ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ
КОСТЯ ЛЕВИЦЬКОГО ПРЕДСТАВНИКОВІ ГАЛИЦЬКОЇ
РЕСПУБЛІКИ У США ЛЬОНГІНУ ЦЕГЕЛЬСЬКОМУ ЩОДО
ЗВИНУВАЧЕНЬ ЙОГО В СЛУЖБОВИХ ПРОВИНАХ,
СТВЕРДЖЕНИХ СЛІДЧОЮ КОМІСІЄЮ**

25 лютого 1922 р.

На підставі уповноваження ВД пана Президента д-ра Евгена Петрушевича з 24 лютого 1922, ч. 73/През. Д 1922 впроваджується проти Вас дисциплінарне поступовання в напрямі провини, означеної в § 8 б. ціс. розп. з 10 марта 1860 (В. з. Д. ч. 64), якої Ви допустилися вище наведеними вчинками і ствердженими у звіті Комісії для розсліду Вашої діяльності з 8 лютого 1922:

1. що Ви заключивши умову іменем нашого уряду з Навігейшен К^о 7 мая 1921 і побравши під тоїж компанії 3100 (три тисячі сто) долярів готівкою до рук власних, не повідомили сей час Уряду, що таку квоту побрали, ані не зложили її до каси нашого уряду;

2. що не маючи від ВД Пана Президента зглядно від нашого Уряду уповноваження до заключення одноміліонової позички канадійської, приступили Ви до заключення такої ж умови з п. Боєром 28 червня 1921, зглядно 18 липня 1921, надуживаючи притім неправно довіря ВД. Пана Президента до Вашої особи;

3. побравши від п. Боєра 28 червня 1921, перший задаток в квоті 3000 (три тисячі) канадійських долярів, а дня 18 липня 1921, дальший задаток в квоті 4.000 (чотири тисячі) канадійських долярів, знова ані не повідомили, ані не зложили ви тих грошей до Каси Уряду у Відни, ані до Каси нашого Представництва у Вашингтоні;

4. що таким самовільним поступованням без порозуміння з ВД Паном Президентом, зглядно нашим Урядом поставили Ви себе, як представника нашого Уряду і нашу фінансову комісію (д-рів Березовського і Мишугу), як також наш Уряд взагалі, в таке положення, що Боєр і он Трост-К^о, могли під загрозою арештовання вимушувати на д-рі Березовським затвердження концесій для себе, а опісля прислати свого синдика до Відня і Льондону, щоби грізьбами примушувати

наш Уряд до стіналізовання тих договорів, наражуючи також політичні інтереси населення Східної Галичини на непредвидені і вельми шкідливі наслідки;

5. що своїми самовільними операціями та припинаннем грошей для себе і невідданням їх до розпорядимости нашого Уряду, як також взагалі нерозважним трактованнем справ фінансової натури, наразили Ви наш уряд на маєткові втрати, хоч би через те, що прим. Боєр. і К^о домагаються від нашого уряду звороти квоти 23 100 (двадцять три тисячі сто) канад. долярів мнимо Вам виплачених, — а Урядови зглядно комісії, що вела вступні доходження, не вдалось перевірити, чи Ви побрали лише 10 000 (десять тисяч) канад. долярів, як стверджує фірма Боєра 23 100 (двадцять три тисячі сто) канад. долярів, то значить неправдивости отсего домагання Боєра і К^о;

7. що рахунки з побраних грошей іменем нашого Уряду, предложили Ви аж на жадання комісії для розсліду Вашої діяльности з початком місяця лютого 1922;

8. що Комісія для розсліду Вашої діяльности не була в можности розслідувати правдивости Вашої оборони в справах рахунків, — а надто:

9. що безпосередно по покінченню доходжень комісією для розсліду Вашої діяльности, зголошені зістали до нашого Уряду нові претенсії до звороту квот, побраних Вами.

На тій підставі, рівночасно суспендується Вас в урядованню як Представника Галицької Републики в Зєдинених Державах Північної Америки з завіщеннем Ваших поборів, а то: з днем 27 падолиста 1921.

Проти сєго рішення прислугує Вам право внести на мої руки представленне до ВД Пана президента в речинци 14-ти днів від доручення сєго письма.

Внесенє представлення проти суспензії не спинює її виконання (§ 5 розп. Дикт. з 22 лютого 1922, ч. 101/През. Д. 1.6/1923).

Відень, 25 лютого 1922.

*Уповновласнений Уряду для Справ
Закордонних Галицької Републики
д-р Кость Левицький, в. р.*

Печатка.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 303. Машинопис. Копія.

№ 349

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДОВІ ДЛЯ СПРАВ
ЗАКОРДОННИХ ПРО ТИМЧАСОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ
ЙОГО УПОВНОВАЖЕНИМ ГРИГОРІЯ МИКЕТЕЯ**

8 квітня 1922 р.

На внесок Уповноваженого для Справ Закордонних доручив
вдп. Диктатор рішенням з 8 квітня 1922 на час поїздки Уповно-
важеного до Генуї заступство п. Григорієви Микетеєви.

Се рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, дня 8 квітня 1922.

Печатка.

*Шеф Президіяльної канцелярії:
Л. Петрушевич, в. р.*

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 44. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 350

**ЛИСТ ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ПРО ДОДАТОК
ДО РОЗПОРЯДКУ ДИКТАТОРА ПРО ЦІНИ НА ОДЯГ**

12 квітня 1922 р.

Президіяльна Канцелярія Диктатора ЗУНР

Додаток до розпорядку Диктатора ЗУНР з дня 11 квітня
1922 Ч. 195/През. Д. про виплату урядовцям одноразового
1 9/1922

надзвичайного додатку на справлення од.

Цінник одержі і білля, закуплених Урядом ЗУНР для роздачі
між урядовців і старшин

Поз.	Предмет	Ціна в коронах
1.	1 пара білля	5 800
2.	плащ	18 000
3.	блюза	10 000
4.	сподні	10 000

Відень, дня 12 квітня 1922.

Печатка.

Л. Петрушевич

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 46. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 351
**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ В ГАЗЕТІ «УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР»
 ПРО НАРАДУ ЧЛЕНІВ УНРАДИ У ВІДНІ 12 КВІТНЯ 1922 Р.
 І ЇЇ ДЕКЛАРАЦІЮ ДО МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
 В ГЕНУЇ**

22 квітня 1922 р.

Нарада членів Національної Ради у Відни

Дня 12-го квітня с. р. відбулася у Відни нарада членів Національної Ради ЗУНР, що перебувають за границями краю. З 29 сих членів явилися: Ернест Брайтер, Семен Вітик, д-р Станислав Дністрянський, Антін Крушельницький, д-р Олександр Колесса, Лев Левицький, д-р О. Марітчак, др О. Назарук, др. Роман Перфецький, Лев Петрушевич, Степан Полянський, Ілля Семака, Микола Спинул, д-р Кирило Трильовський і д-р Льонгін Цегельський. Д-р Смаль-Стоцький і д-р Євген Левицький оправдали свою відсутність; д-р Кость Левицький, Др. Витвицький і Волод. Сінгалевич не могли явитися задля важної службової перешкоди (перебувають в Генуї).

Наради відкрив іменем Ініціативного Комітету п. Лев Левицький, після чого на основі реферату п. А. Крушельницького по короткій дискусії одноголосно ухвалено отсю резолюцію:

«Члени Національної Ради ЗУНР, що живуть за кордоном, зібравшись у Відни дня 12 квітня 1922, уважають за потрібне й конечне відбувати періодично спільні наради в справі нашої національно-державної політики і в тій цілі рішають уконституватися».

По порозумінню партійних груп між собою рішено вибрати президію, зложену з голови, 5 заступників голови та секретаря. До Президії одноголосно вибрано п. Льва Левицького головою, пп. Брайтера, Семаку, Крушельницького і Трильовського заступниками голови, а одно місце заступника голови застережено для радикальної групи (покищо необсаджено). Секретарем вибрано п. С. Полянського.

По політичнім рефераті Д-ра Цегельського вивязалася над предложеним текстом декларації коротка річева дискусія,

в котрій забирали голос пп.: Вітик, Назарук, Дністрянський, Крушельницький, Перфецький і Семака, ставляючи деякі поправки. Деклярацію прийнято в такому тексті:

«Збір членів Національної Ради ЗУНР (Східної Галичини й Північної Буковини), пробуваючих за кордонами краю, а зібраних у Відні дня 12 квітня 1922 р., рішив звернутися до Міжнародної Конференції в Генуї з отсею заявою:

«Майже від трьох літ знаходиться територія Західно-Української Народної Республіки (Східна Галичина й Північна Буковина) під чужинецькою окупацією Польщі й Румунії. Окупацію Східної Галичини дозволено Польщі постановою Найвищої Ради Мирової Конференції в Парижі з дня 25 червня 1919 р., котрою то постановою рівночасно застережено, що міжнародне становище Східної Галичини має бути рішене в будучині згідно з волею населення краю. Сю свою волю населення сього краю виявило без ніякого сумніву отсими фактами: проклямованнем та сотвореннем Західно-Української Народної Республіки на тих землях бувшої австрійської монархії, що мають без сумніву більшість української людности, а то в жовтні й листопаді 1918 р., зорганізованнем на тих землях правильної цивільної адміністрації сеї республіки; утвореннем парламентарно-репрезентаційного тіла: Національної Ради ЗУНР; зорганізованнем около 150 000 армії, котра з героїзмом боронила сей край перед інвазією переважаючих ворожих сил протягом девятьох місяців, останки котрої існують ще досьогодня; вкінці постійним та солідарним опором населення сього краю супроти окупаційних властей та супроти всяких змагань до якогонебудь звязку сеї землі з Польщею або Румунією.

Рахуючися з так проявленою волею населення краю, установили Союзні Держави міжнародними актами в Спа і в Севрі державні границі Східної Галичини супроти Польщі, Чехословаччини й Румунії. Навіть сих актів, підписаних також представниками Польської республіки, не переведено в житте і Східна Галичина в цілости дальше лишається в польській окупації. А вже цілковито знехтовано волю населення Північної Буковини, признаючи її третим арт. севрського договору Румунії.

Легальним представником волі населення цілої території ЗУНР (Східної Галичини й Північної Буковини) остала

досьогодні Національна Рада ЗУНР. Тому збір членів Національної Ради ЗУНР, маючи можливість свobodно зібратися й висловити свою волю тільки поза границями краю:

Протестує торжественно перед Міжнародною Конференцією в Генуї проти окупації території Західно-Української Народної Республіки військами чужих держав як проти насильства, зломання природного права населення краю на самоозначення та знехтовання волі населення краю, висловленої ясно та засвідченої кровю героїчної армії і смертю багатьох тисячів патріотів, мучених і трачених окупантами.

Домагається безпроводочного усунення чужої окупації, що відібрала населенню краю всякі політичні права та гарантії горожанських свобод, що девастує край та руйнує економічно населення його, що вводить у край елемент смертельної національної і соціальної незгоди штучною кольонізацією спроваджених з Польщі поселенців, що піддержує в краю досьогодні воєнний стан і тим усім анархізує й унеможлиблює його поворот до нормального життя.

Домагається привернення державної незалежності краю.

Домагається ревізії трактату в Севрі, оскільки визначені границі території ЗУНР (Східної Галичини й Північної Буковини) віддають Польщі і Румунії безсумнівно українські землі.

Зазначує з усім натиском, що садинок уповажненим промовляти іменем населення Східної Галичини й Північної Буковини є Національна Рада з її Президентом д-ром Євгеном Петрушевичем на чолі та що ніхто інший не має ніякої легітимації давати іменем населення Західно-Української Народної Республіки якінебудь заяви».

З черги на внесення д-ра Перфецького ухвалено одностайно таку резолюцію:

«Збір членів Української Національної Ради у Відні з дня 12 квітня 1922 р. з обуренням п'ятує провокаційну акцію Польщі супроти українського народу Східної Галичини та стверджує, що брехливі інсинуації й очернення в органі «Україна», видавані в українській і французькій мові в польським державним інтересі, являються супроти української державности, а з окрема Української Національної Ради й Галицького Уряду безпримірною провокацією. Провокація

ся зустрілася вже з належним осудом і нап'ятованнем усеї української суспільности».

На сім засіданне закінчено — з тим, що найблище скличеться по Великодних Св'ятах.

Від Ред.: Сей комунікат членів Української Національної Ради важний тим, що стверджує також однодушність політичних представників нашого народу на еміграції з легальним Урядом Галичини. Як нашим читачам відомо, політичні представництва краю вже передтим з цілим натиском признали правильність політики нашого Уряду. Сей комунікат цікавий ще тим, що до решти дезавує провокаторську діяльність Греківської «України».

Український прапор. — 1922. — 22 квіт.

№ 352

РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ПРО ВИПЛАТУ УРЯДОВЦЯМ І ФУНКЦІОНЕРАМ УРЯДУ НАДЗВИЧАЙНОГО ДОРОЖНЕЧОГО ДОДАТКУ за червень 1922 р.

29 травня 1922 р.

Згідно з внеском Уповноваженого для Справ Фінансів постановляю, що слідує:

Арт. I

За місяць червень 1922 має бути виплачено титулом дорожнечого додатку:

§ 1

Урядовцям і функціонерам нашого Уряду у Відни занятим стало і цілоденно 700%-овий додаток нормальних поборів.

§ 2

Прочим особам остаючим до тепер поза листом Урядовців і функціонерів на так зв. листі допомогівій має бути виплачений 250%-овий додаток.

Арт. II

Сей розпорядок обов'язує з днем нинішнім.

Відень, дня 29 мая 1922.

Д-р Евген Петрушевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 66. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 353

**ЗАЯВА ЧЛЕНА УНРАДИ АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО
НА ЗАСІДАННІ ЗАКОРДОННОЇ ГРУПИ УНРАДИ У ВІДНІ
16 червня 1922 р. ЩОДО ІІ СТАТУСУ**

16 червня 1922 р.

1. З огляду на те, що УНРада в краю не може відбувати засідання, що взагалі зміряння парламентарного представництва під чужою окупацією немислимі, члени УНРади, зорганізовані в групу УНРади за кордоном признають цю закордонну УНРаду у Відні тимчасово парламентарським представництвом українського народу з повною його компетенцією до того часу, поки зможе зібратися повна УНРада в краю.

2. З огляду на заломання нашим урядом політичної лінії УНРади з 3 січня 1919 р., УНРада за кордоном вибирає політичну комісію, яка переглянула б всю справу зміни лінії політики і прийшла з відповідним звітом і внесками перед повну раду.

3. З огляду на недокладний фінансовий звіт і на невідповідний спосіб ведення фінансової господарки, УНРада за кордоном вибирає фінансову комісію, яка розглянула б усю фінансову господарку і прийшла перед повну Раду з внеском в справі характеристики господарки і відповідною петицією.

4. УНРада за кордоном вважає неможливою на далі дотеперішню форму влади диктатуру і висловлюється за негайною зміною в цьому напрямку.

5. УНРада за кордоном висловлюється за привернення парламентарного режиму через зорганізування парламентарного уряду, який працював би в порозумінню з УНРадою за кордоном та її комісіями і був би перед нею відповідальний.

6. УНРада за кордоном висловлюється за повернення правильної лінії політики по принципах з 3 січня 1919 як волі всього українського народу.

7. УНРада за кордоном і її уряд пороблять спільними силами заходи коло реставрації фінансів і рятування того, що дороге всім нам, а саме: українського представництва на міжнародній політичній арені.

№ 354

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ПРО ВИПЛАТУ
ДРУГОГО ДОРОЖНЕЧОГО ДОДАТКУ за червень 1922 р.**

23 червня 1922 р.

На внесенне Уповноваженого для Фінансів постановляю як слідує:

Арт. I

В місяці червни 1922 має бути виплачено титулом другого дорожничого додатку урядовцям і функціонерам остаючим на листі сталих платень слідуючі квоти:

- 1) для осіб 1, 2 і 3 кляси платень до 100.000 австр. кор.,
- 2) для осіб 4, 5, 6, 7 і 8 кляси по 75.000 австр. кор.,
- 3) для осіб дальших кляс по 50.000 австр. корон.

Арт. II

Сей розпорядок стає обовязувати з днем нинішним.
Відень, дня 23 червня 1922.

Д-р Евген Петрушевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 64. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 355

**ВНЕСЕННЯ Д-РА РОМАНА ПЕРФЕЦЬКОГО І ТОВ.,
ПОСТАВЛЕНЕ НА ЗАСІДАННІ ЗАКОРДОННОЇ ГРУПИ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ДНЯ 26 червня 1922 р.**

26 червня 1922 р.

I. Закордонна Група Української Національної Ради *пятнує* з *обуренням* поставлені на її засіданню з дня 22 червня 1922 внески пп. Семена Вітика і Антона Крушельницького* як також їх вислови з огляду на те, що в них міститься *виразна проти-державна тенденція, яка підкопує визвольну акцію* Української Національної Ради і Західно-Українського Уряду.

II. Закордонна Група Укр. Нац. Ради, стоячи непохитно на становищі повної державної незалежности всіх українських

---

* У справі не виявлені.

земель і на принципах найвисшого ідеалу нації — зєдинення всіх українських земель в одній одноцілій українській державі — стверджує на основі звіту ВП д-ра Костя Левицького, що політика Уряду на Міжнародній Конференції в Генуї вповні пішла по цій основній лінії ідеалу нації через обстоювання повної державної належності Східної Галичини як першого при теперішних міжнародних обставинах етапу до відзискання державної незалежності всіх українських земель.

III. Закордонна Група УНРади, стверджуючи легальність Західно-Українського Уряду, узнає доцільність знесення Диктатури також на внутрі та конечну потребу парламентаризації державного життя і тому звертається до повної Української Національної Ради з ініціативою, щоби вона в порозумінню з Президентом д-ром Євгеном Петрушевичем і Закорд. Групою Укр. Нац. Ради у Відни створила основи для віднови парламентарного правління з відповідним приміненнем до условин теперішнього державного життя Зах. Укр. Нац. Републики.

IV. В слід повищої постанови Зах. Група УНРади приступить до вибору політичної і фінансової комісії по одержанню в тім згляді рішень УНРади у Львові.

V. Рівночасно звертається ЗГУНРади до Уряду а спеціально до Уряду закордонних справ, Уряду фінансів і Уряду державної контролі з домаганнем, щоби безпосередно перед Закордонною Групою УНРади предложили в якнайблиштому часі звіт про всю діяльність Уряду під взглядом політичним і фінансовим за час існування сего Уряду.

VI. Вкінці стверджує Закордонна Група Укр. Нац. Ради, що Західно-Український Уряд ніколи не передавав армії в руки Денікіна, але що армія знеможена хворобами, не могла з огляду на хорих і ранених вчас вицофатися з району, який займали денікинівські війська, та що переговори між обома арміями мали на цілі виключно справи охорони останків нашої армії, а не політичну справу.

VII. Повисші резолюції обнимають всі для державної справи користні внески поставлені в часі нарад без огляду на те, від кого вони походять та супроти сего стають всі інші внески безпредметові.

Предложені отсим внески передав З. Г. Укр. Нац. Ради до відома Укр. Нац. Ради в краю.

Відень, дня 26 червня 1922 р.

Підписали:

Лев Левицький, в. р.

д-р Осип Назарук, в. р.

Ілія Семака, в. р.

Микола Спинул, в. р.

д-р Роман Перфецький, в. р.

д-р Кирило Трильовський, в. р.

д-р Кость Левицький, в. р.

Ернест Брайтер, в. р.

д-р Олександр Марітчак, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 77. Машинопис.
Копія.

№ 356
РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО СТАВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
У РОЗПОРЯДЖЕННІ ВІЙСЬКОВОГО ВІДПОРУЧНИКА
У ВІДНІ

30 червня 1922 р.

Арт. I

На внесенне Військової Канцелярії:

§ 1

Для осіб військових ведених у стані Військового Відпоручника у Відні устанавляється аж до відклику слідуючі місячні побори, платні з гори:

1. для генерала	120 000 а. к.
2. полковника	100 000 а. к.
3. підполковника	90 000 а. к.
4. майора	80 000 а. к.
5. сотника	70 000 а. к.
6. поручника	50 000 а. к.
7. четара і хорунжого	40 000 а. к.
8. підстаршин	30 000 а. к.

§ 2

Постанови § 1 не відбирають німцникам, які є у стажі Військового Відпоручника у Відни права до додатків признаним їм уст. 3 розпорядку з 11 мая 1922 Ч. 250/През. Д.
1 12/1922

і ч. 4140/През. з 11 мая 1922.

В. К./інт.

Арт. II

Сей розпорядок обовязуючий з днем нинішним.

Відень, дня 30 червня 1922.

Печатка.

Д-р Евген Петрушевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 65. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 357

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ В ГАЗЕТІ «УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР»
ПРО НАРАДУ ЗАКОРДОННОЇ ГРУПИ ЧЛЕНІВ УНРАДИ
У ВІДНІ**

8 липня 1922 р.

Закордонна Група Членів Української Національної Ради відбула ряд нарад у Відни в часі від 15 до 29 червня с. р. Народи переведено на основі звідомлень про ситуацію політичну й конференцію в Генуї (реферат Президента д-ра Костя Левицького) й на основі фінансового реферату (посла Сінгалевича). На внесенне п. д-ра Перфецького й товаришів, предложене іменем груп народньо-трудової, радикальної, селянсько-радикальної буковинської і п. Ернеста Брайтера, Закордонна Група членів УНР ухвалила дня 29 червня с. р. м. и. отсі резолюції:

Закордонна Група Української Національної Ради, стоячи непохитно на становищі повної державної незалежности всіх українських земель і на принципі найвищого ідеалу нації — зєдинення всіх українських земель в одній одноцілій українській державі, — стверджує на основі звіту Вп. д-ра Костя Левицького, що політика Уряду на Міжнародній Конференції

в Генуї пішла по сій основній лінії ідеалу нації через обстоювання повної державної незалежності Східної Галичини як першого при теперішніх міжнародніх обставинах етапу до відзискання державної незалежності всіх українських земель.

Закордонна Група Української Національної Ради, стверджуючи легальність Західно-Українського Уряду, узнає доцільність знесення Диктатури також навнутр і конечну потребу парламентаризації державного життя. І тому звертається до повної Української Національної Ради з ініціативою, щоб вона в порозумінню з Президентом д-ром Евгеном Петрушевичем і Закордонною Групою Української Національної Ради у Відни створила основи для віднови парламентарного правління з відповідним приміненнем до умовин теперішнього державного життя Західно-Української Народньої Республіки.

По думці повищій постанови Закордонна Група Української Національної Ради приступить до вибору політичної і фінансової комісії по одержанню в тім напрямі рішень Української Національної Ради в краю.

Рівночасно звертається Закордонна Група УНРади до Уряду, а спеціально до Уряду Закордонних Справ, Уряду Фінансів і Уряду Державної Контролі з домаганням, щоб безпосередно перед Закордонною Групою УНРади предложили в якнайблищому часі звіт про всю діяльність Уряду під оглядом політичним і фінансовим за час істновання сього Уряду.

ЗГУНРади стверджує далі, що Західно-Український Уряд ніколи не передавав Армії в руки Денікіна, але що Армія, знеможена хворобами, не могла з огляду на хорих і ранених учас видістатися з району, який займали денікинські війська, та що переговори між обома арміями мали на цілі виключно справи охорони останків нашої Армії, а не політичну справу.

Американську позичку, яку розписав Уряд, уважає Збір Членів УНРади державною конечністю й тому приймає розписання її до відома.

Повисші резолюції обнимають усі для державної справи корисні внески, поставлені в часі нарад, без огляду на те, від кого вони вийшли. З огляду на те стали усі інші внески безпредметові.

По ухваленню повисших резолюцій відложено наради з тим, що найблизше засідання буде визначене на письмі.

Відень, дня 29 червня 1922.

За Закордонну Групу Членів Української
Національної Ради у Відні:

Лев Левицький, в. р.
д-р **Ол. Маріччак**, в. р.

Український прапор. — 1922. — 8 лип.

№ 358

ПОЛІТИКО-ПРАВНІ ОСНОВИ ІСНУВАННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧНИНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ГАЛИЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

10 липня 1922 р.

Le Conseil National Ukrainien
de la Galicie Orientale.

Bases politiques légales de la Galicie Orientale comme République Galicienne indépendante

1. La Galicie Orientale (Galicie), **territoire** situé entre l'Europe Centrale et Orientale, comprend une superficie de 55.300 km² avec une **population** de 5.450.000 habitants dont 74,4% sont Ukrainiens, 12,1% Polonais, 12,3% Juifs et environ, 1,27% Allemands.

2. Ce territoire appartenait à l'ancienne monarchie austro-hongroise. Au lumps de la élite de cette monarchie, au commencement de Novembre 1918, la population ukrainienne de la Galicie Orientale, comme majorité très prépondérante usant de son droit d'autodisposition, **constitua sur le territoire de la Galicie Orientale son Etat Galicien** comme République Démocratique avec son Parlement (**le Conseil National Ukrainien**) et son Gouvernement (le Secrétariat d'Etat).

3. Contre l'Etat Galicien, appelé République Démocratique Ukrainienne Occidentale, **la Pologne**, dès Novembre 1918, **commença la guerre** afin d'assouvir ses désirs impérialistes.

4. Pour défendre son indépendance l'Etat Galicien organisa une armée comptant plus de 120.000 hommes et combattit contre la Pologne de Novembre 1918 à Juillet 1919 — **alors que le Conseil Suprême de la Conférence de la Paix dans sa décision du 25 Juin**

1919 permit à l'armée polonaise d'occuper temporairement la Galicie Orientale, mais le Conseil Suprême **promit alors solennellement** que quant au statut politique de ce territoire il décidera lui-même selon la volonté de la population, c. à d. selon le **droit d'autodisposition nationale**.

5. Comme suite de cette décision du Conseil Suprême, le Gouverneur ficit Galicien ainsi que l'armée ukraino-galicienne furent forcés **d'aller temporairement au-delà des frontières de la Galicie Orientale** tandis que ce pays restait sous l'occupation militaire polonaise.

6. Ensuite par le Traité de Paix conclu le 10 Septembre 1919 à Saint Germain, les Principales Puissances de l'Entente, à la place de l'Autriche prirent loiblement pour elles-mêmes tous les droits de souveraineté sur la Galicie Orientale, de telle sorte que **le Conseil Suprême de la Conférence de la Paix est maintenant le seul forum compétent pour régler le statut politique de la Galicie Orientale**.

7. Le Conseil Suprême indiquant provisoirement les frontières de la Pologne à l'Est dans son Assemblée du 8 Décembre 1919 traça aussi les **frontières entre la Pologne et la Galicie Orientale** (tracé appelé ligne Curzon), confirmant encore que la Galicie Orientale se trouve au-delà des frontières de la Pologne.

8. Dans sa Conférence du **11 Juillet 1920 à Spa** le Conseil Suprême vota la proposition d'assembler la Conférence de la Paix (Internationale) à Londres où la question de la Galicie Orientale devait être résolue avec la participation des délégués de ce pays.

9. Dans le Traité conclu de 10 Août 1920 à Sèvres entre les Principales Puissances de l'Entente d'une part, la Pologne, la Tchécoslovaquie et la Roumanie d'autre part, l'on traça les frontières de la Tchécoslovaquie et de la Roumanie avec la Galicie Orientale comme avec un territoire distinct.

10. Pendant les pourparlers de la Conférence de la **Paix à Riga le 24 Septembre 1920** la Délégation de la Russie Soviétiste se déclara pour la reconnaissance de l'indépendance politique de la Galicie Orientale.

11. La Délégation du Conseil National Ukrainien de la Galicie Orientale s'adressa, dans ses notes du 28 Novembre 1920 et du 4 Décembre 1920, à la **Société des Nations** à Genève afin que l'on éloigne l'arbitraire occupation polonaise de la Galicie Orientale et que l'on fasse en sorte que la situation politique de ce territoire

soit réglée scion le droit de libre disposition nationale du peuple Ukrainien.

12. Coiine suite à ces notes le **Conseil de la Société des Nations, réuni à Paris le 23 Février 1921** fit un rapport au Conseil des Ambassadeurs à Paris et attira l'attention des Principales Puissances de l'Entente sur la nécessité de régler la situation politique de la Galicie Orientale.

13. Le Conseil National Ukrainien de la Galicie Orientale élu selon le droit de vote universel par la majorité prépondérante de la population **présenta aux Principales Puissances de l'Entente par la note du 30 Avril 1921, les principes de l'organisation politique de la Galicie Orientale comme République Galicienne Indépendante ou l'on garantit**, à toutes les trois nations de ce territoire: Ukrainiens, Polonais et Juifs, **des droits politiques àgaux**, de telle sorte que les deux minorités mentionnées (Polonais et Juifs) selon leur force numérique auraient garantie par la constitution: la participation dans le Parlcinent et dans l'administration de l'Etat. Une telle juste solution de la question de la Galicie Orientale éloignerait les conflits nationaux et donnerait à ce pays la possibilité d'un heureux développement culturel, économique et politique.

14. Afin d'accélérer le règlement de la situation politique de la Galicie Orientale et la délivrance de la population ukrainienne de l'occupation polonaise, la Délégation du Conseil National Ukrainien de la Galicie Orientale s'adressa au mois de Septembre 1921 à **l'Assemblée Plénière des Membres de la Société des Nations** en lapriantd userdeson intervention pour hater véritablement la solution de cette question.

15. Sur la proposition du Ministre Canadien M. Doherty appuyée par le proéminent membre de la Délégation Britannique Lord Robert Cecil, l'Assemblée Plénière de la Société des Nations a Genève, **par la résolution unaniine du 27 Septembre 1921**, exprima aux principales Puissances de l'Entente levoeu: sur l'opportunité de régler à une date prochaine le statut politique de la Galicie Orientale.

16. De plus le **Comité Exécutif de l'Association Anglaise pour la Société des Nations** à Londres la 15 Décembre 1921, vota au nom de la justice nationale de faire des démarches auprès du Gouvernement de la Grande Bretagne pour que la situation politique de la Galicie Orientale soit réglée comme Etat Indépendant de Nations libres.

17. L'Assemblée Fédérale composée des Délégués plénipotentiaires des partis ukrainiens, tenue à Léopol le 28 Janvier 1922, affirma quo sculcinent le Gouvernement de la République Démocratique d'Ukraine Occidentale (Galicie), ayant pour chief le **Président du Conseil National Ukrainien de la Galicie Orientate**, le Dr. Eugène Petroushevytsh, a le droit **de représenter la population de la Galicie Orientale**, de défendre ses intérêts auprès des Gouvernements et des peuples de l'univers, tie conduire an not de cette population de valides pourparlers et de coiclure des conventions obligatoires.

18. Le Comité Exécutif de l'**Association Francaise pour la Société des Nations à Paris** dans sa seance du 20 Mars 1922 tenue sous la présidence de M. Appel Recteur de l'Universilé de Paris vota ces résolutions suivantes: «Quo les Puissances Allieés instituent un organe de contrôle qui surveille et réglemente l'occupation militaire polonaise;

Que, scion le voeu exprimé par la Société des Nations, le 27 Septenibre 1921, le statut politique de la Galicie Orientale soit, dans le plus bref délai, défini par le Gouvernement francais ou d'accord avec les Puissances Allieés;

Que ce statut conformément à la volonté de la grande majorité des habitants, **reconnaisse l'indépendance de l'Etat ukrainien qui s'était constitué spon-tanément le 1er Novembre 1918.**»...

Ces résolutions sont tout-à-fait indentiques à celles adoptées par la «Ligue des Droits de l'homme» à Paris dans sa séance du 5 Décembre 1921.

19. **Pendant les seances de la Conference Internationale** à Gênes les Représentants des Principales Puissances de l'Entente se sont assemblés le 10 Mai 1922 afin d'examiner les notes adressées à la Présidence et a la Commission de la Conference et de juger si ces demandes entrent au programme de la Conférence et s'il y a raison de s'en occuper.

Dans cette assemblée les Représentants des Principales Puissances de l'Entente examinèrent aussi les pétitions faites par la Délégation du Conseil National Ukrainien de la Galicie Orientale et admettant la légitimation du Conseil National Ukrainien de la Galicie Orientale **reconnurent que la question de la Galicie Orientale est comprise sous le deuxième point des résolutions de Cannes et décidèrent que la Sous-Commission de la Commission politique à Gênes doit l'examiner.**

Pendant cette assemblée les Représentants des Principales Puissances affirmèrent **que la question de la situation politique de la Galicie Orientale est internationale et est extraordinairement importante pour la paix de l'Europe**. Mais par malheur l'inattendue rupture des pourparlers avec la Russie et l'Ukraine Soviétistes causèrent la prématurée fermeture de la Conférence Internationale de Gênes et la remise de la solution de la question de la Galicie Orientale mais à une date très prochaine.

20. Ensuite eut lieu le **Congrès de l'Union des Associations pour la Société des Nations à Prague**. Ce Congrès corrobora que la Galicie Orientale forme un territoire international distinct et sur cette base vota à l'unanimité **dans son Assemblée Plénière du 7 Juin 1922**, d'admettre l'Association de l'Ukraine Occidentale (Galicie) à l'Union des Associations de la Société des Nations **et aussi d'adresser aux Principales Puissances de l'Entente la pétition qu'elles règlent la situation politique de la Galicie Orientale**.

21. Mais entre temps la position de la population ukrainienne en Galicie Orientale sous l'occupation polonaise s'empire de jour en jour. Les Polonais colonisent le pays par des colons venus de Pologne; ferment les écoles Ukrainien que les institutions culturelles, humanitaires et économiques; depuis déjà trois ans défendent à la jeunesse ukrainienne les études universitaires; en Tiprisonnent illégalement les Ukrainiens; excluent les fonctionnaires ukrainiens des emplois civils; divisent illégalement la Galicie Orientale en départements polonais (voivodies) et les rattachent à la Pologne, enfin exécutent par force, car contrairement à la volonté de la population ukrainienne, la statistique d'Etat polonais et le dénombrement de la population galicienne orientale afin de démontrer faussement un pourcentage le plus haut possible de la population polonaise, et de forcer la population à se reconnaître citoyens polonais; soutirent aussi de notre population eles milliards pour le tribut polonais, etpreparent les élections pour la Diète polonaise de Varsovie, ainsi donc, parde tels moyens illégaux, ils veulent detruire la population ukrainienne et enlever au Corps international compétent le droit de régler le statut politique de la Galicie Orientale.

22. C'est pourquoi le Conseil National Ukrainien de la Galicie Orientale envoya aux Principales Puissances de l'Entente **une note datée de Vienne le 25 Juin 1922** an il démontra que l'occupation

полонaise changea ia Galicie Orientale en line source d'anarchie et en un enfer insupportable de maux pour la population ukrainienne et exprima les demandes suivantes:

de défendre à la Pologne d'imposer à Ja Galicie Orientale le règlement d'élections pour la Diète polonaise à Varsovic car la Galicie Orientale n'appartient pas à la Pologne;

de former une Commission Internationale pour la protection temporaire de la population devant les abus de l'occupation polonaise en Galicie Orientale, et

de régler d'une façon définitive le plus tôt possible la situation politique de la Galicie Orientate coiiinie État Indépendant de nations libres.

Et c'est ce reglement, qu'au nom de la justice nationale attend la nation ukrainienne de la Galicie Orientale non seulement dans l'intérêt de sa délivrance mais aussi dans l'intérêt de la paix, car l'Etat Galicien Indépendant ecssera d'être le foyer de conflits internationaux et deviendra line imporlante étape pour la paix en Europe.

Vienne, le 10 Juillet 1922.

Dr. Eugéne Petroushevytsh m. p.
Président till Conseil National Ukrainien
de la Galicie Orientale.

Dr. Kost Levytsky m. p.
Ministre des Affaires Étrangères de la
République Galicienne.

ЦДАВОУ, ф. 4440, оп. 1, спр. 4, арк. 33—34 зв. Друкарський відбиток.

№ 359

УРЯДОВИЙ РЕФЕРАТ

«ОСНОВИ САМОСТІЙНОЇ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ»

Не раніше липня 1922 р.*

Основи самостійної галицької державности

По розпаді Австро-Угорщини всі невдоволені її режимом народи, добилися, на основі права самовизначення, своєї державної самостійности й уконституували т. зв. сукцесійні держави Австро-Угорщини. Те саме зробила й ця частина українського (малоруського, рутенського) народу, що замеш-

* Дата встановлена за змістом документа.

кувала суцільною масою північно-східну частину території давньої Австро-Угорщини: Галичину, західну Буковину й північно-східну Угорщину й уконституувала на сих землях Західно-Українську Републіку (75.100 кв. км, 6 400 000 населення, з чого 4 743 000 т. є 73,9% Українців, 12,5% Жидів і 10,6% Поляків).

Наслідком міжнародних договорів, прилучено українську частину давньої Угорщини до Чехословаччини. По девяти-місячній війні з Західно-Українською Републікою, окупувала Польща українську Галичину, Румунія українську Буковину. Тим самим право самовизначення українського народу давньої Австро-Угорщини досі не є здійснене, бо українська **суцільна** територія давньої Австрії знаходиться тепер під ворожою окупацією, яка страшенно тяжить на винищенім фізично й культурно українським народі. Зосібна важка є польська окупація Галичини, найважнійшої з усіх західно-українських земель, найбільш свідомої з усіх українських земель.

Противники Західно-Української держави голосять все й всюди, що її територія й населення, її економічні і соціальні відносини недостаточні й непригідні для збудування самостійної держави.

Тимчасом сама **Східна (українська) Галичина**, що обіймає цілий схід давнього австрійського коронного краю Галичини аж поза ріку Сян і Дуклянський провал, має всі дані, щоби стати самостійною і неутральною державою.

Простір української Галичини виносить 55 000 км² /21000 (square miles) себто близько в двоє більше як простір Бельгії, більше як простір Сербії (перед 1912), Швейцарії, Нідерландів, Данії і т. д.

Населення української Галичини виносить (1914) 5 450 000 з чого 4 000 000 (74,4 %) Українців, які заселяють край збитою масою, 12,2% Поляків розсипаних по краю як бюрократи, державна служба, великі землевласники й селянські кольоністи, 12,3% Жидів розсипаних по містах і місточках торговельників і промисловців, 0,9% Німців. Населенне української Галичини є отже майже таке велике як населення Швеції, більше як населення Болгарії, Греції, Сербії (до 1914), Швейцарії, Данії, Норвегії. Процент автохтонного українського народу (74,4%) більший як Поляків у Конгресовій Польщі (72%).

Географічне положення української Галичини дуже догідне і важне. Галичина лежить приблизно в осередку європейського материка. Галичина є одним з типових країв Східної Європи, які межують з Середньою Європою. Галичина є місцем найвигіднішого переходу зі Східної до Середньої Європи. Тут сходяться шляхи з Чехословаччини, Польщі, Австрії, Угорщини, Югославії, від Адрії в один узол і розходяться звідси вахляристо по Східній Європі: до Берестя, Києва й Москви, Одеси і т. д. й на південний схід до Румунії й усть Дунаю. Тому, що Галичина лежить на головнім європейським вододілі, не зустрічає проведення битих і залізничних шляхів ніяких більших перепон. Навпаки ріки Галичини дають їй легку сполуку з двома морями: Дністер і Прут із Чорним, Сян і Буг (через Вислу) з Балтійським морем. Таким чином Галичина є найважнішим переходовим краєм поміж Східною й цілою останньою Європою.

Галичина лежить на межі двох великих політичних і економічних округів Європи: східно-європейського (Росія й Україна) і середно-європейського (Польща, Чехословаччина, Німеччина, Австрія, Угорщина і т. д.). На таких граничних областях, по законам історії, все повстають поменчі державні організми (прм. між Західною і Середньою Європою повстали так Нідерлянди, Бельгія, Швейцарія).

Галичина лежить на дуже важнім з боку військової географії місці. Тут знаходяться найлегші переходи через на загал трудного преходиму Карпатську гірську систему. Віддане сього краю в руки Польщі чи Росії, дає кожній з них у руки користи, дуже небезпечні для європейського мира. Так як швейцарська держава виросла на альпейських переходах, так повинна вирости в інтересі європейського мира Галицька держава на карпатських переходах.

Прямова будова Галичини з її гірським стрижнем Карпат, стрімкобокими височинами й глибокими річними долинами, дає добрі можливости оборони краю, з другого боку наслідком переваги рівнини над горбистим і гористим краєм, творить найліпші підстави для розвитку управи землі, будови осель, шляхів і т. п. взагалі для розвитку політичного і економічного. В нутрі землі має Галичина мінеральні скарби, головно нафти і соли.

Води в Галичині всюди подостатком, водяних сил, легких до ужитковання є поверх 500 000 кінських сил.

Кліматичні, рослинно-географічні й звіринно-географічні відносини Галичини, у визначеній мірі сприяють розвиткови: лісоводства, хліборобства, огородництва, садівництва, плекання худоби й дробу.

Лісів мала українська Галичина (до війни) 1 450 000 гектарів, т. є. 26,2% усеї поверхні, значить більше як уся Велика Британія, більше як Бельгія, Нідерлянди й Данія разом. У двоє більше як Швейцарія. Продукувала річно 6 000 000 м³ дерева, вивозила 1 000 000 м³ будівельного дерева.

Рибних ставів мала українська Галичина 21 000 гектарів і могла продукувати 5 000 000 кг риби.

Рілі мала українська Галичина: 2 605 000 гект. т. є. понад 47% усеї поверхні, значить більше, як Бельгія, Нідерлянди й Швейцарія разом. З того управляли українські селяни 73%, великі земельні власники (переважно Поляки) тільки 27%.

Хліборобська продукція української Галичини виносила середно-річно 1905—1914:

пшениці	4,756, 446 мр. ст. —	більша як Бельгія, Альжир, Чіллі, Швеція, більше як Нідерлянди, Швейцарія, Данія разом взяті
оркішу	4,295 “ “	
жита	4,627,216 мр. ст.	більше як Данія, Нідерлянди, Болгарія, Румунія, Канада
ячменю	2,582,544 метр. сот.	більше як Італія, Египет, Аргентина
вівса	4,588,932 “ “	більше як Еспанія, Нідерлянди, Болгарія
кукурудзи	837,290 “ “	майже тільки, що Японія
гречки	532,444 “ “	
проса	163,929 “ “	
мішаного збіжа	5,258	
разом збіжа	17,998,354 метр. сот.	
струкових рослин	1,089,906 метр. сот.	
бульби	40,296,809	більше як Бельгія, Нідерлянди, Канада, Італія, більше як Данія, Норвегія, Швеція й Румунія разом взяті.

З цього виходить, що українська Галичина з боку хліборобської продукції є не тільки автаркічна але й може вивозити багато за кордон. І мимо того, що аграрні відносини Галичини дуже сумні, що серед українського населення панує земельний голод мимо того, що 79,8% сільських господарств Галичини є занадто малоземельні, щоби могли розвиватись, мимо того, що всяка посілість займає ще 37,8% цілої поверхні краю, економічно мало вартує і продукує, то доцільна аграрна реформа без ніякого сумніву в короткім часі подвоїть хліборобську продукцію Галичини.

Простір огорудів і садів Галичини виносити 90,695 гект. їх продукція вистарчає для краю вповні.

Управа промислових ростин мало розвита та дає 920,045 м. с. цукрового бурака, 42,682 м. с. льняного сімени, 65,889 м. с. льняного прядива, 95,398 конопельного сімени, 117,624 м. с. конопельного прядива, 33,937 м. с. тютюну і т. д.

Скотарство української Галичини розпоряджало (1910) 681,087 коней, 1,551,934 рогатої худоби, 305,830 овець, 10,345 кіз, 1,317,513 свиний, 7,917,114 дробу. З того огляду Галичина вповні автаркічна і може багато звіриних продуктів вивозити. Лук має українська Галичина 695,383 гект., пасовиск (в тім багато розкішних гірських полонин) 499,530 гект. і продукувала річно 42,863,799 м. с. соломи, 14,273,667 м. с. сіна, 5,850,640 конюшини, 1,434,008 м. с. мішаної паші, 4,192,026 пашних буряків і т. д. Все скотарство є в руках українського селянства. Великі землевласники годували ледви 13,7% коней, 5,7% рогатої худоби, 6,3% овець, 3,3% свиний.

Бджільництво Галичини розпоряджало (1910) 265,074 уліями й продукувало поверх 25 000 м. с. меду й воску річно.

Мінеральні багатства української Галичини дуже значні. **Нафтові** поля займають до 10 000 км² продукція виносила 1909 р. поверх 20 770 000 м. с. нафти і 25 000 м. с. озокериту. Під впливом лихої польської господарки, продукція дуже підупала та має вигляди на світлу будуччину.

Земного газу продукує Галичина 6 000 000 000 м³ річно.

Поклади соли дуже великі. Через монопольні обмеження продукція виносила тільки 1 000 000 метр. сот., однак вона є спосібна до величезного розвитку.

Поклади потасових солий великі та майже не визискувані.

Рудого вугля має українська Галичина дуже багато покладів та вони ледви напочаті.

Торфу найліпшої якості є поверх 200 000 гектарів.

Так само має українська Галичина багаті поклади гіпсу (алябастру), сірки, глини, цементових рухляків, вапна і т. д. та багато мінеральних джерел.

Українська Галичина є одним з найбагатших країв Східної Європи на сирівці. З цього погляду вона не тільки автаркічна, але й здатна до великого вивозу.

Промисл Галичини мало розвитий (значіння мають тільки горальні і рафінарії нафти), однак має гарні вигляди на будуччину. Ще більше має **торговля** наслідком корисного географічного положення Галичини. За свої сирівці може українська Галичина закупити й добре оплатити потрібні фабрикати. Імпорт виносивби приблизно 250 000 000 зол. корон, експорт 300 000 000 зол. кор. річно. **Своєю територією і природними багатствами** має українська Галичина всі матеріальні дані життя спосібною самостійною державою. Ще гарнійші дані має українська Галичина на національнім і соціяльнім полі. Головною основою галицької державности є **українське селянство (78%)** одинока національно свідома й переворотовим мріям недоступна частина східно-європейського селянства. Мимо страшних втрат світової війни, воно збудувало свою самостійну державу (1918—1919) і боронило її 9 місяців проти Польщі, Румунів і російських більшовиків. Не діждавшись за три роки справедливого вирішення Галицької справи, сей селянський нарід мимо страшного гноблення зі сторони польської окупаційної влади зірвався до борби з окупантом і веде її від липня 1922, ірляндськими способами: саботажем і атентатом. Ця обставина є найкращим доказом розпучливого положення українського народу в Галичині. Польська окупаційна влада зачинила перед Українцями всі можливості нормального політичного життя до якого вони мають повну кваліфікацію. Український нарід Галичини розпоряджає поверх 50 000 інтелігентних одиниць, придатних на адміністраторів, суддів і учителів населення Східної Галичини, 20 000 вишколених у світової війні військових старшин і сотні тисяч свідомих і достаточо виобразованих кандидатів на поменчі урядові становища.

З усіх частин 40 мільйонного українського народу галицькі Українці стоять під оглядом національної свідомости й здібности до державного будівництва без сумніву найвище.

Жидівське населення української Галичини, в якого руках лежить майже весь промисл і торгівля живе в згоді з українським населенням і в такій самій мірі невдоволено з польської окупації. Так само прихильні самостійній галицькій державі є розважні автохтонні Поляки української Галичини. Та їх не допускає до голосу польська бюрократія й сольдатска що в супереч постановам мирових договорів хотіла б українську Галичину інкорпорувати до Польщі.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 309. Машинопис. Оригінал.

№ 360
РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ЛІКВІДАЦІЮ т. зв. «ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ»
В КАНАДІ І ЗАПОЧАТКУВАННЯ НОВОЇ ПОЗИКИ
«НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ»

16 серпня 1922 р.

На основі повновласти Державного Секретаріату Західно-Української Народної Республіки і Президії Виділу Української Національної Ради Західно-Української Народної Республіки з дня 16.8.1919 р. заряджую, як слідує:

§ 1

Завіряю Уповноваженого Уряду фінансів предприняти відповідні міри в цілі:

а) зліквідування т. зв. «державної позички», розписаної д-р Л. Цегельським без законної апробати, а веденої оперуючим інститутом Сон-Трост Компані, Монреаль,

б) розписати серед української еміграції Канади позички «Національної Оборони» до висоти 250 000 канадійських доларів;

в) в міру зліквідування згаданої вище т. зв. «державної позички» розписаної д-р Л. Цегельським а веденої оперуючим інститутом Сон-Трост Компані, Монреаль, сконвертовання її на «Позичку Національної Оборони» в Канаді видану на основі цього розпорядку.

§ 2

Намічений прибуток належить зачислити позаетапово а часть з нього відповідаючу дійсному впливови предпринятої позички вставити згідно з етатом в прихід Державної Каси Галицької Републики.

§ 3

Плян і проспект затягнення і переведення Позички Національної Оборони в Канаді предложить мені Уповноважений Уряду фінансів до затвердження.

§ 4

Цей розпорядок входить в життє з днем нинішним:
Відень, дня 16 серпня 1922.

Д-р Петрушевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 56. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 361

**ЗАКОН ПОЛЬСЬКОГО СЕЙМУ ПРО ОСНОВНІ ЗАСАДИ
ВОЄВОДСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЗОКРЕМА
У ВОЄВОДСТВАХ ЛЬВІВСЬКОМУ, ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ
І СТАНІСЛАВІВСЬКОМУ**

26 вересня 1922 р.

USTAWA

2 dnia 26 września 1922 r.

*o zasadach powszechnego samorządu wojewódzkiego,
a w szczególności województwa lwowskiego, tarnopolskiego i
stanisławowskiego.*

Rozdział I. Postanowienia ogólne.

Art. I. Województwa, utworzone w drodze ustawodawczej, są jednostkami samorządowymi (art. 65 ustawy konstytucyjnej).

Prawo stanowienia w sprawach, należących do zakresu działania tego samorządu, przysługuje obieralnym sejmikom wojewódzkim (art. 67 ustawy konstytucyjnej).

Art. 2. Ustawy państwowe określają, jakie sprawy wchodzą w zakres samorządu wojewódzkiego, zwłaszcza z dziedziny kulturalnej, gospodarczej, komunikacji, ochrony zdrowia, opieki nad ubogimi, administracji samorządowej i skarbowości publicznej.

Art. 3. W sprawach, przekazanych samorządowi wojewódzkiemu, sejmiki mają prawo uchylać ustawy w granicach postanowień ustawy konstytucyjnej oraz ustaw państwowych.

Ustawy wojewódzkie, uchwalone przez sejmiki, nabierają mocy obowiązującej na obszarze województwa przez sankcję Prezydenta Rzeczypospolitej, zaopatrzoną w kontrasygnatę Prezesa Rady Ministrów i właściwego ministra, oraz ogłoszenie w dzienniku urzędowym województwa.

Na podstawie ustaw wojewódzkich mogą sejmiki uchylać postanowienia natury administracyjnej.

Art. 4. Ordynację wyborczą sejmików wojewódzkich uchwali Sejm Rzeczypospolitej.

O ważności wyborów i wyboru poszczególnych posłów do sejmiku orzeka Sąd Najwyższy.

Art. 5. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje sejmik przynajmniej raz na rok, odracza go i rozwiązuje.

W razie rozwiązania sejmiku nowe wybory będą zarządzane najpóźniej w terminie trzechmiesięcznym.

Art. 6. Postanowienia art. 21 ustawy konstytucyjnej, odnoszące się do posłów na Sejm, odnosić się będą także do posłów sejmiku z tą zmianą, że prawa, przyznane w artykule tym Sejmowi, służyć będą sejmikom, a nietykalność poselska przysługiwać będzie posłom na sejmik tylko w czasie trwania obrad sejmiku.

Postanowienia art. 22 ustawy konstytucyjnej, odnoszące się do posłów na Sejm, odnosić się będą także do posłów na sejmik w stosunku ich do samorządu i do władz samorządowych w województwie, w którym na sejmik posłują.

Art. 7. Dla przygotowania i wykonania uchwał sejmiku oraz dla sprawowania administracji w zakresie samorządu wojewódzkiego powołane będą wydziały wojewódzkie, których skład określi ustawa szczegółowa.

Art. 8. Wojewoda reprezentuje na sejmiku Rząd Rzeczypospolitej, ma prawo brać udział w jego obradach osobiście lub przez delegowanych urzędników, przedkładać wnioski ustawodawcze, zawiesić każdą uchwałę sejmiku, nie podlegającą sankcji Prezydenta Rzeczypospolitej, oraz uchwały wydziału wojewódzkiego, jeżeli zdaniem jego sprzeciwiają się ustawom.

W razie zawieszenia uchwały sejmiku lub wydziału wojewódzkiego, wojewoda przedłoży bezzwłocznie sprawę właściwemu

ministrowi, a minister, jeżeli godzi się ze zdaniem wojewody, przedłoży ją do decyzji Najwyższemu Trybunałowi, Administracyjnemu.

Postępowanie Najwyższego Trybunału Administracyjnego w tych sprawach określi osobna ustawa państwowa.

Rozdział II. Postanowienia szczegółowe, odnoszące się do województw: lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego.

Art. 9. Samorząd wojewódzki województwa lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego obejmuje:

- 1) sprawy wyznań religijnych,
- 2) sprawy oświecenia publicznego, z wyjątkiem uniwersytetów i szkół z niemi zrównanych,
- 3) sprawy dobroczynności publicznej,
- 4) sprawy zdrowotności publicznej, z wyjątkiem policji sanitarnej,
- 5) sprawy budowlane tudzież dróg publicznych wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz dróg żelaznych lokalnych,
- 6) sprawy agrarne z wyłączeniem reformy rolnej i wszystkie środki, służące do popierania rolnictwa,
- 7) poparcie przemysłu i handlu,
- 8) zastosowanie ustaw Państwa w sprawie regulacji wód, meljoracji i wyzyskania sił wodnych,
- 9) zastosowanie ustaw Państwa o organizacji administracji gmin i powiatów,
- 10) budżet dochodów i wydatków samorządu wojewódzkiego i zamknięcie rachunkowe,
- 11) wreszcie, inne sprawy, które mu przekaze Sejm Rzeczypospolitej.

Art. 10. W każdym z tych trzech województw sejmik składa się z dwóch izb, z których jedną tworzą posłowie kurji ruskiej.

Obie izby obradują i uchwalają osobno pod kierunkiem wybranego przez nie przewodniczącego lub jego zastępcy.

W sprawach wspólnych uchwała zapada za zgodą obu izb.

W sprawach, obchodzących tylko jedną kurję, wystarcza uchwała tylko jednej właściwej izby.

Uprawnienia, zastrzeżone sejmikom wojewódzkim w art. 6 ust. 1 niniejszej ustawy, przysługiwać będą właściwej izbie sejmiku.

Art. 11. Sposób i porządek obrad sejmiku wojewódzkiego oraz djety jego członków na czas trwania obrad określi ustawa regulaminowa, uchwalona przez sejmik.

Art. 12. Sejmik wojewódzki lwowski składa się ze stu członków, z których po pięćdziesiąt przypada na każdą izbę.

Sejmiki wojewódzkie: stanisławowski i tarnopolski składają się każdy z sześćdziesięciu członków, z których po trzydziestu przypada na każdą izbę.

Art. 13. Na cele samorządu pomienionych województw Sejm Rzeczypospolitej przeznaczać będzie corocznie kwotę, odpowiadającą wydatkowi, który na te same cele w innych województwach ponosi Państwo, a to według stosunku liczby ludności województwa do liczby ludności reszty województwa.

Z kwoty tej będą pokrywane przedewszystkiem wydatki wspólne województwa; ewentualna nadwyżka będzie rozdzielona pomiędzy obie izby do ich rozporządzenia, ewentualny niedobór zaś będzie pokryty przez obie izby.

Zasiłki, przeznaczane na pokrycie szkód, wyrządzonych działaniami wojennymi, nie będą przy obliczeniu tej kwoty brane w rachubę.

Art. 14. Wydatki na cele samorządu jednej tylko kurji pokrywa każda izba osobno, nakładając na ludność swej kurji dodatki do podatków państwowych bezpośrednich lub podatki bezpośrednie.

Art. 15. O ile obie izby zamierzają nałożyć na cele ogólne podatek pośredni lub opłatę, nie dającą się rozłożyć wedle przynależności do kurji opodatkowanych, to muszą się porozumieć i nałożyć zgodnie podatek taki lub opłatę na wszystkich mieszkańców województwa.

Art. 16. Nadwyżkę, pozostałą po pokryciu wydatków wspólnych (art. 13 i art. 15 niniejszej ustawy), rozdziela się pomiędzy obie izby sejmiku wedle stosunku liczbowego kurji ruskiej do ogółu ludności danego województwa.

Tę samą zasadę stosuje się przy rozdziale kwot, przeznaczonych na pokrycie ewentualnego niedoboru, wynikłego z wydatków wspólnych.

Art. 17. Zasady zakładania prowadzenia katastru podatkowego dla obu izb sejmiku wojewódzkiego określi osobna ustawa.

Art. 18. Wydziały wojewódzkie (art. 7) składać się będą z wojewody lub jego zastępcy, jako przewodniczącego, oraz z 8 członków i tyluż zastępców wybranych po połowie oddzielnie przez każdą izbę sejmiku wojewódzkiego, tudzież z 4 członków i tyluż zastępców, mianowanych z pośród obywateli obu kurji przez wojewodę.

Art. 19. Wydział dzieli się na dwie sekcje narodowe, które obradują pod przewodnictwem wojewody lub jego zastępcy. W sprawach ogólnej natury obie sekcje wydziału wojewódzkiego będą obradować i uchwalać razem. W sprawach, obchodzących tylko jedną kurję, każda sekcja będzie obradować i uchwalać oddzielnie.

Art. 20. Wydziałom wojewódzkim dodani będą urzędnicy odpowiednio wykwalifikowani, służbowo podlegli wojewodzie, jako przewodniczącemu wydziału wojewódzkiego, i przez niego mianowani. Przy mianowaniu należy obok kwalifikacji urzędowej uwzględnić narodowość kandydatów, tak, aby skład urzędów wydziałów wojewódzkich odpowiadał rzeczywistym potrzebom narodowościowym.

Podobnie postępować należy przy obsadzaniu innych urzędów i posad na obszarze pomienionych województw, a we władzach centralnych w tych działach, które są instancją państwową spraw Kościoła greckokatolickiego i szkolnictwa ruskiego.

Art. 21. Na obszarze pomienionych województw ani Państwo, ani żadne ciało samorządowe publiczne nie może prowadzić kolonizacji.

Art. 22. Władze i sądy państwowe, posługując się w wewnętrznym swem urzędowaniu językiem polskim, niemniej władze samorządowe, odpowiadać będą na podania stron w ich języku t. j. polskim, względnie ruskim, przyjmować będą zeznania w obu językach ustnie do protykułów i w przeprowadzaniu rozpraw.

Władze samorządowe określą same swój język wewnętrznego urzędowania.

Art. 23. Język wykładowy w szkołach, utrzymywanych przez jedną z izb sejmiku wojewódzkiego, określi też izba.

Art. 24. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwali utworzenie uniwersytetu ruskiego i zapewni mu potrzebne środki finansowe ze Skarbu Państwa. Uniwersytet ten, zorganizowany autonomicznie, zgodnie z przepisami, dotyczącymi szkół akademickich, podlegać będzie bezpośrednio Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art 25. Ustawy wojewódzkie i wszelkie ogłoszenia urzędowe publikowane będą w języku polskim i języku ruskim w dzienniku urzędowym województwa.

Ustawy, rozporządzenia i inne akty państwowe, nabierające mocy powszechnie obowiązującej przez ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, będą podawane do wiadomości wspom-

nianych województw w dzienniku urzędowym województwa, także w przekładzie na język ruski, o ile możliwości w tym samym czasie.

Art. 26. Samorząd pomienionych województw zostanie wprowadzony w życie najpóźniej w 2 lata po ogłoszeniu niniejszej ustawy.

W tymże czasie przystąpi Rząd do założenia uniwersytetu ruskiego.

Rozdział III. Postanowienia końcowe.

Art. 27. Wykonanie tej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 28. Ustawa niniejsza nabiera mocy obowiązującej z dniem ogłoszenia.

Termin wejścia jej w życie w województwach, posiadających już samorząd wojewódzki, określi osobna ustawa.

Marszałek: Trąmpczyński

Prezydent Ministrów: Julian Nowak

Minister Spraw Wewnętrznych: A. Kamiński

Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. — 1922. — 15 жовтня.

№ 362

ЗІСТАВЛЕННЯ РАХУНКІВ ДЕРЖАВНОЇ КАСИ ЗА ЧАС

від 1 вересня 1921 р. до 1 вересня 1922 р.

9 жовтня 1922 р.

Зіставлення рахунків за час від 1/IX 1921 до 1/IX 1922

	Приходи:	Розходи:
Припас з 30/УІІІ 1921	682	
Ефективний вплив до Держ. Каси з:		
Позички Національної Оборони	94 100	
Бразилійської Позички і жертв		
в Бразилії	2 941	
Жертв з Америки і Канади	2 074	
Підмоги і позички з краю		1 641
Удержання всіх відділів ЗУНР		
у Відни		12 507
Дипломатичні Представництва		
ЗУНР за кордоном		46 049
Пропаганда і політичні поїздки		
за кордоном місії		21 634
Поміч краєви		11 769
Підмоги еміграції, підмогові акції, позички		2 119
		07

Військові, вдови, інваліди	1 487	12
Студенти	217	76
Зворот затягнених до 1/IX 1921 позичок	5 600	—
Сальдо	52	90
S.E. & O.	101438 —	101438 —

Відень, дня 9 жовтня 1922

*Директор Державної Каси:
Мирон Гаврисевич, в. р.*

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 301. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 363

ЛИСТ ПРЕЗИДІАЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УРЯДОВІ ДЛЯ СПРАВ ЗАКОРДОННИХ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ІЗРАЕЛЯ ВАЛЬДМАНА УПОВНОВАЖЕНИМ ДЛЯ СПРАВ ЄВРЕЙСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

9 жовтня 1922 р.

Письмом з дня 8 жовтня 1922 (Ч. я.в.) заіменував Диктатор
ЗУНР Д-ра Ізраеля Вальдмана Уповноваженим для справ
жидівського населення Східної Галичини.

Се рішення маю честь подати до урядового відома.

Відень, дня 9 жовтня 1922.

*Шеф Президіальної Канцелярії:
Л. Петрушевич, в. р.*

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 51. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 364

**ДЕРЖАВНО-ПРАВНІ ОСНОВИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ
ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ГАЛИЦЬКОЇ РЕПУБЛИКИ**

10 жовтня 1922 р.

(1—9) — з попереднього*

10. З приводу нарад Мирової Конференції в Ризі дня 24 вересня 1920 р. заявила Делегація совітської Росії за визначенням державної незалежності Східної Галичини.

11. Делегація Української Національної Ради Східної Галичини звернулася своїми представленнями з 28 падолиста 1920 і 4 грудня 1920 до Союзу Народів в Женеві о усунення самовільної польської окупації зі Східної Галичини та спричинення, щоби вирішено про державне становище сеї території на підставі прав національного самовизначення українського народу.

12. Наслідом цих представлень предложила Рада Союзу Народів, зібрана в Парижі дня 23 лютого 1921 р. свій звіт Раді Амбасадорів в Парижі та звернула увагу великих держав Антанти на потребу вирішення державного становища Східної Галичини.

13. А Українська Національна Рада Східної Галичини, вибрана на основі загального голосування переважаючою більшістю населення, предложена великим державам Антанти письмом з 30 квітня 1921.

14. Та щоби прискіпити вирішення державного становища Східної Галичини і визволенне українського населення з польської окупації, звернулася Делегація Української Національної Ради Східної Галичини в місяці вересні 1921, до загального збору членів Союзу Народів з просьбою, щоби він своєю інтервенцією дійсно причинився до такого прискіпшення.

15. На внесок Канадійського міністра п. Догарті, попертий визнаним членом делегації Великої Британії п. Льордом Робертом Ласингом, — загальний збір Союзу Народів в Женеві: одноголосною резолюцією з 27 вересня 1921, висказав до великих держав Антанти бажанне: про потребу вирішення політичного становища Східної Галичини в близькім часі.

---

* Можливо з док. № 359, оскільки наступний текст співпадає (§§10—22)

16. Відтак Екзекутивний Комітет Англійського Товариства Ліги Націй в Лондоні постановив в дні 15 грудня 1921, в ім'я національної справедливості: підняти заходи в правительстві Великої Британії для вирішення державного становища Східної Галичини як незалежної держави вільних народів.

17. Краєвий з'їзд, заступлений легітимованими делегатами українських партій у Львові дня 28 січня 1922, ствердив, що тільки уряд Західно-Української (Галицької) Народної Республіки з Президентом Української Національної Ради Східної Галичини д-ром Євгеном Петрушевичем на чолі є управнений репрезентувати населення Східної Галичини, заступати його інтереси перед державами і народами світа; вести іменем того населення важні переговори та заключати обовязуючі договори.

18. Та Екзекутивний Комітет французького Товариства Ліги Націй в Парижі, ухвалив дня 20 марта 1922 під проводом ректора Парижського університету п. Апеля домогатися, щоби великі держави Антанти постановили контрольний орган над польською військовою окупацією у Східній Галичині; щоби французький уряд в порозумінню з великими державами Антанти вирішив справу політичного статуту для Східної Галичини, та щоби сей статут, згідно з волею великої більшості населення визнав незалежність української держави, яка там уконституовалася 1918 р.

Отсі резолюції є дослівно згідні з тими, які ухвалила Ліга Прав Людини в Парижі, на своїм засіданню дня 5 грудня 1921.

19. В часі нарад Міжнародної Конференції в Генуї зібралися представники великих держав Антанти в дні 10 мая 1922, щоби розглянути представлення, звернені до Президії і Комісії Конференції та ствердити, чи сі домагання входять в програму Конференції та чи є основа зайнятися ними.

На сій нараді розважували представники великих держав Антанти також домагання предложені Делегацією Української Національної Ради Східної Галичини та приймаючи легітимацію Української Національної Ради Східної Галичини, признати, що справа Східної Галичини входить в другу точку постанов в Кан і згодилися на те, що її має розглянути підкомісія Політичної Комісії в Генуї.

Під час сеї наради ствердили представники великих держав Антанти, що справа державного становища Східної Галичини є міжнародною, надзвичайно важною і наглою для мира

в Європі. Та на жаль, несподіване розбиття переговорів з совітською Росією і Україною спричинило передчасне замкнення Міжнародної Конференції в Генуї і відложення вирішення справи Східної Галичини на найближчий час.

20. Відтак відбувся Конгрес Товариств Ліги Націй в Празі. Отсей Конгрес ствердив, що Східна Галичина творить окрему міжнародну територію та на сій підставі рішив однодушно на пленарнім засіданню дня 7 червня 1922, прийняти Західно-Українське (Галицьке) Товариство Ліги Націй в члени Унії Товариств Ліги Націй, як також звернувся до великих держав Антанти з домаганням, щоби вони приступили до вирішення про державне становище Східної Галичини.

21. (з 3.4. сторони попереднього)

22. З отсих причин внесла Українська Національна Рада Східної Галичини представлення з дати: Відень, 26 червня 1922, до великих держав Антанти, в котрім виказала, що польська окупація перемінила Східну Галичину в жерело анархії та в невиносиме пекло недолі українського населення і поставила отсі домагання: заборонити Польщі накидування Східній Галичині виборчої ординації до польського Союму у Варшаві, бо Східна Галичина не належить до Польщі; установити Міжнародну Комісію для тимчасової охорони населення перед надужиттями польської окупації у Східній Галичині та в найближчім часі приступити до остаточного вирішення про державне становище Східної Галичини як незалежної держави свободних народів.

Та сего вирішення вижидає український нарід Східної Галичини в імя національної справедливости і не тільки в інтересі свого визволення, але також в інтересі мира, бо незалежна Галицька держава перестане бути огнищем міжнародних конфліктів, стане важним добутком для мира в Європі.

(На окремій картці 23—24*)

Президент УНР. Сх. Г.

Відень, 10 липня 1922.

Д-р Кость Левицький.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1', спр. 309. Рукопис. Оригінал.

* Див. док. № 366.

№ 365

ДОПОВНЕННЯ ДО «ДЕРЖАВНО-ПРАВНИХ ОСНОВ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ, ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ГАЛИЦЬКОЇ РЕПУБЛІКИ»*

Жовтень 1922 р.

(доповненне державно-правних основ Східної Галичини, як незалежної Галицької Республіки)

23. Дня 28 липня 1922 ухвалив одноголосно **Інтернаціональний Конгрес Мира в Льондоні** на повнім засіданню отсю резолюцію: «Інтернаціональний Конгрес мира, маючи на увазі домагання предложені представниками Східної Галичини, висловлює бажанне, щоби право національного самовизначення було зреалізоване можливо найскорше в тім краю і у всіх інших, котрих політичне становище є неозначене або оспорене».

24. На предложенне голови делегації Канади п. міністра Філдінга ухвалив **загальний збір Союзу Народів в Женеві** в дні 22 вересня 1922, одноголосно отсю резолюцію «Збір Союзу Народів поновлює бажання висловлене другим його збором в резолюції з 27 вересня 1921, щоби Рада Союзу Народів звернула увагу головних держав Коаліції на потребу рішення в близькій будучности про державне становище Східної Галичини».

Відень в жовтні 1922.

*Президент УНРади Сх. Г.
Уповноваж. Уряду Гал. Реп.
Кость Левицький.*

Архів УКУ. ф. Колекція документів ЗУНР, оп.1, спр. 309. Рукопис. Оригінал.

---

* Продовження документа № 364.

№ 366
РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ВИПЛАТУ НАДЗВИЧАЙНОГО ДОРОЖНЕЧОГО
ДОДАТКУ 1922 р.

25 листопада 1922 р.

Арт. I

На внесенне Уповноваженого для справ фінансів поставляє як слідує:

§ 1

Урядовці і функціонари Уряду ЗУНР, перебуваючі постійно у Відні, урядовці Посольства ЗУНР у Відні і особи військові, ведені на листі Військового Відпоручника Диктатора ЗУНР у Відні, одержують у місяці грудні 1922 надзвичайний дорожнечий додаток до платень згл. ремунацій, взгл. поборів.

§ 2

Підставу обчислення надзвичайно дорожнечого додатку становлять належні і платні в місяці грудні 1922 кожному управненому платні, ремунації згл. побори враз з родинними додатками.

Надзвичайний дорожнечий додаток за грудень 1922 виносить:

А)

Для осіб наділених сталими платнями:

а) в 1-ій до IV-ої кляси	5 500 %
б/ в V-ій а) до V-ої в) кляси	5 900 %
в) в VI-ій до X-ої кляси.....	6 500 %

Б)

Для осіб наділених сталими ремунаціями.. 5 900 %

В)

Для осіб військових ведених в стані Військового Відпоручника Диктатора ЗУНР у Відні ..... 300 %

Арт. В

Сей розпорядок стає обов'язувати з днем нинішним.

Відень, 25 падолиста 1922.

Д-р Петрушевич, в. р.

№ 367

**РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО РОЗПОРЯДКУ від 25 липня 1920 р.**

23 грудня 1922 р.

Арт. I

На внесенне Уповноважених для справ Закордонних, Преси, Преси і Пропаганди, Внутрішніх та Фінансів постановляю що слідує:

§ 1

Арт. III. § 2 уст. а) розпорядку з 25 липня 1920 Ч. 1/През. Д.
1 1/1920

має звучати: «для ведення діл входячих попередно в круг компетенції Секретаріату Справ Закордонних та для ведення справ преси і пропаганди, а зокрема організації, ведення і нагляду політичної пресової служби, та політичної пропаганди, в цілі попирання інтересів Держави»;

§ 2

Дотеперішній текст уступу в) § 2 Арт. III наведеного розпорядку відпадає а на его місце входить текст уступу г), який має звучати як слідує: «для ведення діл входячих попередно в круг діланья Державних Секретарів Справ Внутрішніх, Судівництва, Просвіти, Віроісповідань, Рільництва, Почт і телеграфів Шляхів та Робіт публичних і для виконування атрибутів адміністраційної влади в справах пресових».

§ 3

Текст поміщений в уступі д) § 2 Арт. III згаданого розпорядку переноситься до уступу г) — а уступ д) відпадає зовсім.

§ 4

Текст § 5 Арт. III згаданого розпорядку має звучати:

На чолі установлених § 2 а) б) в) відділів Уряду Диктатора ЗУНР стоять з правила іменовані Диктатором Уповноважені і ведуть діла свого круга компетенції при помочи іменованих Диктатором концептових і канцелярійних урядників самостійно, в імени Диктатора, згідно з існуючими законними постановами і даними Директором інструкціями та припорученнями. Не мають однак прислугучого Державним Секретарям права видавання законних постанов, розпорядків

та загально обов'язуючих рішень — яке застерігається Диктаторови.

Арт. II

Сей розпорядок стає обов'язувати з днем 1 січня 1923. Єго виконання переведуть Уповноважені для Справ Закордонних, Преси і Пропаганди та Внутрішних.

Відень, 23 грудня 1922.

Д-р Петрушевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 69. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 368

РОЗПОРЯДОК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА ПРО ЛІКВІДАЦІЮ КОДИФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

24 грудня 1922 р.

Арт. I

На внесення Уповноважених для Справ Фінансів, Внутрішних і Закордонних постановляю що слідує:

§ 1

З днем 31 марта 1923 перестає обов'язувати розпорядок з дня 30 серпня 1920 Ч. 138/През. Д., яким зорганізовано 18/1920

Кодифікаційну Комісію і **Комісія Кодифікаційна розв'язується.**

§ 2

З тим днем втрачають обов'язуючу силу усі розпорядження і зарядження видані для Кодифікаційної Комісії і її ведення.

§ 3

В часі до 31 марта 1923 має Кодифікаційна Комісія покінчити розпочаті праці.

Уповноважений для Справ Внутрішних може по тім часі потрібні для Уряду праці кодифікаційні замовляти за відповідною ремунацією, якої високість буде на основі внеску кожодчасно мною означувана.

Арт. II

Сей розпорядок стає обов'язувати з днем нинішнім — а єго переведенне доручую Уповноваженому для Справ Внутрішніх.
Відень, 24 грудня 1922.

Д-р Петрушевич, в. р.

Архів УКУ, ф. Колекція документів ЗУНР, оп. 1, спр. 72. Машинопис.
Засвідчена копія.

№ 369
**ОБІЖНИК ДИКТАТОРА ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА
УПОВНОВАЖЕНИМ ПРО ЗМІНИ
В СТРУКТУРІ І ШТАТАХ УРЯДІВ**

25 грудня 1922 р.

До

Високоповажних Панів

Уповноважених для справ закордонних, преси і пропаганди,
фінансів, внутрішніх, начальника військової канцелярії,
начальника державної контролю і шефа президіяльної
канцелярії

В полагодженню внеску Уповноваженого для справ фінансів з дня 21 грудня 1922 Ч. 593/22 і опінії Уповноважених та шефів прочих відділів уряду 1332/Ф.Т.П. представлених і обговорених на спільній конференції дня 23 грудня 1922, вкінци в узглядненню змін в організації Уряду викликаних розпорядком з дня 23 грудня 1922 Ч. 600 /През. Д./ про звиненне Уряду для справ преси і пропаганди 132/1922 і з дня 24 грудня 1922 Ч. 601 (През. Д. 133/1922 про звиненне кодифікаційної комісії), — заряджує що слідує:

I

Доручую Уповноваженому для справ закордонних зорганізувати при уряді для справ закордонних окремиий відділ для преси і пропаганди і переняти на власний етат та приділити тому Відділови персонал, який рівночасно туди назначається /уст. II. Д./ враз з канцелярійним апаратом і інвентарем зліквідованого уряду для справ преси і пропаганди, та

уповажною заняти в тім Відділі за місячною ремунацією п. Володислава Біберовича.

Уповноваженому для справ преси і пропаганди доручую зарядити що потрібне в цілі довершення ліквідації уряду для справ преси і пропаганди а зокрема передати Урядови справ Закордонних власний персонал туди назначений, касу, акти, канцелярський апарат і інвентар.

Уповноваженому для справ внутрішніх доручую видати зарядження потрібні до переведення ліквідації і закінчення діяльності кодифікаційної комісії.

II

Звільняю із служби при рівночаснім замкненню платень згл. ремунацій:

A.

3 стату Уряду для справ закордонних.

а) Уряд справ закордонних:

1. Спенула Николу,

2. Бурачинського Ярослава, — обох з днем 31 грудня 1922 з признаннем відправи;

б) Делегація в Парижі:

3. Петрушевича Антона — з днем 28 лютого 1923 без відправи і з тим, що его платню обнижую з днем 1 лютого 1923 з 4000 ф. фр. на 3000 ф. фр.

4. заняту при делегації писарську силу з днем 31 грудня 1922.

в) Посольство в Празі:

5. одну силу писарську, якої поіменне означенне лишаю до узнання Уповноваженого для справ Закордонних.

Рівночасно заряджую, щоби до помочі в писарських і маніпуляційних роботах Посольства був командований ст. дес. Скірка, приділений Військовому Відпоручникови в Празі.

З днем 31 грудня 1922 замикаю кредит для виплачування ст. дес. Скірці з каси Посольства в Празі ремунації в квоті 500 К. ч. місячно.

B.

3 стату уряду фінансів згл. Державної Каси.

6. Басарабову Ольгу,

7. Стрижака Олександра, обоє з днем 31 грудня 1922 і признаннем відправи.

Рівночасно заряджує приділюванне до помочі Директорови каси секретаря Уряду фінансів п. Всеволода Гаврисевича.

В.

З стату державної контролі.

8. Д-ра Тарнавецького Омеляна, з днем 31 грудня 1922 з признанем відправи.

9. Начальникови Державної Контролі Сероічковському Олександрови замикаю з днем 31 грудня 1922 платню з по-лишеннем его при дотеперішнім службовім назначенню.

Г.

З стату Військової Канцелярії.

а) Військова Канцелярія:

10. Николина Їллю — з днем 31 грудня 1922 з признаннем відправи.

б) Військовий Відпоручник в Празі:

11. Одного з приділених Військовому Відпоручникови стрільців якого поіменно означить начальник Військової канцелярії після свого узнання — з 31 грудня 1922 і без признання відправи.

Рівночасно з днем 1 січня 1923 обнижую платню Військового Відпоручника в Празі із 3000 К. ч. на 2500 К. ч. а платню ст. дес. Скірки Осипа означую на 850 К. ч. з тим що він має бути командований також до помочі у маніпуляційних і писарських роботах Посольства в Празі.

Г.

З стату уряду для справ внутрішних.

12. Карановича Йосифа,

13. Д-ра Кулачковського Олександра,

14. Левицького Льва,

15. Д-ра Трильовського Кирила,

16. Семаку Їллю,

17. Марітчака Теодора,

18. Юрчишина Їллю, — з днем 31 грудня 1922 і признаннем відправи.

Рівночасно замикаю кредит для виплати ремунерації для

19. Служачого Вовка Івана — без признання відправи.

Д.

З стату уряду для справ преси і пропаганди.

20. Німчука Івана,

21. Пухштайн Лілі,

22. Дольницьку Ізу,

23. одного з возьних, якого означить поіменно Уповноважений для справ преси і пропаганди після свого узнання — усіх з днем 31 грудня 1922 з признанням відправи.

Рівночасно переносу з днем 1 січня 1923 з того етату на етат уряду для справ закордонних (уступ 1.):

а) Проця Івана як редактора «Українського Прапора»;

б) Д-ра Грицяя Остапа як співробітника «Українського Прапора»;

в) Бабелюка Антона як адміністратора;

г) Князівну Ольгу як експедиторку;

д) одного з возьних, який по мисли постанови уст. Д. ч. 21 не буде звільнений — усіх при задержанню дотеперішних степенів платень.

Ж.

З стату президіяльної канцелярії згл. звязку з краем.

24. Льонерову Ірину — з днем 31 грудня 1922 і з признанням відправи.

Переносу з днем 1 січня 1923 Д-ра Подляшецького Ярослава на етат уряду для справ закордонних в характері урядовця Відділу преси і пропаганди — при задержанню дотеперішного степеня платні.

III

Особи звільнені зі служби з признанням відправи одержать з того титулу квоту, які рівняєся подвійній сумі теперішній їх платні за грудень 1922 з додатком родинним і признаним у тім місяці додатком дорожнечим по потрученню* усіх побраних з Державної Каси а не сплачених ще позичок і зачетів.

Виплата відправи наступить в трех місячних ратах почавши від 1 січня 1923 на основі лісти, яку має вести Уряд для Справ фінансів і ним видаваних асигнат.

У виїмкових випадках і в міру фондів може Уряд фінансів при узглядненню надзвичайних обставин зарядити виплату відправити поодиноким особам в ратах чи в спосіб для них догіднійший.

* Так в оригіналі.

IV

Панів Уповноважених і Шефів Відділів прошу, з покликом на отсе рішення і обовязуючі постанови, зарядити що потрібне для переведення в житте усіх заряджень о зокрема замкнення платень звільненим, виплати відправи і доручення декретів про звільнення і назначення.

Відень, 25 грудня 1922.

Печатка.

Е. Петрушевич

ЦДАВОУ, ф. 2192, оп. 1, спр. 14, арк. 81—85. Машинопис. Оригінал.

№ 370

**ІНФОРМАЦІЯ СЕКРЕТАРЯ ПОВНОВАЖНОГО
ПРЕДСТАВНИЦТВА УСРР В АВСТРІЇ МАТВІЯ КАЛЮЖНОГО
ПРО ЗАСІДАННЯ ЗАКОРДОННОЇ ГРУПИ УНРАДИ У ВІДНІ
ВІД 6 березня 1923 р., ПЕРЕДАНА В ПЕРЕКЛАДІ
РОСІЙСЬКОЮ МООВОЮ НКЗС РСФРР**

6 березня 1923 р.

Присутствуют: д-р К. Левицкий, Перфецкий, Лев Петрушевич, С. Витык, А. Крушельницкий, Сингалевич, д-р К. Трилевский, д-р Маритчак.

Совещания происходили над текстом предназначенных к отправлению телеграмм.

Первым взял слово

С. ВИТЫК: указывает, что можно лишь подписать только такие телеграммы, которые соответствуют человеческому достоинству, но ни в коем случае не челобитные. Не может согласиться на подписание ноты Петрушевича, ибо в той ноте есть, между прочим, желание, чтобы Антанта дала свою армию В. Галиции, а этой армией может быть только лишь французская и польская, и это вообще оскорбляет достоинство нации, чтобы ее представители сами хотели быть колонией сильных держав.

После небольшой дискуссии брали слово почти что все присутствующие и, наконец, согласились отправить от Нац.

Рады телеграмму, не ссылаясь на ноты Петрушевича. Решено послать телеграмму, которая бы заявляла, что украинская нация сама уже решила свою участь, которая домогается уважения воли украинского народа, которая подчеркивает соединение украинских земель и утверждает как уже и Версальский договор указал, что Польша должна остаться в этнографических границах.

Кроме этого отправлена также телеграмма английской рабочей «Партии Труда».

Следующее заседание в четверг 8 марта 1923 г.

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 20, спр. 1235, арк. 68. Машинопис. Копія.

№ 371

ЦІЛКОМ ТАЄМНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ СЕКРЕТАРЯ ПОВНОВАЖНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УСРР В АВСТРІЇ МАТВІЯ КАЛЮЖНОГО ЗАСТУПНИКУ НАРКОМА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УСРР ЯКОВЛЕВУ ПРО ВЗАЄМОВІДНОСИНИ В УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ РАДІ І ЗАВДАННЯ ПОСТПРЕДСТВА УСРР

14 березня 1923 р.

Внимание «украинских» кругов эмиграции в Вене сосредоточено сейчас на разрешении Советом послов вопроса о Галиции и вообще границах Польши на востоке.

Петрушевич обратился к Совету послов с нотой довольно пространной о Восточной Галиции, требующей организации В. Галиции как самостоятельного государства ПОД ПРОТЕКТОРОМ АНТАНТЫ или ЛИГИ НАЦИЙ, чтобы таким путем создать «коридор для оздоровления востока и базы для создания единого государства с ВЕЛИКОЙ УКРАИНОЙ». Нота ясно проводит заветную мысль петрушевичевцев — создать из Галиции базу против большевицкого востока, в чем они видят и возможность поддержки со стороны Антанты. Для большего авторитета нота послана от имени «Национальной Рады» (Краевой, которая в Галиции). Созвал Петрушевич 5-го с. м. заграничную «Национальную Раду», чтобы получить и от нее санкцию на

эту ноту, но встретил сильную оппозицию со стороны Витыка (бывшего Председателя Трудового конгресса, с.-д., «сочувствующего» отчасти нам), который предварительно справился, какую «советскую линию» ему вести. Витык разоблачил все плутни Петрушевича: Венская «Национальная Рада» не присоединилась к официальной ноте и ограничилась только протестом против Польши. Протокол этой конференции при сем прилагаю. Не имел времени снять копии и перевести на русский язык, — прошу Вас это проделать и послать тов. ЛИТВИНОВУ. В Москве, кажется, не вполне информированы о деятельности Петрушевича и не отдают полного отчета в той двойственности политики Петрушевича, острая сторона которой направлена в большей степени против Сов. России, — даже больше, чем против Польши, с которой ценой автономии они намерены примириться. Свою, якобы, ориентацию на Россию они используют исключительно для запугивания Польши и Антанты, да еще в целях борьбы с левой оппозицией, связанной с революционными массами Галиции, требующими соглашения с большевиками (некоторые стороны этой политики удачно разоблачены Витыком в прилагаемом отчете).

По всем видимостям, дело закончится для Галиции автономией. По последним сведениям, выехал в Европу сенатор Кольби, правая рука Вильсона, для поддержки галичан на конференции послов. Сегодня выехал в Париж вызванный туда Петрушевич с его министром ин. дел Левицким — это для Петрушевича уже большая победа, так как поляки со своей стороны намечали в качестве «представителей от галицийского населения» репильного депутата от Галиции — Илькова.

Группа украинских и галицийских «деятелей» и журналистов, издающих тот журнал «Відродження» (программа — создание Галицко-Волынского государства из занятых Польшей украинских земель, — само собой, тоже как основной базы для «освобождения всех земель украинских из под власти оккупантов») — организовали на днях особый «Комитет западноукраинских земель» и в свою очередь обратились к конференции послов с протестом против возможного признания за Польшей части Волыни, Подляшья и т. д.

Мы стоим накануне создания в той или иной форме за границами Сов. Республики украинского «Пьемонта»,

долженствующего в руках врагов России служить средством к отторжению от Сов. Республики Украины. Вместе с созданным в Чехословакии сильным национально-культурным украинским центром из верхов эмиграции, — это факторы, с которыми весьма приходится считаться. Бесспорно, наилучшим противодействием, способным «украинский пьемонт» превратить в «украинскую ирриденду» была и остается экономическая и национально-культурная политика сов. власти на Украине. Но крайне важно вместе с тем, чтобы в составе заграничных представительств СССР, в виду ликвидации представительств УССР, было достаточное количество работников с Украины для украинской работы, которой за границей остается достаточно и которая имеет большое значение в первую очередь для РСФСР.

С подлинным верно:

Секретарь замнаркома. (Підпис).

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 20, спр. 1735, арк. 29. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 372

ЦІЛКОМ ТАЄМНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ СЕКРЕТАРЯ ПОВНОВАЖНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УСРР В АВСТРІЇ МАТВІЯ КАЛЮЖНОГО ЗАСТУПНИКУ НАРКОМА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УСРР ЯКОВЛЄВУ ПРО УКРАЇНСЬКУ ПОЛІТИЧНУ ЕМІГРАЦІЮ У ВІДНІ

21 березня 1923 р.

При этом — протоколы двух заседаний заграничной «Национальной Рады» галичан. Как и предыдущий протокол — посылаю вам без копий и перевода — некогда печатать.

Картина никчемности всего «Уряду» Петрушевича, о которой я писал в предыдущем письме, выступает тут во всей полноте. Точно маленькие дети играют в политику. Заместитель «Диктатора» при общем смехе сознается, что ничего о делах не знал, выясняется, что вся секретная переписка всех «министров» и «послов» попадала только по одному адресу — польской разведке, которая даже не затруднялась по прочтении, для сокрытия следов, отослать по адресу. А чего стоит беспомощ-

ное заявление Сингалевича о том, что он не умеет расшифровать телеграмму Петрушевича.

Растерянность в «Уряде», как и вообще среди галичан, общая и полнейшая. Вся надежда — что скажет «Диктатор», а главное — на большевиков. Тормошат коммунистов-галичан, — «что прикажете, дескать, то и будем делать», а эти ко мне пристают. А я чего им скажу, — ведь Москва не велит «Украине» путаться в галицийские дела, а как тут не путаться, когда сами галичане строятся в «обще-украинский» фронт против Польши и ждут именно от нас указаний. А тут еще галичане коммунисты путаются, с одной стороны, изо всех сил и при всех возможностях ругать Петрушевича и разоблачать его приходится, что они с успехом и делают, а с другой — этот самый Петрушевич спекулирует тем, что с нами Москва разговаривает. Дело это, может, и не наше, а хорошо бы, чтобы Москва информировала Харьков в частности по этому вопросу насчет согласования указанного противоречия поскольку нам воленс-ноленс приходится «изображать» в глазах заграничных украинцев и галичан нечто «украинское», от которого они ждут ответов на проклятые вопросы.

Само собой, я в подобных случаях дипломатически изворачиваюсь всячески и косвенно даю вопрошающим надлежащее направление так чтобы сами догадались смотреть куда следует — на Москву. Но самой-то Москве следовало бы использовать нас шире в данном случае.

О Львовских митингах протеста с возгласами «Хай живе єдина соціалістична Україна» и т. д. Вы — вероятно, информированы из Варшавы.

Сегодня возвращается из Парижа Кость Левицкий, которого ожидают с докладом на «Национальной Раде».

Копии прилагаемых протоколов как и предыдущего, пожалуйста, передайте также в Москву (в переводе, само собой).

С ком. приветом М. Калюжный

С подлинным верно:

*Секретарь замнаркома
(Підпис)*

№ 373

ІНФОРМАЦІЯ СЕКРЕТАРЯ ПОВНОВАЖНОГО
ПРЕДСТАВНИЦТВА УСРР В АВСТРІЇ
МАТВІЯ КАЛЮЖНОГО ПРО ЗАСІДАННЯ ЗАКОРДОННОЇ
ГРУПИ УНРАДИ У ВІДНІ від 5 березня 1923 р., ПЕРЕДАНА
У ПЕРЕКЛАДІ РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ НКЗС РСФРР

21 березня 1923 р.

Присутствуют: д-р Кость ЛЕВИЦКИЙ, д-р Кирилл ТРИЛЕВСКИЙ,
д-р ПЕРФЕЦКИЙ, д-р О. МАРИТЧАК, СИНГАЛЕВИЧ,
Лев ПЕТРУШЕВИЧ, С. ВИТИК, А. КРУШЕЛЬ-
НИЦКИЙ

Открывает и проводит заседание д-р К. ТРИЛЕВСКИЙ

Д-р К. ТРИЛЕВСКИЙ: Национальную Раду, созванную, ввиду известий обеспокоивших общественное мнение о решении вопроса Восточной Галиции. Просит К. Левицкого информировать и дать свое экспозе о ситуации.

Д-р К. ЛЕВИЦКИЙ: заявляет, что со времени последней НацРады их деятельность сначала заключалась в том, чтобы получить выдержку из протоколов заседания Генуэзской Конференции. Этот протокол с большим трудом удалось получить ВИТВИЦКОМУ, и в скором времени будет в руках К. ЛЕВИЦКОГО. Относительно дальнейшей деятельности то уже был Конгресс Общества Лиги Наций в Праге, где было решено, что Общество Лиги Наций должно домогаться от Государств Антанты, чтобы Восточная Галиция осталась отдельной международной территорией и что следовало добиваться от Государств Антанты решения государственной независимости ЗУНР. Международный Конгресс мира в Гааге также высказался за создание отдельного независимого Галицийского государства.

Бюро Держав Антанты все акты о В. Галиции выслало в Лигу Наций в Женеву. Лига Наций в Женеве, обсуждавшая вопрос о В. Галиции перед Генуэзской Конференцией констатировала, что Восточная Галиция имеет отдельную территорию, а Польша, как оккупантка, является лишь

временной законодательной властью на этой территории, и решил передать этот вопрос в Высший Совет для окончательного решения, не чувствуя в себе достаточной компетенции определить границу В. Галиции. Теперь, после Генуэзской Конференции, вопрос о Восточной Галиции в Женеве в Лиге Наций, для нас значительно осложнился. Поляки учредили в Женеве свое большое Бюро, составленное более чем из 10-ти человек, которое систематически обрабатывает всех членов Лиги Наций в пользу Польши. Дальше, за независимость В. Галиции решительно стояли делегаты Канадского Правительства, а теперь этих делегатов уже нет, а их место заняли другие, занимающие, благодаря конкуренции со своими предшественниками, противоположную позицию. Нет также и Лойд-Джорджа, который собственно сам вел иностранные дела; Бонар-Лоу в вопросе о В. Галиции занимает неясное положение и вообще слабый человек, и поэтому все его делегаты не так солидарны, как это было при Лойд-Джордже.

Таким образом, вопрос о Восточной Галиции перешел из Генуи вторично в Лигу Наций. Он встретил холодное отношение и лишь благодаря тому, что Лига Наций уже раз высказалась и что за нас сильно заступались литовцы, она, сославшись на свое первое решение, отослала все дело снова в Высший Совет. Специальный мандат от Высшего Совета на предмет решения вопроса о границах получил Совет Амбасадоров.

Относительно отдельных государств, то:

Франция: там есть группа наших сторонников, которые внесли, по представлению Витвицкого во французский Парламент Пуанкаре интерпеляцию о Восточной Галиции и о рекрутации. Пуанкаре ответил известной нотой, что вопрос В. Галиции еще не решен; В. Галиция находится под контролем и управлением держав Антанты, и поляки лишь временно получили право управления над Галицией, а окончательное решение этого вопроса должно быть на Совещании Амбасадоров.

В январе месяце тек. года Посол Экидир предложил Витвицкому, чтобы он постарался похлопотать о Конференции между поляками и украинцами на таком основании, что В. Галиция получит широкую автономию при федерации

с Польшей. Это предложение предложено д-ру Петрушевичу, а он решил отбросить его, мотивируя тем, что на случай переговоров украинцев с поляками вопрос о В. Галиции потеряет свое международное положение и станет домашним делом поляков, которые сделают с нами, что захотят. Во Франции Витвицкий еще пару раз делал представления относительно рекрутации.

Англия: там наша позиция с приходом Бонар-Лоу также ослабела, ибо, как я сказал, Бонар-Лоу не такая сильная личность, а посему и все министры, как и при Лойд-Джордже, стали господами своих покровителей. Миндел-КЕРЗОН при Лойд-Джордже делал все по его приказанию. Витвицкий старался дойти к лорду Керзону, чтобы узнать от него его точку зрения в нашем вопросе, но этого Витвицкому не удалось. И поэтому Президент Петрушевич, во время пребывания КЕРЗОНа в Лозанне, дал директивы Степанковскому (публицист), по которым бы он написал Керзону письмо с просьбой об интервью, но Керзон ответил ему, что не имеет времени по этому поводу говорить и жалеет, что не может принять Степанковского. До Английского же Правительства Витвицкий обращался несколько раз с вопросом о рекрутации, но не получил никакого точного ответа.

Третье государство Антанты.

Италия: Установившееся новое Правительство Муссолини еще недавно только лишь представляло слабую группу фашистов. С этими фашистами наши заместители не сближались перед их захватом власти. Наш представитель Бандровский теперь принял все меры, чтобы добыть мнение Муссолини в вопросе о В. Галиции, но все было напрасно. Недавно на интерпеляции итальянских послов в Парламенте ответил Муссолини, что вопрос чрезвычайно сложный, что следует к нему отнестись осторожно и призадуматься над ним, учесть экономическое и культурное положение края, но следует констатировать, что Галиция под протектором держав Антанты находится, а Польша есть лишь временная оккупантка. Окончательное решение этого вопроса должен вынести Совет Амбассадоров. Недавно сообщил нам Бандровский, что Конференция Амбассадоров должна собраться для решения вопроса Восточной Галиции в таком порядке: сначала решит

вопрос о Мемеле, затем о Вильне и, наконец, о В. Галиции. 25 февраля прислал Бандровский открытую телеграмму, в которой к нашему удивлению пишет: «Сообщаю еще раз о заседании Совета Амбассадоров по вопросу В. Галиции и что нам следует приступить к активной деятельности, чтобы обратить на себя внимание мира». Такой открытый призыв Бандровского К. Левицкий считает чрезвычайно не соответствующим.

Из этих выводов видно, что ситуация у держав Антанты для нас значительно ухудшилась. Франция была сторонницей Польши, а в Англии и Италии уже остыли симпатии к нам. Пользуясь такой ситуацией Польша отнеслась к государствам Антанты и к Совету Амбассадоров с предложением и категорическим требованием окончательного решения вопроса о В. Галиции, как и вообще вопроса всех восточных границ Польши.

Мы снеслись с Витвицким и ждем от него уведомления.

Должен сообщить еще и то, что когда я был недавно в Англии, я старался узнать, хотя бы приблизительно о плане Лойд-Джорджа относительно нас. Через дипломата Грегори удалось мне узнать, что Лойд-Джордж имел план организации между нами и Польшей таких отношений, как между Ирландией и Англией. В. Галиция должна была по его плану быть в свободных связях с Польшей и в любой момент от нее отойти. Этих планов мне не удалось добыть. Старался я с Витвицким через посла Керзона добиться чего нибудь у Правительственных кругов, но ничего не вышло. Получил только лишь лаконический ответ, заключающийся в том, что относительно нас никаких изменений в положении Английского Правительства нет.

Америка: Заместитель Вильсона, Кольби, имеющий большое влияние в Америке, имеет также много знакомых и в Англии. В Англии он имеет приятеля Эйра, который уведомил нас, что конференция должна решить вопрос о В. Галиции. На место Ивана Петрушевича, который начал продавать свое имущество и должно быть выедет в Америку, Президент Петрушевич оставил там заместителем ЗУНР О'Гара, капитана в резерве. Он основал в Англии Т-во сторонников освобождения украинской нации, и теперь вместе с Эйром, снесся

с Кольби в Америке, чтобы он, как можно скорее оказал свою помощь в вопросе В. Галиции.

Считаем, что Россия стоит далее на той же точке зрения с 22 сентября 22 года, что В. Галиция не принадлежит к Польше.

Теперь имеем две информации о положении Совета Амбасадоров, но не знаем, какая из них правдива, этого сказать еще нельзя. Чрезвычайно беспокойной является информация Гаваса, что Совет Амбасадоров в основе согласился признать В. Галицию за Польшей, с такой автономией, какую предложит Польша, да и вообще линия восточных границ Польши должна совпадать с линией Рижского Договора.

Совет Амбасадоров, чтобы уклониться от приглашения СовРеспублик, не будет ничего говорить о Рижском Договоре. Границы по линии Рижского Договора должна утвердить Военная Комиссия под председательством Маршала Фоша.

Мы, говорит д-р К. Левицкий, делаем все, что можно, отправили телеграфно предложение Витвицкому, чтобы он приехал в Вену и ждем его каждую минуту.

В конце д-р К. Левицкий читает некоторые ноты к государствам Антанты.

По поводу экспозе д-ра Левицкого первым слово берет С. Витык.

С. ВИТЫК: Созванное наскоро заседание Рады, говорил Витык, и сегодняшнее экспозе д-ра Левицкого указывает, что в диктатуре наступил великий переполох, ибо до сих пор и К. Левицкий, и Петрушевич считали всю Гаажскую политику своей монополией, и в своей наивности были уверены, что государства Антанты признают независимость В. Галиции и отдадут в их руки власть над В. Галицией. Последние, однако, известия испугали обоих, им стало страшно. Перед их глазами прошла глубокая ответственность и этим надо объяснить себе, почему д-р К. Левицкий, который вместе с Петрушевичем так последовательно игнорировал НацРаду, сегодня так поспешно выступил со своим широким экспозе. Это очевидно, во-первых, отрезвление от хронического сумасшедствия, к сожалению это болезнь неизлечимая. Холодные ласки благотворительность Антанты также не излечивают.

И ни сегодня и ни несколько лет назад мы указывали на страшную политику Петрушевича и трудовиков. Припоминаю я, как мы призывали искренно и нелукаво с большевиками и к этому были все данные. Припоминаю я, как во время похода войск Красной армии на Польшу, в 1920 году, мы изо всех сил старались, чтобы пойти той армии навстречу, а д-р Петрушевич, который тогда возвратился из Франции, издал приказ пребывающему в Галиции Кравсу и Павленко: «быть нейтральным с точки зрения поляков и большевиков», — а специальным приказом мы опубликовали в прессе трудовиков запрещение давать какую либо помощь большевикам, бросая в население клич: не производите никаких волнений, ибо все сделает для Вас дипломатия. Ясно, что это все привело нас к пропасти. Еще при существовании австрийского парламента для Вас вся политика олицетворялась силой Австрии и лаской ее династии, итак, после упадка Австрии для Вас другим Богом стал, другим солнцем — Антанта. А плевали Вы на солнце, которое на самом деле ясными лучами освещало горизонт, которое сияло для всех трудящихся — это солнце Востока. Наши рабочие, наши крестьяне после развала Австрии, после пролития столько крови для господствующих призывали: соединение всех украинских земель, соединение всех людей труда с людьми труда Востока. Понимаете ли Вы, какое это было движение народных масс и как Вы им пренебрегали, как Вы его закапывали, как вы его высмеивали. Не веря и не понимая великого вулкана взбудораженных рабочих масс, Вы падали на колени перед каждым офицером Антанты, хотя бы под ним и был подшит и польский мундир. Это Вас уничтожило, это Вас растоптало. От своих масс Вы позорно удрали, покинув армию и попрашайническими нотами стали засыпать далее бюро той самой Антанты, которая все поддерживала и поддерживает Польшу не только против нас, но также против Востока. И больше всего ирония судьбы заключается в том, что Вы все таки осмелились выслать в Москву своих делегатов, в ту Москву, какую Вы до сих пор гордо трактовали. Если бы не гроза волны не один бы из вас имел бы «шаденфрайду», как ваши домики из карт валятся и как вас на момент спасло от пропасти, в какую вы лезете и в которую, к сожалению, тянете народ.

Самое экспозе д-ра К. Левицкого указывает на Вашу беспомощность и все те дипломатические выводы — суть выводы ребенка. Какой то Кольби, заместитель в канцелярии Вильсона, какой то О'Гара или такие величины как Бандровский, и Степанковский — это для вас площадь спасения, это результат вашей политики. Даже ваш дипломат Витвицкий где то затерялся, и вы ищите его по всей Европе и зовете их с шумом в Вену. Почему именно в Вену. Почему в Вене решается вопрос о В. Галичине, разве тут совет послов.

На вашем месте при вашей несчастной ориентации следовало бы вам, хотя бы достойно умереть на поле брани. Почему, когда вопрос решается о границах Польши Вы толчетесь на месте около трех недель и поляки выслали своих специалистов. Вы, которые в Генуе имели 10 делегатов теперь сидите в Вене и призываете сюда еще Витвицкого.

В стране истощенной последним движением, придушенного польскими жандармами и дифензивою вы не можете надеяться на подобное вторичное движение. Вы не можете иметь инициативы среди украинцев за границей. Можно засыпать Париж телеграммами, но знайте, что это имеет свое значение без фактической силы, так же как и ваши ноты. Может быть теперь ясно вам, что мы имели случаи, когда вечно указывали на соединение украинских земель Галиции с Советской Украиной. Этого нечего бояться, ибо иначе дело кончится куцой польской автономией, где вам могут улыбнуться какие нибудь должности, но для трудящихся масс — ярмо. И теперь наша вся деятельность должна заключаться в том, чтобы получить от Советского правительства Украины и от Чичерина ноту к совету послов, которая: без созыва Совправительств России и Украины они не смеют решать вопроса о В. Галиции и восточных границах Польши. Если бы такая нота пришла бы в самое ближайшее время, то она бы разбила все действия Польши, и все совещания послов по поводу границ Польши.

Вы игнорировали также большую партию, как «Партию Труда» в Англии, у которой имеется около 40 депутатов, а опираетесь только лишь на Лойд Джордже и ищите дорог к Бонар Лоу.

Подчеркиваю, что ваша политика относительно Восточной области и восточно-галицийского государства ничем не импонирует трудящимся массам, отстаивающим соединение всех украинских трудящихся слоев и которые теперь будут вести освободительную работу БЕЗ ВАС И ПРОТИВ ВАС.

К. ЛЕВИЦКИЙ: заявил, что с громадним интересом выслушал речь С. Витыка и указал, что все распоряжения они уже сделали.

ПЕРФЕЦКИЙ: советует от Нац. Рады в духе выводов Витыка выслать всем, всем телеграммы с протестом против присоединения В. Галиции к Польше.

Д-р ТРИЛЬОВСКИЙ спрашивает не будет ли это противоречием планам Петрушевича, если Нац. Рада выступит самостоятельно. Я лично и большинство Нац. Рады придерживается только лишь такой политики, которая бы всецело поддерживала Петрушевича.

А. КРУШЕЛЬНИЦКИЙ заявляет, что не время теперь дискуссировать, следует немедленно исполнить те советы, которые дает С. Витык.

С. ВИТЫК: констатирую, что большинство Нац. Рады, к сожалению клонится к премудростям Петрушевича и К. Левицкого и она является виновным за разгром их политики.

Наконец избрана Комиссия, которая на следующий день предложила текст телеграммы.

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 20, спр. 1735, арк. 65-68. Машинопис. Копія.

№ 374

ІНФОРМАЦІЯ СЕКРЕТАРЯ ПОВНОВАЖНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УСРР В АВСТРІЇ МАТВІЯ КАЛЮЖНОГО ПРО ЗАСІДАННЯ ЗАКОРДОННОЇ ГРУПИ УНРАДИ від 15 березня 1923 р., ПЕРЕДАНА У ПЕРЕКЛАДІ РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ НКЗС РСФРР

21 березня 1923 р.

Присутствующие: Лев Левицкий, И. Семака, А. Крушельницкий, д-р Маритчак, д-р К. Трилевский, С. Витык, Р. Перфецкий.

Совещание открывает и председательствует:

Лев ЛЕВИЦКИЙ. — Констатирует, что Брайтер, несмотря на приглашение, не явился. Ввиду того, что некоторые члены, как Левицкий и Семака из за своего выезда в Прагу на прежних заседаниях Нацрады быть не могли. Л. Левицкий желает пояснений относительно прежних заседаний.

Присутствующие объясняют о совершившемся в течение последних двух недель.

Затем Л. Левицкий говорит о том, как следует понимать пришедшие телеграммы по поводу признания Советом Послов границ Польши. Находит большие недостатки, так как четыре года их манили только лишь обещаниями, о чем Петрушевич и К. Левицкий неоднократно заявляли, как они могут вводить людей в заблуждение, зная что такой тактикой — писанием нот — не достигнут ничего. Но эти люди были неисправимы, теперь пришли мы к катастрофе.

И. Семака, а также д-р Маритчак: указывают, что следовало ожидать каких либо сведений, ибо в телеграфных отчетах говорится о решении вопроса о Вильно и границ между Польшей и Россией, но ничего не говорится о В. Галиции и границе между Польшей и СовУкраиной. Из этого можно было судить, что вопрос о В. Галиции еще не решен.

Иные присутствующие заявляли, что нечего себя обманывать и когда в сообщениях есть признание границ после Рижского Договора, то ясно, что эти границы идут по линии Збруч. Впрочем, указывается на большую радость, с какой Министр Индел Скшинский принял решение Совета Послов и его заявление, что это есть великий день для Польши, ясно определяет, что вопрос В. Галиции Совет Послов уже решил и в духе желательном Польше. Не имеют те члены, однако, ничего против того, чтобы оптимисты, еще обманывали себя несколько дней, ибо Петрушевич и К. Левицкий их итак дурили целых четыре года.

ПЕРФЕЦКИЙ: объявляет, что Петрушевич и К. Левицкий внесли было представление о даче им визы в Париж, а Французское Посольство в Вене ответило им, что они получат визу тогда, когда они будут нужны в Париже. В понедельник визу получили; таким образом оказывается, что Париж согласился на их приезд и очевидно там желают с ними

говорить о В. Галиции. Докладывает дальше, что заместитель Петрушевича на время его отсутствия занял Правительственный Посол Сингалевич.

ЛЕВИЦКИЙ: заявляет, что он был у Сингалевича по поводу созыва полного открытого заседания Нацрады, о котором было постановлено созвать на 21 марта с. г. и спросил его как он относится к письму, в котором Нацрада желает, чтобы д-р Левицкий дал подробный отчет об иностранных делах, а Сингалевич сделал бы финансовый отчет. На это ему Сингалевич ответил, что он по этому поводу запрашивал К. Левицкого перед его отъездом в Париж, который сказал ему, что он уже давал отчет перед Нацрадой 5-го марта с. г. и теперь ему нечего говорить. Лучше выехать в Париж, а посему отложить полное заседание до тех пор, покамест в Париже не выяснится вся ситуация. Относительно финансового отчета, то в свое время в Вене был делегат страны д-р Владимир Бачинский. Там проходили совещания Президиума Нацрады и делегатов Правительства и тогда шла речь о том, что Нацраде за границей предоставляется право давать отчеты о закордонных делах, а финансовый — только перед страной. Поэтому у нас сомнение, можна ли давать финансовый отчет перед Нацрадой в Вене.

С. ВИТЫК: иронически заявляет, что диктатуре приходится бояться дневного света, а посему они не хотят выступать с финансовым отчетом, не имеют смелости сказать, как они растратили, и по пустому, около 110 000 долларов, а может быть и больше.

Д-р ТРИЛЕВСКИЙ: спрашивает, в каком положении находится вопрос о «павшалах», тех членах Нацрады, каких диктатура бойкотирует и желает заморить голодом.

Л. ЛЕВИЦКИЙ: объясняет, что он слышал от Правительства, будто они склонны теперь дать, но у них нет денег. Для него лично это дело также представляет большой интерес, ибо он внесен в список бойкотируемых.

А. КРУШЕЛЬНИЦКИЙ: ввиду чрезвычайно серьезного и решающего момента, вносит предложение, чтобы заседания Нацрады происходили, по возможности, чаще, а следующие два заседания созвать на пятницу и субботу, т. е. на 16 и 17 этого месяца.

Предложение Крушельницкого принято и заседание отложено на следующий день.

ОТЧЕТ ЗАСЕДАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ РАДЫ В ВЕНЕ от 21/III 1923 года

Присутствующие: Лев Левицкий, д-р Евгений Левицкий, Сингалевич, д-р Перфецкий, Семен Витык, д-р Маритчак, А. Крушельницкий, д-р Колесса, д-р К. Трилевский, Л. Петрушевич, Семака.

Заседание открыл и председательствует Лев Левицкий

Л. ЛЕВИЦКИЙ: открывая заседание сказал, что в момент тяжелый нам приходится быть на совещании Нацрады. Ровно год тому назад собрались мы для того, чтобы возобновить Национальную Раду, а теперь стоим мы перед исполненным страшным фактом: наш родной край отдан на поталу наших врагов, Восточную Галицию присоединили к Польше. Умер для нас свет и не радуется он теперь нас. Мы перестали существовать как международная единица, стали рабами Польши. Восточно-галицийская проблема сошла с горизонта, Украина, Буковина, и наконец наш Родной Край — все наши земли закрепощены. Однако мы собрались, чтобы обдумать дальнейшие шаги. Первым шагом будет протест против насилия, совершенным над нашей страной, над нашим народом. Решение Антанты не должно обязывать нас. Мы не смеем и не должны прикладывать свои руки в работе по возрождению Люблинской Унии. Мы должны иметь юридическое право и отступить от него не можем. Нам следует подумать о том, следует ли нам возвращаться в родной край и вести работу там над дальнейшим развитием, в народе, чтобы он выдержал напор и не дал себя превратить в колонию. Думаю, что за границей должны остаться лишь несколько лиц для того, чтобы вести работу в направлении объединения всех украинских земель. Остаюсь с надеждою что совещания в такой тяжелый для нас момент дадут полезные результаты.

С. Витык предлагает устроить сейчас совещание над протестом, но перед этим выслушать г. Сингалевича, как

такового, состоящего в Правительстве Петрушевича, не имеет ли он более точных сведений относительно решений Совета Послов о восточных границах Польши.

Д-р КОЛЛЕСА: по формальному поводу высказывает свое неудовольствие относительно того, что не приглашены все члены Нацрады письменно, поэтому он не знал ранее о заседании и только теперь об этом случайно узнал.

Л. ЛЕВИЦКИЙ: заявляет, что заседание созвано уведомлением в «Українськім Прапорі», специальных приглашений не было выслано ввиду отсутствия денег. При этом просит г. Сингалевича дать информации в духе выводов г. Витыка относительно последних событий.

Сингалевич: заявляет, что в прошедший понедельник выехал президент Петрушевич и Уполномоченный по заграничным делам д-р К. Левицкий в Париж. Президент Петрушевич поручил ему ведение всех дел, а также и свое заместительство, а д-р Левицкий поручил ведение заграничных дел на время его отсутствия г. Микетееву.

Я, говорит Сингалевич, заведывающий Отделом финансов, не был введен в целый ряд дел секретного характера, а посему не могу дать полной картины событий о решении, могу только сказать, что мне известно с того времени, когда я стал заместителем Президента Петрушевича. С момента отъезда Президента Петрушевича и д-ра К. Левицкого получили мы три депеши и одно письмо от д-ра К. Левицкого. Депеши носили сжатый характер. Первая была шифрована, и ее никто из нас не мог расшифровать, а по сему мы не имели никаких подобных известий от Президента Петрушевича, а тут нас со всех сторон спрашивают и не здешние, но даже и чужие, шлют телеграммы с запросами из лагерей. Сносился с нами телеграфно и наш родной край, — все это я отослал Петрушевичу для ответа на них, а также просил дать текст первой депеши. В другой депеше от Президента Петрушевича говорится, что Совет Послов решил вопросы восточной границы, как и Рижский Договор, и что они со своей стороны принимают меры. Немного больше сведений есть в письме д-ра К. Левицкого к Микетею. Доктор Левицкий пишет, что Совет Послов решил вопрос о восточной границе, согласно желанию Польши, но его информации говорят, что Совет Послов займется выработкой статута, только

он не имеет уверенности, будет ли он для нас полезен. Сообщает далее, что в понедельник, т. е. 19 сего месяца выедут из Парижа. Третья депеша от Президента Петрушевича уведомляет, что он посылает письмо с инструкциями.

Интересно, что на свою депешу я не получил никакого ответа. Получила ли его польская разведка или же он затерялся на почте. Мне случалось уже давно, когда мы имели Пресс-бюро в «Отеле де Франс», откуда я тогда точно и очень часто посылал письма и телеграммы нашему Заместителю в Париже г. Панейко, и когда он приехал в Вену, я его спрашивал получил ли он от меня точные информации о событиях Восточной Галиции. На это г. Панейко ответил мне, что кроме одной телеграммы не получил от меня никакой информации. Из этого видно, что вся моя корреспонденция попадала в руки польской разведки. То же самое делается и теперь. Больше этого я ничего не знаю. По всем вопросам иностранной политики ответственен д-р К. Левицкий, как ведущий это дело, и когда он приедет в Вену, то он будет в состоянии дать надлежащее разъяснение о том, что он сделал, и какие приняты им меры относительно В. Галиции.

Д-р Е. ЛЕВИЦКИЙ: спрашивает известно ли Сингалевичу что либо более подробное относительно статута, о котором говорит д-р К. Левицкий. Установлены ли рамки этого статута.

Сингалевич отвечает: из письма видно, что они сами не знают конкретного чего либо о статуте. Декамо, член комиссии Совета Послов займется выработкой конституции для В. Галиции, не знает только, какая это будет процедура и когда она начнется.

Д-р КОЛЕССА: спрашивает, что делало Правительство в то время, когда вопрос о решении восточных границ Польши стал всем известен. Решение этого вопроса было известно на пять недель перед постановлением. Известным он был хотя бы из трактования его в Варшавском Сейме. Поднимал этот вопрос сначала Домбский, затем Польша выслала в Париж двух делегатов, также об этом сообщило агентство Гаваса, — таким образом, Правительство и иностранные представительства должны были что либо сделать в этой области. Удивляется, что Правительство не поехало в свое время в Париж, а тем более, что митрополит Шептицкий сейчас в Париже.

Сингалевич отвечает, что он не имеет никаких сведений относительно мероприятий Правительства. Все письма и корреспонденция была ему недоступна. Обо всех этих делах знает д-р К. Левицкий, действовавших исключительно с Президентом Петрушевичем.

Д-р Е. Левицкий подчеркивает удивительное поведение Правительства в последнее время, ибо Послы в Варшаве и Сикорский сообщили свою корреспонденцию Пуанкаре, а также вежливый и благосклонный для поляков ответ Пуанкаре. Совет Послов издавал бюллетени о своих заседаниях, назначил даже срок окончательного решения, были известны заявления и предупреждения английского Правительства. Слишком обширной была агитация со стороны польской прессы и звон колокола опасного решения вопроса о восточной границе Польши. По этому поводу Польский Совет Министров командировал в Париж своего Министра Индел Скшинского для того, чтобы он там следил, чтобы не было проволочки в вопросе окончательного решения польской границы, а до этого известно было последнее заявление Сикорского, в котором он решительно противится всяким предупреждениям по поводу В. Галиции и заявляет, что признание за Польшей В. Галиции — это для нее шансы быть международным государством. И если были всем известны эти заявления Польского Правительства, то надо отметить ярко бросающуюся в глаза сонливость и апатию нашего Правительства по этому поводу.

Сингалевич: ссылается на то, что является ответственным только лишь за финансовую сторону своего Правительства, но и тут его компетенция была ограничена. Об иностранных делах может окончательно дать исчерпывающий ответ д-р К. Левицкий.

С. ВИТЫК: констатирует, что Галицийское Правительство не проявило никакой жизни в ответ на то, о чем шумела польская пресса. Тогда в субботу, 3 марта, члены Нацрады по своей инициативе созвали собрание Нацрады, на которое созвали всех членов Рады и Правительства, а также и д-ра К. Левицкого на 5-е марта. На этих совещаниях делал отчет д-р К. Левицкий, в котором он сказал, что сделала Лига Наций

со времени Генуэзской Конференции, но о своей деятельности он очень мало мог сказать. Не буду повторять всего отчета, указываю лишь на то, при свидетелях присутствующих здесь, что отчет К. Левицкого был совершенно безсодержателен. Относительно последних событий видна была полная беспомощность д-ра К. Левицкого и единого заместителя на все государство Витвицкого. Д-р К. Левицкий читал перед нами 5-го марта только лишь ноту, какая отсылалась в Совет Послов. Нота была чрезвычайно длинная и по содержанию фальшивая. Далее, сказал д-р К. Левицкий, что он телеграфировал Витвицкому, чтобы он приехал с информацией в Вену. По его отчету видно было, что Витвицкий не имеет понятия о ходе совещания Совета Послов и что собственно, его нет в Париже. Далее, сказал д-р К. Левицкий, что он снесся с родным краем, чтобы тот выслал делегата и сообщил, что вопрос галицкий едет спасать из Америки какой-то Кольби, заместитель адвокатской канцелярии Вильсона. Ввиду этой беспомощности д-ра К. Левицкого, членов Правительства и Рады высказывалось удивление, почему в такой решающий момент д-р К. Л. и Витвицкий ничего не делают. Удивляло, почему д-р К. Л. вызывает Витвицкого в Вену, когда Совет Послов заседает в Париже, почему они, выехавшие тучей в Геную, теперь все в решающий момент сидят в Вене. Далее одобрен членами Нацрады целый ряд проектов, которые д-р К. Л. считал очень важными и говорил, что Правительство делает то же самое. Совещания членов происходили 5-го марта, где каждый чувствовал, что гроза дошла до своего кульминационного пункта. Преступление, говорит Витык, сидеть без действий Правительству и быть беспомощным. Таким оказался д-р К. Левицкий.

Д-р КОЛЕССА: спрашивает Правительство, делало ли оно попытки выехать в свое время в Париж.

СИНГАЛЕВИЧ: Мне известно только лишь, что в воскресенье 11 марта пришло телеграфное сообщение о том, что визы получены, и прибежал ко мне Г. Близнюк, разыскивавший меня.

Крушельницкий перебивает: Ага, так вот почему диктатура была так радостна и вот почему она с воскресенья на понедельник устроила такой пир и такое пьянство.

СИНГАЛЕВИЧ: Про пир я ничего не знаю. Однако, знаю то, что в понедельник пришел ко мне Президент Петрушевич и сказал, что сейчас должны быть деньги на дорогу, ибо они сегодня уезжают в Париж. Я сейчас же принял меры, чтобы достать деньги, а Близнюк разыскивал средства передвижения. Относительно замечания, что представители наши знали или нет своевременно о ходе совещания Совета Послов, могу сказать, что Витвицкий ничего не мог узнать в Париже, и поэтому должен был ехать в Лондон за информацией. Дальше знаю, что по делу виз выехал в Париж о. Жан.

Голоса: Так за визой же можно было пойти в Посольство в Вене, а не выбрасывать деньги на поездку Жана в Париж.

ВИТЫК: спрашивает, известно ли г. Сингалевичу, что в воскресенье члены Диктатуры распространяли слух, что вопрос о В. Галиции стоит прекрасно, что Совет Послов решит вопрос о В. Галиции целиком в нашу пользу. На чем основывались эти оптимистические слухи?

СИНГАЛЕВИЧ: заявляет, что эти слухи действительно распространялись членами Правительства, и они основывались во-первых на донесениях Витвицкого, что на стороне признания независимости В. Галиции твердо стоит маршал Фош. Перед этим Витвицкий доносил письмом, где ясно указывал членам нашего Правительства, что тогда будут получены визы, когда Совет Послов будет нуждаться в нас для выслушивания членов нашего Правительства о нашей позиции. И действительно, все члены Правительства могли быть оптимистически настроены, ибо Витвицкий прислал телеграмму в воскресенье, сообщающую, что французский консул принял его относительно дачи визы членам нашего Правительства не на короткий срок, о чем мы просили, а даже на целый год, не только в Париж, но во все французские провинции. Таким образом, если французы так охотно давали нам визу во все уголки...

Д-р Е. ЛЕВИЦКИЙ: Может быть в Конго?

Сингалевич: ...то мы все были уверены, что вопрос о В. Галиции стоит чрезвычайно хорошо.

Буйная веселость и смех не только среди членов Нацрады, но и всех присутствующих. Голоса: «Теперь мы понимаем, почему пировали целую ночь». В этот момент входит в зал

Лев Левицкий, в сопровождении бывшего члена Директории, Макаренко, и заявляет, что Г. Макаренко желает высказаться. Председательствующий д-р К. Трелевский заявляет, что Макаренко уделить слово нельзя, ибо он не является членом Нацрады. Если Макаренко имеет какое либо заявление, то он его может сделать после заседания Нацрады. На это Макаренко вышел из залы. По этому инциденту ставится вопрос.

Д-р Маритчак заявляет, что мое впечатление не соответствует тому, каково оно должно было бы быть. Делегаты выехали поздно, и только своей поездкой компрометировали себя. Спрашивает был ли этот вопрос поднят на Коллегии Главуполномоченных.

А. КРУШЕЛЬНИЦКИЙ: Так вот скажите нам, сказал ли Микетей свое последнее слово (смех).

После короткого совещания уполномоченных, присутствующих на совещании, отвечает Сингалевич: К сожалению, я не имею записанным какого дня это было но припоминаю, что вызвал нас Президент Петрушевич и сообщил Коллегии к сведению, что Совет Послов будет решать вопрос о В. Галиции. Осведомлялся он о положении кассы и заявил мне, чтобы для них были деньги, а также и для специалистов. Также сообщил, что д-р К. Левицкий взялся за приготовление ноты, в которой должны были быть собраны все аргументы политической и экономической натуры В. Галиции. Более заседаний по этому вопросу не созывалось. Только лишь я был вызван Президентом в понедельник перед самым отъездом, когда я должен был дать деньги на отъезд и принять Правительство. Еще раз заявляю, что все данные может дать д-р К. Левицкий.

С. Витык предлагает, ввиду того, что д-р К. Левицкий должен приехать сегодня, прервать заседание до его приезда, однако, благодаря решающему моменту, совещание это должно произойти в ближайшее время, чтобы кроме политических и финансовых дел можно было бы посоветоваться о дальнейших перспективах.

Д-р ЛЕВИЦКИЙ: предлагает составить протест: выбрана Комиссия для редактирования протеста: Л. Левицкий, Перфецкий, д-р Левицкий и А. Крушельницкий.

СЕМАКА: пропонує висказати одобрение Луцкевичу и Украинским Послам в Варшавском Сейме, подавшим протест по поводу решения Совета Послов. Это предложение также внесено в редакционную комиссию протеста.

Заседание закрывается и второе созывается на пятницу 23-го марта.*

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 20, спр. 1735, арк. 69-73. Машинопис. Копія.

№ 375

ВИТЯГ З ЛИСТА СЕКРЕТАРЯ ПОВНОВАЖНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УСРР В АВСТРІЇ МАТВІЯ КАЛЮЖНОГО ЗАСТУПНИКУ НАРКОМА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УСРР ЯКОВЛЄВУ ПРО ВЗАЄМВІДНОСИНИ З ПОЛІТИЧНИМИ ДІЯЧАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ У ВІДНІ

28 березня 1923 р.

Моя «основная» работа дала в результате, что помимо того, что среди укр. эмиграции в Вене по отношению ко мне лично и Полпредству в целом создалось вполне достойное отношение надлежащего почтения, — вновь оживились надежды на возможность постановки «сменовеховского» органа. В виду отсутствия в Вене кадров («наддніпрянців», которые в сотый раз Вам напоминаю) перекочевали в Прагу, я использую благоприятную для нас конъюнктуру среди галичан. Пустил в ход лозунг создания «единого украинского фронта» (в противовес Винниченко—Шаповаловскому), признание советской системы не «де-факто», а по совести и по существу, и тесный союз в Совроссии, как единственную гарантию возможности освобождения в будущем всех украинских земель. Программа, словом, для всех украинцев «по обе стороны Збруча и Днепра». Вполне к нам «притянулся» Витык (быв. Председатель Трудового Конгресса), о котором я Вам уже немного писал. Группа Грушевского активно, может, сразу не будет сотрудничать, но «сочувствовать» будет, да уж хорошо, что не пошла и не пойдет с Винниченко. Отдельных

---

* Матеріалів цього засідання у справі не виявлено.

лиц придется притянуть из берлинцев и др. стран. Самый орган тоже придется быть может поставить в Берлине (нужно было бы — в Праге, но там у нас ведь некому работать), если не удастся мне «наездами» поддерживать связь с Берлином, как делал это до сих пор, то потребуется — может — мой переезд в Берлин на более продолжительное время. Хотя и надоел я Вам, вероятно, изрядно напоминаниями об этом, но должен констатировать, что мой перевод был бы не без вреда для дела (это я — насчет сменовеховщины). В менее благоприятных условиях мне пришлось начать сначала то, что уже было проделано в Берлине, да и теперь большая половина работы в сущности в Берлине, и мне то и дело приходится время от времени закрывать на пару дней Полпредство в Вене, чтобы съездить для «дела» в Берлин, где основательно также не могу засиживаться, потому что в Вене оставить некого. Но что возможно будет (и даже больше того) мною сделано будет несмотря на все неблагоприятные условия. Если в течении пары месяцев не будут нас «смыкать» и путать, я за «орган» ручаюсь.

С подлинным верно:

Секретарь замнаркома. (Підпис).

ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 20, спр. 1735, арк. 35. Машинопис. Засвідчена копія.

№ 376

ІЗ ЛИСТА Є. ПЕТРУШЕВИЧА ОСИПУ НАЗРУКУ ПРО ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ І ЛІКВІДАЦІЮ ВІДЕНСЬКОГО УРЯДУ з 30 квітня 1923 р.

8 травня 1923 р.

З нагоди розв'язання віденського уряду з днем 30.4. і його ліквідації почуваю до обов'язку висказати і Вам як бувшому членови сего уряду і шефови з його ресортів щиру подяку за вашу совісну працю...

Е. Петрушевич

ЦДІАЛ, ф. 359, оп. 1, спр. 340, арк. 251. Оригінал. Машинопис.

№ 377

СПОГАДИ Д-РА КОСТЯ ЛЕВИЦЬКОГО
ПРО ПЕРШИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАРІЯТ У ЛЬВОВІ

1 червня 1923 р.

ПЕРШИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАРІЯТ У ЛЬВОВІ

Члени Української Національної Ради, які були у Львові з кінцем місяця жовтня 1918 р., радили постійно («в перманенції») як Українська Національна Рада, вирішуючи всякі справи дотично перейму державної влади, як також державної адміністрації і військової організації на території Східної Галичини. Але вже в перших днях листопада 1918 р. відчували вони потребу виконавчого органу, щоб виконував рішення Української Національної Ради.

Тому на засіданню Української Національної Ради у Львові дня 7 листопада 1918 р. піднесено думку, щоб вибрати референтів до полагоджування справ, в часі наради названо тих референтів державними секретарями, а в дні 9 листопада 1918 р. прийняла Національна Рада пропозицію президії і вибрала державних секретарів: Д-р Кость Левицький, президент Ради державних секретарів і державний секретар для скарбових справ; д-р Льонгин Цегельський для внутрішніх справ; Дмитро Вітовський для військових справ; Іван Мирон для шляхів; Ярослав Литвинович для торгівлі і промислу; Ол. Пісецький для пошт і телеграфів; Олександр Барвінський для віроісповідання і просвіти; д-р Сидір Голубович для судівництва; д-р Стефан Баран для земельних справ; д-р Іван Макух для публичних робіт, Антін Чернецький для праці і сусп. заопікування; д-р Іван Куровець для сусп. здоров'я, і д-р Василь Панейко для закордонних справ.

Справи апровізації мав заступати в державнім секретаріаті голова харчового уряду: д-р Стефан Федак.

Того дня устійнено також назву держави, та прийнято замість галицько-української, державну назву: Західно-Українська Народня Републіка.

Відтак по довшій нараді приймала Українська Національна Рада на пропозицію п. д-ра Романа Перфецького отсю постанову: «Українська Національна Рада як найвисша власть українських земель бувшої австро-угорської монархії у змаган-

ню до здійснення національного ідеалу всього українського народу, поручав Державному Секретаріатові поробити потрібні заходи для зєдинення всіх українських земель в одну державу». Отся самозрозуміла думка державна вважалась у нас «важеним» словом, що нам зараз сотворить Соборну Україну, а тут тимчасом треба було добувати власть на українських землях бувшої австро-угорської монархії, бо польське повстання у Львові було що раз грізнійше...

Та в дні 10 листопада 1918 р. відбулось святочне зібранне членів Української Національної Ради в палаті Намісництва у Львові, де наш сеніор Юліян Романчук іменем Української Національної Ради відібрав приречення від державних секретарів.

Державний Секретаріат зараз покликав до життя фінансову комісію, до котрої запросив: пп. Булика, Кульчицького, Саєвича, Говиковича, Литвиновича й Голубовича. Отся комісія рішила вислати п. Яр. Литвиновича до Відня в ціли виеднання фінансової допомоги, та піднесла потребу зятягнення внутрішньої державної позички й видавання тимчасових банкових бонів.

У дні 12 листопада 1918 р. піднесено на Українській Національній Раді потребу поширення Національної Ради, так щоб в її склад входили іще члени вибирані повітами і припоручено Раді державних секретарів виладити відносний розпорядок.

Тогож дня приняла Рада державних секретарів проект тимчасового основного закона про державно-правну самостійність Західно-Української Народньої Републики, та отсей проект ухвалила одногосно Українська Національна Рада дня 13 листопада 1918 р. як перший основний закон Західно-Української Народньої Републики. Сей основний закон оголошено з датою 15 листопада 1918 р.

Тоді предложив секретар для військових справ Дмитро Вітовський перший проект військової організації, що одобрила Національна Рада.

В дні 15 листопада 1918 р. прибули до Львова делегати з Буковини пп. д-р Мирон Кордуба й Безпалко, які повідомили, що румунські війська зайняли українську територію Буковини. Проти сього рішено внести протестову ноту.

Дня 16 листопада т. р. одобрила Українська Національна Рада розпорядок, предложений Державним Секретаріатом у справі поширення Національної Ради членами, вибираними

з повітів, як також прийняла тимчасовий закон про державну адміністрацію Західно-Української Народної Республіки.

Того дня одержали ми перший лист від Президента д-ра Евгена Петрушевича з Відня з повідомленням про останні події та переворот у Відні, так, як комунікація на Перемишль і Краків була перервана між Львовом а Віднем, та аж у другій половині листопада 1918 р. навязано особовий і листовий рух з Віднем на Стрий, Лавочне й Будапешт.

У дні 17 листопада 1918 р. постановила Рада державних секретарів видавати Вістник державних законів і розпорядків і передала редакцію проф. д-ру Василеві Щуратови.

На предложенне Ради державних секретарів дала Національна Рада своє уповноваження до затягнення внутрішньої державної позички, в дні 18 листопада 1918 р., бо Поляки полишили нам каси податкових урядів майже всюди порожні, так, що не було грошей на покриття найконечніших видатків державної адміністрації. І так між іншими приїхав до Державного Секретаріату у Львові о. Остап Нижанківський від Окружної Національної Ради у Стрию та зажадав негайної дотації кількох мільонів на виплату урядових поборів і на удержане війська, що стояло під обласною командою у Стрию.

До сього прийшла справа організації залізничних шляхів, що війною були винищені та не мали потрібних припасів вугля, а знов не було парових машин, приладжених до опалювання ропою. До того страшний натовп війська, вертаючого домів з усіх боєвих фронтів, витворював незвичайне замішання, так, що налаштанне залізничного руху було дуже утруднене.

А тут у Львові тимчасом наше військо мусіло вести формальну війну з польською боївкою, котрій всіма можливими силами помагало польське населення міста Львова. Військова допомога з Київа не прийшла до Львова бо тамошні Січові Стрільці обернулись проти Гетьмана й супроти сього також Боевий Комітет, оснований при Головній Раді галицьких, буковинських і угорських Українців у Київі, не міг розвинути своєї діяльності на допомогу рідному краєві. Також у галицькій провінції не приходила військова допомога на рятування Львова, хоч ми на всі сторони висилали людей й письмами кликали помочі. Один тільки Золочів відізвався та прислав кілька сотень, що ледви заповнили найконечніші прогалини нашого боєвого фронту в самім Львові...

В таких обставинах не легке мав завдання перший Державний Секретаріят у Львові. Тоді дехто піддавав нам думку, щоб Державний Секретаріят виїхав зі Львова в інше місце, звідки мігби свobodно кермувати державну організацію. Але Державний Секретаріят не хотів сього робити, вважаючи своїм обов'язком: оставати разом з військом у столиці краю.

Тому наші мирові переговори з польською стороною протяглись з дня на день, а Поляки ставили щораз то більше неможливі умови перемиря.

Дня 18 листопада 1918, виїхав сам Дмитро Вітовський зі Львова, щоби з краю добути військову допомогу для Львова.

Наслідком сього скликав я Раду державних секретарів, щоб остаточно вирішити справу мирових переговорів з польською стороною. Отся нарада відбулась у днях 19-го і 20-го листопада 1918 р. та і в ній брали участь також пп. д-р Михайло Лозинський і д-р Роман Перфецький як наші делегати до переговорів з Поляками та командант нашого війська у Львові, п. полковник Гнат Стефанів.

Делегати до переговорів з Поляками представили звіт зі своїх заходів та зажадали рішучої постанови, чи мають обставити при попередніх услів'ях, щоб допровадити до безоглядного усунення польської боювки зі Львова, чи мають згодитися на лекші услів'я з огляду на стан нашого війська.

По сім звіті просили ми п. команданта Гната Стефаніва, щоб нам сказав, як представляється сила нашого війська у Львові, бо тільки на сій підставі можемо вирішити про вказані диспозиції для наших делегатів до переговорів з Поляками. Тоді командант п. Гнат Стефанів заявив нам рішучо, що як у найближших днях прийде потрібна військова допомога з краю, то він протягом двох-трьох днів очистить Львів від польської боївки, а як зараз не прийде потрібна військова допомога, то він у всякому разі буде в силі удержати Львів через два-три тижні.

На підставі такого запевнення і успокоення, як також переконання, що край дасть потрібну військову поміч, вирішила Рада державних секретарів одноголосно, що наші делегати в переговорах з Поляками мають ясно і явно обставити при попередніх услів'ях.

Того ж дня, 20 листопада 1918 р., вечером відбулися переговори з Поляками та покінчилися розбиттем, бо польська

сторона, вислухавши непохитні домагання наших делегатів, відповідала, що не вважає за доцільне далі переговорювати.

Дня 21 листопада 1918 р. відбулося передполуднем засідання Української Національної Ради, на котрім предложено звіт про розбитте мирових переговорів з Поляками; рішено видати проклямацію до народу: «до зброї», та прийнято судовий закон, предложений д. секретарем судівництва п. д-ром Сидором Голубовичем.

Пополудні того дня мала відбутись нарада державних секретарів, але заки отся нарада розпочалась неожидано донесено з нашої Команди, що становище нашого війська у Львові є дуже критичне, бо Поляки через гр. Скарбка одержали кілька тисяч війська на поміч і тому Державний Секретаріят мусить зараз виїхати зі Львова. Тоді зажадав я потвердження сеї вістки через самого команданта п. Гната Стефаніва, наслідком чого прислано до мене двох четарів, котрі заявили мені в приказу п. команданта, що воєнна ситуація вимагає сього, щоби я з державними секретарями негайно виїхав зі Львова.

Наслідком сього зачали товариші державні секретарі поквапно вибиратись у дорогу, а я пішов до Народнього Дому, де була приміщена наша військова Команда, щоб іще особисто розмовитися з командантом п. Гнатом Стефанівим.

Та від нього я дізнався, що супроти критичного моменту він зі стратегічних зглядів постановив вийти зі всім нашим військом зі Львова, бо не може допустити до сього, щоб Поляки дернували наше військо і знищили осередок нашої армії. Тому зажадав він, щоб державні секретарі в найблизших годинах виїхали зі Львова й поставив їм до диспозиції потрібні авта.

При працанню потішив мене п. командант Стефанів тим, що наше військо, виступивши зі Львова, негайно скріпиться частинами з краю і до кінця місяця листопада с. р. знова возьме Львів.

Ості причини, се значить несподівані обставини, в яких нашлось наше військо у Львові, примусили нас виїхати з тяжким серцем, вечером 21 листопада 1918 р. зі Львова на Жовкву, Камінку Струмілову й Золочів до Тернополя. Я пращався зі Львовом в тій сердечній надії, що незабаром побачу наш Львів. Та покищо не судилось...

Але проте все, у підпольнім органі «Наш Шлях» ось як висказується безіменний автор на тему згаданих подій: «Політичний провід лежав у руках К. Левицького, неумолимого ворога яких небудь «несупокоїв». Він дрожав о своє особисте безпеченство і з тих саме мотивів він уже з 21 дні боротьби був схлонний капітулювати»... Так фальшується живі події! А такими шляхами не доходитья до Самостійної Соборної України! Бувби час чогось навчитися...

Український скиталець. — 1923. — № 11. — С. 15—18

№ 378

СПИСОК ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ*

1. Дир. Андрій Алиськевич, місто Перемишль,
2. Д-р Агенор Артимович, дел. бук. Нац. Ради,
3. Павло Банах, пов. Сокаль,
4. Андрій Бандера, пов. Калуш,
5. Д-р Степан Баран, дел. труд. парт.,
6. Василь Бараник, пов. Заліщики,
7. Д-р Богдан Барвінський, дел. христ.-сусп. партії,
8. Д-р Олександр Барвінський, член б. палати панів,
9. Д-р Володимир Бачинський, парл. посол,
10. Д-р Лев Бачинський, парл. посол,
11. Осип Безпалко, дел. бук. Н. Р.,
12. Д-р Володимир Бирчак, дел. соц. дем. парт.,
13. Д-р Клавдий Білінський, дел. бук. Н. Р.,
14. Никола Бойкович, дел. соц. дем. парт.,
15. Олександр Бойцун, місто Самбір,
16. Вячислав Будзиновський, парл. посол.,
17. Осип Бурачинський, бук. сойм. посол,
18. Д-р Теодор Ваньо, сойм. посол,
19. Никола Василько, парл. посол,
20. Остап Весоловський, місто Стрий,
21. Лазар Винничук, сойм. посол,
22. о. Степан Височанський, пов. Перемишль,
23. Д-р Степан Витвицький, дел. труд. парт.,

---

* Публікується за: Чубатий М. Державний лад на Західній Области Української Народньої Республіки. — Львів, 1921. — С. 21—24.

24. Семен Вітик, парл. посол,
25. І. Гаврищук, бук. сойм. посол.,
26. Д-р Теодор Галіп, бук. сойм. посол,
27. Роман Глушко, пов. Бережани,
28. Д-р Лев Ганкевич, дел. соц. дем. парт.,
29. Микола Ганкевич, дел. соц. дем. парт.,
30. Д-р Ісидор Голубович, парл. посол,
31. Д-р Антін Горбачевський, сойм. посол,
32. Д-р Іван Горбачевський, член б. палати панів,
33. Д-р Ярослав Гординський, дел. хрис.-сус. парт.,
34. Д-р Северин Данилович, дел. рад. парт.,
35. Михайло Демчук, пов. Перемишль,
36. о. Юліян Дзерович, дел. хрис.-сус. парт.,
37. Д-р Станіслав Дністрянський, парл. посол,
38. Августин Домбровський, пов. Тлумач.
36. Д-р Драгомірецький, дел. бук. Н. Р.,
40. о. Теофіль Драчинський, бук. сойм. посол,
41. Дмитро Дикий, пов. Бібрка,
42. Гриць Дувіряк, пов. Печеніжин,
43. Володимир Загайкевич, парл. посол,
44. Микола Загульський, пов. Золочів,
45. Теодор Замора, пов. Городенка,
46. Тадей Залеський, пов. Самбір,
47. Омелян Іваницький, дел. бук. Н. Р.,
48. Теодор Іваницький, бук. сойм. посол,
49. Іван Калинович, дел. соц. дем. парт.,
50. о. Іван Капустинський, сойм. посол.,
51. Теофіль Карачевський, пов. Старий Самбір,
52. Іляріон Карбулицький, дел. бук. Н.Р.,
53. Петро Карманський, місто Тернопіль,
54. о. Плятон Карпінський, пов. Теребовля,
55. о. Спірідон Кархут, дел. хрис.-сус. парт.,
56. о. Евстахій Качмарський, пов. Сколе,
57. Іван Кивелюк, сойм. посол,
58. Маріян Козаневич, місто Дрогобич,
59. Д-р Олександр Колесса, парл. посол,
60. Д-р Мирон Кордуба, дел. бук. Н.Р.,
61. Д-р Теофіль Кормош, сойм. посол,
62. Мартин Королюк, пов. Станиславів,

63. Д-р Михайло Король, сойм. посол,
64. Ілія Костишин, пов. Дорів,
65. Іван Кохановський, сойм. посол,
66. Владика єпископ о. Йосафат Коциловський, сойм. віриліст,
67. Осип Крупа, дел. соц. дем. парт.,
68. Антін Крушельницький, дел. рад. парт.,
69. Гриць Кузів, пов. Дрогобич,
70. Роман Кулицький, дел. соц. дем. парт.,
71. Олександр Кулицький, дел. акад. молоді,
72. Антін Куньо, пов. Тернопіль,
73. Д-р Роман Курбас, пов. Борщів,
74. Д-р Іван Куровець, сойм. посол,
75. Павло Лаврук, парл. посол,
76. Д-р Никола Лагодинський, парл. посол,
77. Д-р Євген Левицький, парл. посол,
78. Д-р Кость Левицький, парл. посол,
79. Лев Левицький, парл. посол,
80. Д-р Микола Левицький, пов. Жидачів,
81. Модест Левицький, дел. бук. Н.Р.,
82. Теодор Левицький, бук. сойм. посол,
83. Юрій Лисан, бук. сойм. посол,
84. Іван Лісковацький, дел. соц. дем. парт.,
85. Д-р Михайло Лозинський, дел. труд. парт.,
86. Антін Лукашевич, парл. посол,
87. Д-р Іван Макух, сойм. посол,
88. Андрій Манько, пов. Добромиль,
89. Д-р Олександр Марітчак, пов. Рудки,
90. Гриць Маріяш, дел. соц. дем. парт.,
91. Яким Маркус, пов. Стрий,
92. о. Северин Матковський, пов. Гусятин,
93. о. Северин Метелля, сойм. посол,
94. Василь Нагірняк, пов. Надвірна,
95. Степан Назаревич, пов. Броди,
96. Д-р Осип Назарук, дел. рад. парт.,
97. Д-р Михайло Новаківський, сойм. посол,
98. о. Степан Онишкевич, парл. посол,
99. Антін Онишук, пов. Снятин,
100. Д-р Володимир Охримович, дел. труд. парт.,

101. Гнат Павлюх, місто Станиславів,
102. Дмитро Паневник, пов. Богородчани,
103. Д-р Василь Панейко, дел. труд. парт.,
104. Д-р Михайло Пачовський, пов. Долина,
105. Д-р Роман Перфецький, сойм. посол,
106. Михайло Петрицький, парл. посол,
107. Євген Петрушевич, парл. посол,
108. Лев Петрушевич, місто Бережани,
109. о. Степан Петрушевич, пов. Радехів,
110. Єротей Пігуляк, бук. сойм. посол,
111. Михайло Плиска, пов. Бучач,
112. Степан Полянський, дел. акад. молоді,
113. о. Омелян Погорецький, парл. посол,
114. Їлько Попович, дел. бук. Н.Р.,
115. Омелян Попович, сойм. посол,
116. Теодор Рожанковський, сойм. посол,
117. Юліян Романчук, парл. посол,
118. Антін Рутко, пов. Мостиська,
119. Іван Сандуляк, сойм. посол,
120. Ілія Семака, парл. посол,
121. Іван Сенчина, пов. Рогатин,
122. Юрій Сербинюк, дел. бук. Н.Р.,
123. Степан Сілецький, дел. акад. молоді,
124. Володимир Сінгалевич, парл. посол,
125. Остап Сіяк, місто Бучач,
126. Д-р Рудольф Скибінський, дел. соц. дем. парт.,
127. Михайло Содомора, пов. Підгайці,
128. Никола Спенул, парл. посол,
129. Тимко Старух, парл. посол,
130. Василь Стефаник, парл. посол,
131. Олександр Стефанович, дел. труд. парт.,
132. Д-р Кирило Студинський, дел. хрис.-сус. парт.,
133. Д-р Степан Смаль-Стоцький, парл. посол,
134. Никола Сушко, пов. Львів-Щирець,
135. Гриць Терлецький, місто Борислав,
136. Гриць Тершаковець, сойм. посол,
137. Гриць Тимошук, пов. Коломия,
138. Д-р Степан Томашівський, дел. труд. парт.,
139. Д-р Кирило Трильовський, парл. посол.,

140. Остап Устиянович, місто Станиславів-Княгинин,
141. о. Іван Федевич, пов. Турка,
142. Володимир Федорович, дел. бук. Н. Р.,
143. о. Плятонід Філяс, пов. Жовква,
144. Владика єпископ о. Григорій Хомишин, сойм. віриліст,
145. Д-р Льонгін Цегельський, парл. посол.,
146. о. Михайло Цегельський, пов. Камінка-Струмилова,
147. о. Федір Чайківський, пов. Яворів,
148. Антін Чарнецький, дел. соц. дем. парт.,
149. Іван Чернявський, місто Коломия,
150. Петро Шикерик-Доників, пов. Косів,
151. Митрополит о. Андрій гр. Шептицький, член б. палати панів,
152. Андрій Шмігельський, пов. Збараж,
153. о. д-р Степан Юрик, місто Золочів,
154. Остап Юрчинський, пов. Чортків.

Члени УНРади, кооптовані Радою на засіданні від 13 листопада 1918 р.:

155. Вітовський Дмитро, отаман,
156. Микитка Осип, поручник,
157. Караван, четар,
158. Парфанович Микола,
159. Сисак Микола, д-р.
160. Кахникевич Кирило.

Діло. — 1918. — 14 листоп.

Члени УНРади, які були обрані членами комісій Ради, однак, джерельних матеріалів про їх членство в УНРаді не виявлено:

161. Д-р Володимир Гуркевич,
162. Михайло Галібей,
163. Іван Дужий.

Нове життя. — 1919. — 7 січ.

*Список членів УНРади підготовлено до друку канд. істор. наук
доцентом Володимиром Великим*

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

№ 1	Тимчасовий основний закон про державну самостійність Західно-Української Народної Республіки	<i>13 листопада 1918 р.</i>
№ 2	Закон Української Національної Ради про тимчасову адміністрацію	<i>16 листопада 1918 р.</i>
№ 3	Звіт повітової військової команди в Радехові Українській Національній Раді про організацію влади у повіті	<i>16 листопада 1918 р.</i>
№ 4	Статут повітових органів Української Національної Ради	<i>Не раніше 16 листопада 1918 р.</i>
№ 5	Інформація газети «Діло» про засідання Української Національної Ради від 14 і 15 листопада 1918 р.	<i>17 листопада 1918 р.</i>
№ 6	Постанова Української Національної Ради від 15 листопада 1918 р. про довібори членів ради	<i>18 листопада 1918 р.</i>
№ 7	Інформаційне повідомлення газети «Діло» про засідання Української Національної Ради 16 листопада 1918 р.	<i>18 листопада 1918 р.</i>
№ 8	Інформація в газеті «Діло» про організацію влади у Підгайцях	<i>19 листопада 1918 р.</i>
№ 9	Стаття в газеті «Діло» «За представництво жіноцтва в Українській Національній Раді»	<i>19 листопада 1918 р.</i>
№ 10	Тимчасовий розпорядок державного секретаріату для торгівлі й промислу Західно-Української Народної Республіки про заборону вивозу нафти й нафтових продуктів	<i>19 листопада 1918 р.</i>
№ 11	Наказ № 3 команди української державної жандармерії про поділ території ЗУНР на області та організаційну структуру жандармерії	<i>Не раніше 19 листопада 1918 р.</i>
№ 12	Інформація в газеті «Діло» про організацію влади у повітах	<i>20 листопада 1918 р.</i>

- № 13 Інформаційне повідомлення газети «Діло» про засідання Української Національної Ради 18 листопада 1918 р. 20 листопада 1918 р.
- № 14 Закон Української Національної Ради про тимчасову організацію судів і судочинства 21 листопада 1918 р.
- № 15 Стаття газети «Діло» про національну політику ЗУНР 21 листопада 1918 р.
- № 16 Інформація газети «Діло» про зібрання тимчасової міської Ради м. Львова і заяву українців — членів Ради 28 листопада 1918 р.
- № 17 Розпорядок Ради Державних Секретарів про запровадження доразових судів 30 листопада 1918 р.
- № 18 Розпорядок Ради Державних Секретарів про карну відповідальність цивільних осіб за окремі злочини перед військовими судами 30 листопада 1918 р.
- № 19 Циркуляр Державного секретаріату внутрішніх справ повітовим комісаріатам про організацію влади на місцях листопад 1918 р.
- № 20 Обіжник Ради Державних Секретарів державним повітовим комісарам щодо їх обов'язків 1 грудня 1918 р.
- № 21 Розпорядок Державного секретаріату фінансів про продаж тютюнових виробів 1 грудня 1918 р.
- № 22 Обіжник Державного секретаріату фінансів про організацію митної служби і відділів скарбової охорони 2 грудня 1918 р.
- № 23 Обіжник Державного секретаріату фінансів про дирекції скарбових округів 3 грудня 1918 р.
- № 24 Розпорядок Державного секретаріату шляхів про підвищення тарифів 5 грудня 1918 р.
- № 25 Розпорядок Державного секретаря шляхів про присягу службовців 7 грудня 1918 р.

№ 26	Обіжник Державного секретаріату фінансів про організацію роботи фінансових органів	9 грудня 1918 р.
№ 27—80	Протоколи засідань Ради державних секретарів	12 грудня 1918 р. — 24 травня 1919 р.
№ 81	Розпорядок самбірського повітового комісаріату про оподаткування продажу алкогольних напоїв	12 грудня 1918 р.
№ 82	Наказ Військової Команди м. Самбора про введення української мови на вивісках всіх закладів міста	15 грудня 1918 р.
№ 83	Розпорядок Державного секретаріату фінансів про порядок перевезення тютюнових виробів	18 грудня 1918 р.
№ 84	Розпорядок Державного секретаріату судівництва про службову присягу суддів і судових урядників	18 грудня 1918 р.
№ 85	Розпорядок Державного секретаріату про заміну вивісок і печаток	18 грудня 1918 р.
№ 86	Розпорядок Державного секретаріату судівництва про державну прокуратуру	18 грудня 1918 р.
№ 87	Розпорядок Державного секретаріату пошт і телеграфів про заміну вивісок і печаток	19 грудня 1918 р.
№ 88	Розпорядок Державного секретаріату пошт і телеграфів відносно службової присяги	19 грудня 1918 р.
№ 89	Розпорядок Державного секретаріату внутрішніх справ про назви державних установ, службові присяги, емблеми, вивіски і печатки	20 грудня 1918 р.
№ 90	Стаття в газеті «Нове життя» про вибори до громадських рад	20 грудня 1918 р.
№ 91	Пояснення до наказу військової команди м. Самбора від 18 грудня 1918 р.	25 грудня 1918 р.

- № 92   Повідомлення газети «Нове життя» про переїзд до Станіслава Української Національної Ради і Державного секретаріату   3 січня 1919 р.
- № 93   Ухвала Української Національної Ради з дня 3 січня 1919 р. про злуку Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою   3 січня 1919 р.
- № 94   Програмова заява Державного Секретаріату до громадян держави   *Не раніше*
3 січня 1919 р.
- № 95   Повідомлення газети «Нове життя» про 1-ше засідання Української Національної Ради у Станіславі   4 січня 1919 р.
- № 96   Закон Української Національної Ради про доповнення Статуту Української Національної Ради: утворення Президії   4 січня 1919 р.
- № 97   Закон Української Національної Ради про Виділ Української Національної Ради   4 січня 1919 р.
- № 98   Закон Української Національної Ради про незайманість членів Української Національної Ради   4 січня 1919 р.
- № 99   Закон Української Національної Ради про спосіб оповіщення законів і розпорядків   4 січня 1919 р.
- № 100   Оповістка шкільного окружного інспектора в Самборі про державність української мови в школах повіту   4 січня 1919 р.
- № 101   Повідомлення газети «Нове життя» про утворення Виділу Української Національної Ради   7 січня 1919 р.
- № 102   Повідомлення газети «Нове життя» про новий склад Державного Секретаріату   7 січня 1919 р.
- № 103   Повідомлення газети «нове життя» про склад комісій Української Національної Ради   7 січня 1919 р.

- № 104   Розпорядок Ради Державних Секретарів про запровадження кур'єрського зв'язку   10 січня 1919 р.
- № 105   Звернення Президії Української Національної Ради і Ради Державних Секретарів до Директорії Української Народної Республіки з приводу злуки ЗУНР і УНР   16 січня 1919 р.
- № 106   Лист господарчо-ліквідаційного уряду при посольстві ЗУНР у Відні до уряду УНР з приводу співпраці   17 січня 1919 р.
- № 107   Обіжник Державних Секретарів внутрішніх і земельних справ повітовим комісаріатам щодо організації роботи в повітах   18 січня 1919 р.
- № 108   Універсал Директорії про злуку ЗУНР і УНР   22 січня 1919 р.
- № 109   Розпорядок Державного секретаріату військових справ та Державного секретаріату внутрішніх справ про військову службу невійськовозобов'язаних   26 січня 1919 р.
- № 110   Розпорядок Державного секретаріату фінансів спільно з іншими Державними секретаріатами про одноразовий надзвичайний додаток державним службовцям, пенсіонерам, вдовам і сиротам   26 січня 1919 р.
- № 111   Обіжник Державного секретаріату внутрішніх справ про усунення перешкод при заключенні шлюбів   27 січня 1919 р.
- № 112   Універсал трудового Конгресу України до українського народу   28 січня 1919 р.
- № 113   Розпорядок Державного секретаріату судівництва та Державного секретаріату публичних робіт про охорону наємників   1 лютого 1919 р.
- № 114   Закон Української Національної Ради про скорочення строків підготовки працівників судової служби   2 лютого 1919 р.

- № 115 Інформація газети «Нове життя» про підготовку земельного закону 3 лютого 1919 р.
- № 116 Повідомлення газети «Республіка» про ратифікацію Трудовим конгресом акту злуки ЗУНР і УНР 4 лютого 1919 р.
- № 117—118 Промова голови Ради державних секретарів Сидора Голубовича на засіданні Української Національної Ради 6, 7 лютого 1919 р.
- № 119—120 Інформація газети «Республіка» про засідання Української Національної Ради 6, 7 лютого 1919 р.
- № 121—129 Інформаційні повідомлення газети «Нове життя» про II сесію Української Національної Ради 6—19 лютого 1919 р.
- № 130 Обіжник повітового комісара Рудківського повіту про суддів присяжних 7 лютого 1919 р.
- № 131 Декларація Трудового Конгресу України до народів усього світу 9 лютого 1919 р.
- № 132 Закон Української Національної Ради про добові для членів Української Національної Ради 10 лютого 1919 р.
- № 133 Розпорядок Державного Секретаріату судівництва про скорочення часу підготовки працівників судової служби 11 лютого 1919 р.
- № 134 Закон Української Національної Ради про розмежування компетенції повітових і окружних судів у цивільних справах 11 лютого 1919 р.
- № 135 Закон Української Національної Ради про зміну складу трибуналів першої інстанції в карних справах 11 лютого 1919 р.
- № 136 Розпорядок Державного Секретаріату про примусове підпорядкування підприємств і маєтків громадян Антанти 11 лютого 1919 р.
- № 137 Обіжник Державного Секретаріату публічних робіт відносно придбання дерева для відбудови краю 12 лютого 1919 р.

- № 138   Закон Української Національної Ради   *13 лютого 1919 р.*
про основи шкільництва
- № 139   Розпорядок Державного Секретаріату   *13 лютого 1919 р.*
про передачу видобутої нафти держав-
ному заводу в Дрогобичі
- № 140   Закон Української Національної Ради   *14 лютого 1919 р.*
про уповноваження Державного секре-
таріату просвіти і віроісповідань одер-
жавити українські приватні гімназії та
учительські жіночі семінарії
- № 141   Закон Української Національної Ради   *14 лютого 1919 р.*
про зміни в скданні іспитів учителів
середніх шкіл
- № 142   Закон Української Національної Ради   *15 лютого 1919 р.*
про внесення змін до закону про жан-
дармерію
- № 143   Резолюція Української Національної   *15 лютого 1919 р.*
Ради про виплату учителям тимчасо-
вого воєнного додатку на 1919 р.
- № 144   Резолюція Української Національної   *15 лютого 1919 р.*
Ради про підвищення зарплати учите-
лям середніх шкіл
- № 145   Закон Української Національної Ради   *15 лютого 1919 р.*
про мови
- № 146   Закон Української Національної Ради   *15 лютого 1919 р.*
про тимчасове судочинство в цивільних
і карних справах у другій і третій ін-
станціях в час надзвичайних відносин,
викликаних війною
- № 147   Обіжник Державного секретаріату освіти   *15 лютого 1919 р.*
і віроісповідань про порядок прийняття
на роботу вчителів з інших повітів
- № 148   Зарядження Державного секретаріату   *15 лютого 1919 р.*
освіти і віроісповідань у порозумінню
з Державним секретаріатом військових
справ про річні іспити зрілості учнів-
вояків

- № 149 Закон Української Національної Ради про військові додатки 15 лютого 1919 р.
- № 150 Розпорядок Державного Секретаріату про виплату доріжняного додатку діючим учителям, учителям пенсіонерам і вдовам та сиротам по них 16 лютого 1919 р.
- № 151 Розпорядок Державного секретаріату внутрішніх справ у порозумінню з Державним секретаріатом військових справ та Державним секретаріатом закордонних справ про перепустки і паспорти для подорожі для цивільних осіб 16 лютого 1919 р.
- № 152 Розпорядок Державного секретаріату судівництва про судейські іспити 20 лютого 1919 р.
- № 153 Повідомлення Державного секретаріату освіти і віроісповідань про призначення директорами і членами іспитової кваліфікаційної комісії в м. Станиславові 20 лютого 1919 р.
- № 154 Розпорядок Державного секретаріату земельних справ і Державного секретаріату внутрішніх справ про примусове використання землі в 1919 році 21 лютого 1919 р.
- № 155 Розпорядок Державного секретаріату освіти і віроісповідань про приватні школи 22 лютого 1919 р.
- № 156 Розпорядок Державного секретаріату освіти і віроісповідань про службу присягу учителів 23 лютого 1919 р.
- № 157 Розпорядок Державного Секретаріату про складання штемпельних і безпосередних оплат 23 лютого 1919 р.
- № 158 Зарядження Державного секретаріату освіти і віроісповідань про кінець першого і початок другого півріччя та шкільні канікули 23 лютого 1919 р.
- № 159 Зарядження Державного секретаріату освіти і віроісповідань про оплату за навчання 23 лютого 1919 р.

- № 160   Зарядження Державного секретаріату освіти і віроісповідань про зміну навчальних планів   23 лютого 1919 р.
- № 161   Розпорядок Державного секретаріату освіти і віроісповідань про запровадження викладання українською мовою у всіх державних школах   24 лютого 1919 р.
- № 162   Зарядження Державного секретаріату освіти і віроісповідань про одержавлення приватних шкіл   24 лютого 1919 р.
- № 163   Розпорядок Державного секретаріату фінансів про зупинку всіх гуралень   25 лютого 1919 р.
- № 164   Розпорядок Державного Секретаріату судівництва про тимчасову організацію нотарів   1 березня 1919 р.
- № 165   Розпорядок державного секретаріату судівництва про підвищення оплат за доручення в цивільно-правних справах   1 березня 1919 р.
- № 166   Обіжник державного секретаріату внутрішніх справ повітовим комісарам про невтручання у справи жандармерії   2 березня 1919 р.
- № 167   Телеграма Головного Отамана Симона Петлюри до керівників ЗУНР   2 березня 1919 р.
- № 168   Оповістка про виправлення помилки в розпорядку від 1 лютого 1919 р. про охорону наємників   2 березня 1919 р.
- № 169   Розпорядок державного секретаріату судівництва про печатки і вивіски   2 березня 1919 р.
- № 170   Розпорядок Державного Секретаріату про припинення діяльності судів присяжних   2 березня 1919 р.
- № 171   Звернення Української Національної Ради і Державного Секретаріату «Український народ»   4 березня 1919 р.
- № 172   Ухвала земельної комісії Української Національної Ради «Основи земельної реформи»   7 березня 1919 р.

- № 173   Розпорядок Державного секретаріату судівництва про визначення трибуналу I-ої інстанції, при якому будуть утворені окремі судові сенати II і III інстанцій   8 березня 1919 р.
- № 174   Розпорядок Державного Секретаріату про одноразову надзвичайну допомогу для державних функціонерів і учителів   8 березня 1919 р.
- № 175   Постанова Виділу Української Національної Ради про амністію   10 березня 1919 р.
- № 176   Лист Буковинської ради до Директорії УНР про створення ради   10 березня 1919 р.
- № 177   Обіжник Державного секретаріату внутрішніх справ повітовим комісарам про невтручення в дії судових властей   13 березня 1919 р.
- № 178   Розпорядок Державного секретаріату внутрішніх справ про застосування закону Української Національної Ради про військові додатки   15 березня 1919 р.
- № 179   Розпорядок Державного секретаріату внутрішніх справ про спеціальні вимоги до урядників державної адміністративної служби   18 березня 1919 р.
- № 180   Розпорядок Державного секретаріату торгу і промислу, Державного секретаріату внутрішніх справ і Державного секретаріату військових справ про використання сирих шкір, шкіряних фабрикатів і гарбарських середників   18 березня 1919 р.
- № 181   Розпорядок Державного Секретаріату судівництва про кошти слідчої в'язниці й виконання кари   20 березня 1919 р.
- № 182   Розпорядок Державного Секретаріату про продовження строку військової служби після закінчення війни   20 березня 1919 р.
- № 183   Розпорядок Державного секретаріату судівництва про окремий судовий сенат II інстанції   22 березня 1919 р.

- № 184 Повідомлення газети «Громадський голос» про шосту сесію окружної національної ради в Коломиї 21 березня 1919 р. 22 березня 1919 р.
- № 185—196 Інформаційні повідомлення газети «Нове життя» про засідання IV сесії Української Національної ради 27 березня — 17 квітня 1919 р.
- № 197 Розпорядок Державного секретаріату судівництва, Державного секретаріату просвіти і віроісповідань та Державного секретаріату внутрішніх справ про надсилання обов'язкових примірників друкованих видань 28 березня 1919 р.
- № 198 Розпорядок Державного секретаріату військових справ про утворення нафтового округу під його безпосереднім підпорядкуванням 28 березня 1919 р.
- № 199 Розпорядження Коломийського повітового земельного комісаріату від 26 березня 1919 р. 31 березня 1919 р.
- № 200 Розпорядок Державного Секретаріату про заборону носіння одностроїв (уніформ) колишнім державним і залізничним службовцям 1 квітня 1919 р.
- № 201 Розпорядок Державного секретаріату внутрішніх справ спільно з Державним секретаріатом військових справ та Державним секретаріатом закордонних справ про доповнення до розпорядку про перепустки і паспорти цивільним особам для подорожі за кордон 3 квітня 1919 р.
- № 202 Розпорядок Державного Секретаріату про підвищення оплати воякам і гажистам державної жандармерії 4 квітня 1919 р.
- № 203 Закон Української Національної Ради про запровадження в обіг гривень та карбованців 4 квітня 1919 р.
- № 204 Розпорядження коломийського повітового комісара і комісара для земельних справ про проведення весняних робіт у повіті 5 квітня 1919 р.

- № 205   Розпорядок Державного секретаріату військових справ, Державного секретаріату внутрішніх справ та Державного секретаріату шляхів, пошт і телеграфів про запровадження літнього часу   6 квітня 1919 р.
- № 206   Закон Української Національної Ради про право громадянства (горожанства)   8 квітня 1919 р.
- № 207   Розпорядок Державного секретаріату внутрішніх справ про право громадянства   10 квітня 1919 р.
- № 208   Закон Української Національної Ради про заробітну плату народних і виділових учителів   10 квітня 1919 р.
- № 209   Розпорядок Державного секретаріату внутрішніх справ про обмеження вживання м'яса   10 квітня 1919 р.
- № 210   Розпорядок Державного секретаріату внутрішніх справ про борошно, хліб і мучні страви   11 квітня 1919 р.
- № 211   Розпорядок Державного секретаріату скарбових справ про апеляційні комісії для подорожного податку   11 квітня 1919 р.
- № 212   Закон Української Національної Ради про внесення змін до закону про добові для членів Української Національної Ради   12 квітня 1919 р.
- № 213   Закон Української Національної Ради про запровадження 8-годинного робочого дня   12 квітня 1919 р.
- № 214   Внесення члена УНРади д-ра Лева Бачинського і Тов. в справі земельної реформи   *Не пізніше*
14 квітня 1919 р.
- № 215   Земельний закон Української Національної Ради   14 квітня 1919 р.
- № 216   Закон Української Національної Ради про заборону дій, які могли б зупинити виконання земельного закону   15 квітня 1919 р.

- № 217   Обіжник Державного секретаріату освіти і віроісповідань про кваліфікаційні іспити для учителів виділових шкіл   15 квітня 1919 р.
- № 218   Розпорядок Державного секретаріату судівництва про утворення палати адвокатів у Станіславові   15 квітня 1919 р.
- № 219   Закон Української Національної Ради про внесення змін до закону про безпосередні особисті податки   15 квітня 1919 р.
- № 220   Закон Української Національної Ради про ліквідацію залишкових позик   15 квітня 1919 р.
- № 221   Закон Української Національної Ради про внесення змін до військового карного закону   15 квітня 1919 р.
- № 222   Закон Української Національної Ради про сойм   15 квітня 1919 р.
- № 223   Оголошення про конкурс на заміщення посад дійсних учителів   16 квітня 1919 р.
- № 224   Розпорядок Державного секретаріату судівництва про адвокатські іспити   16 квітня 1919 р.
- № 225   Обіжник Державного секретаріату внутрішніх справ повітовим комісарам про обмеження торгівлі спиртними напоями   17 квітня 1919 р.
- № 226   Розпорядок Державного секретаріату судівництва про присягу адвокатів   17 квітня 1919 р.
- № 227   Розпорядження Державного секретаріату освіти і віроісповідань про права приватних семінарій і гімназій видавати річні свідоцтва і приймати іспити зрілості   Не раніше
17 квітня 1919 р.
- № 228   Звернення Української Національної Ради до українського народу   18 квітня 1919 р.
- № 229   Розпорядок Державного секретаріату судівництва про право заступництва німецько-австрійських адвокатів   18 квітня 1919 р.

- № 230 Розпорядок Державного секретаріату внутрішніх справ про боротьбу з хабарництвом 22 квітня 1919 р.
- № 231 Розпорядок Державного Секретаріату про обов'язкове святкування кожного року 1 травня, свята трудового люду 25 квітня 1919 р.
- № 232 Розпорядок Державного Секретаріату про виплату одноразового надзвичайного додатку працюючим державним службовцям і функціонерам, пенсіонерам, вдовам і сиротам по них та залізничникам 25 квітня 1919 р.
- № 233 Розпорядок Державного Секретаріату про встановлення дорожнього додатку вдовам і сиротам по греко-католицьких священниках 25 квітня 1919 р.
- № 234 Розпорядок Державного Секретаріату про одноразовий 25% дорожній додаток учителям і сиротам по них 25 квітня 1919 р.
- № 235 Звіт представника Державного секретаріату внутрішніх справ сотника Щипайла про нараду повітових командантів і комісарів у Стрию 1 травня 1919 р.
- № 236 Розпорядження Державного секретаріату освіти і віроісповідань про призначення і зміни в складі працівників освіти *Не пізніше 1 травня 1919 р.*
- № 237 Розпорядок Державного секретаріату освіти і віроісповідань щодо літніх усних іспитів зрілості у 1918—1919 навч. році *Не пізніше 1 травня 1919 р.*
- № 238 Повідомлення Державного секретаріату внутрішніх справ про запровадження гривни і карбованців 1 травня 1919 р.
- № 239 Зарядження Державного секретаріату освіти і віроісповідань про виконання закону про зарплату народних і виділових учителів 2 травня 1919 р.

- № 240   Звернення Державного секретаріату внутрішніх справ до всіх громадських комісаріатів з приводу крадіжок на залізничних шляхах   5 травня 1919 р.
- № 241   Звернення відомих діячів м. Дрогобича до Президії Державного Секретаріату про вжиття термінових заходів для поліпшення становища в повіті   11 травня 1919 р.
- № 242   Повідомлення шкільного повітового комісаріату в Самборі про вступні іспити до середніх шкіл   12 травня 1919 р.
- № 243   Лист міністра фінансів УНР Бориса Мартоса до Президії Державного Секретаріату щодо вкладів до станиславівського відділу Українського народного кооперативного банку   19 травня 1919 р.
- № 244   Лист політичних діячів Української Народної Республіки Раді Державних Секретарів ЗУНР і Президії Української Національної Ради про скликання державної наради і створення вищих органів державної влади   20 травня 1919 р.
- № 245   Проект постанови Української Національної Ради про зміну структури влади на час іноземної окупації території ЗУНР   *Не пізніше*
8 червня 1919 р.
- № 246   Розпорядок про введення Диктатури в Західній Області УНР: Акт Української Національної Ради і Державного Секретаріату   9 червня 1919 р.
- № 247   Обіжник диктатора Євгена Петрушевича повітовим комісаріатам про збір відомостей про зловживання окупантів   17 червня 1919 р.
- № 248   Розпорядження диктатора Євгена Петрушевича про категоричну заборону безправних реквізицій у населення   19 червня 1919 р.
- № 249   Розпорядження диктатора Євгена Петрушевича про реорганізацію військового судочинства   23 червня 1919 р.

- № 250 Розпорядження диктатора Євгена Петрушевича про друкування і поширення друкованої продукції 26 червня 1919 р.
- № 251 Телеграма Головного Отамана Симона Петлюри диктатору Євгену Петрушевичу про виклик на нараду членів Директорії 27 червня 1919 р.
- № 252 Телеграма диктатора Євгена Петрушевича голові Директорії Головному Отаману Симону Петлюрі про неможливість приїзду до Кам'янця-Подільського 2 липня 1919 р.
- № 253 Редакційна стаття газети «Український прапор» про подальшу долю ЗУНР і УНР 8 серпня 1919 р.
- № 254 Стаття д-ра К. Левицького: «Два закони про вибори до сойму Західної Области Української Народньої Республіки» 20 серпня 1919 р.
- № 255 Державно-правна заява членів Української Національної Ради щодо державної приналежності Східної Галичини і Північної Буковини 28 жовтня 1919 р.
- № 256 Звернення Президії Української Національної Ради у Львові до Голови Директорії УНР Симона Петлюри і Президента УНРади Євгена Петрушевича про допомогу 31 жовтня 1919 р.
- № 257 Інформація львівської делегації Української Національної Ради президенту УНРади Євгену Петрушевичу про її діяльність 12 грудня 1919 р.
- № 258 Лист диктатора Євгена Петрушевича посольству у Відні щодо заходів ощадності 22 грудня 1919 р.
- № 259 Інформація газети «Український прапор» про наради членів Української Національної Ради у Відні 9—17 грудня 1919 р.

- № 260 Лист уповноваженого для справ фінансів, промислу і торгівлі Володимира Сінгалевича адміністрації «Українського прапора» відносно фінансових труднощів і обмежень щодо видання газети 20 лютого 1920 р.
- № 261 Заява львівської делегації Української Національної Ради про неправомірні дії щодо Східної Галичини 28 березня 1920 р.
- № 262 Заява членів УСДП Льва Ганкевича, Антона Чернецького, Стефанії Пашкевич, Петра Буняка про вихід з складу Президії Української Національної Ради 30 березня 1920 р.
- № 263 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича посольству у Відні про виплату зарплати урядовцям 27 червня 1920 р.
- № 264 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича послу у Відні Володимиру Сінгалевичу про створення інвентаризаційної комісії 7 липня 1920 р.
- № 265 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про організацію державної влади у період повновладдя диктатора, встановленого 8 червня 1919 р. 25 липня 1920 р.
- № 266 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про призначення уповноважених уряду 1 серпня 1920 р.
- № 267 Лист диктатора Євгена Петрушевича Костю Левицькому 1 серпня 1920 р.
- № 268 Лист диктатора Євгена Петрушевича Костю Левицькому про призначення його уповноваженим для справ преси і пропаганди 3 серпня 1920 р.
- № 269 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про зарплату уповноваженим диктатора 4 серпня 1920 р.
- № 270 Лист диктатора Євгена Петрушевича Роману Перфецькому про призначення 11 серпня 1920 р.

його уповноваженим диктатора для зв'язку з краєм

- № 271 Проект організації уряду диктатора для справ закордонних 12 серпня 1920 р.
- № 272 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про утворення уряду військового відпоручника в Празі 19 серпня 1920 р.
- № 273 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про призначення підполковника Володимира Федоровича командантом табору у Ліберцях 24 серпня 1920 р.
- № 274 Інформація газети «Український прапор» про нові призначення в адміністрації 29 серпня 1920 р.
- № 275 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про утворення кодифікаційної комісії при уряді для справ внутрішніх, судівництва і комунікації 30 серпня 1920 р.
- № 276 Обіжник диктатора Євгена Петрушевича про включення до складу колегії уповноважених уповноваженого для зв'язку з краєм і начальника військової канцелярії 30 серпня 1920 р.
- № 277 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про порядок виплати допомоги родинам вояків 30 серпня 1920 р.
- № 278 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про виконання уповноваженими уряду своїх обов'язків у часі неприсутності диктатора в осідку уряду 30 серпня 1920 р.
- № 279 Лист диктатора Євгена Петрушевича уповноваженому для справ внутрішніх, судівництва і комунікації про склад і зарплату членам кодифікаційної комісії 30 серпня 1920 р.
- № 280 Лист диктатора Євгена Петрушевича уповноваженому для справ закордонних про призначення Мирослава Здерковського товаришем уповноваженого 30 серпня 1920 р.

- і Григорія Микетєя керуючим секцією цього ж уряду
- № 281   Запрошення Президіяльної канцелярії уповноваженому для справ закордонних Степану Витвицькому на засідання Колегії уповноважених з порядком денним засідання   8 вересня 1920 р.
- № 282—298   Протоколи засідань колегії уповноважених диктатора   18 вересня—2 грудня 1920 р.
- № 299   Лист уповноваженого диктатора референта зв'язку з Краєм Романа Перфецького до уповноваженого у справах внутрішніх, комунікацій і справедливості з проханням надавати йому інформацію про діяльність   21 вересня 1920 р.
- № 300   Завдання референта для краєвих справ і зв'язку з краєм   22 жовтня 1920 р.
- № 301   Рекомендації уповноваженого уряду для справ закордонних Степана Витвицького Євгену Петрушевичу відносно організації цього уряду з аналізом міжнародного становища   24 жовтня 1920 р.
- № 302   Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про виплату одноразового надзвичайного додатку до зарплати урядовцям уряду диктатора та віденського посольства ЗУНР   13 листопада 1920 р.
- № 303   Положення про уряд диктатора для фінансів, промислу і торгівлі, утворений розпорядком диктатора Західно-Української Народної Республіки з дня 25.VII.1920 р. ч. 1 Пр./Д   16 листопада 1920 р.
- № 304   Закон польського сейму про тимчасову організацію адміністративного управління II інстанції (воєводств) на території колишнього Королівства Галичини і Володимирії з В. Князівством Краківським а також на території Спіша і Орави   3 грудня 1920 р.

- № 305   Інформаційний лист Президіяльної канцелярії урядові для справ закордонних про нові призначення посадових осіб   12 грудня 1920 р.
- № 306   Інформаційний лист президіяльної канцелярії уряду для справ закордонних про призначення отамана Ярослава Селезінки начальником військової канцелярії   16 грудня 1920 р.
- № 307   Доповідна записка уповноваженого для справ фінансів, торгівлі і промислу Володимира Сінгалевича диктатору про організацію названого уряду   19 грудня 1920 р.
- № 308   Лист диктатора Євгена Петрушевича Костю Левицькому про призначення його уповноваженим для справ закордонних   26 грудня 1920 р.
- № 309   Лист Президіяльної канцелярії урядові для справ закордонних про звільнення Степана Витвицького з посади уповноваженого уряду для справ закордонних   27 грудня 1920 р.
- № 310   Лист Президіяльної канцелярії урядові для справ закордонних про призначення Осипа Назарука уповноваженим для справ преси і пропаганди   27 грудня 1920 р.
- № 311   Лист Президіяльної канцелярії уряду для справ внутрішніх про призначення Степана Витвицького головою делегації ЗУНР на мирну конференцію в Парижі та керівником Надзвичайної дипломатичної місії ЗУНР в Лондоні   27 грудня 1920 р.
- № 312   Організаційний Статут делегації ЗУНР на Паризькій мирній конференції   30 грудня 1920 р.
- № 313   Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про закриття каси військової канцелярії   31 грудня 1920 р.
- № 314   Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про забезпечення військових інвалідів   1 січня 1921 р.

- № 315   Відпис з протоколу установчого зібрання Всеукраїнської Національної Ради   4 січня 1921 р.
- № 316   Інформаційний лист дирекції поліції у Відні міністру закордонних справ Австрії про виникнення і подальшу долю ЗУНР   6 січня 1921 р.
- № 317   Лист Президіяльної канцелярії урядові для справ внутрішніх про призначення керівників Надзвичайної дипломатичної місії ЗУНР у Відні   9 січня 1921 р.
- № 318   Повідомлення Президіяльної канцелярії про призначення Ярослава Окуневського санітарним референтом при Віденському посольстві ЗУНР   11 січня 1921 р.
- № 319   Лист уповноваженого для справ закордонних Костя Левицького диктатору Євгену Петрушевичу про звільнення Степана Томашівського від обов'язків голови делегації ЗУНР на мирній конференції в Парижі   19 січня 1921 р.
- № 320   Лист Президіяльної канцелярії уряду для справ внутрішніх про призначення Степана Томашівського радником голови делегації ЗУНР на мирній конференції в Парижі   20 січня 1921 р.
- № 321   Доповідна записка Степана Витвицького президенту УНРади Євгену Петрушевичу про передачу посади уповноваженого уряду для справ закордонних Костю Левицькому   21 січня 1921 р.
- № 322   Розпорядження диктатора Євгена Петрушевича уповноваженим уряду про видання літератури і раціональне використання паперу   21 січня 1921 р.
- № 323   Інформаційний лист дирекції поліції у Відні міністру закордонних справ Австрії про засідання Української Національної Ради у Відні щодо платформи українських політичних партій і окремих діячів   7 лютого 1921 р.

- № 324 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про виконання в останній інстанції військово-карного судівництва для галицько-українських військових осіб на час їх побуту поза територією власної держави 1 березня 1921 р.
- № 325 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про матеріальне забезпечення родин загиблих на військовій службі 31 березня 1921 р.
- № 326 Устрій державний Західно-Української Народної Республіки (Галицької Республіки) 12 квітня 1921 р.
- № 327 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про виплату одноразового надзвичайного додатку урядовцям і функціонерам уряду та Віденського посольства 27 квітня 1921 р.
- № 328 Основи державного устрою Галицької Республіки *Не пізніше* 29 квітня 1921 р.
- № 329 Лист уповноваженого уряду для справ закордонних Григорія Микетя голові делегації ЗУНР в Лондоні Степану Витвицькому про надіслання «Основ державного устрою Галицької Республіки» 3 травня 1921 р.
- № 330 Рескрипт диктатора про зміну Тимчасового організаційного статуту уряду для справ закордонних 6 травня 1921 р.
- № 331 Лист Президіяльної канцелярії урядові для справ внутрішніх про призначення Григорія Микетя управляючого секцією і Ярослава Біберовича управляючим канцелярією уряду для справ закордонних шефами відділів того ж уряду 6 травня 1921 р.
- № 332 Обіжник диктатора Євгена Петрушевича про призначення допомог, гонорарів та ін. заохочень із державних фондів 9 травня 1921 р.
- № 333 Розпорядження Ради Міністрів Польщі щодо виконання закону від 3 грудня 1920 р. 17 травня 1921 р.

- № 334   Розпорядок президента УНРади Євгена Петрушевича про використання кредитових операцій для придбання засобів національної оборони   *21 червня 1921 р.*
- № 335   Розпорядок президента УНРади Євгена Петрушевича про виплату одноразового надзвичайного додатку урядовцям та функціонерам уряду і Віденського посольства   *23 липня 1921 р.*
- № 336   Лист Президіяльної канцелярії урядові для внутрішніх справ про призначення Івана Німчука редактором «Українського прапора»   *1 серпня 1921 р.*
- № 337   Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича в справі призначення урядовцям додатку на купівлю трамвайних карток   *9 серпня 1921 р.*
- № 338   Лист Президіяльної канцелярії урядові для справ закордонних про призначення Романа Перфецького уповноваженим для справ внутрішніх, судівництва і комунікації   *11 серпня 1921 р.*
- № 339   Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про призначення зарплати для членів, урядовців і функціонерів уряду ЗУНР   *28 вересня 1921 р.*
- № 340   Лист Президіяльної канцелярії про розміри окладів для урядовців і родинні додатки   *29 вересня 1921 р.*
- № 341   Інформативний лист повноважного представника уряду у Празі Євгена Левицького уповноваженому представникові уряду для справ закордонних Костю Левицькому про створення відділу преси   *30 вересня 1921 р.*
- № 342   Лист Президіяльної Канцелярії урядові для справ закордонних про призначення Ярослава Підляшецького референтом для зв'язку з краєм   *17 жовтня 1921 р.*

- № 343 Державно-правна основа Східної Галичини як Галицької Республіки 20 жовтня 1921 р.
- № 344 Зауваження уповноваженого для справ фінансів Володимира Сінгалеви́ча до «Внутрішнього правильника службового найвищої державної контролі» 29 жовтня 1921 р.
- № 345 Квитанції Президіяльної канцелярії про одержання грошей від фінансово-торгівельної місії ЗУНР у Вашингтоні 1 листопада 1921 р.
15 листопада 1921 р.
27 грудня 1921 р.
- № 346 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про заміну Найвищої обрахункової палати урядом державної контролі 29 грудня 1921 р.
- № 347 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про виплату надзвичайного додатку до платень з нагоди Різдва Христового 3 січня 1922 р.
- № 348 Лист уповноваженого для справ закордонних Костя Левицького представникові Галицької Республіки у США Льонгину Цегельському щодо звинувачень його в службових провинах, стверджених слідчою комісією 25 лютого 1922 р.
- № 349 Лист Президіяльної канцелярії урядові для справ закордонних про тимчасове призначення його уповноваженим Григорія Микетея 8 квітня 1922 р.
- № 350 Лист Президіяльної канцелярії про додаток до розпорядку диктатора про ціни на одяг 12 квітня 1922 р.
- № 351 Кореспонденція в газеті «Український прапор» про нараду членів УНРади у Відні 12 квітня 1922 р. і її декларацію до міжнародньої конференції в Генуї 22 квітня 1922 р.
- № 352 Розпорядок диктатора про виплату урядовцям і функціонерам уряду надзвичайного дорожнього додатку за червень 1922 р. 29 травня 1922 р.

- № 353 Заява члена УНРади Антона Крушельницького на засіданні закордонної групи УНРади у Відні 16 червня 1922 р. щодо її статусу 16 червня 1922 р.
- № 354 Розпорядок диктатора про вплату другого дорожнього додатку за червень 1922 р. 23 червня 1922 р.
- № 355 Внесення д-ра Романа Перфецького і тов., поставлені на засіданні Закордонної групи Української Національної Ради дня 26 червня 1922 р. 26 червня 1922 р.
- № 356 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про ставки військовослужбовців у розпорядженні військового відпоручника у Відні 30 червня 1922 р.
- № 357 Кореспонденція в газеті «Український прапор» про нараду Закордонної групи членів УНРади у Відні 8 липня 1922 р.
- № 358 Державно-правні основи існування Східної Галичини як незалежної Галицької Республіки 10 липня 1922 р.
- № 359 Урядовий реферат «Основи самостійної галицької державности» Не раніше липня 1922 р.
- № 360 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про ліквідацію т. зв. «Державної позики» в Канаді і започаткування нової позики «Національної оборони» 16 серпня 1922 р.
- № 361 Закон польського сейму про основні засади воєводського самоврядування, зокрема у Львівському, Тернопільському і Станіславівському воєводствах. 26 вересня 1922 р.
- № 362 Зіставлення рахунків Державної каси за час від 1 вересня 1921 р. до 1 вересня 1922 р. 9 жовтня 1922 р.
- № 363 Лист Президіяльної канцелярії урядові для справ закордонних про призначення Ізраеля Вальдмана уповноваженим для справ єврейського населення 9 жовтня 1922 р.

- № 364 Державно-правні основи Східної Галичини як незалежної Галицької Республіки 10 жовтня 1922 р.
- № 365 Доповнення до «Державно-правних основ Східної Галичини, як незалежної Галицької Республіки» Жовтень 1922 р.
- № 366 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про виплату надзвичайного дорожнього додатку 1922 р. 25 листопада 1922 р.
- № 367 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про внесення змін до розпорядку від 25 липня 1920 р. 23 грудня 1922 р.
- № 368 Розпорядок диктатора Євгена Петрушевича про ліквідацію кодифікаційної комісії 24 грудня 1922 р.
- № 369 Обіжник диктатора Євгена Петрушевича уповноваженим про зміни в структурі і штатах урядів 25 грудня 1922 р.
- № 370 Інформація секретаря Повноважного представництва УСРР в Австрії Матвія Калюжного про засідання Закордонної групи УНРади у Відні від 6 березня 1923 р., передана в перекладі російською мовою НКЗС РСФРР 6 березня 1923 р.
- № 371 Цілком таємне повідомлення секретаря Повноважного представництва УСРР в Австрії Матвія Калюжного заступнику наркома закордонних справ УСРР Яковлеву про взаємовідносини в Українській Національній Раді і завдання постпредства УСРР 14 березня 1923 р.
- № 372 Цілком таємне повідомлення секретаря Повноважного представництва УСРР в Австрії Матвія Калюжного заступнику наркома закордонних справ УСРР Яковлеву про українську політичну еміграцію у Відні 21 березня 1923 р.
- № 373 Інформація секретаря повноважного представництва УСРР в Австрії Матвія 21 березня 1923 р.

- Калюжного про засідання Закордонної групи УНРади у Відні від 5 березня 1923 р., передана у перекладі російською мовою НКЗС РСФРР
- № 374   Інформація секретаря повноважного представництва УСРР в Австрії Матвія Калюжного про засідання Закордонної групи УНРади від 15 березня 1923 р., передана у перекладі російською мовою НКЗС РСФРР   *21 березня 1923 р.*
- № 375   Витяг з листа секретаря повноважного представництва УСРР в Австрії Матвія Калюжного заступнику наркома закордонних справ УСРР Яковлеву про взаємовідносини з політичними діями української еміграції у Відні   *28 березня 1923 р.*
- № 376   Із листа Є. Петрушевича Осипу Назаруку про припинення діяльності і ліквідацію віденського уряду з 30 квітня 1923 р.   *8 травня 1923 р.*
- № 377   Спогади д-ра Костя Левицького про перший державний секретаріят у Львові   *1 червня 1923 р.*
- № 378   Список членів Української Національної Ради

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	I
ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ	5
ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ	682

**ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА
НАРОДНА РЕСПУБЛІКА
1918—1923**

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

ТОМ 2

*Редагування Ярослава Довган
Дизайн Олени Рубановської
Набір Ірини Шумеди
Верстка Ярослави Король
Коректура Алли Журави,
Лідії Левицької, Ірини Шумеди*

Підписано до друку 02.06.03 р. Формат 60х90/16.
Гарнітура «Таймс». Умовн. друк. арк. 41,38

3-38 Західно-Українська народна республіка 1918—1923. Документи і матеріали. Том 2. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. — 712 с.

ISBN 966-668-053-X

ББК 63.3(4УКР)614

